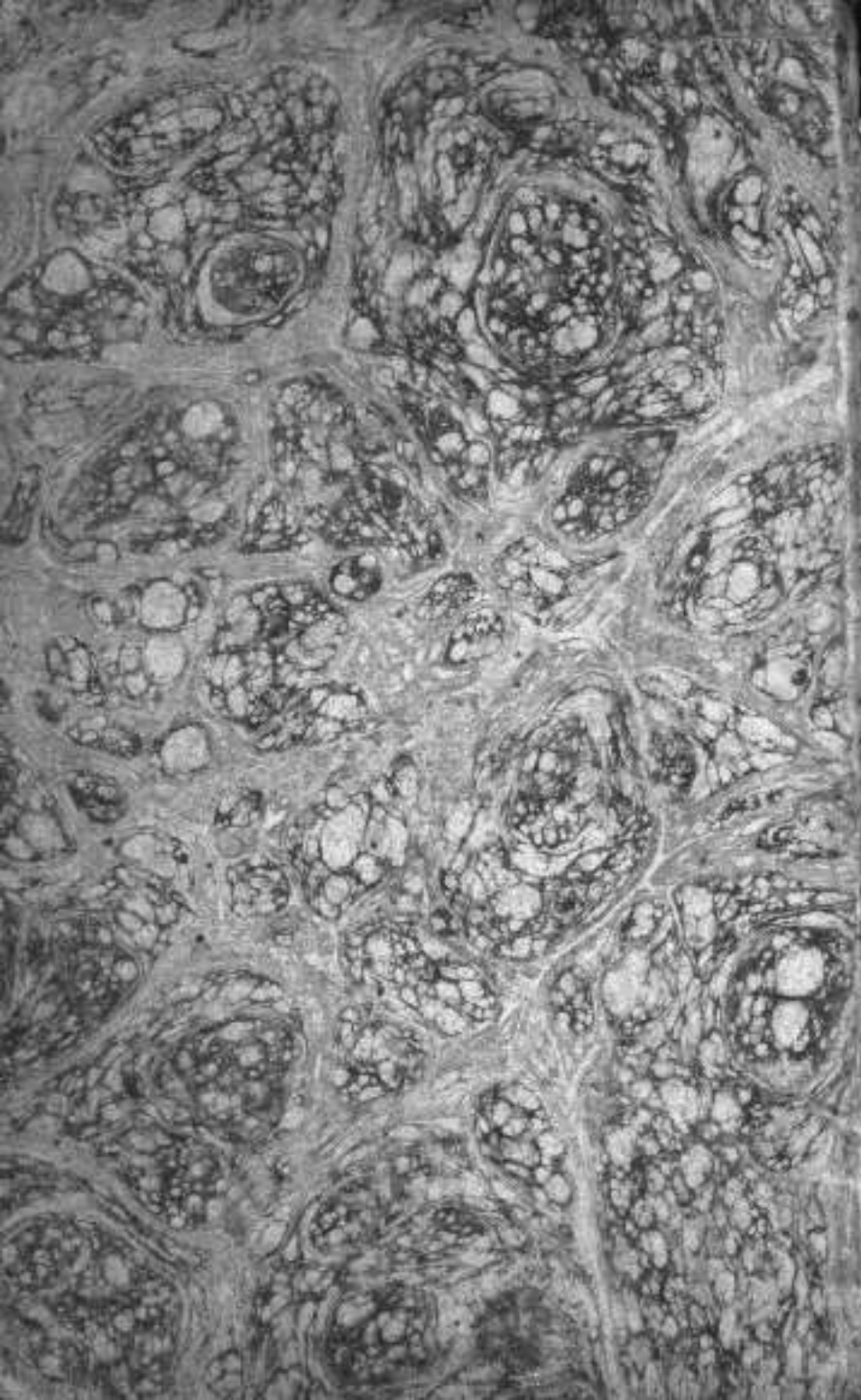

ATV
3569

TESTAMEN

ÇAHARRECO

ETA

BERRICO

HISTORIOA,

M. de ROYAUMONTEC eguin içan due-
netic berriro escarat itçulia ;

*Exemplu eta erreflexione sainduequin ;
bi Liburutan eçarrìa.*

LEHENBICICO LIBURUA :

TESTAMEN ÇAHARRA.

BAYONAN,

FAUVET-DUHARTEN Imprimerian eguina.

M. DCC. LXXV.

PERMISSIONEAREQUIN.

LIBURU hunen Examinatçailleen Lekhucotafuna , efcaraç eta francefeç.

I AACURRI dut attencione handi batequin *Testamen Çaharreo eta Berrico Hiflorioa*, M. de Royaumont: eguin içan duenetic, berrico B. LARREGUY, Bassuffarico Jaun Erretorac, efcararac iççulia, exemplu eta erreflexione fainduequin; bi liburutaneçarria. *Lehenbicitico liburua: Testamen Çaharra.* Obra huncce azequin eguin-darot. Efcaraçeta dut Efcaldun gucien gogaraçoa içanen-dela, lehiarequin iracurriten-dutela, eta on handi bat eguinen-duela gure diocesan. Uzte dut oraino bat bederaç nic baino hobequi laudatuco-duela liburu maite hunen merecimendua, eta preçatuco-duela hunen moldatçailleac bere herritarren fagoretan hartu nahiiçan-duen pena luca eta laudagarria.

Efcaldunec hemen ikhuffiren-dituzte bere etdararen garbitafun gucian, artimuric ederrenean eta nahicazaco arguitafunean, certarainocoan gure Jaincoac egundainotie feinalaraci dituen bere bothere gucizcoa gaixtaguinen contra, eta

J'AI LU UN manuscrit basque, intitulé : *Testamen Çaharreo eta Berrico Hiflorioa*, M. de Royaumont: eguin içan duenetic, berrico B. LARREGUY, Bassuffarico Jaun Erretorac, efcararac iççulia, exemplu eta erreflexione fainduequin; bi liburutaneçarria. *Lehenbicitico liburua: Testamen Çaharra.* L'ordre, la netteté, le choix des expressions que l'auteur emploie dans cet ouvrage, répondent à la majesté de l'opération de la parole de Dieu; & l'application qu'il fait des sentimens des SS. Peres de l'Eglise aux matieres qu'il traite, est très-heureuse. Ce feta une bien grande consolation pour le Peuple Basque, d'avoir enfin une connoissance suivie & entiere de cette partie fondamentale de notre religion, & de lire dans son idiôme les monuments

les plus précieuses de la gra-
deur, de la bonté & de la
justice de Dieu, avec des
leçons touchantes pour le
réglement de ses mœurs.

Fait à Guéтары le premier
mars 1775.

SALVAT ETCHART, Cu-
ré de Guéтары.

cia içanen-dutenec! Guetarian, oxallaren hogoi eta hiru-
rean milla eta çazpi ehun eta hirur-hogoi eta hamabortzean.

SALVAT ETCHART, *Guétariaco Erretora.*

bere mitericordia inimitia haren
manu erreſpecta-garrac leyhalqui
bethetcen - dituztenen alderat.
Cembar fruitu goço eta ſalbagarri
ez du gute eſcal herriac iguriquit-
ceco hulaco haci ſaindu batetarie ?
Cet ontalunpreciatu ez dute bil-
duren liburu huntan eçarriac diren
gauça miragarriez, eta ſentimen-
du Jaincozcoez baliatceco çuhurt-

J'AI lu un manuſcrit baf-
que, intitulé : *Teſtamen*
Çaharreco eta Berrico Hiſto-
ria, *M. de Royaumontec*
eguin içan duentec, berrico
B. LARREGUY Baſſuffar-
rico Jaun Erretorac, eçara-
rat igulia, exemplu eta erre-
flexione ſainduequin; bi libu-
ruan eçarria. Lehenbiceo li-
burua : Teſtamen Çaharta.
Dans cet ouvrage, ſi inté-
reſſant pour le Peuple Baſ-
que, l'auteur joint à la clar-
té des idées, à l'élégance
du ſtyle, à l'harmonie des
exprefſions, une onction
qui fait le caractère de ſes

E CIN hemendic harat emanen-
da eſcal herria gabetua dela
bere erdaraco liburuez. Lehia eta
bozcarioric handienarquin ba-
kotchiac iracurruco-du *M. LARREGUY*
Donibandarrac, Baſſuffarrico
*Jaun Erretorac, eçararat eman-
duen Teſtamen Çaharreco Hiſtorian, &c.*
Obrã huntaz laudorioric complie-
na eguitca da, nortaz eguina iça-
tu den erratea. Behinere ez dire
ahantecico Jaun hare eman-dituen
carrico goço eta çarma-garrac;
bihortza badaramate Jaincoaren
maitatcerat. Liburu huntan ediren-
ten-da gantçudura berã. Yaquinee
beçala eſcolarie ez dutenec ere he-
men aurkhituco dute hitzçuntça-

rie gubiena eta escaratic phurua-
na. Erran behar da lan idor eta
nekhagarri huni lothecac ematen
duela agueriqui eracutiterat obra
hunen, moldatçaillearen amodioa
bere escal heritarren alderat: çu-
cen da gucioc bihur diotçagun gu-
re esquerrac. Attencione handire-
quin iracurri-içan-dur liburu hau.
Baçait gureztat probetchos beçain
ohore eguitecoa dela moldatu due-
narentzat. Donibanen emana,
oxaillaren hogoi eta seyeen milla
çazpi chun eta hirur-hogoi eta ha-
mabortzean.

SAINT-MARTIN, *Donibaneco*
Apheça.

autres productions, qui inspi-
rent la piété & raniment le
goût de la vertu. A des narra-
tions agréables il fait suc-
céder des réflexions solides
& appuyées sur l'autorité
des Peres de l'Eglise. Tout
y est traité avec une digni-
té qui convient à la ma-
jesté de la parole de Dieu.
Enfin cet ouvrage sera aussi
utile au public, qu'honora-
ble à l'auteur qui a eu le
courage de l'entreprendre,
& la patience de le finir.

Donné à Saint-Jean-de-
Luz, le 18 février 1775.

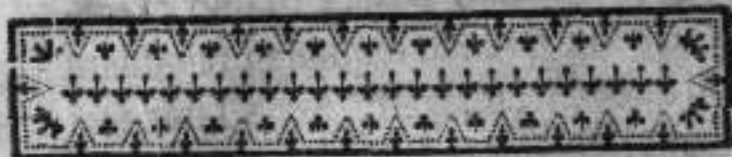
SAINT-MARTIN, *Prêtre.*

LA piété & les talents du sieur *Larréguy* Nous étoient trop
connus, pour ne pas bien augurer d'un ouvrage qui por-
teroit son nom. Les certificats avantageux qu'en ont donné
les sieurs *Etchart* & *Saint-Martin*, par Nous nommés pour l'exa-
miner, ont changé nos conjectures en conviction. Un Peuple
qui a toujours ignoré tout autre idiôme que le basque, lita,
pour la première fois, avec admiration l'histoire de la création
de l'homme, avec douleur celle de sa chute, avec reconnois-
sance celle de sa rédemption, & avec une utile confusion
(c'est notre espoir) celle de son ingratitude. Non-seulement
donc Nous permettons au sieur *Larréguy* de faire passer entre
les mains des fideles de ce diocèse, le livre en langue basque,
intitulé : *Testamen Çaharreco eta Berrico Historiõa*, M. de Royau-

*montec equin içan duenetic , berruo eçararat itçulia , exemplu eta
 erreflexione sainduequin ; bi liburuzan eçarris. Lehenbico liburua :
 Testamen Çaharra ; mais même Nous l'exhortons à se rendre
 le plutôt possible aux empressements qu'ils lui témoignent ,
 pour repaître leur pieuse curiosité sur un article aussi intéres-
 sant pour eux.*

Donné à Bayonne , le huit mars mil sept cent soixante- &
 quinze. *DE HUREAUX, Vicaire-général & Officiel.*

ABISUA *IRACURTÇAILLEARI.*

E Direten-dire ifcritura fainduan Jaincoac berac eguin-içan-dituen miracuilluez landan, patriarchec eta lehenagoco fainduric handienec eguin-içan-dituzten gauça eder eta miragarriac. Ala gayac bai-dire izpirituari axeguin probetchos bat eguiteco, eta bihotza erreligionean fincatceco ! Damu gaixtoric beraz Jaincoaren hitz facratuec eta fainduen miracuillu uqui-garriec egon beharco çuten ilhumbetan beçala guiçonaren izpirituaz gorago direlacotzat. Liburu huntan ekharriac diren exemplu edificagari, eta placer eguin-garriec funtzi arazten-ditu ilhumbe lodienac, eta hedatcendute argui nahicarazcoena.

Liburu huntaco exemplutan aurkhitcenda guifa gucietaric. Badire on direnac errequentzat, burasoentzat, eliça-guiçonentzat,

çahar eta gaxtentzat. Badire oraino exemplu beretan on direnac munduan sainduquibici nahi direnentzat, garbitasuna Jaincoari consecratu-diotenentzat; hitz batez estatu, adin, condicione gucientzat. Izcritura saindua iracurteen-duten guciac ez dire gai behar beçala progotcharcecotzat han eçariac diren hitz eta historio ederrez; ordean hemen ekharriac diren explicacione eta arguitasunec betheteen-dute escas gucia, eta irakhatsten-dio bat-bederari nola behar-den hartu. guçon mirragarri hei yarraiquitceco, eta heien gollardo bederat heltceco.

Liburu huntan ikhusten eta eçagutcen-dagure erreligione sainduaren asentu gucia. Hemen edireten-dire guçonie herbalenac eta aphalenac, bortitztuac eta altchatuac; berriz, hascarrenac eta ohoratuenac flauecia handienetan eroriac, eta mundu guciacz arbuyatuac. Capitulu bacotchean cembeit miracuillu berri, edo Jaunaren graciaren cembeit obra miragarri heldu ohi da iracurtçaillearen beguietarat.

Ala nahi içateco baitcen liburu bat hain falba-garria, eta axeguin eguitecoa içan-çadin gure eſcararat itçulia ! Urtheac ditu era-kharri nahi içan-nindutela obra huni lothcerat ; ordean ordu hartan banuen ene dem-bora guciaren beharra ene miniſterioco eguinbideen bethetcecotzat. Arraçoin hu-nec, ez errateco eracutſten-citçaitan fidan-cia ſobraniazcoari, aſqui ungui.ez ihardet-ſteco beldur çuhurrac guibelatcen-ninduen lan luce eta enetzat gaitça den huntaric. Yartcecotzat eguinbide huntan, etcen deus-ere gutiago behar gure Jaun-aphezpeicu ce-naren nahi ſeinalatu, eta gomendio çorrotça baino. Eguin-ditut eñe eguin ahal aphurrac obra hau artha eta arrimurequin moldatce-cotzat. Ez da errana, hitzez-hitz, yarraiqui natçaiola ene autorari. Eçarri-ditut capitulu guehienetan Jaincozco erreflexione labur-rac: molde huntan, bi irabaci heldu çaiçco iracurtçailleari : bata da izpirituari axeguin eguitea ikhaſiz gauça ederrac, eta bertcea, bihotça laguntcea Jaincoa ganat altchatcen.

Urci behar ičan-ditut batçutan frantces-liburutaco aphaindurac eta edergailluac. Ene artharic handiena ičan-da clarqui mintçatcea, escal-herri gucian adituren nauten beçala. Arraçoin hunec berac erakharri nau, ene bortcha, eta ahalic gutiena bada ere, lerratcerat frantces-cara diren hitz bakhar batçutarat. Alabainan gure escarac ez ditu hitz guciac bere escuco: ez da haren oldea, ez du hortan hobenic, asqui aberaxa da bere baitaric, ez içatecotzat hitzcuntça atceen beharric; erran ere badeçaquet, herrico amodioaz batere ičan gabe ixutua, nekhez guertha daitequeiela munduaren lau basterretan, lehenbico lau erdarez landan, bertce bakhar bat gure escarari eramanen-dioenic dela çahartafunean, dela edertafunean; ordean escaldunen ez antsiatafun ecin hurren barkhatuzco batez, urci-dire hainitz hitz galtcerat, bederen erdi ahantzterat. Horra beraz çer-gatic, nahiz ene burua hobequi adiaraci, baliatu behar ičan-naicen cembait hitz bacotchez nahico nuen beçain escara garbian ez direnez.

Ochala liburu hau balitz onhetfia escaldun guciez , emenda baleça Jaincoaren loria , eta erakhar baletça hau iracurricio eta iracurtcen entçunen-dutenac , ihes eguiterat munduco solas , arin eta caltekorrei yarraiquitcecotzat eguia çuhur eta salba-garriei ! Ala ordutic gairidiz faristatua bailiteque heien fagoretan hartu dudan nekhea ! O , ene herritar maiteac ! escaldun çareten guciac , gomendio bat dut çuei eguiteco ; çor diot çuen alderat dudan amodioari : beiraçaitetzte utztetic çuen izpirituac eta çuen bihotzac mende dohacabe huntan libertinqueriac eta çoramenduac asmatcen-dituen , eta gure erreligione sainduari nahi dioten berri-tasun ondicozcotarac. Çaudete fermu Jau-naren misericordiac , eçarri-çaituzten falbamenduco bide celhai eta dohaxuan. Beguiraçaçue maitequi gure arbasotaric , escutic escura beçala , gure ganat den fedea. Preçaçaçue ceruco dohainpreciatu hura , nihon ez beçala leyhalqui , eta offo-offoa daduca-guna escal herri gucian.

TESTAMEN ÇAHARRECO ETA BER-
 RICO HISTORIA batean ematerat libu-
 ruac hedadura handi bat beharco çuen : uzte
 içan dut plazer eguin populuari , partitceaz
 obra hau bi liburutarat. Bigarrena , Jain-
 coaren graciarequin , aguertuco da heldu-
 den urthean , eta mintçatuco da TESTA-
 MEN BERRIAZ.

TESTAMEN ÇAHARRECO HISTORIOA.

I CAPITULUA.

Munduaren creacionea. Genes. i cap.

AINCOAC nahi ičan-du ez deuf-
etatic athera mundua eta han dire-
nac. Hortacotzat, hasi-cen eguite-
tic molderic gabeco lece ilhun bat
beçala. Ondoan, eman-ičan-citçaiz-
con arrimu eta edertafun dakhartzquenac. Iscribu
sainduac declaratcen-du Jaincoac obra handi hura
eguin-ičan-duela sei egunit barnean. Lehenean,
cerua eta lurra creatu eta, meçutu-ičan-çuen
eguin-çadin arguia. Bigarreanean, eguin-ičan-

çuen firmamenta, ceina deithu-baitçuen *cerua*. Hirugarrenean, berechi-içan-çuen lur idorta hartan balxatuac-ciren uretaric, ceinac bildu-içan-baitçituen guciac baterat, ematen ciotclaric icentzatzat *ixasoa*. Guero, meçutu-içan-çuen lurrac ekhar-ceçan belhar eta frutu gucietaric, cein bere haciarequin, emenda-citentzatzat, bacotcha bere motaren arabera. Laugarren egunean, Jaincoac eguin-içan-cituen ceruco arguiçagui handi horiec, iguzquia egunarentzatzat, eta ilharguia gaiüarentzatzat erreguelatececotzatzat, bere mobimenduaz eta cortuaz, demborac, urtheac, ilhabeteac eta egunac. Eguin-içan-cituen halaber içarrac, baita eçarri ceruan gaiüaz distia deçatenzatzat. Bortzgarren egunean, Jaincoa iragan-cen creatura senu-mendu gabecotarie creatura bicietarat. Hasi-cen eguiten uretaric aliamalia bicia eta mobimendua dunac. Creatu-çuen elementia bat arram, mota eta handitasun gucietaçoa, eta manatu-cioten sumantça-citeçela. Jaincoac, egun berean, arrainac beçala, orobat hegastinac creatu-cituen: at-hera-içan-cituen ixasotic, eta manatu-çaroen airtan ibiltceaz. Seigarren egunean, Jaincoac manatu-cion lurrari ekhartceaz, ez belharquiric, ez eta arbolaric, orduraino guifa; bainan bai aliamalia bici, eta mota gucietaric. Egun hartan berean, nahi-içan-çuen creatu Guioçona, bere obretarie azquena, ordean compliena, harentzatzat eguin-cituenaz gueroz gaineraco guciac, guioçona delacotz, berce creatura pertçe guciën artean, ba-

kharra bere creatçaillea eçagutceco eta maitatceco gai dena. Çazpigarren egunean, Jaincoa guelditu-cen lanetic; hargatic ere consecratu eta bereci-çuen egun hura behin berthicotzat.

Ez-da aingueruez aiphamenic Møysce munduaren creacioneaz dionetan. Ordean eliçaco aiten sentimendua da izpiritu hec ere içan-cirela creatuac, Jaincoac hitz hauc erratearequin batean: *Eguin-bedi arguia*. Horra cergatic S. Augustinec aditcen-duen Jaincoac arguia ilhumbetanic berechte hartaz, aingueru on eta gaixtoen arteco berechte hura bera.

Jaincoac nahi-içan-du ikhus-çadin munduaren hastapenetic, eta hori, creatura complienen beretan, ezdaitequeiela dohaxutafunic haren ganic urruntcerat. Handitafunaren eta loriaren graduric gorenerat altcha-deçan creatura, aditcen-duela guciarequin haren azpico gueldi-dadin; eta, eguiaz, herrunca altcharuenetic, estatu aphalenerat eror-arazten-ditu haren alderat esquer-gabe direnac, eta haren ontafun phurutic ardietsiac, bere mereciei iratchequitcen diotenac. Haren majestate adoragarriari çor diogun, eta bethi ekharri beha rdiogun leyhaltafunaren escola consolagarri bat ematen darocute aingueru onec ardietsi-içanduten çorion ecin erranezcoan: ordean, hala-hala, Jaincoac nahi içan-du aingueru gaixtoei egorri dioten gazigu lazgarria, balia daquigun, boz çuhur bat beçala erraten daucuna, Jaincoac punitcen-dituela supherrac, eta graciaez bethetcen humilac.

II CAPITULUA.

Guigona eçarria-da lurreco Parabifuan. Emaztea creatcen-da. Genes. 1.

JAincoac athera-cituenean ez deusetarie cerua, lurra eta ixafoa, eta eguin-çuenean guigona, bere idurico, ematecotzat nauñi bat munduari, eçarri-çuen nahicara eta delicio gucien parabifuan: hartan causitcen-ciren beguari eta gostuari axeguin eguin-cioçoqueten guciac. Parabifu haren erdian çatçan arbola bat, biciaren arbola çarriçona; berriz bertee bat, unguiaren eta gaitzquiaren yaquintafunaren arbola deithua-cena.

Jaincoac, dio iscribu fainduac, nahi-çuen guigona occupa-çadin parabifu hartan, eta içan-ceçan hartaz artha; hortie beretic ematen-çaroen bidea seinalatcecotz bere leyhaltafuna, eta eracurtecotz bere biciaren autorari, axeguin-çuela haren azpico içatea, eta haren eçagutcea bere yabe soberanotzat. Jaincoac nahi-çuen beraz guigonac aithor-ceçan cituen guciac, haren ganic çaduzcala. Horra ere cerganic eguin-cioen manu bat, gucia çucena, bere funxean, eta hainitz errechqui bethe-citequena: Yan-eçaçu, errancioen, parabifu huntaco arbola gucietaco fruituarie; beguira ordean uqui unguiaren eta gaitzquiaren eçagutçaren arbolari, eoen hillen-çara uquiaco-uluçun ordu beretic. Ondean erakharrituen Adamen aincinerat creatu-cituen aliamalla guciac

guciac, ceini bere icena emateco. Adamec dei-
thu-tituen, bat bederari çagocon icenaz.

Nola Adame oraino bakharra caufiteen-bait-
cen, bere araberaco lagunic gabe, Jaincoac egor-
ri-cioen lo bat, ceina ifcritura-fainduac deith-
cen bai-du extafia; eta lo hartan çatçala, athe-
ra-çuen haren heçur bat, eta bethe haraguiz
harc çaducan lekhua. Jaincoac eguiri-çuenean
emaztea Adameri atheraticaco heçur hartaz, era-
kharri-çuen haren beguierarat. Adamec icufi-
çuenean Eva, erran-çuen haren heçurren heçur-
ra, eta haraguiaren haraguia cela; eta ethor-
quicunerat guiconac utci beharco-cituela bethi
bere aita eta bere ama yoffia içatecotzat bere
emaztearequin, eta etcirela biac içanen haragui
bera haicic.

Jaincoac eman-du agueriqui eçagutcerat lehen-
bico guiconean guerorat Jefu-Chrifto baitan
guerthaturen cena; ecen, elçaco aiteen arabera,
Adameren lo harc ematen-daröeu beguierarat
falbatçaillea gurutcean gure gaic eçaria. Haren
fahets idequinc athera-ciren urean eta odolean
hartcen-dute sacramenduec bere ethorquia. Er-
ran-daite Jefu-Chriftoz, utci-içan-çuela, nolaz-
pait ere, bere Aita ceruan, yaufftecotzat hurraren
gainerat menderen-mende bat içatecotz elça bere
espos fainduarequin, batasun falbagari haren
ataz gara-ohoratuac Jaincoaren unne içateco
titulu ederraz. Egua guciarequin erraten-du Je-
fu-Chriftoz bere elçaz, Adamec Evaz erran-

çuena : *Horra ene haraguiaren haraguiá , eta ene heçurreen heçurra.*

III CAPITULUA.

Adamen eroricoa. Genes. 3.

ADame eta Eva etciren hain lauster abiatu goçatcen parabifuco axeguin eta nahicarez, non exaiac nahi- içan baitçaroen bi creatura hauien leyhaltafunari : bekhachru-citçaion heien innocentciari. Nola urguillieriac eror-araci baitçuen bera, natura izpiritual bateracoa celaric, ecin onhets-ceçaqueien Adame eta Eva, lurretic eguin ac-ciren demboran, içan-citecen fumentua-goac Jaincoaren alderat bera ceruan içan-cen baino. Horra cergatic hartu-çuen chedea hei gudu emateco, eta gal-arazteco lehenbico bi burafotan, heien ondorio gucia. Hortacotzat balia-tu-cen sugueaz, aliamaliataric sotilenaz. Yocatu-cen, lehenic emaztea ganat, errechago citçaion haren irabaztea. Cergatic, erran-çaroen, Jaincoac ez darotçue-eman escua yateco baratce huntaco fruitu guciataric ? Evac arbuiatu behar bidean galde phoçoatu hau, entçun ere behar etçuen demboran, Jaincoari eracutffecotzat haren alderaco leyhaltafuna, ihardetficioen enganatçailhe gaixto hari, eta erran: Cilhegui-çaicu yatea baratce huntaco fruitu guciataric, Jaincoac baharric debeatu - darocuna da, ez yatea halaco arbolaco fruituric hil ez gaitecentzat. Exaia fartu-

cenean guifa huntan Evaren izpirituan, ičan-
 çuen atrebencia haren seguracccotzat Jaincoa-
 ren hitzaren contra, etçuela ceren ičan halaco
 beldurric. Etcen oraino hortan baratu : asqui
 atrebitua ičan-cen iratchequitccotzat, Jauna-
 ren debecu hura, yelofia fuerte bati, cioela-
 ric : badaqui Jaincoac fruitu hartaric yanen-
 duçuen egun beretic çuen beguiac idequico-
 direla, eta Jainco batçuen pare ičanen çare-
 tela. Eva flacoa utci-ičan-cen garaitcerat gue-
 çurrezco aguintza halacoez : ordu-danic, hafi-
 cen erortcen bihotcez ; eta lauster galdu ičan-
 cen arras, sobera behatuz fruitu debeatuari ;
 hartaric urrundu behar cituen beguiac gauça
 debeatua citçaiion batetaric beçala, ordean
 bozcarioequin ikhusten çuen fruitu hura axe-
 guin eguitecoa cela beguirat, eta orobat edi-
 renen-çuelacoan gofaturat, hedatu-cioen efcua,
 hartu eta yan ičan-çuen. Ondicozco planta
 huntan, dio ifcritura fainduac, far-araci-du
 emaztequi batec bekhatua munduan.

Evac yan-çueneco fruitu debeatutic, eman-
 cioen hartaric bere fenharrari. Exaiaren aguint-
 ceec etçuten Adame lilluratu ; hargatic, com-
 placencia errechegui batec etçuen gutiago erot-
 araci. Urrun da ičan-baitçuen lurreco parabi-
 fuan, Jobec gueroztic ongarriaren gainean
 aguertu-duen tiesotasuna : Adamec nahiago
 ičan-çuen hautli Jaunaren leguea, ccen-ez bere
 emaztea damuztatu haren nahitarat ez eron-

20 TESTAMEN ÇAHARRECO

tic. Orducoa da sainduéc ecin erranezcoa deithicén-duten bekhatua, hambat defmafia eguin içan-duena, eta hambat ondicozco ondore, menderen mende, ekharrico-dituena, bekhatubat, umei, bere aitaren baitan, heriotcea ematen-diotena, bai orducoa da bekhatu hura, ceina gatic, forthu ere baino lehen, herioaren eta exai gaixtoaren meneco aurkhicen baigara. Nola bada hori? Huna: exaiac far-araci-duenean Adame bere gathetan, ardietsi-içan-baidu haren ondorio guciaren gainean çucen ondicozco bat. Ordean ala gure çauri tristeac irakhaften-baidaraucu ederrex-ten, haren sendatcerat ethorri-denaren gracia! Gure gaitzac bethi emanen darocun doloreac erakharri behargaitu khentcerat ernetafun guciarequin, eta higuintça saindu batequin exaiaren affaldura eta tentamendu guciac. Satan gaixtoa orhoitcenda burupherequin gure lehenbico burasoaren gainean eramán içan-duen garaitciaz; etçaió ordean asqui eguin-duela; egun oroz, eta milla moldez, nahí darocu finhets-araci eguin deçaquegula, çaurithu gabe concientcia, Jaincoac berac debecatcen-darocuna.

Evac eçagutu-çuen beçala Jaunaren dichiduaç cin-cinezcoac cirela, eta exaiaren aguintçac gueçurrezcoac, guc ere eçagutu behar dugu Jaincoac orai ere eguiten-dautzquigun dichiduaç orobat direla cin-cinezcoac, eta heien gure alde explicatceco, edo hei ihes eguin

nahiz, bilhatcen-ditugun itçuliac eta atcequiác direla hambat tromperia heldu caizquigunac exai gaixtoaren ganic; heien bidez nahi lituzque arceman umeac, aita eguin-içan-duen beçala.

IV CAPITULUA.

Adamen punimendua. Genes. 3.

ADame eta Eva hafi-içan ciren eçagutcen bere erorico caltiarra, ikhustetic bulhuciac-cirela. Etçuten aicnagoco bere bulhustafuna ikhusten: orduraino innocentcian cirelacotzat. Angueruen garbitafun bera çakharqueten. Heien gorphutzac izpirituaren meneco eçarniac-ciren. Horra cergatic ahalcatu-ciren erori orduco, eta estali-cituzten bere gorphutzac phico hoztoz. Handic berehala, Adamec eta Evac eniçun-içan-çuten parabisuco baratcean, Jaincoaren boça; ordean hortaz bozcariatcetic urrun, aicnago guifa, ihes-eguin-içan-cioten, eta gordetcerat eguin-içan-çuten. Jaincoac deithu-çuen Adame, eta galdetu-cioen non cen. Ihardetsi-cioen etcela menturatcen aguerterat bulhucia-celacotzat. Jaincoac etreportcharu-cioen bere defobedientcia, ceinac berac eçagut-arazten baitcion bere bulhustafuna. Adamec nahi içan-cuen-garbitu bere burua, bere hobena emaztearen gain emanic, cioelatic, haren ganic içan-çuela fruitu hura. Or-

duan Jaincoac galdequin - cion emazteari, cer-
taco bada hola eguin - çuen? Emaztea orobat
nahi içan - cen - garbitu hutsa fugearen gaine-
rat egorriric : urrun da ordean Jaincoa antolat-
cen - baitcen halaco excusa eta estacuruez ,
hain agueriqui hautsi - çuten ondoan haren
legue saindua. Lehenic , madericatu - çuen fu-
guea , desobedientcia haren lehenbicico ithur-
burua beçala ; condemnatu - çuen ibikcerat
herrestan , bere sabelaren gainean , eta lurra
yaterat ; erran - cioen oraino fugeari : hanc
emaztea enganatu - çuen beçala , emazteac hari
ere noiz bat leherturen - cioela burua. Ondoan
ekharri - çuen bere sententcia bi hobendun heien
contra ; condemnatu - çituen , bata nola bert-
cea , asco atsecabetarat , ceinec ondicoz ! Bai-
diraute orai ere gure baitan. Erran - çioen beraz
emazteari , emendaturen - ciotçala nahicabeac ,
nekherequin erdico - cela , eta guiçonaren me-
neco beharco cela. Ondoan , erran - cioen Ada-
meri : Jaincoaren boçari baino emaztearenari
hobequi yarraiqui - citçaioenaz gueroz , mada-
ricatua - içanen - cela lurra , elhortiac eta la-
harrac ekharrico - ciotçala , eta bere oguia ,
copetaco icerdiarequin yanen - çuela , athera-
cen lur berean farthu artean. Jaincoac eman-
ciotçaten Adameri eta Evari soinecoac , acien-
den larruz eguinac ; eta gaztigu justu hauquiei
iratchequiric idoia eta trufa , mintçatu - cen hitz
haataz : *Arguencotz, Adame gutaric bat beçala*

bilhacatu - da ; badaqui orai egagutcen unguia
eta gaixquia : ez bequio beraz içan cilheguy
yatea biciaren fruitutic : ez bedi bici eternitate
gucian. Jaincoac ordu danic khendu - cituen
 Adame eta Eva parabifutic , eta eman - çuen
 hango athean cherubin bat fusco ezpata bate-
 quin beguiratcecotzat biciaren arbola. Horra
 beraz nola athera - ciren bata eta bertcea nahi-
 cara eta delicio gucien lekhu hartaric , ifurtce-
 cotzat bertce nonbair nigarric kharaxenac bere
 bekhatuaren eta bere dohacabetasun lastima-
 garriaren gainerat. Handic - harat lurrac etçuen
 elhorriric baicen hequientzat ; aurkhiteen - ci-
 tuzten , alde gucietan , bere bekhatuaren sei-
 nale dolora - garriac eta gaztigu garraxac. Or-
 hoitcen - ciren hastean dastatu - cituzten onta-
 fun ecin erranezco , eta heien fagoretan , crea-
 tuac içan - ciren hetaz ; ikhusten eta frogatcen-
 cituzten bere leyhaltasun escafac erakharric-
 ciotzoten gaitz humilia - garriac. Batcuen eta
 bertcen arteco diferentcia fuerre hura nihorc bai-
 no hobequi egagutcen - çuten bere experientcia
 tristeaz , eta heien izpituac hartaco çuen ar-
 guiaz ; eta horra cere çaramatçan damuric mi-
 nenerat. Ikhusten - çuten cembat ume ciren
 hetaric forthu beharrac guciei heriotcea berec
 eman içan - ciotela. Gogoeta hunec çaurteen - ci-
 tuen lehenbico bi burasoen bihotzac ; hargat-
 ic ere , hetaz erran - daite , baldin lehenic erori-
 badire gaixquian , hala - hala , penitentcia ere

lehenic hec eguin - içan - dutela. Ordean cer penitencia? Guic ecin compreni - deçaqueguna. Eguia da, nihor guu mintço-dela penitencia hartaz; nasqui uzte içan - dadin beldurrez falbamendua ere, bekhatua ethorri - den ithurburu beretic heldu-dela.

Ala guiçon guicic esquerrac, millaca, bihurtceco budiotçate falbatçailleari, nahi içateaz gure burasoen hufa erreparatu! Hartu-içan-da, hortacotzat molde guretzat hain probetchagarrian, non elicac deith-baideçaque Adamen eroticoa, erotico baitezpadaco-bat, eta haren hufa, hutz dohaxu bat, hutz falbagarri-bat: demborarequin ethortceco cen erreparacione hunen orhoitçapen ezia ahal cen Adamen eta Evaren consolamendu baxharra bere dolore handian.

V CAPITULUA.

Abelen heriotcea. Gen. 4.

ADamen bekhatuaren ondore ondicozcoena içan-cen Abel, bere femearen heriotcea. Exaiari etcitçaiõn alqui eguin-çuela guiçonaren arima gal-araztea, oraino nahi içan-cioen yafarri haren gorphutzari. Ikhufiric Abelen leyhaltasuna Jaincoaren alderat, biztu-içan-çuen haren anaiaren bihotzean haren contraco inbidia icigarrri bat. Abel cen arthaldeen artçain bat. Jaincoari ematen-ciotçan sacrificiotzat, bere heitaco bildotfic hoberenac eta guicenenac, Cain

herriz laborantçan hari-cen, eta offrendatcen-
 ciotçan Jaincoari bere fruitutaric. Jaincoac eca-
 gutcen-çuelacotzat Cainen bihotzeco phoçoadu-
 ra bere anaiaren alderat, gützetzen-çuen haren
 sacrificioa, onheffen-çuen demboran Abelena.
 Ordean cembatenaz Abel agrada-garri baitcitça-
 ion Jaincoari, hambatenaz emendatcen-cen Cai-
 nen herra bere anaiaren alderat. Ikhufi-cen or-
 dutic, guero ere ikhufi behar cena: erran nahi
 da, premia baitezpadaco har onac eta gaixtoac
 balxan hicitceco, eta yafateco herra eta injusti-
 cia fuerte guciae.

Jaincoac nahi içan-çuen-sendatu, bere hitz
 sailduaz, inbidiaç eritua çaucan bihotz hurã.
 Galderu-cion Caini: Certaco bada utzten-cion
 bere burua bihotza ihartcen cioen min bati? Er-
 ran-cion oraino saristatua-içanen-cela ungui e-
 guiten balin baçuen, eta gaizqui eguiten balin ba-
 çuen, berac yafanen-cuela gaizquiaren pena. Et-
 çuela beraz çeren sarthu bertçeren unguian edo
 gaizquian; ordean ala arraçoim handirequin bai-
 dio S. Gregorioe, Jaincoa beraren hitza ere alfer
 dela inbidiaz erituac diren arimentzat! Cembat
 ere erremedio salbagarri harc sendatcen baiditu
 bertçe gaitzac, ez du guehiago baicic mintcen
 eta tarritatcen inbidiaçaren eritasuna.

Cainec etçuen unguiric baicen ikhuffen bere
 anaia baitan, halaric ere haren alderat çuen in-
 bidia tristesca emendatuz çohan. Harequin airea
 hartçerat goateco itchuran, erran-cion athera-

gaiten hemendic campo horietarat. Abel nolz ezia eta bakhetiarra baitcen bera, yarraiqui-citçaiõ bere anaiari ; guti iguriquitcen-çuen halaco sumindura çororic haren partetic : landa baterat cirenean , Cain altchatu-cen bere haurridearen contra , eta eraman-cioen bicia. Hulaco bekhatu icigarric etciotçan-idecaraci beguicac , ecen Jaincoac galdetu-cioenean non cen Abel , ihardetsi-çuen , bekhoquirequin , hanc etçaquicela non cen , ala hanc behar çuen hura beguiratu ? Ordu hartan içan-cen odola , lehen aldico eta injustuqui ifsuria. Jaincoa , exemplu hartaz , baliatu-içan-da irakhasfecotz mende guciei , hobenic gabeco pefunac pefecutatcendituztenen punitçaille aguerturen-cela. Erreportchatu-cioen bortitzqui Caini bere gaizquia , erraten-cioelarie haren anaiaren odolaren boça altchatcen-cela haren contra cerurainocoan. Declaratu-cion oraino , içanen-cela madaricatuua Abelen odolaz berac lohiru-çuen lurraren gainean , eta bere bici gucian , egoitçaric gabe içanen-cela , eta ihesca ibilhi beharco cela.

Eliçaco aitec , bethi danic , behatu-içan-diote Abelen heriotceari Jesu-Christo berac eta cristaii pefecutatuec bere anaien partetic yafan-içan-duten heriotcearen iduri edo figura bati beçala. Gauça mira-garri batentzat hartu-dute Cain , Adameren lehen umearen crudelitatea , baliada-quiõten gaixtaguinei efcola çuhur batentzat , ceinetan ikhasten-bai-dute ihes-eguiten lehiarequin

bere lagunen alderaco herra eta inbidia fuerte guciei. Cãmpotic beçala , barnetic ere , beguiratu behar dugu arthosqui amodio guiriztinozco bat proximoaren alderat. Herraxuac eta inbidiofac , apostoluaren erranen arabera , hiltcen-du , bihotzez bere anaia , ez buffiric ere bere escuac haren odolean. J. Christoren eguiazco discipulu direnec ez dire-icituco ikhusteaz bere buruac persecucione eta injusticia gucien erdian munduaren partetic. San Gregoñoc erraten-darocu Cainen herra eta çoramendua yasan nahi ez duenac ez duela içan nahi Abelen iduricoa.

VI CAPITULUA.

Noën archa. Gen. 6.

CAin , bere anaia hiltcerat erakhariçuen izpiritu berac , lauster bethe era lohitu-içançuen lurra gaitz fuerte guciez. Guicoñac emendatcen-cirenen eredura , gaixtaqueria ere orobat çohan emendatuz. Adame hiltceneco , haren uineen malecia hain gora higan-cen non Jaincoac ecin yasan-haitceçaqueien. Damu min batequin-ikhustençuen , iscritura fainduaren arabera , guicoñ guciac emanac-cirela gaizquirat. Etçuen aurkhicen hetan bere obraren atraistoric eta feinaleric. Utriquitu-citçaion ceren eguinçuen guiconna , desohoratcen eta laidoztatcen çuelacotzat lurra , haren loria eta berreguintza eguin behar bidean. Hartu-çuen beraz chedea

funditceco guiçona, eta harequin batean lur-
reco aliamalia guciac, nolazpait ere cutfatuac
cirelacoan haren bekhatuan; ordean hobenez-
co uholde hartan, guerthatu - cen bakhar bat
innocentcian beguiratu-cena: hura cen Noë:
hunec ardietsi-çuen gracia Jaincoaren aitcinean;
eta noiz ere baitcen guse creatçaillea guehienic
tarriratu munduaren contra, ordu hartan be-
rean, Noë aguertu-cen, iscritura sainduac dioen
beçala, munduaren fagoratchaille. Haren arar-
tecotasunaz eta haren hidez içan-cen mundua
beguiratua arras galdua içatetic.

Jaincoac beraz erran - cioen Noëri lurra pu-
nitceco chedea çaramala uholde gucietarar heda-
tuc - cen batez. Ordean teren eçagutu - çuen
justutzat, eta etçelacotzat partaler bertce guiçon-
nen gaixtaquerian, aditcen - çuela haren haf-
tantcea eta berechtea bertce gucietatic, içan et-
çadintzat bertceen balxan puñitua, eta cigor-
rada beraz çaurthua. Hortacotzat Jaincoac ma-
natu - cioen Noëri eguiteaz arçlia, edo dorre
bat, eta erran - cioen nola, eta cer compasu-
tacoa içan behar çuen. Nahi çuen dorre hura
Noëri eta haren familiari, gaineraco aliantalioquin
batean, balia - çaquioten ihes - lekutzat uhol-
dea heldu - cenëan.

Noëc eguir - çuen Jaincoac manatu gucia.
Eman - cituen ehun urthe dorre hura oflatcen.
Orduco guiçonec ikhusteri - çuten obra handi
hura; haçaquiten cer erran nahi çuen; cer che-

detarat cen eguina; halaric ere phulumpatuac çauden bere ixumenduan. Hulaco ez antfiatafun batec heien aldetic, aditcerat ematen-çuen Jesus - Christoren arabera, gure mendeco guirizinoen forraiotafuna; eta, eguiaz, badaquite Jaincoac cer mehatchu ikhara-garri eguiten-dioten: orduco yendeac uholdeac atceman-cituen beçala, hec ere, içan - daitezquela herioaz atcemanac, ez badire lehiatcen atheratcerat bere deferreguela mendutaric. Gure Jaincoac, nekhez, eta ecin bertceç, punitcen du bekhatorea. Ematen - du, bere afferradura handiengan berean, bere ontafunaren cembait seinale amulxu, halanola uholdeaz aiccinago, guiçonac urrundanic yaquinxun eguitean heientzat çagoen çorigaitzaz; eta hori, nahiz hec bere baitan far-araci. Gauça bera eguiten - du, orai ere, gure alderat, mehatchatcen - gaimenean bere yuiamenduaren garratzafunaz: senti-arazten-darocu arbuiatcen - baditugu haren abifu çuhurrac, lehenagocoec arbuiatu - cituzten beçala, orobat içanen - dela gutaz. Bekhatoreen ostea guertha baledi ere ecin condatuzcoa, ez balitz ere lurraren gainean gaixtaguinic baicen, ez laitezque gutiago Jaincoaz punituac. Uholdean guerthatu içan - dena ahal da eguia hunen frogaric compliena. Aitaric hoberena, ordean dembora berean, yuieric çucenena den hanc ematen-darocu adi - arazterat haren misericordiez baliatcen ez dena, noiz edo noiz, etorico - dela haren iusticiaren menerat eta escutarat.

VII CAPITULUA.

Uholdea. Archan sarteca. Gen. 7.

EThorri - cenean dembora lurra gal-arazteco, eta haren garbitceco bere hobeneuc, Jaincoac manatu - cioen Noëni bethetceaz archa yanari eta bazca ciren gucietarie ; dela bererzat, dela haren meçuz han far - araci behar cituen aliamalia gucientzat. Manatu - cioen, bertce alde, emateaz archan bestia garbi ciren gucietarie cazpi pare, eta lohiac cirenetarie bortz pare, harrac eta urritchac. Manu hauc complitu - cirenean, sarthu - cen Noë bera ere archan, bere hirur seme, Sem, Cham eta Japhetequin, bere emaztearequin eta bere hirur semeen emazteequin. Sarthu - cireneco archan, Jaincoac, iscritura - sainduaren arabera, hertsiçuen campotic, hango athea. Ordu berean, ceruco ur guciec gaindi eguin - çuten, eta hedatu - ciren, foperna batçuen pare, lurraren gainean. Jaincoac jauts - araci - çuen uria, guelditu gabe, berrogoi egunez eta berrogoi gaüez. Cerutic erortcen - ciren halaco uri - pefiac eta elementac banatu - ciren haster gucietarat : estali - çuten lur gucia : goititu - ciren gauçarie alchatuenez oraino gorago, eta chitu - cituzten hamabortz befoz mendi gorenac. Guiçon guciac, lurreco aliamalia guciac, ceruco hegastin guciac, hitz batez errateco, creatura guciac galduac eta fundituac - içan - ciren uholde lazuma-

garri hartan. Guçiac horrela galtcen hari - ciren demboran , archac beguiratu - içan - cituen bere barnean çaduzcanac. Cer bihotz - min archaz hirri eguiten - çuten guiçon çoroentzat, ikhusteaz bere buruac nihorat ihes ecin eguïteco herfaturan , eta urpean feculacortzat galduac? Eta hori bere bekhatuen punimendutan.

Creatçaille adora - garriac hunen bertce haferradura eracuts - deçan bere creaturen alde - rat ! Aitaric hoberenac utz - detçan bere ume maiteac , uholdean funditcerat ! Nombait , bekhatua gauça higun garria behar da Jaincoaren beguïetan ! Cer ez dugu beraz eguin behar bekhatutic urruntceco , eta berthuteari lothceco ? Gaixtaguinac Jaunaren yusticia tarritatcen balin badu , hala - hala , fainduqui bici denac cer gollardo ez du iguriquitceco haren misericordiatic ?

Erran - daite gure eliça fainduaz , eguiasco archa dela. Archac beguiratu - cituen galduac içatetic bere barnean cituenac : gure eliçac gauça hera eguiten - du : beguiratcen - ditu bethicortz galduac içatetic , aiticic ceruratcen - ditu bere golkhoan daduzcan arima leyhal eta Jaincoiarrac. Ala çorion handia bai - da beraz eliçaren ume içatea , eta ama maite haren legue fainduen azpian bicitcea ! Hulaco fagore feinalatu batec mereci ahal ditu esquerric hedatuenac. Cembat populu eta errefuma offo , eliçaz campoan ! Idolatriaren eta herefien ilhumbe damnagarritan ehortciac direnac ! Nola ordean ba-

liatcen-gara elica sainduaren ume icateco dugun
dohaxutafunaz ? Cembarac ez dire titulu lorios
hau desbifatcen eta laidoztatcen dutenac bere
bicitce gaixtoaz !

VIII CAPITULUA.

Archatic ilquitcea. Hortz adarra. Gen. 19.

LUrta egon-cen uholdeaz hondatua, ehun
eta berrogoi eta hamar egunez. Jaincoa
orhoitu-cen Noez eta archan cirenez, altharac
çuen haice handi bat, emequi-emequi bazter gu-
ciac chucatu-cituena. Lehenic mendi gainac
ikhusi ciren berrogoi egunen buruan, Noëc ide-
qui-çuen archan eraguin-çuen ley ho bat, eta
largatu-çuen belhea ceina ez baitcen archarat
bihurtu. Çazpi egun iragan cirenean, Noëc a-
theraraci-cuen ufoa, eta nola lurra oraino esta-
lia baitcen urez, sarthu-cen berriz archan.
Bertce çazpi egun iragan eta, largatu-çuen bi-
garrenean ufoa. Aldi hartan ekharri-cion mo-
coan, Noeri acitun edo oliv-ondo hosto ferde
bat. Noëc eçagutu-çuen seinale hartaric urac
iraganac cirela. Iguriqui ondoan oraino bertce
çazpi egun, largatu-çuen hirugarren aldicozat,
ufoa, ceina ez baitcen guchiago hurbildu archa-
rat. Ilqui-ciren Jaincoaren manuz, archatic
Noë, haren emaztea, haren humeac, eta
barne hartan ciren guciac, archan sarthu-cire-
netic urthe haren buruan: irain-çuen haren
bertce uholdeac,

Archatic

Archatic lekhora , Noëc eguin-çuen lehen gauça içan-cen aldare bat , offrendatcecotzat Jaincoari archan ciren acienda eta hegaztin garbienetarie , esquerren bihurtceco eguin-cioen fagoreaz , bicia utztean bertce guciac galdu-ciren dembora berean. Jaincoac onhetfi-çuen sacrificio hura , hitz-ere eman-çuen etçuela guehiago madaricaturen lurra guiconen bekhatuen garie. Benedicatu-cituen Noë eta haren umeac , eta manatu-cioen publatceaz mundua : erran-çuen oraino : *Lurreco aciendac eta aireco hegastinac bici-beitez çuen beldurrean ; bertce alde ematen-darozquitçuet ixasoco arrainac : haz-çaitexzte horiez guciez , fruituz eta beharrez beçala ; ordean beguira-çaitexzte yatetic haraguiric bere odolarequin balxatutic , eta nihot hiltcetic.*

Jaincoac erran-cion oraino Noëri eguin nahi çuela harequin eta haren umeequin allientcia edo batafun bar , eta hobequi orhoitcecotzat eman-çuen hitzaz ez egortceco uholderic guehiago , nahi içan çuen hortz-adarra baliaçadin batafun haren seinaletzat. Hartaracotz erran-cioen : *Noiz eta ez taliren baidut hedoiës cerna , orduan aguerturen-da hortz-adarra , eta hura ikhustean , gogoraturen-çait çuequin eguin-dudan batafuna , eta ez dut-egorriren bertce uholderic munduaren gal-arazteco.*

Jaincoa bethi leyhal da bere hitzeran ; bakharric behin egorri-du uholdea : orduan ere

haren chede gucia cén guri eçagut-araztea
 noiz nahiden eguin-deçaqueiela gauça bera.
 Ez luque ere uholde beharric guiçon eta emaz-
 tequi gucien fundi-araztecotzat: haren hitz ba-
 khar, edo nahiqui bat franco laite milla mundu
 fundi-arastecotzat. Bici behar, gara beraz bel-
 durtasun faindu batean, ez da deufere iragaten
 gure bihotz barnetan Jaunaren begui çorrotçac
 ikhusten ez duenic. Oi ! cer içanen-da gutaz,
 agueri-diren bekhatuez beçala, gordeenez ere
 contu eman beharco-dugunean !

IX CAPITULUA.

Cham bere aitaz madaricatua. Gen. 9.

JAincoac mundua publatceco çaduzcan Noë-
 ren hirur semeen artean, içan-cen bat bere
 aitaren eta Jaincoa beraren malediccionea bere
 ganatu-çuen. Leinu faindu baten buruçagui
 içan behar-cen; bizquitartean Jaincoac bere
 fulia fainduan behatu-cioen haren ondorioari.
 Emagun gauça arguitarat.

Noë athera-cenean archatic, errana da eman-
 citçaiola laborantçari, eta landatu-çuela ma-
 hatsti bat. Guiçon justu harc etçuen eçagutcen
 arnoaren indarra : horditu-cen eta lokhartu.
 Caufitu-cen, uztecaberit, erdi agueria, eta
 honestasunari ez dagocon beçala. Cham, ha-
 ren semetariç bigarrenac, ikhufi-çuen lehenic be-
 re aita estatu hartan. Lehiatu behar bidean haren

estaltcerat, utci-çuen cen beçala, eta erakharricituen bere haurrideac hirri eguin nahi içan balu beçala bere aita hala ikhufteaz. Chamen anaiac çuhurrago aguertu-ciren: guibelaz çohacela estali-çuten capa batez bere burasoa.

Noëc, atçarri-cenean, yaquin-çuen cer iragan-cen. Madaricatu-çuen Cham bere semea, eta benedicatu Sem eta Japhet; erran ere çuen Cham berthi bere haurrideen azqueneco gathibutaric içanen-cela. Hala guerthatu-cen.

Aiphaturic heldu-garen gaucëtan ediretendugu escola çuhur bat, ccinetan umeeç ikhafren-bai-dute bere burasoac ohoratcen, Jaincoaren manuaeren arabera, bai eta gueriçatcen hec dituzqueten escafac eta baiac, hetaz burlatu gabe. Erreligioneac ez luquelaric manatcen burasoen alderaco amodioa eta errefpetua, odolac, arraçoimac berac nahi ahaldute onhets eta ohoraderçagun guret zat hambat eguiten dutenac. Bicia çor diotegunac eta hambat artha eta amulxutafun eracutffen-darocutenac! Aciendec berec maitatcen-tuzte bereac, yartcen-dire heien alde, attaccatuac direnean: cer bihotz-gogortafun beraz ume baten baitan escafic eguin-baleça bere burasoen alderat!

X CAPITULUA.

Babelen dorrea. Genes. 11.

NOëren umeac emendatur çoha-cen ; aur-khITU - ciren , urthe gutiric barnean , hain multço eta nombre handian non haztandu behar içan baitciren elkhar 'ganic , lur berech eta diferentetan bicitcecotzat. Ordean , hartarat gabe , hartu - çuten chede bat heien erhoqueria beçala , heien banitatea ere eçagutcerat ematen - çuena. Çatozte , cioten elkharri ; deçagun - eguin hiri bat , eta dorre bat ceruraino helduco - dena. Chede çoro hunec bacituen bi ithurburu , orobat funx - gabecoac. Bata cen bere icenaren aiphamena utzte seculacotzat obra guciz eder baten bidez ; eta bertcea , bere buruac beguiratcea Jaincoaren escutaric , heldubacen berriz ere punitcerat mundua bertce uholde batez , ceinaren guericean uzte baitciren eman dorre hura akhabatcen cenean. Ordean Jaincoac nahi içan - çuen ordutic , eman eçagutcerat , guiçona ecin altcha - daitequeiela humiltasunaz baicen , eta guchiago behar cela lehiatu Jaunaren afferraduraren aphacegatcerat bere penitenciaz , ecen ez bortcha eguin nahi içaterat haren mendecu justuei , bere eguinahal alferrez. Iscritura sailduac erraten - darocu Jaincoa jautsi - cela lurrerat ikhustecotzat guiçonen umeac eguiten hari - ciren dorre hura ,

Ekhusi - çuenean , trufatu - cen gogoeta hirri-
 garri hartaz , eta erran - çuen : *Populu lunec*
hitçuntça bera daduca , eta diren guciec hain
iduri - dute thematuac equin nahi dituzten lan-
tan , non ez bai - dire hetaric guibelaturen. De-
çagun beraz nahas heien hitçuntça elkhar ecin
adituco - duten beçala. Ordu berean , eman-
 çuen heien mihitan eta hitzetan halaco nahaf-
 dura eta confufione bat , non ecin compreni
 baitceçaqueten , batac bertceari erraten - cioe-
 na. Molde huntan , utci behar içan - çuten ,
 akhabatu gabe , bere orguilleriaren lan hura ,
 eta yoan behar içan - çuten harat eta hunat.
 Horta cerentzat dorre hura içan - cen deithua
Babelen dorrea , erran nahi da , nahasmenduz-
 coa. Banitatearen lan hare , dio S. Bernatec ,
 eçagut - arazten - çuen munduac guerorat aguer-
 turen - çuen çoramendua ; ecen iduri - du mun-
 duiarrec ez dutela bertce gogoetatic , baicic
 nola alchaturen duten dorre bat Jaunaren justifi-
 catic beiratuco - dituena , eta haren botherea
 alfer eraguinen - duena. Eta , eguiaz , hanitzac
 guehiago lehiatcen - dire bere icenaren orhoit-
 çapen bethico bat lurtean utzterat , ecen - ez
 eguiaz handi ceruan içaterat.

Dembora hartan , Jaincoac nahi içan - çuen
 punitu guiçoneen khea eta orguilleria , non cre
 guehiemic feinalateen bai da eta han berean ,
 erran nahi da , mihian , hartaz baliatcen ohi
 delacotzat guiçona here vanitatearen aguertceco,

eta supherqui manatceco. Hitzcuntcen nahaf-
dura, eta batçuc, bertceac ez beçala mintçatce
hura hedatu içan-da mundu herri gucirat. Ba-
dirau orai ere : boça bat beçala da bazter gucie-
tan entçuten-dena. Hitzcuntceen nahafdura
harc irakhatsten - diote populu guciei, San
Augustinen arabera, cerurat heltceco bideric
laburrena eta segurena ez datçala gauça espan-
tagarri eta obra handi fuerte batçutan, ez eta
bihotz supher baten chede hedatzeran ; hainan
norc bere burua aphaltcean Jaunaren aitcinean,
eta ihes eguitean haren hafferradurari, aphaç-
gatcen duelaric haren majestade faindua bere
nigarrez, uzte içan gabe eman - daitequela ha-
ren guericen, bortcha eguinic bere yabe sobe-
ranoaren nahiarri eta bothere infinituari.

XI CAPITULUA.

*Abrahamen vocacioneaz, edo deithua iça-
teaz. Genes. 12.*

GUiçonec hambat eguiten - çuten dembo-
ran altchatcecotzat Babylonia hiri, Jau-
naren contra emana - cen hura, Jaincoac nahi
içan - cituen, bere partetic, eçarri hiri faindu
baten assentuac, erran nahi da, bere elçarenac :
manatu - çuen Abrahamen leinua içanon - cela
leinu bereci, leyhal eta bethicó baten ethor-
quia. Guiçon faindu hau cen Tharen semea ;
bici - cen bere aitarequin ur çaritçon hirian cal-

deendarren alderdian. Hura cen lekhu bat idolatrian ehortcia, Jaincoa eçagutcen etçuena. Han eman-cion Jaincoac Abrahami manu hau: *Athera-gaite çure lurretic, çure herritic, eta çure aitaren etçetic, eta çato nic eracutsirendarotçudan lurrerat. Eguinen-gaitut populu handi baten buruçagui eta aitatzat; eta hulaco guisaz hartuco-naiz non çure igena ospe handitacoa içanen-baida. Benedicatuco-ditut çu benedicatuco-çaituzten guciac, eta lurreco populu gucia içanen-da çure baitan benedicatua.*

Abrahamec funhetfi-çuen, batere tricatu gabe, Jaunaren hitza, ceinetan caufitcen-baitci-tuen bi abantail handi; bata, içatea leinu handi baten ethorquia; eta bertcea, lur gucia benedicatua-içatea haren odoletic atheraco-cenaren baitan. Molde huntan, utci-çuen Abrahamec, bere aitarequin batean Thare, bere herria heltcecotzat Mesopotamiaco hiri, Haram çaritçonerat. Aita hil-citçaionean, iragan-cen Haramdic Chanaango lurrerat bere emaztearequin, eta Lot here illobarequin. Harat cenean, Jaincoac, bertiz ere agundu-ciotçan herri ceinetan aurkhitcen baitcen, eta hec guciac, adoratcecotan errefuma guciac bere escuco cituena, khentcen eta ematen-cituena, berari citçaiion arabera. Guizon faindu harc eguin-çuen lekhu hartan aldare bat Jaincoa othoitzeco eta adoratceco.

Abraham egon-cen demboraxu bat Chanaan.

go herrian. Arte hartan içan-cen, bazter he-
tan goffete handi bat iragan-araci çuena Eryp-
torat harturic berequin Sara. Nola ikhusten bait-
çuen, aicinetic, Sara bere emaztearen eder-
tasunac ekhar-cioçoquela bidegabe, eta egypt-
tiarrec Saraen aldéraço passionez, içan ceça-
quetela gogoa eta guticia hiltcecotzat senharra,
ondoan escuratcecotzat emaztea debecuric ga-
be, baliatu-cen çuhurtcia innocenta cen batez :
oñhoitzu-çuen Sara errateaz haren arreba cela :
erran ere ahal-ceçaqueien, gueçurric gabe ;
molde huntan Abrahamec bere bicia galtcetie
urtun, gauça hartarat çohan beçala, Sara eça-
gutua içaterat haren emaztetzat, iguriquitcen-
çuen, aicetic, arraiqui ekharriren çutela Sara-
ren anaia celacoan.

Abrahamec uzte beçala guerthatu-cen. Eryp-
tiarrec ederrexu-çuten Sara ; hartaz mintçatu-
citçauzon Faraoni, ceinac erakharri baitçuen
bere palaciorat, eta Abraham ungui tratatu-
çuten, haren anaia içan balitz beçala. Jaincoac
beguiratu-çuen Saraen garbiraçuna ; çaurthu-çuen
printce hura hunembat çauriz, non ibilhi baitcen
heien ithurburuaren ondoan, eta yaquinxun eguin
baitcen Sara Abrahamen emaztea cela. Ordu be-
retic, bihurtu-cioen Abrahami bere emaztea. Fa-
raonen errencura gucia cen etciotela gauça erran,
haztetic, cen beçala. Printce hura, cembat ere
baitcen idolatrea, abhorritcen çuen, dio S. Am-
brofioç, adulterioa, beldur ere cen colpa arrotz
bat, goffeteac haren lurrerat çakharçuena.

Horrela hafi içan cen Jaincoa bere gana dei-
 thcen fidel gucien aitzat hautatu - çuena.
 Traratu - çuen Abraham bere fermurafunaren
 eredura. Utz - araci - cion bere herria ceinetan
 ontasun handiac baitcituen, iragan - arazteco-
 zat bertce lur batetarat ceinetan ediren baitçuen
 berehala hiltceco goffete bat, erakharri - çuena
 milla hirricutarat; ecen caufitu - cen populu
 arce batçuen artean. Haren consolamendu ba-
 kharra cen yaquitea hec guciac, Jaunaren ma-
 nuz eta haren nahitarat cituela. Ala ordean Jain-
 coac eracutfi - baitcioen Abrahami, libratcean
 hirricu hec gucietaric, ez dela behinere deuse-
 ren beldurric behar hari yarraiquitcean; eta
 haren hitzaren alderat leyhal içanez heldu
 balinbaçaicu cembait axecabe, bera dela ordu
 hartan gure sustengua, eta berac atheratcen-
 gaituela, irabaciarequin, inguratcen gaituzten
 gaitz gucietaric!

XII CAPITULUA.

Lot hastantcen-da Abraham ganic. Genes. 13.

A Braham bihurtu-cenean Sara bere emaztea-
 requin eta Lot bere illobarequin, ilqui-ciren
 lekhourat, erran nahi da Bethelerat, frogatu-içan-
 çuen aberaxtasunei bethi yarraiqui behar cit-
 çaien çorigaitza. Biac hainitz aberaxac ciren:
 heien arthaldetaco artçainen artean içan ciren
 guduac eracutsten-çuten, iscritura fainduaren

arabera, etcirela on elkharrequin egoteco, eta lekhu bera ercela guifa heientzat. Abraham damuztatua içan-cen gudu hetaz. Ikhusten-çuen urrun danic sehien arteco elkhar ez aditceac erakhar-cetçaqueien ondore caltekorrac, iraganic azpicotarie naufitarat. Emantcen beraz, cen gucia, gudu hei bidea picatcerat, hastanduric bere illoba ganic : goantcen Lot ganat, eta erran-cioen ezbedi, othoi içan guduric, çu eta ene artean, ez eta çure eta ene artçainetan; ecen anaiac gara, diot, ahaide hurbillac. Lur gucia çure hautuco duçu : eguiten-darotçudan othoitz bakharra da ene ganic urrun-çaitecen : ezquer balin baçohaci, nic itchiquiren diot escuinari : çuc escuin aldea hartcen-baduçu, nic harturen dut ezquer aldea. Lotec, eguiten-citçaiion escaintza hartan, erçuen-eracutçi Abrahamen çuhurtcia bera : beguiratu gabe heldu-citçaiion bidegabeari hastantcean halaco guiçon baten ganic, eta ikhufi behar bidean lehenago eguin behar çuela, cer nahi gauça, ecen-ez bere offaba utçi, erori-cen bortcha handiric gabe, Abrahamen erranerat, eta eçarri-çuen hortie beretic, eta prudentcia guti baten escassean, bere burua milla hirriscuren ithurburu batean. Emantcen hautatcen beretzat nahi çuen alderdia; eta nola, hautu hartan, ez baitçuen bilhatcen bere beguien axeguina baicic, bereci-çuen herriric ederren eta agradagarriena, eta hartu-çuen Sodoma bere egoitza-lekhutzat,

Ordu hartan lurraren gainean cen guíçon fainduena ganic lekhorat, erori-cen guíçon gucietarie gaixtaguineen arterat : yo-çuen hiri baterat ceinari Jaincoac bere filia fainduan beharcen baitcioen, eta ceinaren gaixtaque-riac ecin yafan baitcetçaqueien guehiago.

Historio huntan ikhasten-dire, S. Ambrosioc dacufan beçala, bi gauça. Batac eta bertceac hainitz dakharquete. Abrahamen eguiteco mol-deric, ikhusten-dugu guduric tipienentzat içan behar dugun higuinça, eta ez dela ceren fidatu sehietan, gauça hunen gainean : ecen hec dire, aseo aldiz guduen ithurburuac ; eta lakhet ohi dute gudu heien biztean eta itraun-araztean : bertiz Loten maneretarie ikhuf-ten dugu cein gauça premiazcoa den nor na-hirentzat, eta beregainqui gasteago direnent-
 zat, errechquiegui ez utztea, berec ez da-quitela, heien çoriona eguiten duten presu-nac. Edo cein companietarie lausterregui haf-tantcen denac urriquitceco dembora gucia iça-ten ohi du. Lot, Jaun-Doni Petriren arabera, guíçon yustu bat cen, bizquitartean ikharat-
 ceo da ikhusteaz cer hirriscutan emantcen, utci-çuenean bere laguna ; Abrahamen carita-teac urrun-cetçaqueien haren ganic hirriscu hec guciac, berac ere bidea picatucio-cioten egote-
 rat Abraham beçain guíçon faindu batequin,

XIII CAPITULUA.

Abrahamec libratcen-du Lot. Gen. 14.

LOr Abraham ganic hastandu-cenetic lauster, aguertu-cen Abrahamec etçuela hafzantce hura aiphatu amodio escafez ; berriz, Lot, çuhurtcia gutieguiequin eman-cela hartan. Lau erregueec bat eguinic, gogorqui tratatu-ican-cituzten Sodomeren ingurutaco herriac. Beraz, Sodomeco eta bertce lau hiri hurbileco erregueac orobat elkharrquin eman-citen, printce hei buru eguiteco, eta heien defeguitco. Ordean hortz erregueac ican-citen-cehanniac bertce lau hetaz, eta Sodomeco erreguea eman-citçaiion ihesari bere bertce lau lagunequin batean. Lau erregueec ikhufi çutenean garaitiar cirela farthu-ciren Sodomani ; eramancituzten hango ontasunac, eta bertce gathibuen balxan, hartu-ican-çuten Lot cituen guciequin. Gudu hartaric itçuri-cen guicõn bat hedatu-cen bõrri horiequin Abraham ganat. Ofsaba hau uquitua-ican-cen, bihozaren çolaraino, bere illobaren çorigaitzaz. Etcen ordean tricatu nigarretan ; ordu berenic, gogoan çarabillan nola libra ceçaqueien Lot exaien escutaric. Hartu-cituen hirur ehun eta hemeçortci cituen cerbitçari animoxuenetaric, eta yarraiqui-citçaien lau erregue hei. Jaincoac benedictatu-çuen caritateac berac hitz-arazten çuen

gudua Patriarcha saindu haren baitan, ceinac ematen baitçuen eracutsterat bere tropeen indarreran baino, Jaincoa baitan guechiago condacen-çuela. Hain mundu gutirequin, baratuçuen lau erregue garaitarren abiadura, eta eguin-çuen berac, bortz erregueec, elkharrequin emanic, ecin eguin-içan-çutena. Eroricen cituen bakharrequin heien gainerat; deseguin-cituen, eman çathitan, eta yarraiquicitçaien hainitz urrun, bere bicia beguiratu nahiz, ihes çohacenei. Hunela Abrahamec arhera-çuen Lot exaien escutaric, hartu-ciotçoten gauça guciequin. Sodomeco erreguea yaquin-xun eguin-cenean halaco actione lorioz batez, yoan-citçaiou Abrahami bere axeguina eracutsterat. Ordu hartan, aguertu-cen Melchisedec, guicon hain ospe handitacoa, iscritura-sainduac guciz Goraen apheça deithcen-duena, ceinac ordu berean, offrendatu-baitcituen oguia eta arnoa, figuratcen, edo erran nahi çutenac, eliçaco aita gucien arabera, eliçaren sacrificioa, ez Aaronen, bainan Melchisedechen ordenaren araberaco eguiazco apheçac fundatu behar çuena mendeen akhabantçarainocoan. Ondoan, Melchisedechec benedicatu-çuen Abraham, eta eman-ciotçan esquerrac Jaincoariceren libratu-ciotçan haren exaiac escutarat. Iduri-çuen Abrahamec etçuela bertee deuseren escatic ohorearen eta lorieren partetic. Erreguec nahi içan-çuen borchatu Abraham hart-

cerat beretzat , handic athera gabe , exaiçi harturicaco ontasun guciac , çucenez harenac cirelacotzat. Etcen ordean hartan eman Abraham generosa ; eguin ere çuen yuramentu etçuela deusic harturen exaiçien gaucetaric. Ni hoc lurraren gainean erran etçeçan Abraham aberaxtu-çuela.

San Ambrosioc erraten-du Abrahamec ohore oraino guehiago içan-çuela bere garaitciac baliatceco moldeaz , ecen ez garaitciac beraz. Irakhatfi - diote Cristaü guciçi caritate bakharrac erakharri behar dituela guducaterat ; bertcen axecabetan farthu behar dela bere bicia hirriscatcerainocoan bere anaieena beguiratcecotzat. Abrahamec irakhatsten-darocu oraino Jaincoa baliatcen balin bada gutaz gauçaric handienetan , eta maneraric miragarrienean , bertceac libratcecotzat gathetaric , ez dugula orduan ere , buruphez iguriqui behar , mundu huntan bertce gollardoric , baicen Jaincoaren aldera leyhal içatetic heldu-çaicun ohore bakharra , gutaz baliatu nahi denean bere chiede fainduen bethercecotzat.

XIV CAPITULUA.

Agaren ihesa. Gen. 16.

A Brahamec garaitu-cituenean lau erregueac , era içan-araci-cioenean Loti bere lshenpicio libertatea , bici-con bere egoquian edo

familian, descaxu gucietan; ordean etçuen bere ontasun handien primuric, haurric gabe caufitcen-cen, eta hortan çatçan haren efcas gucia. Jaincoac, parte huntaric ere, bethe nahi içan-ciçuen guiçon faindu haren nahiac, eta fariftatu bere emaztearen agortasunean eracutfi-çuen fumiffione humila. Aguindu-cioen ume bat, iduri gucien contra. Abrahamec eçagutcen-çuen aguintça hura ematen-cioenaren botherea; batere tricatu gabe, finhetfi-çuen gauça; nahiago içan-çuen ukho eguin bere arraçoïn naturalari, ecen-ez içan dudaric batere mintço-citçaioenaren hitzaz. Sarac pena çuen ikhufteaz Abraham umeric gabe; otioitzu-çuen hartceaz Agar, bere azpico çuena, bere emaztetzat beçala, aurkhi ceçantzat agortasun haren confolamendua agor içanen etcen, bere fchiaren baitan.

Abrahamec, diote eliçaco aitec, compreni-ru-çuen Jaincoac berac erakharri-çuela Sara propoficione haren eguiterat, eta erori-cen bere emaztearen nahirat; ordean demborac eracutfi-cioen bere confolamenduarentzat eguin-çuen gauçac, eman-cioela aiticic axecabe berri bat. Agarec, ikhufi-çuenean bere burua bere naufiar hala ohoratua, eta celacortz gucia bozcariatua ume bat içateaz Abrahamen ganic, arbuiatu-çuen Sara-ceren cen agorra, eta etcion guehiago behatcen buruçagui baten oinean. Sarac eguin-ciotçan berehala bere errencuraç

Abrahami : fenhar faïndu hunec eman-çuen eçagutçarat etcela behintzat cutfatcen Agaren infolencian , eta bakharric , Saraen othoitzetarat ; çaducala Agar bere emaztea balu beçala ; libratu-çuen fehi hau Saraen efcutarat , per-
metitu ere cioen trata-ceçan , berari citçaion guifa.

Sara baliatu-cen bere naufitafun guciaz , eta gaztigatu-çuen Agar , hulaco moldeç , non ecin guehiago yafanez dorphegui citçaizcon tratamenduac , ilkhi baitcen etchetic , eta eman-baitçiçaion ihesari. Mortuan , ithurri baten heguian celaric , aguertu-citçaion aingueru bat ; galdetu-çioen nondic heldu-cen , eta norat çohan : Agarec ihardetsi-cioen lanoqui , bere naufiaren hafferradurari ihes çabilhala. Horren gainean aingueruac manatu-cioen bihurtceaz Sara ganat , humilia-çadin haren aiticinean , eta eçagut-ceçan Sarac haren gainean çuen naufitafun çucenbidezcoa.

Horta nola Jaincoa baliatu-cen aingueru bateç , gauçac far-araztecotzat bere efcatu naturalcan , ceineraric defarrimuac eta paffioneac athera-baitcituen. Ikhufi-çuen , eliçaco aiten arabera , Agar ihes abiatcea etcela heldu Saraen garraztafunenic , bainan bai , Agarec berac çuen penatic Saraen azpico içateaz. Jaincoac etçuen-caufitu erratecoric Saraen comportramenduan : bacaquien Agaren alderat aguertcen-çuen borçiztafun hura caritatec heldu-cela ; contentaru-

cen errateaz ihes çabilhan sehi hari , humilia-
 çadiela Saraen beguietan , eta ardiets-ceçala
 nauſi haren arraitafuna bere ſumiffioneaz , eta
 haren alderaco attencione bereciez. Jainçoac
 ez-du behinere defeguiten juſticiaren arrimua ;
 eta horra cergatic , behartcen-dituen bertcen az-
 pico direnac , bere buruçaguien meneco içate-
 rat , cer nahi gracia extraordinario ardietsi-du-
 queten haren ganic. Amatafunac Agari eman-ça-
 roen ſuphertafunari yarraiquitcetic urrun , Jain-
 coac aiticic nahi du hambatenaz emenda-dadin
 gure humiltafuna , cembatenaz bai-gara altcha-
 tuac ; ecen nihor ez-da haren aicinean handi ,
 humil-cen eredura baicen.

XV CAPITULUA.

Sarac concebitcen-du Isaac. Gen. 18.

A Garec , Abrahamen etcherat bihurtu-ce-
 netic lauster , içan-çuen Seme bat , Ismael
 deithua içan-cena. Hamahirur urtheen buruan ,
 Jaincoa aguertu-citçaion Abrahami eguitecot-
 zat harequin allientcia eta batafun hertfiago bat ;
 eta erreberitu-ciotçan aicinago eguin-ciotçan
 aguintzac. Gambiatu-çuen haren icena , ordu-
 raino Abram çaritçon , eta handic harat Abra-
 ham içan behar-cen deithua ; haren emaztea
 ere han artean Sarai çaritçona , deithua içan
 behar cen Sara. Jaincoac manatu-cion Abrahami
 circumciſionea elkharrequin eguiten-çuten allient-

ciaren seinale bat beçala ; hitz eman-cioen Sarac içanen-çuela seme bat , bere benedicçione guciez berheco-çüena , eta seme haren ganic atheraco-cela hainitz erregue eta hainitz populu. Gauça horien entçutean , Abraham eman-cen ahufpez lurtean , hirritz çatçala , eta erraten-çuela here bihotzean : baduque bada seme bat ehun urthetaco guiçon batec ? Eta ekhar-deça-que bada oraino umeric Sara , lauetan hogoi eta hamar urthetan denac ? Ordean Jaincoac seguratu-çuen Abraham gauça hortaz , eta utci-çuen horrequin batean.

Handic fite , Abrahamec , yarría çatçala , egun bero batez , bere tenta , edo çabanaren aicimean , ikhufi-cituen , afqui hurbil bere ganic , hirur prefuna : hec ciren hirur aingueru. Haren caritateac nola ez baitçuen utzten nihor iragaterat , hospitalitatea , edo erretiramendua escaini gabe , athera-citçaien aicinerat ; eguincioten agur errespectuzco bat , othoiztu-cituen paufatceaz , eta permetitceaz garbi çiotçaten oinac , cerbitça ere cetçan mahainean. Abrahamec , ardietsi-cituenen , bere othoitz minez hirur prefuna hetaric galdetu-ciotçaten gauça hauc guciac , yoantcen lehiaz bere çabanarat , eta erran-cion Sarari aphaín-cetçala hirur ogui hauts azpian erreac ; hartu-çuen berac , bere arthaldean , çahal bat guicena eta utztarra ; errearaci-çuen berehala , eta cerbitçatu-cioten bere arrotcei. Yan-içan-çutenean , galdetu-cioten

Abrahami ceina baitzatcan arbola baten azpian, hec yan-çuten lekhuic hurbil, non cen Sara haren emaztea; Abrahamec ihardetsi-cioten bere cabanan cela; orduan, aingueruec seguratu-çuten, dembora laburric artean, hec berriz ethorrico-cireneco, Sarac concebituren çuela feme bat. Sarac entçuten-çuen hec ciotena, eta ecin debecatu-cen hirri eguitetic. Aingueruac galdeguincion Abrahami, certaco hirri eguiten-çuen Sarac, feme bat aguintceaz? Bacen-ez bada deufere gaitcic Jaincoarentzat? Orduan Sara laztucen gucia, eta erran-içan-çuen etçuela eguin hirric. Aingueruec eman-cioten Sarari beguien aicinerat eguin-çuen gaizquia, gueçurra errateaz: yoan-ciren guero handic, eta Abraham yarraiqui-ciçaien. Jaincoac erran-cion Abrahami sodomiarren bekhatuec gaindi eguin-çutela, ecin yasan cetçaqueiela, eta baçohala heien punitcerat. Abrahamec galdetu-cioen Jaincoari, etcionez bada barkhaturen hiri hari edireten balin-baciren haren barnean berrogoi eta hamar justu. Jaincoac ihardetsi-çuen: baldin edireten badire berrogoi eta hamar justu, heien gatic, barkhaturen-diot hiri guciari. Abrahamec erran-çuen horren gainean: Jauna, badaquit hauts eta herrauts naicela çure aircinean, guciarequin cilhegui bequit eguitea bertee galde bat. Cer eguin-cineçaque, Jauna, ez edireterat berrogoi eta bortz justu baicic? Jaincoac ihardetsi-çuen: ez neçaque gal-araz hiria. Abraham etcen hortan

guelditu, erran-çuen oraino : Eta, Jauna, ez balire hamar justu baicic Sodomian, cer laite hiri hartaz ? Jaincoac orduan ere ihardetsi-çuen : baldin hamar justu aurkhiteen badire, ez, ez-dut gal-araciren hiri hura. Solas huntaric lekhorta, Abraham bihurtu-cen bere etcherat.

Hemen agueri ahal da cein urrun hedatcenden Jaincoaren ontasuna, eta ecin bertceac daramala bekhatoreen punitcerat. Baiqui, bekhatu mortal bat asqui ifernuan erretceco ! Sodomiarac bici-dire phulumpatuac hambat gaixtaquerietan, halaric ere, Jaincoa ekharria-da gucici barkhatcerat, edireten balin-baciren populu gucian, bakharric hamar justu !

Exemplu berac irakhasen-darocu Jaincoac arraitasun eta complacencia handicnarequin behatcen-diotela arima justuei, eta indar gucizco bat dutela haren beguietan. Milletan dohaxu herria arima Jaincotiarrac daduzcana ! Cembat çorigaitz ez deçaquete urrun, eta benediccione erakhar prestuen orhoitz kharxuec ? Cembat bekhatore erretcen hari-litezquenac, arima justuen arartecotasunac ez balu aphasegatcen Jaunaren hasserradura saindua, eta ez balu nolaz-pait ere bortchatcen haren justicia amor ematerat haren misericordiari !

XVI CAPITULUA.

Sodoma errca. Gen. 19.

L Ot bethi Sodomān çagon. Hiri hartaco eta ingurutan ciren bertce lau hiritaco populuac largatuac-ciren gaixtaqueria icigarrienetarat. Urrun da ordean Lot cutzatcen baitcen bekhatutan : garbi çaduzcan bere beguiac, bere beharriac, eta guciz bere bihotza.

Bi aingueru, guiçonac ciruritenac farthu-círen Sodomān, Jaincoac hiri hura gal-arazterat çohala Abrahami erran-cioen egun haren arraxaphalerat. Ordu hartan Lot yarría çatçan hirico athean. Ikhufi-citueneco bi aingueruac, altchatu-cen bere yar-lekhutis, hurbildu-citçaien, eman-cen ahuzpez heien oinetan, eta othoitztu-cituen sartceaz haren etchean. Aingueruac etciren berehala erori Loten othoitzetarat; ordean guiçon faindu hanc efcuratu-cituen, emequi-emequi. Bere etcherat cituenean, emanaraci-cioten yaterat. Hurbildu-cenean etçateco muga, hiri hartaco yende guciac inguratu-çuten etche hura, eta erran-cioten mehatchurequin Loti, ilqui-arazteaz barnean çaduzcan bi arrotçac. Guiçon faindu hura aguertu-citçaien bera, eta eguin-cituen bere eguin-ahal guciac yende hec urruntcecotzat bere chede gaixtotaric; ordean çoratu hec, farthu behar bidean bere baithan, lothu-citçaiçcon muthiriçui berari, eta nabi-

ican ciren haren bortcha, farthu haren etchean. Hori ikhufiric, bi aingueruec hartu-çuten Lot escutic, eraman-çuten barnat, eta hertsi-çuten athea. Guehiago eguin-çuten: ixu-araci-cituzten campotic ciren yende hec guciac. Halaric ere, heien errabia etcen baratu; here ixutafunean berean, etchearen ingurutan çabiltçan, asmurat, han nondic far ecin edirenez.

Ordu berean, aingueruec erran-cioten Loti: Balin-baduçu ahaideric Sodomian, lehia-çaitte hec handic ilqui-arazterat, ecen galteerat daramagu hiri hau. Hemengo populuaeren bekhatuec tarritatu-dute cerua, eta Jaincoac meçutu-darocu fundi-arazteaz hiri huntan diren guciac. Lorec etçuen galdu demboraric, berehala mintçatu-citçaien bere bi alhabeen senar-gaiei, eta erran-cioten: lauster eguiçue, ilqui-çaittezte hiritic; ecen Jaincoac suntsi-arazterat darama. Yarraiquitcetic urrun Loten erran çuhurrari, hirri eguin-çuten haren icialduraz.

Arguia urratceerat, bi aingueru hec nahi ican-çuten ilqui-araci Sodomatic Lot bere emaztearequin eta bere bi alabeequin (*Jaincoa orhoitcen cen Abrahamex, eta beiratu nahi çuen Lot galdua icatetic bertceequin batean.*) Nola nagui baitcen hiritic atherateerat, aingueruec hartu-çuten escutic, eta eraman camporat; erran-cioten: beguirra çaçu çure bicia, hortaracotzat, ez beha guibela, ez trica alderdi hautan, çohaci lehen bai-lehen menditarat, bertçela galdua-çara bertce gucien

balxan. Lotec galderu-çuen içan-çaquion cilhe-
 gui heltceaz Segor çaritçon hiri chume baterat.
 Jaincoac onherfi-çuen haren galdea. Etcen hain
 lauster sarthu hiri hartan, non Jaincoac yauts-
 araci-baitçuen sufrezco eta fusco uri bat Sodo-
 maren, Gomorrheen eta alde hetaco herrien gai-
 nerat. Bortz hiri offo bere ingurutaco lurrequin
 içan-ciren herrautsetan emanac. Loten emazteari
 guerthatu-citçaion huts bat, gofca-citçaiona ;
 hautfiric Jaincoaren debecua, behatu-çuen gui-
 belat : ordu berean içan-cen gatcezco figura ba-
 terat gambiatua. Biharamunean, Abrahamec
 ikhufi-cituen, Jaincoa mintçatu-citçaion lekhu-
 tic, Sodomatic, Gomorrhetic eta inguru heta-
 ric, hedoiac beçala, altchatcen-cisen khe beltça
 eta herrauts bihotz erdira-garriac.

Aithor-agun passioneac su handia emaren-
 duela, eta guiçonaren bihotza phoçoatcen-duen
 beçala, haren izpiritua ere, ondicoz ! ixutcen-
 duela. Non cen bada sodomiarren adinendua
 bortcha eguin nahi içateaz Lot prestuari bere
 etchean, eta idoiztatu nahi içateaz guiçon fain-
 du harc bere-ganatu-cituen bi arrotçac ! Ordean
 cer dire guiçoneen eguin-ahal guciac, Jaincoa-
 ren araberacoac ez direnean ? Ala ungui begui-
 ratuac baidire Jaincoac bere arthaen azpian da-
 duzcanac ! Eta ala urricaltceco baidire Jaunaren
 legue fainduari ukho eguinic, bere çoramen-
 durat utci nahi direnac ! Exemplu ikharagarri
 bat edireten-dugu Sodomaren eta haren hiri

laguneen gaztigu dorphean. Guri dagocu ihe^s eguitea Jaunaren hafferradura sailduari, aitci-
tic gure ganatcea haren laguntça guciz falba-
garría: deus ere herrechagoric hori baino. Gai-
ten-guibela gaizqui eguitetic, gaquizcon yarraic
unguari: hortan datça gucia. Horra bide segura
urruntcecotzat gure ganic ceruco gaztiguac, eta
yauts-araztecotzat gure arimetarat hangolagunt-
ça eta gracia berecienac.

XVII CAPITULU A.

Jaincoac punitcen-du Abimelech. Gen. 20.

Sodoma futan eman-içan-cenetic lauster, A-
brahameç utci behar içan-çuen çagoen le-
khua heltcecotzat Gerarat. Harat cenean, erran-
çuen Sara bere emazteaz mintço-cela, arreba
çuela. Abimelech, herri hetaco erreguec altcha-
raci-çuen Sara, eta erakharri bere palaciorat;
ordean Jaincoa aguertu-citçaion gauiaz ametse-
tan, eta erran-cioen: Galduco duçu bicia, emazte
hori altcharazte fari, ecen senhardun da. Abi-
melechec ihardetsi-çuen: Cer, Jauna! gabe-
turen duçu bada biciaz fede onean, eta yaquin
gabean dohan innocenta? Guiçon harc berac
erran-darot arreba çuela Sara, eta Sarac ere er-
ran-darot anaia çuela Abraham: ikhusten-duçu
beraz ez nuela gaizqui eguiteco chederic. Jain-
coac erran-cion erregue hari: Badaquit çure
fede onaren berri, hargatic ere beguiratu-çaitut.

bekhatutic. Bihur dioçocu senharrari bere emaztea ; ecen profeta bat da : eguinen-dio Jaincoari othoitz çuretzat , eta bicico-çara : bertcella , yaquin-çaçu , çu eta çure etheco guciac , hillac içanen-çaretela.

Abimelech laztua-içan cen Jaincoaren mehatchuez : erakharri-çuen Abraham bere gana , eta erran-cion : Cerentzat iharduqui-duçu molde hortan gure alderat ? Cer gaizqui handi eguin guindien bada yauts-araztecotzat bekharu hain içi-garri bat ene buruaren eta ene erfesunaren gainerat ? Cer chede ahal cinduqueien ? Abrahamec ihardetfi-çuen : Beldur nintcen etcela Jaincoaren beldurtafunic bazter hautan , eta hiltintçaten yabetcecotzat ene emazteaz , hargatic erran-dut ene arreba dela : hala ere da , ecen aita beraren ume guertharcen-gara , ez dugun arren ama bera : bertce alde , ciotçan Abrahamec : Jaincoaren meçuz , ene ethetic athera gueroz , othoitztu içan dut Sara errateaz orotan haren anaia naicela. Abimelechec eguin-cion Abrahami emaitça hainitz ; eta Sara gatic urruntcean , erran-cioen emazte huni hirri aire batequin : eman-diorçat çure anaia delacoari milla peça diru. Eroffiren duçu hetaz oihal edo tela bat , hartaz estaltceco çure burua , munduac yaquin deçantzat ezcondua çarela , Abimelechec gomendatu-cioen oraino Sarari ez erakhartceaz nihori bidegaberie.

Jaincoac , legue çaharrean berean , çorroz-

qui manatcen-çuen ezcontçaren alderaco leyhalkafuna, eta dorphequi punitcen manu hura hautzten-çutenac. Bertcelaco leyhalkafun eta errespectu galdetcen-du orai guiristinoen arteco ezcontzac: altchatua-da sacramendu bat içateco ohorerat; nolaco leyhalkafuna ez dagoco beraz batafun faindu hari? Cer punimendu ikharagarri ez dute iguriquitececo Jaunaren justiciatic sacramendu handi haren faindutafuna çaurthceco atrebentcia luquetenec, gogoz ere?

XVIII CAPITULUA.

Isaac sortcen-da. Ismaël khendua da. Gen. 21.

JAincoac complitu-çuen Sarari eman-cioen hitza, hanc erran beçala, eta hanc seinalatu mugan: içan-çuen bere çahartafunean ume bat. Orduco Abrahamec bacituen ehun urthe: eman-cion icentzat Isaac, eta circumcifatu-çuen çortçigarren egunean. Sarac nahi içan-çuen berac haci ume hura. Ethorri cenean bulharra utzteco dembora, Abrahamec eman-çuen othuruntça handi bat eracutstecotzat bere bozcarioa. Sarac ikhufiric Agaren semeac cehatcen-çuela Isaac, dostetan hati-cirela, erran-cioen Abrahami: Khençaçu gathibu hori bere umearequin: ecen ez da içanen errana gathibu baten umeac partiturenduela primuçça Isaac ene semearequin. Saraen othoitzac damuztatu-çuen Abraham; ordean Jaincoac erran-cion: Eguiçu Sarac erran-darot-

çun gucia ; eçen İiaac ganic ilquiren-da çure icena ekharrico-duen ethorquia. Abraham yeiqui-cen goicic ; hartu-cituen ogui bat eta ur untci bat ; eçarri-cituen Agaren forbaldeen gainean ; eman-cioen İismaël bere semea , eta khendu-çuen bere etcheie.

Agar , khendua-içan-cenean Abraham baitaric , iragan-cen Berfabeco morturat. Urac efcas egunic , eman-çuen bere haurra arbola baten azpian , eta urrundu-cen aphur bat haren ganic , ez nahiz ikhufi hiltcen bere umea. Auhcn eta nigarretan çatçala , aingueru batec deithu-çuen cerutic , eta altchatu-cion bihotza : manatu-cion artha içateaz İsmaelez , ceren leinu handi baten aita içan behar baitcen. Aingueruac eracutfi-cioen ordu berean , urezco ithurri bat : laguntça hunec etçuen guti consolatu Agar. Ur hanc hazcartu çuen İsmael , eta bici-içan-cen mortuan.

Saracn exempluac irakhasten-diote ama guciei bere umeen haztean behar dituztela beregainqui bilhatu bere ohorea eta axeguina. Erran-daite ez direla ama , erdizca baicic , hortan huts eguiten-dutenac ; eta eguiaz cerc hobequi for-araz eta atchic-araz deçaque umeen eta ameen arteco amodio odolac berac errequeritcen-duena , umeen hazteco eguinbide çucenac baino ? Eliçaco aitec haguiz gomendatcen-diote ama guirizino guciei bere haurrei berec emateaz bulharra , eguin ahal beçambatean. Cembat , bizquitartean ama laço ez antfiatasunaz , gurita-

funez edo nekhe guti-baten guphiderstecotzat; bere umeac largatcen-dituzteuac unhide atcetarat, eta bere buruac descaxu daduzcatenac gauça hunen gainean ! Cer ahalqueria halaco ama laçoentçat ikhusteaz bestiec berec, ecin bertcez, utzten-diruztela bere umeac bulhar atcetarat ?

Odolac beçala, erreligioneac ere erakharri behar lituzque amac bere umeac berec hazterat. Herbaltafunac, edo bertce atraçoin onec guibelatcen badiruzte eguinbide hunen bethetetic, artha çorrotz bat hartu behar-dute, unhide offafuna onetacoen, humore ezitacoen eta bicitce ona daramateneen bilhatceco : ecen, miricuen arabera, haurrec hartcen-ohi-tuzte unhideen yaidura berac, onac eta gaixtoac.

XIX CAPITULUA.

Abrahamen sacrificioa. Gen. 22.

ISmael Abrahamen ethetic khendua içancencan, Isaac baquean bici-cen, bere aitaren ontafun gucien primu beçala. Ordean hogoi eta hama-çazpi urthe berthe cituenean, hebreüdarrec diotenaren arabera, Jaincoac, nahiz Abraham frogatu, manatu-cioen har-ceçan Isaac bere seme maitea, eta imola-cioçon mendi gain batean. Abrahamec baçaquien Jaincoa ganic çuela seme hura : ekharria içan-cen haren berehala berari bihurtcerat. Haren fede handiac ithotcen-

cituen ethorahal çaquizcon gogoeta guciac, or-
 hoitcean Jaincoa ganic ascotan içan-cituen aguine-
 ceez, ceinen arabera, içan-behar baitçuen Isaa-
 quen bidez, ondorio bat emendaturen-cena,
 içarrac ceruan beçala. Abraham yeiqui-cen hai-
 nitz goiz, eta deufere nihori aiphatu gabe bere
 chedeaz, hartu-cituen berequin Isaac, eta bi
 fehi. Picatu-çuen bere holocaustaren erre-araz-
 tecò egurra, eta igan-cen Jaincoac eracut-
 cioen lekhourat. Egon-cen bi egun offo, bere
 chede fermuan; bere semearen ikhusteac et-
 çuen hautsten haren bihotza. Hirur-garren egu-
 nean, alchhatcearequin beguiac, ikhufi-çuen
 urrun danic sacrificio handi hartaco beharteen
 lekhuia: orduan manatu-cioten bere sehiei ego-
 teaz mendiaran beherean, bera yoanen-cen artean
 bere semearequin Jaincoa adoratcerat: hartu eta
 eçarri-çuen Isaacquen bizcarrean holocausta-
 rentzat eguina cen egurra: horrela Isaac higan-
 cen mendirat, bere burua erretceco egurra be-
 requin çaramala; hortan eçagut-arazten-çuen
 Isaac eguiazcoa gueroztic Calverioço mendirat
 higan-dena haren sacrificiotzat behar-cen çuraz
 cingatua. Abrahamec mendiracoan efeutan ç-
 aduzcan espata eta sua: Isaac yarraiquitcen-cit-
 çaion alegueraqui: seme hunec galdetu-cion bi-
 dean, bere aitari, non-cen hil-araci behar çuen
 victima. Abrahamec, ahantci balitçαιο guifa, bu-
 rafo cela, ihardetti-çuen fermuqui, Jaincoac
 behar cen guciez contu eguinen-çuela. Scinalatu-

ciçaien toquirat cirenean, Abrahamec eguin-
çuen aldare bat, eta han eçarri-çuen bere se-
meac ekharri egurra; eflacatu-çuen Isaac bere
ume maitea, eta eman çuen fusco aldare har-
tan; hartu-çuen espara, eta altchatu-çuen be-
soa hiltcecotzat Isaac.

Jaincoa uquitua-içan-cen burasoaren fermuta-
funaz eta umearen sumetimenduaz. Etçuen nahi
ya completua beçala ikhusten-çuen sacrificio
handi hura içan-çadin buztia victimaren adolaz,
Marca-ceçantzat gure aldaretaco, odol iffuri
gabeco sacrificio saïndua. Gueldi-araci-çuen ain-
gueru batez, Abrahamen besoa, ceren eçagutu
baitçuen haren beldurrean bici-cela, etçuenaz
gueroz guphidetsi bere seme baxharra ere. Le-
khu hartaric hurbil guerthatu-cen akher bat,
falsitan adarretaric hartua-cena; Abrahamec of-
frendatu-cioen Jaincoari acienda hura, bere se-
mearen orde, eta bihurtu-cen etcherat.

Yadan, erran dugu historio huntaco gauça
ederrec ematen-çutela adi-arazterat, cer beharco
citçaijon egun batez guerthatu, Jesu-Christo
gure salbatçailleari. Historio berean burasoec edi-
reten-dute, eçiçaco aiteen arabera, escola çuhur
bat ceinetan ikhas baideçaquete behar diotçatela
lehiarequin imolatu bere umeac Jaincoari. San
Crysoftomec minqui auhendatcen-ditu guirifino
direlaco aita, amac, imolatcen-diotçotenac bere
umeac, ez Jaincoari, Abrahamec beçala, bai-
nan bai Satan gaixtoari, hec erakharriz mun-

duco banitatetarat , eta gal-araciz heien bihotzac bere ondicozco exempluez.

Abraham bakharra da , dio oraino San Cry-
 softomec , bere semea Jaincoari offrendatcen-
 dioena ; ordean cembat buraso ez-da bere umeac
 exaiari sacrificatcen - diotçotenac ! Bozten-gara
 ikhustez cembeit buraso bakhar , bere umeac
 altchatcen-dituztenac artha faindu batequin. Or-
 dean ala lauster ahanrcia baida gure bozcarioa ,
 ikhustez buraso guehienac bere umeen galtcen
 hari-direla ! Hulaco buraso laço eta mundutiarrec
 hobequi ahal dute mereci bere umeen hiltçailleen
 icena , ecen-ez heien aiteen eta ameena !

XX CAPITULUA.

Saraen heriotcea. Gen. 23.

A Brahamec eta Sarac içan-çuten beraz Isaac,
 umeen içateco adinaz campoan cirelatic.
 Jaincoac ume prestu hura beguiratu nahi-içan
 çuen , eta bihurtu-çaroen bere burasoei. Gue-
 roztic Isaac içan-cen bere amaren consolamen-
 dua çahartcean. Sara hil içan cen ehun eta ho-
 goi eta çazpi urthetan , Isaac mundurat eman-
 çuenetic hogoi eta çazpi urtheen buruan. Abra-
 hamec auhendatu-çuen bere emaztea , eta bere
 nigarren ondoan , eguin-çuen hobi bat bilhat-
 cerat haren ehortztecotzat. Hedatu-cen hortacot-
 zat Gethco populuarenganat ; erran-cion nola cen
 arrotz bat heien herrian guerthatcen-cena ; gal-

deguin-cioten emateaz, othoi, hobi bat herri hartan, içateco çucen ahartan ehortztecotzat bere emazte cenaren gorphutza. Gethco yendec tratatu-ıçan-çuten Abraham honestafun den handienarequin, deithcen-çutelaric Jaincoaren printcea. Eman-cioten hautatcerat hiri hartan berari guehienic citçaiion lekhuua. Abraham, guiçon faindua beçain generofac, etçuen nahi çordun içan nihoren alderat; etçuen nahi deufere urriric. Eracutfi-cioten yende arrai hei heien alderat çuen eçagutça, eta othoitztu-cituen erakhartceaz, beren artean lehenbicitotariic cen guiçon bat, Ephron çaritçona, saltcerat landa bat ceinetan baitciren bi cilhoca, nahiz Sara içan-çadin-ehortcia hetariic batean. Ephronec eman nahiiçan-cioen bere landa, diru gabe; ordean Abrahamec etçuen niholere hala aditcen; eta erakharri çuen azquenean Ephron erraterat landa harc balio-cituela lau-ehun ficla diru: alferretan Ephronec har-araci nahi içan-cioen lur hura, pagu gabe, Abrahamec pifaraciçuen, gucien aicinean, lur peça haren balioaren dirua; molde huntan, eta lekhucoen beguie-tan, yabetu-içan-cen Abraham Ephronen landaz, eta han ehortci-çuen Sara bere emaztea.

Gauça ecin alqui admiratuzcoa! Jaincoac hambatetan seguratu-çuen Abraham hura çagoen lur hura, egun batez, harena içanen-cela; bizquitartean haren gogo eta ambicione gncia içan-cen yabetcea, ontafun bakhartzat, fepultura batez beretzat eta bere umeentzat. Bere beguiac ce-

rrurat

urat çaduzcan alchatuac ; arbuiatcen-çuen offo-
qui lurra ; bici-cen bethi hiltcen hari içan balitz
beçala. Jaincoac gogoan çakharçuen demboran
ematea Abrahami ondorio luce bat, eta ondo-
rio hari lur podoros bat ; Abraham, bere alde-
ric, orhoitcen-cen bakharric bere heriotceaz,
bere hobiaz eta utzteaz bere umei primuçã gu-
cizat, berac bere bician, hiltceaz orhoituric
beretzat çaducan primuçã, erran nahi da, Jain-
coaren ganaco amodio cinezcoa.

Abraham, guiçon faindu harc, ematen-du era-
cuttferat ungui dagocola J. Doni Paulec hartaz
bihurtcen-duen lekhuçotafuna, dioenean Cana-
neaco lurra, cembat ere baitcen mundu gucian
cen lurric ederrena, deufere etçitçaiola, edo
guchienarat, behatcen-cioela mirail bati beçala,
ceinetan ikhusten-baitçuen bertce lur bat bethi
gogoan çarabillana. Abrahamec erran-çeça-
queien, J. D. Paulorequin, lurreco ontafun gu-
ciac ongariaren eta cikhinquerien pare çaduz-
cala.

XXI CAPITULUA.

Isaac ezcontcen-da. Gen. 24.

A Brahamec, çahartu-cenean, nahi içan-
çuen Isaac ezcon-araci ; etçuen ordean na-
hi bere odola balxatu Chanaan herrico nescat-
chequin. Manatu-çuen Eliezer, haren ontafu-
naren artha çaducana, goateaz Mesopotamiarat

bilhatcecotz haren semearentzat emaztequi bat Jaunaren hafferradura haren gainerat erakharrico etçuena : Eliezer , alde hetarat cenean , eta hurbildu-cenean Nachor hiritic , othoitztu-çuen Jaincoa , eçagut-araz-cioçan Ifaaqui bere emaztetzat eman gogo cioena. Errequeritu ere çuen , hiri hartaco nescatchac atheraco-cirenean urquetarat , eracutz-cioçan haina hura , molde huntan : Ur guti bat edateco galdeguinen-cioela , eta orduan nescatcha hanc emanen-cioela edaterat , ez bakharric berari , baiman escainico-cioela oraino edatecoa bere cameluentzat. Eliezerec othoitz hau eguitearequin batean , Rebecca ikui-cen hiritic urquetarat. Rebecca cen profuna eder bat , Bathuel Melcharen semearen alaba , eta Nachor Abrahamen anaiaren emaztea. Rebecca etcherat bihurtcen-cela , Eliezer athera-citçaion biderat , galdeguin-cioen ur guti bat edateco ; Rebecca eman-cioen gogotic , escaini ere cioen ura bere cameluentzat. Cerbitçari leyhal hanc eçagutu-çuen , Rebeccaren eguiteco maneratic , hura cela Jaincoac haren nauñ gaztearen emaztetzat çaducana ; eman-ciotçan beharritacoac , edo perentac , eta escu-muturretacoac , edo braceletac , eguin-cion laguntçaren alderat. Galdeguin-cion nor cen , eta bacenez harentzat lekharic haren aitaren eichean. Rebecca seguratu-çuen gauça hortaz , eta lehia-tu-cen etcherat , nahiz bere yendeac eguin ya-quinxun ikhufiric heldu cenaz. Laban , haren

anaia; ikhufi-orduco petenta hec, yoantzeri Eliezeren ganat, eta orhoitztu-çuen sartceaz haren ethean. Eliezerec, harat-cenean, seguratu-cituen etche hartacoac etçuela yanen ez edanen, non etçuen çarratcen, lehenic, hura harat çaraman eguïtecoa: erran-cioten beraz Abrahamen cerbitçaria cela, Jaincoac ontasun handiac eman-ciotçala haren nauñari, eta bere semea nahiz ezcondu, hartaz egorria cela heien herrirat; othoitztu-çuela Jaincoa eçagut-ãraz-cioçon, explicatcen ciotçoten seinaletarik, Isaacuentzat çaducan emaztea, eta Jaincoac yaçuinxun eguin-çuela Rebecca cela haina hura; beraz haren galdetcerat heldu-citçaiela.

Bathuelec eta Labanec, eçaguturic gauça hori Jainco beraren obra cela, eman-çuten bere laudamendua; orduan Eliezerec escaini-içan-ciotçoten dela alabari, dela haren ahaidei emaitça handiac, hala-nola, urrezco yarroac, eta nahï içan-çuen partitu biharamun beretic. Rebecca-ren yenden axeguina içanen-cen Eliezerez guehiago goçarcea: erakharri-çuten Rebecca ceinaren ezcontça eguin baitçuten haren gogoaren herric yaquin gabe. Galdetu-cioten ungui citçacionez bada Eliezer hain laster urrun-çadin heien-ganic. Rebeccac etçuen hortaz damuric aguertu; guehiago dena, bera ère yarraiqui-citçacion Eliezeri ceina bihurtu-baitcen lehiarequin Abraham ganat. Etcherat hurbiltcean, bathu-çuen Isaac, Rebeccac yaquin-çuenecotz Elieze-

ren ganic presuna hura Isaac cela, haren senhar beharra, Jaincoac hala manatu-çuelacotzat, estali-çuen oihalaz bere burua. Eliezerec eguinquen Isaac yaquinxun bere hurratseen eta galdearen effetu dohaxuez. Ordutic, Isaac hertu-çuen Rebecca bere emaztertat; eta ekharri-cioen amodioac consolatu-çuen, dio iscritura fainduac, oraino bihorzean çakharqueien damuaz, Sara bere amaren heriotceaz, hirur urthe aitcinago guerthatuaz.

Erranic heldu garenetan ikhusten-da ezcontça faindu baten exemplu miragarri bat. Ikhusten-da ez dela hurren aiphamenic ere behar eguin ontafunez; bainan gucien gainenic, bilhatu behar direla, ezcontcetari, presuna Jaincoiarrac, Jaincoari agradagarri çairconac: hortacotzat artha eta othoitz hainitz behar dela, eta ararteco çuhur eta prestuac hartu behar direla. S. Ambrosioc nahi du nescatcha gazteec ikhas-deçaten Rebecca, Isaac ikhustean estaltcen-dena ganic, cer modestia iduqui behar duten Jaincoac senhartzat eman nahi diotçoten bereen alderat, eta ez direla eman behar penetan irabazteco heien bihorzac bere edertafunaz, ez eta bere campoco edergailluz, Rebeccac eguin ceçaqueien heçala, bainan bai bere modestuaz eta bere comportamendu fainduaz.

XXII CAPITULUA.

Jacob eta Esaii. Genes. 25.

IRagan-ciren oraino cembait urthe Isaaquen eta Rebeccaren arteko ezcontça dohaxutic, Abrahamen heriotceraino. Azquenean, Jaincoac deithu-çuen bere gana guiçon saildu hura; nahi-çuen goça-çadin hain fede bicirequin bilhatu-çuen ontasun bethicoez. Beguiratu-çuen Jaincoaren alderaco leyhaltasuna azquen hatseraino: axeguinic haicen etçuen behatceaz bere buruari guiçon desterratu baten oinean, eta arrotz bat içan balitz beçala Cananeaco herrian: ez citçaion ere behinere gogoratcen bihurtu behar cela Chaldearat: bere arraçoina bethi sumetitua çaducan bere fedeari; eta Jaincoaren ganaco haren amodio kharxuac garaitcen-cituen bethi haren yaidura eta affeccione bicienac. Jaincoari arthofqui yarraiquitcen-citçaion guerthacari gucietan. Sara, bere emaztearen edertasunac, eta Lot bere illobaren ganaco amudioac, eçarri-çuten Abraham herstura handitan; ordean bere çuhurtciac eta bere animoac athera-çuten eguitecotaric. Patriarcha saildu hura hil içan-cen ehun eta hirur hogoi eta hamabortz urthetan, çahartce dohaxu batean bere egun guciac betheric, eta haren arima eçarria içan-cen hura baino lehen mundutic athera-ciren arima justuen balxan. Isaaquec

eta Ismaelec ehortci-çuten Abrahamen gorphutza berac Ephronen erofi-çuen cilhocan.

Jaincoac , iscritura-sainduaren arabera , hilcenean aita, benedicatu-çuen Isaac haren semea. Isaacquec eta Rebeccac etçuten dohaxutasun gucian bicitceco deuseren escasie , lekhat , ume batena. Egon-ciren elkharrequin hogoi urthe haurric içan gabe. Azquenean, Jaincoac entçunçuen Isaacquen othoitza : Rebecca guerthatu-cen bi seme biritchiz içorra. Amaren sabelean berean, bi haur hec yarri-ciren elkharren contra guduan, Gauça hunec laztu-çuen Rebecca , eta hurren urriquitan cen ez guelditceaz bere agortasunean, Consulratu-çuen Jaincoa, nahiz yaquin cer erran nahi-çuen gudu fuerre harc. Jaincoac ihardetsicioen , sabelean cakharzqueien hatir hec, bata bertcearen contra içanen - ciren bi populuen buruçagui guerthaturen-cirela, eta çaharrena gazteenaren aspico beharco cela.

Ethorri-cenean erditceco muga , Rebeccac eman-cituen bi haur mundurat. Lehenbiciric forthua cen gorricara, eta illexua. Esaii içan-cen haren icena : laster yarraiqui-citçaion bertceça , oinetarie çaducala bere anaia : Jacob içan-cen bigarren hunen icena. Bata eta bertceça handitucirenean , Esaii eman-citçaion osloqui ihiztatceari , eta bethi landaz landa , çabillan. Jacobec etçuen gustu bera ; aitecic etchean descaxu ego-tea çuen lakhet. Isaacquec baçuen amudio bereci bat Esaiientzat , ceren yan-arazten cioelacorzar

bere ihizquitare. Rebecca, berriz, ekharriagoa cen Jacobentzat.

Egun batez, Jacobecaphaindu çuen ilhar gutibat yatecotzat; Esäic, etcherat cenean ibicitic, gucia nekhatua eta gossez hurrendua, othoiztu-çuen bere anaia hari emateaz ilhar hec. Jacobec ihardetsi-cion: Bai, emanen-darozquitçur, utci nahi badauzquidatçu lehenbiciric sortceari darraizcon çucenac. Guiçonaren flaquecia ahalcagarria! Esäi erori-cen berehala hartarat.

Errateco hainitz edireten-dugu Esäien gainean: condenatcen-dugu arraçoinequin haren çoramendua saltceaz, momento bateco axeguina gatic, bere çucen eta ontasun guciac. Ordean Esäi baino çuhurragoac othe gara ethorquiçunaz orhoitu gabe, arte laburretaco axeguin eta nahicaren ondoan gabilçanean! Cembatac, gurre artean, ceruco primuçac, ontasun eternalac arbuiatcen, sacrificatcen-dituztenac ez deuzqueria batentzat!

XXIII CAPITULUA.

Isaaquec Benedicatcen-du Jacob. Genes. 17.

ESäic saldu-cioen beraz Jacobi bere primuçac: Rebecca, bi anaia hauen ama, ekharriago-cen, erran dugun beçala, Jacobentzat. Fincatu-çuen ume maite hunen buruaren gainean primuçac haren goçamena. Baliatu-cen hortacotzat antce saindu eta mysterioso batez. Isaaquec

ikhufften-çuen çahartu cela , eta hill baino lehen,
nahi cituen benedicatu bere umeac. Deithu-
çuen beraz Efaü , bere seme maitea , eta mintça-
ru-cen hunela : Har-eçatçu çure armac ; çohaci
ihiztatcerat , eta ekhar-dieçadaçu edirenen-du-
çuna , hartaric yan ondoan , eman-çaitçadan
ene benedicçionea. Rebeccac entçun-cituenean
hitz hauc , hedatu cituen berehala Jacoben be-
harritarat , eta manatu-çuen hartceaz arthaldean
bi pitica , hoberenetaric , eta erran cioen : Nic
aphainduren ditut pitica hec çure aitarentzat ,
eta çuc eramannen diotçatçu benedica-çaitçantzat
hetaric yan eta. Jacobec ihardetfi-cion bere ama-
ri : Badaquiçu ene anaia illexua dela , eta ez nai-
cela ni hala. Beraz heldu banaiz uquitua-içaterat
ene aitaz , eta eçagutua içaterat , beldur-naiz
uzte içan-deçan enganatu nahi içan-dudala , eta
yauts-araz deçadan ene gainerat , ez benedic-
çionea , bainan bai maledicçionea. Ene semea ,
erran-cioen Rebeccac , ene gain hartcen-dut
maledicçione hura : eguiçu , çuc , nic erran be-
çala. Çohaz , ekhar-eçatçu pitica hec. Semeac
ekharri-cituen , eta amac aphaindu aitarentzat.
Rebeccac guèhiago eguin-çuen. Yaunts-araci-
ciotçan Jacobi Efaüren soinecoric ederrenac ,
estali-ciotçan escuac eta lephoa pitica larruz , eta
eman-ciotçan aphaindu cituen yanaric. Jacobec
eraman-ciotçan bere aitari , cioelatic , aita. Entçu-
ten-çaitut , ihardetfi-cioen Iſaaquec : nor çaitut ,
ene semea ? Jacobec ihardetfi-çuen : Ni naiz Eſaü ,

çure seme çaharrena : eguin-dut çuc errana; altcha eta yar-çaitte : yan-çaçu ene ihizquitaric, ematecotzat guero çure benedicçionea. Ordean, ene semea, erran-cion Ifaaquec, nola atceman-duqueçu ihizquiric hain arte laburrez? Jacobec ihardetfiçuen : Jaincoac hala nahi içan du. Orduan Ifaaquec erran-çuen : Hurbil-çaitte, ene semea, uquiçaitçadantzat, eta eçagut-deçadantzat ea çu çaren Efaü, ene semea. Jacob hurbildu-cen, Ifaaquec uqutu-cituenean haren escuac, erran-çuen : Boça hau Jacoberena da; bainan escu hauc Efaü-renac dire. Berriz ere galdeguin-cioen Efaü, ene semea çara? Hura naiz, ihardetfi-çuen Jacobec. Horren gainean Ifaaquec erran-çuen : Ene semea, indaçu çure ihizquitaric yaterat, çure benedicatcecotzat. Yan-çuenean, erran-cioen : Hurbil-çaquizquit, eta besarca-naçaçu. Besarcate hartan Ifaaquec sentitu-çuen Jacoben yaunfluren urrin-ona; eman-cion bere benedicçionea, eta desiratu-cioen ceruco ihintça, eta lurreco franquia. Eçatti-çuen bere anaia gucien naufitzat, eta akhabatu-çuen bere benedicçionea hitz hautaz, ceinac bai-dire, San Bernaten arabera, gutiz consola-garriac eguiazco guiriztinoentzat : Çu madaricaturen-çaituena, bedi bera madaricatura; eta çu benedicaturen-çaituena, içan-bedi gaindi-eguiua benedicçionez.

Ifaaquec akhabatecan hitz hauc, Efaü aguer-tu-cen ekhartcen-çuela yaterat ihician hartu-çuenetic, eta iguriquitcen-çuen aitac, yan

ondoan, benedicaturen-çuela. Patriarcha faindu hau içan-cen ecin erran beçambat espantitua, eçagutu-çuenen cer iragan-cen. Ordean horrat-cetic urrun eguinic heldu-cena, aircitic erre-berritu-çuen gauça bera. Ikhuften-baitçuen clar-qui Jaunaren erria-çabillala itçuli hartan. Efaüi, dio ifcritura-fainduac, emantcen marraçquetan, eta minqui errencuratu-cen anaiac eguin-cioen tromperiaz : galdetu-cion bere aitari, ea etçuen bada benedicçione bakhar bat baicic ? Efaüi aguertu-cen, ordu hartan, prefuna batçu beçala ceinec nahi bailuquete conpuntu Jaincoa munduarequin, goçatcecotzat betan, ceruco eta lur-reco consolamenduez. Efaüien marraçquec hautfi-cioten Isaaqui bihotza ; azquenean aita hunec benedicatu-çuen seme hura, ordean bere anaiaren azpico utzten-çuelaric : eta horta, cerc eman-cion Efaüiri higuinça phoçoatu bat Jacob bere anaiaren alderat, huntarainocoan çohana, non bere aitaren heriotcearen beira baitçagon hiltcecotzat bere haurridea.

Aiphaturic heldu-garen, eta hambat myf-terioz berthea den historio huntan, ikhuften-dugu yuduen erreprobacioneaten seinale agueri bat ; ecen heien bihotzac bakharric munduco onra-funetarat ciren emanac. Historio berac orhoit-arazten-gaitu elaçaren fainduta funaz. Espos di-vino hunec, Davitec beçala, gauça bakhar bat galdetcen-dio Jaincoari ; ez du nahi benedicçione bat baicic. Beguiraguten, erraten du J. D. Pau-

loc, yarraiquitcetic Esauri ; faldu ondoan anaiari bere lehenic fortcearen çucenac , nahi içan-çuen gueto, primu beçala, bere aitaren benedicçionea. Etçuen ordean ardietsi nahi çuen gucia ; ecin erakharri-çuen bere aita urritcerat Jacoben fagoretan eguin-çuena : alferretan eguin-cituen hortacotz , munduan eguin ahal guciac. Berac Jaincoa arbuiatu-çuen beçala , orobat Jaincoac ere etçuen conturic eguin haren auhen eta nigar guciez ; ikhusten-çuen , alabainan ez-cirela heldu urriqui cinezco batetarie , ez-eta bihotzaren gambiamendu funnezco batetarie.

XXIV CAPITULUA.

Jacoben çurubia. Gen. 28.

ESaiuen hafferradura Jacoben contra, ceren ar- rapatu-cion bere aitaren benedicçionea , sobera cen agueria Rebeccac ez ikhustecotz ; ber- riz ama hura sobera cen bihotz onetacoa , on- dore guciei bidea ebaquitcerat ez eguitecotzat. Hargatic ere uzte-içan-çuen on cela Jacobec, cem- bair demboraz , amor eman-cioçan bere anaiari , eta ezti-ceçan haren colera , urrunduz haren ga- nic. Nahiago içan-cioen khendu bere buruari seme maite haren ikhusteco axeguina , eta bilharu ha- ren seguramendua. Rebeccac hartu-çuen Jaco- ben ezconçaren estacurua içatecotzat Isaac ga- nic, ume hari eman-cioen abisuaren laudamena : erran-cioen beraz bere senharrari , ecin onhets-

ceçaqueiela Jacobec hartcea emazte bat Chanaan-
go alderdi hetan , eta eguin çeçan Efaüc beçala ,
ceinac hartu-içan-baitcituen bia herri berecoac ,
haren hurafoec hortaz çuten damuan batere far-
thu gabe. Rebeccac othoitzu-çuen Isaac egort-
ceaz Jacob Mesopotamiarat , Bathuel baitarat ,
ezcon-çadintzat alde hetan. Isaac erori-cen hor-
tarat , eta egortcean bere semea alde hetarat , erre-
reberritu-ciotçon benediccionc lehen eman-ciot-
çon guciac. Jacobec utci-çuen ordu beretic bere
herria , haren contra mindua-cen anaiaren haf-
ferradurari ihes-eguitecotzat. Ez çohan emazte
baten bilha , presuna aberax bat beçala , mun-
dutiarrac nahi ohi-tuzten edergailla eta berre-
guintçan. Aguericen-çuen pobreciac eracutsten-
çuen miragarriqui pobrecia guiriztinozcoa. Bere
bidean çohala , baratu-içan-cen , iguzquia sartu-
cen ondoan , herrizca batean ; eman-çuen hari
bat bere buruaren azpian , eta lokhartu-içan-
cen. Ordean içan-çuen lotan visione bat , edo
gaucen ikhusteco dohain bat , eçagut-arazten-
cioena presuna pobreec , eta çucen contra per-
secutatuec edireten-çutela Jaincoa , eta halacoac
çaduzcala beregainqui bere artharen azpian ; eta,
eguiaz , Jacobec ikhufi-çuen lo hartan çurubi
bat , çangoa lurraren gainean çuena , eta helt-
cen-cena cerurainocoan : çurubi hura cen , gu-
cia bethea aingueruez , goiti , beheiti çabiltça-
neez , eta Jaincoa çatçan çurubi haren gaineco
buruan , hari çatcheicola , eta erraten-cioela Ja-

cobi : *Ni naiç Abrahamen Jaincoa eta Isaaquen Jaincoa. Emanen-darotçut lo çauden lur hori. Çure umeac lurreco herraufa beçala emendatur-en-dire , eta munduco populu guciac içanen-dire benedicatuac çure leinutic atheraco-denaren bai-zan. Aguinðu-cioen yarraiquico - ciçaiola hel-ducen alde guciatarat , eta guero , bihur-ara-cico-çuela utzten-çuen lur bererat , eta han com-plituren-cituela bere aguintça guciac. Jacob at-çarri-içan-cen lo pissu batetariç beçala , eta gucia laztua ikhufiric heldu-cen gaucez , abiatu-cen erraten oihuz ; lekhu hura ikharagarria cela han aurkhiten-cenaz gueroz Jaincoa bera.*

Visione harc eta çurubi mysterios harc erran nahi çuten , Jaunaren providenciã bethi artha handi bat içanen-çuela haren alderat leyhal ego-nen-ciren guciez ; heiequin edirenen-cela he-quin atçabetan , eta desterratuac içanen-ciren lekhan ; aingueruac ere bere aincinean içanen-cituztela ofritcecotzat Jaincoari heien beharrac eta othoitzac ; eta ekharriren-ciotçatela cerutic Jaunaren graciã eta consolacioneac. Erran nahi da beraz , Jaincotiarrec ez dutela ceren içan bel-durric guioncen afferraduraz , ez eta bere anaien aihercundeaz. Hauc guciac ez - dire baliatcen , baicic hobequi erakhartceco Jaincoa heien la-guntcerat. Jacobec , atçarcearequin , erran-ci-tuen hitz hauc : *Ala lekhu hau ikhara-garria bai-da ! Hau da Jaincoaren etchea , eta cerua beraren athea. Hitz hauc diot , içan-dire gue-*

roztic çucenqui iratchequiac eta applicatuac gure eliceen saindurafunari, ceren hetan edireten-baida, bertce orduz, Jacob lagundu çuen Jainco hura bera. Ochala ! sartcean elicetan, Jacoben hitz berac baguintu ahoan, eta sentimendu berac bihotzean ! Ala nahi içateco bai-da aurkli-gaiten ikhara saindu batez betheac, guiçon miragarri hura beçala, fedecac gure aldaretan dela irakhatsten-darocun majestate adora-garriaren beguietan !

XXV CAPITULUA.

Rachel eta Lia. Gen. 19.

Jacob seguratu-a-igan-cenean visione mysterios haren bidez, Jaincoaren laguntçaz, yarraiqui-citçaiion bere hideari, deuseren beldurnic etçuela. Hedatu-cen Haran çaritçon lekhatat : caufitu-cituen han cembeit artçain : galdetu-cioten eçagutcen-çutenez Laban, Nachoren illoba-foa. Artçain hec eracutfi-cioten Rachel, Labanen alaba, heldu-cena bere arthaldei edaraterat putçu batean, coinaren sartcea heriften baitcen bethi harri handi batez. Jacobec ikhufi-çueneco Rachel, khendu çuen harri hura, haren arthaldeec edan-ceçatenzat, eta eçagut-araci-cion bere hurua. Rachelec erran-ciotçan berehala hauc guciac Laban, bere aitari, ceina goan-baitcen lehia handian, Jacoben beffarcatcerat, eta erakharri-ere çuen bere etcherat. Orduan Jacobec

Erran-cion Labani, cer chedez cen harat ethorra, nolacoa cen haren anaiaren sumindura, eta nola eman behar ican-citçaiion iheñari. Labanec axeguin-çuen egon-çadin haren etchean; etçuen hargatic nahu hartaz urritic içan-cerbitçatua. Horren ganean, Jacobec ihardetsi-cion cerbitçaturen-çuela çazpi urthez, ezcontcecotan Rachel, haren bigarren alabarequin. Iragan-ciren çazpi urthe hec, eta Jacobec etçaducan deuse-rentzat bere nekhea, maite çuelacotat Rachel; ordean ungui enganatua cafitu-içan-cen bere esparantcetan. Nola Labanec ecin onets-baitce-çaqueien haren bigarren alaba ezcon-çadin çaharrena baino lehen, egorri-cioen Jacobi, ar-raxean, Lia, Rachelen orde, eta eguin-çuen hain ungui, non Jacobec hartu-baitçuen, yaquin gabea, Lia bere emaztetzat. Biharamunean, Jacob errencuratu-cen gauça hartaz. Labanec, haren aphacegatcecotat, othoitzu-çuen uz-teaz, çazpi egun iragaterat lehenbico estei heien eguiteco, eta aguindu-cion emanen-cioela, he-quiñ buruan, Rachel, bertce çazpi urthez cer-bitçatuco-çuelacotan. Çazpi urthe hetan, Jacobec içan-cituen sei seme Lia ganic. Rachel agor egon-cen dembora lucez, eta hortaz çuen da-mua eracutsi-cion bere senharrari. Azquenean, Jaincoac entçun-cituen Rachelen othoitzac: içan-çuen seme bat deithua-içan-cena, Joseph. Haur hau fortu-cenean, Jacobec othoitzu-çuen Laban arren ungui aurkhi-ceçan bihur-çadin

bere aita ganat. Erran-cion bethe-cituela hama-lau urtheac , çaindu-çuela haren ontasuna ahalic hobequiena , ordu cela beraz hari-çadin beretzat , eta eman-cioçon buru bere etchearen gobernuari. Egun-daino beçala , Labanec erreque-ritu-çuen Jacob egoteaz oraino harequin. Elkstar aditu-çuten soldatez. Molde huntan , erakharri-çuen bertce sei urthe han ematerat.

Eliçaco aiteec, ikhustean Jacoben bicia, eder-rexi-içan-dute Jaunaren conduita Patriarcha çaindu haren alderat : utci-çuen guiçon miragari hura, hogoi urthez , bertceen azpico aguin-du-cioen ondoan beretzat Chanaango lur gucia. Haren umeac populu handi baten printce behar ciren, eta heien aita bertceen azpico eta nekheen erdian datça ! Jaincoac, diote Eliçaco aiteec, nahi çaracun irakhatfi exemplu huntaz printceen eta eliçaco artçainen ohorea nekhean datçala , eta guehiago bilhatcean bertceren nahia , berea baino ; populuaren bozcarioac eguin behar-du hequiena ; bocic behar diotçate sacrificatu bere nekheac eta bere biciaç berac , ecen heien ambicione eta gogo gucia içan behar da egun batez , erran ahal içatea Jaincoari , Jacobec Labani erran-cioçon hitz eder hauc : *Yasan-dut hotça eta beroa çure arthaldea guidatceco ; ez diot foslegu-ric eman ene buruari , ez gaitaz , ez egunaz : çaindu-dut çure arthaldea artha handirequin ; ez-dut galdu bakhar bat çure ardiataric ; eta bethi bihurtcerat lehiatu naicen cerbitçu gucien farit-zat ,*

zat, ez-dut ikhufi esquergabetafunic eta ihar-
duquitee gaixtoric baicen.

X: XVI CAPITULU A.

Jacob bihurtcen-da. Gen. 31.

L Aban becachtu-citçaion Jacobi ceren Jain-
coac hedatu-cituen haren buruaren eta
haren ontasunen gainerat bere benediccioneac,
hargatic ere Patriarcha faindu harc uzte ičan-
çuen prudentciaren arabera cela utz-ceçan Me-
fopotamia, bertce orduz, Chananeaco lurra
utci-çuen chede beraz. Gogoeta hau çarabil-
lan, bainan etcen menturatcen obretan ema-
terat, beldurrez deufere eguin bere burutaric;
ordean Jaincoac berac manatu-cioen bihurtceaz
bere for-lekharat, eta aguindu-cioen beiratu-
ren-çuela Esau, bere anaia ganic. Jacob eman-
cen eguinbidetan meçu hunen, ichil-ichila,
complitceco, eta atheratcecoizat Mesopotamiatic
harat hedatu-cen planta berean; erran nahi da,
ihesca çabillan bat beçala. Deithu-cituen,
Rachel eta Lia, bere bi emazteac, yaquinxun
eguin-cituen bere chedeaz: laudatu-içan-çuten,
eta nahi ere citçaizcon yarraiqui. Jacob athera-
cen ethetic, Laban han etcela, eta hari deu-
fere adiaraci gabe, eta eraman-cituen berequin
cituen guciac. Labanec entçun-çuen, ber-be-
tan, nola hustu-çuen Jacobec etchea, eta ya-
quin-çuenean eraman-citçaizcola bere idolac,

yarraiqui-citçaion, suminduran, çazpi egunex ;
 Jacobi. Atcemam-çuen Galaadeco mendiaren
 heguian ; ordean haren hurrenerat cenean, a-
 guertu citçaion, gaviar, Jaincoa, eta debe-
 catu-cioen eguitetic gazquiric batere Jacobi.
 Labanec ikhufi-çueneco, urrun danic Jacob,
 eguin-cituen bere errencurac, boça altchatu-
 ric, ceren horrela çaramatçan haren bi alabac,
 exaieen gainean hartu-linuzquen bi gathibu içan-
 balire beçala. Erran-cion oraino gaizqui eguin-
 çuela bere chedea hari gordetceaz ; berac se-
 guituren-cituela ohorezqui, eta içanen-çuela
 consolamendua eguiteco bere alabei azquen a-
 dioac : etçuela-gaitcezten nahi-çadin bihurtu
 bere Jaincoeen herrirat ; ordean etciotçala
 ebatfi behar harenac. Hits huntan, Jacob
 abiatu-cen mintçatcen : bere burua garbitu
 çuen ethetic ichillic ilquitce hartaric : erran-
 cioen-etçela ebascoz hobendun ; etçuela hartu
 Jaincoric, eraman eta hil araz ceçala, nahi
 balin baçuen, heien hartçaillea. Jacobi guti go-
 goratu-citçaion cer iragaten-cen ; urrun da bait-
 çaquien Rachel yabetu-cela idola hetaz.

Laban abiatu-cen artha handirequin idol
 heien ondoan, eta sartu-cen Rachelen egoitçan
 nahiz hec caufitu. Emazte hunec gorde-cituen
 berehala ongariaren azpian, eta eman-cen
 bera haren gainean ; orhoitzu-çuen Laban ez
 gaitcezteaz baldin ez balin-bacen altchatcen hari
 agur eguiteco, cioelarie aldi gaitz çuela. Lzba-

oen bilhatceac alfer ičan-cirenean, Jacob, halicen, bere aldian, errencuratcen haren alderaco iharduquitce hain çucen-contracoaz. Azquene-cotz hec bien izpirituac eziru-ciren: eguin-cituzten baqueac; eta urruntcean elkhar ganic aguindu-cioten, yuramentuaren azpian, batac bertceari, bethiereco adizquidetafun.

Hemen S. Ambrosioco admiratcen-du Jacob prestua, munduarequin iharduquitcean ican behar den çucentafunaren eta çuhurtciaren exemplu eder bat beçala. Jacobec etçuen deus ere bereric, baicen berequin hartu-cituenac bertceen beharrean ez icateco. Ez-du, eguia da, deusic galtcen beretanic; hala-hala, ez-du deus ere iduquitcen bertcerenic. Ontafunac bilducituen eguin gabe arima bati bidegaberie, aitcitic, ceini bere probetchua ičan-araciric. Cembat ere Labanec gathiburafunear baitçaducan Jacob, eta ezbaiccion on handiric nahi, ecin debecatu-çuen ontafun hainitz biltcetie eta berequin eramatetic, haren ganic urrundu behar ičan-cenean. Labanen moldegaitzqueriac amor eman behar ičan-cion Jacoben emetafunari. Guiçon mira-garri hau, çucen, çuhur eta Jaincoaren izpirituaz guidatua aguertcen cen gauça gucietan.

Ala mulletan dohaxu bai-da, dio San Ambrosio berac, exaiari eta munduari erran ahal dioçoquetena, Jacobec beçala: ikhus-çaçue baden ene baitan, deusere çuenetanic; eta, balin

bada, har-eçaçue ! Ala Rachel ere orobat baï-
da dohaxu utzteaz familia idolatre bat, ihes
ēguiteaz Jainco falsoen adoratçaille bati, eta
osticatceaz bere aitaren idolac ! Rachelec ira-
khaften-diote alaba guiriztinoei ez dutela eguin
behar burasoen nahia, sacrificatu nahi dituzte-
nean munduari eta bana-loriari. Halaco ordutan
behar dituzte utci bere burasoac yarraiquitcecot-
zat salbamenduari. Bertcela, eracutñiren daroe
bere aita, amei Jaincoarentzat baino amudio
guehiago ; eta hortic beretic bereganaturen-dute
ceruco hafferradura saildua.

XXVII CAPITULUA.

Esaü baquetcen-da Jacobequin.

L Abanec besarcatu eta benedicatu-cituen on-
doan bere alabac, hartu-çuen etcheraco
bidea. Bathu-çuen aingueruzco oste bat, eta
hori bera cen Jaincoac laguntcen-çuelaco seinale
berri bat. Jacobec ikhufi-cituenen aigueru hec
guciac, erran içan-çuen : *hemen datça Jaincoa.*
Egorri cituen mandatariac bere anaia Esaü ga-
nat, haren partez hari agur eguitecotzat. Man-
dataria hec bihurtu-cirenean, erran-cioten Ja-
cobi Esaü abiatua-cela haren ganat lau ehun gui-
çonequin. Berri hunec laztu-çuen Jacob : par-
titu-cituen bere yendeac bi multçotan, cioela-
ric : baldin Esaüic yaçartcen badaroe batçuei,
berteeac itçuriren-dire haren escutaric. Eguin-

eioen guero Jaincoari othoitz hau : Ene aita A-
 brahamen Jaincoa , ene aita Isaaquen Jaincoa ;
 ah ! çu, ene Jauna, erran darotaçuna: bihur çate
 çure herrirat , eta benedicaturen-çaitut. Badaquit
 ez ditudala mereci çure misericordiac , ez eta
 leyhal aguer-çaiten çure hitzean : iragan-çan-
 dut arribera hau ez nuelaric maquilla bat baicic
 escuan : othoi, hel-çaquizquigu niri, eta ne-
 requin direnei: arren beguira-naçaçu ene anaia
 Efaüren escutaric : heldur-naiz passa-detçan ez-
 pataren puntatic , dela anac, dela umeac.

Othoitz huntaric lekhora , Jacobec egorri-
 ciotçon Efaüri eman gogo ciotçon arthaldeac ,
 eta erran-çaroen heien guidarici: çohaste bethi
 aitcinat , eta içan-bedi conpafu guti bat arthal-
 de baten eta bertcearen artean : bathcen balin-
 baduçue Efaü , ene anaia , eta galdetcen ba-
 darotçue nor çareten , eta norenac diren dara-
 matçuen arthaldeac, ihardetfirenduçue : Jauna,
 Jacob çure cerbitçariarenac dire : present egui-
 ren dio buru hauç guciez Efaü gure naufiari,
 eta hor heldu-da bera ere. Jacobec iguriquitcen-
 çuen Efaüic , ikhuftean ontafun hec guciac be-
 retzat , etcioela eguinen gaizquiric.

Biharamun goiz alderat , Jacob bakharric
 çatçala , aingueru bat , guiçonaren iduria çuena
 lothu-citçaion gorphutçetic , eta eguin-çuen
 haren bere azpirat ematerat. Aingueruac ikhufi-
 çuenean ecin garai-ceçaqueiela Jacob , çapatu-
 çion izterreço çain bat , ordu berean ihartu-cena ;

erran-cion guero Jacobi : Utz naçaçu, bihur-
nadin, argui çabala da. Jacobec ihardetfi-çuen :
Ez, etçaitut utciren non ez nauçun benedicatcen.
Aingueruac galdetu-cioen, nola duçu icena ?
Bertceac ihardetfi-çuen : Jacob da ene icena.
Aingueruac erran-çuen horren gainean: Hemen-
dic harat, Israël içanen-da çure icena. Eman-
cioen-bere benediccionea, erraten-cioelariç:
Hain tiefo içan-çarenaz gueroz Jaincoa beraren
contra, ez duçu ceren içan beldurric, çure
anaiaz.

Handic lafter, Jacobec ikhufi-çuen Efaü ha-
ren ganat heldu-cela lau ehun guiçonen buruan.
Gueldi-araci-cituen guibelat bere emazteac, eta
bere haurrac, eta bera hedatu-cen Efaüren ait-
cinerat. Eguin-ciotçon, çazpi aldiz, çazpi agut
handi. Humiltafun hunec ematu-çuen Efaüren
muthiritafuna. Hurbildu-cen, lehiarequin Jacob-
ben ganat, eta besarcatu-çuen, rinc-tinca.
Axeguinequin ikhufi-cituen Jaincoac Jacob ha-
ren anaiani eman-ciotçan uneac eta emazteac,
eta nekhez hartu-cituen haren presentac. Efaüç
nahico çuen eguin bere anaiarequin oraino ira-
gateco cen bidea : ordean Jacobec erran-cioen,
emequi ibilhi behar çuela yarraiquitcecotzat be-
re haurreen hurratsei, eta bere arthaldearen
flacotafunari. Orthoitztu-çuen Efaü hel çadin,
hura baino lehen, seirat, eta hitz eman-cion
bera ere haraco cela, eta han elkhar ikhufiren-
çutela.

Horra nola Jacob itçuri-citçaion haren bicia-
 ri nahi cion anaia baten sumindurari. Eçagutcen-
 çuen bere innocentcia, eta haçaquien Efaü
 cela hobenduna; guciarequin, khendu-cituen
 bihotzetie bere anaiaren alderat ahal cituzquen
 aiherkunde guciac. Bere affakdurez çuqueien
 damua hobequi heldu-cen, dio S. Ambrosioc,
 bere haurrideari ekhartcen-cioen urricalmendu-
 tic, ecen-ez, bere burua gatic. Jacobec eder-
 qui compuntcen-cituen, elkharrequin, indarra
 eta emetafuna: cembat baitçuen ere beldurtceco
 halaco anaia ondicozco baten aldetie, erran-
 daite haren fedea guciez gorago altchatcen-cela:
 baquezco izpiritu bat çakharqueien armeen, eta
 guerietaco yendeen erdian: etçuen deufere
 galdu bere fermetafunetic eta tiesotafunetic bere
 bicia gaitceco hirticuric handienean berean.

Jacobec garaitu-çuen bere anaiaren muthiri-
 tafuna, beheratuz bere burua: eracutsterat eman
 çuen berthuteac eçuratcen-diruela gauça guciac,
 lehenic, berac amor emanic bortchari. Aithortu
 behar dugu hemen, Jaincoac bere maitei egort-
 cen-diotçatenean gaitzac eta atfecabeac, hauien
 itaupena, çuhurtcia mira-garri batequin, erre-
 guelatcen-duela; eta heien alde itçul-arazten-
 diruela, berari hala çaioenean, exai aguerienac
 berac. Ez, ez da bihotz gogorric Jaunaren gra-
 çiac guritcen eta hautsten ez duenic.

XXVIII CAPITULUA.

Dina. Genes. 34.

Jacob bihurtu-cenean Mesopotamiatic, def-
canxuan bici-cen Salem deirhcen-cen fichi-
miten hiri batean, ceinetan erosi-baitçuen lur bat.
Içan-çuen ordean axecabe bat haguiz damuzta-
tu çuena. Haren alaba, Dina çaritzona, ilkhi-
cen alde hetaco emaztequien ikhufferat, bera
ere ikhufia içan-cen hango erregueaz. Print-
ce hunec bortchaz har eta altcharaci-çuen,
eta nola baitçohacon, emendatuz, haren al-
deraco passionea, erran-cioen Hemor bere
aitari, nescatcha harequin nahi-cela ezcondu.
Gauça hunec damu min bat eguin-cion Jacobi.
Hunen umeac othoitztuac-içan-ciren Hemortaz
eta hunen seme Sicheinez, arren onhers-co-
çaten ezcontça hura, eta ematea elkharrri bere
seme alabac. Jacoben umecc, gorderic bere
aiherkundera, hobequi mendecatcecotzat, ihar-
detsi-cioten aita seme hei, hec galdetcen-çutena
ecin citequena cela, etcirelacotzat circoncifatuac;
bainan circoncifatu nahi baciren, ordutic heien
arteco escontceç içan-ceçaqueteiela lekhu. He-
morrec eta Sichemec parte eman-cioten popu-
lari eguiten-çuten galdeaz, eta içan-çuten ha-
ren laudamendua. Hirurgarren egunean, noiz
eta ere bere borthitzenean baitciren circuncifio-
nearen oinhaceac, Simeon eta Levi, Dinaren

anaiac (Lia heien amaren alaba cen) Jacobi fixic erran gabe, farthu-ciren, ezpatac escuan, Sichemego hirian, eta hil-cituzten ordox guciac, guphidetsi gabe erregue bera, hain guti, haren semea ceinaren passionea gatic eguiten-baitciren heriotce hec guciac. Odolezco defmasia hartaric lekhora, Jacoben bertce umeac fartu-ciren hirian, hartu eta eraman-cituzten hango ontasun guciac. Hauc guciac mindu-içan-çuten Jacoben bihotza; errencuratu-cen haltoqui Simonez eta Leviaséz, ceren higun arazten-çuten herri hetan bere traidorequeria beltçaz, eta ceren eman-çuten hiltceco menean, bere etchecho guciequin, circumcissionearen itchuran, eta hori, mendecu choilez. Jacob beldurtu-cen haren contra altcha citecen ingurutaco populuac; bainan Jaincoac manatu-cion çohala Bethelerat, ceinetan aguertu-baitçitçaiou, bertce-orduz, anaiaren ihesi çabillanean beçala. Ifcritura-sainduac erraten-du Jaincoac ikhara hedatcen-çuela Jacob itragatencen hiri gucietarat, etçadintzat nihor atrebi hari ondotic yarraiquitcerat. Jacob Bethelerat ceneic laster, Rachel haren emaztea hil-içan-cen Benjaminez erditcetic. Demboraxu hartan hil-içan-cen Isaac haren aita ere, ehun eta lau etan hogoi urthetan; bere bi semeec, Efaüc eta Jacobec, ehortci-çuten buraso hura, eta handic berehala, hastandu-içan-ciren, bara bertcea ganic, aberaxeguiac cirelacotzat balxan bicitceco.

Eliçaco aiteen arabera, Dinari guerthatu;

çaiocna-dâ exemplu ukhigarri bat, irakhatffen-
darocuna ihes-eguiten curioftafunari, eta begui-
ratcen balxatcetic edo cein yende atceequin. S.
Ambrosioc dio oraino, Dinac ematen-diotela abi-
fu çuhur bat guciei, eta beregainqui nescatcha
guirizinoei, bertcec baino premia guehiago du-
renaz gueroz probetchatcecotzat emazte haren
curioftafun sobraniazcoaz. Eta eguiaz, bakhar-
tafuna içan behar da nescatcha berthute dunen
çorteia eta partaia : ihes-eguin behar diote mun-
dutiarren ikhufteari, eta hetaz ikhufiac içateari ;
ez dute ariaric batere behar heiequin, eta ez
dute deufere behar maitatu munduan, mundua-
ri daronfanetaric. Beiratu behar dire erortcetic
Dinaren curioftafun berean. Ez dituzte, hanc
beçala, hedatu behar beguiac emaztequi arrot-
zetarat, erran nahi da, emaztequi arin eta mun-
dutiarren gainerat. Halacoac bici-dire guirizti-
notafunaren erdian, paganoac beçala. Berthutea
maite-duten emaztequiec ikharatceco dute
ikhufteaz nolacoac guerthatu-diren hamasei ur-
thetaco nescatcha baten curioftafunaren ondore
dohacabeac. Behatce hartaz, Dinac galdu-
çuen bere garbitafuna, eta erakharri bere a-
naiac heriotcetarat : behatce beraz gal-araci-
çuen hiri offo-bat : behatce haren gatic oraino
ihes eguin behar içan-çuen Dinaren aitac ; akha-
bo içanen-çen hartaz, eta haren familia guci-
az ez balire içan fagoratuac Jaincoaren laguntça
miracuilluzco batez.

XXIX CAPITULUA.

Joseph saldua. Gen. 37.

Jacobec eguin-çuen bere ganic urruntcerat atceequin içan-cetçaqueien guerlac; ordean yasan behar içan-çuen bat, min eguingarria, heldu-citçaiøena bere etche bihotzeic, bere umetarie. Joseph, Rachelen semeac, eta Jacobec Mesopotamian içan-çuen umetarie azquenac, accusatu-cituen bere anaiaç, bere aitaren aiticnean, iscribu sainduac icendatcen ez duen gaixtaqueria ici-garri batez. Hulaco accusu arin batec bere anaia gaztearen ganic, eta haren aitac okhartcen-cion amodio bereciac, foraraci-çuten haren haurridetan inbidia ecin erranezco bat. Etcioten ematen hitz bakhar bat ere, esquer onez. Inbidia hura oraino guehiago haicic etcen-emendatu entçun çutenean Josephen ganic bi amets eguin-çituela: batean, iduritu-citçaiola elkharrequin estacatcen-çituztela tandan ogui kharbac; anaieen kharbec ingurarcen-çutela harena, ordean alchatuagøa cela, eta adoratcen ere çutela bertce kharbec. Iduritu-citçaiøela, bigarren amettean, ikhusten-cituela iguzquia, ilharguia eta hameca içar nola hariciren haren adoratcen. Bi amets horiec eracutsten-çuten Josephen goratasuna, eta emanaraci cituzten haurride hec sumindura handitan; ordean hortaz beraz baliatu-içan-cen Jaincoa

altchatcecotzat hec gaitcezten-çutena. Demborâ
 aphur bat iragan eta, Jacobec egorri-cioten
 Joseph Sichemgo hirirat; anaieci ikhufi çute-
 neco haurride hura, hartu-çuten chedea haren
 hiltceco: dohaxuqui Ruben, gucietaric çaharre-
 nac, ecin laudatu-çuen halaco gauça ici-garri
 bat. Gordea çaducan bere baitan anaia hura bere
 aitari bihur arazteco nahia; eman-cioten abisu
 ez buztitceaz bere escuac Josephen odolean,
 bainan contentatceaz haren artiquitceaz uric ga-
 beco putçu batetarat: abisu hura ematen-çuen
 ceren esparantça baitçuen, handic atheraco-
 çuela bere anaia, eta egorrigo bere aita ganat.
 Haurrideec, abisu hunen arabera, yautsi-çuten
 Joseph putçu çahar batean barna; ordean las-
 ter khendu-çuten handic saltcecotzat Ismaelgo
 iratulari batçuei, ceinac (hala beharra) ira-
 gaten-baitciren hec ciren bidefic. Buzti-çuten
 haren arropa pitica baten odolez, eta egorri
 Jacobi ikhustecotzat etcenez Josephena; Jaco-
 bec laster eçagutu-çuen arropa hura Josephena
 cela: hautsi-cituen bere soinecoac, eta auhen-
 datu-çuen, nigarretan, Joseph bere seme mai-
 tea, erçuen ere nahi nihondic consolamenduric.
 Molde huntan, Josephec ikhufi-çuen ametseran
 bere goratafuna, eta ez here gathibutafuna, eta
 Jaincoac eçagut-araztean gauçaric altchatuenac,
 etciotçan eman eçagutçarat haren gainerat e-
 gortceco-ciren çorigaitzac.

Josephec amor eman-çioen, dembora bate

raino, bere anaieen becachteari: hortan berean Jesu-Christori yarraquitcen-citçaion, eta arima yustuen consolacionea eguiten-çuen. Ecen Jaincoiarrac, menderen mende, gaixtaguin becachtien eta bere anaieen herraren meneco içanen-dire. Burafo guciec badute, dio S. Ambrosioc, certaz probercha ikhustez nahicabetan Jacob beçalaco guiçon yustu bat. Aita hura nigarrez darça seme maite baten heriotceaz, eta nigar hec ume hari ekhartcen-cioen amodio sobraniazcotic heldu-ciren; baçaquien hortaz beraz mindu cituela Josephen contra haren haurrideac. Haurrac, faindu bera mintço-da, behar dire maitatu; çucen-ere da içatea amodio guehiago berthute guehiago duteneen alderat; ordean caltiar ohi da aguertcea camporat amodio haurtetfi hura; maitatuagoa denac ascotan baduque hortatic bidegabe, ecen halaco ordutan, bertceac errechqui yartcen-dire haren contraco haferraduran.

Ez ahalda deusere hoberic haur batentzat nola maitatcea bere haurrideac! Ordean halahala, ez-da, dio S. Ambrosioc, batere miresteco, ume bati ematen-çaiocenean, fagore bereci batez, eta ceren den maitatuagoa, lur bat, edo bertce cembait ontafun, baldin, ordu hartan, bere haurrideac becachten-baçaizco. Eta, funxean, cere erakharri-cituen Josephen anaiac haren hiltcerat? Eta non dic heldu-cen, heien artean urricalmenduric guehuen aguertu-

çuenac ere laudatu-baitçuen Josefhec gal-ceçan bere libertatea , beldurtez huren haurrideec eramancioçoten bicia ? Huna gauça horren hastapena. Jacobec eman-cion Josephi arropa bat bertcerena baino ederragoa. Hortan çatçan iharduquitce bortitz haren arraçoïn gucia.

XXX CAPITULUA.

Josephen garbitasuna. Gen. 39.

BEre anaiec saldu-içan-çutenean Joseph , eramana içan-cen Egyptorat, eta han berriç saldua Putifar , Faraonen eunuchari ceinac cargu eder bat baitçaducan. Ordean Jaincoac ez ditu behinere abandonatcen innocentac , bere persecucionetan ere aurkhi-araci-cioen Josephi, Iekhu arce batean, bere herrian eta bere haurrideen artean baino bihotz ontasun guehiago. Irabaci-çuen bere prudentciaz , modestiaz eta leyhaltasunaz bere naufiaren amodioa , ceinac ikhufiric gathibu gazte harc etçuela bere bicitceco moldean deüs sehicaracoric , fidatu baitcioen bere etche guciaren artha. Dohahaxutafun humen erdian çatçan Joseph Putifaren emazteac affaldatu artean haren sosegua passione icigarri batez. Emazte harc , hussuegui artiquiz bere beguiac Josephen gainerat, hartu-çuen bere baitan , haren alderaco amodio likhits bat , eta etçuen lucero iduqui bere bihotzean gordea : iragan-cen laster hitzetarat , hertchatce handitarat ,

eta azquenean bortcha gucietarat. Emazte harc ikhusten-çuen Josephen baitan bethi ecin garairuzco fermutafun bera , ceren beldur handi bat baitçuen Jaincoarentzat , eta dembora berean , errefpectu gucia bere naufiarentzat , halaric ere , ecin cebatu-çuen bere passione ixua ; eta etcen nahi içan proberchatu gathibu haren modestiaz. Emazte çoro harc ediren-çuen , aldi batez , Joseph bakhar bakharra etchean , eta harturic bere soinecotaric nahi-içan-çuen erakharri , bortchaz , gathibu gazte hura , amorez ecin haren ganic ardietsi-içan-çuen gaizquirat. Herstura hartan , Josephc utci-çuen bere capa emazte dohacabe haren escutan , eta eman citçaiou ihesari. Creatura ondicozco hura gucia mindua içan-cen bere nahia ez compliteaz , eta ordu beretic , haren amodioa itçulia-içan-cen errabiazco herra batetarat , abiatu-cen eguiten harrabots hainitz etchean , Josephc erakharri nahi-içan-balu beçala , gaizquirat ; bere lohiqueria erreportchatcen cioen , eta ahalcaraci behar çuen capa escutan çaducana bera baliataci-çuen bere senharraren alderaco leyhaltafunaren seinale bat içan balitz beçala. Sinhesteco errechtafun handieguiac eraguin-çuen Puifar injustu eta cruel : sumindu-cen Josephen contra , sararaci çuen erregueren prepondeguian , eta hertsiqui beguirataci-çuen barne hartan.

Horra , dio S. Ambrosioc , nola beharria hedatcen-çaiou calumniari , eta nola ichil-araztenden eguia. Emaztequi bat mintço-da , eta le-

khucoric gabe mintço-da : ikhusten-du Josephen
 berthuteac condemnatoen-duela haren libertin-
 queria : guciarequin yaçarri nahi dio Joseph gar-
 biari , eta sacrificatu nahi du guiçon gazte ber-
 thutexu hura : erran nahi da , haren baitan puni-
 cen-duela berac osticatu-duen castitatea. Gauça
 bera guerthatu-cen , dio saindu berac , arienac
 deithcen-ciren hereücoen demboran ; orduan
 ere , Jaincoaren alderaco fermutafuna ecin cor-
 doca ceçaqueteienean , preso altcharazten eta
 burdinetan eçartcen cituzien Jaunaren leguea ley-
 halqui beguiratcen çutenac. Ordean , yustuac ez
 bei-dez , saindu hera mintço-da , ici eta affalda.
 Jaincoa yautften-da cepoetarat beré maiteequin
 batean, Josephez errana-den beçala , eta etçaiz-
 co ahantzten bere gathetan ere. Nola , dembora
 hetan , Jaincoac bere botherea seinelatcen-bait-
 çuen yuiamendu agueriez , baliaru-cen orduan
 emazte haren herraz beraz, ematecotzat Josephi
 naufitafun offo bat Egypto guciaren gainean ; or-
 dean legue berrico demboran , Jesu-Christoren
 eta Martyreen exempluen ondoan , Joseph sain-
 dua guifa tratatuac direnec , haren pairacortafu-
 na dute maite bakharric , eta ez yarraiqui-cit-
 çaiion handitafuna : Jaincoaren eta guiçoneen al-
 detic , betan heldu-çaien axecabeetan , bakhar-
 ric Jaincoari behatcen-diote , eta ez guiçonei.
 Ez içana-gatic hobendun iratchequitcen-çaien
 gaizquiez , badaquite , Jaunaren beguietan , asco
 bekhatuz direla cagatuac , eta benedicatcen-dute
 sendatcen-

sendatcen-dituen escua, direnean hartaz cehatuac.

Urrun da, bai-dute arima justuec batere herakunderic gaitz nahi dioteneen eta gaixqui eguin-dioqueteneen alderat; uzte-dute, aiticic, hobequi behar dituztela halacoac maitatu. Damu eta axecabetaco egunac çaizcote bere bicico egunic dohaxuenac: nola seguratuac bai-dire ez dutela ceren iguriqui bere liberrate ossoa behere huntan, erraten-dute Jobequin batean: cerua da bihotzaren lekhucoa eta yuiea; handic iguriquitcen-dut bakharric ene innocentciaren yustificacionea eta ene pairacortafunaren golardo.

XXXI CAPITULUA.

Joseph alchatua handitafunerat. Gen. 41.

Joseph ecagun-da, Jaunaren misericordiac hedatcen-direla guiconac batçutan ecin far-daitezquen lekhtan ere, eta bere ontafunaren seinaleac eracutsten-dituela haren alderaco leyhaltafunaz hirtiscatcen-garen eredura. Hunembat berthute eta çuhurtcia ikhufi-çuen Joseph baitan, non lekhu hartaco aiticindariac eman-baitcion naufitafuna preso çaudeen bertce gucien gainean, eta ez baitçuen berac ere deufere eguiten Joseph manaturic baicen. Gauçac horrela çohacelariç, erreque Faraon içan-cen-damustatua bere bi aiticindariez: hetaric bata cen haren eçanson handia,

erran-nahi da edaterat emaillea ; bertcea cen panetier handia , erran nahi da oguiaren artha çaducana. Biac preso alchatuac içan-ciren , eta emanac Josephen carguaren azpian : eguin-içan-çuten amets bat , cer guerthatu behar citçaien eçagut-arazten-ciotena. Iduritu-citçaiion echanfonari ikhusten-çuela mahasti bat , lehenic lorean , guero fruituequin , eta lehertu-cituela hango mahastac Faraonen copan , edo edareco toquian escaintceco edaterat erregue hari. Panetier handiac , berriz , eguin-çuen amets bere buruaren gamean çakharzçuela hirur otharreirin , eta choriac heldu-cirela hetarie gorenic cenaren gainerat haren picocatcerat , ceren hartan edireten baitcen orrez eguinahal obra gucietaric.

Biharamuncan , Josephec ikhufaric bi guison hec tristeciari emanac , galdeguin-cioten , cer çuten bada : ihardetsi-çuten , eguin-çutela amets bana , eta , etçutela nihor amets heien explicacionea emalleric. Orduan , Josephec declaracionen panetierari , haren amestac erran nahi çuela urkhaturen-cela , hirur egunen buruco ; eta declaracion echanfonari , haren amestac erran nahi çuela Faraonec eçarriren-çuela , hirur egunic barnean , aitinagoco oin berean ; othoiztu ere çuen arren orhoit-çadin hartaz. Ordean ahantci-citçaiion osloqui echanfonari , bere çorionean Josephen othoizta , Faraonec , handic bi urtheren buruan , amets bat içan-çuen arteraino. Orduan echanfona orhoitu-

cen bere behialaco ametfaz, eta Josefhez, amets haren explicacionea eman-cioenaz: huna cer cen Faraonen ametfa. Ikhufi-cituen lotan çazpi behi guicen-guicenac ilkhiteen Nilco uretic, eta bazcan çaudenac ut-toqui batçutan; ikhufi-cituen guero a. heratcen arribera beretic bertce çazpi behi meheac, halaric iretzi-cituztenac lehenbico çazpiac. Berriz lokhartu eta, oraino ikhufi-cituen çazpi bihi buru guciz ederrac, ceinaç içan-baitçiren orobat iretziac bertce çazpi bihi-buru tcharrez. Etçaquien nihorc cein alde-tarat har amets hura: echanfona mintçatu-citçaion Josefhez erregueri, ceinaç erakharri baitçuen berehala beregana. Josephec entçun-citue-nean amets hec, erran-cioen erregueri, aditce-rat ematen-çutela heldu-cirela çazpi urthe podoro eta abustu handitacoac, eta heien ondoan, ethorrico-cela gofete ikhara-garri bat, eta hari pharateco eman-cioen conseillu eraguiteaz bihitegui nafaiac eta handiac, ematecotzat hetan lehenbico urtheetan bilduco-ciren bihiac, baliac-cirecentzat gofeteuco urthetan. Faraonec eder-rexi-çuen guico gazte haren çuhurtcia, eta etçaducan nihor Joseph beçain gauric, haren bera-ren gauric heldu-cen chedea efferutan emateco. Eman-cioen beraz bothere offo bat Egypto guciaren gauric, far-araci-çuen carrosa batean, eta manatu-çuen heraut, edo oihu-eguille bat, ibil-çadin haren aincinean, mundu gucia behiau-

rica-çadintzat ikhustean Joseph, ceina deithcen-
baitçuen munduaren salbatçaillea.

Horra beraz, nola guiçon faindu hura ičan-
cen alchatua ohore handitarat, eta nola athera-
cen haren goratafunaren assentutzat Jaincoac
eman-cioen aphaltafunetic. Etcen behin ere ičan
batere lilluratua batetic bertceraco mudantça es-
pantagarri hartaz: haren bihotza etcen beheratu
humiliacionetan, ez halaber alchatu loria eta
ohore gucien erdian. Berdinqui hartcen-cituen
Jaunaren escutic onac eta gaitzac. Bethi eztitafun
bera çaducan bere bihotzean: horra cergatic ez-
citçaien-mendecatu hura gueçurrez, eta erran
gaitoz inyustuqui desohoratu çutenei. Asqui pu-
nituac cirela uzte-çuen bere gaizquiaren orhoit-
çapenaz beraz, iratchequi gabe bertce punimen-
duric heien damuari eta urriquiari.

Ikhusten-ciren, bertce orduz, batçuetan sen-
titceco manera batean, aiphaturic heldu garen
beçalaco gambiamendu miragarriac. Guerthat-
cen-dire, orai ere, guc ez ikhustea gatic, gauça
gutiago mirestceco ez direnac, eta hori, mira-
cuillu oraino handiagoa denaren bidez: eta
eguiaz, cer gauça espanti-garriagoric nola ikhuf-
tea presuna oinen azpian eçarriac, laidoz eta ca-
lumniaz beltztuac direnac iragaten, bet-betan,
iraupen laburretaco axecabetaric, bere fossrica-
riez merecicen-duten bethiereco loriarat!

XXII CAPITULUA.

Joseph en anaia. Gen. 42.

Joseph en anaia Faraon ganic hambat bothere, eta eman-citçaizconeanean escutarat erregue harc çuen indar eta nausitasun gucia, eracutsi-cioen printce hari cein dohaxu den erregue bat ministre çuhur baten yabe denean, eta ez deia halaco tresoric, nola conseillu on bat. Haren lehenbico artha içan-cen populua dohaxu eguita; hartaraco erakharri-çuen franquia behar orduco: franquia hartan nihore escasie içanen etçuen beçala. Bildu-çuen artha handirequin lehenbico çazpi urhetaco bihia. Gofsetea abiatu-cenean, eta ya hasi-cenean mundua parte hartaric pairatcen, populuaç içan-çuen errecoitsu, bere hersturan, Faraon ganat, bere beharreen estaltçaillearen-ganat beçala. Printce harc bidali-cioçan guciac Josephi, ceinac arraiqui entçun baitcituen; eçen etçuen nihor dorphequi hartcen. Chanaengo lurra etçen guphidetfia içan agorte handi hartan. Jacobec, entçunic Egyptoan saltcen-cela bihia, egorri-cituen bere umeac harat bihi erosterat: Josephc eçagutu-cituen berehala, ordean etçuen bere burua salatu. Nola beldur baitcen haurride hec tratatu-çuqueteiela Benjamin tipia, bera eguin içan-çute n beçala, nahiz yaquinxun içan gauça hartaz, tratatu içan-cituen espionac içan-balire guisa. Anaia hec, accusu hartaric bere buruac garbitcecotzat,

erran-cioren Josephi , guciac aita baten semeac
 cirela , ceina baitçatçan Chanaenen heien haur-
 ride gazteanaequin. Horren gainean , Josephec
 ihardetsi-cioren , eta erran utz-ciocatela , gauça
 haren segurantça yaquin artean , bahicunderzat
 bere artetic bar , eta erakhar-ciocatela aiphat-
 cen-çuten anaia gazte hura. Herstura hartan ,
 orhoitu-içan-ciren Josephen alderat eguin-çuten
 gaixtaqueriaz , eta mintçatu-ciren , bere herrico
 hitzcuntçaz , eguin-içan-çuten gaizqui handiaz.
 Joseph , ordu hartan , içan-cen uquitua bihotza-
 ren çolaraino , eta urrunduche-cen nigar egui-
 reco ; aguertu-cen guero ; contentatu-cen atchi-
 quitceaz bahitzat Sunon çaritçona , eta bidali-
 cituen bertce haurrideac bethe-araci ondoan bi-
 hiz heien çakhuac, eta bihur-araci-cioren bere di-
 rua. Bere aita ganat cirenean , eramán ciotçaten
 berriec damustatu-içan-çuten buraso hura : ecin
 consola citequen haren umeeç eman-çuten hit-
 zaz eramateco herequin Benjamin chumea. Or-
 hoitcen-cen lehenago içan-çuen axecabeaz Jo-
 seph galtceaz ; erran ere bacioren etçuela uticõ
 goaterat bere umetatic gazteena , eta guehienic
 maite-çuena.

Eliçaco aitac bethi daude admiracionean
 ikhustecaz historio hunen seguida gucian nolaco
 providenciarequin Jaincoac erreguelatcen-di-
 tuen gauça guciac, eta nihor ecin enferra-daquio-
 quela haren nahi sainduari. Josephen anaiei
 guerthatu-citçaien , berac beldur ciren gucia.

Saldu-ıçan-çuten bere haurridea nahiz debecatu ametsec eçagut-arazten-çuten haren handitafuna; eta ceren saldu ıçan-çuten, hortie beretic ıçan-cen handi eguina; bere haurrideec humiliatu behar ıçan-çuten Joseph, alchatua ıçatecotzar, eta haren goratafunac ıçan-çuen anaieen higuntçaren beharra. Jaincoac nahi-ıçan-du historio hau ıçan-çadin-eçarria iferitura fainduan, finhies-gogorrenec berec yaquin-deçatentzat harc berac darabillala mundu gucia; ez dela bat hortcha eguin ahal dioçoquenicharen nahiarri: efcuratcen-dituela yaquinxuenac ere, bere antce eta yaquintafun gucien erdian. Erregue gucietaric çuhurrenac irakhasten darocu ez dela ez çuhurtciarie, ez prudentciarie, ez eta confeilluric Jaunaren borondateari buru eguin dioçaqueenic; aiticie guıçoneen errefistantcia edo enferratce hartaz beraz baliatcen-dela bere chedeen bethetceco, eta errechtafun botherexu batequin eguiten-duela, berac nahi duen gucia.

XXXIII CAPITULUA.

Joseph bere anaieez eçagutua. Gen. 45.

Goffetea nola baitçohan egun oroz emendatur, Jacobec laster utci behar ıçan-çuen Egyptoan barna goaterat Benjamin, bere semea; beldur cen bicia gal hastanduz gueroz haren ganic; ordean hala-hala, etçuen nahi gosseac hil-ceçan ume maite hura. Judá haguitz lagundu-cen ardierstecozat Jacoben ganic utz-

ceçan Benjamin goaterat : eman-cioen bere aitari segurantça gucia , içanen-çuela behar cen artha anaia hartaz , eta erakharrico-cioela berequin batean : abiatu-ciren beraz , eta hartu-cituzten emaitçac Josephentzat. Anaia hunec ikhufi orduco bere haurrideac eta Benjamin chumea , manatu-çuen heien sar-arazteaz etchean , eta aphain-araci-çuen othuruntça bat hequientzat. Urrun da gogoratcen baitcitçaien haurride hei beguitarte arrai haren arraçoina : aiticic , eman citçaiçcon berehala ikharari ceren ediren-çuten bere çakhutan , lehenbiciric eraman-çuten bihiaren dirua ; beldur ere ciren içan-citecen preso altchatuac : beldur harequin erran-cioten Josephen intendantari , berequin çakharquetela diru hura. Intendant hura heien consolatcerat hari cela , eta eracutten-çioten demboran Simeon , heien anaia , aguertu-cen Joseph yartceco mahainean ; bere haurridec adoratatu beçala çuten , eta escaini-ciotçoten bere presentac : Josephec hartu-cituen axeguinequin : mintçatu-citçaien eztiçui , eta galdeguin-ciotçoten bere aitaren berriac. Ikhufi-çuenecan bere anaia gaztea , haren bihotzac gaudi eguin-çuen bozcarioz , eta desiratu-ciotçon ceruco benediccioneac. Ecin gorde çuen bere bihotzaren famurtafuna ; urundu ere behar içan-cen , aphur bat , libertate guehiago utzteco bere nigar goçoei : ethorri-cen laster aire arrai batequin , eta yari-cen mahainean bere anaiequin batean :

etcen bozcarioric baicen egun hartan gucian.
 Haurride hec etcherat abian cirenean, Joseph
 bethe-araci-cituen bihiz, heien çakhuac, eta
 bihur-araci-çuen heien dirua, lehen aldiari be-
 çala; ordean manatu-çuen eman-çadin haren
 copa, edo edateco-toquia Benjaminen çakhuan.
 Abiatu-ciren beçain laster, egorri-çuen heien
 ondoan bere etheco intendanta, ceinac eguin
 baitcituen errencurac unguia gaizquiaz pagatceaz,
 eraman çutenaz gueroz haren nauñaren copa.
 Eman-ciren guciac bere buruen garbitcen ha-
 laco accusuaz, laudatu ere çuten içan-çadin
 preso emana ebasco hartaz hobendun edirenen-
 cena. Miratu-ciren çakhu guciac eta azque-
 nean Benjaminen çakhuan içan-cen atcemana
 copa hura: gauça horrec harritu eta desolatu-ci-
 tuen guciac, eta hetaric bacotcha nahi içan-
 cen yarri preso, Benjamin tripiaren orde. Juda
 çaritçonac bertee guciac baino errequerimendu
 oraino guehiago eguin-içan-çuen: erran-cion
 aufarqui Josephi hitz eman cioela bere aitari be-
 requin erakhartceco Benjamin, eta seguratu-
 çuen haren aitac gal-ceçaqueiela bere bicia, bal-
 din entçuten baçuen hain maite çuen ume bat
 gathibu çatçala. Orduan ecin egon cen guehiago
 Joseph; gairdi çohacon bihotza; manatu-ci-
 tuen han ciren guciac ilkhiterat, eta ikhust-
 çuenean bere burua bakhar-bakharra bere anaie-
 quin, eguin-çuen oihu handi bat erratearequin
 Joseph cela. Hitz hunc harritu eta lastu-cituen

haurride guciac; ordean Joseph bera içan-cen heien consolatçaillea. Erran-cioten Jaincoaren nahi bereci batez içan-cela heraz hala tratatua, eta herri hetan gueriharcen-cela hec libratceco goffetetic. Guciac beffarcatu-cituen amulxuqui, eta erran-çaroen arren lehia-cirecen eramaterat bere aitari halaco herri handi bat; nahi-çuen buraso hura ethor-çaquion bere etheco guciequin. Faraonec etçuen placeric haicen iragaten-cen gauçaz; eman-araci ere ciotçoten carrofac harat heltcecotzat. Ordu hartan erregue hura aguertu-içan-cen printce bati dagocon edertafun gucian, eta eman-çuen eçagutcerat Joseph bere ministro çuhurtaren alderat çuen amodioa eta bihurkhundea.

Historio hunec, diote eliçaco aiteec, ematen-du bere baitaric eracutsterat Josephen ezitafuna, eta guiriztinoec nola yaquin behar duten idoien ahantzten. Patriarcha saildu hura, bera hari da garbitcen eta excusatcen haren gaizqui tratatçailleac, etçaie errencuratcen; aiticic, urrun du nahi-du gaizquiaren eçagutçac heien baitan for-arazten-duen ikhara. Josephec bere efcutan daduca indar gucia haren gaizqui-eguilleen punitcecotzat, eta ez da baliatcen bere bothereaz, baicic hei ungui eguiteco: ez dute edireten haren baitan beguitarte garratz eta dorphe bat, aiticic amodiozco seinale handienac ikhusten-dituzte. Josephen caritateac eçagurazten-darocu Jesus-Christoren ontafun infini-

tua. Salbatçaillea içan-cenean bere anaia berez faldua, etcioten choilqui barkhatu pairaracioten heriotce cruela; guehiago eguin-çuen; nahi içan-çuen ifsur-araci çuten odolpreciatu hura bera içan-çadin heien erospenaren halio dohaxua, eta heien çaurien sendatceco erremedio guciz miragarria.

XXXIV CAPITULUA.

Jacob doha Egyptorat. Genes. 46.

Josephen anaia bihurtu-cirenean Egyptotic, eta eman-ciotenean Jacobi berria Joseph haren semea bici-cela, eta bothere handi bat çaducala errefuma hartan, guiçon faindu hura yarri-cen assupimenduan. Hartaric altchatu-cenean, eta yaquin-çuenen chehequiago Jaincoac cer eguin-çuen haren semearen alderat, hartu-çuen chedea heltceco haren ganat, eta eramateco berequin batean bere egoquia, edo familia gucia. Ilqui gabe bere herritic, ofrendatu-ciotçan Jaincoari sacrificioac. Lotan çatçala, Jaincoac erran-cion Jacobi: *Ni nair çure aitaren Jainco botherexua; ez içan deuseren beldurric: çohaci descaxuqui Egyptorat, yarraiquiren natçaitçu nahiz haratecoan, nahiz hunatecoan.* Orduan Jacob eman citçaiion aleguetraqui bidcari, ikhustecotzat munduan guehien maite-çuena. Josephec entçun-çueneco bere anaia baten ganic, Jacob hurbilteen cela, athe-

ra-citçaion berehala biderat Gessengo bazterretaraino; ikhufi-çueneco bere aitaren charriota, edo carrofa iduria hurbiltcen cela, yautsi-çancen beretic besarcatcecotzat bere burasoa. Bozcarioac mututu-cituen bata nola bertcea: egonciren, aphur handi bat, elkharri lothuac hitzic erran gabe. Bozcariozco seinale hauien ondoan, eta uztecabeco elkhar ikhufte hare issur-araciçiotçotenean placerezco nigarrac dela aitari, dela semeari, Josephc eraman-çuen Jacob Faraon erregue ganat bere salutancia eguin-cioçantzat. Haren nahia cen guciac elkharrequin bicitcea Egyptoco herri cembaitetan, egyptoarretaric berech: bere handitafunguciaren erdian, erakharri-cituen, ahalqueric gabe, bere aita eta bere anaiaç erraterat erregueren aincinean, egyptoarrec higuin-çuten officio batetacoac aurkhitzen cirela, erran nahi da, artçainac cirela; ardiçsi-çuten Faraon ganic bere egoitçatçat Gessengo lurra, eta etçuten escafiaric ikhufi gosse-tearen partetic. Molde huntan, providentciari eta Josephen bihotz ontasunari esquer, içan-cen beguiratua Israelgo populu handia, ordu hartan, hirur-hogoi eta hamar presunetan çatçana. Horra, dio San Crisostomec, Jaincoac nola erreguelatcen-diruen gauça guciac bere maiteen fagoretan. Aldizcatcen-ditu miragarriqui heien onac eta gaitzac: batean, egortcen-diotçate axecabeac beldurrez sobera alcha daiten bethi nahicaretan içanez; bertcean, egortcen-diotçate consolacio;

neac arintcecotzat nahicabeen carga pissua. Probetchos guerthatu-cen Jacobentzat aphur bate-taco galtcea Joseph , bere semea , eta orobat ičan-cen probetchos Josephentzat bere aita ganic hastantcea. Ala elkhar bathcean ičan-çuten axeguinareen gaindiduraclaster borratu baitcituen bataren eta bertcearen penac ! Aithor-agun hemmen baldin egyptoarrec ungui ekharri balin baituzten , arte laburrez , Jacoben umeac , hala-hala guerorat yaçarri ičan ciotela dorphetafun handirequin. Populu infidel harc aguertu-çuen heien alderat barbarotafunac asina ahal ceça-queien errabia gucia.

Eliçaco aiteec diote Egyptoa , erran nahi da, mundua, beldurtceco dela eguiazco Israel darrentzat. Cer nahi itchura eder eta lausengu handi duqueteien munduarteretaric , ez dute ceren behin ere hetan fidatu : goiz edo berant , bethi eçaguturen dute caltiar dela mundu-pean ibiltcea , ecin bertcez ere. Frogaturen-dute bethi beldur ičan behar dela Egyptorat daraman goffeteaz.

XXXV CAPITULUA.

Egyptoco imaguinac. Exod. i.

Jacob bici-ičan-cen descaxuan hama-çazpi jurthez. Egyptoan : ikhufi-çuenecan hurhiltcen cirçaiola hiltceco muga , erakharri-çuen Joseph , bere semea , eta othoitztu-çuen , hiltcenecan , eraman-araz ceçan haren gorphutza

bere burasoen hobirat. Benedicatu-çuen bere
 umea, eta hil-içan-cen ehun eta berrogoi eta
 çazpi urthetan. Iscribu sainduac erraten-darocu,
 Josephec artiqui-çuela bere burua, nigarretan,
 bere burasoaren gainerat, eta urrindaraci-çuela
 haren gorphutza. Auhendatu-içan-çuen ondoan
 cembait egunez, gracia galde-araci-cion Faraoni,
 printce hari guehienic hurbiltcen citçaien
 arartecotasunaz altcharazteco bere aitaren gor-
 phutza Chanaango lurrerat. Egyptoan ciren le-
 henbico prefunac yarraiqui-citçaiçcon ahucuari.
 Josephec eçar-araci çuenean Jacoben gor-
 phutza Abrahamenaren eta Isaacuaren requin ha-
 tean, bihurtu-cen Egyptorat, eta bici-içan-cen
 egundainoco nauñitaiun beraequin. Hunembat
 prudentia, ontasun eta desintrefamendu aur-
 khitcen-cen haren baitan, non uzte baitçuen
 etcela içan altchatua, baicic bertceei ungui egui-
 tecozat. Eçagutu-çuenean laster hiltcecoa cela,
 galdeguin-çioten bere anaiei, Jacobe, bere ai-
 tac hari berari galdeturicaco gracia bera: erran
 nahi da, othoiztu-cituela hel-arazteaz haren
 heçurac Chanaango lurrerat. Hala aguindu cio-
 ten. Hil-içan-cen handi laster, ehun eta hama-
 çazpi urthetan, Egyptoco nauñi içan-cen on-
 doan, lauetan hogoi urthez. Urrindatu-çuten
 haren gorphutza, eta eman, dembora baterai-
 no, Egyptoco hobi batean.

Joseph hiltcenetic cembait urtheen buruan,
 gambiamendu handi bat guerthatu-cen alderdi

hetaco eguitecotan. Erregue berri batec, hebreüarren exaia cenac, orobat Faraon çaritçonac (icen hau çakharqueten Egyptoco erreguec), içateic urrun populuentzat haren aitcinagocoen arraitafun eta confideracione bera, aiticic, becachtu-citçaien ceren haguiz emendatcen hariçiren. Bere buruari eman-cioen behar cituela gal-araci. Hartacotzat yocatu-cen çuhurtci a handirequin. Lehenbician erakharri-cituen yende hec adrilluzco, eta lurrezco bertce lan nekha-garritarat. Ordean haren hartceco moldeac guehiago baicic etçuen emendarazten populua: hortic beretic agueri-cen munduco penac eta lace-riac, eliça oraino guehiago hedarazteco beharco cirela bahatu. Faraonec, nahiz bere chederat heldu, hartu-çuen bertce bide bat, ceina baitcen hil-araztea ume ordox guciac. Beraz manatu-cituen emaguinac, Israëlgo emazteac lagunduco-cituztenean erditcetan, bicia eramateaz heien ume ordoxei, fabeletic lekhora. Hulaco manu barbaro batec laztu-cituen emaguinac, Jaincoaren beldur cirelacotzat. Etçuten obedientcia ekharri, nahiz guphidetsi hobenic gabeco haur gaicho barçu; desobedientcia harc eman-araciçuen Faraon fulian beçala. Manatu-cioren bere yendei hartceaz ume ordoxac, eta artiquitceaz Nileco urerat; eta eguin-ciotçaten errencura minenac emaguinei, ez betherceaz haren manuac.

Faraonec gaitzetsi balin bacituen emaguin hec, Jaincoac, hala-hala, faristatu-içan-çuen,

ifcritura fainduaren arabera, heien defobedientia mercedimenduzcoa, alchatuz heien etcheac. Eguia da bada gaizqui hartu-çuela erran-çuten gueçurra bere biruen garbitceco ez obeditece hartaz; halatic-ere benedicatu-çuen alhargun hec aguertu-çuten urricalmendua, heftura inyufthu hartan. Iduri du naturalefaren fentimendu guciac bilduac aurkhicen-cirela emazte bakhar heran. Populu offo bat eta errefuma gucia erotiac ciren demboran, printce cruel baten manu cein nahitarat, alhargun hec ciren bakharric Jaincoari hobequi behatcen-ciotenac ecen ez guiçonei, eta aguertcon-çutenac Faraonez baino beldurtiago cirela Jaincoaz. Ochala, dio S. Auguftinec, iratchequi balote urricalmendu lauda - gatti hari, eguiaren alderaco amudio guehiago, eta emanican balire alegueraqui facrificatuac icateco mewan, gueçurric erran baino lehen haur heien bicia beguiratu nahizco chedez! Bai, milletan hobequi çanen-cen emaztequi heientzat hil ere çanbalire, bere nahitarat, bere buruac eçarri-cituzten hirricu hartan, handic atheratcerat eguin gabe eguiaren goztuz. Molde hartan, faindu bera mintço-da, ikhus-cetçaqueiteien bere etcheac defeguinaç lurraren gainean, ordean aurkhituco-çuten ceruan bertelaco etche bat, bethi iraunen-çuen.

XXXVI CAPITULUA.

Moyse uretic itçuria.

ISraelgo populua inyustuqui persecutatua caufitcen-cen Egiptoan ; erregue esquer gabe batec nahi-çuen gal-araci leinu hura , ceinari bizquitartean çor baitciotçon bere errefuma eta bere bicia bera. Leviren tribuco guiçon batec , Amram çarizonac , içan-çuen Jocabel bere emaztea ganic seme eder bat. Ama hura gucia hartua nola baitcen edertafun handi hartaz , eguin-çuen hain ungui non gorde baitçuen bere umea hirur ilhabetez ; ordean Faraonen manuac çorrozqui complitu beharrac eiren ; beraz Jocabelec utci behar içan-çuen bere umea , bere menturarat , beldurrez berac gal bicia. Eguin-çuen ezpartçuzco fasqui bat , ohe orde , eta eçarri-çuen hartan bere haurra ; guero largatu-çuen fasqui hura Nilgo ariberaren heguian , gomendatu ondoan bere alaba bati egoteaz ur haren bazterrean , yaquitecotzat cer bilhacaturen cen haren anaia. Hala beharra : Faraonen alaba goantcen dohaxuqui , ordu berean , bere nescatcha cerbitçarriquin , ur hartan frescatcerat. Laster beguiztatu-çuen ezpartçuzco fasqui hura : nahi-içan-çuen yaquin cer othe cen ; hortacotzat bidali-çuen nescatcha hetaric bat haren bilha. Ikhufi-çuenean haur hura , bere ohatce hartan hirriz çatçala urricaldu citçaijon , eta haur haren edertafunac et-

çuen, urrun da, guitu haren bihotz-ontafuna. Ordutic nahi içan-cioen beguiraraci bicia. Haur haren arrebac, ikhustean cer iragaten-cen, hurbildu-citçaion printcefa hari; othoitzu-çuen arren onhets-ceçan çohan emazte hebreiitar haren hilha, bulharra emateco haur hari. Erakhariçuen berehala bere ama, ceinari Faraonen alabac manatu-baitçioen haur haren hazteaz; agüнду ere cioen fari ona. Haur hura handitu-cenean, bere amac eramán-cion Faraonen alabari, ceinac adoptatu, edo bere ume contuan hartu içan-baitçuen: behatu-cioen hethi bere seme bati beçala, eta eman-cioen icentzat *Moyse*, (*Moysec*, Egyptoco hitzcuntzan, *ura* ertan nahi du) uretic beiratu ceren çuen.

Eliçaco aiteec admiracioneequin ikhusten-dute guiçon saindu hura, legue çaharreco ministro eena, Iesu-Christo legue berrico den beçala, nola edireten-cen sortcetie beretic, salbatçaillearen idurico, miracuilluz itçuri-cenaz gueroztic hambat haurteen heriotcea çakharqueien defmasia icigarri batetatic. Ala ordu-danic Jaincoac ematen-baitçuen agueriqui eçagutcerat guiçon gucien era hetatic phurueneen beren nausia dela, eta heien nahi guciac alferretan direla haren chedeen araberacoac ez balin badire! Iduri ere du indar eta bothere oraino guehiago eracutstenduela gudu agueti bat eguiten dioteneneen contra. Ecin alqui mirets-daite Jaunaren çuhurtcia Faraonez trufatcean. Erregue hunec nahi ditu:

gal-araci hebreüarren haur guciac. Cer ixumendu ! Ordean cer guerthatcen-da ? Berac nola ez daquiela , altchatcen eta lausengatcen-du bere palacioan , illobaso bat ičan balu beçala , haur miracuilluzco bat , egyptoarren escutaric libratu behar çuena Faraonec persecutatcen çuen populu hura bera. Beldurrac erakharri-çuen Jocabel Moysez gabercerat ; eta ama hau bera da carga-tua bere ume maitearen arthaz : pagatcen-çaiz-co haur hazte saria eta bertee cerbitçuac ama hau ceinac , bocic , erofiren baitcituen berac munduco urre gucién goztuz. Haur haren handitafunaren hastapena guerthatu-cen utçia içatetic bere menturarar. Jaincoac beguiratu-çuen Moyse galdua içatetic arribera batetaco urean , eta hondaraci-çuen ixasoaren erdian , Moyse beraren manuz , guiçon saindu hura ixasopean gal-araci nahi-içan-çuen printce baten semea : gal-araci-cituen oraino , printce haren semeare-quin batean , haren azpico aircindari oste bat , çeren içan-çuten flaquecia complitcecotzat bere erreguearen manu barbaroac.

Fede eta adimendu guti behar guinducque baldin erran-ditugun gauça miragarriac ez balarau-cute eçagut-arazten Jaincoa dela gucia , deufere ez direla guiçonie botherexuenac berac. Gaitz ahal da yaquitea cer den guehienic miretçi behar-dugun gauça ; ala Jaincoa beraren contra altchatcen direnen atrebentçia ixua , ala heien erhoqueria auhenda-garria !

XXXVII CAPITULUA.

Kharrezco safia. Exod. 3.

MOyse beraz , miracuilluz beçala, içan-
 cen uretic libratua, eta altchanua Faraonen
 etchean. Adinarequin eçagutçarat eman-çuen,
 Jaincoac lurreco handitafunac ez beçalacotarat
 deithcen-çuela. Ikhusteaz israeldarrac axecabe
 handitan, eta bere burua, nahicara gucien er-
 dian, hori bera cen gauça bat haren fede onac
 ecin onhets-ceçaqueiena : nahiago çuen, Jaun-
 Doni Pauloen arabera, içan-doloratua Jain-
 coaren populuarequin batean, ecen-ez dohaxu
 populu haren exai aguertcen-cireneen artean.
 Moysec eman-cion beraz bere buruari behar-
 çuela utci erregueren palacioa, heltcecotzat bere
 anaïetarat. Guerthatu-citçaion ikhustea egypti-
 ar bat hari-cena hebreüdar baten laidoztatcen;
 etcen guehiagoric behar haren animarazteco
 Jaincoaren izpirituaz, hil-çuen egyptiar hura,
 eta gorde-çuen hare-pean: uzte-çuen hortaric
 haren anaïec comprenituco-çutela, hura iça-
 nen-cela heien libratçaillea. Etçuten ordean
 gauça hala hartu. Biharamunean ikhufi-cituen
 orobat bi hebreütar bere artean liscarcean; nahi
 içan-cituen baquetu, erraten-ciotelaric anaiac
 cirela; hetaric batec ihardetstetic urrun haren
 chede lauda-garriari, galdeguin-cioen biphilqui
 haren hiltcerat heldu-cenez, aicinagoco egu-

nean egyptiar bat hil-çuen beçala : hitz hunec erakharri-çuen Moyse ihes eguiterat : hedatu-
 cen Madiango lurrerat. Han , ithurri baten aldean çatçala , Raguel, ezperen Jethro çaritzon,
 hango apheçaren , çazpi alabec yo-çuten lekhu bererat bere arthaldeei edaraterat ; nola cembait artçainec khendu nahi baitcituzten dorphequi,
 Moyse yarri-cen nescatcha heien alde, eta laguntça handia eguin-cioten. Aitac yaquin-çue-
 nean gauçaren berri , nahi-içan-çuen ikhufi haren alabac hala lagundu-cituen egyptiarra. Moy-
 sec eçagutu-çuen buraso haren bihotz-ontafuna , eta nahiz harequin egon, hartu-çuen bere emaz-
 tetzat guiçon haren alaba , Sefora. Berrogoi ur-
 the iragan-cituen bazcatcen mortuan bere aita-
 guinarrabaren ardiac : arte hartan guerthatu
 citçaion gauça espantagarri bat. Egun batez,
 eraman-çuen bere arthaldea horeben mendiaren
 lekhuic apartatuenerat , eta han aguertu-cit-
 çaiion Jaincoa , kharra çarion , ordean arras er-
 retcen-etcen fasi baten erdian. Nahi içan-cen
 hurbildu hobequi ikhusteco haren beguietan cen
 miracuillu hura ; ordean Jaincoac baratu-çuen,
 eta debecatu-cion hurbiltcetic : erran-cion guero
 entçun-cituela hebreüdarren oihuac , eta az-
 quenean , libratu gogo cituela egyptoarren ga-
 thetaric , eta hartaz beraz baliaturen-cela obra
 handi hartan. Moyse nekhez yarri nahi-cen ha-
 laco eguinbidetan : ecin ordean guibela-cite-
 queien ; ecen Jaincoac eguin-cioen bigarrean ,

manu bera , eta haren errechquiago erakhart-
 cecotzat obedientciarat , eraguin-ciotçan ordu
 berean , bi miracuillu hauc : gambiatu-çuen bere
 cigorra fuguetarat , berriz , fague içatetic , ci-
 gor içaterat ; eguin-çuen bertee alde , Moyfen
 escua lepradun golkhoan sartcean , eta berari
 fendaraci-cion escu hura . Hauc gucien erdian ,
 Moyfec herabetafun handi bat aguertcen çuen
 Jaincoac manatcen cioenerat , haren hafferradura
 faindua bereganatcerainocoan : azquenean , amor
 eman behar içan cioen Jaunaren nahiari : adios
 erran-cioen Jethro bere aita-guinarrabari ; ira-
 gan-cen Egyptorat , bere populua ganat , eta
 haren contiolatcerat .

Eliçaco aiteec behatu-diote , behinere errea
 içan-gabe , futan çarçan fasiaren miracuilluari ,
 egun batez , eguiazco hautetfiei guerthatu behar
 çaienaren feinaleari eta exemplu bati beçala .
 Dembora hartan , ifraeldarrac penatuac ciren
 guifa Faraonen manuz , gauça bera , guerthat-
 cen da orai Jaincotiarretan ; inguratuac dire ,
 alde gucietaric , munduco fu ondicozcoaren khar
 bicienez ; urrun da ordean erretcen eta ezdeus-
 taten-bai-dire . Horren arraçoina da , Jaincoa
 bere bihotzetan baidaducate ; eta debecatcen
 bai-ditu munduco fu hartaz urmariatuac içatetic .
 Aitcitic , Jaunaren graciae fu hura bera baliaz-
 ten-du oraino guehiago garbitceco eta distiaraz-
 tçotzat axecabetan diren hautetfieen arimac .

San Gregorioc behatu-dio Moyfen deithua

ic̄ateari, edo vocacioneari, eguiazco arimetaco artçaineen iduri eta seinale hati beçala; Moysec (cioçan) exemplu handi bat eman-diote ez nahi ic̄ateaz cargatu Jaincoaren populuaren gobernuaz, Jaincoac berac manaturic ere, eta preparatu-celariç cargu gaitz hartarat, bertogoi urtheen erretiramenduaz eta penitenciaz: hortie ikhus-beçate, dio saindu berac, arimeen artçainec certarainocoan diren hobendun atrebitecen-direnean bertceen guidatcerat beldurric batrete gabe, eta guciz berac nahi direnean yarri bertceen guidari. Cer? Sainduric handienac ikharatu-dire Jaunaren populua behar ic̄ateaz guidatu! Era guçon herbal, berthute gutitaco batçu ibilhico-dire bada halaco cargu minbera baten ondoan! Cer ixumendu! Ecin ihardets-deçaquete bere arima bakharrez ere, eta nahi dire bada yarri populu osfo batez, hambat arimez ihardetsi behar ic̄ateco eguin bidetan! Cer atrebentcia!

XXXVIII CAPITULUA.

Moyse Faraonen aincinean.

MOysec, Jaunaren partez, Faraoni galdeguin-cion lehen gauça, içan-cen bere populua morturat eramateco libertatea, offendatececotz sacrificioac haren majestate adorgarriari. Erregue hura doztatu-cen galde hartaz, errotaten çuelariç hare etçuela Jaincoric eçagutcen.

Guehiago dena : Jaincoa ganic heldu-citçaioen manu hertsi hari, behatu-cioen haren contra eguiten-cen errebolta bari beçala, eta eracutificioen Moyfi galde fuerte hura gaitcicen-citçaiuela : tratatu ere çuen guiçon faindu hura haren contra altchatu citequen presuna bat beçala. Faraonec oraino manatu-çuen doblatceaz populuen alderaco gogorrafunac, eta ekhararaz-cioçaten egun oroz, lehen beçambat adrilu, edo brica; eta etçuen nahi eman-çaquioten, ohi beçala, lastoric. Populuec ikhufiçutenean gaitzac egundaino beçala berratcen hari cirela, bere errencurac eguin-cioçaten Moyferi eta Aaroni, perfecucione berru haren ithurbu-ruac içan-balire guisa : ala ordu hartaco errencurec miragarriqui eçagutçarat eman-baitcituzten, guerorat eliçan içanen-ciren erratecoac, eta eraunfiac arimen artçain eguiazcoen contra, nahico dituztenean itçul-araci populuec Jaincoa gana, atheraraciric Egyptotic, erran nahi da, bekhatutic. Jaincoa uquitatua içan-cen bere populuaren alderaco iharduquitce dorpheaz. Axecabea bera boz uqui-garri bat da Jaunaren tronurat heltcen-dena; berriz ere egorri-çuen Moyse Faraon ganat hari manatecotzat arren utz-ceçan bere populua goaterat. Moysec eguin-çuen Jaincoaren meçuaren arabera, eta ematecotzat eracusterat printce hari Jaincoaz egorria-cela, gambianu-çuen haren beguietan Aaronen cigorra fuguetarat. Ordean Faraonec bacituen charmat-

çailleac , ceinec , nahiz gal-araci Jaincoaren miracuillu eguiazcoen ofpea , eguin içan baitcituzten , heiec ere , halacoxuac ; ecen gambiatu cituzten orobat Faraonen aiticinean , bere cigorrac fuguetarat , bere magiaren edo forguincoaren ariaz : horra cergatic Moysec eguin-çuen miracuilluac etçuen Faraon elcuratu. Jaincoa etcen hortan guelditu ; meçutu-çuen Moyse çohala oraino , haren partez , erregue haren gana , eta mana-cioçala utzteaz bere populua ilkhitcerat. Moyse athera-citçaiõn Faraoni biderat Nilgo heguien , contu guri eguinic erregue haren mehatchuez. Mintçatu-citçaiõn libertate faindu batequin , deus ere galdu gabe bere leheneco eztafunetic eta humiltafunetic : othoitztu-çuen , egundaino beçala , permeti cioçan eramatea Jaincoaren populua morturat , hari fâcificio bat offrendatcecorzat. Ordean Faraonec etçuen-entçun eguiten-citçaiõen othoitz humila. Orduan Moysec eman-cioen Aaroni manua hedatceco bere cigorra Nilen gainean , ceinaren bazterrean aurkhitcen-baitciren. Jaincoaren botherearen handia ! memento beretic , arribera handi hartacoura , hala-nola Egyptoco bertçe ur guciac içanciren itçuliac odoletarat , eta hil-içan-ciren hetaco arrain guciac.

Hulacoa guerthatu-cen Egyptoac içan çuen lehenbicico çauria. Ematen-çuen eracutsterat , Jaincoac bethi ceaturen-cituela haren hitz fainduen alderat finhets gogor aguertuco-cirenac ;

ceren halacoéc, haren eguiaren ur garbien orde,
 ez baidute edireten odolic baicen, erran nahi
 da, lurrezco eta haraguiaren araberaco sentimen-
 duric haicen. Ecin aſqui mirets-daite Faraonen
 ſorraioſafuna, miracuillu batec berac etçuenaz
 gueroz hautſi haren bihotza: eguia da, haren
 magicianoec fincatcen-çutela haren oſtrinamen-
 dua, eſcarniatecan Jaincoac, Moyſen bidez,
 obratu-çuen miracuillua, eta hortan, arintcen
 beçala çuten erregue haren gaizquia, bere bu-
 rua ixutcerat hari-cenaz gueroz. Ordean magi-
 ciano hec ecin behinere garbi-ceçaqueteien here
 hobenetic; nahi dut eguin-ceçaquetela, here
 forguincoaz, gaixtaqueria hainitz; ordean et-
 çuten behinere eſcuric gaizquiaren borratcecot-
 zat. Badaite bihur-araz ceçaqueten, Moyſec be-
 çala, ura odoletarat; ez ordean gambia, guiçon
 ſaindu hare beçala, odola uretarat.

Faraonec Moyſen ganic içan-cituen cigorra-
 dac eta axecabeac, aſqui behar ahal ciren printce
 harentzat idequitcecotz beguiac eguiari! Bertce-
 alde, cembat arraçoin etçuen eguia eçagutce-
 cotzat, ikhuſtean here axecabe guciac baratuac,
 noren ganic ere heldu-baitcitçaizcon, eta haren
 beraren othoitzetarat! Ordean guciac ondicoz!
 Alferretan dire behin ixutcerat utzten-den izpi-
 ritu batentzat: ez, deus-ere ez ahal da lurraren
 gainean, guri-deçaquenic bihotz bat, cerutic
 heldu-çaizcon colpec berec, burdina beçala,
 gogortcen dutena, eta here gaixtaqueriarat

Jaincoac, yuiamendu çuhur batez, largatcenduena!

XXXIX CAPITULUA.

Egyptoco çauriac, Exod. 8.

MOysen erran guciac etciren beraz asqui içan, Faraon erakhartcecorz urtzerat Israëlgø populua. Jaincoac çaurthu behar içançuen Egyptoa asco çauriz edo axecabez; lehenbico çauria ceina baitcen ura odoletarat gambiatcea alfer guerihatu celacotzat, Jaincoac egorri-cituen orai hemen aiphatcerat goacen hauc.

Bi-garren çauria cen iguelezco elemenia bar; Jaincoac ilqui-araci cituen arriberatic: sartenciren etche gucietan, eta hetaz penatuac caufitcenciren Faraon eta egyptoarrac bere ohetan beretan. Çauri hare eçagut-arazten çuen san Augustinen arabera, Jaincoac yauts-arazten duen punimendua, hitzez eta itchuraz baicic prestu ez direnen gainerat.

Hirur-garren çauria cen ulitcheen, edo aliamalia chehe batçuena. Faraonen aztiéc edo magicianoec eguin-cituzten huntaraino bere yaquite gaixtoaz, Moysec beçalaco miracuilluac. Ecin ordean egundaino aguer-araci-çuten ulitcharic, eta erran behar içan-cioten Faraoni: hemen Jaincoaren erria seinalatcenda; etcen hargatic erregue hura içan ekharriagoa Moyfen erranen eguiterat. Hirur-garren çauri hunec aditcerat

ematen-çuen yende batçuc axeguin içanen-çutela eliçaren baquea affaldatceaz , eta arimeen khecharazteaz bere lifcarrez eta bere elkhar ezadirceez.

Laur-garren çauria cen uli handi batçuenà : bethcen cituzten bazter guciac , lekhat ifraeldarren lekhuac ; ecen etcen uli hetaric batere fartcen yende heien etchetan. Çauri guifa hunec erran nahi çuen guiçonec asco khechadura yafaten-dutela utzten-dituztenean bere buruac errechquiegui munduco penetarat , eta khechadura hare berac eramaten-diotela baque maitagarri baten goçotafuna.

Bortz-garren çauria cen içurri ikharagarri bat : funditu-cituen egyptoarren abere guciac , batere minic eguin gabe ifraeldarrenei. Çauri hunec erran nahi çuen arraçoinic ez duten aliamalien pare bicico-cirenac eliçaren golkhoan , içanencirela çaurthuac , aguerico etcen içurri ondicozco batez , eta hil araciren-cituenaz heien arimac , guphidetfi arren heien gorphutzac.

Sei-garren çauria hau cen : bestiac beçala , prefunac ere handixuz maldatuac içatea. Çauri hare erran nahi-çuen arimaco gaitza gorphutzeco çornearen iduricoa dela , eta eritasun icigarri batez çaurthuac-ditela Jaincoac orguilleriari eta fumindurari utzten-dituenac.

Çazpi-garren çauria cen harritea. Chehacatu-cituen bathcen-cituen gauça guciac. Israeldarren herriac içan-ciren bakharric hartaric libro. Çauri

hunc ematen-cituen beguietarat, yende batçuen inyusticiac eta makhurqueric alfer eraguiten dituztenean, bere imbidiaz, bertceen nekhe icerdiac. Halacoec galtcen-tuzte bere buruac, bertcei eguiten-daroen gaizquiaz beraz, hala nola, harraria urtcen bai-da lurrean bazterrac chahutu-dituen ondoan.

Çortci-garren çauria cen chartalac edo larrepittac deithcen diren bestia tipi batçuesco elemenia bat, ceinec iretzi-baitcituzten harriteac gal-araci etcituen belhar eta lurreco yanari guciac. Çauri huntaz aditu behar ditugu gueçurrec dakharzqueten bidegabeac guiriztinoen artean: gueçurtiac eguiten-duelacotzat, larrepittac beçala, bere ahoz, asco bidegabe.

Bederatci-garren çauria çatçan ilhumbe lodi batçutan. Iraun-çuen hirur egun. Çauri hunec erran nahi çuen gaixtaguineen arimac ilhunbertan çaudela, yustuac, hala nola baitciren ifraeldarrac, goçatcen diren demboran arguiric garbienaz. Hemen eman-daite begui-colpe bat çuhurtciaren liburuan eçarria den gauça bati. Han edirenen-dugu, Jaincoac ez-duela, bet-betan, punitcen Faraonen gogortasuna, bainan bai aldizca. Hortan eracutsten-du bere ezitasuna, bere hafferraduraren erdian ere, eta haren nahia dela punimendu arinec guibel araz-detçaten borthitzagoac.

Jaincoac, Jainco beçala, nahi-duenean punitu, ez da uliz eta iguelez baliatcen. Orobat

ciçaiion errech, çuhurraren erranaren arabera; egortcea berehala lehoimac egyptoarren funditee-cotzat, hei adi-araci gabe, ulhien bidez, orhoitceaz bere buruez; ordean eçagutcen-du guiconaten flaquitatea, eta contentatcen-da gaitz eztiagoez. Nahi du bat bederac yaquin-deçan cembat içanen-duen ikharatceco seinalaracico-duenean, hedadura gucian, bere hasserradura faindua, egortcen-dituen gatzigu tipiac hain lastimagarriac direnaz gueroz. Bai, Jaunaren nahia da bici-gaitecen haren beldurrean. Causitcen-dituenean Faraonac, erran nahi da, bihotz arras forraioniac, hedatcen-du bere befoa heien gainerat, eta ecin amora-detçaquenean ez-titafunaz, borchatua beçala da, azquenean, dorphetafunequin aguertcerat anima ecin convertituzco heien alderat, eta içaterat hain fermu bere yustician, nola hec, bere ostringamenduan.

XL CAPITULUA.

Bazcoco bildotza. Ex. 12.

JAincoac cehatu baino lehen Egiptoaz azquen çauriaz, egorri-cituen israeldarretarat Moyse eta Aaron'hei eguitceco, haren partez, manu hau: Har-çaçue familia bacotcharentzat urtheco bildotz bana, ordoxa eta notharic gabea. Imolaturen-duçue, hil hunen hamalau-garren egu-nean, arrax aphalerat: harturen-duçue haren odoletic, eta hartaz buztiren tutçue çuen atheen

gainac eta sahetfac ; gau hartan berean , yanen-
duque , etche berean , fuan errea iñanen-den
bildotfaren haraguitic , hartaric deufic utci gabe,
eta camporat eraman gabe , eta hautfi gabe ha-
ren heçurric : bildotz haren yatean , egonen-
çarete chutic , maquilla bat escuan , eta bethi
goateco abian iñanen-çarete bideranteac beçala.

Israëlgo umeeç eguin-çuten Jaincoac manatu-
ciotena , eta gauerdixuan , Jaunaren aingueruac
hil-iñan-cituen Egyptoco lehenbiciric forthu gu-
ciac , hafiric Faraonen lehenbicico semetic , ceina
yarria baitçarçan bere tronuaren gainean , eta
azquen garhibuen lehenbicico umetarainocoan :
hil-cituen orobat aberetan lehenbiciric forthu ci-
ren guciac : defmasia hau hedatcen-cen etche
gucietarat , berech utzten cirela bildotfaren odo-
laz atheac seinalatuac ciren etcheac. Faraon eta
egyptiar guciac altchatu-ciren , gau hartan , ohe-
taric. Etcen , alde gucietaric , oihuric eta ni-
garric baicen. Etcen etche bakhar bat non etcen
edireten hil bat. Faraonec erakharric-cituen , gau
berean , Moyse eta Aaron , eta erran-cioten athe-
rarazteaz lehen bai lehen , ifraeldarrac lekhu har-
taric.

Ala clarqui ikhufi baitcen ordu hartan , Jain-
coac guionez eguiten-duela , berari çaion gucia,
eta erakhartcen-dituela azquenean , harc nahi
duen gucietarat ! Faraon bat , orduraino Jain-
coaren eta Moyfen manuac arbuiatu-cituena ,
bera iñan - cen lehenic ifraeldarrac othoitztu-

tituena goateaz. Etçuen deuseran mugarriztatu ematen-cioten libertatea: utci-ciotçoten eramatarat berequin bere umeac eta arthalde guciac: galdeten-cioten gracia bakharra cen æren lehia-citecen ilkhitcerat: egyptiar guciec othoitz bera eguiten-cioten.

Israeldarrac athera-ciren beraz Egyptotic bazco biharamuncan: heltcen-ciren sei ehun milla guerla-guiçonetarainocoan; emaztequiac eta haurrac berech utciric; ordean abiatu baino lehen, eguinten Jaincoac manatu-ciotena; galdetu-ciotçoten, prestamuz, egyptoarrei urrezco eta cilharrezco yarroac, eta Jaunaren providentcia ichilari esquer, egyptoarrec eman-içan-ciotçoten herabe gabe.

Horra nola libratu-ciren israeldarrac gathibutafunetic, berrehun eta hamabortz urtheen buruan. Gauça miragarria! Etcen eri bakhar bat ere hambat yendeen artean. Israeldarrec atheratcean Egyptotic, hartu-içan-çuten hango ontafunetic har ahal gucia, nahiz saristatu bere buruac yasan-cituzten nekhe handiez egyptoarren hiria eguitean. Israeldarrec berequin eramancituzten ontafun baliofec ematen-çuten ordufic, eçagutcerat eliçan cerbitçatuco-cirela gauçaric ederrenac eta distiosenac, lekhu faindu haren ohoretan.

Egyptotic libratce hanc erran nahi çuen behatcoreac-ere libratu-cirela eguiazco Egyptotic, erran nahi da, mundutic eta hango gathibutafunetic

thibutafunetic ; ordean bere auhen guciequin , eta libertatearen hirrix handienaren erdian , be-
 thi gathetan , erran nahi da , bere estatu ondi-
 cozcoan gueldi-litezque , baldin Jesu-Christo ,
 víctima garbiaren odol preciatuac , ez balitu-la-
 guntcen. Salbatçaille amulxuaren ganic behar
 dute-ardietfi bere libertatearen çoriona ; eta hori
 da gracia scinalatu bat ceinetaz Jaincoac nahi
 bai-du haren umeac orhoit-daiten , urthe guciez ,
 Eliçac duen besta - bururic handiencan : egun
 oroz , ematen-darocu , beguien aincinean , gracia
 beraren orhoitçapena alderaco sacrificio fain-
 duan. Nahi du gogoan atchic-deçagun nor den
 erosi-gaituena gathibutafunetic , eta nor cen bere
 gathetan iduquiteen-guintuen exai gaixtoa. Jau-
 naren nahia da orhoitçapen hunec erakhar-det-
 çan gure bihotzac eçagutçaric handienerat bata-
 ren alderat , eta higuinça offo baterat , bertcea-
 ren alderat. Yarraiqui behar gaizco leyhalqui gu-
 re salbarçailleari : hura da libertatea ematen-da-
 rocuna , eta bakharra hartan beguira-gaitçaque-
 na. Bertce alde , ez erortcecorz egundaino beça-
 la , munduaren gathetan , artha handienarequin
 ihes eguin behar diotegu exai gaixtoaren itçuli
 enganakhor guciei.

XLI CAPITULUA.

Ixafo gorria. Exod. 14.

FAraonec ikhufi-çuenean yuduen populua itçuri-citçaiola efcutaric, eta facrificatcecorzat galdegum-ciotçan hirur egunac iraganac cirela, bihurtu gabe bere lekburat, ahantci-citçaiçdon içan-cituen çauri miracuilluzco hec guçiac, eta ohico bihotz-gogortafunac abiaraci-çuen ifraeldarren ondotic. Bildu-cituen bere azpicoac ceinac, bere baitaric ere, ekharriac baitciren hartarat, nahiz efcuratu bere yarroac. Ifraeldarrec ikhufi-cituztenean bere buruac hurrifcu handitan; ecen ixafoa çuten alde batetarie, eta Faraonen armada bertcefic, etciren guehiago orhoitu miracuillu batez athera-cirela Egyptotic, ez eta Jaunaren providentcia berac guidatu-eituela mortu hartarat, baliatcen-celarie egunaz hedoiezco bilduna batez, eta gauaz, fufco batez: eman ere citçaiçcon etafiari, galderceraino-coan Moyfi, idoez guifa, etcen bada içanen heientzat Egyptoan hobiric, mortu hartarat ethori behar çutenez bada herio bilha? Moyfec consolatu-cituen heftura hartan: hitz eman-cioten Jaincoaz lagunduac-içanen-cirela. Hala guerthatu-cen: Faraon hurbildu-ceneco heien ganat, Moyfec hedatu-çuen efcua ixafoarean gainerat, eta ordu berean partitu-cen hango ura bi aldetarat, bide bat eguiteco ifraeldarrei. Eman-ci-

ren beraz bide berri hartan : urac altchatu-ciren bi hazterretaric halnitz gota, iduri-çuten murrü handi bat, güciec-iragan-çuten ixasoä oinic buztü gabe. Egiptoarrac etciren-espanitü miracuillü hartaz, üzte ere çuten härtaz baliatureñ-cirelä bertceac beçala : finhetste çoro hortan , firthu-ciren bide berean , heldurric bätete gabe ixasoaz. Ordean laster Jaincoac eçagutçarat eman-ciöten hei ez beçala beharçen-ciöela bere populuari. Artiqui-cituen cerutic bere lançac eta ospitac egyptiar heien gainerat. Hori ikhustic , yende hec elkhar gombidatu-çuten ihes eguiterat ; eçagutu-çuten Jaincoa heien contra , eta israeldarren alde aguertçen-cela. Egiptoarrac eman-ciçalz-conean ihesari , Jaincoac marçatu-cion Moyfi hedatceaz bere escua ixasoaren gainean. Momen-to berean , parituac ciren ür hec bat eguinciren , eta yaurfi-ciren , ibaiaz heçala , egiptoarren gainerat. Ordu berean , ikhufi içan-cen urac nola çarabilçan bere gainean yende heien gorphutz ithoac , bakhar bat utci gabe biciric.

Erran behar da hulaco miracuilluec unguï eta-cutsten-datela Jaincoaren handitafuna ! Jaincoa berac dio eguin nahi içan-dituela guïçonei eçagut-araztecotzat bere bothere gücizcoa. Eliçaco aitac güehienic uquitçen-dituena , hau da : güiriztinoec ez duçuten beguiric miracuillu fuerte hauien ikhustecotzat baicen , eta hori , çeren agueri-diren camponic , eta ez detçaren ikhus bertce miracuillu batçu , aiphaturic heldu-garenaç

baino hambatenaz handiagoac, cembatenaz baidire izpiritualac, edo ecin ikhufiac. Admiratcendugu (fan Bernard mintço da) nola yuduen populua itçuri-cen Egyptotic, eta ez diogu admiracione berarequin behaturen, converfione eguiazco baten biðez, munduan galdua içatetic beguiratcen den arima bati! Bada, lehenbico cafuan, bakharric Faraon da garaitua, eta bigarren cafuan, exaia bera garaitcenda. Ixafoco miracuillu hartan, charriotac edo orga-cara batçuiçan-ciren hondatuac; ordean arima bat Jaincoa ganat bihurtcen-denean, fentfuen nahi muthiriac eta haraguiaren fu gucia dire iraunguituac, eta funtsituac. Ifraëldarrac etciren behar guduca-tu haraguiçco eta odolezco guiçonon contra baidic; ordean convertitcen-den arimac guducatceco-du airetaco puchantça eta ilhumbetaco printceen contra. Lorios balin baçen, ordu hartan, Jaincoarentzat Faraonec erran-ceçan: goacen ihes Ifraëldic; ecen Jaincoa haren alde guducatcen hari-da; are loriofoago da orai Jaincoarentzat exai gaixtoec erran-dioçoten elkharri: utz-deçagun arima hau, dioçogun ihes eguin, ecen Jaincoa hunen alde aguertcenda, eta gure contra guducatcen hari-da.

XLII CAPITULUA.

Manna. Ex. 16.

YUduen artean, gutien sentikorrac berac admiracionez eta bihurkandez betheac causitu-ciren atheratceaz ixafotic, erran dugun molde miracuilluzcoan. Cantatu-cioten Moysequin batean Jaincoari esquer onezco cantica eder bat: horrec irakhatsten-darocubehar çaiçcola esquerac Jaincoari bihurtu eguiten darozquigun unguiez; Maria, Moysen arrebac ere bildu-cituen emaztequiac cantatcecotzat bozcariozco himnoac, maniureta eta gathanbore soimuz. Israëldarrac bere exaieen escutaric itçuri-cirenetic laster, eman-citçaiçcõn erauntfiari Moysen contra, ciotelaric ecen haren gatic cituztela heldu-citçaien axecabe guciac. Jaunaren ministro leyhal harc senti-araci-cioen populuari errencura hec guciac Jaincoa beraren gainerat erortcen-cirela: halaric ere aguindu-cion Jaincoac emanen-cioela bere populuari behar cen yatecoa. Hala guerthatu-cen; arrax aphalerat, Jaincoac egorriçuen caillazco elemenia bat yuduac ciren lekhu-rat, eta biharamunean, yaust-araci-çuen manna lurraren gainerat; gueroztic ere, egorri-cioten manna hartaric, mortuan egon-ciren berrogoi urthetan. Yuduac etciren guti miretñiac içan ikhuf-teaz lurra estalia ceruticaco yanari hartaz: aguertcen-çuten espantimenduaren ganean, Moysen

erran-cioten manna hura Jaincoac cerutic egortcen-cioten ogui bat cela ; abifatu-cituen ethortceaz , egun oroz , manna hartaric biltcerat ; ordean iguzquia athera gabe. Horrec erran nahi çuen , dio ifcritura fainduac , ez dela guerorat utci behar bihotza Jaincoari altchatceco artha ; aitiic , goiz-goizetic , erran nahi da , lehen-bailehen , behar dugula gure Jaincoa maitatu eta lorificatu eguin-darozquigun fagoreez. Manna hura goizean behartcen bildu , ecen iguzquia aphur bat goratcerat , urteen cen gucia. Jaincoac debecatu-cituen ifraëldarrac beguiratceaz manna hartaric batere biharamuneco. Hortan irakhatstencuen etcela conturic eguin behar egunean eguneco baicic , eta utci behar cela biharamunaren artha providentciarat. Azquenean , erreligione guehiagoequin beguiratua içan-çadintzat fabbateco eguna , edo larunbata , Jaincoac erran-cioten ifraëldarrei harceçatela mannatic , bezperan , bi alditacotzat. Gauça miragarria ! Arte hura cen bakharra ceinetan manna hura ez baitcen gaixtatcen , bi egunic barnean.

Manna hartaz aditu behar dugu , agueri den beçala , eucharistia faindua. Hala ematen-darocu comprenitcerat Jesus-Christoc bere Euan-yelioan. Cembat ere avantailatuac baitciren yuduac içateaz fagoratuac halaco yanari goço eta misterios batez , erran behar dugu guirifinoen yanaria infinituqui preçagarriagoa dela. Yanari hura da ceruco manna eguiazcoa , eta aingue-

ruen ogui salbagarria. Jesu-Christoc ematen-dio-
 re yanari preciaru hura Egyptotic, erran nahi
 da, mundu-petic atheratcen diren arima çuhur-
 rei; hartaz beraz consolatcen eta borthitzten-ditu
 bicitce huntaco mortu ondicozcoan, far-daiten
 artean eguiazco lur aguinduan, ceina bai-da ce-
 rua. Guiristinoac ceruco yanari hartaz behar dire
 baljatu, bertce orduz, yuduac mannaz eguin-
 ciren baino hobequi: ez dure-içan behar aingue-
 ruen ogui harentzat, yuduec mannarentzat aguer-
 tu-çuten defgustua. Hambat bozcario eracutsi
 ondoan yanari hura eman citçaienean, norc er-
 ranen-çuen hain laster higuinduco citçaiotela,
 nahiagoco ere cituztela Egyptoco phorruac eta
 tiphulac ecen ez yanari miracuilluzco hura? Yu-
 duec mannari eguin-cioten idoiac eraçutsten-du
 guirizino gaixtoec Jesu-Christori eguiten-diotena
 bere sacramendu adora-garrian, atrebitcen dire-
 nean yanari sacratu hartarat hurbiltcerat frogatu
 gabe bere buruac, eta ungui eçagutu gabe sal-
 batçaillearen gorphutz guciz saildua: halaco
 guiristinoec balxatcen-tuzte Egyptoco yanariac
 Jesu-Christoren oguiarequin, eta hari dire lurra
 eta cerua elkharrequin conpunterat.

XLIII CAPITULUA.

Arrocaco ura.

MAnna cerutic yautsten hassi cenetic laster,
 ifraëldarrac guerthatu-ciren Raphidin çar-
 ritzon lekhu batean uric gabe, eta egarriaz be-

hartuac. Moyfen leyhaltafuna eta botherea eça-
gutcen eta frogatu-çuten ; baçaquiten beraz gui-
dari çuhur harc hetaz artha çaducala ; bizqui-
tarteau abiaru-ciren , egundaino beçala , guiçon
faindu haren contra mintçatcen , eta erran-cioten :
Eman dieçaguçu edateco ura. Cerentzat ilkhi-
araci-gaiturçu Egyptotic ? Cer ? Gu hil-arazteco
gure umêquin eta gure abereequin batean ! Or-
duan Moyfec içan-çuen errecoitsu Jaincoa ga-
nat , eta erran-cion : Jauna , cer eguinen-diot po-
pulu huni ? Harricaturen-nau-farri. Jaincoac ihar-
derfi-cioen : Eman-çaite populuaren buruan ; era-
matçu çurequin Israëlgo çaharrac ; har-eçaçu ,
escutan , arribera yotceco cinduen cigorra , eta
çohaci hobereco arrocarat ; yoco-duçu arroca
hura , eta handie atheraco-da ura. Moyfec e-
guin-çuen Jaincoac manatu-cioena ; eta ordu
beretic , athera-ciren arroca hartarie urac hain
franquia handian , non hedatu-baitciren inguru
gucietarat. Arroca gogor hartarie athera-ciren
ur hec guciec aditcerat ematen-çuten Jesu-Christo
gurutceficatuac graciazco uholdeac hedaturen-
cituela alde orotarar. Hura ahal da eguiazco har-
ria , ematen dituena , bicitce huntaco mortuan ,
bere populuaren egarxua hil arazteco gai diren
ur dohaxuac , eta oraino for-arazten-dituena
arimetan bertce ithurburu batçu atherarazten di-
tuztenac penitenciazco nigarrac bihotzie gogor-
renerarie.

Handie ondoan , israeldarrac aurkhitu-ciren

Cadesco herrian, ceinetan hil eta ehortci-baitcen Moyfen arreba. Yarri-ciren, ohi beçala, Moyfen contra eraften : uraren escafia berac ahantz-araci cioten bere buruçaguiari çor cioten errefpectua : bere errecurac hain urrun çaramatçaten non nahi baitçuten harricatu Moyse, eta orobat Aaron : bata eta bertcea goan-ciren tabernaclerat ; yarri-ciren ahuzpez Jaincoaren oinetan, eta eman-çuten arimen artçainec populuaren alderat behar duten eztitafunaren exemplu miragarri bat. Jaincoari misericordia galdetcen diote hain çucen contra persecutarcen-cituzten, yaçarri ere nahi cioten bihotz gogor eta esquer gabe batçuen fagoretan ; maite-cituzten berac higuin cituztenac, othoitz eguiten-çuten berac galdu nahi cituzten berentzat.

Moysec, arroca cigorraz yoric, urac handic ilkhi-arazteco eguin-çuen miracuilluan, bada gauça bat attentcione bereci bat galdetcen-duena. Bi aldiz yo-çuen arroca, fida içan ez balitz beçala atheraco-cela handic uric. Jaincoac gaitzetcic-çuen fidancia escas hura, eta erran-cioen Moyfi, haren punimendutan, etcela fARTHUREN haren populuari primuçatzat aguindu cioen lurrean. Hortic hartcen-du fan Gregorioc Jaunaren yuiamenduac ungui adora-garriac behar direla, eta ikharagarri dela ikhuftea guiçon faindu hura, gauça gucietan hain leyhal aguertcen cena, populu esquer gabe bat hambatetan Jaincoarequin haquenu-çuena, bera punitua fidancia escas arin baten gatic.

XLIV CAPITULUA.

Amalec defegüina. Exod. 17.

A Malecitarraç içan-ciren lehenac atrebitu-cirenac gudu ematerat Jaincoac hain loriof-qui Egyptotic libratu-çuen populuari. Exai cruel hec, ikhufiric yuduac nekheaz hebainduac cirela, eta gofseaz eta egartiaz bertce alde, armatic ere etçutela, aſqui lachoac aguertu-ciren nahi içatecotzat oraiño guehiago behe ratu yende batçu, ciren eſtatu triſtean, mundu guciaren urricalmendua mereci-çutenac: baliatu-ciren guerlaco imintcione guciez yaçartecotzat armatua etcen populu hagograndu batü: erori-ciren, betbetan, yuduen gainerat. Moyſec Jaincoa baitan çaduzcan here indarra eta fidantzia. Armada haren nombreac eta ofpeac etçuten batere icitu. Erran-cion Joſueri hauta-cetçala, populu gucian, bihotzie guchien çutenac; baçohala bera Aaron eta hurequin mendi gorarat, eta ſeguratu-çuen berac eguinen-çuela, handic, beharteen gucia. Haſi-cenean gudua, eta Joſuec animorequin iharduquitcen-çuen demboran amalecitarren contra, Moyſec alchatu-cioen here bihotza Jaincoari, eta hedatuac çaduzcan here befoac, eguiten çuelaric gure exaientzat, egun batez, hain ſalbagarri eta ikharagarri behar cen gurutcearen ſeinala. Guiçon ſaindu harc irakhatſi-cioten yuduei, lehenbiciço gudu hartan,

garaitia Jaincoaren nahian datçala, eta haren beso botherexuaren azpian humilqui behe ratcendirentzat daducala. Moysen escuac çauden bethi cerurat altchatuac : errequeritcen-çuen armadetaco Jaincoa arren fagora-cetçan here popularen armac. Hala çagoen dembora gucian, garaitiar ciren israeldarrac ; ordean escuac aphurbat behe itcen-cituenecotzat, ordainez, amalecitarrec çaramaten garaitia. Aaronec eta hureç hori ikhufi-çutenean, eta Moysec ecin guchiago atchic-cetçaquela besoac altchatuac, yar-araciçuten harri baten gainean, eta berec iduqui-ciotçoten airean besoac, Josuec artas deseguin-cetçan artean amalecitar guciac. Jaincoac manatu-cituen yuduac emateaz, haren ohoretan, ecagutçazco seinale hat bethi iraunen-çuena, eta eguiteaz yuramentu seffuric gabe persecutaturen - cituztela amalecitarrec, sartuco-cirenean aguindu-cioten litrean.

Hemen Jaincoac irakhatsten-darocu molderic hobereña exaien garaitceco othoizta dela. Guiconen eguin ahal guciac alferretan dire ez badire othoitzaz lagunduac. Josuec eraman-çuen garaitiac eraten-darocu beraz yaidura handi bat içan behar dugula othoitzarentzat, eta beregainqui arimeen artçainec mundu-petiç urrun bici behar dutela : maitatu behar dutela erretiramentua, eta othoitzean egon behar dutela, bere eguin ahal gucian. Maite badituzte bere populac, behar dituzte lagundu bere othoitzeez.

Hura ahal da eguin dioçoqueten fagoretic handiena. Arimeen artçainec urz-dioçoquete bertece bati, campotic behar den artha; ordean othoitzaz beçambatean, hura da gauça bat berei datcheicona, eta othoitz bakharrarequin eguiten dute bertceec eguin ahal deçaqueten baino hainitz guehiago. Garaitua-içanen-cen Josue, Moyse ez balitçαιο eman othoitzari: analecitarrec ibarduc-ceçaqueten armada osso baten contra; ordean Moysec errechiqui garaitu-içan cituen bere othoitzez; erran nahi da beraz, guiçon bakhar bat, nekheac hurrendua cena borthitzago içancela othoitzaren laguntçarequin, ecen-ez armada handi bat bere arma eta indar guciequin.

XLV CAPITULUA.

Lehenbicico tablac. Exod. 19.

JAincoac, bere populua Faraonen gathibutafunetic libratu-çuenetic hirur ilhabeteren buruan, galderu-çuen Moyse, eta manatu-cion errateaz populuari cer moldez athera-çuen Egyptotic, eta adiarazteaz baldin içan nahi bacenleyhal haren alderat, eta nahi balin bacituen haren manuac beguiratu, behaturen-cioela bethi bere primuçari guisa, eta hari consecratua içatecotzat, mundu gucian berecico-çuen populu bati beçala. Moysec erran-ciotçon populuari Jaincoac manatu-ciotçonac. Guçiee ihardetsi-çuten, boz beraz, eguinen-çutela Jaincoac manaturen-

ciotena. Guizon sáindu hanc declaratu-çioenean Jaincoari populuac eracutsten-çuen sumetimen-dua, Jaincoac erran-cioen adiaraz-cioçatela gu-ciei prest egoteaz, hirur egunic barnean, eta mintçatuco-citçaiela Sinaico mendi gainetic; er-ran-cioen oraino eçartceaz muga-harriac mendia-ren ingurutan, eta debeca-ceçala populuac heien iragatetic, non ez, bicia galdu behar cela. Moyse yautsi-cen menditic, eta eguin-cituen Jaincoa-ren erran guciac. Hirur-garren egunean, arguia aguertcearequin, entçun içan-cen mendi gain hartaric ozpin eta ihurçurien harrabots handi bat. Chismichtec hedatcen-çuten argui bici bat bazter gucietarat, eta hedoi lodi batec estaltcen-çuen mundu gucia; entçuten-cen, dembora be-rean, trompeta soinu harramantça handi bat. Laztu-içan-ciren ifraeldar guciac, eta Moysec etcituen errechqui ilkhi-araci bere lekhtaric hurbil-araztecotzat Jaincoa gana. Baratu-ciren mendia-ren beherean; mendi hanc sutan cirurien cela; alchatcen-cen handic khar bat sutan dat-çan labe batetic ilkhicden-den beçalacoa. Popu-luac urrun-danic entçuten-cituen Jaincoac, bere ahoz, ematen-ciotçan hamar manamenduac. Chismichta bici hec ikharan çaducan bat-bedera. Beldur ere ciren hil, baldin Jaincoa mintçatcen bacitçaien guehiago. Arraçoin hortaz, populuac othoitztu-çuen Moyse bera mintça-çaquion, eta erran cioçon, Jaunaren partez, manatu nahü ciotçon gauça guciac. Horra nola içan-diren pu-

blicatuac, lehen aldicotzat, Jaincoaren hamar manamenduac, ceinac baidire legue guciz saildu batçu. Eguiazco guiriztinoec behatcen-diote, çucen den beçala, hamar manamendu hei, gare erreligionearen acentu ecin cordocatuzco baten oinean, eta badaquite manamendu hetarie bakhar bat hautsten-duena, hobendun dela bertce guciez.

Eliçaco aiteen nahia içan-da yuduec Jaincoaren manamenduac entçutean içan-çuteni icialduratic cutsu bat bederen hel-çadin gutarat, eta ikhara-gaiten beldurrez den gutiena, colpa manamendu heien saildutaçuna. Demborac eta gaixtaqueriac, lehen yuduen artean beçala, orai ère, guiriztinoen artean, hainitz estacuru foraraci dituzte Jaincoaren manamendueni complitcetiç urrun-araztecotzat. Estacuru ondicozco hec anticerequin dire asmatuac: guiçonac, bere laçoquerian iduquitceco osloquì dire, iduriz gaiac; ordean ez bequigu behinere ahantz salbatçaillearen errana. Seguratcen-gaitu legue saildu hetaco hitzic tipiçna bera behar dela içan leyhalqui complitua. Irakhatsten-darocu oraino manamendu hei behar çaiçela-behatu errespectu bethi berri batequin. Eta eguiaz, guiriztinoac ez dire orai gathibu, yuduac ciren beçala: ezdute erraten lehenago yuduec ciotena. Urrun bequigu Jaincoa, ez bequigu bera mintça hil ez gaitcentzat. Eguiazco guiriztinoec axeguin dutte, anticetiç, Jaincoa mintça-daquioten: bada-

quite haren hitzac biciaren hitzac direla , eta gant-
 çudura goço bat berequin dakharquetela. Hargatic
 ere , dire ekharrat gogoric eta placerequin com-
 plitcerat , Jaunañen manamendu sailduac. Urrun
 da behateen bai-dlote legue salbagarri hei , yuduec
 guifa , ecin yafanezco ustarri pissu bati beçala.

XLVI CAPITULUA.

Urrezco chahala. Exod. 32.

YUducc eman-çutenëan etæutferat nahiago
 çutela Moysë minça-çaquioten , ceen-
 ez Jaincoa bera , nauñi soberanoac iragan-aci-çuen
 guizon saildu hura mendiaren gainerat , eta e-
 guini-çuen yaquinxun haren populuaren guber-
 natceari çagozcon legue sailduetz : emanac-ciren
 hambat çuhurtciarequin non populuñ guifa gu-
 cietaco guidariec caufi baideçaquete hetan cer-
 taz probetcha. Jaincoac nahi içan-çuen Moysë
 gueldi-çadin ber-bera harequin , berrogoi egu-
 nez eta berrogoi gauez , mendiaren gainetan. De-
 claratu-ciotçonean bere nahi guciac , egorri-çuen
 bere populua ganat , emanic bi tabla , bere Jain-
 cozco etiaz iscribatuac. Tabla hetan ciren-eçar-
 riac Jaincoac populuaren aiteinean aiphatu-ci-
 tuen hamar manamenduac , eta manatu-ciruen
 gauça guciac. Ordean populua egundaino be-
 çain forraio eta sinhets-gogor , aguertu-cen :
 Moysë berantetfiric , goan-citçanon Aaroni , eta
 eraguin-cioten , borteçaz , urrezco chahal bat ;

hortaracotz , yduuec eman-cituzten bere emaz-teen beharritacoac , edo petentac , eta adoratuçuten idol hura allegrantcia handirequin. Moyse yautfi-cencan menditic Jaincoac berac iscribatuac ciren bi tableequin, entçun-çuen bihotz minequin orduco haro handia ; eta aphur bat hurbildu-cenean , ikhufi-çuen urrezco chahala , eta haren ingurutan eguiten-ciren dantça erhoac. Orduan haren bihotza içan-cen sustatua khar faindu batez , ceinac artic-araci baitciotçan lur-rerat bi tablac ; eta içan-ciren hautfiac mendia-
ren beherean. Alferretan çaduzcan Jaunaren le-
gueac harriaren gainean eçarriac , ya bihotzetic
campoan balin baciren. Etcitçaiion-iduritzen a-
rima gambiakhor hec gai cirela ohoratuac içateco
Jaincoaren manuez. Hartu-çuen populuac ado-
ratcen-çuen chahala erre-çuen gucien aicinean ,
eta eçarri-cituen haren hautfiac urean ; guero edan-
araci-cioten ur hartaric israeldar guciei. Moysec ira-
khatsten-cioten , horrela eguinic , cein gauça ar-
buiagarria cen hec adoratcen-çuten urrezco chaha-
la : gaitcitu-citçaiion Aaronec ez guibel-arazteaz
gaizqui hec guciac ; eman-cen , israeldarren cam-
patic hurbil , eta abiatu-cen erraten , oihuz : Jain-
coari yarraiqui nahi direnac eman-beitez enequin.
Berehala Leviren tribua edo populuua bildu-cen
Moyseen ingurutarat : guidari faindu hunec er-
ran-cioten populu hartaco guciei , har-cetçatela
bere ezpatac , çohacela eta bihur cirecela cam-
pan gaindi ; hil-cetçatela bathuren-cituzten gu-
ciac

eiac nihor guphidetfi gabe, ez adifquideric, ez ahaideric, ez anaiaric, ez eta umeric. Leviren tribuac complitu-çuen khar handirequin Moyseen manua, eta hil içan-ciren farraçqui hartan hogoi eta hirur milla guiçon. Moysec benedicatu-çuen, ordu beretic, Leviren populua, eta erran-cioen etçuela Jaincoa damustatu odol ifsurarazte hartaz, aiticic, consecratu-ciotçala bere escuac.

San Gregorioc ematen-dio khar hari bere admiracionea : uzte-du escola handi batentzat balia daquioquetela aita ez-antfiatu batçuei, ceinac herabe bai-dire ematerat abifuric tipiena bere umei, ikhufiric ere phulunpatuac-direla munduco amudioan eta gaixtaquerian, mundu hau eguiazco idolatria bat den demboran. Levitec maitecituzten bere umeac, guciarequin etcituzten guphidetfi; gabetu-cituzten biciaz iharderiftecotzat Jaincoaren manu herrifiari; eta guc, maitatcenditugu gure umeac, nola? Haraguiaren arabera-co amudioarequin, ez ditugu correyitcen beldurrez damuric hei eguin. Bizquitartean amudio-ric amulxuenac berac badu bere guifaco hafferadura bat. Ez ahal da aitaric bere umea maite-duenic Moysec bere populua maite-çuen beçambat; ecen nahi çuen içan borratua biciaren liburitic, eta galdu bere bicia beguiratcecotzat bere populuarena: bizquitartean, eta bere amudio handi guciaren erdian, hil-arazten ditu hirur hogoi eta hirur milla guiçon bere populu maite har-

taric. Barnean errea çaducan amudioaren sua
 conpuncen cen miragarriqui yusticiaren alderat
 çuen leyhaltasunarequin, Cembatenaz baitcen
 Moyse beldur Jaincoaren colera fainduaz bere
 umeentzat, hambatenaz lehiatcen-cen heien har-
 taric beguiratcerat ; horra cergatic çuen berac
 artha çorrotz bat hequien gaztigatceco garratz-
 tafian exempluzco batez.

XLVII CAPITULUA.

Bi-garren tablac. Exod. 34.

MOyfen bihotza çaurthua-çatçan damuric
 minenaz ikhusteaz haren populuac eguin-
 çuen gaizqui handia idolatrian erortcean. Bildu-
 cituen , biharamunean , ciren guciac : eçagut-
 araci-cioten bere hoben ikhara-garría , eta erran
 baçohala Jaincoa ganat nahiz aphacegatu haren
 colera faindua , hambat merecitu-çutena. Hu-
 miliatu-cen Jaunarem aincinean bera içan balitz
 beçala yudu gucién bekhatuaz hobendun bakhar-
 ra , eta ikhara guciarequin galdeguin-çuen ha-
 laco sacrilio baten barkhamendua. Caritateac
 içan-araci-cion Moyfi gaitz handi hari çagocon
 erremedio bat : eman-çuen bere burua hoben-
 dun heien balxan , eta nahi içan-cen biciaren li-
 burutic khendua bere populuarequin batean :
 molde huntan , hertchatu beçala çuen Jaincoa
 barkhatcerat hobendun hei guciei , falciar eteen
 baten gatic ; eta Jaincoac nahiago içan-cituen gu-

troec! Erakhartcen-tuzte salbamenduari cinez, lothcen-çaizconac ifurtcerat nigar oraino guehigo Jaincoaren ganaco amodioaren gaindiduraz, ecen-ez beré bekhatuez berez.

Aiphatu-ditugun bi aldareac cembat bai-dirurite elkharrequin guti conpuncen-direla, errandaite bizquitartean baterat dohacela. Batean nola bertcean Jaincoa ohoratua-eta adoratua edirenten-da, eta bieci Izpiritu fainduaren suaren beharra dute, erretcecotzat hetan offrendatcen-diren sacrificioac.

LII CAPITULUA.

Aphecen yaunstura. Exod. 28.

MOyssec bil-araci-cituen ifraeldarrac tabernaclearen ingurutan, eta erran-cioten Jaincoac hautetfi-cituela Aaron eta haren umeac apheztafuneco eguinbiden bethetcecotzat. Yauntci-ciotçaten behar cituzten soinecoac, eta consecratu-cituen olio fainduz eta victimeen odolaz. Apheccen edo sacrificatçailleen yaunsturac ciren arropa linho finesco bat, guerrico bat eta khoro edo bonet harizco bat. Aaronec, aphezhandi beçala, baçuen bertce-alde soineco bat hyacinthearen colorecoa, hainitz largoa, eta yaustten-cena oinetaraino: soineco haren beherean ciren eçartiac grenadac eta coscoilac elkharri çatcheizconac: heltcen-ciren hirur hogoi eta hamabitaraïnocoan. Soineco haren gainetiç

aphez handiac baçuen oraino atropa labur , mahunca gabe bat , ephod çaritçona , estofa urrez , eta broderian eguina ; gainetic cen bakharric idequia , oraingo dalmaticac beçala. Estacatcen-cen bi curtchetéz ceinetan edireten-baitciren bi harripreciatu ; eta osloqui ederrac : harri hetaric bacotcharen gainean ciren ciguillatuac Israëlgo hamabi tribuen icenac , sei batean , eta bertce fei , bertcean. Aphez-handiac baçuen oraino aiticinean yaunstura balios bat , luce beçain çabala , pectorala edo bihotcecoa deithcen - çutenâ ; pectorale hura inguratua-cen hamabi harripreciatuz , eta hetaric bacotcharen gainean cen iscribatua hamabi tribuen icen bacotcha. Kho-roaren gainean erabiltcen-çuen urre peça çabal bat , copeta estaltoen cioena. Eta hartan ciren iscribatuac hitz hauc : *Saindutaçuna Jaincoarena da.* Aaronec eta haren umeeç bethetceco-cituzten eguinbide guciçc Jaincoaren ohoratcerat çaronfaten : ematen-çuten goiz arraxetan , egun oroz , olioç lampetan , eta erretcen-cituzten urrin-onac urrezco aldarearen gainean. Urratcen-çuten tabernaclea populua nihorat çohanean , eta oflatcen berriz campamenduco lekhourat heltcen-cenean. Levitac ciren funcione aphaletzat , eta Aaron eta haren umeeac aitchatuientzat.

Funcione guciçc hancien eta sainduena , cen sacrificioa. Huna nola eguiten cen. Sacrificio bat Jaincoari ofrendatu nahi cioenac baçataman victima holocaustetaco aldarearen aiticinerat , eta

ematen - çuen escua haren buruaren gainean. Victima hura içan behar cen etche - acienda ifraëldarrei yatea cilhegui citçaienetaric : hala nola, idi, aratche, bildotz eta ahuntcetaric. Acienda hura içan behar cen notharic gabea. Eguiten - ciotçoten cinteçurac, eta apheec ematen - çuten yarro batean victimaren odola : barraiatcen - çuten guero odol hura aldarearen ingurutan. Azquenean, larrucen - çuten acienda hura, eta erretcen oslo - osloa, edo çathitan aldarearen gainean.

Aithor agun legue çaharreo aphecen yaunfaturac deufere ez direla, bere distiadura guciaren erdian, heien edertasunac erran nahi çuenaren aldean : hetaco turrenac erran nahi çuen, san Gregorioren arabera, Jaincoac beregainqui çuhurtcia galdetcen - duela haren aldaretarat hurbiltcen direnetaric ; ordean çuhurtcia bat haren gogoracoa, eta caulli - arazten dituena haren beguetan agrada - gariago, guiconen beguetan yaunfura hec ciren baino. Gauça soinu eguiten çuten hec erraten - cioten aphecei heien bicitceac berac behar duela mintçatu, eta heien hurracs guciec behar gaituztela erakharri Jaincoaz orhoitcerat. Coscoila hec ichil çaudeen aphez - handia higitcen ecenean : arimen artçainec ere ez diruzte edificatcen bere populaac, non ez diren berac ibiltcen eta aitcinatcen berthutearen bidean. Pectoral hanc ceinetan iscribatuae baitaiten bi hitz hauc, *Doctrina eta Eguia*, adiarazten

çuen aphecac khendu behar dituztela izpiritu-
tic funxie gabeco gogoetac eta lurreco eguiteco
sobraniaco guciac, eta heien bihorzac içan be-
har direla ofloqui itçuliac Jaincoa ganat. Hamabi
icen, hamabi harri baliosen gainean ciguillatu
hec nahi çuten erran, aphez batec gogoan era-
billi behar çuela eliçaco aiten bicitce faindua.
Ecin daite, dio san Gregorio berac, erratecoric
aphez batez bici denean fainduac bici içan-diren
beçala, eta heien exempluac dakhartçquenean
bere beguien aitcinean hei yarraiquitcecotzat be-
ra, eta bertceac ere hetarat erakhartcecotzat.

Aiphatu-ditugun sacrificioec ecin, bere baita-
ric, ohora ceçaqueteien Jaincoa, ez eta azqui
garbi guiçonaren bihotza Jaincoa ganat hurbilt-
ceco; bainan eçagut-arazten-çuten Jesu-Christo-
ren sacrificioa bera, haren indarra eta haren
effectuac. Beraz, legue çaharreco sacrificioen
offrendatçailleec ecin çuqueteien merecimendu-
ric heien fedea non etcen hedatcen, ordu bere-
tic, Jesu-Christoren sacrificiorat.

LIII CAPITULUA.

Nadab eta Abiu. Lev. 10.

MOysac akhabatu-cituenean Jaincoaren ado-
rateco eta hari sacrificatceco behar ciren
gauçac, consecratu-çuen tabernaclea: dembora
tura cen Egyptoco librantçaren bi-garren urthea-
ren hastea, Jaincoac eman-çuen eracutferat

onhetsten-cituela haren loriari offrendatcen-cit-
 çaien gauça guciac. Hedoi batec estali-çuen ta-
 bernaclea; horrec erran nahi çuen Jaunaren ma-
 jestateac bethetcen-çuela. Hedoi hura etcen han-
 dic higuitcen Jaincoac nahi-çuenean bere taber-
 naclea gueldi-çadin lekhu berean; ordean al-
 daratcen - cen, populua campatceco cenean
 bertce nonbait. Orduan hasi-ciren guiçonac of-
 fritcen Jaincoari lurraren gainean eta arrimuan,
 campoco adoracioneac eta sacrificioac, berac
 eman-cituen legueen arabera. Aaron eta haren
 umeac ciren Jaincoaz deithuac ministerio hartar-
 rat: hec ciren beraz sacrificatceco artha çaduca-
 tenac. Laster Jaincoac eracutsi-çuen funcçione
 saildu heien bethetceco behar cen leyhaltasuna,
 eta cer çorrotztafunequin nahi çuen beguiratuac-
 içan-citecen sacrificiotan harc manatu guciac.
 Aldarean bethi erre behar-cen futic bethetcen-
 ciren incensarioac, incensamenduac eguitceco
 cirenean; non ez Jaincoaren punimenduac ikha-
 ra-garri ciren, Nadab eta Abiu, Aaronen bi
 ume çahartenec, ondicoz! frogatu-çuten beça-
 la: hauc biac erori-ciren hil-gogorrac taberna-
 clean berean, sailduen sailduaren aiticinean, in-
 sensatcen hari cirela, eta hori, ceren bertce su
 batetarie eman-içan-çuten bere insensariotan.
 Jaincoac egorri-çuen su bat irurtçuri baten pare
 cena, eta erre-cituen bi anaia hec barnetic, ba-
 tere lothu gabe heien gorphutzei ez eta soimecoei.
 Colpe-colpezco gazugu latz-garriharc erakharri-

çuen Moyse gomendatcerat aphecei arthosqui bethetceaz bere eguinbideac. Altcha-araci-cituen sanctuariotic Nadaben eta Abiuren gorphutzac, eta eraman-araci campaz haratago, tabernaclean ciren estatu berean; erran nahi da, linhozco bere arropequin. Debecatu-cioten, bertee alde, dela Aaroni, dela haren umei, nigarric egaitetic hil heien gainerat, bere buruco illen motztetic, eta hauttetic bere soinecoac. Erran-cioten utci behar cirela dolhuco seinale hulacoac populuarentzat: hetaz beçambatean, populuaz bertcela aguertu behar cirela, nahiz ordu hartan, nahiz bertee dembora gucietan; heien consecratceco erabili-çuen olio sainduaren alderaco errespectuac hala galdetcen-çuela heien ganic.

Jaincoac irakhatllen-çuen gaztigu garratz eta ikhara-garri hartaz, offrenda-ahal diotçoquegun gauçarie sainduenac berac, hala nola insensua, ez-çaiçcola agrada-garri ez balin bagara leyhal haren erranetaratz; eta campotic aguer-detça-quegun haren alderaco seinaleric ederrenac deusere ez direla ez badirugu arthosqui bethetcen haren manu sainduac. Jaunaren majestatea hain da errespecta-garria, non ecin ohora bai deça-quegu berac manatcen-darocun moldean baicen. Jaincoac, hala da, ez ditu orai agueriqui egortcen bere cigorradac haren manamenduac leyhalqui complitcen ez dituztenetaratz; ordean ez ditu gutiago berechten eta gaitcezten campoco su bat baicic ez dutenac harentzat, berac esretcen

hari diren demboran ez, haren izpiritu sailduac bitzten-duen su salbagarriaz, bainan bai ifernurats daramatçan ondicozco su batez. Gure Jaincoac arbuiatcen eta heriotceaz beraz punitcendu, dio fan Gregorioc, ondicozco su hura, erran nahi da, munduco amodio çoroa. Saindu berac ikhufiric Nadabi eta Abiudi guerthatu çaiena, erakhartcen ditu guirifino guciac, beregainqui Jaunaren ministreac khentcerat bere bihotzetaric urrun munduco ganceen alderaco yaidura sobraniazcoa, ceina bai-da su bat offoqui caltekhorra: gomendatcen-diote Jaincoaren ganaco amudio eguiazco bat; hau da su salbagarri bat heien bilitzac erre behar dituen, eta su bakharra Jaincoac gure barnetan ikhufi nahi duena.

LIV CAPITULUA.

Blasfematçaillea harricatu. Nomb. 15.

JAincoac bere garratzafun sailduaren exemplu ikhara-garri bat eman-cioten aldareco ministrei, hitz-mutu hil-araztean Nadab eta Abiu. Ordu hartan berean, eman-çuen bertce exemplu bat orobat ikhara-garria, ceinetaz eracutsten baitçuen mundu guciaren alderat beguiratcencuen çucentafina. Huna certan. Bi yudu elkarrequin liscarrean abiatu-ciren, eta hetaric bat yarricen hafferradura bortlutz batean, Jaunaren icen saildua gaizqui erabiltecerainocoan. Blasfematçaille hura ican-çen eramana Moyfen aitci-

nerat : populuaren guidari çuhur hunec , bere sententia ekharri baino lehen , consultatu-çuen Jaincoa , yaquitecotz cer eguin behar çuen : Jaincoac erran-cion khen-araz ceçala campatic blasfematçaille dohacabe hura , blasfemioac ent-çun-cituztenec eman-cetçatela bere escuac haren buruaren gainean , eta guero içan-çadin populu guciáz harricatua. Gauça eguin içan-cen manatu beçala. Huna oraino demboraxu hartaco bertce exemplu bat , orobat lazgarria , eta ikharatu behar dituena Jaincoaren manuen alderat leyhal ez direnac. Populuac arthosqui beguiratcen-çuen campatic , sabateco eguna , edo larunbata , ceren Jaincoac berriro debeatu-cioen , bere aho sacratuz , eguiteric egun faindu hartan , nekha-çale-lanic ; guerthatu-cen guiçon batec bildu-baitçuen larunbat-cara , mortuan , lasto guti bat. Ikhufi orduco , hala hari cela , eraman-çuten Moysen eta Aaronen aincinerat , yuia-ceçatentzat. Guiçon faindu hauc etciren berehala eman eguin-bide hartan ; nahi içan-çuten lehenic consultatu Jaincoa ; etçaquiten guiçon hanc behar çuenez bada galdu bicia hain gauça gutientzat , eta cer heriotcetarat behar cen condemnatu : Jaincoac , orduan ere , eman-çuen manu bera , khen ceçatela guiçon hura campatic , eta guciac harrica-ceçatela.

Ala leyhaltasun guehiago baiguindue Jau-naren alderat , baldin haren legue faindua hautsi beçain sarri , galdu behar baiguindu , guc ere ,

bicia ! Segur ahal da halaco punimendu baten beldurrac erakhar guintçaqueicla hari , lehian , obeditcerat. Bizquitartean , amodioac eraman behar luque eguiazco guiriztinoa Jaincoa ganat , eta ez beldurrac. Ordean cembatac ez dire Jaincoari ekhartcetec urrun amudio phuru hura , beldurric ere ez dutenac haren legue fainduetz, ez eta guehienic beguiratu behar lituzqueten manuez berez ? Fedecac irakharsten-darocu mundu huntaco gaztigu borthitzenac deufere ez direla , bertce munduan yasan beharco dituguneen aldean , heldu-bagara bekhatuan hiltcerat. Halaric ere , o ! ixumendua , lasto guti baten , edo buruzca cembaiten gatic , diot , behere huntaco axeguin iragankhor eta ontasun ongariaren pare diren batçuen gatic , tarritatcen-dugu Jaunaren yusticia , eta yauts-arazten gure buruen gainerat eternitateco tormentac.

Ceruco leguea bethi bera da : ez da gambiatcen : Jaincoac behin erraten-du cer nahi duen , eta hartan dago : ez da guehiago mintço. Guiçona errechqui engana-daite bere guifa hartuz Jaincoaren leguea ; ordean alferretan laufengaturen-du bere burua. Alferretan erranen-du lasto guti baten , edo cembait buruzca biltcen hariccen guiçon haren idurico-dela , haren hutfac ez direla asqui handiac merecitecotzat punimendu borthitz bat. Arraçoinamendu çoroa ! Ez da-gutiago ekharrico haren heriotceco sententcia. Eçaguturen-du orduan , ondicoz ! berantegui , san

Augustinen arabera, ez dela ceren condatu munda hitz ederren gaincan, ez dela ceren uzte-
 iñan ceruco legueac hauts-ditezquela gauça itipitan. Bat bederac egun batez, frogaturen-du Jaincoaren hitza eguia bera dela, eta haren manu arinen iduriac berac leyhalqui bethe behar direla.

LV CAPITULUA.

Hamabi berri-ekhartçailleac. Nomb. 13.

JAincoac bere popuvari egortcen - ciotçan gazigu guciac etciren asqui erauntien ichil-arazteco : azquenaz goiti, Aaron hera eta Moyfen arreba eman-citçaiçcon errencurari. Inbidia ekhartcen-cioten guidari faindu hari, Jaincoac utci-cion naufitafun handia gatic, errateraino-coan Moyse etcela bakharra, Jaincoa mintçatucitçaiçona; eta nola haren emaztea ethiopiaarra baitcen, hori bera hartu-çuten bere erauntien estacurutzat. Moysec, orduan ere, beguiratuçuen ohi beçala çütatun gucia; ordean Jaincoa yarri-cen haren alde. Guphidetfi-çuen Aaron bere dignitateari esquer. Bainen egortciçoen Moyfen arrebari lepra bat, huntaraino ici-garria non iretçi baitçioen, bet-betan, gorphutz gucia. Alferretan Moysec othoitztu-çuen Jaincoa fendatceaz haren arreba; etcen iñan-emçuna. Jaincoac nahi iñan-çuen haurride hura egon-çadin, çazpi egunez, campauç khendua eta haf-

tandua ; egun heciragan cirenean, fendatu-içan-çuen. Etciren oraino cembait bakhar baicic erauntsi-çutenac ; ordean handic laster populu gucia abiatu-cen errencuratcen. Huna certaz : Jaincoac manatu-cion Moyfi egortceaz tribu guciataric guiçon bana Chanaango herrien ikhuf-terat, ekhartcecotzar hetaco fruitutaric. Guiçon hec eguin-içan-çuten Chanaaco itçuli gucia ; eta ethorri-ciren, berrogoi egunen buruan, israel-darren camparat. Bertce fruituen artean, ekharri-çuten mahax mulkho bat lur hec hainitz onac cirela eracutsten-çuen. Bildu-ciren guciac nahiz yaquin Chanaaco berri. Erran-citçaien bazter hec nahicarazcoac cirela, etcela han deuseren efcasic ; ordean hango hiriac murru lodiz inguratuac-cirela , eta yendeac icigarriqui cirela handiac, bertce gulçonac, hetacoen aldean, etcirela uliac baino guchiago ; etcela beraz teren abiatu Chanaanat, herri hetaco yendeac ecin garaituzcoac cirela. Berri hauiec hedatu-çuten icialdura bihotzetarat. Guciac hafi-ciren Moysez errencuratcen, nahiagoco çuten galdu bere biciac mortuan berean, ecen-ez guducatu halaco guiçon icigarriqui handi batçuen contra. Guchiago dena, eman-ciren eguinbidetan hautateco aitcindari bat Egyptorat bihurtceco.

— Moysec eta Aaronec ikhufi-çutenean populuaren affaldura, eman - ciren ahufphez Jaincoaren oinetan, nahiz aphacegatu haren colera saindua ; eta dembora berean, Josue eta Caleb

Chanaanen ibilli ciren hamabi hetaric cirenac hari ciren, eguin ahal gucian, populuaren ezitcerat eta bihotzen alchatcerat, ciotelaric : Beguira-çaitetzte deufere eguitetic Jaincoaren defgogara ; ez duçue ceren beldurric içan herrihetaco yendez. Jaincoa alde balin badugu, iretsdetçaquegu hec guciac ogui çathi bat beçain errechqui : ez dute batere laguntçaric, eta gurequin dugu gure Jaincoa ; ez beraz ici. Ur-run da ordean entçunac baitciren ; populua egundaino beçain borthitzqui mintço-cen, eta harricatcerat çaramatçan Josue eta Caleb baldin Jaincoac ez balu hartaric guibelatu, aguertcencelaric tabernaclearen gainean, bere distiadura gucian. Jaincoac manatu-çuen tabernaclearen gainetic, errateaz populuari entçun-cituela harren erauntfiac eta murmurantçac ; eguinençuela gucien alderat berec galdetçen-çuten beçala ; eta heien nahia cenaz gueroz mortuan hiltcea, hala guerthaturen-citçaiotela ; beraz mortuan berean galduren-çutela bicia hogoi urtheac bethe-cituzten guciec, eta heien umeac içanen-cirela bakharrac sarthuren-cirenac Chanaango lur aguinduan, ibillico ciren ondoan, berrogoi urthez, errebelatuac mortuan. Josue eta Caleb guphidetsiac içan-ciren, izpirituen aphacegatçaille beçala ; ordean Chanaango luraren ikhusterat egorri-ciren bertce hamarrac eta populua affaldatu-çutenac içan-ciren hillac bertce guciequin batean, eta oren berean.

Erran ditugunetarie agueri da , Jaincoac ez duela nahi ici-gaiten yafan behar diren gudu tri-
piez , heltcecotzat aguincen dituen sari handita-
rat. Ecin nihor sar-daite lur aguinduan , non ez-
duen lehenic garaitcen hango athea hertfia da-
ducen exaia. Ez dugu utci behar bihotza erort-
cerat exaia ikhustean , aiticnic orduan behar du-
gu altchatu gure fedea , eta eman descaxuan
barnea , orhoituric Jaincoa gure alde guduca-
cen-dela. Ez du aguincen bere errefuma bort-
charequin arrapaturen-dutenei baicic. Errefuma
dohaxu hartaz etlitcea ahal da , Jaincoac haren
ardietstecotzat manatcen-dituen gauçac ez egui-
tea. Ez dugu erran behar harat heltceco bidean
bathcen-diren trabac eta debecuac ecin garaituz-
coac direla : hunela mintço laitezquenac içanen-
dire Jaincoaz punituac , berequin batean bert-
ceac gal-arazten dituzten çoro batçu beçala.

LVI CAPITULUA.

Core , Dathan eta Abiron. Nomb. 16.

CHanaaco berriec for-araci çuten affaldurac
baino oraino guehiago offentsatu-çuen Jain-
coa handic laster guertharu-cen gaizqui batec.
Core , Dathan eta Abiron altchatu-ciren mortuan
Moysen eta Aaronen contra , eta bereganatu ci-
tuzten berrehun eta berrogoi eta hamar guiçon ,
populuaren artean lehenbicicotarie cirenac. Er-
rencuratcen-ciren Aaron çucen-contra yabetu-

cela apheztafunaz , eta Moysec dorphequegui çakharqueiela Israelgo populua. Corec apheztafunaren hirrixa çuen : berriz Dathanec eta Abironec nekhez onhetfen-çuten naufitafun gucia Moysen eçcuetan : populu hori gucia (erraten cioten) consecratua da Jaincoaren cerbitçuari , Jaincoa harequin datça , cerentzat beraz daducaçu çure burua yende hoien buruçaguitzat ? Moysen , hitz hauc entçutearequin batean , eman-cen lurrean ahuzpez : guero erran-cioten Coreri eta haren lagunei : Bihar goicean Jaincoac emanen-du eracuisterat cein diren harenac eta hari consecratuac. Hurbil-araciren-ditu bere gana bereac dauzcanac. Erradaçue , o ! çuet Leviren umeac , ez othe cen bada asqui , Jaincoac berech-cintçaten , bertee guciën artean haren tabernaclean cerbitçatceco ? Behar othe cineten bada oraino abiatu hortchaz sartcerat apheztafunean ! Cer ? Jaincoaren contra altcharcen-çarete ? O ! ixumendua. Othe daquiçue nor den Aaron ceinarentzat hambat errateco edireten-bai-dacue ?

Moysec galdeguin-cituen Dathan eta Abiron ; ordean ihardetfi çuten : Ez gara çure ganaco : asqui ahal cen gu ilkhi-araztea lur guicen eta nahicarazco batetario hiltçecotzat mortu huntan , oraino dorphetafun hortan aguertu gabe çure alderat. Ez , ez-gara çure ganat hurbilduren. Moysec gaitzetfi cituen errencura inyustu hec , eta erran-cioen Coreri : Aguer-çaitte bihar , çure la-

gunequin batean, Jaincoaren aitcinean, harturic çuen infensarioac eta urrin-onac; eta Aaronec ere eguin-beça gauça bera.

Biharamunean, Core ethorri-çea bere lagunequin tabernaclerat; yende ofte bat yarraiquitcen citçaiocla. Orduan Jaincoac erran-cioten Moyfi eta Aaroni: Berech-çairezte yende horietaric, guciac betan fundi detçadantzat. Berehala, Moysec eta Aaronec artiqui-cituzten bere buruac lurrerat, eta erran-çuten: Jainco guciz botherexua, cer ? bakhar baten bekhatua gatic, nahi dirutçu bada gal-araci guciac? Jaincoac ihardersi-cioen Moyfi: Errandioçoçu populuari urrun dadiela Coreren, Dathanen eta Abironen ingurutaric. Moysec man hau complitu beçain laster, lurra arraillatu eta idequi cen Coreren, Dathanen eta Abironen oinen azpian, eta içan-ciren, bet-betan, fundituac, populuaren beguietan. Orduco su berac erre-içan-cituen Coreequin infensatcen hari-ciren berrehun eta berrogoi eta hamar guiçon.

Ikhus-garriharc etçuen hargatic populua çuhurtu. Egundaino beçala abiatu-cen, biharamunean, erasten Moyseren eta Aaronen contra, çorigaitz ikhara-garri hartaz hobendun içan balire beçala. Jaincoac egorri-cituen, berriz ere, fuzco khar bici batçu, ciren guciac arras iretfiren-cituztenac, baldin Moysec eta Aaronec ez balute aphur bat aphacegatu haren hasserradura

faindua. Bi guiçon miragarrî haviên othoitzêrarat iraunguitu içan-cen fu lastima-garrî hura. Etcîren hargatic gutiago erre hamabortz milla guiçon, edo inguru hura.

Jaincoac oraino hobequi fîncatcecotzat apheztafuna Aaron baitan, nahi içan-çuen tribu bacotchac eman-ceçan cigor bat tabernaclean bere icenarequin; loraturen-cen cigorretic behar cen yaquin cein içanen-cen altchatua apheztafunerat. Aaronen cigorra, celaric ondo ihartu bate-taric eguina, guerthatu-cen bakharra hostoac eta loreac ekharri-cituenâ. Jaincoac beguiratu-çuen cigor hura tabernaclean.

Aiphaturic heldu-garen exemplu handiec guibelatu-behar dituzte presuna çuhurrac fartceic, bere buruz, âldare fainduen ministerioan. Bel-durtu behar dire hartceaz arinquiegui insensario bere escutan. Eliça-guiçonec orhoitceco dute Core, Dathan eta Abiron ehortciac-içan-cirela fu lametan, bici-biciac, eta ifernuan barna artiquiac. Içan behar dute beraz desidantcia faindu bat bere buruez: yaquin behar dute cembat den handia cerbitçatcen-duten nauñi adora-garrîa; eta ecin daitequela behar den beçala, bere ministroez cerbitçatua, non ez dituen berac altchatcen funcione faindutarat. Ematen diote halacoei behar diren laguntça eta dohain guciac fainduqui bethercecotzat bere eguinbideac.

LVII CAPITULUA.

Metalezco fuguea. Nomb. 21.

COrec, Dathanec eta Abironec emançuten affaldurari laster yarraiqui-citçaion bertice bat Jaincoac ikhara-garriqui punitu-çuenā. Nola populua unharua baitcen ibiltceaz mortuan hambat urthe hetan, desterratua, pausa-lekhuz pausa-*lekhu*, Moyfen nahiaren arabera, altchatu-cen, ohi beçala, guidari çuhur haren contra: emançioen eracutsterat assea cela hartaz; populua Moysez beçala, Jaincoaz ere errentcuratcen-cen, eta errencurac bethi gauça beferat çaronfaten; erran nahi da, Egyptotic ilqui-arazteaz. Damu gaixtoric, ciotçaten, ez garela Egyptoan guel-ditu. Cer? mortu çabal huntan behar dugu bada galdu bicia? Ez dugu oguiric yateco, ura bera maiz escasten-çaicu, eta aspaldion desgustatuac-gara gure yanari-arinaz, hassiac ere gara haren higuntcen. Horra nola mintço-ciren israeldarrac mannaz. Jaincoac gaitzetfi-cituen erauntfia hec, egorri-ciotçoten fugue batçu bere fusco ausiquiez hil-arazten-cituztenac; muthirienac berac içanciren-laztuac colpezco gaztigu ikharagarri hartaz. Laster utci-cituzten bere erauntfiac: bide eguinçuten Moyfen ganat, eta erran-cioten: Bekhatu eguin-dugu mintçarceaz Jaincoaren eta çure contra: othoitz-eçaçu libra-gaitçan fugue hautaric. Moyse eman-cen othoitzetan, eta içan-cen entç

çuna ; Jaincoac erran-cion : eguiçu metalezco fugue bat, eçar-açu haga baten buruan, eta altcha-eçaçu gorazco, eta hari behaturen dioten guciac ičanen-dire sendatuac bere çauritaric. Moyses eguin-çuen metalezco fugue hura, eta eman haga baten buruan : asqui cen hari behatcea sendatua-içatecotzar.

Populuaren orduco erauntfiac eta murmurantçac, haren çauriac eta hetaric sendatcea hambat abisu çuhur ahal dire gure baitan sar-araci behar gaituztenac. Irakhatsten-darocute, eličaco aiteen arabera, ez garela behinere behar errencuratu yafateco dituzquegun nekhez, axecabez, ez eta cerurat daraman bidearen gaitztafunaz. Aitcitic, cembatenaz bai-gara çaurthuac munduco lace-riez, hambatenaz gure fedead erneago ičan behar du, eta fidantcia guehiago behar dugu eçarri, gure onetan humiliatcen-gaituen Jauna baitan. Baldin tricategen bagara, gure nahirat, barneco affalduretan, eta ez balin baditugu gure huruac osfoqui utzten providentciarat, erran-daite or-ducic erituac-garela fuguearen ausiqui phoçoatuaz, eta exai gaixtoaren meneco guerthatcen-garela. Orhoit-gaiten Sathan gure ingurutan dabilala, eta gure bihotzac hobequi urruntceco Jaincoa ganic, heien gogo-urricerat eta flacatcerat hari-dela : horra haren chede ondicozcoa, finhets-araci nahi darocunean mundu huntan behar dugula bilhatu gure çoriona, beraz urrundu behar ditugula gure ganic cerurat helçeco

bathicen diren laceria eta axecabe guciac.

Metalezco fugue hartaz aditu behar dugu Jesus-Christo bera. Erçαιο aphalegui iduritu bere burua berdin eguitea evangelioan metalezco fuguearequin. Nahi bagara sendatu barneco gaitzetic, behar ditugu guc ere altcharu beguiac gurutcean eçaria içan-den salbatçaillea gana, ordean fede bici, eta fidantcia offo batequin; eta ordu beretic, ichilduco-dire gure errateco eta errencura guciac; ordutic edirenen-dugu consolamenduric eztieta gure axecabetan, eta erranen-dugu, baratu gabe; innocentia bera denac hambat pairatu nahi-içan-du, eta hambat amulxutafunequin bekhatorearen gatic, eta bekhatoreac baduque bada bekhoquia errencuratceco bere nahicabez eta soffricariez! Ah! non da gure fedea? Jaincoac dorphequi tratatu balin badu, demboraz, egur-hecea, ez ahal da baterere miretsteco ez deçan orai guphidets egur iharra.

LVIII CAPITULUA.

Balaam. Nom. 22.

MOysec bere populua ganic içan-ciuen damu eta axecabez bertce-alde, içan-çuen oraino cer paira profeta falsoen partetic. Israel-darrac hurbildu-ciren Moabeco alderat, eta horrec damustatu-çuen herri hetaco erreguea Balac çaritçona. Erregue hunec ikhufiric etçuela asqui

indar buru emateco ifraeldarrei, gaztiatu-cioen Balaam moabitarren profeta falsoari, heltceaz, othoi, ifraeldarren madaricatcerat. Balaamec etçuen berehala ihardetfi. Galdetu-çuen gau baten ephea nahiz lehenic Jaincoa consultatu. Jaincoac erran-cioen: Beguira-çaitte mandatari horiequin abiatcetic; ez deçaçula madarica populu hura, ezen benedicatua datza. Beraz Balaamec egorricituen mandatari hec, eta ez citçaien yarraiqui nahi çan. Balac erregueac egorricituen, bi-garrenan, mandatariac Balaam ganat, lehenbicicoac baino ohora-garriagoac, eta gaztiatucion nahi beçambat ontasun emanen-çioela ethorri nahi bacen Israelgo populu madaricatcerat. Balaamec ihardetfi-çuen: Balac erregueac eman banintça bere etchea urrez eta cilharrez bethea, orobat laite: ecin nagoque Jaunaren manua complitu gabe hitzez-hitz. Halaric ere othoiztuzituen mandatariac aphur bat iguriquitceaz, beriz ere Jaincoa consultatu artean. Bi-garren aldi hartan, Jaincoac erran cioen Balaami: çohaci yende horiequin; ordean nic manaturen darotçudana eguitemcoran.

Orduan Balaam eman-cen bere astoaren gainean, eta lothu-citçaiion bideari. Balac erregueganat çohala, aguertu-citçaiion aingueru bat ezpata bulhuci bat esewan; astoac ikhufi-çuenean ainguerua, baratu-cen, erori ere bai aingueruaren oinetan, eta nola Balaamec yaçartcen baitcion, nahiz altcharaci, Jaincoac mintçaraci-

çuen abere hura , eta eguin-ciotçon bere erren-
curac Balaami ceren hala cehatcen-çuen ; ordu
hartan Jaincoac idequi-cituen Balaamen beguiac,
ikhufi-çuen bidearen gainean ainguerua ezpata
bulhuciarequin , ceinac mehatchatu ere baitçuen
hiltceaz. Balaamec eçagutu-çuen bere gaizquia ,
humiliatu-cen , eta erran-cioen aingueruari bere
etcherat bihurtcerat çagola , hala nahi balin ba-
çuen. Ihardetsi-cioen aingueruac : Yarraic-ça-
quizco çure bideari , beira-çaite ordean deufere
erratetic nic manaturen darozquitçudan gaucez
landan.

Balaamec arthosqui bethe çuen aigueruaren
manua. Alferretan athera-citçaion Balac erre-
guea , eta alferretan fari handiac aguindu-ciotçan
madaricatcen balin bacituen israeldarrac. Bala-
mec malediccionen orde , etçuen benediccio-
neric baicen israeldarrentçat. Balac sumindu-cen
profeta haren contra , eta khendu-çuen handic.

Balaamec iduri-çuen eguiazco Jaincoaren pro-
feta bat ; ordean haren bihotza gaixtatua-cen on-
tafunen alderaco hirrixa ondicozcoaz. Jaincoa
consultatu-çuen bi-garren aldian , ez etçaquiela-
cotzat haren nahiaren berri , bainan aguian ha-
ren bihotzaren yaidura gaixtoari axeguin eguiteco
cerbait entçunen-çuela.

Cer profeta guifa cen Balaam , huntaric da
agueri. Profeta celaco guiçon traidore harc bi-
hurtu gabe etcherat , eman-cioen Balac erregueri
abisu hau , egortceaz israeldarren camparat moa-

bitarren eta madianitarren alabac, nahiz eror-ci-
tecen bekhatuan, guero idolatrian, eta azque-
nean Jaincoac abandona-çetçan israeldarrac be-
re exaien efcutarat. Balac yarraiqui-çitçaiõn abi-
fu gaixto hari, eta içan-ciren hainitzac israel-
darren artean madianitarren alabec amaturic;
heien idolac adonatu-içan-çituztenac. Jaincoa tar-
ritatua içan-cen gauça hartaz, eta manatu-çioen
Moyfi hil arazteaz gaixqui hartaz cutfatcen-ciren
guciac, bertela funditerat çohala Israelgo po-
pulu gucia. Moysec bil-araci-çituen israeldarren
aitcindariac eta yuieac, eta erran-çioten: çue-
tariac bat bederac hil-araz beça bere ahaide ido-
lei ohore bihurtu-diõtenac. Manu hau emana
içan-cen efcututan. Ordu hartan, Jaincoaren gaz-
tigua ikhara-garria guerthatu-cen; hogoi eta
lau milla guiçonec galdu-çuten hicia.

Horra beraz nola profeta faltõo batec gal-araz-
ter-çuen here abisu gaixtoaz eta bere avaricioaz
Jaincoaren populu gucia; dohaxuqui, Jaunaren
ministro eguiazco batec guibelatu-çuen çorigaitz
handi huta, bere khar sainduaz. Ikhafiric yudu
bat bekhatutan madianitar emaztequi batequin,
eman-cen animatione saindu batean, hartu-
çuen ezpata-bat, eta sartu-çuen bi hobendun
heien gorphuizeran. Sacrificio hunec aphaçegatu-
çuen Jaincoa. Profeta faltõo batec bere gaixta-
queriaz enganatu-çuen populu içan-cen beraz,
dio S. Ambrosiõc, miracuilluzqui libratua egui-
azco aphez baten bidez. Bataren berthuteac in-

dar guehiago eracuti-çuen eeen-ez bertcearen
avaricioac.

Exemplu hunc irakhaften-darocu milletan
dohaxu dela populua, duenean aiteindari bat,
bere çuhurtciac eta khar sailduaz, urruntcen-
dituena gaixtaqueria guciac, eta beguiratcen-due-
na bekhatorea Jaincoaren afferradura saildutie.
Guetthaurèn-dire bethi eličan Balaamac, erran
nahi da, bere intres-propioa Jaincoarena baino
hobequi bilhatcen-dutenac. Ochala! aurkhi ba-
ledi Phinees hainitz, diot, eliča-guiçon kharxu
hainitz: Jaincoaren alderaco gaixquiac, eta ari-
metaco çauriac min-minean sentitcen-dituztenac,
mundua arbuaturic çerua bakharric irabaci eta
irabaz-araci nahi dutenac!

LIX CAPITULUA.

Moyfen heriotcea. Deut. 34.

JAincoac gaitzetfi-cituen madianitarac cereñ
erakharri-cituzten ifraeldarrac idolatriarat:
manatu-cion Moyfi gudu emateaz madianitar-
rei, eta hec ezpataren puntatic passatceaz. Moy-
fec egorri-çuen yende heien contra armada bat,
baster guciac futan eta odoletan eçarri-cituen.
Balaamec ere galdu-çuen bertceequin batean bere
bicia. Beraz heriotcea ičan-cen Moabeco erre-
gueri eman-cioen abisu gaixtoaren saria. Nescat-
cha lohiquerian cutfatu etcirenac bakharric ičan-
ciren guphidetsiac farrasqui handi hartan. Helt-

cen-ciren hogoi eta hamabi milletaraino. Moysec eman-ciotçaten Jourdainez alde hartaric ciren herriac Rubengo tribuari, Gadecoari, eta Manasseren tribu erdiari. Nola ez baitcitçaion cilhegui Moyfi Jourdaingo arriberaz harat heltcea, erakharriçuen, Jaincoaren manuz, Josue, eta emancioen, populu gucia lekhuco, ifraeldar gucien aitcindegua. Moysec gomendatu-cioen, behin baino guehiagotan, Josueri arma-çadiela indarrez eta animoz far-araztecotzat azquenean, populu hambatetan aguindu-citçaion lurrean. Guiçon faindu hare erreberritu-cituen, hitz laburrez, Jaincoa ganic entçun-cituen gauça guciac. Iscribatu ere cituen liburu batean ceina deithcen ohi bai da *Deuteronomia*: liburu hura far-araciçuen archan, legueco tablequin batean: hauc guciac hunela eguin eta erreguelatu ondoan, Moyse higan-cen Abarimeco mendi gorarat, eta benedicatu-cituen handic Israelgo populu guciac. Jaincoac eracutsi-cioen Chanaaneco lurra, eta erran: Huna Abrahami, Ifaaqui eta Jacobi, yuramentuaren azpian; aguindu-diotedan lurra: ikhusten duçu: asqui da hori. Etçara han sarturen.

Moyse hil içan-cen Abarimeco mendi haren gainean, ehun eta hogoi urthetan. İçan-cen ehortcia; ordean nihorc ez du-yaquin egundaino non den haren hobia: adin hartan ere bere bethico fermutafun gucia berequin çuen. Ifraeldar guciec aubendatu-çuten bere guidati faindua, hogoi eta

hamar egunez, eta eçagutu-çuten bere buruça-
guitzat Josue, ceina Jaincoac bethe baitçuen bere
izpirituaz eta bere çuhurtciáz. Erran behar da har-
gatic ez dela guerthatu Moysez gueroz, nihor hur-
bil daçuioenic profeta miragarri hari. Haren eme-
tafunac etçuen nihon pareric, dembora berean,
fustatua-cen Jaincozco khar batez. Bata nola
bertcea erreguelatcen-cituen prudentcia offo ba-
tequin.

Moyfen leyhaltafuna ederrexia içan-da faindu
guciez. Bihurtcen-cioen Jaincoari çor citçaión gu-
cia, deufetan escafie eguin gabe bere populuaren
alderat; orobat bihurtcen-cioen populuari haren
ganic iguric ahal ceçaqueien gucia, escafie batere
eguin gabe Jaincoari çor ciotçan eguinbidetan.
Etcen nekheric eta hirtiscuric baicen haren bicitce
gucian; eta azquenean, haren heriotcea puni-
mendu bat beçala guerthatu-cen. Iduri-çuen Jain-
coac arras garbitu nahi çuela profeta faindu haren
berthutea. Beira-gaiten, dio san Augustinec, den
guiena sinheftetic Jaincoac punitu nahi içan-çue-
la halaco cerbitçari leyhal bat, eta çorigaitz han-
di bat içan-cela Moyfentzat ez heltceaz lur ba-
tetarat, ceinetan, hura hillez gueroz, farthu
içan baitciren asco bekhatore. Jaincoac gai çu-
ducen Moyse goçatceco nahicara gucien egoit-
çaz, ceruco errefuma dohaxuaz; etcen beraz
hain axecabe handia harentzat ez sartcea lur
aguinduan. Eta eguiáz, cer cen lur aguindua
çeruaren aldean? Helas! deus guti, ez erra-
teco deufere.

Iscribu fainduaren arabera, Moysé lur aguin-
duan ez sartceac irakhatsten-du, ez dela alqui,
ceruratcecotzat, hitzez-hitzez, yarraiquitcea le-
gueari. Cerbait guehiago behar dela eguiazco lur
aguindu hartan sartcecotzat; Jaincoa cinqui be-
har dela maitatu, graciazco estatuan içan behar
dela. Gure salbatçaille maitea da eguiazco Josue,
Hura da gure aiticindari gucizeoa; hanc daramatça
cerurat guiriztino leyhalac, Jourdaingo ura irag-
gan duquetenean, erran nahi da, mundu hun-
taco nekhe eta axecaberaric lekhora.

LX CAPITULUA.

Jourdaingo ura bertce alderat iragatea. Jos. 3.

Moysé hil-cenean, Jaincoac eman-
cioen Josueri bere populuaren aiticindaritasuna;
erraten-cioela: çurequin içanen-naiz Moyséquin
nintcen beçala. Çutaz artha içanen-dut; beguira-
çaçu choilqui Moysé ene cerbitçariac utci-dautçun
leguea: ez hartaric barere aldara, eta gauça gu-
ciac çure gogara guerthaturen-dire: ez içan deu-
feren beldurric: çaude tieso eta animoz bethea:
norat nahi çohacen, çurequin içanen-duçu Jain-
co çure Jauna. Israeldarrec eçagutu-çuten Josue
bere buruçaquitzat, eta ekharri-cioten obedient-
cia offo bat.

Aiticindari berri hanc erakharri-cituen bere
yendeac bere gana. Erran-cioten iragan behar
çutela Jourdaingo arribera, hirur egumic barnean;
bil teçatela beraz aphur-bateco yanaria. Hirur

egun hec iragan-cirenean, Josuec adi-araci-cio-
 ten guciei beha-cioçotela archari, eta noiz ere
 ikhufiren baitçuten archa arriberaren gainean,
 orduan aitcina-citecela iragatecotzat ur hura;
 ordean egon-citecela bi milla beso archatic ur-
 run. Manatu-cioten aphecei sartceaz archarequin
 ur hartan, eta tricatceaz eguin ondoan cembait
 hurrax. Arribera harç laster eçagutu-çuen archa
 bere gainean cakharquela. Apheceen oinen azpi-
 co urac eguin-çuen berehala bide: chucatu-cen
 gucia. Aphecec atchiquitcen çuten archa populu
 gucia hel-arteraino arriberaren bertce hegurat.
 Bat-bederac iragan-çuen ur handi hura, oinç
 busti gabe.

Josue ikhasia-cen Moysè ganic behar cela le-
 hiatu Jaincoari esquerrac bihurtcerat bere lagun-
 ça seinalateen-çuen aldi guciez. Gogoan çz-
 kharqueien Jourdaingo arriberan eguin citçaiçon
 fagore miracuilluzcoa, eta eman nahi içan-çuen
 bere bihurkhundearen bethiereco seinala bat.
 Hortacotzat, manatu-çuen bereciren-cirela ha-
 mabi tributan hamabi guiçon: hartuco-çutela
 harri bana uraren erditic, apheçac baratu-ciren
 lekhu berean: nahi çuen eguin-coçaten, harri
 hetaz, lur gogorraren gainean aldare bat beç-
 la, ethorquiçunerat haliatuco-cena seinaletzat
 cer miracuilluz ifraeldarrec iragan-çuten Jour-
 daingo ura. Josuec manatu-çuen oraino, guiçon
 hec berec har-coçaten Jourdaingo heguian bert-
 ce hamabi harri, eçar-citecen apheçac guelditu-

ciren bekhuān, eta molda-çadin hetaz bertce al-
dare bat beçala, egonen-cena ur haren erdjan.
Archa çaramaten aphecec-içan-çuten manua il-
quitceco ur haren erditic. Ez-ciren hain laster
leyhorrerat, non gueldi-gueldia çatçan arriberac
hartu baitçuen, bet-betan, bere leheneco abia-
dura borthitz guçia. Ikhufi-içan-cen, egun har-
tan, Josue cein guiçon handia eta errespecta-
garria cen. Ordu danic aiticindari berri haren of-
pea eta ohorea fincatu-içan-çiren ifraeldarren iz-
piritutan.

Jaincoac ematean gure beguietarat aiphatu-
dugun miracuillua, irakhatsten-darocu, egun
oroz, eguiten eta menderen-mende, eguinen-
duen miracuillu çorionezcoa beguiratcen-due-
nean bekhatore dohacabea galdua içatetic, eta
sar-arazten-duenean salbamenduco bidean helt-
cecotzat ceruco errefumarat. Bekhatoreac eça-
gutu behar du bere ezdeustafuna, eta Jaunaren
graciaren miracuillu bat behar cela haren bekh-
tuzco gathe lodien hauts-arazteco, eta haren bi-
hotza Jaincoa ganat altchatceco : horrec berac
erakharri behar du bere baitan sartcen-den be-
khatorea amodioz beçala, bihurkhundez ere be-
thea içaterat bere salbatçaillearen alderat.

LXI CAPITULUA.

Jericho hartua-da. Jos. 6.

LEhenbiciric attacatceco cen hiria , Jourdain-go ura iragan eta , cen Jericho. Josuec egorri-cituen aiticinetic ichillic yendeac , yaquitecotzat hiri hartaco berri. Yende hec eçagutuac-ıçan-ciren , eta bicia galdu behar çuten , baldin orduraino bicitce gaixto bat eramancuen, eta Rahab çaritzon emaztequi batec ez balu-ıçan ontasuna heien gordetceco. Berri-quetari hec bihurtucirenean Josue gana , urrun da , eguin-baitçuten Moysec, lau urthe lehenago Chanaango berri yaquiterat egorri-cituenec beçala. Hauiec icitu eta afaldatu-çuten populu gucia bere erranez eta espan-tuez ; ordean Josuec Jerichorat egorriec animatu-çuten mundu gucia : errançuten hiri hura hain lazdua handian guerthatcen-cela , non yadanic hartua beçala baitcen. Chuchen mintçociren : hiri hura ikharan emana-cen ikhusteaz ifraeldarrac harat hurbilduac , eta orhoitceaz Jaincoac Israëlen fagoretan eguin-cituen gauça mira-gartiez. Hiri hartacoec ez-çuten deufere guphidetfi bere buruen beguiratceco : eguincituzten murtu eta antapara den borthitzenaç. Iduri çuen hiri hura ecin hartuzcoa cela ; ordean Jaincoac arbuiatu-cituen Jerichoen eguin ahal aphurrac. Aguindu-cion Josueri arnquirren-cituela lurrera murtu lodi hec guciac ,

guerletaco imintcioneric eta nekheric batere gabe. Manatu-cion populuac eguin-ceçan, çazpi egunez, hiri hartaco murru gucién birunda, aphec har cetçaten, çazpi-garren egunean, çazpi trompeta, eta errepicaraz-cetçaten, berac archaren aircinean ibillico-ciren-demboran; eguin-ceçaten, molde hartan, çazpitan, Jerichoen itçulia, ichiltafun handirequin; eguin-ceçaten, çazpi-garren egunean, betan, harramantça borthitz eta min bat, eta populu guciac ihardetscioçon harramantça hari. Jaincoac hitz emançuen, gauça hauc huciac eguinac içanen-ciren ordu beretic, lurreraco-cirela hiri hartaco murru guciac. Hala guerthatu-cen. Jaincoac debecatuçuen deufere hartetic hiri hartan; nahi-içançuen madaricatu lekhu hura, cen beçala, eta cituen guciequin. Josuec çorrozqui gomendatuçuen ez behintzat deufic hartceaz hiri hartan, beldurrez nihorc erakhar-ceçan populu guciaren çorigaitza, ontafunen alderaco sobraniazco hirrixaz: gomendatuçuen oraino içan-ceçaten artha Rahabez; eta erran-cioten Jerichorat berriquetarat egorriac içan ciren hei çohacela emaztequi haren bilha; eta erakhar-ceçatela berehala, cituen guciequin camparen erdirat, han ediren-ceçantzat bere seguramendua, mereciçuen beçala. Horra beraz nola Jericho içan-cen defeguina. Hiri hartaco populu, bere çorigaitz handitan, Jaincoaren exai guerthatu-cen: alferretan sondatcen-çuen murrueñ loditafunaren eta go-

ratafunaren gainean ; ikhufi-cituen , momento batez lurrerat artiquiac. Eta nola ? trompeteen harramantça bakharraz.

Aiphatu-dinugun miracuilluec eracusten-çuten mysterio bat, ceinari eličaco aiteec attentcione handi bat eman-bai-dio. Erran-içan-darocute trompeta heien harrabotz miragarriaz aditu behar dugula, arimen artçainec predicatcean içan behar duten khar faindua. Hedatu behar dute bozcarıoa israeldarren bihotzetarat, eta ikhara hei gudu eguiten diotenetarat. Deuserec, san Gregorioren arabera, ez dio hala ematen Jaincoaren populuari garaitia bere exaien gainean, nola hartcen-den arthac haten animatcecorzat Jaincoaren hitzaren foinuaz eta graciazco trompeten harramantçaz : horrec erran nahi du, Jainaren ministroec kharxuqui behar diotela eçagut-araci bekhatorei Jaincoac eguiten-daroen gracia handia, barkhatcen diotçatenean bere bekhatuac. Apheceen erranec arımetan for-arazten-duten allegrantciac eguiten-du, propheta fainduen arabera, guiriztino onen indar gucia. Ecin hartua cen Jericho apheçac ichillic çaudeceino ; ordean harrabotz eguiten hafi-cireneco, eta populuac harrabotz hari iharçetfi orduco, hiri hartaco mutuac erorjac içan-ciren lurrerat. Beraz, san Ambrosioco dioena, guiriztinoec garaituren-dituzte salbamenduco exaiac, baldin legue berrico aphecec, predicatcen badute, haltoqui eta nihoren beldurnic gabe, Jainaren hitza,

Eguia fainduéc hedatcen-dute bozcarioa Christau onetarat : irakharsten-diote egoten cerurat hafgora-penez , eta oinen azpian eçartcen Jaincoa ganic urrun-derçaqueten gauça guciac. Behatcen-diote mundu huni bi-garren Jericho bati beçala , erran nahi da , hiri malediccionezco eta higuin-garri bati beçala.

LXII CAPITULUA.

Hai defeguina. Jos. 7.

Josue yabetu-cenean Jericho, egorri-cituen yendeac Hai çaritçon hiriaren eçagutcerat. Ekharri-cioten berria lekhu hura etcela hartceco gaitza, eta etcela armada offo baten beharrie hartaz nau-fitceco: hirur-milla guiçon alqui içanen-cirela hartaco. Josuec sinhetfi-çuen gauça, eta etçuen guchia-goco troparic egorri. Guu iguriquitcen-çuen haren yendeac defeguinaç içanen-cirela : bizquitartean hala guerthatu-cen. Ihes eguin behar içan-çuten, eta galdu içan-çuten cembait guiçon. Josue eman-içan-cen ahuzpez lurtean archaen aiticinean , eta egon-cen arraxeraino hala. Cer? (erraten-cioen Jaincoari) errana içanen-bada , Jauna , iragan-araci-duqueçula populu hau, Jourdaingo uraz alde hartarat exaien escutarat utztecotzat ? Inguru hautan direnec entçun behar dute bada israeldarrac eman-çaizcola ihesari ? Horletan , elkhar adituren-dute guciac , erorico-dire gure gainerat , eta lehertuac
içanen-

içanen-gara. Orduan cer ethorrico-da, çure icen fainduaren ohorea ? Jaincoac ihardetsi-cion Josueri : Israeldarrec bekhatu eguin-çutela, bacela cembait, heien balxan, haren debecua beguiratu ez-çutenac, eta cerbait hartu-çutenac Jerichoco hirian : beraz (cioen oraino) ez naiz guehiago çuequin içanen, non ez-duçuen funditcen hobendun dena, erre-bedi dituen guciequin.

Biharamunean, arguitu orduco, Josuec bilaraci-çuen populua : eguin cen çortea tribu gucitan, yaquitecotzat nor cen hobendun hura. Çortea erori-cen Judaco tribuaren gainerat, guero tribu harraco familia baten gainerat, eta azquenean Achanen gainerat. Orduan Josuec erran-cioen Achani : ene haur maitea, aithor eçaçu eguia. Ez niri deusere gueriça. Hala da, (ihardetsi-çuen Achanec) ni naiz bekhatu eguin-dudana : ikhufiric Jerichoco bertce gauceen artean, capa gorri eder bat, dirutce bat eta urrezco erreguela bat, heien gucia ethorri-çait ; hartu-içan-ditut, eta gorde ene cabanan. Berehala goan-ciren cabana hartarat, eta han ediren-ciren Achanec erran gauçac. Josuec, ordu beretic hararaci-çuen Achan, haren umeac, eta haren ontasun guciac ; eramàn-çuten Achoren haranerat ; eta han harricatu-içan-cen populu guciac, eta erre-cituen guciequin.

Punimendu harc aphacegatu-çuen Jaincoa ; eta erran-cioen Josueri, ez-çadin ici, libraturren-cioela escutarat Haico hiria hango erreguea ;

requin eta populu guciarequin. Josuec eçarri-
 cituen gaiiaz, lekhu gordetan eta hiritic hur-
 bil tropac, eta manatu-cituen sartceaz hirian,
 eta hari su emateaz, harc hortaco seinalea ema-
 nen-çuenean. Ungui arguitu-cenean, aicindari
 hura abiatu-cen agueriqui armada guciarequin
 Haïco alderat, hiri hari gudu ematerat. Hiri har-
 taco erreguea athera-cen bere populuarequin,
 nahiz bere leguean, ihes egorri exaiac. Israeldar-
 rec eguin-çuten beldur cirelaco itchura; abiatu-
 ciren ihefi. Horrec erakharri-çituen hiritarrac hei
 yarraiquitcerat. Ordean atcemanae guerthatu
 ciren; sobera urrun-du-ciren Haïtic. Arte hartan,
 gordeac ciren israeldarrac farthu-ciren hiri har-
 tan, eta eçarri-çuten futan. Israeldarren ondoan
 çohacen yende hec ikhufi-çutenean, guibelat
 behatcean, bere hiria futan, galdu-içan-cituzten
 bere ahal guciac, etçaquiten cer billaca. Or-
 duan, itchuraz ihes eguiten-çutenac eta hirian
 farthuac ciren israeldarrac erori-ciren betan,
 heien gainerat eta chebaeatu-içan-cituzten ciren
 guciac, guphidetsi gabe bakhar bat. Hunela
 içan-cen alchatua israeldarren ohorea. Achanec
 galdu-içan-çuen berac bicia, eta hambat farras-
 qui eraguin-çuen Jaincoaren manua beguiratce
 escafez.

San Chriostomec consideratcen-duenean
 nolaco çorigaitza erakharri-cioen presuna ba-
 khar baten gaizquiac populu oso bati, haimitz
 ditu urricari bekhatoreen balxan bici-diren ari-

ma Jaincotiarrac. Badaqui ceim lerrakhor den bat-bedara, eta ceim errechiqui exemplu gaixtoac eror-araz-deçaquen bekhatuan; hargatic ere, nahi-luque saildu hare munduari ihes eguin-da-quin, eguin ahal beçambatean. Gaitz da, dio saildu handi hare, garbi-igatea Jerichoen erdian, erran nahi da, mundu-pean, batere cutsatu gabe hango gaixtaquerietan eta malediecionetan. Ala milletan dohaxua bai-da presuna munduaren phoçaduta ez denean heltcen haren bihotzerat! Nahi dut guionec ez dutela gure baitan ikhusten, berteeorduz, Achanec Jerichoco hirian eguinçuen beçalaco gaixtaqueriaric, ez eta bekhatuaren halaco ondore lazgarriric; ordean garbi othe gara Jaincoaren eta aingeruen beguetan! Nahi dut atçartasun handienarequin ihes eguiten-diogula bekhatuari, eta ez-guinduqueiela nahi gure Jainco maitea niholere offentsatu; ordean cembat guiriztino ez da aurkhicen berec bekhatua higuindutelaric, berteeec bere exemplu gaixtoez, emequi-emequi, Jaincoa ganic urruntcen eta gaizquian eror-arazten dituztenac!

LXIII CAPITULUA.

Iguzquia baratua. Josue 10.

CHanaango bazterretaco erregueec ikhufiçutenean Jerichoen eta Haren çorte ondicoçcoa, elkhar gana ciren, eta bildu-cituzten bere andar guciac buru eguiteçotzat ifraeldarrei; of

dean Gabaongo yendeac bertceac baino çuhur-
 rago aguertu-ciren. Eçagutu-çuten alferretan ce-
 la elkhar-ganatcea , eta etcela deufere ifraeldar-
 rei buru eman ahal cioçoquetenic. Finqui hartu-
 ciren , huna nola. Yauntfi-cituzten soineco ihet-
 chiac : eguin-çuten , Josueren alderat , urrundic
 heldu-cirelaco itchura : iduri-çuen haren allient-
 ciaren ondoan çabiltçala. Lehenbician , Josue
 ez-citçaien sobera fida ; guerorat gabaonitarrec
 finhets-araci cioten gueçurra , hunela mintçatuz :
 ikhusten-tutçu ogui hauc ? Bero-beroac ciren gu
 herritic abiatcean , eta herrauts bilhacatcen hari-
 dire. Ikhusten-tutçu arno toqui , edo çahagui
 hauc ? Ez-çuten deufere erratecoric , gu etchetic
 ilquitcean ; eta horra nola diren erdi hautfiac. Ba-
 da gure abarcac eta gure yaunstura gucia berri-
 xuac ciren bideari lothu gaizconeac , bizquitar-
 teac porroscatu hurrenac dire. Josuec , eta harc
 beçala populuaren bertce aiticindariec , fede eman-
 cioten gueçurrari , eta batere consultatu gabe
 Jaincoa , eguin - çuten gabaonitarrequin , yura-
 mentuaren azpian , batafunezco allientcia bat.

Hirur egunen buruco , eçagutu-çuten trompe-
 ria. Israeldarrac guerthatu - ciren , uztecabeac
 gabaonitarren lurretan. Abiatu - ciren eraunt-
 fian gueçurti heien guphidetsteaz ; hillen ere ci-
 ruzten Josuec ez balitu hartaric guibelatu , senti-
 aracinic eguin-çuen yuramentuaren faindurafuna.
 Enganatçaille heien punimendu gucia içan-cen ,
 condemnatuac-içatea bethico gathibutafunerat ,

gucientzat egur picatcerat eta ur ekhartcerat: horrela itçuri ciren gabaonitarrac ifraeldarretaric. Ordean bere hauçotaco populuen escutarat erortcerat çohacen, Josuec ez balitu beguiratu hartaric. Adonibesech, Jerusalemeco erregueac, ikhufi-cituenean gabaonitarrac bat eguinac ifraeldarrequin, behatu-cioten, ordu beretic, bere exaiei beçala; eta nola Gabaon hiri handienetaric baitcen, eta hango populua baitcen hainitz animoxua, othoiztu-cituen inguru hetaco bertce lau erregue harequin eman-citecen gabaonitarrei yaçartceco. Populu hau urricaltceco içanen-cen Josueren bihorz-ontafunac eta ifraeldarren animoac ez balute-fagoratu. Ifraeldarrac eman-ciren berehala eguinbidetan gabaonitarren laguntceco, eta deseguin-cituzten bortz erregueac. Egunaren laburtafunac debeatcen-cituen hei ondotic yarraiquitcetic, eta heien funditcetic; ordean Josuec manatu-cion iguzquiari, bara-çadiela ifraeldarrec bere exaiac arras chehaca-cetçaten arteraino. Iguzquia baratu-cen bet-betan, eta eguin-cen sarraçqui handi bat exaietan. Miracuillu harc ez du, iscribu sainduaren arabera, exempluric aiccinagoco dembo-retan, ez eta guerocoetan. Jaincoac nahi-içancioen bere cerbitçariaren boçari obeditu.

Nor dagoque hemen ederrexu gabe halaco miracuillu bat. Jainco baten bothere gucia behar ahal cen erakhartcecotzat arraçoinic gabeco creatura bat, hala nola iguzquia, errespectatce;

rat guiçon baten manua , eta eguiterat hare nahi çuen gucia. Ordu hartan iguzquiaç eçagutuçuen Josue baitan, Jesu-Christoc gueroztic aguertu duen botherea , debecatu duenean here legue fainduaren arguia sartceric ilhumbetan , eta hedatu-dituenean eguia fainduaren arraiocac alde guciçerarat.

Jaincoac ez du orai halaco miracuillu agueritic eguiten here eçiçan. Populien aincindaric ecin gueldi-araz deçaquete iguzquiaren cortfua ceruan , bai ordean gaizquia lurtean. Cer çohacon Josueri (san Ambrosio mintço-da) hala gueldi-araztea arguiçagui hura ceruan , ecin gueldi-araz baceçaqueien avaricioa lurtaren gainean ? Manatcen-dio iguzquiari , eta obeditu da ; iguzquiaç ematen-dio dembora gucia nahi duen gucia eguitero here exaiez ; ordean ecin manatuçioen Achanen avaricioari : aincic , avaricio hare berac khentcen-dio escutaric garaitia , eta egor arazten-du laidoxuqui ihesi here exaien aincinean. Iguzquia bararaciçuen miracuillua legue çaharreco handienetarie bat hiede da ; ala handi goa hai-da legue berrian ikhusten-dena , ez duquen arren distadura bera , arima batec baratcen eta hil arazten-dituenean here yaidara edo affeccione gaistoac ; hautsten-dituenean exaiaren gathe ondicozcoac , eta arbuaturic mundu galkhor hau , hartcen-dituenean çuhurqui ceruco hiede dohaxua !

LXIV CAPITULUA.

Adonibefech punitua da. Yuieac. 1.

CErua Josueren alde aguertcen-cen. Aitcindari hunc defeguiten-cituen exai guciac. Etcen herri hetan handiric ez chumeric haren nahirarat erori behar etcenic. Ardietsten-cituen, egunetic egunera, abantail berriac. Guciac ihes çabiltzcon; iduri çuen eçagutcen-çutela Jaincoac ifraeldarrei eman-çaroen botherea goçatceco lur hetaz, bere primuçaz beçala. Horrela içan-ciren funtsituac, sei urtheric barnean, alde hetaco idolatra guehienac. Ifcritura-sainduac condatcen ditu hogoi eta hamar erreguetaraino garaituac içan-cirenac ifraeldarren aitcindari balentrios hartaz. Jaincoac etçuen utci, herri hetan, leheneco yendetaric ifraeldarrac errespectuan eta beldurrean iduquitceco behar cen becambat baicic. Nahi çuen ordean gueldi-çadin lekhuaren gainecocembait frogatcecotzat bere populuaren leyhaltasuna, eta heien bidez, punitcecotzat haren colera saindua bereganaturen çutenac.

Josue yabetu cenean, bere animoaz eta bere armez, Chanaango herriaz, parutu ciotçotenhango hiriac eta lurrac Israelgo populuei; eta hori eguin-çuen çucentasun eta çuhurtcia mira-garrienequin. Bil-araci-cituen hiltceracoan, tribu guciac, eta erran-cioten: ikhusten-duçue Jaincoac eman darotçuela, aguindu çarotçuen lurra.

Bera aguertu-içan da , çuen alde , lur hartaco populuena contra : harc berac eguin-çaituzte lur haren yabe. Eguia da , guelditcen-dire oraino cembait populu garaitceco ; ordean ez-çaitetzela ici : yarraic-çaquizecote leyhalqui Jainco Jaunari : maita-çaçue gucia maitagarria den nauñi soberano hura , eta sunñi-araciren-ditu çuen exai guciac , çuen beguieñ aiticieñ. Josuec othoiztu-cituen populu guciac ez içateaz eta ez eçagutceaz eguiazco Jaincoaz landan , bertce Jaincoric : guciac aguindu-cioteñ , yuramentuaren azpian , eçutela eçaguturen Jaincorzat ceru lurren creatçaillea baicic. Hil-cen baque ezti batean , ehun eta hamar urthetan , eta içan-cen populu guciac auhendatua. Aiticindaritasuna içan-çuen dembora gucian , populuac ez citçaiion behinere erori idolatrian , ez eta Jaincoaren contra erauntñetan. Dohaxutafun hau ez bide cen gauça gutia guiçon miragarri haren beguieñ !

Josuec yafan-cituen gudu hec guciac , nahiz far-araci Jaincoaren populuac lur aguinduan , era-kharri-dituzte eliçaco aitac erraterat nihor ecin far-daitequeiela ceruco primuçan , non ez duen lehenic khentcen bere barnean dakharqueieñ exaia. Baiqui. Garen guciac chananeenen , eta amorrheeneen meneco sortcen-gara ; erran nahi da , exaiaren meneco : eguin behar dugu beraz hain ungui non gure bihotza erreberñituren baicic gucia , eta atheraric exaiaren gathetarie , emanen-baitçaiio , offo-offoa , Jaincoari.

Jofue hil-cenean , feinalatu-içan-cen Judaco populua , Caleb çuelarie aircindaritçat gudu gucietan. Adonibefehec frogatu behar içan-çuen lehenbiciric populu haren animo handia. Attacatua eta defeguina içan cen populu hartaz : yarraiqui ere citçaion ondotic , ihefi abiatu-cenean. Adonibefehec içan-cen hartua , eta guerthatu-cen haren heriotcean , nihon ikhusten ohi ez dena. Ebaqui-ciotçoten oinac eta escuac. Orduan eçagutu-çuen printee dohacabe hanc Jaincoaren yuiamendueen çucentasuna haren alderat. Eguincitçaion berac , hirur-hogoi eta hamar erreguei eguin-içan ciotena : asqui barbaroa içan-cen ebaquitceco oinac eta escuac hambat erreguei , eta hei bil-arazteco haren mahainetic erortcen-ciren ogui papurrac. Ala Adonibefehec frogatu-baitçuen , bere goztuz , Jaincoaren yusticia atçarria datçala populuaren gainean beçala , erregueen gainean ere ! Eraman-çuten Jerusalemerat , eta han hil-cen.

Adonibefehec , eliçaco aitec diotena , eracutfi-du , bere ondicozco exempluz , Jesus-Christo eguia guciarequin mintço-dela , dioenean yuiaturen-dituela guiçon guciac , dela erregueac , dela azpicoac berec bertceac yuiatu-dituzquetenaren eredura. Salbatçailleac erraten darocu oraino printceec ez ikhufiric ere haren hitza complitua mundu huntan , Adonibefehec beçala , ez dutela hargatic gutiago frogaturen haren hitz sainduaren eguia , bertce munduan. Ecin

guibelatuco-dire, bicitce huntaric lekhora, erört-
 cetitc yuie yusticiac berac yuiaturen dituenaren
 escutarat. Orai danic yuie adora-garri harc erra-
 zen-daroe munduco handiei eta erreguei, bothe-
 rexuac are borthitzquiago içanen-direla tormen-
 tuac, baldin ez badire behar den beçala baliatcen
 bere bothereaz.

LXV CAPITULUA.

Sifaraen heriotcea. Yuieac 4.

JOsue bera, eta haren ondoan, hamabortz
 Jurthe hici içan-cirenac, hil-cirenean, yuduen
 populua erori-cen deserreguelamendu handitan.
 Eman-çuen eracutsterat arimeen çoriona maiz
 artçain on haten çuhurtciari datchecola, eta
 bere buruz guidatcen dena urricai-garri dela.
 Yuduac buruçaguiric gabe aurkhiccen-ciren, eta
 nor bere guifa gobernaccen-cen: horrec eguin-
 çuen, iscribu sainduaren arabera, erori-baitciren-
 asco bekhatutan, eta guero gathibutafunean;
 orduan eguin-ciotçoten bere othoitzac Jaincoari.
 Entçunac içan-ciren. Jaincoac egorri-cituen cem-
 bait aicindari heien libratcecotzat. Hartu-çuten
 yuieenicena. Othoniel, Calehen, Aoden eta Sam-
 garen ilhoba eta ondorioa hil-cenean, Jaincoac
 eman cioen Debora çaritçon emazte hati bere po-
 puluaren aicindaritasuna: ikhufi-cen emazte haren
 baitan nor-nahi on dela gucietaco, Jaincoari hala
 çaioenean. Debora aicindari çela, Jabin Cha-
 naango erregueac guerla biztu-çioten yuduei.

eta egorri-çuen heien contra Sifara , bere tropeen buruçagüia. Debora Jaincoaren izpirirüaz bethea çatçan : aguertu-çuen baquean çuhurtcia beçambat guerlatean animo. Hasi-cen ematetic aircindari bat Sifaraequin iharduqui behar çuten tropei : gaztiatu-cion Baracqui Jaincoac hura hautatcen çuela bere armadaren aircindarizat ; ordean Baracqueç erran-cion etçela aguerturen guerlate hartan , non eteen hura ere han caufitcen. Hartu-cencan guduco eguna , Deborac manatu-cioen Baracqui abiatçez hamar milla guiçonequin attacatcecotzat Sifara. Jabinen armadaren aircindari hau defcanxu gucietan bici-cen , nihoren heldurric gabe : fidantcia ixu bat çuen bere charriotetan , eta fega çorrotcez armatuac ciren bere yende ecin condatuzcotan ; ordean Jaincoac far-araci-çuen , bet-betan , icialdura exaieen bihotzetan. Azquenaz-goiti , Sifara bera eman-citçaiion oinez ihesari , eta arte hartan chehacatu-çuten haren armada gucia. Ihesi çohala, Jael Haberren emaztea, eta Jabinen urkhoa , athera citçaiion biderat , eta othoitzu-çuen sartçez haren cabanan ; ordean ihesi lastercatceac behartu-ciuen haren indarrac , eta etçan behar içan-cen lurrean. Jaelec estali-çuen , eta eman-cioen esnea edaterat , galdetu-cioen uraren orde. Sifara lo pissu batean çatçala , Jaelec hartu-çuen itce handi bat , sartu-cioen burutic , eta itceztatu-çuen lurrarequin batean. Barac aguertu-cen handic laster Sifaraen ondoan çabillala , Jaelec

far-araci-çuen bere cabanan : molde huntan , Baracquec ikhufi-çuen Sifara hil gogorra lurrean.

Deborac esquerrac bihurtu-ciotçon Jaincoari garaitia seinalatu hartaz , cantatuz esquer-onezco cantica bat, ceinetan altchatcen baitcituen Jaelen çuhurtcia eta animoa. Erran nahi da beraz emaztequi batec hasi-çuela guerla , eta bertce batec akhabatu. Batac nola bertceac eçagut-araztendute Jaincoac ematen-diotela emaztequeiei , guiçonei beçala , indarra eta animoa eguiteco handiei buru emateco , berari hala çaioenean. Deboraç escuratu-çuen bere çuhurtciacz populu bat, ceinaren erauntsien ichil-araztea hambat gostatcen baititçaion Moyse berari. Debora içan-cen oraino , emaztequi gucietaric lehena , Jaincoac bere populuaren aiticindaritasuna ohoratu-çuen. Hain çagocon ederqui aiticindeguia , non edireten baitciren haren baitan guiçon adituenetaric iguric-ahal citezqueien guciac. Berac berezten-cituen tropeen aiticindariac ; berac ikhusten-çuen cer yende galdetcen-çuen gudu bacotchac ; berac oraino hartcen-cituen guduco egunac eta mugac. Baliatu-cen , hala da , Baracquez ; erran daite ordean , hobequi egortcen çuela aiticindari hura garaitcerat ecen-ez guducatcerat. Barac , cembat baitcen ere guerlaco officioan trebe , behatcen-cioen Debora , alhargun sainduari , Jaunaren aingueru bat beçala. Uzte ere çuen haren garaitia guciac , Debora guduan aurkhitcetic heldu-çirela.

Elicaco aitec caufitcen-dute exemplu aiphatu-ditugunetan, deufere ez dela lurraren gainean handiric eta borthitzic non ez duen affentutzat Jaincoaren izpiritua; guiçonac emaztequiac baino oraino herbalago direla, largatcen-diotçate-nean bere buruac bere flaqueciari; eta emaztequiac guiçonac baino hazcarrago guerthatcendirela, Jaunaren izpituaz borthitztuac direnean. Deborac eman-çuen arguitarat Yaun-doni Paulo hitz hunen eguia; Jaincoac batçutan hautatcen-dituela, munduaren arabera gutien çuhur direnac, ahalcaraztecotzat çuhurren direlacoac; orobat hautatcen-dituela, bertce aldi batçutan, munduco iduriz herbalenac, confunditcecotzat borthitzenac.

LXVI CAPITULUA.

Gedeonen sacrificioa. Yuëac 6.

DEbora hil-cenean, ifraeldarrac aitecindaric gabe guerthatu-ciren. Abiatu-ciren, egundaino beçala, hunembat gaizqui eguiten, non Jaincoac largatu baitcituen madianitarren escutarat. Ikhufi-cituztenean bere buruac herfutura handitan, altchatu-cituzten bere bihotzac cerurat. Heien othoitzac entçunac içan-ciren: Jaincoari urricaldu-citçaiçcon, nahi içan-cituen lagundu. Gaznatiu-cioen aingueru batez Gedeoni, hura berezten-çuela libratcecotzat bere populuua exaietaric. Gedeonec guti iguriquitcen-çuen

halaco berriric. Harritu-cen, eta mintçatu-citçaiön aingueruari bere aphaltafunaz, erraten-cioela, haren familia, edo egoquia Ifraël gucico beherenetarie cela, ez-çagocola beraz hari içatez halaco obra handi baten buruan. Aingueruac ihardetsi-cioen: ahal çohazque deuseren beldurric gabe, Jaincoa çurequin içanen-da, eta haren laguntçarequin, madianitarren oste ecin condaturzco hec guciac emanen-çaizco ihesari, guciac guiçon bakhar bat baicic eguiten ez balute beçala.

Gedeonec othoitzu-çuen ainguerua arren eman-cioçon seinale bat segurantçatzat erraten-ciotçanac eguiac cirela. Guero errequeritu-çuen iguniquitçeaz aphur bat yateco cerbeit ekhar-cioçon artean. Gedeon goantzen berehala bere etcherat, dio ifcritura fainduac: erre-araci-çuen pitica bat; aphaindu cituen lemami gabeco o-guiac, eta eçarri-çuen pitica hari erretcean erori citçaiön urina yarro batean: bihurtu-cen guero ainguerua ganat, eta efcaini-ciotçon yanari hec. Aingueruac manatu-cioen Gedeoni emateaz haragui hura harri baten gainean, eta iffurtçeaz harat urin hura. Gedeonec eguin-çuenen hala, aingueruac uqitu-çuen, efcuan çaducan cigorraz haragui hura, eta momento berean, athera-cen harri hartaric fu bat guciac ez deustatu-cituen: ordu berean funtçitu-cen ainguerua. Gedeon laztu-cen gucia, uzte ere çuen hul behar çuela icialdura hartaric; ordean Jaincoac defcanxuan eman-çuen haren izpiritua, erraric, çohala de-

fegüiterat Baalen aldarea, bil-cetçala haren ingurutaco çurac, eta eguin-ceçala, lekhu berean, aldare bat eguiazco Jaincoaren ohoretan, eta offrenda-ceçala aldare berri hartan bere sacrificioa. Gedeonec eguin-cituen, haroric gabe, eta gau minean, manatu-citçauzon guciac. Beldur cen lekhu hartaco yendez. Yaquinxun eguin cirenean goiz-alderat lurrerat artiqui-çutela Baalen aldarea, eta Gedeon cela idoi hura heien Jaincoari eguin-ciotena, fumindu ciren haren contra; erran-cioten haren aitari eman-cioçatela Gedeon bere semea escutarat, hil-ceçatentzat. Urrun da buraso hura eman-baitcen hartan: aiticitic, erran-cioten haltoqui yende hei, etçagocotela guçonei, bainan bai Baal berari punitcea, baldin Jainco bacen idoi, hura eguin-ciotena. Molde huntan, itçuri-cen Gedeon, haren biciari nahi-cioteneen escutaric. Gueroztic, Jeroboalen icena ekharri-çuen. Exemplan hunc irakharsten-diote eliča-guçonei, heien lehenbico eguinbidea arimeez cargatcean, dela behti ekharriac içatea bere bicia hirrifatecerat Jaincoaren meçuei yarraiquiteco eta idolen funfiarazteco.

Gedeonec eçaguru-çuen ospe handico sacrificio hartaric, Jaincoac hautatcen-çuela bere populuaren aireindaritzat. Sacrificio hanc, eličaco aiteen arabera, Jesus-Christoren sacrificioa bera erran nahi çuen. Gedeon, bere sacrificioa offrendatececotzat, baliatu-cen harri misterios hartaric

athera-cen su hartaz aditu behar dugu Izpiritu
fainduaren sua , Jesus-Christoc bere heriotceaz
mereci-araci-darocuna , eta bizten-duena gure
bihotzetan erretceco eta arras borratceco bekha-
ruaren ondore dohacabeac , eta gure ganic ur-
runtceco gaizquiaren alderaco yaidura guciac.

LXVII CAPITULUA.

Ardien illen miracuillua. Yuieac 6.

GEdeonec eçagutu-çueneco harritic ilqui-
cen , eta guciac erre-cituen su hartaric , hura
cela Jaincoac bere populuaren aiteindarizat ça-
ducana , lehiatu-cen ifraeldarren libratcerat ga-
thibutafunetic. Orducotzat , madianitarrec eta
amalecitarrec iragan-çuten Jourdaingo ura , eta
hedatu-ciren ifraeldarren herritarat. Ordu berean,
Gedeon arguitua-içan-cen Jaincoaren izpirituz :
abiatu-cen trompeta soinuz , eta egorri-cituen
bere manuac alde gucietarat tropeen bil-arazte-
cotzat. Ikhufi-içan-cen ethorqui aphaleco , or-
duraino hurren eçagutua etcen guiçon bat arte
laburrez , armada handi baten buruan. Urrun da
ordean escutan çaducan bothere handiac hantu
baitçuen haren bihotza. Bethi orhoiteen-cen Jain-
coa ganic çuela bere botherea. Etcen supherago
aguertu ikhufteaz bere burua halaco armada ha-
ten aiteindari ; aiticic , humilago baicic etcen
içan , iduri ere çuen urrunegui çaramala bere pre-
sunaz çuen fidancia escasa, Jaincoac , haren fa-
goretan

goretan, eguin-çuen lehenbicico miracuilluac, eta eman-cioen animo handia ez-ciren afqui haren izpiritua defcanxuan eçartcecotzat; nahi-çuen oraino Jaincoac eman-cioçan bere borondatearen feinale berri bat, eta eçagut-araz-cioçon hura hautatcen-çuela bere populuaren aiticindaritzat hortan, fan Ambrosioren arabera, bere beharrac baino gureac hobequi çarabillan Gedeonen gogoa: irakhatfi nahi içan-diotte eliza-guiçonei ez dutela behar errechquegui finhetfi Jaincoaz direla-deithuac bere cargu handitarat, eta Gedeonen cargua cen baino infinituqui sainduago direnetarat. Gedeonec errequeritu-çuen Jaincoa eman-cioçan segurantça berri bat hartaz baliatu nahi cela bere populua exaietarie libratcecotzat, eta eracuts-cioçon nahi hura miracuillu berac esleyitcen-cion huntaz: othoitzu-çuen beraz Jaincoa arren agrada-çaquion eman-cetçan landa batean ardien illeac; eta errancioen ihintça erortcen-balin-bacen ille hetarat landa bera batere buzi gabe, eçaguturen-çuela hartarie, Jaincoac libratuco-çuela populua. Miracuillu hau eguin-içan-cen Gedeonen nahiaren arabera; ordean haren humiltasun handiac baciраuen oraino. Egundaino beçala, othoitzu-çuen Jaincoa eguiteaz bi-garren miracuillu bat, lehenbicicotic bertelacoa; erran nahi da, ihintçac buzi-ceçan landa gucia, batere erori gabe ardien illeen gainerat. Jaincoac eguin-çuen hori ere, nahiz osloqui seguratu Gedeon hura hau:

tatcen-çuela bere populuaren libratçailletzat.

Bi miracuillu hec eracutsten-çuten, diote eliçaco aitec, Jaincoac cer eguin içan-duen, lehenic, yuduen alderat, eta ondoan, guiriztinoen alderat: Judaco errefumacotzat çaduzcan, bertce orduz, bere gracia guciac. Errefuma hura cen bakharra ceruco ihintça goçoaz fagoratua. Bertce herri guciac etçuten ikhusten agortasunic baicen, eta bekhatuen kharreen erdian erretcen hari-ciren. Ordean orai orduco miracuilluaz bertcelaco bat ikhusten-da: gucietarat hedatua den eliçac errecibitcen-du, franquia handian, Jaincoac haren ihintzatceco egorri dioen uri salbagarria, Judea bere aldian agortasunean datçan demboran, ondicozco errefuma hanc urundu-içan-ditu bere ganic Jesus-Christoren misericordiac, bere esquer-gabetasunaz. Cefuco fagorecc erakharri behar bidean yuduac humilago içaterat, ez-ciren suphetago baicic aguertu. Miracuillu batac nola bertceac irakhatsten darocute Jaunaren gracia ceruco ihintçaren pare dela: erran-dalte beraz graciaz gabetua den arimalur agor, iguzquiac alde gucietaric erretcen duenaren idurico guerthatcen-dela.

LXVIII CAPITULUA.

Gedeonen soldaduac. Yuieac 7.

A Iphatu-dinugun bi miracuillutaric Gedeonec hartu-çuen azquenean finqui Jaincoac hura

nahi çuela bere popularen aircindarizat , eta garaituren-cituela exaiac , Jaincoac aguindu beçala. Eman-cen , cen gucia Jaunaren nahiaren eguiten , eta aguertu-çuen haren manuen alde-
 rat , aiteinagoco uzcurtasunaren orde , lehia-
 ric kharxuena. Bildu-çuen , arte laburrez , po-
 pulu oste handi bat , eta eman-cen madianitar-
 ren camparen aiteinean ; ordean hasi gabe gudu-
 cateen , Jaincoac erran-cioen Gedeoni : *Yende
 sobera duçu çurequin. Ez da horren bertce mundu
 behar madianiturren garaitceco , israeldarrec uz-
 te-luquete ez dutela ene laguntçaren beharric , bere
 indarrac asqui dituztela garaitiaren ardiestecot-
 zat : adi araz-çaçu beraz , campa gucian , ici-
 per guciac ahal doharçuela bere etchetarat. Be-
 rehala hogoi eta bi milla guiçon hastandu-ciren
 bertcetarie ; hamar milla guelditeen-ciren ba-
 kharric. Jaincoac erran-cioen Gedeoni : Oraino
 sobera mundu guelditeen-da. Erakhar eçatçu gu-
 ciac Jourdaingo arriberaren heguirat , eta hari
 eracutsiren darozquitçut cein diren yarraiqui be-
 har çairçuitçunac , eta egorri behar ditutçitnac.
 Armada ur heguirat cenean , Jaincoac erran-
 cion Gedeoni : *Ematçu alde batean ura ahur-
 rean hartu-dutenac edatecotzat , eta ematçu ,
 bertce aldean , makhurtu direnac edatecotzat.*
 Hirur ehun guiçon bakhar guerthatu-ciren ahur-
 rean edan-çutenac ; bertce guciec , makhurturic
 edan-çuten. Orduan Jaincoac erran-cion Ge-
 deoni : *Asqui ditutçu hirur ehun guiçon hec ma-**

dianitarren garaitcecotzat , egor-atçu bertce guciac bere etchetarat.

Jaincoac irakhatsten-darocu exemplu huntaz , lakhet duela berac bereztea bere cerbitçariac eta gai direnac firtceco haren milicia fainduan , gudu eguiteco haren exaiei. Hemen agueri da gutiac direla haren eguiazco cerbitçariac ; ecen hogoi eta hamabi milla guçonetariac , khentcentu berehala hogoi eta bi milla , eta oraino guelditcen-ciren hamar milletariac ez ditu beretzat iduquitcen hirur ehun baicic. Jaincoaren cerbitçatcecotzat on direlaco feinalea cen ez makhurtcea edatean , eta ez ematea bere egartsuari doieco soleyimendua baicic , hura ere, tricatu gabe , iragatean beçala. Jaincoaren nahia da haren cerbitçariac dauden chuchen eta tieso altchatuac ceruco alderat , eta ecin bertcez makhur-deiten lurreco alderat. Guciarequin , guçon beçala , ecin bertcez bada ere , iharduqui behar dute munduarequin ; ordean baliatu behar dire munduaz , dio Yaun-Doni Paulec , hartaz baliatcen ez balire beçala , eta ahalic gutiena hedatu behar dute izpiritua behere huntaco gaucetarat , mundu hau denaz gueroz bere bidean dohan uraren pare : ez dugu beraz ceren eman gure bihotza mundu iragankhor huni : egon behar du aitcitic , cerurat altchatua ; han ediren behar du orai-danic bere eguiazco egoitça. Aithoragun ordean bakharrac direla hunela bici-direnac Jaunaren cerbitçari beren artean ; bakhar

hec bizquitartean, eguiten-dure eličaren indar gucia, hec dire gudu ematen-diotenac eličaren exaiei haren legue ſainduei nahi diotenean.

LXIX CAPITULUA.

Madianitarrac deſequinac. Yuicac 7.

GEdeon eman-cen hirur ehun guiçon heiceen buruan, eta hurbildu-cen exaietarat. Heltcen-ciren ehun eta hogoi milla guiçonetaraino, eta ciren campatuac haran batean. Ondoco gaüean, Jaincoac erran-cion Gedeoni çohala bera, edo lagun batequin exaieen camparat entçute-cotzat hango ſolaſac. Harat heldu cenean, entçun-çuen ſoldadu bat hunela mintço citçaiona lagun bati: ikhufi-dut gaiiaz, ametſetan garagarrezco ogui bat, bira-bira, yautſten mendi goratic, eta artiquitcen lurrerat bere bidean bathcen-çuena. Amets hunen condatçailleari erran cioen lagun hare ogui hura Gedeonen ezpata cella, arras deſegüiterat çohania madianitarren armada. Gedeonec entçun-çuenean amets hura, eta yaquin-çuenean cer erran nahi çuen, eman-cen ahufpez lurrean, eta adonatu-çuen Jaincoa: bihurtu-cen guero berehala bere camparat, eta erran-cioten bere yendei: abia-gaiten, ecen Jaincoac libratu-du gure eſcutarat madianitarren armada.

Gedeonec partitu-cituen bere hirur ehun guiçonac hirur araldetan: eman-çaroen trompeta bana eta lurrezco eltce bana, ceinetan baitcen

lampa bat, eta manatu cióten eguiteaz harc beçala. Gau-erdi gainerat, Gedeonen soldaduac hurbildu-ciren exaien ganat, hirur aldetaric. Hasiçiren trompeta yotcen eta hautsten bere elteac, batçue bertceac yoric, batere aldaratu gabe bere lekhtaric, eta erraten-çutela oihuz: Jaincoaren eta Gedeonen ezpata. Ikhara lothu-citçaien madianitar guçici: etçaquiten non ciren, eta Jaincoac nahi içan-çuen heien ezpatac balia-citccen elkhar hiltcecotzat. Madianitar guehienac, orobat heien aitcindariac eman-citçarizcon ihesfari; ordean Gedeon abiatu-cen heien ondoan, eta hurten guçiac hartuac eta hillac içan-ciren. Horrela içan-cen defeguina israeldarren escuz, edo hobequi, Jaincoaren bothereaz, madianitarren armada ikhara-garri hura.

Cembatenaz, dio san Gregorioc, guduac-keco molde hura baitcen ohi ez beçalacoa, hambatenaz da agueri cembait mysterio gorde eracutsten-çuela; eta eguiaz, nor içan-da egundaino guerlarat armatic gabe? Nor egundaino baliatu-da lurrezco elteç exaien muhiritafunaren cebatceco? Gudu guisa harc, saindu beraren arabera, doçfeta bat idurico-çuen ez balu hedatu icialdura handiena madianitarren bihotzetarat. Jaincoac irakhatsten-daroe exemplu hartaz legue berrico soldaduei, erran nahi da guirizinoei, baldin garaitu nahi badituzte falbamentuco exaiac, ez dutela ceren condatu bere eguinahal flacoen gaincan; bainan heien othoitzac be-

har direla cerurat hedatu , trompeta soinua ingurutarat hedatcen-den beçala , eta hautsi behar dituztela passione gucien gatheac , elteeceac hautsten diren beçala. Lurrezco eltee hec marcatcençuten gure gorphutzaren herbaltasuna. Berriz , Gedeonez aditu behar dugu Jesus-Christo bera. Salbatçaille maiteac bere cerbitçaritzat bereçztedituenac dire bakharric bere buruac arbuiatcen , eta bere arimaco exaiac hil-arazten-dituztenac bere bihotzetan , bera gure bekhatuen gatic guturcean hil-içan-den beçala.

Jaincotiarrac behatcen dio bere gorphutzari lurrezco eltee hautskhor bati beçala ; eta hiltcen denean , haren arimac arguitcen eta distiatcendu Gedeonen soldaduen lampec beçala. Guehiago diot : arima garbi harc ahalcarazten eta confunditcen ohi ditu berthutearen exaiac. Gauça hau bera guerthatu da martyrioa yasan duten sailduetan. Ascotan tyranoen eta burreüen errabia gucia garaitcen-çuten bere pairacortasunaz , bere berthuteen eta miracuilluen distiadura bakharraz. Erragun oraino : guiriztino leyhalen arbuiatçailleac içan-dire berac heien ohoratçailleac ; hil araci dituzten guiçon çoro hec berac ikhufi-dire , eguia sailduta eçagutcen , maitatcen eta hari yarraiquitcen.

LXX CAPITULUA.

Abimelechen heriotcea. Yuieac. 9.

Hil-cen Gedeon, gobernatu ondoan populua fainduqui. Urci-cituen hirur hogoi eta hamar seme, emazte batçu eta bertcetarie içanac. Sichemgo emaztequi baten ganic içan-çuen, bertce-alde, seme bat, Abimelech çaritçona: hunec nahasmendu hainitz eman-çuen, aita hil citçaionean. Amoratu-cituen sichimitarrac bere amaren arartecotasunaz eta bere emaitceez: adiaraci-citoen balinba hobe cela erreguina-ceçan berac bakharric ecen-ez haren haurrideec, erran nahi da, Gedeonen hirur hogoi eta hamar umeec. Sichimitarrec sinhetçi-çuten Abimelech, eta hartu-çuten bere erreguetzat. Eman-citoen dirutce, handi bat, eta alçhatu-cituen berehala cembait mandulet eta gaixtaguin. Eraman-cituen Gedeon, bere aitaren herrirat, eta hil-araci-cituen bere hirur hogoi eta hamar anaiac, batez landan. Hetaric gazteena eta Joathan deithcen-cena, guerthatu-cen bakharra itçuri citçaiona Abimelechen fuliari. Joathan gazteac entçun-çuenean sichimitarrac bilduac-cirela campan bozcariatceco chedez bere erregue berriaz eguin-çuten hautuaz, aguertu-cen, bet-betan, mendi baten gainean: handic eman-citoen, hitz estaliz, sichimitarrei beguitarat bere esquer-gabetasuna, gogaturic boça. Hortacoizat, mintçaraci-cituen ar-

bolac , bere artean erregue bat berezten balute beçala. Lehenic bereci-çuen acitun edo oliv-on-
doa , guero phico-ondo , handic mahatflia : et-
cen arbola hauc gucietan guerthatu batere erre-
gue içan nahi cenic : azquenean , hartu behar
içan-çuten erreguetzat elhorria. Elhorriac aguin-
du-cioten aufarqui gorderen-cituela bere itçala-
ren azpian.

Joathanec othoitzu-çuen Jaincoa punitceaz
yende hec Gedeoni eguin-cioten idoi az , eta ez
balin-baçuen laudatcen Abimelechez eguin-cen
hautua , permeti-ceçan ilqui-çadin elhorri har-
taric fu bat iretsiren-cituena fichimitarrac , eta
heiequin batean , Abimelech bera. Jaincoac ent-
çun-çuen Joathanen othoitzaz : hirur urtheen bu-
rugo fichimitarrac aßeac içan-ciren bere erre-
guearen dorphetafunaz , eta nahi içan-ciren athera
haren uztarri pisuaren azpitic : baçuten hortacot-
zat Gaal çaritçon printce baten laguntça : etciren
ordean afqui borhitzac Abimelechi buru emate-
co. Erregue gogor hunec garaitu-içan-cituen , eta
defeguin - cioten affentutarainocoan bere hiria.
Horrela Jaincoac punitu-cituen fichimitar esquer-
gabeac Gedeonen alderaco bere traidorequeriaz ,
baliatcen celaric hortacotz çucen contra erre-
guetzat hartu içan-çuten guiçon beraz. Handic
lafter Abimelechec sethiatu-çuen Thebes çarit-
çon hiria. Hiri harc çuen dorre handi bat , eta
dorre hartan sartu-ciren hirico yende guciac.
Hurbildu-çencan Thebesi fu ematerat , emazteç

qui batec artiqui-cion dorre gaineric ihara harri bat, eta haren escarda batec hurren lehertu-ican-çuen. Abimelech supherrat etçuen nahi içan-çadin errana emaztequi baten efcuz galdu-çuela hicia: manatu-cioen bere efcutariari arren akhaba-ceçan lehen-bai-lehen. Hala ere eguin-citçaiou.

Abimelechec yafan-çuen, erran-dugun molde ondicozcoan, mereci-çuen punimendua hil; arazteaz bere anaiac. Uzte-çuqueien Jaincoa et-cela orhoitcen haren hoben icigarriaz, ceren etçuen berehala punitu, eta ceren, gueroztic ere, gauçac bere nahitarat yoan-citçaiçcon. Ala guti baitçaquien Jaunaren pacientciac badituela bere mugariac! Ez ditu berehala heriotceaz punitcen gaixtaguinac, nahiz baliaraci gaixtaqueriac be-rac onetaco. Irakhatsten-diotte bekhatoreei az-çuenean yautsten-dela, bet-betan, ceru goratic heien gainerat, eta heien gal-arazterat. Erran-daite Jaincoaren yusticia faindua harri handi ba-zen pare dela, ohore gorenerat altchatuac-diren gaixtaguinac eror-arazten-dituela, hala nahi duenean, thulumbioan barna.

Eliçaco aiteci çaiç oraino Abimelechen exem-pluac irakhatsten-diotela guiçonei, deufec ere ez dakharçuela nihor hala bere anaieen perfe-cutatcerat, nola nauçi içan nahiaren hirrixac. Orguilleriatic heldu-den passione hunec çorat-cen ohi du izpiritua, eta ahantz-arazten anaiei eta burafçoi berei çor çaien amudioa eta etrefç

pectua. Ambicioneaz ixutua denac badarama bere çoramendua azquen hariraino ; urrun da baidu damuric ikhusteaz iffurtcen bere hurbilleneen odola , hortaz beraz axeguinic baicen ez du. Loriatcen ohi da ikhusteaz hiltcen haren goratafunari guibelamendu edo debecu ekhar dioçoquetenac.

LXXI CAPITULUA.

Jephteren alaba. Yui. 11.

A Bimelech gaixtaguina hil-cenean, ifraeldarren errefuma erori-ïçan-cen Tholeren eta Jairen escutarat. Azqueneco hunen ondorio guerthatu-cen Jephte. Eguia da, emaztequi gaixqui bici cen baten ganicacoa cela ; ordean Galaaden umea aurkhircen-cen. Bere anaiee ez-çuten nahi eçagutu haurridetzat, behartu ere çuten helcerat Toberen herrirat. Nola animo handitacoa baiteen , cembait manduler, ebascoz bici-cirenec, hartu-ïçan-çuten bere aiticindaritzat. Dembora hartan berean , ammonitarrec hersturan çaduzcaten ifraeldarrac guerla cruel batçuz. Hunembat gaitz baçuten yafateco exai heien aldetic , non idurircen baicitçaien Jephten animoa ahal cela heien erremedio baxharra. Israeldarrec eguin-çuten beraz , bere artean, gaztiatu behar ciotela Jephteri , hel-çadilla , othoi , heien laguntcerat. Jephte erori-cen othoitz hartarat. Mingui errencuratu-çitçaien

ifraeldarrei haren alderat erabilli-ciruzten ma-
 nera tcharrez. Ifraeldarrec eracutsi-cioten bere
 urriquia, eta seguratu-çuten ekharriren-ciotela
 obedientcia bere printceari beçala. Jephtec eguin-
 çuen berehala urruntcerat ammonitarren erre-
 guea ifraeldarren contra hartu-çuen chedetic ;
 ordean haren eguin-ahal guciac alferretan guer-
 thatu-ciren ; etçuten batere cantitu erregue ha-
 ren bihotza ; etçuten guibelatu guducatceco çuen
 nahi handia. Arte hartan, Jaunaren izpiritua
 yautsi-cen Jephteren gainerat : bil-araci-cituen
 tropac alde gucietaric , eta abiatu-cen amoni-
 tarren ondoan. Jaincoari botu eguin-cioen bal-
 din ematen-bacioen garaitia , sacrificaturen-cioe-
 la , bere etchetic biderat lehenbiciric ilquiren-
 citçaiõna. Jephtec garaitu-cituen exaiac ; ordean
 garaitciatic heldu-cen bozcarioa laster içan-cen
 itçulia axecabe min batetarat. Etcherat bihurt-
 cean , biderat lehenic athera - citçaiõn presuna ,
 guerthatu-cen haren alaba bakharra, allegrantcia
 gucietan , eta gathanbore soinuz çohaõna ,
 dantçan , bere emaztequi lagunequin. Cer bi-
 hotz-min buraso harentzat , orhoitcean bere bo-
 tuaz , eta ikhustean bere alaba ! Ume hunec ya-
 quin-çuenean cer botu eguin-çuen haren aitac ,
 etcen batere loxatu : bera cen erakhartcen-çue-
 na haren complitcerat , erraten-cioelaric descen-
 xuan hillen-cela ikhufiric ammonitarrac garai-
 tuac. Ume harc , burasoari galdetu-cion gracia
 bakharra içan-cen uiz-ceçan , othoi , bi ilhabe-

tez; mendiran auhendatcerat bere heriotcea, gathanbore soinuz, hari yarraiqui-citçaizcon lagunequin batean. Bi ilhabete hec iragan cireneco, alaba hura bihurtu-cen bere aita gana. Orduan, aita harc complitu-çuen ondicoz! bere botu arina.

Eliçaco aiteei çaiç Jephtheren botua flochquiegui içan cela eguina; eta diote orai ere badirela asco presuna lasteregui lerratcen-direnac botutarat. Hortic beretic, eçartcen-tuzte bere buruac premia ondicozco batean; edo bekhatu eguitemo ez complituz botuac, edo complitceco botuac, Jaincoa offentsatuz. Hobe ahal da, dio san Ambrosioc, ez eguitea boturic, ecen-ez hartcea botuz, Jaincoac gaitzesten-dituen gauçac, eta gaixquiric gabe ecin compli-daitezquenac. Jephthec berac eçagutu bide çuen bere botuaren imprudentcia eta arinqueria. Cer behar ez-citçaiçion gošta haren amudioari ume maite baten sacrificatcea? Ecin bertceç eman-cen eguinbide dohacabe hartan: uzte-çuen ecin guibela-çitequela hartaric, eta haren botuac haitezpada complitua içan behar çuela. Errateco hainitz bada, ikhufia den beçala, aita harc halaco botu bat eguitemo eta bethetceco içan-çuen arinqueriaz; ordean erran behar da, alaba haren orduco comportamendua osoqui cela mira-garria. Bi ilhabete heien buruan, bihurtcen-da allegueraqui hura immolatu-gogo çuenaren escutarat. Ez bere lagunentzarrec: ez bethi beguietan çakharqueien he-

riotcearen orhoitçapenaç : hitz batez , deuferec ez du loxatcen , deufec ere ez du icitcen. Errandaite alaba harc complitu-çuela , nolazpait ere , sacrificio harc haren aitaren partetic escas çuen gucia. Iduri-çuen bortchazcoa ; bizquitartean borondatezcoa guerthatu-cen. Bekhatutic helducen sacrificioa , diote eliçaco aitec , aurkhitucen , alabari esquer , holocausta bat ehoil agradagaria Jaincoaren beguieran.

Nescatcha gazte,ceruco amodioaz eta munduaren alderaco higuintça faindu batez hartuac direnec , ikhas-deçaquete Jephteren alabaren escolan , immolatcen allegueraqui Jaincoari bere buruac , burasoec sacrificatu nahi dituztenean munduco erguelqueria , edo intres cikhin bati. Aurkhitcen dire burasoac , ixumendu auhenda-garria ! Acholaric batere ez dutenac sacrificatceaz bere umeac munduco izpirituari , ohore funxic gabecoari , edo ontasun iragankhorrei , orhoitu behar bidean eguiazco ohorea eta aberaxtasuna berthutean eta Jaincoari yarraiquitecan datçala. Badire oraino bertce buraso batçu , ukho beçala eguiten-diotenac odolari , ez dutenac batere damuric bere umeen heriotceaz , nahiz berac goçatu hei çor çaiçen ontasunez , edo heien ondoan heldu-çaienez. Hulaco ordutan nescatcha Jaincotiarrec eguin behar dutena da , altcharcea cerurat bere bihorzac , eta largatcea bere buruac , çabal-çabala , Jaunaren escutarat. Ez beitez eman penetan ea chu-

chen, ala makhur dabilçan heien burasoac: bil-
 ha-beçate, gucieñ gainetic, Jaincoaren ganaco
 amudioan, eta leyhaltasun saildu batean bere
 barneco baquea eta consolamendua; eta ordutic
 ez dute dueferen escafic içanen. Umeec, cer na-
 hi axecabe eta damu duqueten aita ametaric,
 adoratu behar duté providentciaren çuhurtcia.
 Ascotan baliatcen-da burasoen bihotz gogorta-
 funaz, edo intrefaren alderaco heien amarradura
 sobraniazcoaz, hitz batez, heien gaixquiez,
 oraino finquiago erakhartcecotz umeac ceruco
 bide dohaxurat.

LXXII CAPITULUA.

Samfonen fortcea. Yui. 14.

IScritura-sainduac ez du, Jephetic lekhorá ;
 gauça baitezbadacoric aiphatcen, baicic
 Samfonez mintço-denean. Chehequi dakharque
 guiçon mira-garri haren bicia. Samson cen Da-
 nen tribucoa. Aingueru batec-erran-cion haren
 amari, etcela guehiago agor egonen, emanen-
 çuela mundurat haur bat Jaincoari consecratua
 içan beharco cena; beira-çadiela beraz edatetic
 arnoric, edo hordi-araz-deçaqueten edaritaric.
 Emazte harc erran-cioen bere senharrari cer ira-
 gaten-cen. Senhar hunec nahico çuen berac
 ikhufi aingueru hura. Jaincoac laudatu-çuen ha-
 ren nahia. Emazteac ikhufi-çuenean ainguerua
 bi-garren aldicotzat, deithu-çuen berehala bere

senharra. Senhar hunec othoitztu-çuen ainguerua, onhets-ceçan aphaïn-ceçaten pitica bat harrentzat. Aingueruac ihardetsi-cion: ez dut niholere yanen; bainan ungui balin-baçaitçu ofrenda dioçoçu holocausta bat Jaincoari. Manuec (hunela deithcen-cen senhar hura) galdeguin-cioen bere icena aingueruari, nahiz bere eçagutça eracutsi, harc erranac complituren-cirenean. Aingueruac ihardetsi-çuen: ez duçuceren nere icena galdetu: hori da gauça gorde bat yaquinen ez-duçuna. Manuec hartu-çuen pitica bat, eçarri-çuen harri baten gainean, eta offrendatu-cion Jaincoari. Orduan eguin-içancen miracuillu bat Manueren eta haren emaztearen beguietan. Harri hartaric ilquitcen-cen kharra altchatcen hari cela ceruco alderat, ainguerua higan-cen khar haren erdian, eta suntfitu-cen. Senhar emazte hec eçagutu-çuten ordu hartan, guiçontzat çaducateña aingueru bat cela: ikhara farthu-cen heien bihorzetan, eta eman-ciren lurrean ahuzpez; Manue beldur cen hill. Emazteac altchatu-cion bihotza, erraten-çuela: Jaincoac nahi içan-baguintu hil araci, etçuen onhetsiren gure sacrificioa, eta ez guintuen yaquinxun eguinen ethorquiçunaz.

Jaincoac aguindu beçala, Manueren emazteac eman-çuen mundurat ume bat, Samson çarritçona. Ume hura handitu cen, eta Jaincoac benedicatu-içan-çuen; ordu danic Jaincoaren izpiritua haur haren baitan edireten-cen. Sam-

son, hemeçortei urthetarat cenean, nahi içan-
 cen-ezcondu philistindar batequin; galdequin-
 cioen bere aitari laudamendua. Aita hura nekhez
 erori-cen hartarat, philistindarraren aiphamenac
 berac laztu-çuen gucia; etçaquien alabainan Jain-
 coaren izpirituac çarabillala Samson. Samsonec
 marcatcen-çuen Jèsu-Christo guciz botherexua,
 esposaturen-çuen, egun batez, gentilen eliça,
 utciric Judea. Samsonec bilharcen-çuen ezcontça
 hartan; parada bihurtceco philistindarrei, berec
 hambat urthez israeldarrei yafan-araci-
 cioten gaixquien ordaina.

Samsonec, emaztequi philistindar haren gana
 çohala, harequin ezcontceco, bathu-çuen lehoïn
 gazte bat errabian çohaçona: Jaunaren izpirituaz
 bethea nola baitcen, athera-citçaion lehoïn hari
 armaric gabe, cigor bat ere gabe: lothu-citçaion
 bafa abere hari, eta eman-çuen çarhitan, pitica
 bat içan balitz beçain errechqui. Handic cem-
 bait demboraren buruan, bide beretic iragatean,
 nahi içan-çuen ikhufi berac hillicaco lehoïna:
 ediren-çuen haren çintçurrean erlen ezua, bere
 cofunetan eguin-içan balute beçala: hartu eta
 yan-çuen ezti hartaric, eman ere bai bere
 burasoei. Handic laster Samsonec eguin-çuen
 bazcari bat bere estejetan cituen guiçon gazte la-
 gunequin, eta erran-cioten: Explica-çatçue hitz
 hauc: yanaria ilqui-da iretsaillea ganic, eta ez-
 titafuna borthitza ganic. Guiçon gazte hec etçu-
 ten seculan bere baitaric emanen explicaçione

hura; ordean othoitztu-çuten Samsonen emaztea yaquiteaz senharra ganic hitz hec cer erran nahi çuten. Emazte hau abiatu-cen hunembat anticerequin laufengatcen bere senharra, non azquenean ardietsi-baitçuen nahi çuen gucia. Lehiatu-cen guiçon gazte hec yaquinxun eguiterat explicacione hartaz.

Aiphatu-dugun lehoinaren exempluac adiarazten-çuen, aiticinetic, eliçaco aiteen arabera, Jesus-Christoc, egun batez, eguin behar çuen gambiamendu handia paganotan eta idolatretan: erran-daite populu hauc, bertce orduz, lehoin errabiatu baten pare cirela. Etçuten batere urricalmenduric guiriztinoez; aiticitic, ematen-cituzten çathitan: ordean salbatçailleac garairu eta ematu-ditu bere bothere bakharraz, eta armaric batere gabe. Hain ungui eguin-içan-du non heriotcezcø sententciaric baicen ekhartcen etçuten emperadoreec utci bai-dituzte guiriztinoen contraço bere manu dorphe eta cruelac, eta aguertu bai-dire eliçaren alde; hil-araci-tuzte bera bihotzetan kharaxtasuna eta crudelitatea, eta eguin-içan-dire eztiaren pare arima Jaincotiarren alde rat: erran nahi da beraz, salbatçailleac bere heriotce sainduaz, eguin-duela lehoima baino cruelago cen populu batez, populu berri bat, populu bat sarthua-dena salbamenduco bidean, eta guiriztinoce duten çucen bera duena ceruco errefutman. Gambiamendu çorionezcoa! Lehenago paganoqueriaren eta idolatriaren ilhumbe loditan

bici-cirenac dire orai, Jaunaren misericordiarri es-
 quer, fagoratuac graciaren arguipreciatuaz : biz-
 tuac-dire Jesu-Christo baitan ; gorphutz bat egui-
 ten-dute guiriztino guciequin, eta Jainco bera eça-
 gutcen-dute bere yabe eta nauñi adora-garrizat.

LXXIII CAPITULUA.

Philistindarren defeguitea. Yui. 15.

Samsonen damu handi bat hartu-çuen ikhuf-
 teaz emazteac enganatu-çuela hitz leguncz
 eta lausenguez. Gaitz nahi içan-cioen traidore-
 quera hartaz. Sumindu-cen haren contra eta haf-
 tandu haren ganic. Samsonen emaztearen ahai-
 dec uzte içan-çuten senharrac utci-çuela alde ba-
 terat : sinhetste hartan, ezcondu-çuten haren
 esteietan guerthatu-cen guicon gazte hetaric
 batequin : handic laster, Samson bihurtu-cen be-
 re emaztea ganat : haren aita athera-citçaion bi-
 derat, gucia icitua. Erran-cioen bere suliari ez-
 condu-çuela haren emaztea bertce batequin :
 bainan baçuela bertce alaba gazteago bat, eta
 ezcon ahal-citequeiela harequin. Samsonen et-
 çuen hulacoric aditu nahi içan : ihardetfi-çuen
 philistindarrec orhoitceco içanen-çutela hetaric
 çuen idoiaz, eta bere faltaz, yasan beharco ci-
 tuztela heien gainerat erortceco-ciren gaitz gu-
 ciac. Huna nola hartu-cen yaçartcecotz philistin-
 darrei : lothu-cituen, buztanetic, hirur ehun
 acheri, birazca, eta eman-cioten guciei, argui

bana ; guero largatu-cituen philistindarren landa bihitarat eta mahatstitarat, eta eman-cituzten bazter guciac sutan. Philistindarrec yaquin-çutenean Samsonen ganic heldu-citçaiela calte min hura, eta cerc erakharri-çuen hartarat, aspertu-citçaiçcon haren aita guinharrabari eta haren emazteari, eta erre-cituzten bata eta bertcea.

Samson etcen hartan baratu. Eguin-çuen farafqui handi bat philistindarretan, eta hedatu-çuen ikhara alde gucietarat. Philistindarrac bildu-ciren hirur milla guiçonetarainocoan, eta abiatu-ciren Samsonen ondoan. Israeldarrec ikhufi-çutenean yende oste hura armetan, icitu-ciren ; eta nahiz hec amoratu, hitz eman-cioten libraturen ciotela Samson amarraturic. Lothu-içan-çuten bi foca lodiz, eta eraman-çuten hurren philistindarren arterat. Haren exaieç etçuten hain laster ikhufi hala estacatua, non yarri baitciren bozcario gucietan hartaz nauçi içan balire beçala : ala trompatcen baitciren ! Samsonec eguin-cituen foca hec bi erdi, fare batçuc içan balire beçain errechqui, eta lurrean aurkhitu-çuen asto baten matraillarequin, hil-cituen milla philistindar. Garaitia huntaric lekhora, Samsonec içan-çuen egarxu khalda bat, eta eguin-cioen Jaincoari othoitz hau : Jauna, çuc beguiratu-duçu çure cerbitçaria ; çuc eman-darotaçu victoria handi bat : ikhuffen-duçu egarxuac hiltcerat naramala, eta exaieen efcutarat erortceco menean naicela ; Jaincoac entçun-çuen Samsonen othoitz, for-

araci-çuen matrailla hartaco hortz batean ithurri bat : Samfonec edan-çuen , nahi-çuen beçambar , eta ardietsi-cituen bere indar guciac. Eça-gutçaz bethea içan-cen Jaincoaren alderat , halaco miracuillu bat eguiteaz haren fagoretan : nafii ere içan-çuen lekhu harc ekhar-ceçan haren bihurkhundearen bethico seinale bat ematen-cioen icenaz : icen hura cen *miracuilluaren lekhu*.

Eliçaco aitec admiracione faindu hatequin , eta erreligionearen beguiequin , behatu-diote erranic heldu-garen gauça espanta-garriei : bertcela eguiten-dute mundutiarrec. Probetchatu behar bidean falbamenducotzat hulaco historio sacrauez , hautaz dofteta profano bat eguiten dute , batere farthu gabe Jaunaren chede adorgarrietan. Ez othe da , hori beta idoi eguitea haren hitz fainduari ? San Gregorio handiac ederrexten-du Jaincoaren bothere gucizcoa : miret-fia dago nola Jefu-Christoc Samfon eguiatzcoac defeguin-dituen , armaric batere gabe , bere exai muthirienac. Samfonen arma bakharra philistindarren contra abere hil baten matrailla içan-cen beçala , orobat , falbatçaillea baliatu-içan-da guiconic herbalenez , heien eztitafunaz eta pairacortafunaz erreligionearen contraco exaiic borthitzenac garaitceco eta urmariatceco.

Jefu-Christo beçala pairacor içan-direnac , eta haren ohoretan bere bicia allegueraqui eman-dutenac bilhacatu-dire , mundu huntaric lekhorra , ur bicizco ithurri dohaxu batçu , ceinetaric

Jaincoac hedatcen-bai-ditu eliča guciaren gainerat ecin erran beçambat gracia falba-garri.

LXXIV CAPITULUA.

Gazaco atheac. Yui. 16.

IDuri-çuen philistindarren fuliac iraunguitua içan behar çuela, eta etçutela ceren berriz abiatu Samsonen contra, defeguin-ciotçotenaz gueroz, aiphatu-dugun molde miracuilluzcoan, milla prefuna. Ordean Samsonen contraco guetlec nahi çuten erran exaiac, egun batez, altchaturen-cirela Jesu-Christoren eta haren eličaren contra: beraz Samsonen contra aguertcen-ciren persecucione berriec irakhatsten-darocute salbamenduco exaiac bethi yaçarriren-darocutela, eta ikhufiric ere Jaincoac heien gainean ematen-darocun garaitia, ez direla behinere baratuco gu persecutatcetic.

Philistindartec utci behar bidean Samson defcanxuan, bederen bere buruen gatic, hartaz yabetu nahizco hirrixan bici-ciren. Escuratu nahi çuten guiçon ikhara-garri hura, molde batez edo bertez: hortacotzat celatatcen-cituzten arthofqui haren hurrats guciac. Erran-içan citçaien, egun batez, Samson Gazaco hirian cela. Berri hura entçun beçain laster, bildu-içan-ciren arte laburtez, eta inguratu-çuten hiri hura, alde guciataric: eçarri-cituzten soldadu ofteac ahetan, eta iragan-çuten gau ossoa, hiriaren ingurutan, ichiltatun handian. Heien ehedeac cen hiltceco

Samson, goiz-alderat, ilquico-cenean Gazatic. Ala trompatcen baitciren bere chedetan ! Philistindar hec guciac hala çabiltçan demboran nahiz Samfonez yabetu, Samson lo çatçan descaxuqui. Urrun da gogoratcen-baitçitçaion ediretencen hirrifcua ; ordean yaquin-çuenean cer iragaren-cen, yeiqui-cen gäuaren minean, hedatucen-deuseren beldurric gabe hirico arhe baterat, fueltaraci-çuen bere sartail eta partaderequin ; eman-çuen bere bizcarrean, eta eraman mendi gora baterat ; iragan-cen hura atceman nahi-çuteneen erditic, eta guciac ikharatuac egon ciren ikhusteaz halaco gauça espanü-garri bat. Horra beraz nola içan-ciren berriz ere urmariatuac philistindarren esparantça guciac. Ikhusi behar içan-çuten guiçon bakhar bat gal-arazteco eguiten cituzten eguin ahal guciac alferretan cirela, eta heien laido handitan guerthatcen-cirela.

Samsonen exempluan eçagutu-behar dugu ; san Gregorio handiac dioen beçala, Jesu-Christo berä. Exaieç yaçarri içan-diote gure salbatçaille maiteari, bere bicitce gucian ; sarthu-içan-dute hobia batean ; inguratu-içan-dute goardiariez hobia hura, philistindarrec Gazaco hiria inguratu-çuten beçala, Samson descaxuqui lo çatçan demboran ; ordean Samson eguiazcoa atcarrü içan-da gäuaren minean ; biztu-içan-da loriosqui, libratu bere exaieen artetic, eta athera hobitic, ez guehiago hiltcecotan ; eta nahiz guiçona ere libratu Satanen gathetic, hautsi-içan-ditu he-

rioren atheac eta sarraillac, eliza sainduac erra-
 ten-duen beçala, bere esquer-onezco othoitze-
 tan, Jesu-Christoc eraman-içan-ditu berequin he-
 rioaren aithe eta sarrailla hec mendian gora, er-
 ran nahida, ceruraino. Idequi-darocu, bere bizte
 loñofoaz, ceruco errefuma: nahi bagara sarthu
 egoitça dohaxu hartan, asqui dugu yarraiquit-
 cea salbatçaille amulxuari; khoroaturen du haren
 alderaco gure leyhaltafuna bethico çorionaz.

LXXV CAPITULUA.

Samsonen heriotcea. Yui. 16.

O Chala! Samsonec eracutfi balu emaztequi
 baten alderat, lehoinen çathicatceco, eta
 berac bakharric armada offo bati buru eguiteco
 aguerri-içan-çuen indar bera! Bainan ez: erra-
 ña içan behar cen Dalilaren artificioec gal-araci
 gutela guiçon-gucietaric sendoena.

Samsonec eguin-cituen adisquidetasunac emaz-
 tequi philistindar, Dalila çaritçon batequin: phi-
 listindarren printceec, ikhufiric gauça, agundu-
 cioten emaztequi hari dirutce handi bat, yaqui-
 ten balin-baçuen Samsonen ganic nondie heldu-
 citçaion indar espanti-garri hura, eta cer eguin
 behar cen hartaz yabetececotzat. Dalilac erran-
 çioen beraz Samsoni: erradaçu othoi, nondie
 duçu hascartafun handi hori, eta cerequin behar
 cinuzquete lothu çu escuratececotzat? Samsonec
 ihardetfi-cion: baldin estacatcen banin-dute çazpi

çumeez , bertce guiçonac beçain herbal ediren-
naite. Dalilac gorde-araciric yendeac guela ba-
tean , estacatu-çuen Samson , hare erran beçala :
guero , eguin cioen oihu : Samson , philistindar-
rac hemen dire çure hartcerat ethorriac. Samso-
nec , berehala hautfi-cituen bere lokharriac , den
errechquiena. Dalilac eguin-ciotçan bere erren-
curac , erraten-cioela trufatu-cela hartaz : behartu-
çuen , egun-daino beçala , eguiaz mintçatcerat.
Aldi hartan ere , Samsonec tromparu-çuen Da-
lila , erranic hari bere indarra ga-arazteco eguin
ahal citequicien gauça bakharta cela ; haren il-
leac lothcea çur baten birundan. Dalilac eguin-
çuen hala ; ordean oihu eguin-çuenean philistin-
darrac han cirela , Samsonec hautfi eta porroçca-
tu-cituen guciac.

Dalila antcexuac ikhufiric yocatua-cela , eracut-
fi cioen Samsoni bere damu mina , erraten cioela-
ric agueri cela etçuela harentzat amudioric : ham-
bat eta humembat behartu çuen Samson , egun
offoz , bere nigarrez eta lausenguez , non azque-
nean amonatu-baitçuen , eta erakhari eguiaz
mintçatcerat. Samsonec beraz aithortu-çuen gau-
ça , cen beçala ; erran-cioen emaztequi hari : bi-
çat-nabalac ez da egundaino uqutu ene burua ,
nazareendarra naicelacotzat (erran nahi da Jain-
coari consecratua ene amaren fabeletic). Baldin
mochten badute ene buruco illea , neure indar-
rac eguindu , eta bertce guiçon guciac beçain her-
bala guertha-naite. Dalilac ikhufi-çuenean Sam-

fonec çabaldu-cioela bere bihorza , gaztiatu-cio-
 ten philistindarrei hurbiltceaz : çatozte (erraten-
 cioten), çatozte, orai ere : aldi huntan bederen
 yaquinxun eguin-nau gauça guciez. Philistin-
 darrac hedatu-ciren emaztequi haren ercherat,
 aguindu-çuten diruarequin. Dalilac lokhar-ara-
 ci-çuen Samson bere belhauneeen gainean : ebac-
 araci-ciotçon buruco illeac, eta urrun-du çuen
 bere ganic, oihu eguiten-cioela : Samson, huna
 philistindarrac çure hartcerat ethorriac. Samson
 iratçarri-cen berehala, eta baçarontsan bere bu-
 ruarequin : atheraco-naiz bai, ohi beçala exaieen
 escutaric. Etçaquien alabainan Jaincoa urrundu-
 cela haren ganic. Philistindarrac yabetu - ciren
 hartaz, lehertu-ciotçoten beguiac, eçarri-çuten
 prefontegui batean gatheztaturic, eta condem-
 natu-çuten ihara-harniaren biratcerat. Demborac-
 quin, leheneco indarra ethorri içan - citçaion
 illecquin batean, orai ikhusiren dugun beçala.
 Philistindarrec eguin-içan-çuten bezta handi bat
 feinalatcecotzat Samson ez yabetceaz çuten boz-
 carioa. Bildu-ciren hirur milletaraino, dela gui-
 çon, dela emaztequi. Othuruntça handi bat
 eguin-çuten ondoan, erakharric-çuten Samson
 nahiz eman populuari dostatceco bidea. Etciren
 gaixqui atcemanac guerthatu. Idoi humilia-garri
 harc çaurthu-çuen Samsonem bihorza. Eman-
 araci-çuen bere burua etche gucia çaducaten har-
 roinen aldean. Han eguin-cioen Jaincoari othoitz
 hau : ene Jainco Jauna, orhoit-çaita nitaz, Bi-

hur-dieçadaçu lehen nuen indarra yaçartcecot-
 zat philistindarrei ene beguien gal-arazte fari.
 Othoitz hartaric lekhora, hartu-çuen escu ba-
 cotchean harroin hetaric bana, eta iharosi-ci-
 tuen ecin erranezco borhitztafunarequin; eror-
 araci-çuen etche gucia lurrerat: eta hil-içan-cen,
 bere nahitarat, hirur milla philistindarren bal-
 xan. Molde huntan, Samsonec, iscribu fainduac
 erraten-duen beçala, yende guehiago hil araci-
 çuen bera hil-cenean, ecen-ez bici-cela.

Erran-deçaquegu gauça bera gure falbatçail-
 leaz. Arimeen exai guehiago garaitu-içan-du hil-
 içan-denean bere nahitarat, ecen-ez bici-cenean.
 Heriotce lorios hartaz içan ciren urmariatuac
 Satanen urguillua eta haren bothere caltekhorra.
 Samsonen historioan edireten-tugu abisu hainitz
 çuhurrac. Aithor-agun guiçon hascar hura urri-
 caltceco-cela erortceaz emaztequi baten bothe-
 rearen azpirat! Ordutic, galtcen-ditu bere ille
 guciac, erran nahi da, bere berthute guciac;
 ordutic, lehertcen-diotçote beguiac, erran nahi
 da, khentcen-diotçotela bere argui guciac; or-
 du beretic, condemnatua-da errota-harria itçult-
 cerat; erran nahi da, acienda baten pare bilha-
 catcen-dela, nekhea yasan behar duela. Estatu
 lastima-garria halaco guiçon batentzat! Horra
 bizquitartean gutaric bat bederaren çorte ondi-
 çozcoa urruntcen-garenean Jaincoa ganic. Or-
 dutic, arimac galtcen-du bere indarra; ordutic,
 phulumpatcen-da ilhumbe lodienetan; ordutic

erortcen-da exai gaixtoaren gathetan; ez da hurren orhoitcen ceruaz; largatcen-dio bihotza munduari. Jaincoa ganie urrutcen garen ordutic, behere huntan bilhatcen-dugu gure çoriona. Ordean cer guerthatcen da? Munduco axeguinac berac diré gure nahicabeen emendatçailleac, ala urtical-garri bai-da beraz arima gacho bat Jaincoa, utciric, munduari lothcen-çaiocna! Athera nahi bada exaiaren gathetic, yarraiqui behar çaioc Samsonen exemplu çuhurrari. Samsonen orhoitztu-çuen Jaincoa egor-cioccon lehene-co indarrac: bekhatoreac orobat othoitz eguin: behar dio bere Jaun soberanoari, arren lagundeçan bere gracia fainduaz sartcecotzat haren amudioan. Jaincoa gana finqui irçultcen-denac hautsten-tu exaiaren gatheac; bici-da, mundu huntan ez balitz beçala; hil-arazten ditu, bere bihorzean munduaren alderaco yaidura gaixto guciac, eta darama bere bici gucia Jaincoaren ganaco amudio ezti eta falba-gartian.

LXXVI CAPITULUA.

Levitares emaztea idoitatua. Yui. 19.

IRacurtcen-dugu isçriçura-fainduan, Yuiçen liburuco azqueneco bi capitulutan, historio bat, ondore handiac içan-cituena Judean, eta gal-arazter-çuena tribu offo bat. Huna cer iragan-cen. Ephraimgo mendian bici-cen levita bat:

ezcondu-ıçan-cen Bethleem hirico emaztequi batequin. Sorthu-cen cembait hotztafun heien artean, eta hastandu-ciren elkhar gamic. Emazte hura bihurtu-cen Bethleemerat, bere burafotarat. Levita harc maite-çuen bere esposa, eta nahi ıçan-cen harequin baquetu. Chede hartan, hedatu-cen bere aita guinharrabaganat. Galdeguin-çion berriz ere, bere alaba. Bere emaztearen aita harc eguin-cion beguitarte arrai bat; emazteac ere, iraganac iragan, eracutsi-cion amudioric handiena. Gueldi-araci-çuten, hirur egunez, bere etchean. Lau-garren egunean, eman-ıçan-cen bere herrirat bihurtceco eguinbidetan; ordean aita guinharrabac bethi guibelatcen-çuen, bere othoitzez abiatcetic. Azquenean, lothu-citçaiion bideari, harturic berequin bere emaztea, eta cituenac.

Levita eta haren emaztea hedatu-ciren, iguzquia sartcearequin, Benjamingo hiri, Gabaa çaritçon baterat: egon-ciren apbur bat plaçaren erdian; etcen nihor oftatatu nahi ıçan-cituenic. Arrax aphalerat, guiçon çahar bat, lur lanetaric heldu cena, eta levitaren herritarra, iragan-cen plaça hartaric. Ikhufi-çuenean han yarría, galdeguin-cioen nondic heldu-cen, eta norat çohan. Levitac ihardetsi-cion: Bethleemdic heldu-gara, eta Ephraim gure herrirat bihurtce-gara: nihore ez-gaitu nahi oftatatu. Bizquitartean badugu oguia eta arnoa guretzat, bai-eta lastoa eta belharra gure bi astoentzat, bakharric

gau huntaco egoitça nahî guinducque. Languille çaharrac erran-cioten : ematçue çuen gogoac descaxuan : çatozte neure etcherat , eta han edirenen-duçue behar den gucia ; yar-araci-cituen mahainean , eta eman-cioten afaitarat.

Mahainean cirela , hiri hartaco guiçonqui , Jaincoaren beldurric eta concientciaric gabeco barçuc , inguratu-çuten guiçon çahar haren etchea , yo-cioten athea , erraten-ciotelanic , oi-huz , larga-cioçotela efcutarat barnean çaducan arrotza. Çahar gaiço harc eguin - cituen eguin ahal guciac nahiz erakharti yende çoratu hec araçoinerat ; ordean guciac alferretan guerthatu-ciren. Sartcerat çohacen bortchaz , etchean , eta hiltcen-çuten levita , baldin ez baliote largatu efcutarat bere emaztea. Tratatu içan-çuten , gau hartan gucian , emazte hura , ecin erran beçain gaixqui. Arguitu-cenean , utci-çuten bihurtcerat senharra çuen etcherat ; etcen ordean hain lafter heldu atheraino , non erori-baitcen han berean hil gogorra.

Levita yeiqui-cenean bideari lothcecotzat , idequi-çuen etheco arhea. Ikhufi-çuen bere emaztea çabal-çabala , lurrean : deithu-içan-çuen bere icenaz , uztez lo çatçan. Eçagutu-çuenen hilla cela , hartu-çuen gorphutz hura bizcarrean , eraman-çuen bere etcherat , eçarri-çuen hamabi çathitan , eta egorri-çuen çathi hetaric bana hamabi tributarat. Israeldarrec ikhufi-cituztenean gorphutz hillaren çathi hec , laztu-ciren guciac ,

eta abiattu-ciren ertaten, boz beraz: egundaino ez da hulaco icigarriqueriaric guerthatu Israelen Egyptotic ilquiz gueroz. Ordu beretic, hartu-çuten chedea benjaminarrei yaçartceco eta hei mendecatceco, halaco gauça lazgarri baten ithur-buruei beçala.

San Ambrosioc ederrexten-du israeldarrec, ordu hartan, hartu-çuten chedearen kharra. Laudatcen-ditu aguertceaz higuintçaric handiena halaco gaixtaquerientzat, eta gaitzezteaz Jaincoaren legue faindua içan-dadin hautfia. Emazte ezcondu bati eguin-citçaiou idoiac fumintcen-tu izpiritu guciac, tribu bakhar bat da hobenduna, eta bertce tribu guciac elkhar aditcen-dute haren funditcecotzat. Aguertcen-dute kharric handiena, ez nahiz munduac uzte içan-ceçan laudatcen-çuquetela halaco gaixqui bat, eta beldurrez yauts-araz tribu guciac gainerat, hetaric bakhar batec mercei-çuen punimendu bere bidez-coa. San Ambrosio bera ahalcatcen-da ikhusleaz haren demboraco gaixtaqueria, eta çaiou ez direla asqui punitcen ezcontçaren faindurafuna çaurtcentudenac. Ala israeldarren kharra laudagarria baitcen! Urrun da guerçatu nahi içan baitçuten-bere laguneen gaixquia; aiticic berac aguertcendir heien yuie eta punitçaille: eta nola punitcent-dituzte bere lagun gaixtaguinac? Dorphetafun guciarequin, punimendu garratz baten beldurrac hobequi guibelaturen-cituelacoan guionac gaixtaquerietaric. Ochala, khar faindu ba-

tez sustatuac balire gure bihorzac ikhustean gure laguneen gaizquiac ! Ala urricari ičan behar bai-ditugu prefuna laço eta anficabeac , ceinec ez bai-dure artharic , bere buruez baicic , eta ikhuiten bai-dituzte Jaunaren legue fainduaren profanacioneric ici-garrienac berac , batere cantitu gabe ! Non da bada salbatçaille maitearen intrefentzar , eta lagunaren fagoretan aguertu behar luqueteien khar faindua ?

LXXVII CAPITULUA.

Benjaminarren punimendua. Yui. 20.

ISra eldarrac bildu-ciren Masphan. Helteen-ciren lau ehun milla guerla-guiçonetaraino. Entçun-çutenean levita beraren ahotic gabaatarrec erabilli-cituzten gaixtaqueria eta ixusqueria guciac , sumindu-ciren heien contra , eta hartu-çuten chedea hei punimendu exempluzco bat yafan-arazteco , bihurtu baino lehen bere herritarat. Gaztiatu-cioten benjaminarrei libra-ciotçotela escutarat hobendun hec gal-ceçatentzat bicia. Urrun da ordean benjaminarrec laudatu-baitçuten bere anaieen galdea ; yari-ciren aitctic , gabaatarren alde , eta bildu-ičan-ciren hogoi eta bortz milla guiçonetaraino. Gabaatarrec berac etciren çazpi ehun guiçon baino guehia-go ; ordean animoz betheac ciren : antcexuac : hain ciren fida escu ezquerraz , nola escuinaz , eta huntaraino ciren artechac , non ez baitçuten huts

huts eguinen harri batequin ille izpi bat ere.

Israeldarrec , guduā hafi gabetaric consultatu-
çuten Jaincoa. Iduri-çuen onhetsten-çuela heien
chedea : etçuten bizquitartean ardietsi garaitia ,
uzte beçala ; benjamintarrec chehacatu-ciotçot-
ten hogoi eta bi milla guiçon. Harrituac içan-
ciren hunembar mundu galtceaz : halaric ere ,
ekharriac-ciren oraino gudurat : consultatu-çuten
Jaincoa : galdeguin-cioten ea abiatuco-ciren ,
berriz ere , benjamintarren contra. Jaincoac ihar-
detsi-cioten baietz. Israeldarrec escuran çaduca-
ten garaitia , bizquitartean galdu-cituzten , or-
du hartan ere , heme-çortci milla guiçon. Miret-
fiac çauden ikhufteaz hogoi eta bortz milla gui-
çonec garaitcen-cituztela lau ehun milla. Alt-
chatu-cituzten bere bihotzac Jaincoa-gana , eman-
ciren nigartetan eta barur eguiten , eta Jaincoa
consultatu-çuten , hirur-garren aldian , yaquite-
cotzat behar cirenez guehiago abiatu benjamin-
tarren ondoan. Jaincoac manatu-cioten abiatceaz ,
eta erran-çaroen garaitiar içanen-cirela. Jaunaren
hitza finhetfiric , israeldarrac lothu-citçaiçcon bi-
deari , eta sethiatu-çuten Gabaa. Cer guerthatu-
cen ? Benjamintarrac , ikhufi orduco israeldarrac ,
athera-ciren bere hiritic segur içan balire beçala
eramateaz , ohi guifa , garaitia. Lehenic attacatu-
cituzten tropac , eman-citçaiçcon , itehuraz , ihe-
fari , bere artean compartitu çutenaren arabera ,
eta antce haren bidez , far-araci-cituzten fare-
tan beçala : gordeac çaduzcaten lagunac aguertu-

ciren, bet-betan : molde huntan , inguratu-ci-
tuzten benjamintarrac , alde gucietaric eta hil-
içan-ciotçoten , egun hartan , hogoi eta hortz
milla eta ehun guiçon , eta heien hiriac içan-ci-
ren herrauts eguinac. Bakharric sei ehun benja-
mintar itçuri-ciren desmasia hartaric. Ihes eguin-
çuten mortutarat : hec behar çuten egun batez ,
altchatu benjamintarren tribua edo populua.

Sarraçqui hartaric lekhora , israeldarrei min-
citçaien ikhusteaz bere arteco tribu bat artas gal-
dua. Yuramentu eguinac-ciren etçutela bere ala-
betaric batere ezconduren benjamintarrequin ;
halaric ere , içan-çuten tribu haren altchatceco
anteca hautsi gabe bere yuramentua. Huna nola.
Gal-araci-cituztenean Jabes çaritçon , Galaadeco
yendeac , etcirelacotzat guducatu , hec beçala ,
utci-cioten hicia heien alabei ; eta ezcondu-içan-
cituzten sei ehun benjamintar , mortutarat ihes
eguin-çutenequin. Ezcontça heien bidez ; begui-
ratu eta emendatu-içan- cen demboraequin Ben-
jaminen tribua.

Eliçaco aitec ederrexten-dute Jaunaren provi-
dencia benjamintarren alderat. Ez da egundai-
no guerlateric hafi hain fainduqui nola israeldar-
rena. Halaric , cehatuac-dire , bi aldiz. Jaincoac ,
san Gregorioren arabera , nahi içan-çuen era-
cutsi cein garbi içan behar diren bertceren hursac
punitu nahi dituztenac. Bekhatuaren cutsuric ere
gabe içan behar laite laguneen gaixquien ondoan
abiatececotzat. Saindu berac dio khar gaixqui

erreguelatu bat dela, bat-bederac, bihotza ungui chahu ez duenean, nahi içateac bertceac bere hut-fetarie garbitu.

Jaincoac irakhatsten-darocu oraino benjamin-tarren exempluaz, nolaco amudioa içan behar dugun elkharrentzat. Bortchaz, eta ecin bertceez, eguin behar diogu gure proximo lagunari bide-gaberie tripiena. Baldin baitezpadaco premia batec hartarat crakhar baguintça, orduan ere eguin behar guinducque eguin ahal gucia ezutcerat eta arintcerat bidegabe, edo damu hura.

Israeldarrec urriqui içan-çuten benjamin-tarrei eguin içan-ciotçoten gaixqui guciez, eta lehiatu-içan-ciren altchatcerat berac eror-araci, eta gal-araci-çuten populua. Errana behar othe da bada guiriztinoec ez dutela heien bihotz-ontafun be-
ra? Ikhus othe deçaquete odol hotcean eta antficaberie, galtcen elçaren golkhoan, ez dut erraten, herri offo bat, ez eta familia bat, bai-nan arima bakhar bat ere? Cerlehia, cer khar ez dugu behar eracutsi ikhusten-dugunean gure anaia urrundua Jaincoa ganic, haren amuxuqui crakhartcecotzat bere salbatçaillea ganat?

LXXVIII CAPITULUA.

Ruth yarraiquitcen-çαιο Noemiri. Ruth. 2.

HAmbat gauça edireten-dire Ruthen bician; non eçarria bai-da hedadurarequin iscribu-sainduan. Yuicen demboran guerthatu-cen Israç:

len goffete handi bat: erak harri-çuen Bethleemgo
 guiçon bat iragaterat bere emaztearequin eta be-
 re bi semeequin, Moabeco herritat. Elimelech
 çaritçon guiçon hari, eta Noemi haren emaz-
 teari, Noemi alhargundu-cenean, baratu-cen
 Moaben, eta ezcondu-cituen bere bi semeac
 herri hartaco bi nescatcheequin; hautaric bata
 cen Orpha, eta bertcea Ruth. Noemiren bi se-
 meac hil-ciren hamabi urtheen buruan. Beraz
 emazte hura aurkhiteen-cen bera, senharric eta
 umeric gabe. Erran-cioten bere bi errainei Jain-
 coari urricaldü-citçaiola Israelgo populua, funt-
 araci çuela Israelen cen goffetea, eta harat helt-
 ceo chedea çaramala. Noemic utci-cituen herri
 atce hec, eta lothu-citçaiön bideari bere bi errai-
 nequin. Bidean çohacela, erran-cioten errain
 hei: bihur-çaitete çuen burasotarar, eta aguiän
 bi-garren ezcontça batec arinduco-du çuen alhar-
 guntçaren dolua. Urrun da bi errainec onhetti-
 baitçuten solas hura; aiticic, ihardetsi-cioten
 Noemiri etcirela haren ganic haflanduren. Hor-
 ren gainean Noemic eman-ciöten eçagutçerat
 etçutela ceren deufere guchiago iguriqui haren
 ganic, eta hec, harequin gueliditceaz, yafan be-
 harco-çuten axecabeac emendatcen-çuela haren
 ondicoa. Orphac entçun-çuenean Noemi-hala
 mintçatcen, eguin-ciotçan bere azquen adüac,
 eta utci-çuen. Orpharen urruntceac oraino gue-
 hiago seinalaraci-çuen Ruthen fede bicia eta bi-
 hotz-ontafuna; ez-citçaiön gogoratcen ere haf-

tandu behar ceta bere ama guinharrabaganic. Ihardetsi-cioen fermuqui hitz mira-garri hautaz : Ez , othoi , niri guehiago mintça çure utzteaz : noraco baitçara , eta ni ere haraco naiz. Bicico-naiz non ere çu bicico-baitçara , eta han berean. Hillen-naiz çu hillen çaren herri berean , eta ehortciren-naiz çu ehorteia içanen-çaren lekhu eta hobia berean.

Noemic , ikhufi-çuenean Ruthen fermutafuna , laudatu-çuen yarraic-çaquion Bethleem , bere for-lekhurat. Ordu hura cen safoinen biltceco dembora : herituac caufitcen-ciren gofcaeren partetic ; arraçoin huntaz Ruthen othoitztu-çuen Noemi arren utz-ceçan bihi buruzquen biltcerat. Hala beharra : guerthatu-cen buruzcac biltcen-cituen landa baitcen Boozena. Booz hura cen guçon aberax bat , Elimelech cenaren ahai-de hurbilla.

Booz aguertu-cenean bere languilletarat , galdeguin-cioten nor cen landan ikhusten-çuen emaztequi hura : ihardetsi-citçaion : hura da Noemirequin ethorri-den moabitarra. Othoitztu-gaitu utzteaz cembeit buruzca biltcerat: eta hemen hari da lanean , goizetic huna , batere aldaratu gabe landatic. Orduan Boozec erran-cion Rutheri : ene alaba , ez-çohacela nihongo landetarat ; bil-çatçu hemen buruzcac , eta yan eta edan-çaçu ene alabeequin batean. Boozec oraino manatu-cituen bihi biltçailleac utzteaz , berariaz ,

erortcerat cembait ogui buru , Ruthec altchacetzantzat.

Boozen bihorz-ontafunac ematen-darocu , beguien aircinean , Jesu-Christoren misericordia infinitua eliçaren alderat. Ez dio behatu , ez haren aphaltafunari ; ez haren iragan idolatriari ; ez eta haren umeen esquet-gabetafunari ; bethi arraitafun bera , bethi amudio bera aguertcen-du eliça , bere espos sailduaren alderat. Ruthen exemplu ederrac irakhatfen-darocu ukho eguiten burasoei , for-lekhuari eta munduco gaixtaqueriari ; eta bilhatcen salbamendua gauça gucién gainetic. Ez dugu deufere galduren munduari ihes eguiteaz , eguin ahal beçambatean , eta hainitz irabaciren-dugu yarraiquitceaz gure Jaincoari , ontafun gucién yabe soberanoari. Noemic etçuen ontafunic ; ordean horrec etçuen Ruth guibelatu yarraiquitcetic emazte saildu hari : guehiago probetchatu-cen harequin , ecenez içan-balitu moabitarren ontafun guciac. Erran-daite , aphur bat gora-behera , gauça bera gure eliça sailduaz : alhargun errones batén pare da. Iduri-du ez duela ontafunic bere ume maiteentzat ; ordean erran-deçaquegu , eguia guciarequin , amudio cinezco batez eliçari datcheicon guirizino çuhurrac edireten-duela ceruan dohaxutafun bat , mundu huntaco urte eta cilhar guciac baino infinituqui guehiago balio duena.

LXXIX CAPITULUA.

Booz ezcontcen-da Ruthequin. Ruth 3.

RUthec bildu-cituen, aiphatu-dugun landan, hirur gaitceru bihi, eta eramanciotçan ama guinharrabari. Noemic galdetu-cioen non ibilhi-cen buruzca-quetan: Ruthec ihardetsi-cion Boozen landan bildu-cituela, eta landaen yabe harc arraitasun handirequin hartu-çuela. Horren gainean, Noemic erran-cion Ruthi: ene alaba, gogoan darabillat çure ezcontcea, ungui içanen çaren beçala. Booz gure ahaide hurcoa da. Heldu den gauean haicaturen-du bere garagarra, eta landan etçanen-da: urrin-onez gantçu-çaitte, eta yaunts-çatçu soinecoric ederrenac. Beira ordean Boozec ikhus-çaitçan. Beguizta-çaçü haren etçantçaren toquia. Noiz eta ere lokharturen baida, orduan çohaci haren oinetarat: betac erranen-darotçu cer eguin beharco-duçun. Ruthec etçuen, urrua da, eguinen, bere baitaric, halaco hurratfic; ordean obeditu nahi içan-çuen bere ama guinharraba. Booz, afaldu-cenean, etçan-cen belhar meta baten gainean: Ruth lerratu-cen emequi-emequi haren oinetarat. Gaü-erdixuan, Booz iratçarri-cen, eta laztu ikhusteaz norbait etçana haren oinetan. Galdetu-cioen berehala: nor çara çu? Bertceac ihardetsi-cioen: ni naiz Ruth çure nescatoa: ahaide hurcoa çaitut, eta leguearen arabera, banuque çurequin ezcont-

ceco çucena. Boozec erran-cion : eguiç da, çure ahaide naiz, eta nola çure berthutea ospe handitan bai-da hiri gucian, ekharria naite çure esposatcerat; ordean baduçu bertce ahaide bat ni baino hurbillagoa, nic baino çucen guchiago due-na çurequin ezcontceco. Bihar goizean yaquinen-dut haren berri, eta ez balin-bada nahi baliatu bere çucenaz, hitz ematen-darotçut esposaturen-çaitudala. Ruthec iragan-çuen gau hura emazte-qui Jaincotiar bati dagocon modestia gucian. Goiz alderat, bihurtu-cen Noemiren gana Boozec eman-ciotçan sei gaitceru garagarrequin, eta chehatu-ciotçon gauça iragan guciac.

Goiz hartan berean, Booz yarti-içan-cen hirico athean, han ciren yendeen balxan. Ikhufi-çuenen Elimelechen bertce ahaide hura era-kharri-çuen bere gana, eta mintçatu-citçaiion, hirico hamar çaharren aitcinean hunela: Noe-mic saldu nahi du Elimelech, gure ahaidearen landaren çathi bat. Ahaide beçala, yabe çaitz-que lur hartaz; ez balin baçara hartarat ekhar-ria, asqui duçu erratea yaquin deçadantzat cer eguin behar dudan; ecen ni naiz, çure ondoan, ahaideric hurbillena. Bertceac ihardetsi-cion : erosfiren-dut landa: Boozec, horren gainean er-ran-cioen : landa erosfecotan, behar çara ez-condu Ruth, çure ahaide cenaren alhargunare-quin, haren icena gal ez dadintzat ondoriotan. Horrela denaz gueroz, dio bertceac, ez dut landa haren guticiariç : sar-çaitzque ene çucen gucietan.

Orduan Boozec erran-cioen ahaide hari khentceaz bere çapata, bere çucena utzten cioelaco feinalertzat. Hala eguiten ohi cen israeldarren artean, halaco ordutan. Guero hartu-cituen çaharrac eta populua lekhucoztat nola erostençuen Elimecheren eta haren umeen primuçã, eta nola hartcen-çuen Ruth bere emaztetzat, nahiz beguiratu aitecinecoen icena. Guiec, boz batez, erran-çuten gauça heien lekhuco cirela, eta defiratu-ciotçaten milla benediccione Boozi eta Ruthi. Boozec içan-çuen ezcontça hartaric ume bat, Obed çaritçona. Noemic içan-çuen haur hartaz eguiazco unhide, edo ama batec içan ahal ceçaqueien artha gucia. Obed hau guerthatu-cen Ifaiaren aita eta David erregueren aitafoa.

Izpiritu gaixquirat itçuliec, eta bertceac arinqui condemnatcerat ekharriac direnec, aurkhiturren bide dute cerbait errateco Boozen eta Ruthen gainean. Ochala balute bi prefuna Jaincotiar hauien berthutea eta fede çabala! Nahi dut, iduritic hartcerat, gaixqui bat cela, Ruthen aldeic, gaiiaz Boozen ingurutarat hurbiltcea, eta Boozec ere etçuela, gure iduriz, halacoric laudatu behar: ordean içan-deçagun heien fede on eta çucentafun bera: finhets deçagun lanhoqui Jaunaren providencia çabillala ordu hartan.

Jaincoac, dio san Ambrosioc, irakhatfi-içan nahi darocu Ruthen exemplu miragarriaz, ez dabilala gure ethorquiaren, ez eta gure arbasoen

fainduta funaren ondoan , bakharric gure berthuteari , gure bihotzaren garbita funari behatzen dioela. Gauça miretstecoa ! emaztequi moabitar bat , buraso idolatretaric heldu-cena altchatuada bere bicitce fainduaz , lurraren gainean guertha ahal daiten ohorenic gorenerat ! Sartcen-da Jesu-Christoren iralgui loriofoan eta salbatçaillearen amaso icaten-da ! cer gorata fun ! Legueac debeatcen-cioten yuduei ezcontceco gogo a bera moabitar emaztequiequin ; eta Ruthec hunembat fede aguertcen-du non mercei bai-du , ez choilqui yudu batequin ezcontcea , bainan oraino Jesu-Christo athera-dadin haren ethorquitic , eta bera guertha-dadin salbatçaillearen amaso.

Ruthec eracutsten-darocu , san Ambrosio beraren arabera , Jaincoa laçoqui eta campotic cerbitçatcea , gauça aphurra dela. Cer bait guehigo galdetcen-du gure ganic. Ez dugu eçarri behar gure fidantcia eta ohore gucia guiriztinoaren icen choilean , yuduec haraguzco sacrificiotan eta Abrahamen icenean eçartcen-çuten beçala. Ruthec irakhatsten-darocu oraino bortchatu behar ditugula gure buruac Jaincoari yarraiquitcecotzat , eta lehiatu behar garela , gure fedcaren kharraz , bicitcerat eliča fainduaren ume leyhal beçala. Orhoit-gaiten bethi lehen erran-dugunaz : Jaincoac ez ditu bilhatcen bertceren merceduez berreguinduac direnac , edo guiconen beguietan baicic garbi ez direnac. Gure salbatçaille maitea bihotzaren humilta funari darraico, Ber-

thute hūntan datça eguiazco garbitafuna. Bai, humiltafunac eguiten-du Jaincoaren araberaco guiriztinoaren cimendu funxezcoa. Humiltafuna gabe ecin daite iraupenic berthutean. Ez da ceren miretſi baldin faindu batec, mintçatcean bihotzaren humiltafunaz, erraten-badu, hura dela garbitafunaren garbitafuna, eta berthute gucien errequina.

LXXX CAPITULUA.

Samuelen sortcea eta consecracionea. I Erreg. i.

SAmuel faindu handi bat içan behar-cen, egun batez: Jaincoac eman-ciotçon hortacotzat bide guciac. Anna, Samuelen amac, ohore guehiago çuen, ſan Chryſoſtomerēn arabera, içateaz halaco ume bat, munduco printceric handiena baino. Ama harc agortafunean iragan-çuen bere bici guehiena; ordean haren othoitzac kharxuac içan-ciren: Jaincoac ſariftatu-çuen, azquenean, haren fede bicia. Eman-cion ſeme bat, Samuel çaritçona. Annac bilhurtu cion berehala ume hura Jaincoari. Ez-citçaion aſqui cela offrendatcea umearen orde, dirua, edo bertce cerbait gauça, ez eta offrendatcea bere haurra cembait urthe bacotchentzat: consecratu-cioen behin bethicotzat; eta noiz? haurrac bulharra utci-çueneco. Hulacoa içan-cen buraso haren eçagutça Jaincoaren alderat. Ez citçaion iduricēn ſacrificio eder hura eguitean, ematen-çuela deufere be-

reric ; usteco ere çuen erori sacrilio batean beçala , bertcela eguiterat. Exemplu mira-garría ! Ama harc ala gui bilhatcen-baitçuen bere burua ! Ithotcen-cituen amacaraco mobimendu samur guciac , eta Jaincoarentzat çuen bihurkhundeac baçaraman nolazpait-ere , bere odolari ukho eguiterat. Cer exemplu handi burasoentzat !

Samuel , hamabi urthetaco , abiatu-cen Heli aphez - handia laguntcen templuco eguinbide-tan : templuan berean , eta archaren hurbillean çuen ere bere etçantça. Heli lo çatçala , Samuel tipiatic entçun-çuen , lotaric , boz bat bere ice-naz deithcen-çuena. Ihardetsi-cion : badamtçut ; alchatu-cen berehala , goan-citçaiion Heliri , ustez harc galdetcen-çuen , eta erran-cioen : he-men naiz. Helic ihardetsi-cion : ene haur maitea , ez darotçut eguin oihuric : çohaci , eta eguiçu lo. Samuel bihurtu , eta lokhartu-içan-cen. Handic laster , entçuten-du boz bera. Yeiquitcen-da ber-riz , eta badohaco Heliri. Helic orduan ere egort-cen du erraten - çuelaric etciola eguin oihu. Sa-muelec , lokhartu-cenetic laster entçuten-du , hirur-garren aldicoztat , boz bera , ceina baitcen Jaincoarena. Yeiquitcen-da egundaino beçala : badohaco Heliri , eta erraten-dio : hemen naiz ethorria çure galderat. Orduan Helic eçagutu-çuen Jaincoa mintço-citçaiola Samuel tipiari : erran-cioen : çohaci , eta eguiçu lo. Galdetcen balin baçaituzte guehiago , ihardetsiren-duçu : mintça-çaitte , Jauna , çure cerbitçaria çure entçute-

rat dago. Jaincoac, lehenetan beçala, deithu-çuen Samuel, lotan-cela ; haurrac ihardetsi-çuen Helic erran-cion beçala. Orduan Jaincoa abiatu-cen mintçatcen hitz hautaz : *Punituren dut Heli eta haren umeac ; nic erran guciac complituac içanen-dire : Helic baçaquien bere umeen gaixtaquerien berri, eta guphidetsi içan-ditu : horra beraz cer-gatic yaçarriren-diotedan.*

Hemen agueri da nola Jaincoari gaitçitu-citçaiõ Heliren laçoqueria eta ez-antfiatafuna. Ik-husten-cituen bere umeen gaixtaqueriac, eta et-çuen aguertu buraso bati dagocon fermutafuna. Baçaquien ume ondicozco hec profanatcen-çutela aldarearen faindutafuna, eta etçuen kharric batere eracutli Jaincoaren loriarentzat ; ordean, ala gofita baitcitçaiõn bere huts handia ! Jaincoa Samueli mintçatu-citçaiõn biharamunean, Helic nahi içan-çuen yaquin cer erran-çuen. Samuel tipia herabe cen guciën erraterat, nahico ere çuen cerbait guetiçatu damuric ez eguitemcotzat aphez-handiari : ordean behartua içan-cen gau-çac ciren beçala erraterat. Helic eçagutu-çuen berantegui balin bacen ere, Jaincoac haren eta haren umeen contra ekharri-çuen sententcia bere bidcan cela ; etcela alqui buraso batentzat bera prestu içatea ; bainan behar cituela erakharri be-re umeac ere fainduqui biciterat. Ordu beretic, aphez-handi hura eman-cen eguinbideran yafa-teco sumiffione humil batequin, haren buruaren gainerat erori behar ciren çorigaitz ikhara-gat-

riac , ceren etcituen bere umeac alchatu Jainco leguean.

Hainitzac dire , san Gregorio mintço-da , Heliren iduricoac , huts berean erortcen-direnac. Cembat buraso eta buruçagui bere umeen eta azpicoen alderat laçoqueria ahalca-garienean bi-ei-direnac ! Ikhusten-duquete Jaincoa ganic urrun dabilçala , ez direla hurren behinere hurbiltcen sacramendutarat. Yaidura gaixtoz betheac direla. Badaquite heien arimez ihardetsi behar dutela. O ! çuec , buraso eta aircindari laçoac , ikhara - çaitetze : bertceac çuen artha escafez galtcen hari-diren demboran , çuec ere çuen arimen galtcen hari-çarete. Çaudezte , çuhurtac balin baçarete , atçarriac çuen buruen eta çuen azpico direnen bicitcearen gainean ; bihotz-ontafun tobraniazco batec , edo ez-antfiatafun ondicozco batec ez beçate erakhar çuen seculaco çorigaitza. Ez bequiçue behin ere ahantz Heliren punimendua : aiticie , bilha-çaque bethi çuen umeen eta çuen meneco direnen salbamendua , çuen abisu çuhurrez eta guciz çuen exemplu sailnduez.

LXXXI CAPITULUA.

Heli punitua-da. I Erregueac 4.

JAincoa baliatcen-çen batçutan philistindarrez , nahi-çuenean punitu bere populua : gauça bera eguin-çuen Heliren eta haren umeen alderat. Alcharaci-cituen philistindarrac israeldar,

ren contra, Bildu çuten armada borthitz bat. Israeldarrac ere yarri-ciren armetan. Guducatu-içan ciren bi armadac. Israeldarrac ihefari eman behar içan citçaizcon, lau milla guiçon galdu-cituzten ondoan. Israeldarrac bihurtu-cirenean bere camparat, populuco çaharrac hasi-ciren erraten: nondic heldu öthe da bada Jaincoac hunen dorphequi yaçarteen baidarocu? Deçagun erakhar hunat Siloco hiritic allientciaren archa. Aguian beguiraturen gaitu gure exaien escutaric. Populuac egorri-çuen berehala Jaunaren allientciaren archaren bilha. Ekharri-çuten, Ophni eta Phinees yarraiquitcen-citçaizcola guibeletic. Archa heldu-içan-cenean camparat, israeldarren armada guciac artiqui-çuen oihu handi bat. Oihu hura hedatu-cen philistindarren beharritarat; etçaquiten, hastean, cer erran nahi çuen; bainan laster entçun-çuten Jaunaren allientciaren archa israeldarren campan aurkhircen-cela. Berri hunec laztu-cituen guciac, eta cioten hasgorapen min batequin: nonbait, gure çorigaitzaren handia! Ala urricaltceco bai-gara! norc beguiraturen-gaitu Jainco botherexu haren escutaric? Bai, Jainco hura bera da, bertce-orduz, egyptoarren armada offo bat fundi araci-çuen.

Dembora laburric barnean, altchatu-ciren philistindarren bihotz eroriac, yautsi-ciren fulian beçala, israeldarren gainerat: yabetu-ciren archaz, hil-cituzten Heliren bi semeac, emancituzten çatbitan hogoi eta hamar milla israeldar,

eta ihes egorri bertee guciac. Arte hartan Heli et-
cen descaxu bici. Loxa-cen nahiz yaquin ceita-
raco cen gudua; ikharan çatçan, heldurrez phi-
listindarrec escura-ceçaten archa, eta içan-çadin
hetaz laidostatua. Ochala khar bera aguertu-balu
archarentzat, haren bi semeec, egun oroz, orai-
no guehiago laidostatcen-çutenean!

Guduco egun berean, hedatu-cen alde gucie-
tarat israeldarren defnafiaren eta archa hartua ce-
laco berria: etcen bazter gucietan oihu minic eta
nigar kharaxic baicen. Heli descaxu çatçan, bere
gogo gucia Jaunaren archan çaducala. Bacituen
lauetan hogoi eta hamar urthe, eta etçuen deu-
fic ikhusten. Entçun-cituenean oihu min hec gu-
ciac, galdeguin-çuen cer iragaten-cen: gudutic
itçuri cen guiçon bat hurbildu-citçaion; eta er-
ran-cion nondic heldu-cen. Nola iragan dire ba-
da gauçac guduan, ene haur maitea, erran-cio-
en Helic? guiçon hanc ihardetsi-cioen: philis-
tindarrec egorri-dituzte israeldarrac ihesi: israel-
dar guehienac chehacatuac içan-dire: çure bi se-
meac hil dire; eta Jaunaren archa hartua-içan-
da. Berri hauc entçutearequin batean, Heli ero-
ri-cen alkhitic; arraillatu-citçaion burua, eta hil-
içan-cen. Phineesen emaztea içorra guerthatu-
cen, ordu hartan; yaquin-cituenean berri ondi-
cozco hec, erdi-cen, bet-betan; eman-çuen
haur bat mundurat, eta bera hil-cen oren har-
tan berean.

Israeldarrec aphacegatu behar bidean Jauna-
ren

ren hafferradura faindua bere nigarrez eta bere penitenciez, erakhartcen-dute camparat allientciaren archa, segur ičan balire beçala garaituren cituztela, harequin batean, bere exai guciac. Ordean cer guerthatcen-çaie? Jaincoac gaitzetzen-du campotic aguertcen-çuten fidantcia sobraniazcoa, eta permetitcen-du archa ičan-dadin hartua. Hortic irakhatsten-cioten ez dabillala campoco feinalen ondoan; bainan bihotza nahi duela. Barnetic heldu-den bekhatuaren urriquia ahal da bide baxharra ardiestecotzat haren misericordiatie, gure gaixqui gucién barkhamendua, eta behar ditugun laguntçac.

Heliren eta haren umeen exemplu tristeac irakhatsten-darocu oraino leyhaltasun eta errespectu fainduenarequin aguertu behar garela Jaincoaren alderat, eta gauça fainduen profanatceac mereci-diruela gaffiguric garraxenac.

LXXXII CAPITULUA.

Dagonen idola lurrerat artiquia, eta archa Israelerat bihurtua. I. Erreg. 5.

IDuri-çuen Jaunaren archac laidostatua ičan behar çuela philistindarren escutarat gueroz; nihoiz bizquitartean etcen ičan hala ohoratua, nola ordu hartan. Philistindarrec eraman çuten archa Azot çaritçon, bere hiri buruçaguitaric baterat, eta eçarri-çuten Dagonen templuan, Jainco faltso hunen idolaren aldean. Biharamu-

nean, ediren-çuten idola hura ahufpez emanã Jaunaren archaren aitcinean; altchatu-çuten, eta eçarri bere lekhuã; ordean ondoco egunean ere, ikhufi-çuten idola berã lurrerat artiquia, bururic eta efcuric gabe. Jaincoaren cigorrada iragan-cen idolatic idolatretarat. Azoteco populu gucia içan-cen tormentatua ecin erran beçambat arrotinez, eta bertce gaitz humilia-garri bã.ez, ceinac eraman baitçuen mundutic yendetce handi bat. Azotarrec, ecin guehiago yafanez archaren prefenteia, eraman-araci-çuten bertce hiri baterat, Handic eraman-guten oraino bertce baterat, eta norat ere baitçaramaten archa, eta lekhu hec guçjetan etcen heriotceric baicen.

Philiftindarrec, hartu ondoan berẽ apheceen eta bere pentfatçailleen abifua, egorri-çuten archa ifraeldarren herrirat; eta yaquitecoizat ez Israelgo eguiãzco Jaincoã othe çen-bada, hambat gaitz hei eman-ciõtena, hartu-cituzten bi behi bere umeen hazten hari-cirenac, eta behinere uztarric yafan gabeac: uztartu-içan-cituzten orga berri batequin, eta far-araci-heien chahalac edo aretcheac heya batean. Huna philiftindarren arfaçoinamendua: baldin behiac Israelgo bideari lothcen-baçãizco, horfic aguerico da Israelgo Jaincoãc cehatu-gaituela; ordean behiac hartcen balin-badute bertce bideric, hori içatten da feinale bat gure gaitzac ez tãrela Israelgo Jaincoã ganic heldu; bainan ethorri beharrac cirela, berteenaz.

Philistindarrec eman-çuten beraz Jaunaren archa orguetan , eta utci-cituzten behiac nahi-çuten bidea hartcerat. Berehala eman-ciren , bere baitaric , Bethfameferat çaraman bidean : lekhu hura cen israeldarren lehenbicico hiria alde hartaric. Baçohacen bethi aitcinat orhoaz çaudela urruntceaz bere umetaric ; ordean bethi chuchen, behinere hartu gabe , ez esquin ez esquer. Philistindarrac yarraiqui-citçaizcon archari Bethfameferen eremutaraino. Bethfamitarrec etçuten hain laster ikhufi archa , non eman baitciren bozcario gucietan. Orga baratu-cen landa batean : levitec yautsi-çuten archa , eta eçarri handic hurbil cen harri handi baten gainean. Bethfamitarrec eman-çuten çathitan orga hura , eta eçarri-cituzten orgaren çathi heien gainean bi behiac , nahiz eguin hetaz sacrificio bat Jaincoaren ohoretan. Offrendatu-ciotçaten bertce biçtimac ere esquerren bihurtceco , eta bere allegrantcia seinalatceco bere escuratceaz archa faindua. Ordean cer guerthatu cen ? O ! exemplu erdira-garria. Berrogoi eta hamar milla bethfamitar , eta otaino guehiago içan-ciren hillac Jaunaren archari behatce fari. Hiri gucia yarri-cen doluric minenean, eta cioten gucioc : nor bici-daite Jainco Jaunaren presentcian ? Cariathiarimgo populu içan-cen othoiztua eramateaz Jaunaren archa , Bethfamefetic bere herrirat. Cariathiarimtarrec , galdetu beçala, eraman-çuten archa faindua Bethfamefetic Gabaaco hirirat , eçarri-çuten

Abinadaberen etchean, eta han egontcen lucero.

Capitulu huritan edireten-dire bi gauça handi, Jaincoaren bothere gucizcoa, eta haren çorrotztafun saindua eçagut-arazten dutenac. 1.º Dagonen idolac ecin iraun-çuen archa sainduaren presentcian : horrec erran-nahi du garbi içan behar garella Jaincoaren beguietan, eta cer nahi ohore, edo estimu duquegun munduaren partetic, funxean, ez garella deufere; Jainco handiac urmaria eta ezdeusta-gaitçaqueiela, nahi duen gucian. 2.º Bethsamitarrac punituac-içanciren, iduriz deus gutirentzat. Eta nola punituac? Garratztafun guciarequin. Cer cen heien hobena? Bozcarioz gaindi eguinic, behatu-cioten Jaunaren archari. Horra heien gaixqui gucia. Hemen agueri da etcela cilhegui archari beharcea, eta Jaincoaren manuric tüpienac berac leyhalqui behar direla beguiratu.

LXXXIII CAPITULUA.

Samuelec libratcen-tu israeldarrac.

Israeldarrec galdetcen-dute erreque bat. I. Er. 7.

HEli, aphez-handia hil-cenean, Samuel içancen Israelgo nauñi. Ramatha çaritçon bere for-lekhuan bici-cen. Ibiltcen-cen noizetic noizerat, hiriz hiri, bihurtcecotzat yusticia. Israeldarrac hasiac-ciren itçultcen Jaincoa gana penitenciaren bidez. Samuelec erran-cioten: baldin eman nahi baçaizcote cin-cinez Jaincoari, khen;

çatçue , çuen artetic , Jainco artotz guciac ; çaudete ekharriac obediterat Jaincoari , ez-cerbitça hura bera baicic , eta libraturen-çaituzte philistindarren escutaric. Israeldarrec khendu eta arbuiatu-içan-cituzten berehala , orduraino adoratu-cituzten Jainco faltsoac , eta eman-ciren Jainco choila cerbitçatcen. Samuelec erran-cioten oraino : çohazte Maspharat , eta eguinen-dut othoitz çuentzat. Israeldarrac bildu-ciren Masphan ; eguin-cituzten barurac , eta aithortu-çuten hobendun cirela Jaincoaren beguietan.

Philistindarrec yaquin-çutenecotz ifraeldarrac bilduac cirela Masphan , abiatu-ciren heien ondoan : ifraeldarrac beldurtu-ciren , eta erran cioten Samueli : ez bara othoitz eguitetic , gure fagoretan , Jainco gure Jaunari : errequeri-çaçu arren ez gaiten eror philistindarren escutarat. Samuelec offrendatu-çuen bildots bat : eguin-çuen othoits Israelettat , eta Jaincoac entçun-çuen haren othoitz. Philistindarrac hurbiltcearequin batean ifraeldarrei gudu ematerat , Jaincoac abiaraci-cituen irurtçuri borthitz batçu , huntaraino ikharatu-cituzten philistindarrac non eman baitcitçaizcon ihesari. Israeldarrec hil içan-cituzten hetaric asco , eta yarraiqui-citçaien bertce gainerraco guciei bere herrico mugarritaraino. Philistindarrac humiliatuac-içan-ciren ordu hartan ; etçuten handic harat içan guehiago guciariac hurbiltcecotzat ifraeldarren bazterretarat : bihurtu behar içan cituzten ifraeldarrei hartu hiriac ,

eta gaineraco ontasun guciac. Horra nola Samuelec libratu-ıçan-cituen israeldarrac philistindarren escutaric.

Samuel çahartu-cenean, eçarri-cituen bere umeac israeldarren aiticindaritzat; urrun da ordean aitaren iduricoac baitciren: utci-ciren abaricioaz ixutcerat saltcerainocoan çucen contra ekhartcen cituzten yuiamenduac. Israëlgo çahar guciac hedatu-ciren Samuel gana, eta erran-ciöten: çahartu-çara, eta çure umeac ez dire çu beçalacoac. Eman-dieçaguçu erregue bat, herac gobernatuco-gaituena. Galde hau gaitcitu-citçaiön Samueli: eman-cen othoitzetan, eta Jaincoac erran-cioen: eguiçu populu horrec galdetceduena: erregue bat galdetce hortaz, niri eguiten-darot idoi, eta ez çuri: ez nautenaz gueroz nahi guehiago bere erreguetzat, eguiçu erraten darotçutena; ordean has-çaitc erratetic populuari nolacoac içanen-diren haren erregue berriaren çucenac. Samuelec chehatu-cituen gauça guciac: erran-ciöten israeldarrei urriquitceco içanen-çutela erregue berri baten azpian yartceaz: haren erran guciac çlferretan içan-ciren: baitezpada erregue berri bat nahi çuten.

Aithor-agun indar handia duela othoitzac, kharxua denean! Cer ez deçaque ardiets Jaunaren misericordiatie? Ez dugu ceten miretçiac içan baldin Samuelec libratcen baditu israeldarrac philistindarren escutaric: guiçon saindu haren othoitzac yar-araci çuen Jaincoa israeldarren alde,

eta ez da exayic amor eman behar ez dioenic ceruco laguntça botherexuari. Mundua, passioneac aguer-beitez, nahi duten beçambat, gure contra, ez gara behar batere loxatu. Altcha-detçagun gure bihotzac Jaincoa gana; galde-dioçogun bere laguntça faindua, eta gaiten-seguratuac garaituren-ditugula, ordu beretic, gure arimen exai borthitzenac berac.

Eliçaco aitac dire espantituac israëldarrec nahiago içateaz guiçon herbal batec mana-cetçan Jaincoac berac baino; ordean gauça oraino espanti-garriagoa bide da guirizinoec utz-deçaten bere Jaincoa, bere salbatçaillea, bere gucia, hartcecotzat bere manaçailletzat, bere erreguetzat Sathan gaixtoa, heien arimac seculacotzat galdu nahiz dabilhana. Cembat guirizino, ô, ixumendu auhenda-garria! diotenac mihiz ez bada, bederen bihotzez eta obrez, israëldarrec Samuelen umcez erraten-çutena: ez dugu nahi eçaguru Jaincoa gure nausi soberanotzat; ez ditugu bethe nahi haren manu çuhur eta falba-garriac. Gure guidaritzat hartu nahi ditugu gure passione çoroac eta damna-garriac; heyen arabera nahi gara-bici mundu huntan.

LXXXIV CAPITULUA.

Saül sacratua-da Israelgo erreguetzat. I ERR. 9.

B Enjaminen populuco guiçon botherexu eta sendo, Cis çaritçon batec, çuen seme bat Saül deithcen-cena, eta israëldar gucietaric han-

diena, eta hobequenic eguina. Cifec egorri-çuen Saül bere semea errebelatu - citçaizcon astoen ondoan; etcituen ordean ediren. Erran-cioen be-requin çuen fehi bati : bihur-gaiten etcherat, non ez, loxaturen-da ene aita. Schiac ihardetsi-cion : huna hiri bat ceinetan bai-dago Jaincoaren ara-beraco guiçon, ospe handitaco bat. Ez da behin-ere enganatcen bere erranetan. Mintça-gaquiz-con : eman-dieçaquegu cerbait arguitafun abre-heien ganean. Saülec laudatu-çuen fehi haren solafa. Sarthu-ciren hirian, eta haren erditarat cireneco, barthu-çuten Samuel Jaincoari sacrificio bat offrendatcerat çohala. Jaincoac orducotzat erran-cion Samueli : bihar, muga huntan berean, egorrico-darotçut Benjaminen tribuco guiçon bat; sacaturen-duçu haina hura ene popularen er-reguetzat ; eta hura içanen-da libraturen-duena ene populua philistindarren escutaric.

Samuelec etçuen hain laster Saül ikhufi non Jaincoac erran-baitcioen : huna bada aiphatu-darotçudan guiçon hura. Hau içanen-da ene po-puluaren errreguea. Saülec etçuen-eçagutcen Sa-muel, hurbildu-citçaion, eta erran-cioen : orhoi, erran-dieçadaçu non den profetaren etchea. Sa-muelec ihardetsi-cion : ni naiz çuc bilhatcen-du-çun profeta : çato enequin sacrificatceco lekhu-rat. Yanen-duçu, egun, enequin, eta bihurtu-ren-çara bihar goicean. Erranen-darozquitçut bihotzean ditutçun gauça guciac. Duela hirur egun, galdu-içan tutçun astoez beçambatean,

çau de defcanxu , ediren-dire , eta nori dagozco hobequi Ifraeleco gauçaric hoberenac çuri eta çure aitaren egoquiari baino ? Saül espanitucen azqueneco hitz horien entçuteaz ; eta ihardetsi-çuen : nola mintça-ahal çaitetzque molde hortan , Benjaminen tribucoa , erran nahi da , bertceraric tripienecoa naicen demboran , eta ene ethorquia tribu hartan aphalena denaz gueroz ? Berriz ere diot : nola mintça ahal çaitetzque horrela ? Sacrificiotic lekhora , Samuelec eraman araci-cituen Saül eta hunen sehia , fala baterat. Yar-araci-cituen mahainean ; han aurkhitcenciren hogoi eta hamar bat presuneen balxan , eta Saül othuruntçatu-cen ondoan Samuelequin ; etçan-cen Samuelec bere etchean harentzat aphainaraci-çuen ohe batean.

Biharamun goizean , Samuelec deithu-çuen Saül , eta athera-ciren biac. Hiri behererat cirenean , Samuelec erran-cioen : mana-eçaçu çure sehia dohan aitcinat , eta trica-çaitte aphur bat yaquinxun eguin-çaitçadan Jaincoac erran-darozquidan gaucez. Orduan Samuelec ifuri-çuen Saülen gainerat olio guti bat , eta befarcatu-çuen , erranic : Jaincoac bere populuaren erreguetzat sacratu-çaitu olio hunen gantçuduraz ; libraturentutçu ifraeldarrac bere exaictaric. Huna certaric eçaguturen-duçun Jaincoac erreguetzat sacratu-çaituela : ni ganic urrunduren-çarenean , bathuco-tutçu bi guiçon , Rachelen hobine hurbil. Erranen-darotçute çuen astoac ediren-direla , eta

çure aita defcanxu dela, alde hortaric. Handic helduco-çarenean Thaborco haritzerat, bathuren tutçu hirur guiçon : batec içanen-tu hirur pitica, bertceac hirur ogui, eta hirur-garrenac içanen-du flascu bat arno. Eguinen-darotçute falutantcia, eta emanen bi ogui ceinac hartuco bai-ditutçu. Hauc guciac hunela guerthaturen direnean, bethe-çatçu bethetceco içanen-diren eguinbide guciac; ecen Jaincoa çurequin edirenenda. Solhas huntaric lekhora, Saül hastandu-cen Samuel ganic : etcioen nihori falhatu, ez eta bere aitari ere cer erran-cion profetac bere erreguecoaz.

Samuelec bil-araci-cituen ifraeldarrac Maspharat, bereztecotzat erregue bat. Eguin-çuten çorte, lehenic tribu gucietan, guero tribu bacotcheç familia gucietan: azquenean çortea eroriçan-cen, Jaincoac orduco hautetfi-çuenaren gainerat. Ikhufi-çuten çortiaz bertce gauça guciez beçala dela; Jaincoac, berari çalon guifa, erregelatcen-duela, haren providentcia fainduac darabiltçala munduco guerthacari guciac. Saül içan-cen beraz erreguetzat eçagutua. Ibilhiciren haren ondoan, eta ecin ediren-çuten. Azquenean, yaquin-çuten gordea çatçala bere etchean. Lehiatu-ciren haren gana: hartu eta erakharri-çuten Maspharat; eman-cen populuaren erdian, eta, buru offoaz, bertce guciac baino handiago caufitcen-cen.

Saül humil aguertu-cen, lehenbician; itchura

ederra eguin-cioten hura erreguetzat nahi etçutenei ere. Ochala Jaincoaren alderaco haren leyhaltafunac iraun-içan balu bethi ! bainan ez ; erori cen gaixqui handi batean. Samuelec erran-cioen iguric-ceçala hulaco lekhuman , çazpi egunez , eta etceçala offrenda sacrificioric , hura harat artean. Saülec iguriqui-çuen Samuel , çazpi egunez ; ordean ikhufiric arrax aphala cela , Samuel etcela agueri , eta mundu gucia barraiaten cela hara hunat , berac offrendatu-cioen Jaincoari sacrificioa.

Ala Jaunaren providentcia ossoqui bai-da miragarria ! Saül astoquetan dabilha , eta sacratuada erreguetzat ! Mundu huntaco ontafun eta khoroa guciac baino infinituqui guehiago ardietsten-dugu Jaincoa ganic , gure bekhatuac barkaturic , bere amodio sailduaz fagorateen-gaituenean. Hulaco gracia bereci batec cer eçagutça ez du galderecen gure ganic ? Cer leyhaltafun ez guinduque behar aguertu hambat ontafun , cerua bera eman nahi darocun falbatçaille amulxua- ren alderat ! Ordean Saül erori-cen beçala , gure , helas ! errechqui lerraten-gara gaixquirat ; guti irauten ohi dugu berthutearen bidean ; guehienean , laster dire ahantciac ceruticaco fagore hautetienac : ondicoz ! orguilluac eta bertce pafionec laster harteen-ohi dute gure gainean , egun-dainoco escu bera.

LXXXV CAPITULUA.

*Jonathafen garaitia. Saülen yuramentua.**Jonathas beguiratua populuaz. Er. 14.*

SAül erreguetu-cenean, eman-cioten gudu Jaincoaren populuaren exaiei; ordean philistindarrac altchatu-ciren egundaino baino indar eta fu guehiagorequin. Israeldarrec ere bilducituzten here tropa guciac. Bi armadac hurbil cirrelaric elkhar-ganic, Jonathas Saülen semeac hartu-çuen chede bat animo gucizco bati çagocona, eta borthitztua cena Jaincoaren baitaco fidantcia offo batez. Hedatu nahi içan cen, berbera, lagun bat harturic philistindarren camparat. Seguratua-cen Jaincoac ez dioela behatcen indar gutiagoari, edo guehiagoari, eta eror-araz ceçaqueiela errechqui haren escutarat exaien armada handi hura gucia, ungui bacitçaiön. Higantcen, astaparca, arroca çortotz batçutaric exaieen camparat; hilituen berehala cembait philistindar. Etcen bertce deus-ere behar. Icialdura farthu-cen campä gucian: huntarainocoan ciren guciac affaldatuac, non bere armez berez baliatcen-baitciren elkhar hiltcecotzat, eta ez baitçuzten bertce exai beharic defeguinac içateco. Nahasmendu haren harramançça heltcen-cen israeldarren camparainocoan. Saülec eçagutu-çuenecotzat Jonathas etcela campan, pentfatu-çuen cen gucia. Nahi içan cituen perseguitu philistin-

darrac, eta oflatu haren semeac hasi-çuen garaitia. Yuramentu eguin-çuen madaricatua guertta-çadiela armadaco nor nahi, heldu bacen yaterat, ilhundu gabe. Israeldarrac iragan behar içan-ciren eztiz bethea çatçan bide batetarie, halaric ere, etcen bat atrebitu hautferat Saülen manua. Jonathas içan-cen bakharra hautsi-çuen, ez yaquinean bere aitaren debecua. Nola goffe eta flaco aurkhicen baitcen, hedatu-çuen ezti hartarat bere cigorraren burua, eta yan-içan-çuen hartarie guti bat.

Israeldarrec, gaiiaz, philistindarren ondoan abiatceco chedea çaramaten; ordean Saülec nahi içan-çuen lehenic Jaincoa consultatu, yaquitecotzat certarat çohaqueien perseguitce berri hura. Jaincoac etcioen deusic ihardetfi. Saülec eçagutu-çuen handic beretic norbait bacela Jaincoa tarritat-çuen, eta eguin-çuen yuramentu Jaincoaren tarritatçaille haro galduren-çuela bicia, balitz ere Jonathas, haren semea bera. Eguin-cen çorte yaquitecotzat nor ahal cen bada gaixqui eguillea. Çortea erori-cen Jonathasen gainerat. Saülec galdeguin-cioen seme hari, cer gaixqui eguin-çuen. Jonathasec, auhendatcen-çuela bere çorigaitza, ihardetfi-cioen bere aitari: bidean nindohala, hartu dut, cigor baten buruan, ezti guti bat, eta horra ceren gatic naramaten hiltcerat! Saülec erran-cion yuramentu eguina cela, eta ecin guibela-citequeiela hari gal-araztetic bere bicia, Israeldarrac yari-çiren Jonathasen alde;

libratu-çuten bere aitaren escutanic, hunela mint-
ço-cirela : cer? Jonathasac libratu-du miracuil-
luzqui Israel gucia exaietanic : çor diogu eçagur-
çanic handiena , eta errana içanen-da bada galdu-
duela bere bicia ? Ez, ez-da holacoric ikhufiren :
ez dugu ere nahi eguin-daquion minic gutiena.
Hunela beguiratu-çuten israeldarrec Jonathasen
bicia. Saül ez-citçaien guehiago yarraiqui exaiei ,
eta philistindarrac bihurtu-ciren bere herritarat.

Badire saïndu batçu laudatu-dutenac Saülen
fermutasuna , eta bere yuramentua complitu na-
hizco çorrotzafuna ; badire bertce saïndu batçu
errateco aurkhiten-dutenac buraso hartaz. Cer
nahi den dela : Jonathasen exempluac irakhasen-
darocu yaçarteen khar saïndu batequin arimaco
exaiei , nahi balin-baditugu cehatu. Irakhasen-
darocu oraino ezitic yate hartaz, ez garela ibilli
behar munduco axeguin eta nahicaren ondoan ,
eta eramanic ere garaitiaric compliena gure pas-
sioneen gainean, orobat bethi atçarriac, eta bethi
ikhara çuhur batean behar garela bici. Hufic,
iduriz , arinena bera asqui da maiz tarritateco
Jaunaren hasferradura saïndua , eta yaurs-azaz-
teco gure buruen gainerat cigorrada lastusia-gar-
rienac.

LXXXVI CAPITULUA.

Saülen bi-garren desobedientcia. I Erreg. 15.

SAülec fincatu-çuen bere erreguetasuna: yaçart-
scen-cioten , alde gucietic, bere exaiei , eta

bethi garaitiar guelditcen-cen. Samuel hedatu-
 cen, egun batez, Saülen gana, eta erran-
 cioen: Jaincoac egorri nau çu sacratcerat Israelgo erre-
 guetzat. Entçun-eçaçu beraz orai cer manarce-
 darotçun: gogoan dakharquet amalecitarrec ene
 populuari eguin-içan-diotena, eta nola nahi cioten
 bortcha eguin Egyptonic ilqui-cenean. Abia-çait
 beraz amalecitarren contra: çathica-çatçu guciac,
 fundi-çatçu heyen ontafun guciac; beira ordean
 içan heien gauceen guticiaric. Ez nihor guphi-
 dets; aiticic, hil araz-çatçu guiçon, emaztequi,
 haur, abere, hits batez, guciac. Saülec bildu-ci-
 tuen berrehun milla guiçon iraganac. Eman-ça-
 roen gudu amalecitarrei, garaitu-cituen, preso
 altchatu Agag heien erreguea, eta ezpañan pas-
 faraci-çuen populu gucia; ordean, dela Saülec,
 dela armadac, guciac guphidetsi-çuten Agag.
 Deseguin cituzten gauça arrunt eta guri preçat-
 ceço cirenac; eta beguiratu-cituzten beretzat foi-
 neco ederrenac, arthaldeçaco bildotfic gucene-
 nac, eta heyentçaton ciren gauça guciac. Min-
 citçaien halacoen galtcea.

Ordean, Jaincoa mintçatu-citçajon Samueli;
 eta erran-cion: urriquitan nago eguin içateaz Saül
 erreguetzat: ecen arbuyatu-nau, eta ez diru be-
 the ene manuac. Hitz hauyec damustatu-çuten
 Samuel, eta egon-cen gau gucia othoitzean.
 Biharamun goizean, abian cela heltceço Saül ga-
 na, entçun-çuen printce harc eraguin-çuela
 trionfazco archa bat, eraman-çuen garaitiaren

seinaletzat. Samuelec ediren çuen Saül Jaincoari
 offrendatcerat çohala sacrificio bat amalecitarrei
 hartu-ciotçoten gaucez. Saülec ikhufi-çuenean
 Samuel hurbiltcen , ilqui-citçaion biderat, eguin-
 cion salutancia , eta erran-cioen : complitu-tur
 Jaincoaren manuac. Samuelec ihardetsi-çuen: cer
 dire bada hemen entçuten-ditudan aciendeen
 orro horiec? Horren gainean, Saülec erran-
 çuen : populuac beguiratu-ditu amalecitarren ar-
 thaldetan ciren guicenenac Jaincoari offrendatuac
 içatecorzat. Orduan profetac erran-cioen khar
 saildu batequin : Jaincoac athera-çaitu aphalta-
 funetic , altchatu-çaitu erreguetasunerat , cerga-
 tic beraz etçara leyhal aguertu haren manutarat?
 Nola içan duqueçu bekhoquia bekhatu eguiteco
 Jaunaren beguietan , eta hautsteco haren manu
 errespecta-garriac, intres cikhin baten gatic? Ba-
 da, yaquin-çaçu arbuyatu-duçunaz gueroz Jain-
 coaren hitza , Jaincoac gaitetzten-çaituela , çu
 ere , eta ez-çarela guehiago içanen erregue.
 Hitz hunec çaurthu çuen Saül , erran-araci ere
 cioen bekhatu eguin çuela. Samuel urrundu-cen
 haren ganic , eta bihurtu-cen bere etcherat. Hil-
 laraci eta çathitan eman araci-çuen ondoan Agag,
 amalecitarren erreguea.

Cembat guiriztino Jaincoaren manuac ofticat-
 cen dituztenac , mundu huntaco ontafun eta axe-
 guin iragankhor batçuen gatic ! Guerthatcen-
 dire heien artean , bere gaixquiac , Saülec be-
 çala, aithortcen-diruztenac , erraten ere dutenac
 urriquitau

urriquitan direla, ordean, ala guti-bai da fidatceco heien hitzetan ! Bekhatore guehienen penitencia ezpainetan datça, Saülena beçala, eta ez bihotzean. Jaincoac etçuen entçun printce ondicozco haren othoitza, ceren ercen bihotzetic heldu. Orobat da gutaric bat-bederaz : alferretan erranen-dugu urriqui dugula gure bekhatuez, eta itçuli nahi garela Jaincoa ganat ; ez bada bihotza mintço, ez-balin-baditugu utzten lekhu, erche, lagun eta bekhatuzco bertee bide guciac, Jaincoac ez gaitu behinere entçunen ; aiticic, arbuyaturen-du gure othoitza, eta içanen-gara, egun batez haren yusticia fainduaren victima dohacabeac.

LXXXVII CAPITULUA.

Daviten hastapena. I Erreg. 16.

JAincoac bulhuci nahi içan-çuenen Saül erre-guetasunaz, erran-cioen Samueli : har-eçaçu olio guti bat, eta çohaci Bethleemerat, Isäiren etcherat, ecen haren umetarie bat berezten-dut erreguetzat. Samuelec ihardetfi-çuen : nola nohaque ? Saül heldu bada gauça hunen yaquite-rat, eneac eguin-du, gal-araciren-darot bicia. Jaincoac erran-cioen : har-eçaçu çurequin chahal bat, eta erranen-duçu haren offrendatcerat çohacela. Erakharriren-duçu Isäi victimaren othuruntçarat, eta sacratoren-duçu nic eracutfico-darotçudana. Samuel iragan-cen Bethleemerat : er-

ran-cioten hirico çaharrei harat ethorria-cela of-
 fredatececotzat Jaincoari sacrificio bat : gombi-
 danu-cituen Isai eta haren umeac harequin othu-
 runtçatcerat. Aita hura aguertu-cen bere umee-
 quin. Samuelec ikhufi çuenean Eliab , haurride-
 taric çaharrena , ceina baitcen guiçon handi eta
 iduri ederreco bat , erran-cioen Jaincoari : hau
 da eiqui erregue behar dena. Jaincoac ihardetsi-
 çuen : etcela behar yuiatu gauzez , iduriic , ha-
 ren yuiamenduac etcirela guiçonenac beçala-
 coac. Guiçonec achaletic behatcen-ciotela ; bai-
 nan harc ikhusten-çuela bihotzaren çola. Isaic
 erakhari-çuen Samuelen aiticinerat , bere bi-gar-
 ren semea , Abinadab çaritçona , guero bertce
 bortzac : Jaincoac eman-cion Samueli eçagutce-
 rat , etcela hetaric batere erreguetzat berezten-
 çuenic. Orduan profetac erran-cioen Isai : he-
 men-dire çure ume guciac ? Bertceac ihardetsi
 çuen : guelditcen-da oraino ttipi bat ardien bazca-
 razten dena. Samuelec erran-cion : egor-eçaçu
 haren bilha,ecen ez-gara yarriren mahainean non
 ez den hura hemen. Berehala Isaic erakhari-
 çuen ume ttipi hura , eta Jaincoac erran-cioen
 Samueli : hori da erreguetzat daducadana, gant-
 çu-çaçu olioz. Samuelec berehala sacratu-çuen
 haur gazte hura bere anaya gucien aiticinean. Er-
 reguetzat sacratu berri hau deithcen-cen Davit :
 guiçon gazte ungui eguin bat cen, eta hamabortz
 urthe ahal cituen.

Ordu beretic , Jaincoaren izpiritua urrundu-

cen Saül ganic , eta iragan Daviten gana. Saül printce dohacabea ičan-cen, ordu hartan berean, exai gaixtoaz borhitzqui affaldatua : etçuen nihon fofseguric. Bere azpico cituen aircindariec erran-cioten urricalduric , bilharaz-ceçala norbait manyura yotcen-çaquiena : manyuraren foimuz eztiac aguian arinduren-cituela haren oinhaceac eta tormentac. Saülec erran-cioten: bilha-cacue bada halaco bat. Aircindari hetaric batec iharderfi-çuen : ikhufi-ičan-dut Ifaï Bethleemecoaren semetariec bat manyura , den hobequeina , yotcen : hura da guiçon gazte ungui eguin bat , hazcarra , guduco behar beçalacoa , çuhurra bere hitzetan , eta Jaincoa harequin datça. Saülec gaztiatu-cion Ifaïri egor-cioçala Davit , bere semea. Davit aguertu-ceneco , Saülec matatu-çuen , eta eman-cioen cargu eder bat. Jaincoac çarabillan exai gaixto harc affaldatcen-çuenan Saül , Davit abiatcen-cen manyura foimuz ; Saülen oinhaceac arintcen-ciren , eta exai gaixtoa urruntcen-cen.

Davitec arintceaz , bere foimuz eztiac , Saülen oinhaceac , eta urruntceaz exai gaixtoa printce dohacabe haren ganic , irakhatsten-darocu eztiatun eta arraitatun handiequin behar garela-aguertu gure lagunaren alderat bere damu eta axecabetan. Burfudiac eta dorphetasunac emendatcen ohi dute mina ; ordean mantfotasunac eta urricalmenduac consolatcen dute , eta maiz sendatcen bihotz nahicabec eritua daucaten. Da-

vitec Saüli eguin-cion laguntça iraupen laburre-
tacoa cen ; ordean erregue faindu haren psalmo-
eder , eta farkhorretan eçariac diren eguia falba-
gariac edertexiac içanen-dire , menderen-men-
de , christau leyhal guciez , eta dire ossoqui ga-
yac urruntcecotzat , bere gantçudura fainduaz ,
gure bihotzetaric munduaren alderaco yaidura to-
braniazcoac , eta yauts-araztecotzat gure gaine-
rat ceruco gracia berecienac.

LXXXVIII CAPITULUA.

Davit eta Goliath. I Erreg. 17.

Biztu içan-cen guerla berri bat philistindarren
eta israeldarren artean. Batçue era bertcec
bildu-cituzten bere indar guciac , hurbilduac ere
ciren elkhar ganat. Philistindar-bat extranioqui
handia cena gorphutcez , ez gutiago urguilluz ,
Goliath çaritçona , aguernu-cen berrogoi egu-
nez , israeldarrei trufa eta idoi eguiterat , erra-
ten-ciotelaric , oihuz : cerentzat nahi çarete gu-
ciac guducatu ? eguiçue hobequi ; hauta-çaçue
bat çuen artean , eta bedi-guduca ene contra.
Eramaten-badarot bicia , yarriren-gara çuen ga-
rhibu : hala-hala , nic-garaitcen balin-badut , eta
gabercen-balin-badut bere biciaz , gure meneco
beharco - çarete. Saülec eta israeldarrec ecin
ikhus-ceçaqueten icigarniqui handia cen guiçon
hura laztu gabe : horrec berac erakhartcen-çuen
Goliath burfudia guciatarat , erraterainocoan ere

desafioa eman-cioela ifraeldarren armada osoa-ri, eta etcela bat atrebitu haren aitcinean aguertcerat.

Davit, Isäiren semea, etcen, ordu hartan, erreguerequin : bihurtua-cen Bethleemerat çaintcecorzat bere aitaren arthaldeac, eta bacituen hirur anaia armadan. Egun batez, hala beharra ! Isäic egortcen-du Davit bere haurridetarat yateco cerbaitequin. Hetarat cen, chucen-chuchena, bi armadac elkharri lothcerat çohacela : Davitec utci-cituen berequin çaramatçan gauçac, eta eguin-çuen laster guduco lekhurat. Harat ceneco, horra non aguertcen-den Goliath, ohi beçala, bi armadeen erdian, egundainoco burfudia eta desafio bereequin, eta non ihesi egortcen-dituen ifraeldar iciperac. Bertcelaco animoa eracutsi-çuen ordean Davitec : erraten-cioten ingurutan cituenei : cer luque saritzat philistindar hori hill-leçaquenac ? borra leçaquenac ifraeldarren laidoa ? Ihardetsi-citçaion : baldin edireten balitz norbait Goliath hill-leçaquena, erreguec eman-lloçoquela nahi beçambat ontasun, bai eta bere alaba ezcontçan. Eliab, Daviten anaia çaharrenac, entçutean solas hec, erran-cion bere haurrideari : cer turçu elhe horiec ? Cer eguiteco duçu çuc hemen ? Non çabiltça ardiac trebes utciric mortuan ? Eçagutcen-dut çure chedea : guduacatcen ikhufi nahiac erakharri-çaitu alde hautarat. Davit urrunducen bere anaia ganic ; ordean gauça bera cioen helcen-cen lekhu gucietan.

Saül eguin-cen yaquinxun Daviten solasez, eta erakharri-çuen bere aitcinerat. Huna nola Davit mintçaru-citçaiion erregueri: nihorc ez beçça içan beldurric philistindar hartaz: ekharri-naiz haren contra guduçatcerat: ez da errana ez dudala eçcuraco. Saülec erran-cioen Daviti: gaztegui çara; etçara gai buru eguiteco philistindar, gudutan ohirua den hari. Davitec ihardetsi-çuen: ene aitaren arthaldea çaintcen-muenean, heldu-ciren batçutan lehoinac eta hartçac, ardi arrapatcerat: ordu heran, yarraiquitcen nintçaioten ondotic, lotheen nintçaien, eta utz-arazten niotçoten çaramatçaten ardiac: heldu balin baciren ene gainerat, harteen-nituen cintçurre-tic, eta gal-arazten-nioren bicia. Bada, gauça bera eguinen-dut philistindar haren alderat: lehoineen hortçetaric eta hartceen aztaparreraric beiratu-nauen Jainco harc berac beiraturen-nau philistindar haren eçcutaric. Saülec entçun-citue-nean gauça eçpanti-garri hauc guciac, erran-cioen Daviti: çohaci beraz, Jauna dela çure-quin: eman-araci-ciotçan cuirasa bat, erran nahi da, guerrontce-cara bat gorphutcean, altçai-ruzco casca, edo calota bat buruan, eta eçpata bat guerrian. Hauc guciac etciren Daviten nekhatcecotzat baicic. Aurkhitecen-cen planta ber-rian ecin hurren higui ere citequeien; khendu behar içan-cituen beraz bere cuirasa, bere casca eta bere eçpata; etcen alabainan halacoequin ohirua; hartu-cituen bere leheneco armac, cci-

nac baitciren maquilla bat eta habaillac, eta abiatu-cen philistindarraren contra.

Goliathec ikhufi orduco Davit, burlatu-cen hartaz, erraten-cioela : cer eguin gogo duc ? Cer ? maquilla batequin heldu-haiz ene gana ? Certzan duquitcen-nauc ? Uzte-duc nasqui cembait çakhur naicela. Yaquin ahal deçaquec yan-araciren-diotedala hire gorphutz tripia aireco hegastinei eta lurreco aciendei. Goliathec eguiterequin batean cembait hurrax bere lantçarequin Daviten gana, Davitec, harturic harribat, erabilli-cituen bere habaillac, landatu-çuen harria Goliathen copetaren erdian, eta artiqui-çuen ahuzpez, lurrerat. Orduan ebaqui-cion burua beraren ezpataz. Heriotce hanc hedatu-çuen ikhara philistindarretarat, eta bozcarioa Israël gucirat.

Daviten exemplu ederrac irakhatsten-darocu eçartcen gure fidantcia gucia Jaincoa baitan. Exai borthitzenac eta muthirienac, hala nola pafione nausituenac, laster dire garaituaç eta ezdeufatuac Jaunaren laguntça sainduarequin. Goliathen suphertasunac erran nahi du, ez deça ceren condatu hazcartasunaren gainean ; Jaincoac beheratcen eta urmariatcen-ditu supherrac eta sendoac, alchatcen eta khoroatcen-dituen demboran humillac eta munduaz arbuyatuac.

LXXXIX CAPITULUA.

*Saül becachten-da.**Jonathasen amudioa Davitentzat. I Erreg. 18.*

GUduric lekhora, Davit eramana içan-cen Saülen aincinerat; gueroztic erregue hare berequin çaducan, eta eman-cion guerla-guiçon multço baten aincindaritasuna. Jonathas Saülen semea, hambat accione eder philistindarren contra eguin-içan-çüena; etcitçaiion batere beçachtu Daviti, cembat baitcen ere arrotza: ikhustençuen bada Davitec goibeltcen-cituela, garaitia bakhar batez, berac orduraino ardietsi-cituen laudorio eta ohore guciac; aiticic ekharri-cioen Daviti ecin etran beçambat amudio: iduriçuen etçutela bieç gorphutz bera eta arima bera baicic. Jonathas bulhuci-cen bere berreguintça eta bere arma guciez, eta eman-ciotçon Daviti. Ordu hartan, populuac oraino urrunago eramanchuen bere bozcarioa. Davit heldu-cela Goliath hillic, eta haren burua escutan, Israelgo emaztequi oste bat ilqui-citçaiion biderat musicaco soinu guifa guciequin, nahiz ohoratu haren garaitia bere allegrantçiaz eta laudorioz. Ohore hura baçagocon Daviti; çor ere cioten israeldarrec bere librantçaren bihurkunde bat beçala; ordean nola emaztequi hec, bere cantuz eta musica soinuz, baitcioten errepicaz copla gucietan: Saülec hil içan-ditu milla philistindar, eta Davitec hamar

milla. Erregue bati baino ohore guehiago Daviti iratchequitce hura gaitcitu-citçaion Saül supherrari. Handic harat etcioen arraiqui behatcen Daviti, higundu ere çuen orduraino hambat maitatu-çuen, eta maitatu behar çuen.

Saülec ezcondu-çuen bertce batequin Merob, bere alaba çaharrena, Daviti emaztetzat agindua. Yaquin-çuenean Michol, haren alaba gaztea, ekharria-cela Davitentzat, gaztiatu-cion Daviti alaba hura hari ezcontçan ematerat çagoela, lehenic ehun philistindar hiltcecotan. Saülen chedea cen hura bera gal-araztea. Davit eman-citçaion bideari bere azpico cituen bakharrequin, eta hil-içan cituen berrehun philistindar. Orduan Saül ecin debecatu-cen bere hitza atchiquitcenic. Haren herrakhundea emendatcen-cen ikhusteaz Davit Israël guciatz maitatua, gueroago eta beldurrago cen hartaz. Eman-cen behin baino guehiagotan haren, bere escuz, hiltceco eguinbideran haren aitcinean manyura foinuz hari-cela. Ordean Davitec beguiratcen çuen dohaxuqui bere burua.

Saülec nahi içan çuen bertceez eraguin, berac ecin eguin-çuen: egorri-cituen, gau minean, guiçon armatuac Daviten etcherat haren hiltcecotzat. Davit gaitcerat çohan bere bicia, Michol bere emazteac ez balu-lagundu. Emazte hunec hain ungui eguin-çuen non yauts-araci baitçuen bere senharra leyho batetatic: eman-çuen guero çur bat ohean finhets-araztecotzat Davit eri cela:

arte hartan Davitec eguin-çuen bide, eta itçuri-
içan-cen haren biciari nahi-ciotenetarie.

Cer etçuen eguin Jonathasec bere aitaren su-
mindura aphacegatcecotzat, eta hari eracutsterat
ematecotzat exai handi bati beçala yaçarri nahi
cioen hura, cela haren cerbitçaririe leyhalena!
Ordean Jonathasen eguin ahal guciac alferretan
içan-ciren; Saül haren aita Daviten alderaco
herrakhunde berean guelditu-cen.

Ala urricalgarría bai-da bihotz bat inbidiari
utcia-dena! Cer desmafia icigarrí ez du eguiten
presunetan gure salbamenduco exai ichil eta cal-
tekhor harc? Saülec preçatceco-çuen Daviten
prestutafuna; ordean certaraino ez da helcen
guiçonaren esquergabetafuna! eçagutu behar bi-
dean çordun cela bere khoroaz beraz Daviten
alderat, Saül, bihotz gogorrac ez dio herrarie
eta sumindurarie baicen eracutsten. Nonbait er-
ran behar da beraz inbidiac ungui ixutcen-duela
bat-bedera, eta passione harc gure higuntça gu-
cia ungui mereci-duela!

XC CAPITULUA.

Jonathas eta Davit. I Erregueac 21.

JOnathasec ikhufi-çuenean ecin fendaruzcoa ce-
la bere aitaren izpirituco gaitza, eta cer che-
de çaraman bere ungui-eguillearen contra, erran-
cioen bere adisquideari urruntcerat eguin behar
çuela Saülen beguietarie: elkhar maitequi bes-

sarcatu içan-çuten hastantcean bata bertcea ganic, eta agundu-cioten elkharri amodio bethico bat.

Davit hedatu-cen Nobeco hirirat, Achimelech aphez-handia gana. Hiri hartan çatçan Jaunaren tabernaclea: etçuen armaric, eta etçaquien non ediren yateco cerbait, dela beretzat, dela yarraiçuitcen citçaienentzat. Galdetu-cioen cembait ogui aphez-handiari, eta erran cion, buruz-buru, erregueren manu hertsiac eman-araci-çutela bidean, içan gabe astiric behar cituen gaucen hartceco. Guerthatu-cen Achimelechec ez-baitçuen bertce oguiric, lekhat ogui propoficioneco deithcen-cirenac: hec ere altchatu berri ciren urrezco mahainaren azpitic, eçartecotzat, leguearen arabera, heien orde, bertce oguiac. Apheçac ciren bakharrac ogui hetaric yan ahal ceçaqueteienac; ordean aphez-handiac, ikhufiric Daviten herfura, eman cioen ogui hetaric; eta nola tabernaclean aurkhiten baitcen Goliathen ezpata, hura ere eman-cioen Daviti ez içanez bertceric hari escaintcecotzat.

Saülen aircindaritaric bat Doëg çaritçona, ordu hartan, han guerthatu-cen: berehala eguiçuen Saül yaquinxun nola aphez-handiac emançiotçan Daviti propoficioneco oguiac yaterat, eta Goliathen ezpata. Saülec, ordu berean, era-kharri-cituen bere ganat Achimelech eta haren leinuco aphez, Nobeco hirian aurkhiten-cirenac. Saülen aircinerat cirenean, erregue harc er-

ran-cioen aphez-handiari : cergatic horrela aguert-
 cen-çarete ene contra , nahiz çu , nahiz İläiren
 femea ? Ceri dagocola eman-dioçu Daviti ogui
 hetaric , eta ezpata bat ? Achimelechec ihardet-
 fi-cion erregueri : ez ahal da bat , Jauna , çure
 azpicoen artean , çure alderat Davit beçain ley-
 hal denic : bertce alde , Jauna , Davit çure fuhia
 da , eta çure manu gucien compliterat dago :
 urrun da uzte-içan bai dut eguin gaixquiric tıpie-
 na : hitz bat ez naquien çuc orai aiphatcen di-
 tutçun gaucetaric. Erreguec erran cioen Achi-
 melechi : ez da haratic ez hunatic , oren hun-
 tan berean , bicia galduren-duçue , çuc eta çure
 etheco guciec. Ordu berean manatu-cituen in-
 guratcen-çuten guiçon arma-dunac yaçartceaz
 Jaunaren aphecei , eta heien hiltceaz , cioclaric,
 baçaquitela Davit ihes çabillala , halaric ere et-
 ciotela deufere adi-araci. Etcen bakhar bat eçarri
 nahi çuenic efcua Jaunaren aphezen gainean. Ho-
 ri ikhufiric , erreguec manatu-çuen Doegue heien
 hiltceaz. Doeguec eguin-çuen obediterat : hil-
 cituen , egun hartan , İläietan hogoi eta bortz
 aphez : farrasqui hartaric lekhora , Saül hedatu-
 cen Noberat , eta passaraci-cituen guciac ezpa-
 tan , azquenaz-goiti bulharreco haurtac berac.
 Bakhar bat itçuri-içan-cen defmafia hartaric , hu-
 ra cen Abiathar Achimelechen femea , ceinac
 ihes eguin-baitçuen Daviten gana. Daviten bi-
 hotza içan-cen axecabez çaurthua halaco berrien
 entçutean. Erran-cion Abiathari : gueldi-çaitc

neurequin : çorte bera içanen-dugu barac nola bertceac : elkharrequin galduren-gara, edo beguiratuco-ditugu hieç gure biciaç.

Daviteç, ikhufiric etcela fegurean Saülen lurretan, hedatu-cen Achis Gethico erregue ganat, philistindarren bazterretarat; ordean bere fama handiaç gal-arazter cion bicia. Erregue harc axequin hartu-çuen bere efcutan içateaz guçon bat guerletan hambat accione eder eguin cituena. Hiltcerat çaraman Davit, baldin Jaincoac çarabillan prefuna miragarrî hau ez balitz baliatu asmu antçexu batez : beguiratu-çuen bere burua errhoarena eguinic. Achis erregueac herrechqui finhetfi-çuen nahasia cela Daviten izpiritua : erran-cioten bere errefumaco huruçaguiç; cergatic erakharri-duçue guçon hori ene beguierarat ? Certaco far-araci-duçue ene palacioan ? Ez othe guinduen bada errhoric asqui gure herritan, heien emendatcerat hari gabe ? Hunela itçuri-cen Davit bere exaien efcutaric. Bihurtu-içan-cen Israelgo errefumarat.

Eliçaco aiteç diote Daviten errhoqueria cela-coa etcela funxean errhoqueria, bainan hai egui-azco çuhurtcia. Guehien errho iduriac dire asco-tan çuhurrenac. Guirizino bateç ez du beraz ce-ren hartu damuric munduac uzte içateaz izpiritu flacoa duela, hedadura gutitacoa dela. Oin hun-tan behatcen ohi diote mundutiarrec arima Jain-cotiar eta munduco placer çoragarritaric ihes da-biltçanei. Hulacoac dire bizquitartean funxqui

286 TESTAMEN ÇAHARRECO
arraçoinatcen-dutenac , eta bakharrac agrada-
garriac çuhurtcia bera denaren beguietan.

XCI CAPITULUA.

Nabal eta Abigail. I Erregueac 25.

DAvitec çaraman bicia, Saül exaitzat aguert-
cen citçaion orduz gueroz , osloqui cen ur-
ricalgarria. Egoitçaric gabe , mendiz-mendi , ar-
rocaz arroca çabilhan , ihefari emana. Haren
bihotza guehienic çaurthcen-çuenac cen ikhustea
gauça gucien escafean haren ganat hedatuac-ci-
ren eta orotarar yarraiquitcen-citçaizcon lau ehun
guiçonac. Egorri-cituen hetaric hamar Nabal ga-
na , nahiz cembait laguntça. Nabal hura içanxu-
na cen ; ordean molde-gaitça eta gogorra. Man-
datari hec eguin-cioten salutantcia Nabali Davi-
ten partez , eta galderu-cioten cerbait yanari ; er-
ran ere cioten etciotela egundaino eguin bidega-
beric den gutiena, haren lur bazterretan egon-ci-
renean. Nabalec ihardetsi-cioten : nor duçue Da-
vit hura ? Cer da Isäiren semea delaco hura ? Ez
da orai ikhusten nausien ihes dabilitçan sehirc
baicic : çuentzat ditut bada ene oguiac eta gai-
neraco yanariac : ez , ez , ahal çohazquete ; ez
dut deusic emateco eçagutcen ez ditudan , eta
harar hunat dabilitçanei. Davit eman-cen sumin-
duran berri hauc entçutean : funditcerat çara-
man Nabal bere ontasun guciequin Abigailec ez
balu hartaric guibelatu.

Abigail cen Nabalen emaztea , haren senharrara çoróa cen beçain çuhurra bera. Yaquin-çuenecotz Daviten galdeari eguin-citçaión beguitarte tcharra , cargatu-cituen bere aſtoac yateco gauça guciez, eta hel-araci-cituen Daviten gana : higrantcen bera ere aſto baten gainerat. Etçuen hain laſter ikhuſi Davit , iſon yaufi baitcen eta eguin baitcion agur handi bat : yari ere cen ahuſpez haren oinetan , eta mintçatu-citçaión hunembat çuhurtçiarequin , non ematu-baitçuen Daviten haſſerradura gucia. Davitec onhetſi eta hartu-cituen Abigailen emaitçac ; emazte hura bihurtu-cen bere etcherat ; etcioen erran berehala bere ſenharrari cer eguin-çuen , arnoan celacotzat ; bainan guciac chehatu-ciotçan biharamunean. Nabalec etçaquien non cen : laztu-cen gucia ikhuſteaz certan emater çuen bere burua : lothu-citçaión ikhara ecin erranezco bat. Handic hamar bat egunen buruan , Jaincoac punitu içançuen , eta hil-cen.

Davitec entçun-çuenean Nabalen hil-berria , erran-çuen : bedi Jaincoa benedicatua punitceaz Nabal nere alderaco bihotz gogortafunaz , eta ceren beguiratu nauen eguin gogo nuen gaixqui handitic. Handic laſter , Davitec galdetu-çuen Abigail ezcontçan. Emazte hunec etçaducan bere burua halaco ohore batentzat ; ordean baçagocón haren humiltafunari eta haren çuhurtçiar içatea printce bat ſenhartzat.

Abigailec irakhatſten-darocu bere arraitafunaz

eta eztitafunaz , nola behar garen hartu bere buruac sumindurari eta gaixqui eguiteco chedeari utzten diotçoteneen alderat : ez ahal da , halacoen efcuratceco eta ematceco , molde hoberic nola hitz ona eta humiltafuna.

Davitec bere aldetic irakharsten-darocu amor eman behar çaiola arraçoinari ; eta çapatu-behar direla barneco mobimendu guciac eçagutçendugun ordytic gaixquirat dakharquetela.

XCH CAPITULU A.

Davitec guphidetsten-du Saül. I Erreg. 26.

SAülec huntarainocoan nahi cion Daviten biçari , non bil-araci-baitcituen bere errefumaco indar guciac guiçon bakhar haren gal-araztecotzat. Yaquinxun eguin-cenean Davit Ziphco mortuan cela , abiatu-cen haren ondoan. Cer eguiten-du Davitec ? Badoha bakhar bakharra Säülen camparat , Abisäi lagun harturic. Heltcen-da Säülen tentarat edo cabanarat , eta aurkhitcen du erregue lo çatçala. Abisäic erran-cioen orduan Daviti : ikhusten-duçu Jaincoac efcutarat ematen-darotçula çure exaia : banohaco beraz bicia eramaterat ene lantçaz. Davitec ihardetficion : beguira-çaitc halaco lan batetaric. Nor da bere efcua eçar-deçaqueienic , gaixqui handi bat eguin gabe , Jaunaren gantçutuçren gaincan ? Har-eçaçu bakharic haren lantça eta haren edateco toquia , eta ilkhi-gaiten hemendic.

Davit

Davit athera-cen beraz Saülen campatic, nihorc deufere eçagutu gabe : *Jaincoac lo pissu bat egorri-cioten campan ciren guciei* : higan-cen mendizca baterat, eta eguin-cioten Saülen armadaoei oihu, beregainqui Abneri, ceinac oraino premia guehiago baitçuen erregueren beguiratceco : erran-cioten boça altchatuic : norbait ibilhi da çuen campan, nahiz hill erregue çuen nausia : ez da behintzat huntan gueçurric. Miraçaqueia non diren haren lantça eta edateco toquia, ea edirenen ditutçuen bada bere lekhitan. Saül iratçarri-içan-cen oihu hartan, eta eçaguturic Daviten boça, erran-cioen : Davit ene semea, çure boça entçuten ahal dut. Davitec ihardetfi cion : bai, ene boça entçuten-duçu, ene Jauna eta ene erreguea : cergatic, Jauna, persecutatcen-duçu çure cerbitçaria ? Cer eguidut ? Non da ene hobena ? Ez bequicçu gaitzets mintço-banatçaitçu hitz hautaz : baldin Jaincoac baçarabiltça ene contra, onhets-beça eguitendiodan sacrificioa sumetitcean haren manu gucietarat ; ordean guiconec balin-baçarabiltçate, mardaricatuac dire Jaunaren aiticinean ni khendu nahi icateaz haren primuçatic, eta ni bortchatceaz Jainco arrotceen cerbitçatcerat.

Davitec erran-çuen oraino : huna erregueren lantça; hurbil-bedi harenetaric norbait hunen bilha. Guero mintçatu-citçaion Saüli hunela : Jaincoac libratu-çaitu, egun, ene escutarat ; ordean beguiratu-naiz besloa altchatcetic Jaunaren gant-

çutuaren gainerat; preçatu-dut, egun, çure bicia. Ochala, Jaincoac ere onhets-baleça neurea, eta beira-banintça gaitz gucietaric ! Saülec ihardetsi-
cion : bekhatu eguin-dut ; bihur-çaitte ene gana,
Davit ene femea ; utci-darotaçunaz gueroz e-
gun bicia, ez duçu ceren beldurric içan eguinen
darotçudala behinere gaixquiric. Eçagutcen-dut
orai çoratu bat nintcela çuri yaçarri nahi içateaz,
eta ez naquizquiela gauça guciac, ciren beçala.
Hitz hauc erran eta, Saül urrunducen handic,
eta Davit ere hedatu-cen bere azpico cituen lau
ehun guiçonequin philistindarren lurretarat. Yar-
ri-cen Achis, Gethco erregueren, cerbitçuan, eta
içan-çuen bere egoitçatzat Sicelegco hiria.

Eliçaco aita guciac handizqui altchatu-dute
Daviten emetafuna. San Ambrosio mirexia dago
nola etçuen hill bere bicia beguiratceco, eta erre-
funa bat beretceco, berari bicia eraman nahiz
çabilhan exai ikharra-garri hura, hain errech-
qui, eta nihortaz ikhufia içan gabe, eguin ce-
çaquelaric bere colpea. Exemplan mira-garria,
eta irakharsten-darocuna exaiei barkhatcen, eta
unguia gaixquiarentzat bihurtcen ! Saülec eder-
rexten-du, ecin bertcez bada ere, Daviten bi-
hotz ontafuna ; ordean esquer gabe hura ez da
hargatic bere baitan sartcen : egundaino beçala
perleguitcen-du bere ungui-eguillea. Hemen ague-
ri da cein urricar-garri den bihotz bat inbidiaz
phoçoatua-dena.

XCIII · CAPITULUA.

*Sicelegco ontasunac eramanac, eta hiri hura
errea. I Erreg. 29.*

Davit Sicelegco hirian cela, guerra, ohi beçala, biztu-içan-cen ifraeldarren eta philistindarren artean. Achifec baçaquien Daviten eta harequin ciren guiçoneen animoaren berri; fidatcen-cen bertce-alde, heien leyhaltasunaren gainean: eraman-cituen heraz berequin gudurat. Ordean herri hetaco buruçaguiac cembait traidorequerien beldurtean bici-ciren: etçuten nahi Davit aurkhi-çadin guduan, crakhari ere çuten Achis erreguea haren urruntcerat. Davitec orduan hartu-çuen damuari yarraiqui-citçaion bertce bat oraino minagoa. Amalecitarrac yabetu-ciren Siceleguez, erre-çuten hiri hura, eta eraman handic aurkhi ahal gucia, baita emaztequiac eta haurrac ere. Daviten bi emazteac, erran nahi da Achinoam eta Abigail, gathibuen balxan edireten-ciren. Davit eta harequin cirenae bihurtu nahi içan-cirenean hiri hartarat, ikhufiçuten eguin cen desmasia ici-garria. Eman-ciren hasgorapen minenetan eta nigarric kharaxenetan. Hauc guciac etciren oraino asqui. Daviti yarraiquitcen-citçaizcon guiçonec ecin consolatus galtceaz bere emazteac eta bere umeac, yaçarri nahi içan-cioten Davit berari, çorigaitz hetaz hobendun içan balitz beçala: harricatcer-çuten guiçon

faindu hura : ordean Davitec Jaincoa baitan çaducan bere indar eta fidantcia gucia : consultatuçuen beraz bere naufi divinoa, yaquitecotzat cer eguin ahal ceçaqueien amalecitar gaixtaguinen alderat : Jaincoac laudatuçuen heien ondoan abiatceco çaraman chedea.

Orduan Davit eman cen bere yende gucien buruan, nahiz ardietsi amalecitarrac. Daviten berrehun bat guçon guelditu behar içan-ciren bidean, indar escafez, eta ecin lagunei yarraiquiz. Davitec bathuçuen dohaxuqui gaixtaguin hetaric bat gucia hagarandua, hirur egun hetan yan eta edan gabea : eman-citçaiion behar cena. Davitec yaquinçuenean haina hura amalecitar baten gathibua cela, erran-cioen : hel-araz-gaitçaquec yende hec diren lekhurat? Gathibuac ihardetsicion, eguinen-çuela harc galdetcen-çuen, ez galtcecotan bere bicia, eta ez içatecotan-largarua bere naufiaren escutarat. Gathibua bere hitzaren yabe aguertu-cen. Davitec atceman-cituen amalecitarrac guti iguriquitcen-çutela : yaten, edaten eta dantçan hari ciren bozcario handitan : yaçarri-cioten borthizqui : defeguin-cituen hetaric guehienac, eta bertceac eman-citçaiizon ihesari. Escuratu-cituen gaixtaguin hec ebatfi cituzten ontasun guciac, baita beroquin çaramatçaten gathibuac : molde hartan etcen deufere galdu.

Davitec defeguin-cituenean amalecitarrac, bihurtu-cen ecin yarraiqui-citçaiizon, eta bidean utci behar içan-cituen berrehun guçonetarat :

mintçatu-citçaien amulxuqui. Harequin cireneta-
ric bakhar batçu hafi-ciren tcharqueriaz, erraten :
ez direnaz gueroz gurequin ethorri, ez dute be-
har exaien gainean harturic heldu-garen gauceta-
ric : asqui da bihur-daquizcoten bere emazteac
eta bere haurrac. Davitec ihardetsi-cioten çuhur-
qui : ene anaiaç, ez eguin horrela : Jaincoa ga-
nic ditugu içate hauc : harc berac beguiratu ditu
gure biciac, eta libratu ohom hec gure escutarat.
Ecin guducatu dena partçurer içanen-da gudu-
catu denarequin ; parti-beitez beraz guciac gu-
cien artean. Hala eguin-cen ; eta ordu hartan Da-
vitec eman-çuen manua guerorat legue bilhaca-
tu-cen Israelgo errefuman.

Sicelegco gaixtaguinac demboraequin atce-
manac eta punituac içan-ciren. Erran-daite gauça
bera gure mendeco bekhatoreez. Providencia a-
dora-garriac egortcen-diote noiz edo noiz, cem-
bait gaztigu humilia-garri ; batean eritasun bor-
thitz bat, bertcean axecabe min bat ; hitz batez,
yafaten ohi dute ceruco cembait cigorrada han-
di, bicitce huntaric beretic. Baldin guphidetsiac
balin-badire mundu huntan, oraino guehiago ur-
ricaltceco içanen-dire bertcean. Cer içanen-da
hetaz ? Cer bilhacaturen dire aguertu beharco du-
tenean yufficiac berac yuyaturen diruenaren be-
guietan ! Cer lastima ! cer punimendu ikharra-
garri ez dago heientzat !

XCIV CAPITULUA.

Samuel aguertcen-çaiio Saüli. I Erreg. 28.

PHilistindarrec bildu - cituzten bere tropac : campatu-ciren Sunaman, eta Saül eman-cen ifraëldarrequin Gelboen. Erregue hunec ikhufi-çuenean philistindarren armada, icialdura farthucitçaion bihotzean. Consultatu-çuen Jaincoa, eta Jaincoac etcioen deufere adi-araci ez ametsetan, ez aphecen, ez eta profeten bidez. Khendu berri cituen bere errefumatic azuac eta sorguinac, Jaincoac debeatcen-çuelacorzat halacoen consultatcea; ordean ikhufiric Jaincoac etcioela batrete ihardetsten, yo-çuen berac hetarat. Errancitçaion bacela Endoren emazte bat sorguincoan çaquiena : harturic bi lagun, hedatu-cen haren gana, gueritacoen-çuelaric bere hurua. Sarthucen, gau minean, emazte haren etchean, eta othoitzu-çuen erakhartceaz haren beguietarat, hanc erranen-cioena : emazte hura nekhez eman-cen hartan : eicen sohera fida ; beldur ere cen eraman-ciogoten bicia : ordean Saülec hitz einancioen yuramentuaren azpian, ez-eitçaiola gaixquiric eguinen. Orduan emazte hanc galdetucion Saüli : nor nahi cinducue ikhufi ? Saülec ihardetsi-çuen : eracuts-dieçadaçu Samuel : bacuen bi urthe profeta hau hilla cela. Emazte hanc ikhufi-çuenean Samuel aguertcen, artiqui-çuen oihu handi bat, eta erran-dioen Saüli : cergatic en-

ganatu-nauçü? ecen Saül çara. Erreguec ihardetfi-çuen : ez içan beldurric. Cer ikhufi-duçu? Ikhufi-dut, erran-çuen emazte harc, Jainco bat lurpetic atheratcen. Saülec galdetu-cion : nola da eguina? Emazte harc ihardetfi çuen : guiçon çahar bat da, capaz estalia. Saülec eçagutu-çuen Samuel bera cela, eta eman-cen lurtean ahuspez. Orduan Samuel mintçatu-citçaion hitz hautaz : certaco affaldatu-duçu ene defcanxua, ni hunat erakharric? Saülec ihardetfi-cion : ecin erranezco hersturan guerthatcen naiz. Philistindarrec gudu ematen-darotet, eta Jaincoa urrundua da ene ganic. Consultatu-dut, eta ez du deufic ihardetfi : horra cergatic nahi cintudan ikhufi; axeguin nuque yaquitea, çure ahotic, cer eguin behar dudan. Samuelec erran-cioen horren gainean : Jaincoac utci-çaituenaz gueroz, cer nahi duçu ene ganic? Eguinen-du çure alderat, nic haren icenean, erran darotçudana : emanen-dio çure errefuma Davit çure semeari, ceren ez dioçun obedientcia ekharri Jaunaren manuari, eta ceren etçaren amalecitarren alderat aguertu haren colera fainduac galdetcen-çuen beçala : largaturen-du Israël philistindarren escutarat, eta enequin içanen-çarete, bihar, çu eta çure semeac. Solas hunec laztu eta ikharatu-çuen Saül huntaraino, non erori-baitcen çabal-çahala lurre-rat. Deufere hartu gabea cen egun hartangucian : emaztequi azti harc, eta han ciren bi lagunec erakharric-çuten Saül aphur bat yaterat. Erreguec harc

296 TESTAMEN ÇAHARRECO
bildu-cinuen bere gorphutceco indarrac , eta he-
datu-cen bere armadarat.

Saül, bera nor içaterat, erregue handi eta
dohaxu bat behar-cen : hortacotzat alqui çuen
Jaincoaren nahia eguitea;ordean desleyhal aguer-
tu-cen haren alderat , eta ordu beretic , içan-cen
largatua bere ixumendu ondicozcorat : yauts-a-
raci-cinuen bere gainerat gaztiguric icigarrienac.
Saül dohacabearen exemplu lazgarriac irakhat-
ten-darocu munduco içateac , handitafunac , er-
reguetafuna bera deus guti direla , edo hobequi
errateco , deufic ez direla ceruco laguntçagabe ;
ordean gure ganatcecotzat ceruco graciaç , bethe
behar ditugu arthosqui Jaunaren manu salba-
garriac , eta beguiratu maitequi haren amudio
iaindua. Saülen çorte auhenda-garriac erraten-
darocu beraz ediretecotzat gure çorion eguiazcoa,
billatu behar dugula , ez inbidian eta herrakhun-
dean , edo gure nahien eguitean , bainan bakhar-
ric Jaincoaren alderaco leyhaltafun offo eta ixu-
batean.

XCV CAPITULUA.

*Saülen heriotzea, Nola hartzen-duen Davitec
berri hau. I Erreg. 31.*

SAül camparat cenean, eman-cen gudua : is-
raeldarrac garaituac-içan-ciren ; hill-çuten he-
tariç hainitz Gelboeco mendiaren gainean. Jona-
thafec eta Saülen bi semeec galdu-çuten bicia gudu

hartan : exaiee Saül berari yaçarri-cioten guehienic. Colpatua-içan-cen, eta ikhufi-çuenean hartua içaterat çohala, erran-cioen bere aiteindaritaric batü : athera eçaçu çure ezpata, eta hill naçaçu, errana içan ez-dadin exaieen efcutic galdududala bicia. Galde hunec laztu çuen aiteindari hura, eta etcen eman içan nahi eguinbide hartan. Saülec hartu-çuen bere ezpata, landatu-çuen puntaz gora, eta artiqui-çuen bere burua haren gainerat. Orduan aiteindari harc ikhufiric etcela guehiago biciric Saüentzat, eman-cion heriotce colpea.

Biharamunean, philistindarrec ediren-cituzten Saül eta haren hirur semeac hillac, eta ebaquçuten Saülen burua; hartu-cituzten erregue haren armac, eta eçarri-cituzten bere Jainco faltso baten templuan. Guehiago eguin-çuten : urkhatu-çuten Saülen gorphutza Bethsanaco murrueen gainean : ordean Galaadarrec alchatu-cituzten, gauaz, erregue haren eta haren hirur semeen gorphutzac, erre-cituzten, eta lurpean farthu heieen heçurac.

Gauça hauc guciac iragaten-ciren demboran, Davit Sicelegeo hirian guerthatu-cen. Hurbilducitçaion guçon bat Saülen armadatic heldu-cena, eta eguin-cion agur handi bat. Nondic helduhaiz, erran cioen Davitec ? Jauna, ihardetsi-cion bertceac, itçuri-naiz israeldarren armadatic. Davitec erran cioen : cer berri da bada alde hartan ? Nola iragan - dire eguitecoac ? mintça - hadi,

Guiçon harc ihardetsi-çuen : gudua eman-da ; armada defeguina-içan-da ; hainitzac hill-dire : guehiago dena : Saülec eta Jonathas haren semeac galdu-dute bicia. Davitec galdetu-cion berri ekhartçaille hari : nondic daquic Saül eta Jonathas hill-direla ? Bertceac ihardetsi-çuen : ikhufi-dut Gelboeco mendi gainetic nola Saülec sartcen-çuen bere burua ezparan. Hartua içaterat çohan philistindarrez , hori ikhufiric , Saülec deithu nau bere gana , eta othoitzu nau hil-neçan lehen bai lehen. Nola ecin guehiago bici-baitcitequeien bere buruari eman-cioen colpearen ondoan , eguin-dut galdetcen-çuen , eraman-diot bicia : hartu-ditut guero , haren kho-roa , eta braceletac edo escu-muthurretacoac : huna non ekhartcen-darozquitçudan. Cer-berri hiragatti Davitentzat ! Guiçon miragatti hau yari-cen nigartez , eta erran-cion berri ondicozco heien emalleari : nola atrebitu-haiz escua eçartcerat Jaunaren gantçutuaren gainean ? Dembora berean , eman-çuen manua hil-ceçatela guiçon hura , cutsatcen-cenaz gueroz , bere aithorraren arabera , Saülen heriotcean.

Saül hil-cenean , Davitec consultatu-çuen Jaincoa , yaquitecotzat cer eguin behar çuen. Jaincoac erran-cion çohala Judearat. Hala eguin-çuen , eta Judaco tribuac sacratu-çuen beré erreguetzat : Davitec hogoi eta hamar urthe ci-ruen ordu hartan. Abner , Saülen armadaco ait-cindariac , eçagut araci-çuen Isbofeth Saülen

femea bertze hamar tribuen erreguetzat. Handic bi urtheen buruan, bi gaixtaguinec hil-içan-çuten Isbofeth lo çatçala, eta eram-an-çuten haren burua Davit gana, uztez hari axeguin eguin. Cembat ere Isbofethen heriotceac eror arazten baitçituen Judaco tribu edo herri guciac Daviten efcutarat, eta eçartcen-baitçuten Davit errefuma offo baten buruan, urrun da bizquitartean boztu-baitcen, den gutiena, ikhufteaz ebaquia Isbofeth bere exai muthiriaren burua. Guehiago dena, hil-araci-çituen berehala buru haren ekhart-çailleac.

Daviten emetafunac eta bihotz-ontafunac irakhatfen-darocute, ez-dugula axeguin hartu behar gure exaieen heriotceaz, ez eta heien axecabeaz, cer nahí damu, idoi eta bide gabe içandegagun heien gamic. Orhoit-gaiten bethi gaixqui-eguilleac ere anaiac ditugula, eta Jaincoaren manu çorrotça dela hei barkhatcea eta heien maitatcea. Nola ez barkha gure exaiei, yuie ikhara-garriac hambat barkhatcen-darocunean? Nola hec ez maita, falbatçaille amulxuae maite-gaituen demboran gure gaixtaqueria gucien erdian? Errateco edireten-dugu Daviten alderaco Saülen efcuergabetafunaz eta herrakhundeaz. Cer dire bizquitartean Saülen gaixqui guei ac, guc, aitaric hoberenarentzat aguertcen-dugun urruntafunaren, eta gure bekhatuac haren mayefate adora-garriari eguiten-dioen idoi eta offentfaren aldean.

 XCVI CAPITULUA.

Archa Jerusalemerat eramana. Davitec yotcendu manyura, eta dantçatcenda archaen aiticinean. II Erreg. 6.

DAviten lehenbicico lana sacratua içan-cenean erreguetzat, içan-cen yabetcea Jerusalemece, Sion çaritçon gaztelluaz. Jebuseandarren escutan aurkhitcen-cen orduraino. Davitec eguinquen bere egoitça gaztelli hartan, eta horra cerçatic deithcen-çuten Daviten hiria. Bertce alde, eramancituen bi biçtoria handi philistindarren gainean: horic heldu-cen ikharan baitçaduzcan inguru hec guciac.

Aipharu-ditugun bi biçtoria handitaric lekhorra, Davitec erakharri nahi içan-çuen Jerusalemerat allientciaren archa, eta eçarri bere etchean. Archa hura çatçan Cariathiaringo hirian, philistindarrec bere escutaric largatu-çutenetic gueroz. Davitec bilducituen ceremonia eder hartacotzat, apheçac, levitac, eta Israelgo buruçagui guciac. Hartu-çuten archa Abinadabeen etchean, eta eman-çuten orga berri batçutan. Oza eta Ahio, Abinadabeen bi semeac, ciren orgaren guidari. Davit etcen, bide gucian, baratcen manyura yotcetic, eta etcen bozcariaczo eta muficaco chirola eta soinuric errepicatcen etçutenic archaen aicin guibelelan. Orga çaramaten idiac icituric, makhur-araci-çuten aphur bat archa,

Oza beldurtu-cen eror-çadin; beldur harc era-kharri-çuen hedatcerat escua archarat. Jaincoac punitu-çuen oren berean, archaen uquitceco Ozac hartu-çuen atrebentcia : erori-cen han be-rean hilgogorra lurrerat. Ikhus-garri hunec laztu-çuen Davit, eta çaurthu haren bihotza Jaunaren alderaco ikhara handienaz : erran ere çuen : nola far-daite Jaunaren archa ene etchean? Etcen na-hi içan eguinbide hartan eman : eta eraman-ara-ci - çuen archa Obededomeen etcherat. Archa egon-cen, hirur ilhabete, Obededomeen etchean. Jaincoac hedatu-cituen bere benediccioneac O-bededomen eta haren ahaide hurbil gucien gai-nerat. Davitec yaquin - çuenean benediccione heien bertia , hartu-çuen , bi-garranean, archa bere etcherat hel-arazteco chedea ; ordean eman-çuen manua levitec ekharriren-çutela.

Davitec eguin-çuen bide Obededomeen et-cherat : berequin cituen Israëlgø çabarrac , eta armadetaco aiteindariac. Levitec hartu-çuten ar-cha bere sorbaldetan, eta sei hurratietaric sei hur-ratsetarat , imolatcen-çuten idi bat eta akher bat. Aphez eta levita ofte handi batec cantatcen-çu-ten , eta yotcen musicaco soinuac ; etcen alde gucietaric entçuten bozcariozco oihurie baicic , eta Davit bera , harizco arropa bat çuela yaunf-turatzat , hari-cen archaen aitecinean dantçan , dio iscribu sainduac , munduan eguin ahala. Sar-thu-cirenean hirian , Michol Saülen alabac ikhu-s-çuen leyho batetaric , erregue bere senharra

dantçan hari cela archaen aircinean , gaixqui har-
tu-çuen Davitec, seinalatcen çuen allegrantcia
hura.

Ceremonia eder hartaric lekhora , Davit bi-
hurtu-cen bere etcherat, Micholec erran-cion bur-
laz : ala Israelgo erregueac ohore hainitz eguin-
baidio egun bere buruari , birri eraguiteaz mun-
du guciari ! Davitec ihardetsi-cion bere emaz-
teari : Jaincoac , utciric çure aita , eta çure et-
checo guciac , bereci-içan-nau haren populuaren
buruçaguitzat : dantçatu-naiz beraz axeguinequin
Jaunaren aircinean , eta dantçaturen-naiz berriz
ere , beheitituren-naiz oraino guehiago : arbuia-
turen-dut ene burua : ohore daducat chehe eta
aphal aguertcea mundu guciaren beguieran.

Nor da , gure artean, ikharatceco ez duenic
ikhusteaz Ozaen punimendu laz-garria ? Cer e-
guin-çuen ? Cer cen haren gaixquia hill gogorra
erortceco ? Beldur cen archa eror-çadin orgue-
taric , eta haren chuchentcecotzat hedatu-cioeri
escua , Jaincoaren debecuaeren contra. Horra O-
zaen bekhatu gucia. Hala punitua içan denaz
gueroz Jaincoaren leguea çaducan archa uquit-
cea baicic eguin etçuena , cer punimendu ikha-
ra-garri ez du iguriquitceco legue fainduaren e-
maillea bera arbuiatcen-duenac bere bekhatuez,
haren gorphutz garbia eta sacratua profanatcen-
duenac bere communione gaixtoez !

Davitec ematen-darocu humiltafunaren exem-
plu eder bat. Ahantzten-çαιο erregue handi hari ,

hartceen , lehoineen eta guizonen gainean eramandituen bictoria loriosoac ; ez da orhoitcen bere aphaltafunaz baicic. Lakhet du chume aguertcea munduaren beguietan. Jaincoaren aitcinean bilhatcen-du bakharric eguiazco handitafuna. Abifu çuhurra guretzat ! Arbuia-detçagun beraz lurreco ontafun eta ohore diren guciac, eta yarraic-gaquizcon humiltafunari : maiz erabildeçagun gogoan axeguin, ontafun eta ohore gucien ithurburu dohaxua, erran nahi da ceruco errefuma , humilentzat dela.

XCVII CAPITULUA.

Daviten embachadoreac , edo mandatari ohorecoac, eta erregue haren eroricoa. II Erreg. 10.

H Il-cenean Naas ammonitarren erreguea, Davitec gaztiatucion Hanon, haren seme eta ondorioari, damu çuela haren aitaren heriotceaz, elkhar atchiquitcen çutelacotzat. Urrun da ordean honestafun hau içan baitcen behar beçala hartua. Printce gazte hari finhets-araci-cioten Davitec gordetcen-çuela cembait chede gaixto adisquidetafunaren itçalean ; etcela beraz ceren fidatu haren baitan ; mandatari hec egorriac cirela bazterren ikhusterat, eta eçagutcerat lekhuric flacoenac, errechquiago yabetcecotzat ammonitarren errefumaz. Hanonec finhetsiric gauça hauc guciac hala cirela , idoiztatucituen Daviten mandatariac : motch-araci-cioten biçarraren erdia ,

eta hauts-âraci heien soinecoac, gainetic behe-
 raino. Davitec minqui hartu-çuen gauça. Egor-
 ri-cituen yendeac bere mandatari ohorezcoen bi-
 derat heien consolatcecotzat, eta hei erraterat ez
 aguertceaz hala Jerusalemen ; bainan égoteaz Je-
 richon, biçarra bertiz ethor-arteraino. Davitec
 eman-cion finqui bere buruari etçuela utci behar
 halaco idoi bat punimendu gabe : egorri-çuen
 Joab , bere armadetaco aitcindaria, ammonitar-
 rei gudu ematerat , eta içan-ciren garaituac. On-
 doco urthean , ammonitarrac altchatu ciren is-
 raeldarren contra , armada handi batequin. Da-
 vit eman-cen bera , bere tropeen buruan ; dese-
 guin-cituen exai guehienac , eta egorri ihesi
 bertce guciac.

Handic hirur-garren urthean , Davitec egorri-
 çuen , egundaino beçala , Joab armada batequin
 ammonitarrei gudu ematerat , eta guelditu-cen
 bera Jerusalemen , bere çorigaitz handitan , orai
 erranen-dugun beçala. Davitec bere palacioco-
 lur altchatu batean çabillala , ikhufi-çuen emaz-
 tequi eder bat frescuran çatçana urean : galdetu-
 çuen nor cen emaztequi hura : erran-citçaion
 hura cela Bethsabee, Uriren emaztea. Erakhari-
 çuen bere etcherat, eta erori-cen harequin adul-
 terioan. Emazte harc armadetan çuen senharta.
 Nahi içan-çuen estali bere bekhatu handia , eta
 bere ganic urrun du halaco gaixquitan erori ciren
 emaztequien contra orduco legueac çakharque-
 jen punimendu laidoxua. Hartaracotz eguin çuen

Davit

Davit bere beldurraz yaquinxun. Davitec berehala gaztiatu-cioen Joab, bere armadetaco aiticindariari, egortceaz Uri haren gana, guerlaco berrien yaquiteco estacuruan. Aguertu-citçaionean Uri, nahi içan-çuen egorri bere etcherat, beguitarte arrai bat eguin cion ondoan. Uric etçuen ordean obeditu: iragan-çuen gau gucia palacioaren ingurutan bertce aiticindari barçuequin batean. Davitec gairzetfi-çuen desobedientcia hura, eta eguin-cituen bere errencurac. Orduan Uri mintçatu-citçaiõn erreguerî hitz hautaz: Jaincoaren archa, israëldar guciac eta Joab ene aiticindaria bera tenteen azpian (cabanetan) daude; eta ni nohan ene etcherat! ez, ez, hori da gauça bat ecin eguin deçaquedana.

Davitec ikhufi-cuenean bere eguin ahalac alfer cituela, ecin amora-ceçaquciela guiçon animoz bethe hura, eta Bethsabee aduvertzat eçagutua içaterat çohala, gaztiatu-cioen Joabi egortceaz Uri bicia galtceco hirriscuric handienetarat, eta larga-ceçala guero, trebes, laguntçaric bature eman gabe. Joabec eguin-çuen manatucitçaiõn beçala. Eçarri-çuen Uri herstura handienean, eta utci-çuen hiltcerat, laguntça escafez. Davit errechqui contsolatu-cen cerbitçari leyhal eta animoxu haren galtceaz. Bethsabeec entçuncuenean Uriten hil berria, auhendatu-çuen bere fenharra; eta iragan-cirenean doluco egunac, Davitec hartu-çuen bere emaztetzat, eta içan-çuen ume bat haren ganic.

Norc erranen-çuen, norc finhetfiren-çuen Davit, guiçon tieso eta Jaincoñiar hura, eroriren cela bekhatu icigarri batean ! Hambat animo bere exaien contra seinalatu-çuen aircindari çuhur hura, garaitua içanen-cela emaztequi baten alde-raco amudio çoro batez ! O, guiçona ! eçagut-eçac hemen hire flaquencia, eta ikhas-eçac bel-durtasun faindu batean bicitcen.

XCVIII CAPITULUA.

Davitec eçagutcen-du bere bekhatua. II. Err. 12.

ERran behar da bekhatuac ilhumbelodiac hederateen-clituela bihotzerat ! Davit egon-cen, urthe bat iragana, bere baitan farthu gabe. Azquenean, Jaincoac egorri-cion Nathan, hunela mintçatu-citçaiçona : bi guiçon aurkhiten ciren hiri batean, bata aberaxa, eta bertcea erromefa. Aberaxa hainitz ardi eta idien yabe cen, eta erromefac etçuen munduan bertce deufere, baicie ardi tripi bat, berac erofia, eta berac hazten-çue-na bere haurteen balxan, bere oguitie eta bere edaritic, eta maite-çuena bere ume bat beçala. Arrotz bat oftatatu içan-cen aberax haren etchean ; ordean aberaxac etçuen nahi içan gutitu bero arditaric eta bere iditaric yaterat emareco arrotz hari ; bainan hartu-çuen erromefaren ardi bakharra, eta hura eman-cioen yaterat bere arrotzari. Solas hau entçatean, Davit sumindu cen gucia aberax haren contra, eta erran-cion

Nathani : hálaco guíçon batec mereci-luque heriotcca , lauetan guehiago goxtaren çaió hala eguiteaz , eta ez guphidetsteaz etromefaren ardia.

Orduan Nathanec erran-cion Daviti : çu çara guíçon hura bera : huna nola mintço-den Israélgo Jaincoa : sacratu-çaitut Israélgo erreguetzat , libratu ere bai Saúlen escutaric : eçarni-çaitut Israel eta Juda gucico nausi ; baldin hauc guciac ez badire asqui , ekharria-naiz hainitz guehiago eguiterat. Certaco bada arbuiatu-duçu ene hitza eguiterainocdan gaixquia ene beguieran ? Hil-duçu Uri , eta yabetu-çara haren emazteaz. Ceren hil-duçun Uri ammonitarren ezpataz , ezpata ezda ilquiren çure ethetic : çure ethe bihotzean for-araciren-tut çure çorigaitzac : harturen tut çure beguieran , çure emazteac , eta emanen-diotçat bertce bati. Çuc gauça hori ichillic eguin içan-duçu , eta nic eguinen-ditut erranic heldu naicenac Israel guciaren beguieran , eta argui çabalean. Davitec ihardetsi-çuen : Oi ! bekhatu eguin-dut Jaunaren aircinean. Ezcitçaión gaitçitu Nathanen solasa : etcioen erran eer cen bada hura , bere erregueri hala mintçatçecorçat ; ahantci-citçaión , ordu hartan ; erregue cela ; etcen orhoitcen bere gaixquiaz baicic. Nathan urrunducen Daviten ganic ; eta hil - cen çazpi egunen buruco , Davitec Uriren emaztea-ganic içan-çuen umea. Bethsabeec içan-çuen guerorat bertce ume bat , Salomon çaritçona. Jaincoac maítatu-çuen ume hau , eta eman-cioen Nathanen

Davitec erratean *bekhatu equin-dut* , etcen mintço Saül , eta guiriztino guehienac beçala : etcen mintço bakharric mihiz : haren urriquia bihotzaren çolatic heldu-cen : eçagutu-çuen bere bekhatua , eta ordu beretic , etçuen nigarric asqui haren borratceco. Norc egundaino equin-ıçan-du halaco penitencia dorpheic? Norc egundaino hala humiliatu-du bere burua? Davitec, erregue handi bat celaric , nahi içan-du yaquinxun equin mundu gucia bere bekhatuez. Exemplan ederra , gure urguilleria gucia funtsi-araci behar duena ! Cembatac ez othe dire asco bekhatuz hobendun direnac? Davitec baino maizago Jaincoaren legue saindua hautsi-dutenac ! Ordean hainitzac aurkitcen othe dire , Jaincoa ganat cinqui bihurtcen-direnac , bere buruac , Davitec beçala humiliatcen-dituztenac , hitz batez , yarraiquitcen , hurbiltcen ere çazconac erregue miragarri haren penitencia ecin erranezcoari !

XCIX CAPITULUA.

Amnonen heriotcea. II Erreg. 13.

Davitec , eçagutu-çuen ordutic bere bekhatua , equin çuen penitenciaric dorpheena , buztitcerainocoan bere ohea , bere nigartez , eta hagarandua içaterainocoan bere gorphutzean : hain ciren minac haren hasgorapenac. Ordean cembat ere cin-cinezcoa baitcen Daviten peni-

tentcia , eta ardietsi baitçuen bere bekhatuaren barkhamendua , complitua içan-cen Jaincoaren hitza , eta Davitec yaffan behar içan-cituen Nathanec erran-ciotçon çorigaitz guciac.

Amnon, Daviten seme çaharrena, erori-içan-cen bekhatu icigarri batean Thamar çaritçon bere arreba batequin : ondoan, haren amodio çoroa itçuli-cen herrarat, eta khendu-çuen bere beguie-tarie haurride hura. Absalon, Daviten bertce femea, eta Thamar beçala, ama beraren ume guer-thatcen-cena, yarri-cen sumindura handian Amnonen alderat ; hartu ere çuen haren gal-arazteco chedea , paradac emanen-cioenean : etcion har-gatic ematen eracutsterat mindua cela haren contra. Bi urthe iragan-ciren hunela. Azquenean , Absalonec erakharri nahi içan-cituen othuruntça baterat Davit bere aita , eta bere anaia printce guciac. Erreguec erran-cion Absaloni : certaco nahi gaitutçu guciac gombidatu ; carga guinduz-quetçu. Absalonec asco eguin-çuen , nahiz amora-tu Davit ; ordean aita hau etcen erori bere semearen othoitzetarat , eta aldaratu-cen aurkhit-cen cen lekhitic. Absalonec ikhufi-çuenean ecin escura ceçaqueiela bere aita , erran-cioen : ez du-çunaz gueroz nahi ethorri enequin othuruntçat-cerat, bederon onhets-çaçu Amnon aurkhi-dadin gurequin. Erregue nekhez eman-cen hartan ; ordean Absalonec hunembat behartu-çuen , non utci baitçuen Amnon bertce printce guciequin bazcari hartarat.

Abfalonec aphain araci-çuen erregue bati dagocon othuruntça eder bat, eta erran-cioten bere meneco cituen aircindariei: goardia emaçue noiz arnoac aphur bat harturen-duen Amnon, eta noiz ikhufiren-duçuen ene kheinua: orduan yaçar-dioçoçue, eta gal-araz bicia: ez içan deuseren beldurric, nic ematen-darotçuet manu hori. Aircindariec complitu-çuten bere naufiaren manua, eta Amnon hilla içan-cen othuruntça hura eman-cen egun eta orenean, Daviten bertce semeac altchatu-ciren berehala mahainetic; higan-ciren bere mandotarar, eta eman-citçaizcon ihafari: hidean cirela, hedatu-cen Daviten beharritarat berria Abfalonec hil-cituela printce guciac, guphideti gabe hetaric batere. Erregue harc entçun-çuenean berrilazgarri hau, artiqui-çuen bere burua lurrerat, eta gauça bera eguin-çuten haren ingurutan ciren guciac. Arte hartan printceac hedatu ciren bere aita gana, nigar marraçquetan. Davitec eta haren azpicoec yaquin-çutenean Amnonen heriotcearen berri ondicozcoa, ecin baratu-cituzten, hec ere, bere nigarrac.

Abfalonec, nahiz bere burua eman bere aitaren hafferraduraren guericen, eguin-çuen ihes Gessurco erregue gana, eta egon-cen, hirur urthez, haren lurretan. Davit nekhez consolatcen bere seme Amnonen heriotceaz; ordean demboraequin, eta emequi-emequi, gutitu-cen haren bihotz mina, eta hafi-cen maitatcen bere seme Abfalon. Eman-cioen libertatea heltceco

Jerufalemerat haren aitcinean ez aguertcecotan. Handic lafter, Davitec, Joaben erranetarar eta othoitzetarar, permetitucion Abfaloni, eguincioçan falutantcia : ordu hartan, aita harc befarcatu-çuen bere semea, eta bihurtu-cioen leheneco amudioa.

Abfalonen alderaco ontasuna gošta behar içancitçaiõ Daviti. Seme esquer-gabe harc ikhufi-çuenean onhetfia-cela bere aitaz, nahi içancion eraman bere errefuma, guehiago dena, bere bicia ; hortaracotzar hafi-cen irabaztetec populua-ren amudioa. Chehe eta arrai aguertcen-cen, bere efcatimeen churiterat Daviten ganat helducireneen alderat ; erraten-cioten, erregue balitz, bat-bederari lafter eçagut lioçoquela bere çucena, eta nihorc ez luqueiela erratecoric hartaz. Horra nola Abfalonec efcuratu-cituen yusticia galdez, Israelgo hiritaric Daviten gana helduciren guciac.

Ume ondicozto harc ikhufi-çuenean populua ekharia haren alde altchatcerat, galdeguincioen bere burasoari, Hebronat heltceco laudamendua ; hartu-çuen efcacurutzar bere defterrucõ demboran eguincuelaco botu baten complitceco nahia. Etcen ordean hain lafter Hebronat, non eçagutaraci baitçuen bere burua erreguetzar. Davitec entçun-çuenean iguriqui behar etçuen berri hau, erran-cioten berequin cituen aitcindariei : dugun ihes eguin hemendic ez erortcecotzar Abfalonen efcutarat. Erreguec ordu hartan bacituen hirur-

hogoi urthe iraganac; athera behar içan-cen, oinez, bere hiritic, etçuelaric berequin baicic bere goardac, eta oinezco sei ehun guiçon Gethco hiritic haren cerbitçatcerat ethorriac.

Davitec iragan-çuen Cedrongo ibaia, eta higan-cen, oinezeta nigarretan, Acitunetaco edo Olivetaco mendirat; ondotic yarraiquitcen-citçaizconac ere orobat çauden nigarrez: etcen alde gucietaric hasgorapen eta oiहु minic baicen. Davit hurbildu-cenean Bathuringo alderat, atheracitçaion biderat Säülen ahaidé bat Semei çaritçona: etcen hitz gaixtoric erregueren contra ahorat heldu-ez-citçaionc, etcen malediccioneric eguiten etcionc: haren atrebentciac etçaquien non gueldi; helcen-cen erraterainocoan bere erregueri, bekhoquirat, cruel bat cela; etçuela ez legueric, ez concientciaric; arrapatu-cioela Säüli bere errefuma, eta hargatic Jaincoac bulhusten-çuela hura ere errefuma beraz ematecotzat Ablaloni. Hulaco hitz çotoec sumindu-çuten Abisai Joaben anaia, erran ere cioen erregueri: Cer! utciren-diogu bicia bere naufiari horrela mintço-çaiion nahasi bati? Ez, banhoaco burua ebaquitcerat. Emetasun guehiago aguertu-çuen Davitec; ihardetsi-cioen Abisairi: ez eguin holacoric: Jaincoac manatu-dio guiçon horri Daviten idoiztatceaz: ez da beraz ceren eguin hortaz errencurarie: ez duçu ikhusten ene semea beta niri bicia eraman nahiz dabilhala? Ez ahal da beraz miretsteco atce batec horrela eguita:

Davit , bere bekhatuez gucia humiliatua eta urriquiz çaurthua , yarraiqui-citçaiion bere bideari , eta Semei eteen behinere baratu haren madaricatçetic , eta haren harricatçetic. Cer ahalqueria erregue handi batentzat ! Cer bihotz-min aita on batentzat !

Abfalon farthu-cen, demboraxu hartan, Jerusalemeco hirian , faça eta morga gucien erdian. Chufai , Daviten adisquide ohia, içan-cen lehenbicitçotarie salutantçia Abfaloni eguin-cioena, eta eçagutu-çuena bere erreguerzat : hitz eman-cion cerbitçaturen-çuela haren aita cerbitçatu-çuen leyhaltasun berarequin. Abfalon yabetu-cen, Achitofelen abisu gaixtoz, Davitec bere palacioan utci-cituen emazteez. Erakharri-cituen ixusqueria gucietarat. Molde hartan, complitua guerthatu-cen Nathan profetaren errana.

Cer laido ! cer idoi ! cer lastima ez darraio Daviten bekharuari ! Ala gossa baitcitçaiion erregue dohacabe hari urruntcea Jaincoa ganic , eta bere burua largatcea gaixquirat ! Utzten-dute bere adisquideec , bere meneco cituen populuac altchatcen-dire haren contra ; azquenaz-goiti , bere semeac berac eraman nahi dio bicia , bulhuci-duen ondoan bere errefumaz. Exemplan huntarie ikhusteco da, bekhatore garenean , behar garela lehiatu Jaincoarequin baquetcerat gure eguiazco penitenciaz , bozqui behar direla hartu Jaincoac barnetic eta campotic egortcen-darozquigun gaitz eta axçcabe guciac. Bekhatua ecin

dagoque punitua içan gabe : goiz , edo berant ,
 mundu huntan edo bertcean , satisfatu behar
 da Jaunaren yusticia adora-garria.

C CAPITULUA.

Absalonen heriotcea. Daviten damua.

II Erreg. 16.

ABsalon yabetu - cenean Jerusalemez , eta
 hiri hartaco populuaren izpirituaz , emant-
 cen Davit gal-arazteco eguinbidetan. Hartu-çuen
 bere abisua : Achitofelec erran-cioen : bil-det-
 çagun hamabi milla guiçon , eta abia-gaiten , gau
 huntan berean , Daviten ondoan : unhatua eta
 nekhatua içan behar da. Erortcen balin-bagara ,
 bet-betan , haren gainerat , harequin diren gu-
 ciac emanen-çazco ihesari , eta erregue bakhar
 bakharra gueldituren-da : orduan eguinen-dugu
 hartaz nahi dugun gucia , eta guciac çure azpico
 yarriren-dire. Abisu hau Absalonen eta Israëlgo
 çahar gucien gogaraco edireten-cen : halaric ere
 Absalonec nahi-içan-çuen oraino , guduari lothu
 gabe , yaquin Chusairen abisua : erakharri-çuen
 bere gana , eta erran-cion : huna Achitofelen
 abisua : yarraiquiren othe gaixco ? çue , cer dio-
 çu ? Chusaic ihardetsi-çuen : ene iduriz , oraingo
 huntan Achitofelen abisua ez da batere çuhurra.
 Badaquiçu çure aita guerla guiçon handi bat de-
 la , harequin direnac animoxuenac direla , eta
 suminduac gure contra. Çure yenderaric cembait

hiltcen bada, hedaturen da bertia Abfalonen tropac garaituac ičan-direla; eta hori bera asqui ičanen-da banaraztecotzat icialdura ifraeldarretan. Ene arabera, bertcela eguin-cineçaque; eta huna nola. Bil-araz-detçagun Israelgo guiçon guciac, eta eman-çaitte heien buruan: gudu emanen-diogu Daviti non nahi guertha-dadin, eta gure mundu osteac escuraturen ditu dela Davit, dela harequin diren guciac. Abisu hau hobea iduritu-citçaien Abfaloni eta Israelgo çaharrei Achitofelena baino.

Davitec eta Chusaic elkhar aditcen-çuten guerçaturic: Chusaic gaztiatu-cion berehala Daviti cer eguin gogo çuen Abfalonec, eta iragan behar çuela lehen-bai-lehen Jourdaingo aribera, non ez galduren çutela bicia harc eta harequin ciren guciac. Davitec etçuen galdu demboraric; eguinçuen Chusaic gaztiatu beçala.

Abfalonec iragan-çuen noizbait, Jourdaingo aribera; ordean Davitec ičan-çuen demboraric asqui bere armadaren emendatcecotzat. Emanciren, batçu nola bertceac, guduari lothceco arimuan. Davitec nahico çuen eracutçi bere burua gudu hartan; ordean guibelatu-çuten hartaric, beldurrez eror-çadin, beregainqui hari yaçarı nahi-cioren exaieen escurarat. Guelditu-cen beraz bera hirian, eta armada abiatceracoan guducaterat, erregue handi eta aita samur harc errancioten tropeen aiteindariei: beguira-dieçadaçue behintzat Abfalon ene semea.

Gudua içan-cen emana Ephraimeco oiha-
nean; Daviten armadae chehacatu-çuen Abfalona.
Daviten soldaduac eguin-içan-çuten sarras-
qui icigarri bat exaietan. Urci-cituzten hetarie
hogoi milla hil gogorrac lurrean. Abfalonec eguin-
çuen itçurtcerat, ihesari emanic; ordean cer-
guerthatu-citçaiion? Haritz lodi eta adarxu baten
azpitic iragaten-cela, haren ille luciæ lothu-cit-
çaiçcon haritz haren aldasquei, eta azpian çuen
mandoa aitecinat çohala, bera airean guelditu-
cen, eta ecin egundaino libratu-çuen bere burua.
Soldadu hatec ikhufi çueneco Abfalon haritz ba-
tetarie dilindan, eguin-çuen Joab gauça hartaz
yaquinxun. Aiteindari hunec erran-cioen soldadu
hari: certaco ez dioc farthu hire ezpata gorphut-
cetic? Içanen huen dirutce bandi bat faritzat.
Soldaduac ihardetsi-çuen: beguiraturen-naiz,
munduco diru guciæ içatecotan ere, hedatcetic
escua erregueren semearen gainerat, guciç er-
gue hare eguin-darotçun, eta guciç entçun-du-
gun gomendio hertsiaren ondoan. Joabec erran-
çuen horren ganean: hire hitzec ez niautec ba-
raturen: hurbildu-cen haritz hartarat, eta cilha-
tu-cion Abfaloni bihotza hirur daga ciztacoz. Ab-
falonen gorphutza ican-cen artiquia cilho handi
baterat, eta estalia harri meta batez: ordu be-
rean, Joabec bararaci-çuen gudua, nahiz guphi-
detsi populia.

Hedatu-çuten berehala garaitiaren berria Da-
viten gana. Davitec galdeguin-çuen lehiarequin

Abfalón bici cenez. Erran-citçaionean hil-cela, farthu-cen guela batean, eta emantcen marraçquetan, erraten-çuela : Abfalón ene semea ! ene feme Abfalón ! ochala eros-ahal baneça çure bicia neurearen goftuz ! Armada gucia yarri-cen doluan, yaquin orduco erregueren damu mina bere semea galtceaz. Tropa guciac farthu-ciren hirian haroric gabe ; iduri çuen garaituac içan-cirela, eta ihes heldu-cirela. Gauça hau gaitçitu-citçaion Joabi : aircindari hau farthu-cen erregueren guellan, eta erran-cioen : ahalquerian eror-aracituçu, egun, çure cerbitçariac, bicia beguiratudarotçuten ondoan çuri eta çure familiaco guciei : maitatcen-tuçu higuñ-çaituztenac, eta higuñtcen-dituçu maite-çaituztenac. Eracutflerat eman-duçu ez duçula acholaric aircindariez ez eta çure soldaduez : damu guti bide cinducque gu guciac hillic ere, bici balitz Abfalón. Çato arren orai gure gana ; aguer eta mintça-çaquizcote çure cerbitçariei ; erran-diogoçute hetaz satisfatua çarela. Ez baduçu hori eguiten, hitz ematen-darotçut etçaitçula, gau huntan, guiçon bakhar bat gueldituren. Erreguéc bortcha eguin behar içancion bere buruari. Yarri-cen hirico athean, eta populuac eguin-cion salutancia.

Cer exemplu eder burasoentzat ! ala ikhas bai-deçaquete Daviten escolan, certarainocoan behar duten hedatu bere umeen alderaco amudioa ! Erregue prestu hura etcen nahi orhoitu bere semea-ganic yasan-cituen laido, idoi eta

bertce axecabez. Orhoitcen-cen bakharric Abfalón bere umea çuela. Aita haren bihotz bera çaurthua-cen gucia damu minenaz, ikhufteaz Abfalónen heriotce ondicozcoa; ordean, Davit guehienic nigarretan eman-arazten çuena, etcen bere seme maitea berac bethicotz galtceac; bainan buraso Jaincotiar harc ume triste haren anima çuen urricari; haren seculaco damnamendua-ren gainerat issurtcen-cituen nigarric kharaxenac.

CI CAPITULUA.

Davit emana-da leheneco oinean, eta Sebac galtcen-du bicia. II Erreg. 20.

ISraeldar guciec eçagutu-çuten Davit bere erreguetzat, eta iragan-çuten harequin Jourdaingo arribera. Semei ere balxan cen erregue ur hartaz bertce alderat ceriean, Semei hau emancen haren oinetan, eta erran-cioen: ene Jauna eta erreguea, eçagutcen-dut eguin dudan gaixquia; ordean, othoi, urricaral naquiçu. Davitec barkhatu-cion hambat idoi eguin-cioen cerbitçari hari. Erregue harc bethi bihotzean çakharqueien Abfalónen heriotcea, eta ecin guehiago yafanez Joaben insolentia, chedea hartu-çuen khentceco Joabi armadetaco aircindegua, ematecotzat Amasari, ceina ilhoba baitçuen Joab beçala: bata nola bertcea Daviten bi arrebeen umeac aurkhicen-ciren. Amasa etcen bethi leyhal aguertu bere oflabaren alderat: bat eguin-

içan-cen demboraz Abfalonequin, alchatu-içan-cenean bere aitaren contra; ordean yaria cen orduco bere eguinbidetan. Davitec entçunçuen, orduxu hartan, norbait bacela Benjaminen tribuan, egundaino beçala populua alcharazten çuena haren contra, erregue harc manatuçuen Amafa çohala cembait tropeequin errebol-tatu haren ondoan, eta yaçar-cioçala, Amafac complitu-çuen erregueren manua; ordean bere eguitecoa eguinic heldu-cela, Joab athera-citçaiion biderat; hurbildu-citçaiionean, erran-cioen: agur, ene anaia. Hitz hauc errateatequin eguinçuen Amafaen befarcateco içhura, dembora berean farthu-cion ezpata gorphuteetic, eta artiquiçuen hil gogorra lurrerat.

Gaistaqueria hartaric lekhora, Joab yarraiqui-citçaiion bere bideari, eta fethiatu-çuen hiri bat Abela çaritçona, ceinetan baitcen Seba bere yendeequin. Joab yabeturen-cen hiri hartaz emaztequi batec bere çahurtcia ez seinalatcerat. Huna nola hartu-cen emaztequi hura: oihu aguinçioen Joabi hirico murru gainetic: certaco fethiatcen-duçu gure hiria? Ceren ondoan çabilçça? Joabec ihardetsi çuen: ez naiz hunat ethoria nihori minic eguiterat; Sebaen ondoan nabilha: hari nahi diot yaçarri, ceren hartu-dituen armac bere erreguearen contra. Orduan emaztequi harc erakharri-çuen populua hiltcefat Seba, eta artiquitcerat haren burua murrutaric. Molde huntan, hir harc eta errefuma guciac erofi içan-

çuten baquea guiçon bakhar baten gostuz. Joabec altharu-çuen sethioa, eta bihurtu-cen Jerusalemerat.

Cembat axecabe etçuen içan yafateco Davitec Joaben aldetic ! Aitcindari supher eta burupexu hare etçuen bilhateen bere nahia baicic ; desleyhal aguertcen-cen erreguerten manutarat. Lehenic, eramancioen bicia Abner, Saülen odolco printceari, Daviten bortcha ; hil-çuen guerro Absalon erregueren semea bera, arbuaturic hartaric beguiratceco eguin-citçaion gomendio hertfia ; eta azquenean gabetu-çuen biciaz Amasa, Davitec bere armadeen aitcindaritzat çaducana. Beraz cembat bihotz-min Davitentzat ! Ordean ala ederrextecoa bai-da erregue saindu haren prestutafunã ! Sartcen-da bere baitan : orhoitcenda bere gaixqui guciez, eta Jaincoa ganic içandituen graciaz ; erraten-dio bere buruari çucen ahal cela cer nahipaira-ceçan bere azpicoen aldetic, berac hambat gaixqui eguin-çuenaz gueroz bere nausi soberanoaren alderat. Exemplan falba-garria guretzat ! Har detçagun humilqui heldu-diren damu eta axecabeac : ez bequigu ahantz behinere hobendun-garela Jaincoaren beguietan, halaric ere, punitcetic urrun, bethi ungui eguiten-hari çaicula.

CII CAPITULUA.

Içurriaren cigorrada. II Erreg. 24.

DAvit defcanxuan hici-cen, ordean lafter galdu-çuen goçatcen-cen baquea eroriric gaixqui bertti batean. Erregue harc nahi içan-çuen yaquin, fuphertafunez, cembatetaraino heltcen-cen haren populua: haren cerbitçariac uzcur ciren gauça hartan obeditcerat; erran ere bacioten Daviti, aſqui cela othoitz eguitea Jaincoari emenda-ceçan haren populua guero eta guehiago, eman-gabe penetan yaquiteco hain çorrozqui cembatetaraino heltcen ahal-cen: ordean Daviten manua hertſia cen: obeditua içan behar çuen. Erregue haren aitcindari batçue ibilli behar içan-çuten, hamar ilhabetez, Judaco errefuma gucian: ediren-çuten Iſraëlgo bazterretan çortci ehun milla guiçon arma-dun. Condatu-cituzten Judaco tribu bakharrean bortz ehun milla guiçon.

Davitec etçuen, ordu hartan, içan lehenbico aldian beçala, profeta beharric beguien idequitcecotzat; lafter eçagutu-çuen berac bere gaixquia; alchatu-çuen bihotza cerurat, eta galdetu-cioen Jaincoari barkhamendua. Jaincoac egorri-cioen Gad bere profeta, ez erraterat barkhatcen ciola bere gaixquia, baiman berac hautaceçan hirur punimendu hautaric nahien çuena: edo, çazpi urthez, goſſetea; edo, hirur ilhabe-

tez, guerlarea; edo, hirur egunez, içurria. Berechte auhenda-garria! Davitec hambatic-hambatean, galdetu-çuen içurria. Gaitz ikhara-garri harc iretci-cituen, hirur egun hetan, hirur-hogoi eta hamar-milla guiçon. Davitec ikhusten-çuen eta sentitcen minqui bera cela desinafia handi haren ithurburua: eman-cen hazgorape-netan eta nigarretan, erraten-çuela: nic egundur bekhatu, ni naiz hobenduna; cer egundure bada, Jauna, yende gacho horiec, hei horrela yaçartcecotzat? Itçul-açu çure haf-ferradura saindua ene buruaren eta ene familiaren gainerat; ordean, Jauna, urricai bequiçu popula. Daviten orhoitza entçuna-içan-cen; Jaincoac urricalmendu içan-çuen Jerusalemeco hiriaz; erran-cioen aingueru funditçailleari: *Asqui da, bara-gaite*. Aingueruac obeditu-çuen, eta ordu beretic, sunçitu-cen içurria.

Urguilleria hedatçen-da bihorz gucietarat: ez ahal da bat bekhatu hartaz cutsatcen ez denic. Bizquitartean nolacoac ez dire urguilleriaren ondoreac? Iduri du etcela baitezpadaco gaixqui bat erregue batentzat yaquin nañi içatea cer mundu çuen bere erresuman: ordean urguilleriac çarabil-lan haren izpiritua, eta ordu beretic, haren che-dea gaitcitu-citçaion humiltasuna bera den Jain-coari; ez da beraz batere miretçteco baldin Davitec yaffan behar içan-baçuen bere gaixquia-ten punimendua. Cer laite gutaz? Ala urricalt-ceco baiquintezque Jaunaren cigorradac yaustten-

balire gure gainerat, bana-loriarat, edo cem-
beit bertee gaixquitarat largatcen-dituguncan gu-
re buruac! Davit, bere urriqui guciaren erdian,
hain dorphequi punitua ičan-cenaz gueroz, cer
gaztigu lazgarrí ez du bekhatoreac iguriquitceco
Jaunaren hasferradura saildutic, bere gaixquiez
urriqui ičatetic eta aithor humil bat eguitetic ur-
run, aiticic, bere gaixqui hetaz lorificatcen eta
balentriaz, minico-balin-bada; bere gaixqui he-
tan descanxuan phulumpatua bici-balin-bada?

CIII CAPITULUA.

Salomon erregea. III Erreg. I.

Davit çahartu, eta hurbildu-cenean azquen
egunetarat, mundu guciac bere beguiac
landatuac çaduzcan haren gainean, nahiz yaquin
nor behar cen haren ondoan erregue. Adonias,
Daviten semeric çaharrenac, berantetiric bere
aitaren heriotcea, eman-çuen othuruntça handi
bat; gombidatu-cituen bere haurrideac eta erre-
fumaco lehenbicoac aguian eçaguturen-çutela
erreguetzat: hala ere guerthatu-cen. Nathan
profetac yaquin-çueneco cer iragaten cen, nola
baitçaquien Jaincoaren nahia cela Daviten on-
doan, Salomon ičan-çadin erregue, gaziatu-
cioen Bethsabeeri gauçaren berria, nahiz emaz-
tequi harc orhoit-araz-ceçan Davit, eman-çuen
hitzaz utzteco bere errefuma Salomoní. Bethsa-
bee Davitequin solasean çagoela, Nathan bera

hetarat cen : erreguec galdetu cion profeta huni ,
noren manuz içan-cen Adonias erreguetzat eça-
gutua. Ordu hartan berean Davitec manatu-çuen
Nathan sacratceaz Salomon , eta haren yar-araz-
teaz tronuaren gainean.

Nathanî eman-citçaion manuaren berria laus-
ter hedatu-cen alde gucietarat. Ikhara farthu-cen
Adoniafequin ciren gucien bihotzetan : barraia-
tu-ciren harat hunat ; eta Adoniafec berac eguin-
çuen ihes aldarearen ingurutarat : etcen ere nahi-
içan athera handic non etcioen Salomonec aguint-
cen utciren-cioela bicia. Erregue hunec eman-
çuen bere hitza etcioela deufere eguinen Adonia-
fi prestuqui eta baquean bicitecotan. Handic
sei ilhabeteren buruan , Jaincoac deithu-çuen
Davit mundu huntaric bere gana. Hill baino
lehen, errégue hunec eman-ciotçon Salomoni be-
re abisu onac , eta erran cein ciren bethe behar
cituen eguinbideac. Adoniafec galdeguin-çuen
ezcontçan Abifag : emaztequi hau ederra cen eta
berthutosa : etcen bici-içan lucero. Salomon ez-
citçaion fida : iduritu-citçaion cembeit chede
gaixto baçuela , eta hil-araci-çuen. Gauça bera
eguin-çuen Joaben alderat : hau cen guerla-gui-
çon ospe handitaco bat , Davitec hiltceracoan
bere armadaren aiteindaritzat utci-çuena. Etçuen
guehiago guphidetfi Semei idoi hainits eguin cio-
lacotzat Daviti , Abfalon , bere semearen ihes
çabillanean. Salomonec lehenbician , eztiqui har-
tu-çuen Semei : eman-cion manu gucia cen ez

ilquitcea , biciaren penan , Jerusalemetic. Semeic etçuen manu errech hura complitu : abiatu-cen , çaldiz , ihes çohazcon bi gathibuen ondoan : desobediencia gosta-citçaion bicia.

Salomonec ikhufi-çuenean bere burua fincattua tronuaren gainean, bilhatu-çuen Egyptoco erregueren urkhorafuna edo allientcia : ezconducen haren alaba batequin. Handic laster, ametferan cela, aguerni-citçaion Jaincoa : eman-cion eracustferat maite-çuela haren aita Daviten amoreagatic. Erran-cioen ematerat çagocola galdeguinen-çuen gucia. Printce harc ikhusten-çuen populu handi baten erregue cela, halaco goratafunac prudentcia handi baten gainean içan behar çuela asentatua, eta cembatenaz baitcen altchatua, hambatenaz behar cela hedatu gauça guciatarat : uzte içan-çuen beraz gauçaric hoberena eta premiaçcoena harentzat ungui gobernatceco bere errefuma, cela çuhurtcia : Salomonec herthute hau galdetu-çuen. Jaincoac laudatu-çuen erregue gazte haren galdea, ceinac seinalatcen-baitçuen berequin çuela galdetcen-çuen. Jaincoac erran-cioen Salomoni, etcela nihor içan haren aiticnean, ez eta içanen haren ondoan, hura beçain çuhurric. Çuhurtcia guciçco hartaz bertce alde, Jaincoac eman-cion oraino erregue hari ecin erran beçambar ontafun ; huntarainocoan bai non ez-baida egundaino ikhufi erregue hain aberaxic eta distiofic.

Exemplu ederra, Daviten laudorio beçala,

guiriztino guchienen condenamendua dakharqueiena ! Cer bilhatcen-dugu munduan ? Certarat darontfate gure gogoeta hurrax eta nahi guciee ? Axeguinetarar , ontafunetarar , ohoretarar . Hainitzac othe dire Jaincoari galdetcen-diotenac çuhurtcia faindu bat , modestia , edo bertce cembait berthure , eta preçateen-tuztenac eguiazco ontafun hauc munduco nahicara eta içateen gainetic ! Ala urrun bai-da ! O , çoramendua ! Non da gure buruei ekharri behar diotegun amodio çuharra ? Ez daquigu bada , behere huntaco ontafunec ez dutela iraupenic , funtsitcen-direla kheca beçala , ceruan bakharric edireten-dela bethico çoriona ?

CIV CAPITULUA.

Salomonen yuiamendua. III Erreg. 3.

Salomonec laster aguertu-çuen Jaincoa ganic içan-çuen çuhurtcia. Huna nola. Bi emaztequi bicitce gaixtotacoec othoitztu-çuten erreque hura çuritceaz bere arteco efcatima. Hetic bateg cion : elkharrequin eta etche berean biciguinelaric biac , erdi-içan-naiz seme batez , eta handic hirur egunen buruco , emaztequi hori ere erdi-içan-da bertce seme batez ; ordean itho-du , gailaz , bere haurra ; eraman-darot neurea , ni lo mindatçala , eta ekharri bere haur hilla neure haur biciaren orde. Goiz alderat , dio emaztequi berac , eman nahi içan-diodanean bulharra ene

haurrari, ediren-dut hilla. Behatu-diot artha handirequin, eta eçagutu-dut etcela nere umea. Bertce emaztequia etçagon hitz-mutu : ukhatcencituen bere lagunaren erran guciac : gueçurtatcen-çuen bere solas gucietan , eta cion harena cela bici-cen haurra , eta hilla haren lagunarena. Eguiteco hau , berenez , ixua cen : etcen lekhu-coric : gauça etche bihotzean iragan-cen, eta gauaren minean. Baçuen Salomon beçain guicõn çuhur baten beharra. Erregue harc eman-çuen , ordu hartan , eracutlerat hartaz errana dena , eçagutcen-cituela , ez erroac eta arbolac bakharric ; bainan naturaleza gucia , bihotzaren sentimenduric gordeenac , eta ameen amudioa bere umeen alderat : erakharri-çuen ezpata bat , eta eman sententcia bat harritcecoa cirurieta : huna nolacoa cen : batac dio bici-den haurra nere da ; bertceac berriz harena dela : haur hori eguin-bedi bi çathi , eta bacotchac içan beça erdi bana. Itchurazco eta gueçurrezco ama berehala erori-cen hartarat ; ordean eguiazco ama içan-cen gucia laztua , eta errequeritu-çuen erregue emateaz bere haurra , offo offoa , gaixta-queriaz eraman nahi cioenari. Ordean ikhufi-cen agueriqui nor cen eguiazco ama , eta harc içan-çuen haurra. Ederrexia içan-cen Salomonen antce çuhurra. Israël guciac laudatu-çuen erregueren prudentcia ; eta ikhufiric haren baitan çatçala Jaunaren izpiritua , guciac errespectuz eta heldurrez betheac aguertcen ciren haren alderat,

Erran behar da exaiac escudantcia handia harr-
cen-duela Jaincoaren beldurric ez duteneen bi-
horzeran ! Ama bat içan-dadin bada asqui laçoa ,
asqui ondicozcoa ukho eguitemo bere odolari ,
bicia eramateco bere ume bati ! Cer ixusqueria !
cer barbaria ! Bekhatuac ez du desmasia gutiago
eguiten guiriztinoen artean : cembatac ez dire ,
bitartean , bere arimeci yaçartcen-diotenac , bicia
eramaten-diotenac bere gaixtaqueriez , eta artic-
arazten-dituztenac behin bethico fu lametarat !
Cer laçorasun ahalca-garri ! cer ixumendu au-
henda-garri !

CV CAPITULUA.

Salomonen templua. III Erreg. 6.

Salomonec erreguaru-içan-çuen bakhe eta
ontasun fuerte gucien erdian. Printce haren
aberraxtasunac ecin erranezcoac ciren : hedatcen-
ciren haren azpico gucietarat bici cirenean pres-
tuqui , eta ifcritura sainduaren hitzez balia-nadin,
bere phico-ondo eta maharstiaren itçalean. Ercen
deufere Salomonen magnificentciari hurbil çä-
quioquenic ; lurreco bertce erregue gucien iça-
teac etciren hurren deufere haren ontasunen al-
dean. Behar ciren , egun oroz , Salomonen pa-
lacioco hameca milla barrica irin hoberenetic ,
eta hogoi eta bi millen ingurua arrunteragocotic ;
hamar idi guicendu , eta bertce hogoi idi bazca-
toquitacoac : ehun ciquiro ; elemenia bat orein ,

eta olhoiqui eta ihizqui gucietaric. Bacituen ber-
 rogoi milla çamari uztarrico, bertce hamabi milla
 azpico: ematen-citçaien guciei arthosqui ya-
 terat, bere muguetan, garagarra eta laztoa. Ju-
 dea, dembora hartan, goçatcen cen baquea
 ahal cen franquia miragarri haren ithurburu do-
 haxua. Baque hanc mereci-araci-cion Salomonî
 baquetiarraren deithura. Erregue hunec baçuen
 baquearen beharra eraguiteco gogoan çakhar-
 queien templua, Davitec, bere nahi guciarequin
 ecin ikhufi-çuena. Hartu-çuen artharic handiena
 obra hura behar beçala eraguiteco. Esleyitu-ci-
 tuen hirur milla eta sei ehun guiçon languilleen
 gainean atçarriac içateco; lauetan hogoi milla
 prefuna çur eta harri picatcecotz menditan, eta
 hirur-hogoi eta hamar mulla guiçon bizcarrean
 ekhartceco behar ciren gauçac. Mandatariz ot-
 hoitztu-çuen Hiramgo erreguea onhetsteaz pica-
 citecen Libango cedroac: hunela içan-cen eguina
 templu ecin erran beçain eder hura. Iduri-çuen
 Jaincoac axeguin çuela eracutsterat ematea cer-
 tarainocoan ahal çohaqueien guiçonen magnifi-
 centcia.

Templu hura hasia-içan-cen Salomon erregue
 cenic lau-garren urthean, lau ehun eta lauetan
 hogoi urthe Egyptotic ilqui ondoan: içan-cen
 oflatua mundua creatu cenic hirur milla urtheen
 inguruxuan; chuchen-chuchena, eguiazco Mes-
 siaz forthu-cen baino milla urthe lehenago. Eman
 içan-cituzten çazpi urthe templu haren eguiten,

Salomonec hogoi eta börtz urthe ahal cituzque-
ien obra handi hari lothcean. Erregue harc ičan-
çuen lehenbiciric çoriona eraguiteco lurraren gai-
nean templu bat Jaunaren icenaren eta loriaren
ohoretan.

Ochala ! dio S. Ambrosioco , Salomonec ičan
halu templu eder haren eraguiteco çuen artha
bera fincatceco bere burua humiltasun faindu ba-
tean. Bihotzaren garbitasuna da Jaincoari agradat-
cen-çaiou templua ; han du lakhet egotea : cer
ez-guinduce behar eguin Jaincoari egoitça fain-
du bat aphaintceco gure arimetan ! Gure ganat
nahia da : gurequin içateac eguiten-du haren axe-
guina : guri dagocu haren amudio ecin erranez-
coari , ahalic hobequiena , ihardetstea , urrunt-
cea gure bihotzetaric haren faindutafunac gaitzets
detçaquen yaidura gaxto guciac , eta guc ere gu-
re bozcarioa ediretea maiz bazcatcean gure ari-
mac ceruco yanari dohaxuaz , Jesu-Christoren
gorphutz adora-garriaz.

CVI CAPITULUA.

Templuaren dedicacionea. III Erreg. 8.

TEmplua ičan-cenean offatua , Salomonec
nahi ičan-çuen eguin haren dedicacionea ,
eta harat erakharri-çuen archa Davitec eman-
araci-çuen lekhutic. Ez da calte mintça gaiten ,
berriz ere , aphur bat , archaz eta tabernacleaz.
Moysec eraguin-cituenean , Jaincoaren manuz ,

bata nola bertcea, Josuec eçar-araci-cituen Silo çaritçon lekhuuan : dembora hura cen Jourdaingo ura iragan cenetic çazpi-garren urthea. Silo cen hiri bat Ephraimen tribucoa, Salem ciruriena: errana da Salem haren lieguian bathaiatcen-çuela Joannes-Baptistac. Salem hartan egon-cen archa hirur ehun eta hogoi eta çortci urthez. Handic içan-cen eramana camparat, eta han yabetuciren hartaz philistindarrac. Populu hunec egorri-çuen archa çazpi ilhabeteren buruan : emançuten Cariathiarimen Abinadaben ethean. Egon-cen han hirur-hogoi eta hamar urthez. Abinadaben ethetic, eramanchuten Obededomen etcherat : etcen han baratu, hirur ilhabete baicic. Handic Davitec erakhari-çuen harentzat aphain-araçuen Sion bere hiri berrico lekhu baterat. Sion hura cen Jerufalemeren gaztellua beçala. Iduridu bethi Sionen guelditu-cen tabernaclea, içancela eramana Gabaonat, Judaco triburat : nola nahi den, handic berrogoi urtheren buruan, Salomonec nahi içan-çuen dedicatu, eraguin-çuen templu ederra, eta erakhari-cituen harat archa eta tabernaclea, eta heiequin batean, metalezco aldarea, ceinaren gainean offrendatcen baitciren holocaustac. Egon-ciren templu hartan Nabuchodonosfec Jerufalem hartu eta templua futan eman-çuen arteraino ; erran nahi da, lau ehun eta hogoi eta lau urthe.

Salomonec, nahiz archari bihurtu ohore guciac, eta emendatu ceremoniaren edertasuna,

bildu çuen populu-gucia. Çer mundu ofte ! aphe-
 cec çaramaten archa, eta bera haren aincinean
 çohan, offrendatcen-cituela ecin conda beçam-
 bat sacrificio. Templurat cirenean, aphecec era-
 man-çuten archa hango lekhuic barnenerat, eta
 eçarri-çuten harentzat aphaindua-cen toquian.
 Etciren hain laster handic ilqui non hedoi batec
 bethe baitçuen templu gucia, huntaraino bai non
 apheçac ecin egon baitciren bere lekhtuan, eta
 ecin bethe baitcetçaqueteien bere eguinbideac.

Salomon yarri-cen bozcario gucietan ikhuf-
 teaz Jaincoac eracutsten-çuela campoco seinale
 hartaz onhersten-çuela harentzat aphain-araci-
 çuen lekhuà. Belhaunicatu-cen archaren oinetan,
 eta alchaturic cerurat escuac, othoitz eguin-
 cioen Jaincoari bere bihotz guciaz. Ikhusfean
 Jaunaren mayestate faindua erran-çuen gora : ba-
 daite gure Jaincoac nahi duen egon lurraren gai-
 nean ! Ceruac eta lurrac ecin badaucate haren
 handitafun adora-garria, nola atchiquiren du ba-
 da eraguin-dudan etche hunec ? Guero, erreque-
 ritu-çuen Jaincoa içurtceaz bere benediccionc
 haren populuaren gainerat, arraiqui entçuteaz
 templu hartaraco cireneen othoitzac galdetcecot-
 zat haren misericordiac, eta aphacegatceaz, othoi,
 bere hafferradura faindua templu hartan urriqui
 eguiazco batequin bere bekhatuac aithorturen-
 cituzteneen fagoretan. Salomonec othoitzu-çuen
 oraino Jaincoa haren populuac aurkhi-ceçan
 templu berean guerice segur bat exaien affalduren

contra, cerua eguinen-cenean, guiçonen bekhatuen gatic, metalaren berdin, lurra burdinaren, eta agorte luce batec erakharrico-çuenean goffeteikhara-garri bat. Erregue harc errequeritu-çuen oraino Jaincoa, arren aiphaturic heldu garen ordu hetan templuan eguinen-ciren othoitzec, yauts-araz-cetçaten ceruco ihintz goçoa, eta hango benediccione guciac lurraren gainerat.

Dedicacionearen ceremonia ederrac irauncuen hamabortz egun.

Elicaco aitec diote, Salomonen templuari bihurtu-citçaizcon ohore handiec behar luqueteiela ciguillatu gurriztino gucietan, errespectu gucizco bat gure elicã sainduen, eta sainduen saindua daducatenen alderat. Ez guintezque behar hetan sarthu çaurthuac içan gabe ikhara-salba-garri batez. Cer edireten-çuten Juduec Salomonen templuan? Eguiaren itçala, eta horra gucia; ordean gure edireten-dugu gure elicetan eguia bera, Jaincoa bera, bere mayestate adora-garrian, deusere guriago. Çabal-baleitez ceruac eta ceruetaco cerua, ez laite han causi, dio S. Chrystomec, deusere handiagoric eta sainduagoric gure alderetan edireten-dena baino. Oi! non da gure fedea hotztafun eta barraiadura ahalca-garri batequin aguertcen-garenean, Jaincoac bere mayestate adora-garriaz ohoratcen eta bethetcen-dituen elicetan!

CVII CAPITULUA.

Sabaco errequina. III Erreg. 10.

Salomonec eraguin-çuen ondoan templueder hura Jaincoaren ohoratcecotzat, eraguin-çuen orobat palacio gucizco bat beretzat, eta bertce bat errequina bere emaztearentzat, ceina baitcen Egyptoco erregueren alaba : etcengauça mira-garri eta lillura-garric Salomonen palacioan edireten etcenic. Urrea çarion alde gucietaric : choratcen beçala cituen hura ikhusten-çuten guciac. Palacio haren eta Salomonen bertce obra ederren ospea hedatu-cen bazter guehienetarar. Mundua heldu-cen, osteca, Salomonen ikhuferrat, eta guciac behatcen cioten erregue hari, bere mendeco miracuillu bati beçala. Haren ikhufi nahizco guticia guhien aguertu-çuen cen Sabaco errequina. Printcessa hau ethorri-cen hegoaco alde barnetaric, yaquiterat eguiac orthe ciren bada Salomonez çarauntsaten guciac. Sarthucen Jérusalemen morga eta edertasun handitan. Hedatu-cen Salomon gana : ekharri cioen present edo emaitça hainitz : hala nola, ehun eta hogoi talent urre, ceinec bai-dakharquete çortci million diru, perleria balios hainitz, eta nihorc egundaino ikhufi etcituen beçalaco urrin-onac. Sabaco errequina mintçatu-citçaion Salomoni haren ganat erakharri-ıçan-çuen chedeaz ; asco galde eguin ciotçon. Erreguec ihardetfi cion

chehequi gauça gucien gainean, eta errequina arrotzac ičan-cituen bilhatcen-cituen arguitafinac. Eçagutu-çuen Salomonen magnificentcia bere palacioan, haren çuhurtcia bere hitzetan, haren izpiritucò çorrotzafuna ikhusteco gauçaric gordeenac : eman-cen, dio iferitura fainduac, bere baitaric campoan beçala, eta erran-cioen printce hari : orai nerhorrec ikhusten-dur çutaz, eta çure çuhurtciatz erran-citçaizquidan guciac hala direla. Ecin finhets-netçaqueien çutaz entçuten-nituen gauça harri-garriac, eta nahi içannaiz guciez arguitu ene beguiz ; ordean nic ikhusten-dirudanac oraino guehiagocoac dire : ala bai-dire dohaxuac çure cerbitçuan direnac, eta çure solas çuhurten lekhuco direnac ! Sabaco errequina bihurtu-cen bere errefumarat, guecia loriatua berac ikhufi cituen gaucez. Salomonec eguin ičan-ciotçon berac ekharri-ciotzcan presentac baino haintz ederragoac.

Sabaco errequinaren exempluae gure ahalquea, eta condenamendua dakharque. Hedatu-cen luraren bertce bazterreic Salomonen gana : eçagutu-çuenean berac haren çuhurtcia gucizcoa, dohaxu çaduzcan hari hurbiltcen-citçaizconac, eta cerbitçu bihur ahal cioçoquetenac. Eta gue Jainco bat dugu naufitzat, Jesu-Christoren çuhurtcia bera erreguelatzat, cerua bera gollardoztat : halaric ere, o, ixumendua ! hobequi yaraiquitcen-gaizco creatura ezdeus-bati, ecen ez creatçaille adora-garriari, munduco çuhurtciari,

336 TESTAMEN ÇAHARRECO
ecen ez Jesu-Christorenari, lurreco goçamena-
ri, ecen-ez cerucoari. Berriz ere diot : ô , ixu-
mendua ! ô , erhoqueria.

CVIII CAPITULUA.

Salomonen eroricoa eta heriotcea. III Erreg. 11.

Salomonec hambat gauça mira-garri eguin-ci-
tuen hastapenean ! Ochala ez balu , azque-
nerat goibeldu bere accione ederren distiadura !
Ala eracutsterat ematen-baidu guiçonac ez duela
ceren behinere condatu bere indarreen gainean ,
aitcitic bere flaqueciaren beldur içan behar duş-
la , altchatua den eredurat ! Salomon emacoya
guerthatu-cen : emaztequiec gaixtatu-çuten ha-
ren bihotza ; çuhurtciaren alderaco amudiotic ,
iragan-cen heien alderaco amudio çorobaterat ,
eta emaztequien maitatcetic , idolatriarat.

Salomonec içan-cituen çazpi ehun emazte, gu-
ciec erreguinaren icena çakharquetenac ; bertce
alde , hirur ehun concubina , edo presuna emaz-
teen oinxuan behatuac-cirenac. Hortan hautsten-
çuen Jaincoaren leguea. Cilhegui celaric , dem-
bora hetan , içatea emazte bat baino guehiago ,
guciarequin debeatua-cen haren-bertce içatea ,
guciz ezcontcea emaztequi atceequin. Erregue
harc templu bat eraguin-çuen beçala Jaincoaren
ohoretan , eraguin-çuen bertce bat idolen oho-
ratcecotzat. Egyptotic , ammonitarren eta moa-
bitarren herritaric hartu-cituen emazteen alderaco
flacoac

flacoac erakharri çuen ohore bihurteerat Sydoniaren Deefari, edo Jainco faltsoari : hura cen ammonitarren idola. Salomonen bekhatu icigarri hau gaitcitu-citçaion Jaincoari. Aguertu-citçaion erregue hari, ez, bertce orduz beçala, laudatceco haren çuhurtcia, eta ontasun escaintceco; bainan bai, hari eracutstecotzat bere sumindura : erran-cioen : ez duçunaz gueroz beguirant enequin eguin duçun batafuna eta ene leguea, hel-araciren-dut çure errefuma bertceen escutarat : emanen-diot çure cerbitçarietarie bati. Ez naiz hargatic hortaraco, çu bici-çareino, ceren orhoitcen naicen Davitez. Iguriquiren-dut çure semea erreguetu arteraino. Ez diot ere khenduren çure semeari errefuma offoa : aldaraturen-dut tribu bat harentzat; eta hori, Dayiten eta Jerufalemeren gatic.

Jaincoac erreguinatceco çaducana Salomonen errefumari khendu behar citçaizcon tribuen gainean, cen Jeroboam. Hura cen guiçon bat buru onetacoa, animoz bethea, eta Salomonec berac bere errefumaco cargu handi batean eçarria.

Jeroboam athera-cen, egun batez, Jerufalemic, eta bathu-çuen Ahias profeta capa berri batez estalia : etciren bi biac baicic bidearen gainean. Profetac hartu-çuen bere capa, eta hautsi hamabi çathitan; erran-cioen guero Jeroboami : har-eçatçu hamar çathi çuretzat : ecen huna cer dioen Jaincoac : partituco-dut Salomonen errefuma, eta emanen darozquitçut hango hamar

tribu. Leyhal balin-baçara ene alderat, eta behar den beçala bici-baçara ene beguietan, Davit ene cerbitçaria beçala, çurequin içanen-naiz, eta hel-araciren dut Israelgo errefuma çure ondoriotarar. Iduri-du Salomon yaquinxun içan-cela gauça hautaz, eten nahi içan-çuen hil-araci Jeroboam; ordean Jeroboamec eguin-çuen ihes Egiptorar, eta han egontcen Salomon hil-artearaino.

Salomonec erreguinatu-çuen berrogoi urthez. Hill içan-cen hirur hogoi urtheren inguruxuan, eta ehortci-çuten bere aita Daviten hirian. Roboam haren semea içan-cen, haren ondoan, erregue. Salomonen ericoa, eguia da, ondicozcoa cen harentzat; ordean gauça fedearen beguiequin hartcerat, erico hura bera probetchos da guretzat: osloqui da gaya bat-bedera bere baitan far-arazteco, eta ikhara faindu batean bici-arazteco. Gauça miretstecoa! Salomonec hambat fagore ardietsi-çuen Jaincoa ganic; halare ere, ez daquigu ala gure auhenac, ala gure laudorioac behar dituen. Salomonen eta Daviten ericoac ez dire sobera baicic agueri iscritura fainduan; ordean écin erran-deçaquegu gauça bera bataz eta bertceaz. Segur da Davitec eguincuela penitencia; ez daquigu ordean Salomonec ere eguin çuenez.

Erranic heldu-garen gaucec erakharti behar dituzte gure bihotzac arbuatcerat munduco handitasun guciac, heldu balire ere Jaincoa beraren

efcutic. Ez da nihor , gure artean , nahiago behar ez duenic , hambatic hambatean , Joben ongarria , ecen-ez Salomonen tronua. Batac eman-ten-darocu beguien aircinean faindu guciac khorroatcen dituen pairacortafunaren exemplu dohaxua ; eta bertceac , guicon içanxun bar , bere burua beguiratce efacez , erortcen-dena. Nola galdu-cen Salomon ? Aberaxrafunei datcheicon orguilliaz : franquiaren phoçoadurac gaixtatuçuen haren bihotza ; eta hori noiz ? Egundaino içan-den çuhurtciaric handienaren erdian.

CIX CAPITULUA.

Hamar tribuec utzten-dute Roboam. III Er. 12.

Hill-cenean Salomon , Roboam haren semea hedatu-cen Sichemerat. Iſrael gucia bildua cen lekhu hartarat haren erregetzat eçagutceco. Jeroboam ere ethorria cen bilkhu hartarat Egypto bere ihes-lekhutic. Jeroboam eman-cen populu guciaren buruan , eta huna nola mintçatu-citçaiçcon Roboami : çure aitaren uztarric piſſueguia cen guretzat ; haren arintcerat eguin behar duçu : ekhar-gaitçatçu eztiçuiago eta ar-raiçuiago : molde huntan cerbitçaturen çaitugu. Roboamec ihardetſi-cioten : çatozte hirur egunen buruan.

Populua aldaratu-cenean , Roboamec hartu-çuen çaharren abifua , haren aitac eguiten-çuen beçala : galdeguin cioten cer ihardetſi behar cion

populuari : çaharrec erran-cioten : amulxuqui a-
guertcen balin-baçara , eta onhetfen balin-badu-
çu populuaren galdea , eſcuraturen tutçu guciac
behin bethicotzat. Çaharren abifu hau etcen Ro-
boamen gogarocoa. Galdetu-cioten bere haur-
reco lagun , eta bethi berequin cituenei cer cio-
ten populuaren galdeaz. Gazteac mintçatu ciren
gazte beçala , eta arinquiegui : erran-cioten er-
regueri : huna cer ihardetsi behar dioçun popu-
luari : ene erriric tipiëna ene aitaren gorphutça
cen baino lodiagoa-da : dioçue uztarri piſtu bat
eman - darotçuela : bada , nere uztarria oraino
piſtuagoa içanen-da. Cigorrequin cehatu içan-
çaituzte ; bada nic cehaturen çaituztet burdinezco
puntac dituzten açoteequin.

Erran beçala , Jeroboam eta populua hedatu-
ciren , hirur-garren egunean , Roboam ganat.
Erregue hunec ihardetsi-cioten guçon gazte he-
ien hitz berez. Populuac eguin-çuen munduan
eguin ahala , nahiz amoratu erregue ; ordean gu-
ciac alferretan içan-ciren. Hori ikhufiric , abiatu-
cen erraten : cer aria dugu Davitequin ? Cer on-
duquegu iguriquitceco Ifairen ſemea ganic ? If-
raeldarrac , bihur-çaitetzte çuen etchetarat ; eta
çue , Davit , governa-çaçu çure etchea çaitçun
beçala. Horra nola ifraeldarrac haſtandu-ciren
Daviten ganic. Bereci-içan-çuten Jeroboam be-
re erreguetzat. Judaco eta Benjaminen tribu ba-
kharrac içan-ciren Daviten ethorquicoan yarrai-
qui-citçazconac.

Roboam bihurtu-cenean Jerufalemerat, bildu-
 cituen haren alderat leyhal aguertu-ciren bi tri-
 buac. Eman-cen ehun eta lauetan hogoi milla
 guizonen buruan ifraeldarrei gudu ematecotzat,
 eta hetaz naufitcecotzat; ordean profeta bat, Se-
 meias çaritçona, hurbildu-citçaien Jaincoaren me-
 çuz, eta mintçatu-cen hitz hautaz: huna Jain-
 coac cer dioen: ez loth bideari, eta ez guduca-
 çuen anaieen contra. Bat-bedera bihur bedi bere
 etcherat. Roboamec eta harequin cirenec ent-
 çun-çutenean Jaunaren hitza, utci-çuten Jero-
 boamen ondoan abiatceco chedea, eta bihurtu-
 ciren bere lekhutarat. Molde huntan, Israelgo
 errefuma içan-cen partitua bietarat: hamar tri-
 buentzat cen alderdiac itchiçui-çuen Israelgo er-
 refumaren icena, eta bertee alderdiac çakhar-
 quen Judaco errefumaren icena. Jeroboamec e-
 guin-çuen bere egoitza Sichemen, eta Roboa-
 mec berea Jerufalemen.

Erregueric çuhurrenac, norc erranen-çuen?
 Uztendu bere errefuma handia seme arin eta
 funx gutitaco baten escutan. Cer guerthatcen-
 da? Jaincoac ematen-du eracutsterat bera dela
 populuen eta erregueen naufi gucien gainecoa.
 Punitcen-du aita, semea punitcean. Roboamen
 arinqueria da punimendu bat beçala, ceinetaz Jain-
 coa baliatcen bai-da Salomonen eroricoari ya-
 çartceco. Ala preçatceco bai-dire abisu çuhur
 eta Jaincoaren araberacoen emailleac! Hetaz gui-
 datcen dena ecin dohaque chuchen baicic falba-

menduco bidean. Cembat behatztopa eta eroric
ez darraizco abisu arinegui eta bihotz gaixqui er-
reguelatua den batetic heldu direnei! Aithor-a-
gun urricaltceco direla abisu gaixtoen hartçail-
leac, eta ez gutiago, heien emailleac.

CX CAPITULUA.

*Hamar tribuac erortcen-dire idolatrian. Profeta
desobediencia. III Erreg. 13.*

Jeroboam erreguetu-cencan, bere buruari er-
ran-cioen : baldin populu hau heltcen bada,
ohi beçala, bethi Jerusalemerat sacrificioen of-
frendatcerat Jaunaren etchean, errefuma laster
bihurturen-da Daviten ondoriozat : bihotzac hur-
bilduren dire Roboamen gana, hari emanen-
çazco, eta hillen-naute. Gauça hunen gainean,
eguin-cituen bere gogoetac : uzte içan çuen bere
tronuaren ez galtceco bideric hoberena cela, utz-
tea bere etreligionea hartceco bertce bat. Era-
guin-cituen urrezco bi çahal : eçarri-çuen he-
taric bat Bethel hirian, eta bertcea Dan çaritçon
lekhu batean ; erran-cion populuari : ez-çohaz-
tela guehiago Jerusalemerat. Huna çuec Egypto-
tic athera-çaituzten Jaincoa. Idol hec eror-araci-
cituzten israeldarrac bekhaturan ; eeen populu
heltcen-cen Daneraino urrezco çahala adorat-
cecotzat. Jeroboam yarraiquitcen-citçaiion, ido-
len ohoratceco moldean, Jerusalemen eguiazco
Jaincoaren alderat beguiratcen-cenari. Higan ere

ičan-cen bera aldarerat inſentſuen offtendatce-
cotzat.

Jeroboam inſentſu erre-arazten hari-cen ordu berean , hurbildu-citçaion Jaincozco guiçon bat, Judaco herritic heldu-cena , ceina haſi baitcen , oihuz , erraten : aldarea , aldarea , huna nola mintço-den Jaincoa : forthuren-duc Daviten ondoriotan printce bat Joſias deithuco-dena. Printce harc hill-araciren ditic orai hire inſentſatcen hari-diren apheçac, eta hire gainean erre-araciren ditic gorphutz hillen heçurrac. Ematecotzat eracutſterat Jaincoa bera mintçatu-dela , urratucohaiz eta erorico orai berean lurrerat , hire gainean den herrautſa ere barraiatua ičanen-duc bazterretarat. Hala guerthatu-cen.

Erreguec entçun-cituenean Jaincoaren guiçon haren hitz hauc , hedatu-çuen bere eſcua , eta erran : har beçate guiçon hori. Momento berean , ihartu-cen Jeroboamen eſcua , eta ecin bereganatu-çuen. Orduan erregue harc errancioen Jaincoaren guiçonari : othoitz-eçaçu Jaincoa ſendatceaz ene eſcua. Jaincoaren guiçonac eguin çuen bere othoitzza , eta ſendatu ičan-cen eſcu ihartua. Jeroboamec bere eçagutça ſeinalatcecotzat , erakharri nahi ičan-çuen guiçon ſaindu hura berequin yaterat , eta nahi ičan-ciorçon eman ontafun handiac. Bertceac ihardetſiçuen : içatecotan ere çure etchearen erdia , ez dut hemen yanen ez eta edanen : Jaincoac debecatu-darot gauça hori , eta erran-darot ez

bihurtceaz ethorri-naicen bidez. Hitz hauc erran eta, abiatu-cen bertce bide bateraric.

Bethelen çatçan profeta çahar bat gauça iragan hauc guciez yaquinxun cena, bere haurrec erranic; baçaquien orobat Jaincoaren guiçonac erregueri erran-ciotçon guciac. Galdeguin-çuen cein cen harc hartu-çuen bidea; higan-cen bere astoaren gainerat, eta eman-cen haren ondoan. Bathu-çuen arbola baten azpian: yaquin-çue-nean beraren ganic hura cela harc bilhatcen-çue-na, othoitzru-çuen harequin yateaz. Ecin hori eguin-deçaquet, ihardetsi-cion Jaincozco guiçonac, debecatua-çait. Profeta çaharrac erran-cioen: ni ere profeta naiz çu beçala: aingueru bat hedatu-çait Jaincoaren meçuz, eta erran darot çu eraman-arazteaz ene etcherat yan eta edan deçaçuntzat. Hunela içan cen enganarua: yan eta edan-çuen profeta faltsoaren etchean. Mahainean cirela, Jaincoac hel-araci çuen bere boça profetaren beharritarat, eta hunec erran-cion bertceari: defobedientcia eguin-dioçunaz gueroz Jaincoari hemen yanic eta edanic harc debecatu arren, hillen-çarenean, çure gorphutzaz ez-da ehortciren çure arbasoen hobian.

Mahainetic lekhora, Jaincozco guiçon hura eman-cen asto baten gainean, eta hartu-çuen bere ethecco bidea. Ordean athera-citçaion lehoin bat itho çuena, eta egon-cena gueldi-gueldia haren gorphutzaren aldean, batere guehiago uqiritu gabe haren gorphutz hilla, ez eta haren

aftoa. Berri hau lafter hedatu-cen profeta çahar-
ra ganat, ceina mintçatu baitcen hunela : Jaincoa-
ren guiçon batec hautsi-içan-du Jaunaren manua :
horra cergatic nahi içan-duen lehoin batec hil-
ceçan. Goan-cen gorphutz hilla cen lekhourat,
eçarri-çuen bere aftoaren gainean, eta ehortci
bere hobian : erran-cioten bere umei : behintzat,
hilteen-naicenéan, emanen-nauçue Jaincoaren
guiçona datçan hobia berean : ene heçurrac içan-
beitez haren heçurren aldean : ecen, harc Jain-
coaren meçuz, erran dituen gauça guciac hala
guerthaturen-dire.

San Gregorioren arabera, Jaincoaren profeta
axeguin gorde bat içan-çuen eguin-cituen
gauça handiez, dela erregueren escua ihar-araz-
teaz, dela ondoan sendarazteaz escu bera : ur-
guilleriac hantu çuen guicon mira-garri haren
bihotza, eta hedatu-cituen haren izpiriturat on-
dicozco ilhumbeac. Tieso eta leyhal egon behar
bidean Jaincoaren manuaren alderat, errechta-
fun handiegui bat içan-çuen finhetsteco haren
tentan çabillan profeta faltsoa, eta erortceco haren
erranetarar. Gosta citçaion bere hutfa. Heriotce
triste bat içan-cen haren desobedientciaren pu-
nimendu dorphea. Exemplan ikhara-garria, ira-
khatsten-darocuna humilqui errespectatcen eta
arthosqui bethetcen, gauça gucietan, Jaunaren
nahi faindua.

CXI CAPITULUA.

Israelgo nahasmenduac. Achab eta Jezabel.

III Erreg. 15.

JUdaco bazter guciac baquean ciren, Afa hetaco erregueren demboran, eta etcen nahasimenduric baicen Israelgo errefuman. Jeroboam gaixtaguina hil-ceneco, Nadab, haren semea eta aitaren iduricoa, içan-cen eçarria tronuaren gainean. Guti erreguinatu-çuen. Baasa Israelgo erregueac eramancioen bicia, eta yabetu-cen errefumaz. Baasa hunec hil-cituen oraino Jeroboameren egoquico guciac, bakhar bat guphidetsi gabe.

Baasa etcen Jeroboam baino hobea aguertu: yarraiqui-citçaion erregue hari bere gaixtaquerietan. Horra cergatic Jaincoac adi-araci-cioen, Jehu profetaren ahoz, yaçarrico-ciola haren egoquiari Jeroboamenari beçala. Baasaquec ecin yafanez Jehuren mintçatceco libertatea, hil-araci-içan-çuen profeta hura. Baasaqueren ondoan, Ela haren semea, içan-cen erregue. Etcen egon bi urthe baicic tronuaren gainean. Zambri haren cavaleriaren, edo çamaldunen aiteindaria, altchatu-cen haren contra, eta eramancion bicia. Nausitu-cen guero, bortchaz, erreguetasunaz, eta funditu-çuen Baasaqueren familia gucia, bati ere utci gabe bicia, *Jaincoaren hitzaren arabera; eta hori, Baasaqueren eta Elaren bekhatuen gatic:*

*ecen gaixqui handitan erori-ciren berac, eta eror-
araci-cituzten israeldarrac, Jaincoa tarritatu-
bere idolatriaz.*

Zambri etcen egon çazpi egun baicic bortchaz
arrapatu-çuen tronwaren gainean. Israeldarren
armada, philistindarren contra guduan hari-ce-
nac, yaquin-çuenean Zambric bere burua erre-
guetu-çuela, eta hil-cela Ela, eçarri-cuen kho-
roa Amri, bere aiticindariaren buruaren gainean.
Amric sethiatu-çuen berehala Zambri bici-cen
hiria. Cer eguin-çuen Zambric? Ikhufi-çuenean
hiri hura hartua içateco menean, su eman-
cioen bere palacioari, eta erre-içan-çuen bere burua.
*Hil içan-cen bere gaixtaquerien erdian, yarrai-
quiric Jeroboamen bicitce gaixtoari.*

Amri egon-cen erregue, hamabi urthez. Hare
eraguin-çuen Samariaco hiria, gueroçat Israelgo
errefumaco hiri buruçaguia içan-cena. Erregue
hunen bekhatuac bere aicinagocoenac baino
areagoac ciren; bainan Achab, haren semea
eta ondorioa, oraino gaixtoago guerthatu-cen.
Ahantciac ciren Jeroboameren gaixquiac. Ezcon-
du-cen Jezabelequin: emaztequi hau cen print-
cesa idolatre bat, eguiazco Jaincoaren profeteen
eta cerbitçarien exai agueri bat. Achabec adora-
tu-çuen, bere emazteac beçala, Baalen idola,
eta eraguin-çuen, Jainco falso haren ohoretan,
templu bat Samariaco hirian. Haren azpicoec
eguin-çuten erreguec eguin-çuen; adortu-çu-
ten Baal. Ixumendua huntarainocoan hedatu-cen,

non iduri baitçuen eguiazco Jaincoac etçuela guehiago bere adoratçaileric Ifraelgo errefuma gucian.

Zambri bici-citequeien dohaxu eta defcanxuan : aſqui ohoratua aurkhicen cen armadetan çaducan aicindeguiaz. Iduri-du etcituela behar urrunago hedaru bere chedeac. Ordean cer ez deçaque eraguin ambicione çoro batec ? Cembat prefuna ez dire ikhuſten bertceez gorago altchatu nahizco hirrixac nahazten eta gal-araztendituenac ! Zambri-yabetu-cen bortchaz khoroaz ; ordean cer irabaci çuen bere burua tronurat altchatceaz ? Deusere. Galdu-çuen , ordu beretic , bere barneco baquea,etcen afalduracic baicen haren concientcian. Nola içan-cen punitua ? Berac condemnatu-çuen bere burua erretcerat. Exemp lu hunec irakhatſten-darocu ez dugula behar ibilhi ohore eta ontafun-quetan. Ah ! mundu huntaco çoriona ez-datça bertceez gorago içatean. Handitaſunec , erregueen tronuec berec bai-tuzte bere arantce çorroçac. Balimba millentan dohaxuago ahal da gutirequin eta doiçcoarequin defcanxu bici dena !

CXII CAPITULUA.

Eliaren belheac. Sareptaco alharguna. III Er. 17.

A Chab erregueren demboran bici-cen Elia. Profeta hau cen Galaad herricoa : aguertu-cen erregueren aicinean , eta erran cioen : dela

benedicatu ni ikhusten-nauen Jaincoa. Ez da, urthe hautan, eroriren ihintcic, ez uritic ene hitzeen eredura baicen. Ordu berean, Jaincoac manatu-cion gorderic egoteaz Carithco ibayaren hegualan, eta erran-cion : edanen-duçu ibaya hartaco uretic, eta meçutu-tut belheac çure hazteaz. Elia hedatu cen Jaincoac erran lekhatat : belheec artha çaducaten hari ekhartceco, goiz arrax guciez, ogui eta haragui, eta edaten-çuen ibayaco uretic. Etcen yautsten ur chorta bat lurerrat, eta azquenean, ibaya hura agortu-cen.

Orduan Jaincoac erran-cion Eliari : çohaci Sarepta daritçon sydoniandarren hirirat, eta çaudehan : ecen manatu-dut herri hetaco emazte alhargun bat çure hasteaz. Profetac hartu-çuen berehala Sareptaco bidea. Hurbiltcean hiri hartarat, ikhufi-çuen emazte alhargun bat egur biltcen hari-cena. Deithu-çuen bere gana, eta erran-cioen : indaçu ur guti bat edaterat. Emazte kura abiatu-cenean urquetarat, profetac oiñu eguincion ekhartceaz ogui auffiqui bat ere. Alhargunac ihardetsi-çuen : ez dut, yuramentu eguitendarotçut, oguiric batere ; nic dudan gucia da ahur bat irin eta olio ihintz bat : hemen hari-naiz egur biltcen nahiz hetaz eguin ogui guti bat enetzat eta ene semearentzat. Hartaric yan eta etsi ahal deçaquegu biciaz. Herri hetan cen goffete handiac mintçarazten çuen emazte hura hunela. Eliac erran cioen : ez içan beldurric, çohaci, eguiçu erranic heldu-çarena ; ordean eguiçu le-

henic enetzat ogui chume bat , erre-araz-çaçu hautspean , eta ekhar-dieçadaçu : eguinen-duçu guero çure eta çure semearen oguia ; ecen huna nola mintço-den Jaincoa : çure irin aphurra eta çure olio chorta ez dire gutituen Jaincoac yautsaraz arteraino lurraren gainerat uria. Emazte alhargunac eguin-cituen Eliac erran guciac. Yançuten berac , eta haren ethecoec ; eta ordutic , haren irina eta olioa etciren , profetac errançuen beçala , behinere gutiru.

Handic laster eritu eta hil ere içan-cen emazte alhargun haren semea : orduan ama hura haficitçaion erraten profetari : o ! çu Jaincoaren guiçona , cer gaixqui eguin darotçut bada ? Etçara bada ethorri ene etcherat baicic erreberritcecotz ene bekhatuen orhoitçapena , eta hil araztecotz ene semea ? Eliac ihardetsi-cion : indaçu çure semea. Hartu eta eramançuen bera etçaten-cen guela gora baterat : eçarri-çuen haur hura bere ohearen gainean , eta mintçaru-citçaion Jaincoari hitz hautaz : badaite bada damuſta çaçun , bere eguin ahal guciez , nere hazten hari-den alhargun bihotz onetaco hau ! Eman-cen guero , hirur aldiz , haur haren gorphutzaren gainean , eta eguiten-cion Jaincoari othoitz hau : ene Jainco Jauna , errequeritcen-çaitut , bitz-bedi haur hau : Jaincoac entçun-çuen bere profetaren othoitz , eta bitzu-cen haurra. Eliac yautsaraci-çuen bere guelatic , eta eman-cioen bere burasoari , erraten-çuela ; huna non duçun çure semea

biciric. Ama hanc ihardetsi-çuen : orai ikhuffen-
dud Jaincoaren araberaco guiçon bat çarela, eta
haren hitza çure ahoan datçala.

Ala ez-bai-dire urricaltceco Jaincoac bere ar-
tharen azpian daduzcanac ! Haren providentcia
faindua atçarria dago heien gainean : ez ditu ef-
cacean utzten bere fidantcia ossoa haren baitan
eçartcen-dutenac. Elia profetari guerthatu-cit-
çaiona aſqui ahal da eguia huntaz ſeguratuac iça-
teco. Ez da deufere gaitziç Jaincoaren bothere
gucizcoarentzat : hillen bitztea miracuillu handi
bat çaicu : hala ere da ; ordean aithor-agun
Jaincoac miracuillu handiago-bat obratcen-due-
la bihurtcen dioenean arima bati bekharuac gal-
arazten-dioen bicia, erran nahi-da, bere gra-
cia faindua. Cer ez-guindaque behar eguin-trefor
preciatu hunen maitequi eta arthosqui beguirat-
cecoizat ?

Janen Bautista

CXIII CAPITULUA.

Eliaren sacrificioa. III Erreg. 18.

AGortafunac eta goſſeteac irau-çuten hirur
urthe eta erdi. Dembora hartan gucian
Achab Eliaren ondoan çabillan. Etcen herriric ez
eta hauçotaco errefumaric, ceinetan ez baitçuten
galdetcen profeta haren berri. Ordean alferretan
içan-ciren haren eguin ahalac. Ecin egundaino
yaquin-çuen cer ethorri-cen profeta hura ! Ohico
errabian bici cen Jezabel. Hil-arazten cituen

ardiets ahal cetçaqueien Jaunaren profeta guciac: hetaric batçu , ez nahiz erori haren escutarat , gorde behar içan-ciren cilhocotan largaturic bere buruac gosseari eta gauça gucien escasiari. Azquenean Jaincoac erran cioen Eliari : aguerçaitte Achaben aicinerat : ecen banoha yauts-arazterat uria lurraren gainerat.

Elia lothu-citçaionean bideari , bathu-çuen Abdias erregueren etheco gobernadorea. Hura cen guiçon bat *haur danic Jaincoaren* beldurrean bici-cena , gorde eta haci-cituena , lekhu gueriçatutan , ehun bat profeta , Jezabel heien hiltcerat hari cen ordu berean. Abdiasec eçagutuçuen Elia , eta eman-cen , ahuspez , haren oinetan. Profetac erran-cioen: çohaci , eguiçu çure nausia yaquinxun han duela farti Elia. Abdias herabe cen mandatu haren eguiterat ; beldur-cen bere biciarentzat ; eta erran-cion profetari : urrunduren-naicenean çure ganic , Jaunaren izpirituac eraman-çaitçaque eçagutua ez den cembeit lekhotarat : hedatcen-badut Achaben beharritarat çure errana , eta ez balin-baçaitu edireten , eramannen-darot bicia. Eliac aguinducion aguertuco-cela , egun hartan berean , Achaben aicinean : hitz hunen gainean , Abdiasec eguin-çuen mandatu. Prince hura athera-citçaion berehala biderat Eliari ; eta ikhufi-çueneco , erran-cion : hor çara beraz , Israel guciaren affaldatçaillea ! Eliac ihardetfi-çuen : ez dut nic Israel affaldatcen ; bainan bai , çuc , eta çure aitaren ethorquicoec ,
utci-

utci-duçuenaz gueroz Jaunaren leguea yarrai-quitcecotzat Baali. Eliac erran-cioen oraino Achaberi : bil-araz-eçatçu Israel gucia, eta Baalen aphez guciac. Bildu-cirenean, profeta berac erran cion populu guciari : noiz artean bicirençarete berech ? Baldinetariac ceru lurren creatçaillea bada eguiazco Jaincoa, eman-çaquizcote ; eta Baal balin-bada, orobat yarraic-çaquizcote. Neroni guerthatcen naiz hemen Jaincoaren profetariac bakharra ; eta horra non diren Baalen lau ehun eta berrogoi eta hamar aphez : eman-bequizquigu bi idi ; har beçate hetariac bat, eta hartuco-dut nic bertcea. Eman-beçate bere idia çathitan, eta çathi hec aldarearen gainean : nic ere eguinen-dut gauça bera. Othoitzuren-dugu ceinec bere Jaincoa, eta noren ere Jaincoac yauts-araciren bai-du, gure othoitzetarat, ceruco sua sacrificioaren gainerat, eta hura bera bedieçagutua eguiazco Jaincotzat. Compuntu-ciren gauça hortaz. Baalen apheçac hasi-ciren lehenic. Eçarri-çuten idi bat çathitan aldarearen gainean, eta othoitzac eguin-ciotçoten bere Jaincoari goizetic egu-erdiraino ; ordean bere Jaincoac etçaroen deufere ihardetsi : horrec erakharric-çuen Elia hei burla saindu batequin erraterat : eguiçue oihua gorago : guertha-daite lo datçan, edo mahainean den çuen Jaincoa. Aphez hec alferretan eçarri-cituzten bere gorphutzac farrasquitian, alferretan altchatu-cituzten bere oihuac, ecin deufic ardietsi-çuten Baal bere Jaincoa ganic.

Ordu hartan berean, Eliac eraguin-çuen har-
 rizco aldare bat, eta ur bide bat haren inguru gu-
 cian. Eman-cituen aldare haren gainean egurrac
 eta idi baten çathiac. Ifsur-araci-cituen aldare
 hartarat lau yarro handi ur, hiruretan bethe-ara-
 ciric. Ura çurrutan çohan alde gucietaric, eta
 laster içan-cen bethea ur bide edo arroilla aïpha-
 tu-duguna. Muga cenean Eliac eguin-cioen ot-
 hoitz Jaincoari, eta yautsi-cen berehala ceruco
 sua, iretsi-cituena holocaustac, egurrac, herraut-
 fac, ura bera ere. Orduan populu gucia eman-cen
 lurrean ahuspez, eta aithortu behar içan-çuen
 gure Jaincoa cela eguiazco Jaincoa. Aithor hura
 eguin çuenean populuac, Eliac erran cioten:
 har-ecatçue beraz Baalen aphez horiec guciac;
 ez-bedi itçur hetaric bakhar bat. Hil-araci-cituz-
 ten ciren guciac. Orduan Eliac aguindu-cion A-
 chabi uria. Achab etcherat hurbildu-ceneco abia-
 tu-cen uria.

Ala handia bai-da eguiaren indarra, eta errech-
 qui garaitcen bai-ditu hari yaçarni nahi diotenac!
 Cer etçuten eguin idolatrian erori-ciren profuna
 çoro eta ixiu hec bere ganatceco Elia saindua?
 Ordean heien exemplu gaixtoac, heien mehat-
 chu handiac, guciac alferretan içan-ciren. Deu-
 sec ere ecin cordocatu çuen profeta haren Jain-
 coaren alderaco leyhaltasuna. Ikhusi içan-cen,
 ordu hartan, Jaincoa nola aguertcen-den egui-
 ren alde, eta nola confunditcen-duen gueçurra.
 Ederrex-deçagun Eliaren çuhurtcia, eta haren

hartceco moldea erakhartcecotz eguiaren argui çabalerat gueçurraren eta idolatriaren ilhumbe-tan ehortciac çaudenac. Jaincoac faristatu-çuen profetaren fidantcia handia, eta eman-çuen bere yusticiaren exemplu ikhara-garri bat hil-araztean idolen aphez faltso guciac.

CXIV CAPITULUA.

Eliaren ihesa.

JEzabelec etçuen hain laster yaquin Eliac cer eguin-çuen, non eman baitcen haren contra-co sumindura handian; yuramentu ere eguin-çuen gal-araciren-çuela. Profeta beldurtu-cen, eta eman-citçaion ihesari: urundu-cen Israelgo errefumatic, nahiz beguiratu bere bicia. Hedatu-cen mortu handi baterat, eta han yarraiqui behar içan-citçaion, egun offo batez, bere bideari. Akhitu eta ecindu beçala cen: yarri behar içan-cen arbola baten azpian, eta erran-cion Jaincoariz asqui da, Jauna, khien-dieçadaçu bicia, ecen ez naiz ene aitcinagocoac baino hobea. Hitz hauien ondoan, etçan-cen lurtean, eta lokhartu-cen arbola haren azpian. Jaunaren aingueru batec uquiru-çuen eta erran-cion: altcha-çaitte, eta yan-çaçu. Eliac, altchatcean beguiac; ikhufi-çuen bere buruaren aldean ogui bat hautspean errea, eta yarro bat urez bethia. Yan-çuen, eta edan, guero lokhartu-cen bi-garren aldian. Jaunaren ainguerua hurbildu-citçaion, berriz ere;

uqutu-çuen, erraten-cioela : altcha-çaita, eta yan-eçaçu; ecen bide hainitz duçu oraino iragatrecotzat. Elia altchatu-cen, eta yan eta edan-ıçan-çuen. Yanac *borthuztu-çuenean*, *atchiqicion bideari berrogoi egunex eta berrogoi gaiıez*, *hel-çadin arteraino Horeb*, *edo Sinai deithecenden Jaunaren mendirat.*

Elia egon-ıçan-cen, aphur bat, mendi hartaco çokho batean. Jaincoac entçun-araci-cion çokho hartan bere boça, erran-cioen : cer hari-çara hor ? Eliac ihardetsi-çuen : o ! çu, ene Jauna, eta armadetaco Jaincoa, sustatua-naiz çure alderaco kharraz, ceren israeldarrac urrundu-diren çure ganic; defeguin-tuzte çure aldareac, eta chehacatu çure profetac : hetaric ez da ni baicic, eta ni hil nahiz dabilta. Jaincoac erran-cioen : çohaci, bihur-çaita ethorri-çaren bide beraz : badire Israelen çazpi milla guiçon ene efucuo daduzcadanac, eta belhaunicatu ez direnac Baalen aiticinean.

Elia bihurtu-cen beraz Israelgo errefumarat. Han bathu-çuen Elisea laborantçan hari-cela hamabi idi pateequin. Elia hurbildu-citçaionean, eçarri-çuen bere capa Elisearen gainean. Eliseac utci-citæn berehala bere idiac yarraiquitcecotzat Eliari, eta erran-cion : ez bequiçu, othoi, gaitzets nohan ene aita eta ene amaren befarcatcerat : hetaric lekhora, çurequin ıçanen-naiz ibilhico-çaren lekhu gucietan. Eliac ihardetsi-cion : bai, çohaci, eta çato guero; ecen eguin dut çure

alderat ene eguinbideac manatcen-çarotana : or-
du hartaric, Elisea yarraiqui citçaion Eliari, eta
yarri-cen haren cerbitçuan.

Eliac galdetcean Jaincoari bere heriotcea, ez
dugu behintzat uzte içan behar defesparacioneac
çarabillala, ez eta bere prestutafunean çuqueien
fidantcia sobraniazco batec. Baçaquien, norc
nahi beçain ungui, cembat diren ikhara-garriac
Jaunaren yuiamenduac, eta sainduenac ere laz-
ten-direla orhoitcean aguertu behar direla yusti-
ciac berac yuiatcen-dituen yuie adora-garriaren
aitcinean. Jaincoaren loriaren alderaco kharrac
nahi-arazten cion Eliari bere heriotcea. Çaurthua
çuen bere bihotz gucia ikhusteaz hambat sacrilio,
eta nahico çuen ez içan guehiago halaco idolatria
eta gaixtaquerien lekhuco. Edireten-dugu profeta
saindu haren baitan çorionean, munduan guer-
rhatcen ohi dena, gaixtaguina yaçartcen Jainco-
tiarrari, arima yustua persecutatua bekhatorea-
ren aldetic.

CXV CAPITULUA.

Josaphaten prestutafuna. Achabeen heriotcea.

III Erreg. 21. 22.

JUdaco erresumac Josaphat çuen bere erre-
guetzat. Printce hura cen Afaren semea eta
primua. Etçuen fidantciaric idoletan; bainan bai
bere arbasoen Jaincoa baitan. Arthosqui beguirat-
cen-cituen Jaunaren manuac, behinere cutsatcen

etcela Israelgo gaixquietan. Artic-araci-cituen lurrerat idola guciac, eta khen-araci-cituen heritic Afa haren aitac ecin atceman-araci-cituen guçon galdu guciac. Hautatu-cituen apheçac eta levitac, eta egorri-içan-cituen bere errefumaco hiri gucietarat, haren populuac ikhas-ceçantzat Jaincoaren leguea. Aphez eta levita hec berequin çarabillaten Jaunaren leguearen liburua, eta escolatcen-çuten mundu gucia.

Josaphat ere baçabillan bera, herriz herri, nahiz erakhari bere populua bihurtcerat Jaincoari leheneco ohorea. Eçarri-cituen orobat yuieac bazter gucietan, eta gomendatcen-cioten hertsiqui, bihurtceaz yusticia çucentafunequin: beira çaitetze, erraten-cioten, arinquiegui yuiatetic: Jaincoac berac eçarri-çaituzte yuietzar, eta ez guçonec. Çuen erdian darça bertceac yuiatcen-ditutçuenen: bici-çaitetze beraz haren beldur sainduan, eta bethe-çatçue leyhalqui çuen eguinbideac. Horra nolacoa cen Josaphaten prefutafuna, eta kharra erreligionearen alderat. Ez da miresteco dohaxu eta ontafunez gairi eguina bici içan balin-bacen bere erregueco demboran.

Josaphat sarthu-cen allientcian Achab Israelgo erreguerequin, eta horra cere gal-arazterçuen erregue prestu hura. Achaben ikhusterat hedatu-cen aldi batez, Achabec galdeguin-cion bere laguntça yabetceco Ramoth çaritçon hiaz: Josaphatec ihardetsi-cioen lanhoqui: çue

nahi duçun gucia eguiterat nago : ene tropac çure manuco dire , yarraiquiren-çaitzquitçu guerlate hortarat ; ordean , othoi , consulta - çaçue lehenic Jaincoa. Ifraelgo erreguec bildu-cituen bere profetac : hełtcen-ciren lau ehunetaraino ; erran-cioten : cer eguin behar dut ? Emanendior affaldu bat Ramoth , Galaadeco bazterretan-den hiriani , ala egonen-naiz gueldi-gueldia ? Proferec ihardetfi-çuten : Jauna , baçohazque , Jaincoac emanen-darotçu hiri hura ełcutarat. Orduan Josaphat mintçatu-cen hunela : ez da bada hemen Jaunaren profeta consulta ahal guineçaquenic ? Bai , bada bat , ihardetfi-çuen Achabec ; Michee du bere icena : ez dut ordean batere maitte : ez du behinere deus axeguin eguitecoric errateco. Josaphatec , hitz horren ganean , errançuen : o ! erreguea , othoi , ez hola mintça. Hitz labur hauc afqui içan-ciren. Achabec emançuen berehala manua erakhartceco Michee haren ganat. Arte hartan profeta faltıoac etciren baratcen erratecic erregueri sethia-ceçala Ramoth , eta hiri hartaz yaberuco-cela.

Jaunaren profeta aguertu-cenean Achaben aiticinerat , erregue hunec erran-cion : cer eguinen-dugu bada ? Sethiaturen dugu Ramoth Galaadeco hiri , ala utciren-dugu den beçala ? Profetac ihardetfi-cion-hitz hautaz : ikhufi-dut Ifrael gucia menditan barraiatua , ardi artçain gabeac beçala , eta entçun-dut Jaincoa erraten : yende horiec ez dute buruçaguiric : bat-bedera bihur-bedi bere

etcherà : orduan Achabec erran-cion Josaphati ; ikhusten-duçu nola mintça den : banaquien bai, ez nuela behar deus onic iguriqui profeta hunen ganic. Michee etcen hitz bakhar hetan baratu ; erran-çuen oraino asco bertce gauça Achabi damu eguitemoac. Erregue hunec ecin yafan-çuen guehiago Jaunaren profetaren solasa ; altcharaci-çuen preso , eta manatu-çuen ez cioçotela eman oguia eta ura baicic bere yanari eta edari gucit-zat.

Bere bihotz gogortasunac erakharri-çuen oraino Achab Naboth hil-arazterat. Guicon hunec çuen mahatsti bat erregue haren palacioaren aldean. Achabec erran-cioen Nabothi : emadaçu çure mahatstia , handi - deçadantzat ene baratcea ; emanen-darotçut bertce bat hobea içanen-dena ; edo nahiago balin baduçu , emanen-darotçut , dirutan , çure mahatstia balioa. Nabothec ihardetsi-çuen : Jaincoac beguira naçala saltcetie ene aitcinagocoen primuçã. Hitz hauieç sumindu-çuten Achab : bihurtu-cen bere etcherà , eta artiqui-çuen bere burua ohe gainerat , yanaric batere hartu gabe. Jezabelec galdeguin-cion cerc bada horrela damustatcen-çuen. Achabec ihardetsi-çuen , escainiric heldu cela Nabothi bere mahatstia balioa , edo bederen ordaina ; baina guicon hanc erran-cioela , biphilqui , etcioela emanen. Orduan Jezabel mintçatu-citçaion hunela : nonbait erran behar da çure botherea guti hedatçen-dela , eta ez dagotçula erreguinatcea. Altcha-

çaitte, yan-eçaçu, emaçü barnea descaxuan, eta nic içan-araciren-darotçut Nabothén mahatfia.

Jezabelec etçuen galdu demboraric; egorrituen guthunac, edo letrac erregueren ciguillua-requin hiri handienetarat. Guthun hetan ciren ifcribatuac hitz hauc: eraguiçue barur bat, eta irabaz-eçaçue bi lekhuco falfo, erranen-dutenac Nabothec blasfematu-duela Jaincoaren icen faindua, eta madaricatu-duela erregue. Içan-bedi hiriaz camporat eramana, eta harricaturic hilla. Manu hau içan-cen complitua. Bi lekhuco falfoen erranaren gainean, Nabothec galdu behar içan-çuen bicia: haren umeac ere hillac içan-ciren. Erreguinac lafter yaquin-çuen Nabothén hil berria. Berri bera hedatu-çuen berac Achäbeen beharritarat, eta erran-cioen: çohaci, sarçaitte, deuseren beldurric gabe, Nabothén mahatfiaren goçamenean.

Achab mahatfi hartan cela, hurbildu-citçaion Elia profeta, Jaincoac hala manaturic, eta erran-cioen: hil-araci-duçu Naboth, eta yabertu-çara haren ontasunaz. Huna bada nola mintçoden Jaincoa: Nabothén odola çakhurrec limicatu-duten lekhu huntan berean, limicaturen dute çurea ere.

Achab eta Jofaphat eman-citçaizcon bideari Ramoth hiriä sethiatceco chedez. Syriaco erreguea Ramothéen alde aguertcen-cen: manaturicuten bere armadaco aitcindariac, yaçartceaz,

gucien gainetic , Israelgo erregueri. Nonbaitic ere , Achabec yaquin-çuen manu haren berria. Utcicituen bere soinecoac, eta hartu bertce cembaitenac. Josaphat cen bakharra , erregue beçala , aguertcen-cena. Exaiec uztez hura cen Israelgo erreguea , inguratu-çuten , eta yaçartencioten alde gucietaric. Herstura hartan , Josaphatec othoitz eguin-cion Jaincoari : entçuna-içancen : exaiec eçagutu-çuten etcela hura Achab , eta urrundu-ciren haren ganic.

Bere menturarat largatu-çuten flecha batec atceman-çuen Achab , eta sarthu-citçaiion bulharretan barna. Hil içan-cen , arrax hartan be-rean. Haren çauritic ilquitcen cen odolac betheçuen hura cen lekhu gucia , eta bildu-ciren çakhurrac odol haren limicatcerat.

Ala mira-garria eta lauda-garria bai-da Josaphaten kharra Jaincoaren alderat ! Erran behar da haguitz eguin deçaqueiela buruçagui batec , oneco eta gaixtoco. Cembat çorigaitz eta farrasqui etcituen eraguin Achaben erreligione escafac ! Ordean aithor agun , hala-hala Josaphaten pretutafunac emendatu-çuela Jaincoaren loria eta bere populuaeren çoriona. Achaben heriotce ondicozcoac irakhatsten-darocu cein gauça lastima-garria den Jaincoa ganic hastantcea , eta bihotza gaixtaqueriari largatcea.

CXVI CAPITULUA.

Ochofiasen heriotzea. Elia altchatua cerurat.

IV Erreg. 2.

A Chab hil-cenean, Ochofias haren semea ičan-cen erregue; bere aita eta bere ama Jezabelen iduricoa guerthatu-cen, gui erre-guinatu-çuen. Tronurat altchatu-ičan-cenetic ur-the baten buruco, erori ičan-cen bere palacioco leyho gora batetatic. Sarthu-cen eritasun handi batean. Consultaraci-çuen Beelzebuth Accaronen Jaincoa, yaquitecoizat altchatuco cenez bere eritasunetic. Jaunaren aingueru batec manatu-çuen Elia hedatceaz erregue Ochofiasec Beelzebuth gana egortcen cituen batçutarat, eta heien ya-quinxun eguiteaz Jaincoaren hitzaz. Eliac bathu-cituen erregueren mandatarari hec, eta erran-cio-ren: çohazte, bihur-çaitetze-çuen naufla gana; adi-araz dioçoçue Jaincoa hunela mintço-çaiola: ez da bada Jainco bat Israelen, egorri baiduçu Accaronen Jaincoa consultatcerat? Hori eguin-duçunaz gueroz, yaquin çaçü etçarela altchaturen ohe hortatic, eta hillen-çarela.

Hitz hautatic lekhora, Elia urrundu-cen, eta mandatariaic bihurtu-ciren erregue gana. Ochofiasec galdeguin-cioten certaco bihurtcen-ciren haren manua bethe gabe. Orduan mandatarieic ihardetsi-çuten: bidean bathu-dugu guiçon bat çure ganat egorri-gaituena: dembora berean,

chehatu-cituzten gauça guciac. Erreguec galde-
tu-cioten : nola da eguina horrela mintçatu-çait-
çuenā ? eta cer yauntstura du ? Ihardetsi-cit-
çaiōn : guiçon hura illexua da, eta larruzco guer-
rico bat dakharque. Ochofiasēc , seinale hauta-
ric , eçagutu-çuen guiçon hura Elia cela. Egorri-
çuen berchala aiticindari bat berrogoi eta hamar
guiçonequin profeta haren ondoan. Aiticindari
hura hurbildu-citçaiōn , eta erran-cion : Jaincoa-
ren guiçona , yauts-çaitē , orai berean , mendi
hortaric ; erreguec manatcen darotçu. Eliac ihar-
detsi-cion : baldin Jaincoaren guiçona banaiz ,
yauts-bedi cerutic su bat iretsiren-çaituztena , çu
eta çure berrogoi eta hamar guiçonac. Ordu be-
rean , yautsi-cen cerutic su bat , eta erre-cituen
guciac. Erreguec egorri-çuen bi-garren aiticinda-
ri bat : mintçatu-citçaiōn profetari lehenbicioa
beçala ; ordean , bere tropaequin batean , çorte
bera içan-çuen : galdu cituzten bere biciac. Ho-
bequi hartu-cen egorria içan-cen hirur-garren
aitcindaria : eman-cen belhaunico Eliaren ait-
cinean , eta eguin-cioen othoitz hau : Jaincoa-
ren guiçona , beguira-dieçaguçu bicia , niri eta
enequin diren çure cerbitçariei. Orduan Jauna-
ren aingueruac erran-cion Eliari : çohaci guiçon
horrequin , eta etçaitecela ici.

Eliac eguin-çuen bide erregue ganat , eta er-
ran cioen , Jaincoa haren ahoz mintço-celaric :
nahi içan-duçunaz gueroz Accaronen Jaincoa
consultatu , Jaincoric Israelen ez balitz beçala ,

etçara altchaturen eritafun hortaric; aitecitic, hilençara. Jaunaren hitza içan-cen complitua. Hilcen Ochofias, eta haren anaia Joram içan-cen tronuan eçarria.

Elia etcen, handic harat, lucero egon lurra-
ren gainean. Urrundu-cen Galgalatic Eliseequin
batean; nola baitçaquien Jaincoac nahiçuela
cerurat altchatu, erran-cion bere dicipulu leyhal
hari: gueldiçaitte hemen, Jaincoac egortcen-
nau Bethelerat. Jaincoac eguinçuen Elisea ya-
quinxun ikhufi behar cen gauçaz. Dicipulu hu-
nec ihardetsi-cion bere nauñari: ez, etçaitut ni-
holere utciren. Eman-ciren beraz biac Bethelera-
raco bidean, eta handic hedatu-ciren Jerichorat.
Profeteen dicipuluec (bacen hetaric oste bat bi
hiri hetan) erran-cioten orduco berac çaquiena,
galtcerat çohala bere nauñia. Bertce aldi batez ere,
Eliac nahi içançuen urrundu Elisea bere ganic;
ordean alferretan. Ikhusiric nola Elisea yarrai-
quitcen-citçaion lekhu gucietarat, eramancuen
berequin Jourdaingo alderat. Arribera haren he-
guirat cirenean, Eliac harturic eta plegaturic be-
re capa, yo çuen hartaz ura, eta ur hura eman-
cen berehala bi bazterretarat, hain ungui bai non
biec iragan-baitçuten arribera oinic buñti gabe.

Uraz alde hartarat cirenean, Eliac erran-cioen
Eliseari: ikhus eçaçu cer nahi duçun eguin-de-
çadan çuretzat, çure ganic hastandu gabe. Eli-
seac ihardetsiçuen: eguiçu, othoi, ene baitan
aurkhi-dadin profecien eta miracuilluen dohain

çure baitan datçana. Eliac erran-cion : gauça gaitz bat galdeten-duçu : guciarequin, ardietsiren duçu galdeten-duçuna, ikhusten balin banauçu cerurat altchatcen ; ordean ez duçu ardietsiren, ez banauçu, ordu hartan, ikhusten. Hunela mintço-cirela, Elia higan-cen cerurat. Eliseac ikhufiçuen nola higaten-cen, eta ordu hartan berean, eman-cen erraten oihuz : ene aita, ene aita! Handic laster etçuen ikhufi guehiago.

Eliac, higateracoan cerurat, utciçuen erortcerat bere capa. Eliseac altchatuçuen, eta yoçuen hartaz Jourdaingo ura ; ordean ura etcen partitu bi aldetarat lehen beçala. Orduan Eliseac errançuen : non da bada orai Eliaren Jaincoa ? Yoçuen, bi-garren aldian, ura. Aldi hartan ura partitu-cen, eta Eliseac iragançuen arribera. Profeteen dicipuluec eçagutu çuten miracuillu hartaric Elisea fagoratu-cela Eliaren izpirituaz.

Elisea iragan-cen Bethelerat. Hiri hartarat hurbiltcen-cela, bahuçuen haur multço bat. Trufatu-citçaizcon ceren etçuen illeric, eta erratencioten dosteta batez : higan-çaitte, buru murritça, higan-çaitte. Profetac behatu-cioten eta mardaricatu-cituen, Jaincoac hala nahiric. Ordu berean, bi hartz ici-garri athera-ciren oihan batetaric ; yaçarri-cioten haur hei, eta eman-cituzten çathitan hetaric berrogoi eta bia.

Ochofiasec eçagutuçuen, bere goftuz, guiçoneen eta erregue bereen eguin ahal guciac gauça aphurrac direla, deufere ez direla Jaincoac gait-

zeffen-dituenean. Alferretan erregue hura nahi
 ičan-cen yabetu Elia sainduaz, hari aspertceco,
 eta haren hil-arazteco; profeta hura Jaunaren
 amudioaz fagoratua-cen: ardietsi-çuen cerutic
 laguntça gucia, eta sutan emanac ičan-ciren O-
 chofiafec haren hartcerat egorri-cituen guehie-
 nac. Punimendu ikhara-garria, irakhatsten-daro-
 cuna berthutea maitatcen eta ohoratcen! Ochofia-
 fen heriotce ondicozcoan ikhusten-dugu cer puni-
 mendu datçan Jainco, bere creatçaillea utciric,
 bere finhetstea eta bozcarioa axeguintan eta
 creatura arbuia-garritan eçartcen-dutenentzat. Ez
 bequigu ahantz Elisea çuhurraren exemplu eder-
 ra. Profeta hura etcen nahi ičan behinere hastan-
 du Elia, guiçon mira-garria ganic: gauça bera
 eguin behar dugu: urrundu behar gara mundu-
 tiar, bere gogo gucia mundu-pean daducatene-
 taric. Halacoequin ez da deufic irabazteco; air-
 citic gal-araz deçaqueteç dugun ontasunic baliofe-
 na, erran nahi dut, gute arima. Jaincotiarrequin
 bicitceac, eta hei leyhalqui yatraiquitceac egui-
 nen-dute gure eguizco çoriona.

CXVII CAPITULU A.

*Hirus erregue bat eguinac miracuilluzqui garai-
 tuac. Josaphaten heriotcea. IV Erreg. 3.*

JOram Judaco erreguec etçuen, eguia da,
 hedatu bere gaixtaqueria Achabec eta Jeza-
 belec beçain urrun; ordean ohoratcen-cituen

Jeroboamec eraguin-cituen urrezco chahalac.
Bethi idola hetarat ekharria bici-içan-cen.

Moabitarren erregueac , hala conpunturic Achabequin , eman-çuen bere burua çor baten azpian Israelgo erregueren alderat. Ordean hilcencen Achab , etçuen nahi içan iduqui bere hitza. Joramec hartu-çuen chedea emateco gudu moabitarren erregueri , eta galdetu-çuen Josaphat bere hurkhoaren laguntça : bi erregue hauiec bildu-cituzten bere tropa guciac , eta eman-ciren moabitarren ondoan. Sarthu-ciren mortu handi batean , eta urac escas eguinic , galtcer-cen armada gucia. Josaphatec ikhufiric heritura hura , galdetu-çuen bacen-ez lekhu hartan Jaunaren profetariç misericordia escatceco. Ihardetfi-citçaion armadan guerthatcen-cela Elisea , Eliaren dicipulu eta cerbitçaria. Josaphatec erran-çuen horren gainean : Elisea baitan ediretenda Jaincoaren hitza : bi printceac hedatu-ciren berehala Elisea ganat. Profetac erran-cion Israelgo erregueri : cer aria da çure eta ene artean ? Ahal çohazque çure burasoen proferetarat. Ez banio behatcen Jaincoari , eta ez banu dudan errespectua Josaphat Judaco erregueren alderat , aiherrainte ez çuri behatceco. Guero , mintçatucen hitz hautaz : huna cer dioen Jaincoac : ez duçue-içanen haiceric , ez uriric : halaric ere haran hau urez bethetcerat doha , eta edanen-duçue ur hartaric. Gauça hau deus gutia da Jaincoarentzat , Eguinen-du çerbait guehiago : erorçacirenç

araciren-tu moabitarrac çuen efcutarat. Biharamun goizerat, armada aurkhitten-cen lekhuaiçan-cen urez eflalia. Moabitarrec uzte içan-çuten ur hura odolez gorritua cela. Iguzquiaren araiocce hala iduri-arazten cioten. Erran-çuten, bere baitan, ifraeldarren artean cembait farrasqui eguin cela, eta elkhar hil-çutela. Sinhetfte hortan, hurbildu-ciren hetarat, nahiz probetchatu heien ontafunez; ordean atcemanac guerthatu-ciren; chehacatuac içan-ciren, eta moabitarren herriac larrutuac. Horra historioac Jofaphatez erraten-darocun azquen gauça. Erregue hura bici-içan-cen oraino çazpi urthez; erreguinatu-çuen guciz hogoi eta bortz urthez. Agrada-garria cen Jaincoaren beguetan. Utcicion bere errefuma Joram, bere seme çaharrenari.

Jaincoac ez du arma eta munduco indar beharic exaien garaitceco eta funtfi-arazteco. Haren nahiquitic tripiena guiçonen eguin ahal guciac baino infinituqui guehiago da. Armada dffo bat galdua içareco menean aurkhitten-cen, ur efcatez. Ordean ala ez bai-dire urricaltceco Jaincoac bere artharen azpian daduzcanac! Cer fidantcia ez dugu behar aita amulxu, hambat maite-gaituenaren baitan! Bothere gucia berequin duen Jainco baten misericordietan! Gure falbatçaillea fufatua-da gure ganaco amodioz; ekharria-da guri ungui eguiterat, gure ondoan dabilha; eta ez du bada içanen gure ganic ez-antfiatafunic eta hotztafunic baicen! Ihes eguinen-

diogü bada ! Cer esquergabetafun ! Iraganac iragan : higuin-deçagun bekhatua ; deçagun-maita berthutea : emogun , azquerdean , gure Jainco adora-garriari bihotz bat berac eguina , bakharric beretzat eguina ; ordean , ondicoz ! munduari laçoqui largatu içan-dioguna.

CXVIII CAPITULUA.

Naaman sendatcen-da. Gieçiren lepra. IV Er. 5.

SYriaco erreguec çuen armadetaco aiteindari bat Naaman çaritçona , eta cen hainitz ekharria haren alderat. Naaman hura cen guiçon animoxu bat eta aberaxa ; ordean lepra duna. Haren emaztea cerbitçatua-cen nescatcha gathibu , Israelgo herritaric lerakharria-içan-cenaz. Egun batez , selü harc erran-cion bere etheco-andreari : nahi nuque ene nausia aguer balaquio Samaria hirian den profetari. Senda bide leçaque bere lepratic. Naaman hurbildu-cen erregue ganat , eta mirtçatu-citçaiion hitz hautaz : Israelgo nescatcha batec hulaco solas iduqui-du. Erreguec ihardetsi-cion : çohaci , iscribaturen-dior Israelgo erregueri.

Naaman lothu-citçaiion bideari dirutce handi batequin. Samariarat heldu-tenean , eman-cion Israelgo erregueri Syriacoaren guthun , edo letra bat , hitz hauc çaduzcana : iscribateen-darotçue guthun hau , çu yaçuinxiin eguiteco nola egoricen-darotçudan Naaman ene cerbitçaria ,

senda-deçaçuntzar here lepratic. Israelgo erre-
gue, irakhurri orduco guthun hura, damustatua
içan-cen, eta erran-çuen: Jainco bat naiz bada
khentceco eta emateco bicia? Ikhusfen-duçu,
Jauna, Syriaco erregue, non dic enequin haut-
firen-duen hari dela. Eliseac yaquin-çnen gauça
hunen berri; eta erran-çuen: guiçon hura yar-
raic-bequit, eta yaquin-beça badela profeta bat
Israelen.

Naaman hedatu-cen profeta ganat. Haren et-
checo athean cela, Eliseac gaztiagu-cioen sar-
çadiela, çazpi-aldiz, Jourdaingo urean, eta sen-
daturen-cela. Gaztigu hura gaititu-citçaion Naa-
mani, eta erran-çuen: uzteco-nien aguertuco-
citçaitala profeta bera, eta uquituric ene lepra,
sendaturen minduela, Jaunaren icenean: Dama-
seco urec balio ahal dituzte Israelgo ur guciac;
eta ez bide dute indar gutiagó erien sendatceco-
zat. Naamanec hartu-çuen bere herriraco bidea,
celaric gucia mindua profeta haren alderat: be-
requin cituen cerbitçariac erran-cioten: Jauna,
profetac manatu balarotçu eguiteaz gauça nekha-
gari eta bonhitz bat, eguin beharco cinduen:
arren oraino hobequi eron behar çara haren na-
hitarat, erraten-darotçunean: çohaci, sar-çaita
Jourdaingo urean, eta sendaturen-çara. Naama-
nec finhetçiruen bere cerbitçariac. Sarthu-cen,
çazpi aldiz, ur hartan, eta sendatua-içan-cen.

Orduan Naaman bihurtu-cen yarraiquitcen-
citçaiçon yendeequin Jaincoaren guiçona gana,

eta erran-cion: orai eçagutcen-dut ez dela lur-
raren gainean bertce Jaincoric Israelen dena bai-
cic. Çure cerbitçariac ez du guehiago offrendatu-
co holocaustaric Jainco atçeen ohoretan: haren
sacrificioac eguiazco Jaincoarentzat içanen dire.
Naamanec erakharri nahi içan-çuen profeta hart-
cerat escaintcen-ciotçon emaitçac, nahiz eracut-
si bere biburkhundea; ordean profetac etçuen
nahi içan deufere hartu. Naamanec eguin-ciot-
çon bere adiioac, eta hastandu-cen haren ganic.

Naaman ez citçaiou hain laster eman bideari,
non Giezi profetaren cerbitçaria hasi-baitcen be-
re buruari erraten: ene naufiac ez du nahi içan
deufere hartu Naaman syriadarra-ganic. Banho-
co ondonic: atheraco-dut cerbait haren ganic. Er-
ran beçala, cerbitçari hura abiatu-cen Naamanen
ondoan. Naamanec ikhufi-çuenean cerbitçari
hura haren gana heldu-cela, hurbildu citçaiou
bera. Giezi hasi-citçaiou erraten: ene naufiac çu-
re ganat egortcen-nau, çuri adi-arazteco ethorri-
çaiçcola bi mutil gazte etcherat, profeteen umeac
direnac. Othoitzien-çaitu egortceaz enequin ta-
lent bat diru, erran nahi da, dirutce handi bat,
eta bi soineco. Naamanec ihardetsi-cion profeta-
ren cerbitçariari: hobe da talent baten orde, har-
eçatçun bia. Eman-ciotçan soinecoac ere, eta
hauc guciac egorri-cituen bi cerbitçariequin. Gie-
ziç eman-cituen diru eta soineco hec etche ba-
tean; eta egorri-cituen bidetic Naamanen cer-
bitçariac,

Giezi bihurtu-cenean etcherar, Eliseec galdeguin-cion : Giëzi, nondic heldu-çara? Jauna, ihardetsi-çuen Giezic, çure cerbitçaria ez da nihon ibilhi. Certaco, erran-cioen bere naufiac, ukharcen-duçu gauça, ikhufi ez banu beçala Naaman çure ganat hurbiltcen? Diru eta soineco hartcen hari içan-çare. Beraz erofi gogo duçu batçuen eta bertceen ganic, idi, arthalde, mahatfi eta hulaco bertce ontasunac: bada, yaquin-çaçu Naamanen lepra behin bethicotz çure, eta çure umeen baitan içanen dela. Ordu berean, Giezi urrundu behar içan-cen Elifearen ganic lepraz gucia maldarua.

Jourdaingo urac içatea Naaman bere gorphutceco lepratic sendatceco ahala cerbeit da, hainitz ere da; ordean aithor deçagun arimaco lepratic sendatcea, hari leheneco garbitasun gucia içan-araztea, infinituqui guehiago dela. Horta bizquitartean penitentciaco sacramenduari datcheicon berthute çorionezcoa eta guciz mira-garia. Ez dugu ceren ibilhi, Naaman beçala, lekhu urrunetan edireteco senda-gaitçaqueten erremedioac. Aurkhitcen-dire lekhu gucietan Eliseac eta ithurri sacratuac, gure arimac bere gaitz gucietaric sendatceco indar gucia berequin dakharquetenac.

Gaitz guciac caltiar dire, eta ez gutienic, diruaren alderaco amodio sobraniazcoa: lekhuco Giezi, Elifearen cerbitçaria.

CXIX CAPITULUA.

Tropac egorriac Eliseaz yabecerat. Samariaco sethiva.

SYriaco erreguea guduan hari cen demboran Israeldarren contra, Eliseac salatcen-ciotçon Israelgo erregueri beriteac gogoan çarabiltçan, eta eguin nahi cituen gauça guciac. Hortic helducen Israelgo erreguec trebelatcen baitcituen bere exaiaren nahi guciac. Gauça hau hainitz citçaion min Syriaco erregueri. Printce hunec bildu-cituen bere meneco cituen aiteindariac, eta mintçatu-citçaion humela: ez darotaçue bada erran nahi nor den traidore hura ene berriac salatcen diotçana Israelgo erregueri? Aiteindaritaric batec ihardetsi-cion: ez da, Jauna, nihor traidoreque-riaz dabillanic; bainan bada Israelen profeta bat salatcen-diotçana Israelgo erregueri çue çure cabinetean erraten-dituçun hitz guciac. Orduan erreguec erran-cioten bere aiteindariei: çohazte, yaquin-çaçue non den profeta hura; nahi dut har-araci. Erreguec yaquin-çueneco Elisea Dothan cela, egorri-cituen tropac hiri haren ingurat-erat.

Elisearen cerbitçaria ilqui-cenean, goiz-alde-rat, Dothanetic, ikhufi-cituen tropa hec guciac hiciaren inguruan: eguin-çuen berehala bere nausia yaquinxun gauça hartaz, eta erran-cioen: Jauna, cer içanen-da gutaz? Eliseac ihardetsi-

cion : ez ičan batere beldurric. Deus guñac dire
 çuc hiriaren ingurutan ikhufi-ditutçun guñon
 osteac, gure ingurutan direneen aldean. Dembora
 berean profetac othoitztu-çuen Jaincoa, idequit-
 ceaz haren cerbitçariaren beguiac ; ordu bere-
 tic, cerbitçari hare ikhufi-içan-çuen aingueruzco
 oste bat heien ingurutan cirenac, heien beguirat-
 cecotzat. Profeta ikui cen hiritic. Ikhufi citue-
 nean exaiac bere ganat hurbiltcen, othoitz eguin-
 cion Jaincoari ixutceaz yende hec guñac. Hala
 guerthatu-cen. Orduan Eliseac erran-cioten bere
 exaiei : ez çohazte bide chuchenaz : yarraic-ça-
 quizquidate, eta nic aurkhi-araciren-darotçuet
 çuec bilhatcen-duçuen guñona. Sar-araci-cituen
 Samariaco hirian. Harat cirenean, profetac ot-
 hoitztu-çuen Jaincoa idequitceaz guñon heien
 beguiac, ikhuftecotzat nolaco hiriticutan edire-
 ten-ciren. Cer gauça espanti-garria syriar heient-
 zat aurkhitceaz, uztecaberit, bere buruac exaien
 artean ! Samariaco erreguec nahi cituen hil-araci
 guñac ; ordean Eliseac guibelatu-çuen hartaric.
 Aitcitic, eman-araci-cioten, hura hartu nahiz
 çabiltçanei yaterat era edatetat. Guero, egorri-
 cituen guñac bere lekhatarat.

Handic bi urtheen buruan, Benadab, Syria-
 co erregueac, bil-araci-cituen bere tropa guñac,
 eta sethiatu-çuen Samaria. Sethio hunec luce
 itaun-çuen. Halaco hersturan ičan-cen hiri hura
 non asto baten burua saltcen baitcen lauetan ho-
 goi peça dirutan, Israelgo erreguea, iragaten-

cela hirico murrueñ heguitic , abiatu-cirçaiori emaztequi bat oihuz erraten : ene Jauna eta ene erreguea, falba-naçaçu. Erreguec ihardetsi-cion : Jaincoac etçaitu falbatcen , nola beraz salbatureñçaitut ? Cor duçu niri errateco ? Emaztequi hura mintçatu-cirçaiori erregueri hitz hautaz : hor ikhusten-duçun emaztequiac erran-darot : indaçu çure semea : yan-deçagun egun hura , yanendugu bihar nereä. Erre eta yan -dugu beraz ene umea. Ondoco egunean , erran-diot emaztehari : indaçu çure semea , eta yan-deçagun hura ere ; ordean gorde içan-du bere umea. Solas hunc arraillan-çuen erregueren bihotza : hautficiuen bere soinecoac. Ikhufi-cioten larruaren gainean çakharqueien cilicioa , edo athorra ille latceç eguina.

Benadab erregueac Elisearen gain ematen-cituen bere damu eta axecabe guciac : manatuçuen aircindari bat hiltceaz guiçon saindu hura. Jaincoac eguin çuen Elisea yaquinxun erregueren manu dorpheaz : etcen hargatic batere affaldatu ; baçaquien erreguec emanen-çuela lazter bigarren manu bat hautfieren-çuenä lehenbicicoa.

Samariaco erregueren exempluac irakhatstendarocu, cein caliar den norc bere burua largateca orguilleriari eta khechadurari, cein nahi axecabentan. Printee harc pairatcen-du , ekhartcen ere bai bere gorphutzean penitenciazço seinaleac ; ordean ez da humiliatcen : galtcen-du Jaincoaren baitan behar çuen fidantcia ; hil-araci nahi du

profeta bat, bere sainduta funaz beguiratcen çue-
na hiri hura içatetic funditua. Bertcela eguiten-
dute Jaincoaren cerbitçari eguiatzcoec ; fedearen
beguiequin behatcen-diote munduco laceria eta
axecabe guciei. Humil eta defcanxu daude bere
nahicabetan. Badaquite mereci baino gutiago
pairatcen-dutela. Cembatenaz bai-diré ceruco
cigorradez çaurthuac, hambatenaz lehiatcen dire
bere esquerrac Jaincoari bihurtcerat. Halaco or-
dutan eguiatzco guiriztinoec behatcen-diote Jain-
coari, ez yuie garratz bati beçala : urrun da,
bainan bai aita amulxu bati beçala, ceinac cehat-
cen bai-ditu bere umeac, maite-dituelacotzat.

IMPRIMADOREAREN ABISUA.

NAhico nuen eçarri liburu berean Testamen
Çaharreco historio offoa ; ordean iguri-
quitcen nuen baino hedadura guehiago aurkhitu-
dut daducala. Beraz, nahiz aphur bat laburtu
lehenbicico liburua, utci-dut Testamen Çahar-
reco historioaren akhabantça bi-garren libu-
ruaren hastapenecotzat. Aguertuco-da heldu den
uztaillean.

From the National Library of Medicine
Washington, D. C. 20540
The following information is being furnished to you
for your information and use only. It is not to be
reproduced or transmitted in any form or by any
means, electronic or mechanical, including
photocopying, recording, or by any information
storage and retrieval system, without the
written permission of the National Library of
Medicine.

PHARMACOLOGICAL DATA

1. Name of the drug: *Me...*
2. Chemical structure: *...*
3. Pharmacological actions: *...*
4. Therapeutic uses: *...*
5. Contraindications: *...*
6. Side effects: *...*
7. Dosage: *...*
8. Toxicology: *...*
9. Pharmacokinetics: *...*
10. Comments: *...*

AURKHITEGUIA EDO TABLA.

<i>ABISUA iracurtçailleari.</i>	Pag. vij.
<i>Munduaren creacionea.</i>	13.
<i>Guigona egarria - da lurreco Parabisuan.</i>	
<i>Emaztea creatcen-da.</i>	16.
<i>Adamen eroricoa.</i>	18.
<i>Adamen punimendua.</i>	21.
<i>Abelen heriotcea.</i>	24.
<i>Noën archa.</i>	27.
<i>Uholdea. Archan sartcea.</i>	30.
<i>Archatic ilquitcea. Hortz adarra.</i>	32.
<i>Cham bere aitaz madaricatua.</i>	34.
<i>Babelen dorrea.</i>	36.
<i>Abrahamen vocacioneaz, edo deithua igateaz.</i>	38.
<i>Lot hastantcen-da Abraham-ganic.</i>	41.
<i>Abrahamec libratcen-du Lot.</i>	44.
<i>Agaren ihesa.</i>	46.
<i>Sarae concebitcen-du Isaac.</i>	49.
<i>Sodoma errea.</i>	53.
<i>Jaineoac punitcen-du Abimelech.</i>	56.
<i>Isaac sortcen-da. Ismaël khendua da.</i>	58.
<i>Abrahamen sacrificioa.</i>	60.
<i>Saraen heriotcea.</i>	63.
<i>Isaac ezcontcen-da.</i>	65.
<i>Jacob eta Esau.</i>	69.
<i>Isaaquec benedicatcen-du Jacob.</i>	71.
<i>Jacoben gurubia.</i>	75.

AURKHITEGUIA EDO TABLA

<i>Rachel eta Lia.</i>	78.
<i>Jacob bihurtzen-da</i>	81.
<i>Esaii baquetzen-da Jacobequin.</i>	84.
<i>Dina.</i>	88.
<i>Joseph saldua.</i>	91.
<i>Josephen garbitasuna.</i>	94.
<i>Joseph aitchatua handitasunerat.</i>	97.
<i>Josephen anaiac.</i>	101.
<i>Joseph bere anaieez egagutua.</i>	103.
<i>Jacob doha Egyptorat.</i>	107.
<i>Egyptoco emaguiac.</i>	109.
<i>Moyse uretic itcuria.</i>	113.
<i>Kharrezco sasia.</i>	116.
<i>Moyse Faraonen aiticinean.</i>	119.
<i>Egyptoco çauriac.</i>	123.
<i>Bazecoco bildotsa.</i>	126.
<i>Ixaso gorria.</i>	130.
<i>Manna.</i>	133.
<i>Arrocaco ura.</i>	135.
<i>Amalec defeguiac.</i>	138.
<i>Lehenbicico tablac.</i>	140.
<i>Urrezco chahala.</i>	143.
<i>Bi-garren tablac.</i>	146.
<i>Tabernaclea eta allientciaco archa.</i>	149.
<i>Proposicionen oguiac.</i>	153.
<i>Urrezco candelera.</i>	156.
<i>Urrin-onen aldarea.</i>	158.
<i>Aphecen yaunstura.</i>	161.
<i>Nadab eta Abiu.</i>	164.
<i>Blasfematçaillea harrizatua.</i>	167.

AURKHITEGUIA EDO TABLA.

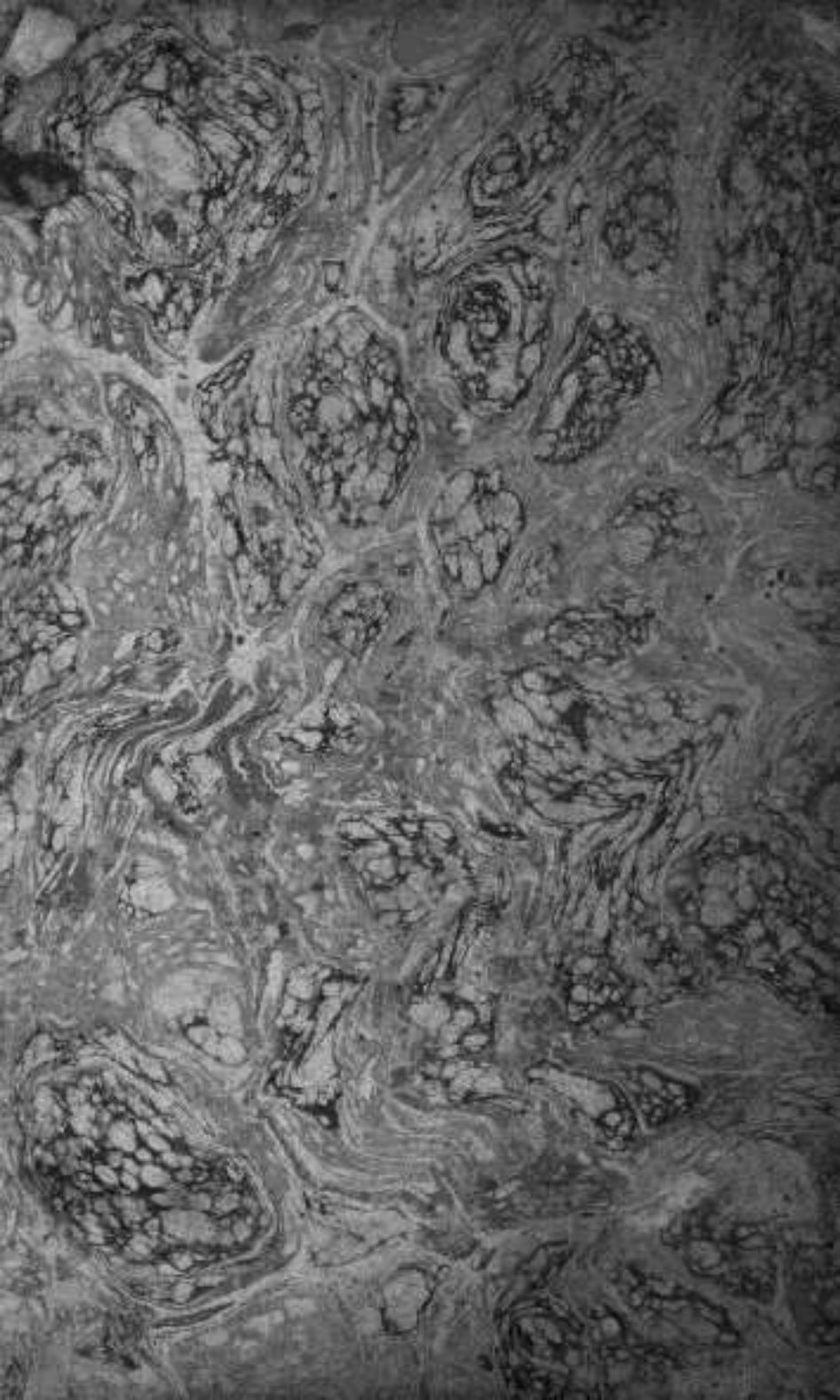
<i>Hamabi berri-ekhartçailleac.</i>	170.
<i>Core, Dathan eta Abiron.</i>	173.
<i>Metalezco suguea.</i>	177.
<i>Balaam.</i>	179.
<i>Moysen heriotcea.</i>	183.
<i>Jourdaingo ura bertce alderat iragatea.</i>	186.
<i>Jericho hartua-da.</i>	189.
<i>Hai defeguina.</i>	192.
<i>Iguzgula baratua.</i>	195.
<i>Adonibesech punitua da.</i>	199.
<i>Sifaraen heriotcea.</i>	202.
<i>Gedeonen sacrificioa.</i>	205.
<i>Ardien illen miracuillua.</i>	208.
<i>Gedeonen soldaduac.</i>	210.
<i>Madianitarrac defeguina.</i>	213.
<i>Abimelechen heriotcea.</i>	216.
<i>Jephteren alaba.</i>	219.
<i>Samsonen sortcea.</i>	223.
<i>Philistindarren defeguitea.</i>	227.
<i>Gazaco atheac.</i>	230.
<i>Samsonen heriotcea.</i>	232.
<i>Levitaren emaztea idoiçtatua.</i>	236.
<i>Benjamintarren punimendua.</i>	240.
<i>Ruth yarraiquitcen-çaió Noemiri.</i>	243.
<i>Booz ezcontcen-da Ruthequin.</i>	247.
<i>Samuelen sortcea eta consecracionea.</i>	251.
<i>Heli punitua-da.</i>	254.
<i>Dagonen idola lurrerat artiquia, eta archa</i> <i>Israelerat bihurtua.</i>	257.
<i>Samuelec libratcen-tu israeldarrac. Israel-</i>	

AURKHITEGUIA EDO TABLA.

<i>darrec galdetcen-dute erregue bat.</i>	260.
<i>Saül sacratua-da Ijraelgo erreguetzat.</i>	263.
<i>Jonathasen garaitia. Saülen yuramentua.</i>	
<i>Jonathas beguiratua populuar.</i>	268.
<i>Saülen bi-garren dejobedientcia.</i>	270.
<i>Daviten hastapena.</i>	273.
<i>Davit eta Goliath.</i>	276.
<i>Saül becachten-da. Jonathasen amudioa</i>	
<i>Davitentzat.</i>	280.
<i>Jonathas eta Davit.</i>	282.
<i>Nabal eta Abigail.</i>	286.
<i>Davitec guphidetsten-du Saül.</i>	288.
<i>Sicelego ontasunac eramana, eta hiri</i>	
<i>hura errea.</i>	291.
<i>Samuel aguertcen-çaino Saüli.</i>	294.
<i>Saülen heriotcea. Nola hartcen-duen Da-</i>	
<i>vitec berri hau.</i>	296.
<i>Archa Jerusalemerat eramana. Davitec</i>	
<i>yotcen-du manyura, eta dantçatcen-da</i>	
<i>archaen aiticinean.</i>	300.
<i>Daviten embachadoreac, edo mandatari</i>	
<i>ohorezcoac, eta erregue haren eroricoa.</i>	303.
<i>Davitec eçagutcen-du bere bekhatua.</i>	306.
<i>Amnonen heriotcea.</i>	308.
<i>Absalonen heriotcea. Daviten damua.</i>	314.
<i>Davit emana-da leheneco oinean eta Sebac</i>	
<i>galtcen-du bicia.</i>	318.
<i>Içurriaren cigorrada.</i>	321.
<i>Salomon erreguea.</i>	323.
<i>Salomonen yuiamendua.</i>	326.

AURKHITEGUIA EDO TABLA.

<i>Salomonen templua.</i>	328.
<i>Templuaren dedicacionea.</i>	330.
<i>Sabaco erreguina.</i>	334.
<i>Salomonen eroricoa eta heriotcea.</i>	336.
<i>Hamar tribuec utzten-dute Roboam.</i>	339.
<i>Hamar tribuac erortcen-dire idolatrian.</i>	
<i>Profeta defobedienta.</i>	342.
<i>Israelgo nahasmenduac. Achab eta Jezabel.</i>	346.
<i>Eliaren belheac. Sareptaco alharguna.</i>	348.
<i>Eliaren sacrificioa.</i>	351.
<i>Eliaren ihesa.</i>	355.
<i>Josaphaten prestutasuna. Achabeen heriot- cea.</i>	357.
<i>Ochosiasen heriotcea. Elia alechatua ce- rurat.</i>	363.
<i>Hirur erregue bat equinac miracuilluzqui garaituac. Josaphaten heriotcea.</i>	367.
<i>Naaman sendatcen-da. Gieziren lepra.</i>	370.
<i>Tropac egorriac Eliseasez yabecerat. Sa- mariaco sethioa.</i>	374.

ENT
100
100

ROYAUMONT

ESTAMPE

CAHARRÉ

LA BERRU

HISTORIO

BAYONA

1771

A7U

3569

A.T.V.

2835

H-10977

R-5160

TESTAMEN

ÇAHARRECO

ETA

BERRICO

HISTORIOA,

M. de ROYAUMONTEC eguin içan due-
netic berriro escararat itçulia ;

*Exemplu eta erreflexione sainduequin ;
bi Liburutan eçarrìa.*

BI-GARREN LIBURUA:

TESTAMEN BERRIA,

Cembeit Sainduen Bicitcearequin.

BAYONAN,

FAUVET-DUHARTEN Imprimerian eguina.

M. DCC. LXXVII.

PERMISSIONE AREQUIN.

THE
LIBRARY
OF THE
BUREAU
OF
INDUSTRIAL
HYGIENE
AND
HEALTH
DEPARTMENT
OF
LABOR
WASHINGTON
D. C.

*LIBURU hunen Examinatçailleen Lekhu-
cotafuna.*

IRACAN urthean Mc. B. LARRÉGUY, Bassuffarrico Jaun Erretorac, eman çarocun escuetarat *Testamen Çaharreco Historioa*. Aguinu çarocun orduan arthengotz haren seguida, erian nahi da, *Testamen Berrico Historioa*. Sequerarequin iduriquitcen guinduen obra hura; khecharnac ere guinen haren luçamenduaz. Orai bere escaldun herritarrei ematen datoç bere zeloaren eta trabaiñuen fruitu preciatu hura; oraino abertaxtua haren seguidan çarri dituen saildu batçuen biciaz. Guçiac iracurti ditur gure Yaun Aphezpicuaren meçuz. Lehen parteari eman niotçan laudorio çucenci banuque hanitz iratchaquitceco, eta oraino beldur nuque ezneçaquela asco erran bigarren parte hunen balioaren eta merecimenduen altchateco. Bacotçiac iracurtcen duenean froga eguinen du, ez dudala sobra erraten. Nahi içateco liteque guçiet lehiarequin eros leçaqueten gure erreligionea bere funxetic eçagutastan darocun liburu goço eta maitagatti hau. Donibancan emana apirillaren 18 1776.

SAINT-MARTIN, Aphaça.

BIMURTU içan diot çor çayoen lekhuçotafuna yaz esçararat itçulia içan-cen *Testamen Çaharreco Historioari*. Haber examinatu dut attentione bereçi batequin, gure yaun Aphezpicuaren manuz, arthen aguerreen den *Testamen Berrico Historioa*, çembeit Sainduen Biatçearrequin, Liburu huntaco arimuaç, arguitasunac eta gure hitzçuntçaren garbiraçunac ematen-dute eçagutçerat lehenbicioa moldatu duenaren escaçeretic heldu dela. Lehenbicioa baino probetçhosagoa da berenaz: badagozco berriz ere hunen moldatçailleari escaldunen laudorioac eta esquerrac.

Obra berri huntan ikhusten dire Jesu-Christoc mundurat çharri eta irakhatçi duen doçtrina salbagarria, guçonen arçan eratan duen bicitçe guçiz mitagarria, eta gurutçean gure gatic yasan duen heriotçe lastima-garria. Liburu berean ikhusten dire Salbatçailleac eguin dituen miracuillu handiac eta Jainçotafunaren frogatceco eta gure erreligionearen finçeçeco. Çembat erreflexione farkhor ez dire betriz heçurçutçaillearen begujetarar! Cein dire guçitçitino ez atilaç bere baitan sarturen ez direnac consideratceç liburu aço aiphatuac diren sainduen bicitçe edjficatçari begaçin açtiac!

Gure errelegionearen edertasuna eta saildutasuna hamba
gantçudurarequin eçagut arazten dituen obra hau, berantetia
cen aspaldico menderan, escara choila baitie ez daquitzen esca
dunen artean. Ochala lehia balitez probetchatcerat Jauna, cu
misericordiac escutarat ematen dioten laguntça errech eta
consolagarri huntaz! Milletan dohaxu batbedera çuhurtçia
bethea den liburu huntaz guidatuco dena.

Guetharian emana apirillaren hogoi eta hirurean milla çaz
elun hirur-hogoi eta hamafeyean.

SALVAT ETCHART, *Guethariaco Erretora*

VU le témoignage de MM. Etchart, Curé de Guethary, &
Saint Martin, Prêtre de St. Jean-de-Luz, que nous avons com
mis pour examiner un manuscrit en langue Basque, intitulé
Histoire du nouveau Testament, avec la Vie de plusieurs Saints
par M. LARRÉGUY, Curé de Bassussarry: Nous avons approuvé
& permis d'imprimer ledit Ouvrage, où l'Auteur soutient di
gnement la réputation qu'il s'est acquise par une traduction
Basque de l'ancien Testament qu'il vient de donner au Pu
blic. Le dogme & la morale Chrétienne y sont rendus sans
altération, & avec cette noble simplicité qui forme un de
caractères distinctifs de l'Évangile. Le Lecteur trouvera dans
ce livre de quoi s'instruire, nourrir sa piété, & animer son
zèle, en voyant réunis, sous un seul point de vue, les diffé
rents traits de la vie de N. S. & les exemples de ceux qui ont eu
le courage de l'imiter.

Donné à Bayonne le 28 mars 1776.

† JULLE, Evêque de Bayonne

PAR MONSIEUR

ETCHEVERRY, Secrétaire.

TESTAMEN
ÇAHARRECO
HISTORIOAREN
SEGUIDA.

CXX CAPITULUA.

*Jezabelen eta Achaberen umeen heriotzea.
Jehuren comportamendua. IV Erreg. 9.*

BENADAB Syriaco erreguea hū
içan-cen, Samaria fethiatua içan-ce-
netic laster. Hazaelec itho-içan çue-
ohean eria catçala, eta yam-
cen haren tronuan. Demboraxu hartan,
eac errancioen profeteen haur bati: har-
eçali-
olioz bethea den ampoilla hau, eta çohaci
Tome II. A

Ramotherat. Edirenen duçu hiri hartan Jehu ; hura da Joramén erresumaco aiteindari bat : ot-hoitzuco-duçu sartceaz çurequin guela batean : issurico-dioçu olio hortaric buruaren gainerat , erraten-dioçula Jaincoac sacratcen-duela Israelgo erreguetzat. Gauça hori eguin beçain laster , idequiren-duçu athea , eta emanen-çaizco ihefari , batere tricatu gabe lekhu hartan.

Guiçon gazte hanc eguin-çuen leyhalqui manatu-citçaión gucia ; erran-cioen Jehuri : huna nola mintço-çaitçun Jaincoa : sacratu-çaitut Israelgo erreguetzat. Suntsi-aracico-duçu Achabén egoquia : yaçarriren-diot Jezabeli , ceren hil-aracituen ene profeta eta ene cerbitçari hainitz. Çakhurrez yana içanen-da Jezraelgo landan ; eta ez da nihor içanen hura ehortciren-duenic : hitz hauc erran eta , idequiçuen athea , eta abiatucen ihesi.

Jehu goantcen Jezraelerat. Jezabel eman-cen leyho batean bere bisaiá fardaturic , eta bere burua ederqui aphainduric. Ikhufi-çuenéan Jehu sartcen hirian , erran-çuen : cer iguric-ahal deçaque onic , Zambriç beçala , bere erregue hilduenac ? Jehuc altcharu-cituen beguiac leyho hartarat , eta eguin-çuen oiñu : bada nihor hor berehala bia edo hirur aiteindari aguertu-citçaiçcon agur errespectuzco bat eguiten ciotela. Jehuc erran-cioten : artic eçaçue emazte hori behere huntarat ; ordu berean aruqui-çuten leyho ñic behera. Haren odola çurrutan çohan muriç

rarie, eta çamariec ofticatu-çuten haren gor-
 phutza. Jehu farthu-cen bere palacioan: yan-
 çuen ondoan, erran-çuen: içan-bedi ehortcia
 emazte dohacabe haren gorphutza. Nolacoa ba-
 cen ere bera, erregue baten alaba cen. Nahi
 içan-çutenean ehortci, ediren-çuten gorphutza
 çakhurrec yana; etcen bertce deufic agueri bu-
 ru cascoa, oinac eta efcuac baicic. Jehuc hori
 yaquin-çutenean, erran-çuen: horra beraz non
 den complitua Jaincoac, Elifea bere cerbitçariaren
 ahoz, errana. Samariaco hirian aurkhiten-ciren
 Achaben hirur hogoi eta hamar ume. Hiri har-
 taco phuruenen etchetan cituzten bere egoitçac.
 Jehuc ifcribatu-cioten printce hec bici-ciren et-
 chetaco naufieci guthun, edo letra bat hitz hauc
 çaduzcana: eneac balin baçarete eta nahi badu-
 çue eguin nic nahi dudana, ekhar-dietçadat-
 çue, bihar, muga huntaco erregueren umeen
 buruac. Irakhurri-çuteneco guthuna, hil-araci-
 cituzten Achaben hirur hogoi eta hamar umeac.
 Eman-cituzten heien buruac fafquitan, eta egor-
 ri Jefraelerat. Jehuc eçar-araci-cituen buru hec
 guciac, bi metetan, hiriaren aiticinean. Bihara-
 mun goizean bera ere han aurkhitu-cen. Erran-
 cioten harat bildu-ciren guciei: ez duçue, çuec,
 hobenic. Ni naiz, aithortcen-dut, Joram ene er-
 reguea eta ene naufia hil-içan-dudana. Orde-
 nor da hauc gucién hil-araztçaillea? Ikhas-eça-
 rue hemen Jaincoac Achaben familiaren contra
 erran içan-dituenac, eguiac edireten-direla. Jehu

4 TESTAMEN ÇAHARRECO
etcen harran baratu. Oraino hil-araci-cituen Achaben familiari çatcheizcon guciac, haren gortheço handiac, haren adisquideac, haren apheçac berac.

Jehuc adi-araci-çuen bere errefuma gucian, sacrificio handi bat Baali offrendatceco gogoa çuela. Manatu-cituen Jainco falso haren profetac eta apheçac causitceaz sacrificio hartan, biciaren penan, eta hulaco egunez. Hunela nahi cituen far-araci saretan, eta gal-araci Baal adoraten çutenac. Guciac eguin-çuten obedientcia. Jehu sarthu-cen bertceequin batean templuan, eta erran-cioten: ikhus-eçaçue badenez, çuen artean Jaunaren ministroic batere. Jehuc templuco athean çaduzcan lauetan hogoi guçon armatuac. Hei erran-cioten baldinetzriac bakhar bat itçurten-bada çuen escurarat libraturen-ditudanetario gofaco-çaitçue bicia. Offrendatu-cenean sacrificioa, Jehuc erran-cioten guçon armatu hei far-çaittezte, hil-çatçue guciac, ez bedi bakhar bat gueldi biciric. Sarthu-ciren, eta eguin-cioten cintçurrac Baalen aphez guciaci. Heien gorphutzac içan-ciren artiquiac camporat. Baalen idola içan-cen çathitan emana, eta eguin-cuten bi erdi haren templua.

Horra nola suntsi-araci-çuen Jehuc Baalen alçeraco adoracionea. Leyhalqui complitec far Jaincoaren nahia Achaben egoquiaren alderat Jaincoac aguindu-cioen Jehuri haren umeac Israelgo tronuaren gaincan içanen-cirela yarrira.

lau-garren belhaunerainocoan. Hil-cen Jehu er-
reguinaruric hogoi eta çortci urthez ; utci-cion
bere khoroa Joachaz bere femeari.

Nor dagoque auhendatu gabe Jezabele n he-
riotce lastima-garria ! Aithor-agun Jaincoaren
yuiamenduac ungui ikharra-garriac direla. Erre-
guina dohacabe harc eçagutcen-çuen , dio san
Ambrosioc , eguia , eta yaçartcen-dio eguia hari
berari. Profeta faltsoen lausenguec lilluratu , eta
heien alde yar-araci-çuten eguiterainocoan , guer-
reric barbaroena Jaunaren profetei. Erran behar
da non-bait , urguilleric ungui çoratcen-duela
presuna , eta ilhumbe lodiac hedatcen-dituela
haren izpiriturat. Jezabelec ez du guehiago ik-
hausten bere ona ; aiticitic , bere çorigaitzaren on-
doan dabilla. Largatcen-du bere creatçaillea , bere
gucia : ematen-da Jainco faltsoen adoratcen , eta
suntsi arazten , bere eguinahal guciez , bakharric
eguiazco Jaincoari çor çaion ohorea. Ordean cer
guerthatu-citçaion Jezabel çoroari ? Hiltcea he-
riotceric icigarrienaz. O ! urguilleric , cer desma-
ña ez deçaquet eguin bihotzetan ! Cer calte ez
deçaquec crakhar arimatarat !

CXXI CAPITULUA.

*Nola cen Israelgo erresuma Joachazen demboran
Elisearen heriotzea. Zacharia harricatu.*

IV Erreg. 13.

JAincoac laudatu-çuen Jehuc haren aldera
aguertu-çuen kharra; ordean erregue haro
etçuen iraun bere çucentafunean; Joachaz ha-
ren semea eta ondorioa, Jeroboam beçain gaix-
toa guerthatu-cen. Jaincoac feinalatu-çuen ber-
hasserradura saildua israeldarren contra: eror-ara-
ci-cituen Hazael Syriaco erregueren escutara
ceinac yaçarri baitçaroen den dorphequiena
Chehacatu-ciotçoten bere armadac huntaraino
coan, non ez baitcitçaioen guelditcen Joachazi
baicic bertogoi eta hamar çamaldun eta oinezco
hamar milla guiçon. Hazaelec sutan eman-citue
israeldarren hiri borthitz guciac, passaraci-citue
ezpataren puntan guiçon gazteac. Syriarrac et-
ciren hortan guelditu. Lehertu-cituzten israel-
darren haurrac, eta sabelac erditic eguin emazi
içorra guciei. Horra cer herstura handitan aur-
khitu-cen Israelgo erresuma Joachazen erregue-
coan. Azquenean printce hunec eçagutu-çue
bere çoramendua, humiliatu-cen Jaincoaren be-
guietan. Jaincoac urricari içan-cituen israeldar-
rac; athera-cituen Syriaco erregueren escutari.
Joas Joachazen semea içan-cen heien libran
çaillea.

Joas erregue cen lehenbicio urthean, hil-
 ičan-cen Elisea profeta asco miracuillu eguin on-
 doan. Hil cenean ere ikhufi cen miracuillu bat
 haren baitan : huna nolacoa. Guizon baten ehortz-
 ten hari cirenec , ikhufi cituzten moabitarrac alde
 hetarat hurbilduac : nola heien beldur baitciren ,
 nahi ičan-çuten , lahen - bai - lehen , ihes eguin ,
 hortacotzat artiqui-çuten , berehada hil hura Eli-
 searen hobirat. Hil harc etcituen hain laster u-
 quitu profetaren heçurrac , non biztu eta altchatu
 baitcen.

Joafec , çuen cen beçala , maitatcen eta
 ohoratcen çuen Joiada , aphez-handia. Senti-
 mendu onez bethea cen , eta Jaincoaren loria
 bilhatcen-çuen. Abhorritcen-cituen Athalia , ha-
 ren Amaren gaixtaqueriac , guciz bulhufteaz Jau-
 naren templua han ciren gauça eder guciez , ber-
 reguintcecotzat Baalen templua eta idola. Hartu-
 çuen idoi hec gaciën borratceco gogoa. Nola ez
 baitcen asqui aberaxa berac yafateco hartacot-
 zat eguin behar ciren gastuac , eguin-çuen po-
 pulua bere chedeaz yaquinxun , nahiz haren la-
 guntza. Eçarri-çuten Jaunaren templua leheneco
 oin bereän. Ordu hartan hil ičan-cen chun ur-
 thetan , ondicoz Joafentzat ! Joiada prestua. Joa-
 fec ohoratu-çuen , hil ondoan ere , aphez-handi
 hura. Ehortz-ataci-çuen Judaco erregueen ho-
 bian.

Ordutic , Joas erreguea eguin - cen osloqui
 bertee bat : etcirurien lehenecoa. Abandonatu-

8 TESTAMEN ÇAHARRECO

çuen bere Jaincoa: eman-cen idolen adoracen; eta eguin-cituen gaixtaqueria den handienac: yauts-araci-çuen Jaunaren hafferradura bere bu-ruaren eta Judaco errefuma guciaren gainerat. Zacharia, Joiadaren semea eta orobat aphez- handi cena, mintçatu-citçaion Joas erregueri min- qui eta khar handirequin, largatceaz ceruco Jain- coa lurreco idolen adoratcecorzat. Ahançi-cit- çaçion Joasi çordun cela bere khoroz Joiadaren alderat; beraz onhetsi behar çuela semea aita ga- tic. Bizquitartean harricaraci-çuen Zacharia tem- pluan berean. Guiçon saindu harc erran-çuen gucia, bere bicia hain çucen contra galtcean, hau- cen; Jaincoac ikhus beça cer pairatçen-dudan, eta içan-beça urricamendu nitaz.

Jaincoac entçun-çuen Zachariaren othoitzaz. Yaçarri-cion Joasi. Etcen orduric printce doha- cabe harentzat guduric eta axecaberie baicen. Syriarrec defeguiten çuten haren armada gucia, eta bere azpico cituen bi çerbitçariec hil-çuten bera lo çatçala ohean. Etçuen ere içan erregueen hobian ehortcia içateco ohorea.

Elifeac, ikhufia da, miracuillu bat eguin-çuen hil bat bitz-araztean; ordean ala miracuillu han- diagoa bai-da, bicia bihurtcea Jaincoaren beguie- ran hilla den arima bati! Gorphutzac berriz hilt- çecotzat bizten-dire: ez da orobat arimaz. Athe- ratçen-denean bekhatuaren thombatic, bizten- da, bera nor bada, ez guehiago hiltceco; bai- nan aingueruen biciaz bicitceco. Erhoqueria bat

laite iguriquitcea gure gorphutzac bizturen-direla hil eta, Lazaroarena beçala; ordean fedeaç ira-khatsten-darocu Jaincoaren gracion hiltcen denaren arima bicico-dela eternitate gucian.

Deufere halacoric prestu icateco nola prestuei yarraiquitcea. Joas erreguea Jaincotiar eta behar beçalacoa cen baliatcen-cenean Joiadaren abisu çuhurrez; ordean aphez-handi hura hiltceneco, printce gazte hura erori-cen ondicoz! bere errefumaco handien erranetarar eta lausengutarar. Ordu beretic, funtsitu-cen Jaincoaren templuarentzat aguertu-çuen khar lauda-garria: abandonatu-çuen eguiazco Jaincoa yarraiquitcecotzat Jainco faltsoei. Exempu handia irakhatsten-darocuna hautatcen laguntzar eta adisquidetzar, presuna izpiritu onetacoac eta Jaincotiarrac!

CXXII CAPITULUA.

Amasias, Ozias eta Joathan Judaco erregueac.
IV Erreg. 15.

AMasias Joasen semea içan-cen, aita hil citaçaronean, Judaco erregue. Hasteaç onac cituen, eta Jaincoaren araberacoac. Ochala, ez balitz erori urguillerian! Yaquin nahi içan-çuen, bere çorigaitzetan, cer mundu cen haren errefuman. Aurkhitu-çuen arma-guiçonac helteen cirrela hirur ehun militaraino: bertce alde bacituen oraino bere cerbitçuan ehun milla israeldar berecienetarie. Amasiasec ikhufi-çuenean bere burua

10 TESTAMEN ÇAHARRECO

hambat populuen erreguetzat , eman-cioen bere gogoari gudu eguin behar ciotela ifraeldarrei. Eraman-çuen garaitia handi bat heien gainean. Garaitia hura caltiar guerthatu-cen printce harentzat. Adoratu-cituen berac exaiei hartu-ciotçaten idolac. Punitua içan-cen. Handic laster Ifraelgo erreguec hartu eta eramam-araci-çuen Jerusalemerat. Erreguinatu ondoan hogoi eta bederati urthez , galdu-çuen bicia bere azpicoen escutaric.

Amasias hil eta , populuaç icendatu-çuen Ozias erreguetzat. Hama-sei urthe cituen orduan. Printce hau Jaincotiar aguertu-cen , Zacharia profeta bici-içan ceino. Arte hartan bere gogara çohazcon gauça guciac. Guerorat largatu-citçaiõ fuphertafunari , eta horra cerc eguin çuen haren ondicoa. Sarthu-cen Jaunaren templuan , eta nahi içan-çuen intenfua offrendatu. Azarias aphez handia eta bertce lauetan hogoi aphez içan-ciren Jaincoaren izpirituaz fustatuac , eta nahi içan-çuten debecatu Ozias intenfua offrendatetic , erraten-ciotela : ez dagotçu çuri , Ozias , intenfuric offrendatcea ; hori da eguinbide bat hortacotzat confocratuac diren aphecec behthe behar dutena. Ilqui-çaitte lekhu faindu huntaric , eta ez horrela arbuia Jaincoaren legueac. Non-ez , gostaco-çaitçu desobeditceaz. Solas hau gaitcitu-citçaiõ Ozias. Utztetic urrun incenfarioa escutaric , mehatchatu-cituen apheçac. Cer guerthatu-citçaiõ ? Eguin-cen , ordu hartan berean ,

lepradun. Azariafec eta haren lagun aphecec eçagutu-ciotenean Oziafi gaitz ici-garri hura, khendu-içan-çuten templitic : etcen bera ere handic nahi beçain fite athera.

Ozias hil-cenean, altchatu-çuten tronurat Joathan. Erregue hau asqui preftuqui bici-içan-cen. Achaz haren femea içan-cen, aitaren ondoan, erreguetzat eçagutua. Hogoi urthe cituen. Urrunda Daviten iduricoa baitcen; aiticic adonatu cituen Baalen idolac, eta haren exempluac erakharri-cituen haren azpicoac gaixqui bererat. Achaz tronurat altchatua içan cen beçain farri, Rafim Syriaco erreguea, eta Phacec Ifraelgo erregueren femea, farthu-ciren Judean, nahiz khendu Achaz tronuaren gainetic, eta eçarri, haren orde, bertce bat Daviten ethorquitic etcena. Ecin heldu-ciren hartarat; ceren Jaincoac oraino urricari baitçuen Achaz erreguea; ordean hunembat gaixtaquerietan ohitua cen, non azquenean bere ganatu baitçuen Jaincoaren hafferradura faindua. Erori-cen Ifraelgo erregueren efcutarat; eta Phacec hil-cituen, hogoi eta lau orenic barnean, Judaco fei ehun milla guiçon. Hanc guciac etciren oraino asqui far-araztecotzat Achaz bere baitan. Hartu eta çathitan eman-cituen Jaunaren etcheço gauça eder guciac. Eraguin-cituen aldareac Jerufalemen eta Judaco bertce hiritan offrendatcecotzat incenfua idolen ohoretan.

Uztez hobequi athera eguitecotaric, Achazec eguin-çuen batafun edo allientçia bat affyriar-

12 TESTAMEN ÇAHARRECO
requin. Etcen hargatic deufetan aitcinatu. Sal-
manazar Egyptoco erregueac, sethiatu çuen Sa-
mariaco hiria, hartu ere bai, hirur urtheen bu-
ruan. Eraman-araci-cituen ifraeldarrac bere erre-
fumarat: handic hedatu-içan-ciren Afiaco bazter
batçutarat, guehiago bihurtu gabe bere herrita-
rat. Horra nola akhabatu eta defeguin-içan-cen
Israelgo errefuma, Judaco errefumatic hastandu-
cenetic berrehun eta berrogoi eta hamabortz ur-
theen buruan.

Cembar exemplu handi eta lazzarri ez dugu
edireten capitulu huntan! Ala artha gucizco ba-
requin ihes eguin behar bai-diogu urguilleriari!
Ondicoz! hedatua-den bicio dohacabe hau ahal
da gure çorigaitz eta arimaco definafia guehien
ithurburu phoçoatua! Milletan dohaxu bihotzez
humila dena. Eçagutcen-du bere burua, beldur-
rafun çuhur eta fidantcia ezti batean daramatça
bere egunac: ez du mundu huntaco aberaxtafu-
nen eta ohoreen hirrixic, Jaincoaz dacufa gucia.
Bere salbatçaille amulxua baitan bilhatcen-du bere
çoriona: haten ganaco amodioan edireten-du
bakharric bere eguiazco defcanxua.

CXXIII CAPITULUA.

*Ezechias prestuac garaitcen-du Sennacherib.
Eritcen da eta fendatcen.*

A Chaz, erregue gaixto hura, hiliçan-cen erre-
guinatu - çuen ondoan hama - sei urthez.

Haren seme Ezechias ičan-cen eçagutua erre-
 guetzat : egon-cen hogoi eta bederatzi urthe
 tronuaren gainean. Ezechias etcen bere aitaren
 iduricoa. Gaixtaquerien orde , seinalaraci-çuen
 berthutea errefuma gucian. Iscritura-fainduac e-
 maten dio aithor ohora-garriena dioenean , et-
 ceta guerthatu Ezechias beçalaco erregueric Ju-
 daco errefuman , ez aincinean , ez ondoan. Yar-
 raiquitcen-citçaion leyhalqui Jaincoaren legueari.
 Itçuli-cituen gauça guciac azpicoaz gora. Çabal-
 araci-cituen templuco atheac, haren aitac bertsiac
 çaduzcanac. Manatu-çaroen aphecei eta levitei
 bere buruen santificatceaz , garbitcecotzat profa-
 natua-ičan-cen lekhu faindu hura. Artic-araci-ci-
 tuen idola guciac ; Jaincoâ nahi çuen ičan-ça-
 din bakharric ohoratua eta adoratua. Jaincoac
 saristatu-cituen Ezechiasen chede on guciac. Er-
 regue hunec yaçarri-cioten borthitzqui philistin-
 darrei , eta hartu-cituen heien hiri phuruenac.

Jaincoac nahi ičan-çuen-frogatu Ezechias pres-
 tuaren leyhaltafuna. Sor-araci çuen exai muthiri
 bat mehatchu handiac eguin-ciotçana. Exai hari
 çaritçon Sennacherib. Ezechiasec etçaquien hur-
 ren cer eguin. Exai borthitz haren mehatchu dor-
 pheec affaldatu-çuten haren bihotza. Sarthu-cen
 Jaunaren templuan , eta gaziatu-cioen Isaiâ pro-
 fetari cer hersturan aurkhiten-cen. Profeta hau
 ren Jaincoaz egorria Ezechiasen contolatcecot-
 zat behar ordutan. Isaiâc adi-araci-cioen erregue
 faindu hari etçela cereničan beldurric mehatchu

hec guciez. Jaincoa haren alde guducaturen-cela. Hitz eman-cioen oraino Sennacheribec etçuela sethiatuco haren hiriric, eta Jaincoac bihur-ara-ciren çuela exai supher hura ethorri-cen hibe beraz.

Ezechiasec eçarti-çuen ixutuqui bere fidantcia gucia Ifaïaren hitzetan: profeta hunen erran guciac hala guerthatu-ciren. Jaincoac egorri-çuen gaiiaz Sennacheriben camparat aingueru bat, hilituena erregue haren ehun eta lauetan hogoi eta bortz milla guçon. Printce harc ikhufi-çuenear farrasqui hura eman-citçaion ihesari, eta idolen adoratcen hari-cela, bere semetariç biçc eraman-cioten bicia.

Demboraxu hartan Ezechias eritu-cen. Ifaïa profetac ikhufi içan-çuen eritasun hartan, eta mintçatu-citçaion hitz hautaz: chuchen-çatçuçure etheco eguitecoac, ez da çuretzat biciric hillen-çara eritasun hortaric. Orduan Ezechiasc altchatu-çuen bihotza cerurat, eta eguin-cio Jaincoari othoitz hau: Jauna, othoi, othoi çaitte eguiari yarraiqui-natçaiola bihotz çure araberaco batequin, eta nic eguin guciac çure gogara içan direla. Yarri-cen, dembora berean nigarretan.

Ifaïa templuaren erdirat heldu gabe, Jaincoac erran-cioen: bihur-çaitte Ezechias ene populuren aircindaria-ganat, eta erran-dioçoçu sendatcen dudala orai beretic, templuraco dela hira egunic barnean, eta biciren-dela oraino hant

bortz urthez. Ezechiasec galdeguin-cion profetari : certaric hartuco-dut fendaturen naicela , eta, hirur egunic barnean , helduco-naicela templurat ? Isaiac ihardetsi-cioen : huna certaric eçaguturen duçun gauça hori : nahi duçu iguzquiaren itçala dohan hunen bertcez aitcinat ; ala nahiago duçu dohan guibelat ? Ezechiasec errançuen horren gainean : gauça errecha da iguzquiaren itçala dohan aitcinat ; ez dut hori galdetcen , bainan galdetcen dut dohan guibelat : Jaincoac , ordu berean , guibelaraci-çuen Isaiaren othoitzerat , iguzquiaren itçala Ezechiasen nahiaren arabera. Molde huntan içan-cen fendatua , miracuillu batez , erregue prestu hura. Bici-içan-cen, Isaiac erran beçala , oraino hamabortz urthe.

Ezechiasec cerutic içan-cituen laguntça miragarriec irakhatsten-darocute, gure Jaincoa ekharria-dela gucia haren legue saindua leyhalqui beguiratcen-duteneen alderat , eta badaucala halacoez artharic handiena. Eguia da bada arima Jaincotiarrac ez direla , munduco iduriz , bethi dohaxuenac ; ordean gaiten-seguratuac behere huntan yafaten-diruzqueten laceriac eta axecabeac , hambat Jaincoaren amodioaren fagore seinlatu direla , içan-araciren-diotenac ceruan bere berthutearen gollardo guciz dohaxua.

CXXIV. CAPITULUA.

Jerusalem sethiatua eta sutan emana. IV Er. 25.

BAçuen bederatci urthe Sedecias Judaco erregue cela, Nabuchodonosorec sethiatu-çuen nean armada handi batequin Jerusalemeco hiria. Egyptoco erreguec entçun-çuen nean sethio haren berria, eman-citçaiion bideari nahiz Sedecias lagundu. Nabuchodonosorec, ez içatecotzat eguiteco, betan, bi exaiequin, alçhatu-çuen sethioa, eta athera-cen Egyptoco armadaren biderat. Yduec uzte içan-çuten libro cirela exaietario, eta yari-ciren bozcarioan. Bere profeta falsoec hala sinhets-arazten cioten. Bertcela mintçocen Jeremia. Huna profeta haren hitzac : çuen laguntcerat heldu-cen armada bihurturen-da bere lekhourat. Chaldecendarrac hunaco dire berriz ere. Attacaturen, harturen eta sutan emanen-duten hiri hau. Ez duçue ceren çuen buruei eman chaldecendarrac bere herrirat bihurtuco-direla. Ez ez, ikhufico dirutçue oraino hemen; guehiagodena, emanen-duçue heien armada hurten guciçathitan; ordean hetario cembeit bakhar itçurico-dire çuen escutaric, eta hec içanen-diruçuen hitari su emanen-diotenac.

Gauçac, Jeremiac erran beçala, guertharuciren. Nabuchodonosorec sethiatu-çuen Jerusalem bi-garren aldian. Hiri handi eta eder hura ecia erranezco hersturan edireten-cen: oguiac arrefcas eguin-çuen. Saltcen-cituzten gauçaric b

liosenac yanari fari. Ecin bertcela eguinez, biciciren likhitzqueria desgusta-garrienez. Cer ikhusgari dorphe ! Azquenaz goiti, amec yaten-cituzten bere umeac, mundurat eman beçain laster. Herstura icigarri hura etcen bakharric yende chehentzat eta erromesentzat, den aberaxenac eta franquia gucian ohituac, etciren guphidenfiagoac, etçuten bertec baino gutiago pairatcen gossitearen partetic.

Chaldeendarrac farthu-ciren, Jeremiac errançuen beçala, Jerusalemeço hirian. Eguinçuten farraçqui icigarri bat; etçuten içan nihortaz urricalmenduric. Çahar, gazte, guiçonqui, emaztequi, hitz batez, hurren guciec çorte bera içançuten. Gutiac ciren bicia galdu etçutenac. Exaieç etçuten deufere utci dela hirian, dela templuan, yabetu-ciren beretzat on cituzten guciez. Biciric utci-ciren guehienac içan-ciren gathibu eramanac. Cembeit nekhaçale bakhar guelditu ciren lur lanei hox ematecotzat.

N buchodonosor eguin-cen yaquinxun Jeremiac nola erran-cioten yuduei Jerusalem hartua içanen-cela, erakharri ere cituela largatcerat, onez-onean, here buruac exaieen escutarat. Baçaquien oraino yuduec dorphequi yaçarri-ciotela profeta hari, ceren eguiaz mintçatu-cen. Erregue harc atheraraciçuen berehala presondeguiçaric guiçon saindu hura; eta içançuen harentzat haren sainduta funari çor cirçaizcon amosioz gata errespectua.

Jerusalem hartu ceneco, Jeremiac gomendatu cioten Jaincoaren beldurtean bici-ciren aphecei, aldaratceaz eta emateaz lekhu feguretan tabernaclea, allientciaren archa eta urrin-onetaco aldarea; emateaz orobat cembeit lekhu gorde-tan holocausteen aldarearen gaineco fu sacratua. Hauc guciac eguin-ciren Jeremiac manatu-çuen beçala. Profeta hunec erran-çuen gauça gorde-araci cituen, eta aiphaturic heldu-garenac, aguer-turen-cirela demboraequin, erran nahi da, Jaincoac bilduco-çuenean baterat bere populu bar-raiatua, eta eguinen-cioenean misericordia.

Jaincoa ganat cinez itçuliã dena defcarxu datça munduco nahicabe guciën erdian. Bihotzean dakharque bere salbatçaille maitea, eta ordutic berequin du behar duen gucia. Alferretan yaçartcen cioten Jeremia profetari. Mehatchuac, profondeguiac, gatheac etciren gai cantitceco haren fede bicia. Etçaquien eguia çaurteen. Libertate faindu barequin mintço-cea, Jaincoaren nahia hala manatcen-çuenean. Ochala leyhaltasun ber baguindu gure eguinbideran, eta Jaincoac gure ganic galdetcen-dituen gauça guciëtan! Erran quissunac edo errespectu humanoac ez gaituzt behar behinere guibelatu gure Jainco handiaç yarraiquitceic. Mundu huntan ez bada, bederen bertcean aurkhituren dugu unguïaren fari

CXXV CAPITULUA.

Jerusalemaco templua eta hiria erreberituac.

II Esdras 2.

YUduac egon-ciren gathiburafunean, Jaincoa-
ren erranaren arabera, hiruretan hogoi eta
hamar urthez : heien buruan, Cyrus Perfaco er-
regueac eman-cioten libertatea bihurtceco bere
herrirat, eta erreberitceco Jerusalemeco tem-
plua ; eman ere ciotçaten templu hartaco gauça
sacratu-Babyloniaco erregeuec beretu-cituztenac.
Yuduac lothu-citçazcon Judaco bideari: helcen
ciren berrogoi eta bi milla guizonetaraino. Baci-
tuzten bere buruçaguiac : heien arteco phurue-
nac ciren Zorobabel printcea Daviten ethoi qui-
tic heldu-cena, eta aphez handi bat.

Yuduac bere herrirat cirenetic laster, bildu-
ciren Jerusalemerat. Erreberitu-çuten holocau-
teen aldarea, eta hasi-ciren ofrendatcen Jain-
coari sacrificioac. Handic urthe baten buruco
eguin-çuten allegrantcia handirequin templuaren
assentua. Ordean halaco moldez hartu-ciren, sa-
maritarrac non yuduac içan-baitciren debeatuac
obra aitcinatcetic : utci behar içan-çuten beraz
templua erdi hasia, eta hala egon-cen hamasei
urthez eta guehiagoz.

Arte luce hartan iraungitu-içan-cen yuduen
kharra. Eman ciren etche ederren eguiten beret-
zat, hurren orhoitu gabe Jaincoaren etcheaz :

bada, cioten, oraino muga. Jaincoac erran-cioten profeta baten ahoz: noiz nahi den muga da çuen egoitça, etche ederretan eguiteco, eta ni, etcho-riç gabe aurkhitcen-naiz. Çohazte mendi gainerat, ekhar-etçatçue behar diren çurac: eguiçue ene etchea: axeguin eguinen-darot, eta ene loriac diztiaturen-du haren barnean.

Yuduec errespecturequin hartu-çuten Jaincoaren manua. Ardietfi-çuten bere aincindaritaric Jainaren etchea eguiteco libertatea, eta lothu-citçaiz-con lanari. Obra oflatu-çuten hasia içan-cenetic lau urtheen buruco, eta populua abiatu-cen ohoratcen Jaincoa bere etche fainduan.

Perfaco erregueec eman-cioten yuduci templuaren erreberitceco libertatea; ez ordean Jerufalemeco murrueñ altharcecoa; horra cergatic egon-cen hiri hura, asco urthez, idequia alde gucietaric. Nehemias deithcen-cen yudu prestu bati urricaldu-citçaion hiri faindua. Orhoitztu-çuen bere erreguea utzteaz goaterat Jerufalem-erat erreberitcecorzat hango dorreac eta murruac. Erregue erori-cen Nehemiasen nahitarat; eman-ere cioen Judaco buruçaguitafuna. Nehemiasetcen hainlaste Jerufalem en sarthu, non hain baitcen lançan, yuduec laguntcen-çutelaric khar handienarequin. Ordean ingurutaco printceec eguin-çuten bere artean etçutela behar utci Jerufalem erreberitcerat. Nehemiasec yaquin-çue-nean printce hec bidean cirela, althatu-cioen bere bihotza Jaincoari, eta hartu-cituen bere

arrimuaç buru eguitecotzat exaiari. Berequin çuen gazteriaren erdiac etçuen lana utci, eta bertce erdia armatua-çagoen gducatceco. Gauça mira-garria ! Languilleac berac ikhufi içan-ciren palota efcu batean, eta ezpata bertcean. Printce hec ecin complitu-çuten bere nahia : bihurtu behar içan-ciren bere lekhutarat. Demborarequin Jerufalemeco hiria içan-cen murru sendoz inguratu, eta etçuen nihoren heldurric.

Nehemiasec eman-cituen gauça guçiac erreguelan Jerufalemeco hirian. Eguin-cituen bere eguin ahalac bihur araztecotzat Jaincoari çor çaioen ohorea. Debecatu-çuen lana larumbatetan : ordu heran larumbata cen orai igandea beçala. Etçuen nahi hirico atheac idec-citecen egun faindu hartan, ez eta eguin-çadin batere trauric.

Ochala guirizinoee beguira baletçate igande, bezrac, yducec larumbatac beguiratu behar çituzten leyhaltafunarequin. Urrun da ordean fainitzec fantificatcen bai-dituzte egun faindu hec yarraiquiz officio divinoei, ihes eguinic bekhatuzco bidei, eguitecoen barraiadurari eta sacramentutarat hurbilduz. Aitcitic, Jaincoac bertzat confecratu eta aldaratu-dituen egun hec berac ahal dire, ondicoz ! ccinetan haren mayefate adora-garria aurkhitcen-bai-da guehienic arbuyatua eta offentfarua.

Nehemiasen exempluaç irakhatsten-darocu nolaco artha içan behar dugun Jaincoaren lorificatceco, eta gure bihotzen fustatceco haren alde-

raco khar fainduaz. Erran-daite guiçon faindu hartaz J. D. Paulec bere buruaz erran-cluena, etçuela guduric baicen, dela campotic, dela barnetic. Eta, eguiaz, Jaincoaren populuaren exaieç etcioten uzten baqueric, eta bacituen hiriaren barnean profeta traidore batçu haren icitcerat hari-cirenac, eta bere chede lauda-garritaric guibelatu nahi çutenac. Ordean cer dire guiçonon gaixtaqueria eta eguin ahal guciac Jaincoa alde denean? Cer laguntça ez deçaque ardiets arima Jaincoiarrac, ceruco aita bere umeac hambat maite-dituenaren ganic?

CXXVI CAPITULUA.

Sufannaren garbitasuna.

Sufanna cen Elciasen alaba eta Joakimen emaztea. Haur-danic bere burasoec altcharu-ican-çuten, ez munduaren, bainan bai Moysen leguearen arabera. Bi guiçon adinetaco, populuaren yuie cirenac, maiz çabiltçan Joakimen etcherat. Harat bilteen ciren hauçiric edo escartinaric churiteco çutenac. Bi guiçon çahar he-ican-ciren hartuac Sufannaren alderaco fu çorobatez. Bieç erituac cituzten bere bihotzac; ahalque ciren elkhatti bere eritasunaren aithorra eguiterat; ordean hartarat ciren, emequi emequi eta bere artean eguin-çuten behar çutela atce-man Sufanna bakhar bakharra.

Bero handi bat hari-çen egun batez, Sufanna

nahi ičan cen frescatu. Sarthu-cen bere baratceco ur batean; egorri-cituen bere emaztequi sehiac handic, eta hertsi-çuen baratceco athea. Sehiac etciren hain laster urrundu, non bi guiçon çaharrac athera baitciren gordeac ciren çokhotaric, eta hurbildu baitciren Susanna ganat. Declaratucioten emazte hari bere chede ahalca-garria, eta erran-cioten: baldin ez baçara erortcen guc nahi dugunerat, hedaturen-dugu berria aurkhitu-çaitugula adulterioco bekhatuan.

Susannac artiqui-çuen hasgorapen min bat, eta erran-cioten bi guiçon dohacabe hei: ez dut ik-husten, alde gucietaric, hersturatic eta hiritcuric baicen. Eguiten badut çuen nahia, hil-araz-ten-dut ordutic ene arima; berriz, ez eguiterat çuec nahi duçuen, etsi ahal deçaquet ene biciaz. Guciarequin, hambatic hambatean, nahiago dut erori çuen escutarat, eguin gabe gaixquiric, ecen-ez ene Jaincoa offendatu. Hitz hauc erratearequin eguin-çuen oihu handi bat; çaharrac ere abiatu-ciren orobat oihuz, eta hetaric batec idequi-çuen baratceco athea. Harat ciren berehala Susannaren etheco sehiac. Çaharrec sinhets-araci cioten nahi çuten gucia. Sehi hec harrituac eta ahalcatuac egon-ciren: etçuten alabainan, urrun da, egundaino entçun deus halacoric bere etheco-andreaz.

Biharamunean, populua, oli beçala, bilducen Joakhimen etcherat. Bi çaharrec erakharriçuten Susanna. Aguertu-cen gucien aincinean

beguiac nigarretan eta altchatuac cerurat. Eteen marrafcariç baicen haren ahaide eta eçagunetan. Bi çahar hec eçarri-cituzten bere efcuac Sufannaren buruaren gainean, eta erran içan-çuten aduiterioan atceman-çutela emazte hura; nahi içancirela yabetu harequin cen guiçon gazte hartaz; ordean hec baino hazcarragoa içanez, emançitçaiçoela ihefari. Etche hartan ciren guciec finhetfi-çuten gauça, etçuten uzte eguin ahal ere citequela, den gutiena, dudariç halaco bi guiçonnen erranaren gainean. Sufanna condemnatua içan-cen hicia galtcerat. Entçun-çuenen bere sententcia, abiatu-cen mintçatcen hunela: Jainco cerucoa, badaquiçu gauça gordeac diren gucien berri: badaquiçu cer lekhucotafun içanden ene contra, eta hiltcerat naramatela hobendun içan gabe afmatu eluten gaixquiaz.

Jaincoac entçun-çuen Sufannaren othoitzaz. Harricatua içaterat çohala, Daniel gazteac erran çuen, hitz goraz: ez naiz behintzat emazte hunen odolean batere cutfatcen: Israelgo umeac, condemnatu-duçue Israelgo emaztequi bat eçagutu gabe eguia. Emaçue bi-garren yuiamendu bat; eçen çuen contra da lehenbicicoa. Populua bihurtu-cenean bere lekhurat, Danielec erran-çuen: berech-eatçue bi çaharrac elkhar ganiç, eta nic interrogaturen-ditut. Haftandu cirennean bata bertcea-ganiç, Danielec galdetu-cioen hetariç bati: ikhufi-duçunaz gueroç emazte hura bekhatutan, erran-diçadaçu cein lekhutan

ikhufi-duçu ? Çaharrac ihardetsi-çuen : hulaco lekhuman. Danielec erakharri-çuen bertcea, eta eguin cioen galde bera. Bi-garren çaharrac ihardetsi çuen bertce lekhu batean ikhufi-çuela gaixqui handi haren eguiten. Orduan guciac hasi-ciren erraten : bedi Jaincoa benedicatua. Arthadaduca haren baitan fidantcia dutenez : ikhufi-çutenean bi çahar gaixtaguin hec gueçurtatuac eta confundituac bere aithorraz beraz, yaçarri-cioten berei, eta içan-ciren condemnatuac berec emaztequi prestu hura condemnatu-çuten heriotce bererat. Sufannaren ahaide eta eçagun guciac yari-ciren esquerrac Jaincoari bihurtcen. Orduic Danielen ospea hedatu çen bazterretarat.

Eliçaco aitec ederrexidute, çucen den beçala, Sufannaren fermutafun faindua. Emazte Jainco-tiar hunen exemplua aurkhiten-dut dela çaharrentzat ahalca-garria beçain emaztequientzat ohoragarria. Cer herstura Sufannarentzat ! edo behar du eguin gaixquia, edo behar du etsitu bere biciaz. Aithor-agun badela halaco ordutan bertute funxesco baten behar gucia. Sufannac guehiago preçatcen-du Jaincoaren ganaco leyhaltasuna, ecen-ez behere huntaco ontafunac eta bere bicia bera. Baçaquien dembora gutitaco garela mundu huntan : ez dugula urtheric, egu-nic ez-eta orenic gute escuco. Nahiago içan-çuen urçi bere burua tormenta gucietarat, eta se-guratu hicitce dohaxu-bat iraunen-duena eternitate gucian.

CXXVII CAPITULUA.

*Hirur guiçon gazte labear. Nabuchodonosor
abere billacatua.*

NAbuchodonosorec eraguin-çuen urrezco idola bat hirur hogoi befo gora cena: bildu-ciuen bere errefumaco handi guciac eguitecotzat figura haren dedicacionea: manatu-cioten bere azpico guciaci idola haren adoratceaz, cioelatic artic-araciren-cituela futan cen labe baterat haren manua complituco etçutenac. Chaldeenarrec beltçuri eguiten-cioten Ananiafi, Mizael eta Azariafi, ceren erreguec altçhatu-cituen bertceç gorago: nahiz hei yaçarri, erran-cioten erregueri hirur guiçon hec arbuyatcen cituztela haren legueac, etçutela nahi adoratua haren idola. Erreguec erakharri-cituen berehala bere aincinerat Ananias, Mizael eta Azarias, eta erran-cioten: eguia da bada ez duçuela adoratcen nic eraguindudan idola? Hori hortela bada, artic-araztençaituztet labeco furat. Cein Jainco içanen-da orduan ene efcutatic libraturen çaituztena? Hirur guiçon gazte hec ihardetsi-cioten erregueri: guc adoratcen-dugun Jaincoac athera-gaitçaque errechqui labeco kharretatic eta çure efcutatic; ordean ez baleça ere hori eguin, yaquin-eçaçu, ô! erreguea, ez dugula ohoratcen çure Jaincoric eta çure idolatic. Fermutafun faindu hau gaitci-tu-citçaiion erregueri: idoiztatua çaducan bere

burua guizon gazte hetaz. Artic-araci-cituen labeco fu bicirat. Su hura hain cen handia non erre baitcituen hec harat artiqui-cituztenac. Gauça miragarria ! fu hanc erre-cituen Ananiasen, Mizaelen eta Azariasen lokharriac, eta etcioten berei minic batere eguin.

Nabuchodonosorec ikhufi-çuenean miracuillu hura, ilqui-araci-cituen futic Ananias, Mizael eta Azarias. Manatu-çuen etcela, biciaren penan, adoratuco haren errefuma gucian hirur guizon gazte hec adoraten-çuten Jaincoa baicic.

Nabuchodonosor Egiptoaz yabetu-cenean, eta exai guciac garaitu-cituenean, ahantci-citçaion bere burua errefumaco nahicara eta axeguinen erdian. Orguillieriac hantu-cioen bihotza ; ordean ala içan-baitcen humiliatua ! Eguin-çuen amets bat eçagut-arazten çuena Jaincoac haren contra ekhartcen-çuen yuïamendu garratça. Erregue hanc etçuen nihor ediren bere errefuman gai cenic emateco amets haren arguitafuna. Ot-hoitztu-çuen Daniel declaratceaz cer erran nahi çuen amets hanc. Huna nola mintçatu-citçaion profeta : ikhufi-duçu, ô ! erreguea, arbola handi bat ceruraino heltcen-cena, eta lur guciaren gainerat hedatcen-cena : haren çura osloqui cen ederra : baçuen, yafan ahala, fruitu guciataric : lurreco abereac haren itçalean bazcatcen-ciren, eta aireco hegazinec haren aldafquetan eguiten-cituzten bere ohatceac. Bada, ô ! erreguea, çu çara amesetan ikhufi-duçun arbola hura bera,

Çure handitaluna helteen-da ceruraino, eta he-
 datcen-da lur guciaren gainerat. Ikhufi-duçu
 yautsten cerutic izpiritu bat erran-duena: pica
 eta artic-çaque arbola hau: ez ordean athera lur
 barnetic hunen ondo ez eta hunen erroac. Bici-
 bedi abereen balxan, çazpi urthe bethez. Hitz ho-
 ricc, ene Jauna eta ene erreguea, ematen-dute
 eracutsterat Jaincoac çure contra ekharri-duen,
 eta effetutan emanen-den sententcia. Bai, dester-
 ratua içanen-çare guçonon balxatic. Bicico-çare
 bafa-abereen artean. Belharra içanen-da çure ya-
 naria idiarena beçala, eta ceruco ihintça erorico-
 da çure gainerat, ikhas-deçaçun artean Jaincoa
 dela errefuma guciën yabea, eta hetaz, berari
 çaion gucia, eguiten-duena.

Danielec amets hartaz eman-çuen arguitasu-
 na aguertu-cen effetutan. Erregue, Babylonien
 eraguin-cituen obra mira-garrien ederretxen ha-
 ri-cela, içan-cen Jaincoaren cigorradaç, bet-be-
 ran, çaurthua. Içan-cen guçonon artetic khen-
 dua; egon-cen, çazpi urthez, bafa-abereen bal-
 xan, guçonaren iduritic batere gabe. Printee
 dohacabe harc artiqui-cituen, herfura defola-
 garri hartan, beguiac cerurat. Jaincoac urricari
 içan çuen. Bihurtu-cioen guçonaren iduria, eçar-
 ri-çuen leheneco tronuaren gainean, eta egun-
 daino baino ontasun handiagoen erdian.

Elicaco aiteen arabera, hirur guçon gazte labe
 bician citenec irakhatsten darocute fainduac ez
 direla behinere urticalgarri, ez eta ere tormenta

gucien erdian. Jaincoac ez ditu nihoiz utzten beré maiteac, bethi bere artharen azpian daduzca. Haren ohoretan pairatcen dutenen bihotzetan edireten-da. Eztitcen eta sariltatcen diu heien oinhace eta soffricari guciac.

Cer bidegabe etcion erakhari Nabuchodonosori bere orguilliac ! Cer punimendu lastimagarri etçuen behar içan yasan printce dohacabe hare ! Ordean ez ditu hain laster altchatcen beguiac cerurat non ardiesten bai-du barkhamendua: Erran-daite bekhatoreaz ere estatutic apha-lenerat eta caltiarrenerat erortcen-dela legue fairdua hautsten-duenean : ordotic bereganatcen-du Jaunaren hafferraduta, eta mereciten-tu gaztigutic garratcenac ; ordean altchatcen dioeneco bihotzâ bere salbatçaille amulxuari, behar den ur-niquiarequin, atheratcen-da bere estatu ondicoz-cotic, bereganatcen-du Jaincoaren urricalmendua, eta sartcen-da galdu-cituen ceruco çuen gucietan.

CXXVIII CAPITULUA.

Belen idola. Daniel lehoinen balxan. Dan. 14.

NAbuchodonosorec utci-cioen, hiltceracoan khoroa Evilmedorach bere semeari. Hastehastetic seinalatu-cen printce hunen bihotz-ontafuna. Athera-çuen presondeguitic Jechonias hogoi eta hamar urthe hetan burdinetan ceta. Altchatu-çuen bere ingurutan cituen erregue gucietan.

gorago, eta berequin yan-arazten cion, egun guciez.

Danielec ere Evilmedorachen mahainean yaten-çuen, etcen bat hura beçain barna sarthuric erregueren bihotzean. Babylonen çuten idola bat munduac adoratcen-çuen, eta guciac hirrigarriqui enganarazten cituena. Offrendatcen-citçaizcon, egun oroz, hamabi çakhu irin hoberenetic, berrogoi cikhiro eta sei yarro handi arnoz be-theac. Erreguec ere adoratcen-çuen idola hura: bertcelaco çuhurtcia çuen Danielec. Profeta hau sobera cen arguitua eta fedeaz animatua ez hobequi arraçoinatcecotzat. Etçuen arbuioric baiden Jainco faltsoentzat. Bethi eguiazco Jaincoari çarraicon.

Erreguec galdetu-cioen: cergatic ez duçu adoratcen Belen idola? Profetac ihardetsi-cion: ez bai-dut batere sinhetsteric guiçonec eguinac diren Jaincotan; bairan bai cerua eta lurra eguindituen Jaincoa baitan. Uzte-duçu bada, cioen erreguec, Bel ez dela Jainco bici bat? Ez duçu bada ikhusten nola, egun guciez, yaten eta edaten-duen? Danielec ihardetsi-çuen hirri aire batequin: ô! erreguec, etçaitecela engana, Belec ez du yan egundaino; lurrez da eguina. Erreguec sumindu-cen aphecen contra; erran-cioten hil-araciren-cituela baldin Belec ez baçuen yaten; eta yaten balin baçuen, Danielec galduco-çuela bere bicia Jainco haren blasfematçaille beçala. Guçjac compuntu-ciren gauça horren gainean.

Erregue sarthu-cen templuan, erakharri ondoan Belen aiticinerat yanari eta edari ohituac. Danielec, ordu berean, estali-çuen hautsez idolarat heltceco templu barneco bidea; eta athera cen handic erreguerequin batean. Hertsi-çuten templuco athea, eta eçarri haren gainean erregueren ciguillua.

Idolaren aldarearen azpian cen athe gorde bat; eta handic sartcen-ciren, gauï guciez, apheçac hartcecotzat Belî offrendatcen - citçaizcon yan edariac. Gau hartan ere harat ciren bere emazte eta umecquin, eta iretzi-cituzten idolaren aiticinean ciren yateco eta edateco guciac.

Biharamun goizean erregue ethorri-cen Danielequin templurat. Aurkhitu-çuten athea, berec utci-çuten beçala, eta bere ciguilluarequin. Erreguec ikhufi-çueneco urrun-danic etcela deufere Belen aiticinean eçarria cen mahainean, abiatu-cen erraren idola hura errespecta-garria cela, eta etcela gaixtaqueriaric eta tromperiaric aphecetan. Danielec ecin baratu-çuen bere hirria: othoiztu-çuen erregue ez sartceaz barnerat, eta ikhusteaz lurtean guiçon eta emaztequien oinen arrastoac. Printce harc eçagutu-çuen enganatcen-çutela. Har-araci cituen apheçac. Aithorru-çuten bere gaixtaqueria: condemnatuac içan ciren heriotcerat. Evilmerodachec erran-cioen Danieli etçuela guehiago adoratuco Bel, eta eguinceçala idola hartaz nahi çuen gucia. Danielec eguin-çuen idola hura ehun çathi, eta templua bi erdi.

Babylonen bacen berice Jainco saltso bat, hiri hartacoec adoraten-çutena. Hura cen dragoin icigarri bat. Erreguec nahi-içan-çuen erakharri Daniel idola haren adoraterat, cioelanic: ait-hortu behar duçu hau bederen eguiazco Jainco bici bat dela. Danielec ihardetsi-cioen: ô! erregue, çue hala nahi bacindu, ez nuque ezpataren ez eta maquillaren beharic dragoin horren hiltcecotzat. Erreguec erran cioen: eguiçu nahi duçuna. Orduan Danielec eguin-çuen ophil bat beçala bikhéz, urinez eta illez orhatua. Dragoinac leher eguin-çuen yan-çuenecotz ophil hartaric.

Babyloniarrac yari-ciren suminduran. Errancioten erregueri, baldin ez bacioten libratcen Daniel efcutarat, hillen-çutela bera. Erregue icitucen, eta largatu-cioten profeta. Etçuten demboraric galdu: artiqui çuten berehala lehoinen balxarat. Egon-cen, sei egunez, heien lekhu berean. Baciren çazpi lehoin goffeac çaduzcatenac hobequi iretsteco guiçon faindu hura.

Jaincoa orhoitcen-cen bere cerbitçariaz. Erran cioen, aingueru baten bidez, Habacuc profetari, heltceaz bere languillentzat çaraman bazçariarequin Babyloniarrat, Danielen gana. Habacuc profetac ihardetsi-çuen etçaquiela non cen ere Babylonia, eta hain guti çaquiela Daniel aurkhitcen-cen lekhuaren berri. Aingueruac hartu-çuen illetaric, eraman-çuen, momento batez Babyloniarrat, eta eçarri-çuen lehoinac ciren lekhuaren

lekhuaren heguian. Habacuquec deithu-çuen Daniel, erraten cioelariç : Jaunaren cerbitçaria, har-eçaçu harc berac egortcen-darotçun bazcari. Daniel mintçatu-cen hitz hautaz : ô ! çu ene Jaincoa, orhoitu-çara nitaz, gogoan dauzcatçu maite-çaituztenac. Hitz hauc erran eta, emantcen yaten, eta aigueruac eraman-çuen Habacuc hartu-çuen toqui bererat.

Çazpi-garren egunean, erregue hurbildu cen lehoinen egoitçarat. Hilla çaducan Daniel, auhendatcen ere çuen guiçon faindu hura. Ordean ikhufi-içan çuen profeta defcanxucqui yattia lehoin gucien erdian. Erregue harritu-cen gucia ; erran-çuen gora : Danielen Jaincoa, ala handia baitçare ! khen-araci-çuen berehala profeta lehoinen lekhitic, artic-araci-cituen harat haren exaiac, eta içan-ciren, beguia itçul orduco, çarithan emanac eta iretçiac. Erreguec erran-cituen oraino hitz hauc : lurreco populu guciç adora-beçate ikharacquin Danielen Jaincoa. Hura da hambat miracuillu eguin-duena lurraren gainean, eta Daniel athera-duena lehoinen artetic.

Danielen faindutafunari, eta cerutic cituen fagore feinalatuei, etçagocoten içatea arbuïatua eta largatua lehoinen errabiarat ; ordean cer da guiçona urrunduz gueroç Jaincoa ganic, eta cer ez deçaque eguin bere ixumenduan ? Eguiaren arguac demborarequin funfi-arazten dita illumbeguciac. Bihurtcen-çao berthuteari çor çaiou yufficia. Evilmedorachec eçagutu-cituen bero

enganioa eta Danielen saindutasuna ; ordu beretic, onhetsi eta errespectatu-çuen profeta handi hura, yaçarri-cioten haren exaiei berei, eta içan-ciren lehoinez iretsiac. Garrazqui punitat balire consëillu gaixto emailleac, eta, bere gucurrez, bertcei bidegabe erakhartcen-diotenac. Hobenic gabeac ez litezque urricaltceco, gaztagu guciac eror-litezque gaixtaguinen beren gainerat; ordean cer guerthatcen ohi da? Ikhufico dugu berthutea beheratua eta condemnatua; bertiz gaixtaqueria altchatua eta saristatua. Deçagun-adora Jaunaren providentcia çuhurra. Guciac gure onetan egortcen-ditu. Axecabea eta calumniac berac dire ceruco hambat dohan preçagarri salbamendurat darontsatena.

CXXIX CAPITULUA.

Jonas ixasorat artiquia. Ninivitarren penitentcia.

JONAS cen profeta bat Joas Israelgo erregeren demboran bici-cena. Jaincoac erran-cioen loth-çaquizco bideari, eta hel-çaitte Ninivaco lur handirat. Entçun bedi han çure hitza ; ecen hango bekhatuac higan-dire ene beharritaraino. Jonnas eman-citçaiion bideari; ordean Niniva utciria hedatu-cen Jopperat. Hau ediren-çuen unci babela eguiteco menean cena Tharsiferat heltceco Sarthu-cen unci hartan naliz ihes eguin Jaincoaren presentciari. Jaincoac altcharaci-çuen hauchirimola borthitz bat, ixasoà ere handitu-cen

molde huntan, untcia hirriscu handitan aurkhitzen-cen. Marinelac icituac ciren, eta artiqui cituzten ixasorat asco traste eta gauça arintcecotzat untcia.

Jonas lo çatçan untcia ren çolan. Hurbildu-citçaioen pilotua, eta erran-cion: utz-eçaçu lo hori, altcha-çaite, othoitz-çaçu Jaincoa, aguian gutaz orhoituren da, eta beguiraturen-gaitu heriotcetic. Erran-cioten guero elkharri: Eguin-deçagun çorte yaquitecotzat nor den herstura huntan eman-arasten gaituena. Çortea eroricenJonasen gainerat. Orduan untcioec galdeguin cioten cer officio çuen, nongoa cen, eta nondic heldu-cen. Jonasec ihardetsi-çuen: Hebreudarra naiz, eta cerbitçatcen dut Jainco cerucoa, lutra eta ixasoa eguin-içan-dituena: erran-çuen oraino Jaincoaren presenttiaren ihes çabillala, ceren etcen goan harc manatu lekhourat. Marinelec galdetu-cioten: cer eguin behar dugu ixasoco uhin-chen cheharaztecotzat? Jonasec ihardetsi-cioten: etcha-naçaçue ixasorat, eta ordu beretic, ematuco da dembora: badaquit ene gatic horrela handitu-dela ixasoa.

Orduco hersturac eta Jonasec eguiten-ciotçoten othoitz doblatuec erakharri-cituzten marine-lac, bere gogoaren bortcha, artiquitcerat untcie profeta hura. Ezçitu-cen berehala ixasoa, eta arrain handi batec iretsi-çuen Jonas. Atchiqui-çuen, hirur egunez eta hirur gaüez, bere fabe-lean. Guero eramantçuen leyhorerat, eta untcio-çuen ur bazterrean.

Jaincoac erran-cioen bi-garren aldiñ Jonasi: çohaci Ninivarat, eta han predica-çatçu nic-çun erran gauçac. Jonasec eguin-çuen Jaincoac manatu-cioena. Sarthu-ceneco hiri handi hartan, abiatu-cen erraten : oraino berrogoi egun, eta Niniva defeguina içanen-da. Ninivitarrec finhetfi-çuten Jaincoaren hitza. Eman-ciren barur eguiten. Erregue bera yautfi-cen bere tronutic, bulhuci-cen erregue bat çagozcon berreguintcez, estali-cen çakhu batez, eta yarri-cen hautfaren gainean. Erreguec eman-çuen manua guiçonec eta acien-dec etçutela batere yanen ez eta uric ere edanen barurtu behar cen egunean, eta guciec galdeguinen ciotela elkharrequin misericordia Jaincoari. Norc daqui, ciotçon, ez duen içanen gutaz urricalmendu, eta ez darocun barkhatuco. Erreguec arraçoin çuen eçartceaz bere fidantcia Jaunaren misericordian. Hiri hura gal-arazteco ekharria cen sententcia dorphea etcen içan obretan emana. Populua bertce bat eguin-cen ordu beretic, Jaincoa ere gambiatu cen haren alde rat, eta içan-çuen urricalmendu Ninivaco hiriaz.

Ninivitarren exempluac irakhatfen-darocu cembat çorigaitz dakharquen bekhatuac, eta dembora berean, nolacoa den penitentiaren inçarra; hiri handi eta osso batec bereganatu-çuen ceruco hafferradura faindua, eta funditua içaterat çohan hango populua gaixtaquerien gatic. Ordean populu hura, erregue bera aitci-nean, sartcen-da bere baitan : eçagutcen-du bere

bekharua : galdetcen-du misericordia bihotz ur-
 riquiz çaurthu batequin; eta ordu beretic, ahantz-
 ten beçala çaiò Jaincoari hiri haren contra ek-
 harti-çuen sententcia lazgarria : ez da orhoitcen
 bere bihotz-ontafunaz baicic, eta barkhatcen-tu
 gaixqui guciac. Cer erreflexione consola-garri
 Jaincoa ganat cinez itcultcen-den bekhatorea-
 rentzar !

CXXX CAPITULUA.

*Eleazaren heriotcea. Ama baten eta haren çazpi
 umeen martyrioa. II Machab. 6.*

ANtiochus yabetu-cenean Jerufalemez, lar-
 gatu-cen crudelitate gucietarat. Ez-citçaiõn
 alqui nausi icatea bere populuaren ontafunaz eta
 biciaz beraz. Nahi çuen oraino conciemcien gai-
 nean erreguinatu, mundu gucia bortchatu Jain-
 coaren legueari ukho eguiterat Jainco faltsõen
 adoratcecotzat. Huntarainocoan aguertcen-cen
 ondicozco erregue haren errabia, non artic-araci-
 baitcituen murrû gainetarie bi ama erdi berriac
 estacaraci ondoan bi haurrac heien lephotarie,
 çeren circuncifatu-cituzten legueac manaten-
 ciotenaren arabera. Ercen hurren yudu bat atre-
 hitcen-cenic erraterat yudua cela.

Bihotzac laztuac ciren dembora hartan berean,
 Jaincoac eman-çuen, gucien beguiterat, ari-
 nozco exemplû eder bat iciperac ahalçaraci be-
 rar çituen. Nahi içan-çuten erakharti Eleazar

deithcen-cen guçon çahar eta errespecta-garri-
 bat, yaterat bere legueac debeatcen-cioen gau-
 cetarie; ordean guçon Jaincoiar hanc guehiago
 preçatcen-çuen heriotce lorioso bat bicitce lai-
 doxu bat baino. Condemnatu-çuten bicia gali-
 cerat. Haren adisquidec, urricalduric, othoiz-
 tu-çuten onetsteaz ekhar-cioçaten fori citçaiçcon
 yanaritaric, bertec uzte içan deçatentzat com-
 plitu-çuela-erregueren manua. Urrun da hartaz
 eman-baitcen guçon faindu hura. Huna nota
 ihardeti-çioten bere adisquide flaco eta beldur-
 tier: nahiago dut galdu bicia ecen-ez eguin çuec
 dioçuen. Ez dagoco ene adinari gueçurrari da-
 ronfaten artificio tcharrez baliatcea. Jaincoar
 nahi ez daquiola eman-dioçadan gazteriar bide-
 ric gutiena sinhetsteço, Eleazar ehun urthetara
 dohana, paganoquerian erori-dela bere bicia be-
 guiratcea gatic. Ez, ez ditut asqui maite gueldit-
 cen-çaiçquidan egun aphurrac eguitceozat ha-
 laco gaixqui bat, beiraturen-naiz laidostatcen
 ene adin handia; ez, ez da içanen errana deu-
 tere eguin-duquedala goibel-deçaquenic ene çu-
 hartafunaren ohorea. Nahi diotet presuna gazte
 eman leyhaltafun cinezco baten exemplu bat, ita-
 khatfiren-diotena bereen bicia bera baino guehi-
 go preçatcen Jaincoaren legue faindua.

Hikeeracoan, Eleazarec artiqui-çuen hasge-
 rapen min bat, eta erran-cituen hitz hauc: ikha-
 ten-duçu, Jainco handia, ene nahitarat, eta çu-
 qhorçtan yafaten-ditudan penac eta tormentu

guciac. Ala axeguin bai-du ene bihotzac hauc guciac çure gatic pairatceaz ! Hunela hil-cen guiçon faindu hura bicitcecotzat eternitate gucian.

Huna fermutafun faindu baten bertce exemplu bat ederra beçain uqui-garria.

Antiochufec nahi içan cituen erakharri ama bat eta haren çazpi seme yaterat cilhegui etcitçaien haraguitaric. Yaçarri-cioten guiçon gaztei, bere amaren beguietan, barbaria den handienarequin. Khendu-ciotçoten buruco larrua, eta eman-cituztèn guiçonaren iduric etçuten estatuan. Eçarri-cituzten oraino caldera batçutan, eta supean behar çuten artiqui azquen hatfa. Tormenta hec gucien erdian, çalpi anaia hec adoratcen-çuten humilqui bere Jaincoa, eta aithortcen-çuten bere bekhatuen arabera cirela punituac. Bihurtcen-cioten Jaincoari allegueraqui eta fidantcia oſſo batequin, haren beraren ganic çaducaten bicia. Mintçatu-citçaiçcon erregueri libertate faindu batequin; erran-cioten bekhoquirat, egun batez yaquinen-çuela cer den Jaincoaren nahiarri bortcha eguin nahi içatea.

Antiochus erregueac nahi içan-çuen amoratu, lausenguz, haurride hetaric gazteena. Libratu-çuen bere amaren eſcutarat aguian burasoac erakharriren - çuela bere umea erregueri obedientcia eguiterat. Ordean non bait cabillan. Emazte paregabe harc emaztequi gucien eta ama gucien ohorea eguiten-duenac, hartu çuen bazterrerat bere semea, ez bere bicia beguira-ceçala erratecotzat,

40 TESTAMEN ÇAHARRECO

bainan mintçatcecotzat Jaincoaren handitafunaz, eta guiçonen ezdeustafunaz. Ume gazte hura, bere ama ganic lekhora, abiatu-cen erraten oihuz, etçuela erregue obedituco, leyhal nahi ce-la egon Moyseren leguearen alderat. Yaçarri-cio-ten bertcei baino oraino borthitzquiago.

Ama Jaincotiarra etcen baratcen erakhartceit bere çazpi femeac adoratcerat Jaunaren nahia, eta hartcerat pairacortafun saindu batequin bere pena eta soffricari guciac: bere haur maite gu-cien heriotcearen lekhuco aurkhitu-cen: berac ere içuri-içan-çuen, egun hartan berean, bere odola Jaincoaren ohoretan.

Ez ahal da halaco escolaric nola exemplu ona, halaco naufiric nola buraso prestu eta Jainco-tiarra. Cer bihotz min aiphatu-dugun amarent-zat ikhusteaz, bere beguietan bere femeac tor-mentetan, farrasquitan ! Ordean fede sendo eta bici batec iraunguitcen eta hil-arazten-cituen ama-tafunari datcheizcon sentimendu guciac. Eguiaz-co confolacione bat bide cen buraso prestu ha-rentzat ikhustea bere umeac hiltcen Jaincoaren ganaco leyhaltafun gucian, burreüec, arrodec, suac batere cordocatu gabe heien fermutafun mira-garria. Ume dohaxu hec Jainco leguean alchatceco amac içan çuen artha handiac, ez bi-de cituen guti lagundu herstura ikhara - garri hartan.

CXXXI CAPITULUA.

*Tobiac bista galtcen-du. Aingueru batec daratha.
Ardietsten-du bista. Tob. 2. 5. 11.*

TObia faindua yudua cen, Nephtalico tribu-
tic atheratcen-cen. Iscritura fainduac hartaz
erraten-darocu haur-danic prestua içan-cela. Er-
cituen Jainco falsoac adoratcen, populuac beça-
la. Ibiltcen-cen Jerusalemerat bere sacrificioac
eguiazco Jaincoari offrendatcecotzat. Içan çuen
feme bat Jaincoaren beldurrean altchatu-çuen.
Hori citçaioen ere buraso baten lehenbicico eguin-
bidea. Bere prestutasun guciaren erdian; etcen
içan guphidetsia. Salmanazar Assyriaco erregueac
eraman-çuen gathibu Ninivarat, eta harequin
batean haren emaztea eta Tobia haren ume
gaztea ere bai. Gathibutasunac etçuen Tobia
Jaincoaren bidetic batere urrundu. Jaincoac fa-
ristatu-çuen haren leyhaltasuna: içan-araci cio-
en gracia Salmanazaren ganic. Erregue hunc
utci-çuen Tobia ibiltcerat nahi çuen lekhu gucie-
tarat. Guiçon faindu hau lehiatu-cen gathibuen
consolatcerat. Ediren-çuen hetaric bat Ragesco
hirian, Gabelus deithcen-cena, behar handitan.
Eman-ciotçan guiçon hari, prestamuz, hamar
talent erreguec berari eman-ciotçan dirutaric. To-
biac artha gucizco bat çuen hillen ehortzteco:
hori cen gauça debeatu bat. Gaitcitu-citçaioen
erregueri Tobiac hauts-ceçan haren manua. Nahi

içan-çuen bulhuci bere ontafunez, baita hil-ara-
ci ere. Tobia gorde cen bere adisquideen etche-
tan. Erregue hil içan-cen handic sei asteren bu-
ruco: orduan Tobia aguertu-cen deuseren bel-
durric gabe; eta eteen baratu ehortztetic, ohi
beçala, hillen gorphutzac.

Tobiac othuruntça handi bat ematen-çuen
aldi batez, erran-citçaioen yudu bat hil cela. Alt-
chatu-cen mahainetic gorphutz haren lurpean
ematecotzat. Haren adisquide guciac errateco
cafitu-çuten orduco Tobiaren eguiteco mol-
deaz; ordean erran ahal guciac alferretan ciren,
etçuen hillic utzten ehortci gabe; pareta baten
aldean lo çateçala, erori citçaiõn beguitarat, ehor-
ohatce batetatic, cembeit likhitçueria hasta gu-
cia eraman-ciotena. Axecabe min hunec etçuen
assaldatu Tobiaren descaxua. Iduri-çuen, se-
culan içatecotz, ordu hartan behar çuela cembeit
contfolamendu bere emaztea ganic; etçuen biz-
quitartean haren ganic ere içan burlatic eta ido-
yic baicen. Ordean cer pacientcia eder etçuen era-
cutsten guiçon faindu hanc guerthacari gucietan!

Tobiac, hil baino lehen, erakharri-çuen bere
ganat Tobia, bere seme gaztea. Eman-ciotçan
buraso Jaincotiar batec ume bati eman ahal diot-
çoquen abifuric çuhurtenac eta ederrenac. Nola
aita hanc gauça guciac erreguelatu nahi baitcien
ahalic hobequiena, erran-cioen semeari baçuela
hunent bertce diru Rageseco hirian Gabelusen bai-
tan, çohacola diru hura galdetcerat. Tobia gaz-

teac hartu-cituen bere burasoen abisu laudagartiac,
 ume on bati dagozcon sumetimendu eta errespec-
 tuarequin. Erran-cioen aitari: ekhartia-naiz egui-
 terat çuc manateen-darozquidatçun guciac. Or-
 dean nola harturen naiz diru haren efcuratcecot-
 zat? Guçon harc ez nau eçagurcen, ez nic ere
 hura; ez daquit, bertce alde, herri hetaco bi-
 dea. Burasoac ihardetsi-cioen: bilha çaçü nor-bait
 harat, saritan, guidaturen-çaituena.

Tobia gaztea etcen hain laster athera etchetic,
 non bathu baitçuen guçon gazte ungui eguin bat,
 bideari lothu nahia ciruriena. Etcitçaiion gogo-
 ratcen Tobia gazteari guçon gazte hura aingue-
 ru bat cela. Agur eguin cioen ondoan, galde-
 guin-cion nongoa cen. Bertceac ihardetsi-çuen
 Israelgo umetari cela. Bacinaquique, erran cion
 Tobiac, Rageseco bidea? Bai badaquit, ihardet-
 si-çuen aingueruac: ibilli-naiz alde hetan, eta
 Gabelus gure anaiaren etchean oftatatcen-nint-
 cen. Tobiac-erran-cioen: çaude, othoi, aphur
 bat hemen: banoha yaquinxun eguiterat enc aita
 çure solafaz. Aita harc othoitz-araci-çuen guçon
 gaztea fartceaz haren etchean. Sarthu-cenean,
 eguin-cioen Tobiar bere saluranteia, eta erran-
 cioen: bozcarioa içan-bedi bethi çurequin. Tobiac
 ihardetsi-çuen: cer bozcario duque ni beçala il-
 humbetan den guicon ceruco arguia ikhuffen ez
 duenac? Içan-eçaçü, erran-cioen guçon gaz-
 teac, gogoa on, Jaincoac artha daduea çutaz:
 laster sendaturen-çaitu, Tobia çaharrac othoitztu.

çuen guïçon gaztea guidatceaz haren semea Gabelufen ganat, aguindu ere cion bere faria.

Tobia gaztea eman-citçaion bideari. Oinen garbitcen hari cela Tigreco urean, arrain ici-garai bat athera nahi ičan-cen arribera hartaric haren iretsterat. Abiatu cen berehala oihuz. Aingueruac erran-cioen: har eçaçu arrain hori hegatsetaric, eta erakhar ur heguirat. Hala eguin-çuen, eta arrain hura hil-cen han berean. Aingueruac gomendatu-cioen Tobiarri aldaratceaz arrain haren bihotza, haren hera eta haren mina, erraten cioelariç: gauça horien beharra baduçu erremedio sendagarri batçuen eguitecotzat. Gacitu-çuten arrain haren çathi bat, eta yan-ičan-çuten hartaric bere bidean.

Handic cembeit egunen buruan, hurbildu-cirenean Rageseco hirirat, Tobiac galdeguin-cion aingueruari cein etchetan nahi cen ostaratu. Aingueruac ihardetsi-çuen: bada hemen guicon bat Raguel deithcen-dena, çure tribucoa da eta çure ahaidea. Alaba bat badu Sara daritçona. Guïçon haren ontasun guciac çuretzat behar dire. Behar çara haren alabarequin ezcondu. Galde-dioçoçu haren aitari ezcontçan, eta emanen darotçu. Tobiac ihardetsi-çuen: entçuna-naiz ičan-dituela çazpi senhar, eta hil direla guciac. Guehiago dena: erran-çait exai gaixtoac hil ičan-dituela. Gauça bera guertha balaquit, nola ume baxharra hainaiz, ene aitac baluque seculaco urriquia. Aingueruac erran-cioen Tobiarri: ez ičan holaco bel-

durric. Exai gaixtoac ecin eguin dioçoquete gaix-
quiric chede onequin ezcontcen diren presuna
Jaincoñarrei.

Raguelec beguitarte arrai bat eguin cioten
aingeruari eta Tobia gazteari. Aphain-araci-
cuen othuruntça handi hat. Ordean Tobia etcen
nahi içan-yarri mahainean, non etcioen Rague-
lec ematen ezcontçan Sara bere alaba baxharra.
Aita hari ezcontça hura ona citçaion bere alaba-
rentzat; ordean ethorquiçunac icitcen-çuen.
Aingeruac erran-cioen Jaincoac Tobiarentzat
çaducala haren alaba; bertce senharrac hil-cirela
ceren ez baitciren gai içateco Sara bere emaztet-
zat. Erakharri-çuten Sara, eta eguin cen han be-
rean ezcontça.

Tobia onetfia eta arraiqui ekharria cen Rague-
lec etchean; halaric ere, bethi gogoan çadu-
can bere aitarena; eta aingeruac nahiz harat
hel-araci lehen-bai-lehen, erran-cioen ekharri-
ren ciotçala Gabelufen diruac, eta Gabelus be-
ra haren esteyetan edirenen-cela. Tobiaren bu-
raoen bihotzac çaurthuac ciren damuric mine-
naz ez ikhustez bere semea. Urtcen hari-ciren
nigarretan; amac beregainqui etçaquien non cen;
ecin contfola citequeien. Oi! ene seme maitea,
cioen ama famur harc, damu gaixtoric, egorri-
çaitugula horren urrun. Çu cintugun gure be-
guien arguia, gure çahartafuneco laguntça, gu-
re gacia. Ercinen behar gure ganic hastandu.
Demborac diti ilquia çarela etchetiç, eta etçara

oraino agueri. Ama harc etçuen nihon foffeguaric, bidez-bide çabillan nahiz ikhufi bere semea non baitic ethortcen. Azquenean ikhufi-çuen urrundanic bere une maitea.

Tobia gaztea, farthu-ceneco bere etchean, eman cen Jaincoa adoratcen aingueruaren abisuaren arabera. Eguin-cioen bere aitari salutancia, eta gantçutu-ciotçan beguiac hartu-çuen arrainaren minaz. Buraso prestu harc ardiethiçuen ordu berean beguietaco bistá. Sara, Tobia gaztearen emaztea ethorri cen, handic çazpi egunen buruan, bere senharra ganat. Tobia çaharrac entçun-cituenean guiçon gazte haren laudorioac, eta haren semeac haren ganic içan-cituen laguntça eta fagore guciac, nahi içan-çuen faristatu haren caritatea, emanic Sarac ekharri cituen ontasun gucien erdia. Orduan aingueruac erran-cioten beharrirat: benedica-çaçue ceruco Jaincoa guiçon gucien aitecinean; ecen misericordia eguin-darotçue. Munduco axecabe eta gaitzetaric iragan behar cinen; ordean egorri nau Jaincoac çure fendatcerat, eta libratcerat Sara çure semearen emaztea exai gaixtoaren menetic. Ecen Raphael ainguerua naiz. Horrequin batean, suntitu-cen heien beguietaric.

Tobia eta haren etheco guciac eman-ciren ahufpez lurrean, eta benedicatu-çuten Jaincoa. Tobia aita egon-cen lau urthez ixutua; baci-tuen, hil-cenean, ehun urthe iraganac. Uteçuen seme bat bera beçain prestua,

CXXXII CAPITULUA.

*Holopherne beretu nahi ditu bazter guciac.
Judithen othoitzza eta antcea. Holopherne
galtcen-du bicia.*

NAbuchodonosorec eman-cion bere gogoari bere azpico behar cituela lurraren gainean ciren populu guciac. Holopherne, erregue haren aitcindaria, yarri-cen ehun eta hogoi milla guicoen buruan : bacituen, bertce alde, hamabi milla guicon çaldizco. Ikharan çaduzcan bazter guciac defeguiten cituen hiriac, eta lurrerat artiquitcen idolac nahiz haren erreguea içan-çadin bakharta Jaincorzat adoratua.

Yuduac ikharari emanac ciren ikhustez Holopherne hurbiltcen heien errefumarat. Beldur ciren Jerusalemerentzat, eta Jaunaren templuarentzat. Eguin-cituzten bere eguin ahalac beguiratcecotzat bere buruac eta bere herriac. Alçhatu-cituzten bere bihorzac cerurat. Othoitztu-cituzten Israelgo Jaincoa arren beguira-cetçan exaritaric. Eliacim aphez handia, herriz herri çabilan animatcen ifraeldarrac, eta erakhartcen guciac Jaincoaren alderaco leyhaltafunerat.

Holopherne miretsia içan-cen entçun-çuenean ifraeldarrec buru eguin gogo ciotela haren armadari. Galdeguin-cioten herequin cituen moabitarren eta ammonitarren printcei, cer ciren bada ifraeldarrac, bertcec beçala ez eguitecotzat,

Achior, ammonitarren aitcindariac, ihardetsi-
cioen Holopherneri, israeldarrac azpaldion Jain-
coaren laguntçaz fagoratuac-cirela, bethi dohax
eta garaitiar içan-cirela Jaincoa bere alde çute-
nean. Hala hala, garaitcen-cirela Jaincoa gami-
urruntcen ciren ordu beretic.

Holophernec eta haren bertce aitcindariac
gaitzetfi-çuten Achioaren solasa, eta erran-cioten
eman-çaitte, çu ere israeldarren balxan, eta ik-
hufiren-duçu lurrac baduenez Nabuchodonoso-
rez landan, bertce naufiric, eta badenez Jaincoic
erregue handi hura baicen. Holopherneren sol-
daduec amarratu-çuten Achior haritz bati; or-
dean israeldarrec libratu-çuten berehala handic,
eta eramau-çuten Bethuliaco hirirat.

Holopherne nahi içan cen Bethuliaz yaberi
Eçarri-çuen hersturanc handiencan, etçuen ur-
zen ur ihintz bat ere hiri hartan sartcerat. Popu-
lua icitua cen; beldur cen bicia gal; erortcerat
çohan affyriarren escutarat, Oziasec ez balu har-
taric guibelatu. Erakhartcen-cituen guciac
dantcia içaterat Jaunaren misericordietan, eta
aphur bat iguriquitcerat. Erraten-cioten: balo-
ez badugu bortz egunen buruco nihongo lagun-
çanic, eguinen dugu galdetcen-duçuenca, ero-
rico-gare exaieen escutarat.

Oziasen hitzac hedatu-ciren Judithen behar-
tarat. Judith cen alhargun aberax bat, ederra
eta bere emaztequi sehiequin etche barnean bi-
çena, Barurtcen cen urtheco egun guciez, lekha-
larumbateta

karumbatetan. Estimatuac-en hiri gucian, ceren Jaincoaren beldurrean bici-cen: nihorc etçuen haren baitan edireten erratecoric chumeena. Era-kharri-cituen bere aiticinerat Ozias eta hirico çaharrac, eta erran-cioten: nondic heldu da Oziasec laudatu bai-du hiria erór-çadin assyriendarren elcutarat, ez bacin-duten laguntçaric bortiz egu-nic barnean? Cer çarete horrela tentatceco Jain-coa? Çuei dagotçue bada ephe bat ematea Jaunaren misericordiari, 'eta ezleyitcea hulaco egun laguntçarentzat? Eguiçue gaixqui hortaz beraz penitencia, eta galde-çaçue nigarretan barkhamendua.

Oziasec eta haren lagunec erran-cioten Judi-thi: badaquigu emaztequi saindu eta Jaincoaren beldurti bat çarela: gomendatcen-gara çure othoitz onetarat. Judithec ikhufi-çuenean bakhar-ric cela, emançen othoitzetan, ahuspez, lur-rean; altchatu-cenean yauntci-cituen bere soinecoric ederrenac, eta athera cen Bethuliatic bereganatcen cituela mundu guciaren beguiac eta admiracionea. Hiritic ilqui beçain laster, hartua içan-cen Holophernereren foldaduez. Judithec er-ran-cioten, mintçatu nahia cela, buruz-buru, heien aiticindariarequin. Eramana içan-cen Ho-lophernereren ganat. Eguin-cion aiticindari hari be-re salutancia, ahuspez yarriric: erran-cioen utci-cituela israeldar bere herçitarrac, ceren tarruatu-guten Jaincoa bere bekhatuez, eta Jaincoac agortcen-çuela hari erraterat laster yabetuco-

50 TESTAMEN ÇAHARRECO
cela Jerufalemez eta alde hetaco bazter gu-
ciez.

Holopherne illuraturua aurkhitzen-cen Judithen edertafunaz eta solafaz. Manatu-çuen emateaz emaztequi mira-garri hari bere mahaineco yanaritaric. Judithec etçuen nahi içan yan ekharri-citçaizcon gaucetaric ; othoitztu-çuen Holopherne ez gaixqui hartceaz baklin yaten baçuen berequin cituen yanaritaric. Holopherne erran-cioen horren ganean : escasturen çaiçquitçunean yateco gauçac , nola eguin beharco digu ? Judithec ihardetsi-cioen : Jauna , çure cebitçariac yanen dituen baino lehen berequin ekharri dituen yatecoac , Jaincoac eomplituco-dene escuz , hartu-dudan chedea.

Handic lau egunen buruco , Holopherne eman içan çuen othuruntça handi bat , ceinetz Judith aurkhitzen baitcen. Emazte Jaincoac harc etçuen deufere yan bere fehaci aphaincituen gaucetaric baicen. Holopherneç etçuen horditcerainocoan , mahainetic lekhora athera-cen mundua , eta Judith bakhar bakhar edireten cen Holopherne hordiarequin. Manacioen bere fehaci egoteaz , campoco aldetic , guçaco athearen aircinean , eta han celatatceaz. Ahartan Judith bera ohearen oinetan çagoen gartetan , cioelatic : Israelgo Jainco Jauna , berritçitz-naçaçu , eta lagun-naçaçu obratcen eguahal neçaqueicla uzte içan-dudan gauça. Holopherne erran ondoan , hartu-çuen Holopherneç

fabrea, itce batetarie, athera-çuen maguinate, alchatur-cituen beguiac cerurat, lothu-citçaiora aitcindari supher hari illetarie, eta ebaqui-cioen burua bi fabre colpez. Erran cioen bere fehari emateaz buru hura bere çakhuan.

Judith eta bere sehia ilqui-ciren, ohi beçala, camparie, othoitz eguiteco itchuran, eta hedatu-ciren Bethuliaco atherarat. Alhargun sainduac eguin-cioten oihera soldaduei: idec-atçue atheac; ecen gurequin da Jaincoa, eta seinalatu-du egun bere botherea Israelen. Hirico atheran ciren soldaduec eçagutu çuteneco Judithen boça, deithucituzten hirico çaharrac. Berria hedatu-cen berehala gucietarat, eta mundu oste bat hurbildu-cen Judithen ingurutarat. Judith eman-cen lekhu gora batean, eta ichildu cenean mundua, haficen erraten: lauda-çaçue Jainco Jauna: ez ditu abandonatu haren baitan fidantzia çutenac. Hilçan-du, gau huntan ene escuz, bere populua-ren exaia. Eracutsi-cioten Holopherneren burua. Mundu guciac aduratu-çuen Jaincoaren providentzia, eta eman-ciotçon milla benedicçione Judith preftuari.

Erakharri-çuten Achior, eta Judith mintçara citçaioren hitz hautaz: bihurtu-dioçu lekhuçotafuna Israelgo Jaincoari. Haren botherearen obra da nic burua ebaquitcea gaixtaguin gucien aitcindariari. Çuri eracutstecotzat eguia diodala, huna Israelgo Jaincoa arbuyatcen çuen, eta çu hil-araci nahi çintuenaren burua. Achior eman-

cen Judithen oinetan, eta bethe-çuen benediccionez alhargun mira-garri hura. Guehiago eguinquen: huntaraino edertexi-çuen Jaincoaren bothere mira-garria bere populuaren alderat, non ukho eguinic idolatriari yarri baitcen Jaincoa adoraten.

CXXXIII CAPITULUA.

Estheren humiltasuna. Mardocheen ohorea.

Amanen heriotza. Esth. 1. 6. 7. 8.

Assuerus Perfaco erregueren demboran, aurkitcen cen Susaco hirian yudu bat Mardochee çaritçona. Harat eramana içan-cen Jerusalemec, Nabuchodonosoren manuz, Jechonias Judaco erreguerequin batean. Yudu harc çuen ilhoba bat, bere anaiaren alaba, Esther deithcencena. Haur-danic galdu-cituen bere burasoac, eta Mardocheec altchatu içan-çuen bere umea beçala.

Esther cen emaztequi eder bat. Assuerusec utci-çuenean Vasthi erreguina behin-behicotzat, nahi içan-çuen bat bereci bere emaztezi erresumaco emaztequi eder gucien artean. Hetic cen Esther. Guciac aguertu-ciren, aldizca, Assuerusen aiticnean. Emanac-ciren berreguintçaric handiencan hobequi seinalaraztecotzat bere edertasuna. Bacen manua hei emateco galdetcecituzten edergaillu guciac.

Estheren aldia ethorri-cencan aguertceco erre-

gueren beguietan, etçuen galdeguin aphaindu-
 rarie, hartu-çuen eman-citçaiona. Içan-cen er-
 regueren guelarat eramana. Printee hanc ikhufi-
 çueneco, maitatu-çuen bertee gucien gainetic;
 eçarri-cioen buruaren gainean khoroa, eta eça-
 gutu-çuen erreguinarzat, Vasthiren orde, ez-
 condu-cen beraz Estherequin, eta eman-cioten
 esteyetaco othuruntça eder bat bere gortheco
 handi guciei.

Estherec etcioen nihori salatu yudua cela. Yar-
 raiqui-citçaion hortan Mardocheen gomendioa-
 ri. Offaba hura khechu cen nahiz yaquin cer iça-
 nen-cen Estherez. Hargatic ere çabillan, egun
 guciez, erregueren palacioaren ingurutan. Hala
 çabillala, eçagutu-çuen palacioco bi aitecindariec
 erregueren biciari nahi ciotela. Berehala eguin-
 çuen Esther eguiteco hartaz yaquinxun, eta
 Estherec erregue, erran ere bacioen nor cen
 abifu haren emaillea. Ibilhi ciren arguiquetan.
 Accusatuec ecin gueriçatu-çuten bere gaixquia,
 eta içan-ciren heriotcerat condemnatuac. Gauça
 hauc guciac iscribatuac içan-ciren, erregueren
 manuz, errefumari çatcheizcon paperetan.

Demboraxu hartan, Assuerusec eman-içan
 cioen bothere handi bat Aman deithcen-cen,
 eta Agag-ren ethorquitic heldu cen bati. Yar-ara-
 ci-çuen bere aldean, bertee handi guciena baino
 gorago cen tronu batean. Palacioaren athean
 ciren erregueren cerbitçari, guciec behar çuten
 eman belhaun bat lurrean Amanen aitecinean, eta

hura adoratu. Hala cen erregueren manua. Mardochee guerthatu-cen bakharta Aman adoratu nahi içan etçuena. Gauça hori gaitcitu citçaien erregueren cerbitçariei, eguin ere ciotçoten bere errencurac. Orduan Mardocheec erran-cioten yudua cela, eta guerorat ere orobat eguinençuela: berri hura hedatu-cen Amanen beharritarat. Aman yari-cen suminduran Mardocheen contra. Eguin-çuen yuramentu gal-araciren çuela, eta harequin batean Affuerusen errefuman ciren yudu guciac. Hortacotzat erran-cioen erregueri: badire çure errefumaco provincia gucietan, bere guisaco guison batçu çure legue eta ceremonien arabera bici ez direnac, arbuyatcen ere dituztenac çure manuac. Badaquiçu hulaco atrebentcia batec ondore gaixtoac dakharzqueicela. Mana-çaçu, othoi, hec gucien hil arazteaz. Erreguec eman-çioen Amani nahi çuen guciaren eguiteco escua.

Manu ondicozco haren berria hedatu-cen Sufaco hirirat eta errefumaco bazter gucietarat. Manu harc çakharquen, hulaco egutez, errefum hartan ciren yudu guciec galduren çutela bicia, era heien ontafunez yabeturen cirela nahi çutenac.

Manu harc damustatu-cituen yudu guciac. Mardocheec hautsi-cituen bere foimecoac, eta agucitu-cen palacioeo plaçan çakhu batez estalia. feinalatecn çuela, bere oiñu minez, bihotzean çuen axecabe hira-garria.

Estherec entçun-cituen Mardocheen berriac

agorri-cioen mandatari bat, nahiz yaquin cerc ha-
lacatcen-çuen. Mardocheec gaztiatu-cioen nolaco
manua ardietsi-çuen Amanec, eta behar cioela-
galdegain erregueri gracia bere populuaren fa-
goretan. Esther etcen lan gabe. Etçaquien nola
harturen-cen: legueac debeatcen-çuen sartcea,
biciaren penan, erregueren guelan hartaz beraz
galdeguina içan gabe: hori bera adi-araci-cion
bere ofabari, cioelatic oraino: nola aguertuco-
naiz erregueren aitecinean, badu hogoi eta ha-
mar egun baino guchiago ez-duela eguin ene
galderic?

Mardocheec gaztiatu-cion Estheri mandatari
beraz: ez duçu ceren igunqui çu içanen-carela
yuduen artean baxharra bicia beguiratuco-duçua-
na, erregueren palacioan çarelacotzat. Ez balin
baçara herstura huntan mintçatcen, Jaincoac ide-
quiren diote yuduei bertce bideric ez içatecotzat
galduac; eta çu eta çure aitaren ethorquitic hel-
du-direnac, içanen-çarete bicia galduco-duçue-
nac. Norc daqui etçaren içan tromurat altchatua
gu behar ordutan laguntcecotzat?

Estherec gaztiatu-cion Mardocheeri: çohazte,
bil-çaitetze yudu guciac Sufaco hirian: barur-çai-
tetze, hirur egunez eta hirur gañiez, eta eguiçue
othoitz enetzat. Ni ere barurtuco-naiz ene nel-
catcheequin. Guero hurbilduco-natçaiç erregue-
ri. Hil behar banaiz ere, hartarat nago.

Mardocheec eguin-çuen Estherec gaztiatu-
çuen beçala. Altchatu-çuen bihotza Jaincoa ga-

nat , eta erran-cion : Jauna , Jauna , erregue gu-
ciz botherexua ; guciac çure escutan dire : gauça
gucien creatçaillea eta yabea çara : ez da nihor
çure nahiri bortcha eguin ahal dioçoquenic. Ba-
daquiçu ez dudala nahi içan-adoratu Aman sü-
pherra. Ez nindabillan ez orguilliaz , ez eta ar-
buyoz. Bozic emanen nintcen haren oinen az-
pian Israelen onetan ; ordean beldur nintcen bi-
hur guiçon bati ohore bat bakharric çuri çor-
çaitçuna. Othoi , ô ! çu Abrahamen Jaincoa , ur-
rical bequiçu çure populua : ikhusten duçu exa-
yec hil nahi gaituztela.

Esther , bere aldetic , eman-citçaiion kharxu-
qui othoitzari ; ikhufiric bere popularen herstu-
ra , utci-cituen berreguintçac ; urrin-onen orde,
estali-çuen bere burua hautsez eta çaurthu ha-
rurez bere gorphutza. Cembait egun iragan-ci-
tuenean othoitz fidantçiaz betheac cirenetan ,
eta penitencia dorphen eguiten , khendu-cituen
doluco soinecoac eta eman-cen berreguintça gu-
cietan. Altchatu ondoan berriz ere bihotza Jain-
coari , farthu-cen Assuerusen guelan. Tronua in-
guraten çuten gauça eder eta distiofec lilluratu-
ric , edo hobequi errateco , erregueren begue-
tan eçagun cen hasserradurac eror-araci-çuten
Esther flaqueçan. Jaincoac , momento hartan ,
gambiatu-çuen erregueren bihotza , berac alt-
chatu çuen lurretic eta lagundu atheratcen fla-
queça hartaric , erraten-cioela : cer duçu , Esther ?
ez içan beldurric : etçare hillen. Ene manua ez

da çuretzat emana. Esther abiatu cen altchatcen bere flaqueçatic, eta erran-cioen erregueri: Jauna, çu ikhustean, iduritu-çait aingueru bat ikhusten-nuela. Inguratcen-çaituen distiadurac laztu eta affaldatu-du ene barne gucia. Hitz hauc erratean, Esther erori-cen berriz ere flaqueçan. Bere eçagutçarat ethorri-cenean, erreguec erran cion: Esther, cer da çuri axeguin eguitecoric? Galdetcen-badarotaçu ene erresumaren erdia ere, emanen-darotçut. Jauna, ihardetsi cioen Estherec, othoizten çaitut ethortceaz, egun berean, çuretzat aphaïn araci-dudan othuruntçarat, Aman ere han aurkhi-arazteaz. Ordu berean erreguec manatu-cion Amani eguiteaz erreguinac nahi çuena. Erregue eta Aman aurkhitu-ciren othuruntça hartan. Yan-çutenean, erreguec yaquin nahi içan-çuen cer galdetcen-çuen Estherec haren ganic. Erreguinac ihardetsi-cioen: erreque-ritcen-çaitut, Jauna, ethortceaz bihar ere hunat Amanequin, eta erranen-darotçut cer nahi dudan.

Aman bihurtu-cen etcherat gucia boztua içan çuen ohoreaz. Palaciotic lekhora bathu-çuen Mardochee athean yarria, eta etçitçaion-altcharu salutancia eguiteco. Horrec etçuen gutitu Amanen sumindura yudu haren alderat. Etchean sarthu cenean, biç-araci-cituen bere adisquideac. Eguin cioten hainitz espantu bere aberaxtasunez, erreguec harentzat çuen amodioaz, eta guciz, erreguinaren mahainean yateco çuen fagore be-

88 TESTAMEN ÇAHARRECO
reciaz. Hauc gucien erdian, cioen, ene barneac
ez du içanen defcaxuric Mardochee yudua pa-
lacioco athean ibillico deino. Horren gainean,
bere emazteac eta adifquideec erran-cioten: ma-
na eçaçu urkhabe gora bat: eta galde dioçoçu,
bihar goizean, erregueri onets-deçan urkharaz-
deçaçun Mardochee. Amanec laudatu-çuen
abiñu hura, eta eraguin-çuen urkhabe bat ber-
rogoi eta hamar beñlo gora cena.

Erreguec iragan-çuen gau hura loric eguinga-
be, eta irakhur-arazten haren errefumari çat-
cheizcon paperac. Entçun-çuenecan nola nahi
içan-cioten haren biciari, eta Mardocheeri ef-
quer, içan-cirela atcemanac eta punituac bicia
eraman nahi ciotenac, galdetu-çuen: cer ohore
eta fari eçagutu çaiçco Mardocheeri halaco cer-
bitçu baten alderat? Han ciren aiteindariec ihar-
detfi çuten etçuela içan fariric. Erreguec galde-
guin çuen bacenez nihor haren guelaren hurbil-
lean. Aman han aurkhitten-cen doi-doia, ethor-
ria galdetcecotzat erregueri Mardocheen urkha-
razteco laudamendua. Erreguec yaquin-çuenecan
Aman ingurutan cela, far-araci çuen bere gue-
larat, eta erran-cion: cer eguin behar luque er-
regue batec altchatcecotzat bere azpico bat oho-
re den handienetarat? Amanec, uztez hartu
mintço citçaioen erregue, ihardetfi-cioen: erre-
guec ohoratu nahi duenac yauntci behar ditu er-
regueren çaldiarçen gainean, gortheço lehenbici-

coac atchiqui behar ditu escutan çaldi haren bridac, ibilhi behar da hiri gucian erran den moldean, eta eguin behar da carrica gucietan oihu: hunela içanen-da ohoratua erreguec ohoratu nahico duena. Amanen solas huntarie lekhora, erreguec erran-cioen berari: çohaci, orai berean, eta eguin diotçatçu Mardochee yuduari, palacioaren athe aitcinean denari, erranic heldu-çaren gauça horiec guciac. Beira ordean escatic eguin deuleretan.

Amanec yauntci-cioen beraz Mardocheeri erregue bati dagocon soinecoa, higan-araci-çuen erregueren çaldiaren gainerat. Eman cen bera haren aitcinean escutan çaduzcala çaldi haren bridac, eta erraten-çuen, oihuz, carrica gucietan: hunanola den ohoratua erreguec ohoratu nahi duena. Ceremonia, edo yusta hartarie lekhora, Mardochee bihurtu-cen palacioco atherat, eta Aman, gucia ahalcatua bere etcherat. Aman mintçatu citçaioten bere damu minaz bere emazteari eta bere adisquidei. Guciac erran-cioten: baldin Mardochee yuduen castatic heldu bada, nahi edo ez, amor eman behar dioçu eta erotico-çara haren azpirat.

Hunela içan-cen Mardochee humila altchaturua ohore handitarat, Aman supherra behertua içan-cen demboran.

Affuerus bazcaldu içan-cen egun hartan ere erreguimaten mahainean, eta harat erakharriçuen Aman, Nahi içan çuen egundaino beçala,

yaquin Estheren ganic cer cen bada haren ganic nahi çuen gauça : hitz eman cion ardietsiren çuela galdeguinen çuena , galdeturic ere bere errefumaren erdia. Orduan Esther mintçatu-citçajon erregueri hitz hautaz : utz-diecaguçu , oñoi, bicia niri eta ene populuari : hori da nic çun galdetceco dudan gracia gucia eta baxharra. Exai batec yaçarri nahi darocu çure icenaren itçalean , eta gal-araci nahi gaitu çure ganic , gueçurrez , ardietsi-duen bothere handiaren itçhuran. Nor da bada , galdetu çuen erreguec , exai hura ? Hura da , Jauna , ihardetsi çuen Estherec , ikhusten-duçun Aman hori bera. Orduan erreguec fumindu cen Amanen contra , eta athera cen aphur bat handic.

Amanec laster eçagutu-çuen erreguec etcioela utcico bicitic. Aruqui-çuen bere burua Estheren oinhetarat. Othoitztu-çuen içan-arazteaz gracia. Arte hartan farthu cen Assuerus. Ikhufi çuenean Aman Estheren oinhetan , abiatu-cen erraten : cer ! Amanec azquenaz-goiti , bortcha eguin nahi dio erreguinari ene beguien aiticinean , eta ene etche bihotzean ? Orduan berean erran cioren bacela urkhabe bat berrogoi eta hamar besfogora cena Amanec Mardocheentzat eraguina. Erreguec ihardetsi çuen : urkha beçate berchala Aman urkhabe hartan berean. Hala eguin-cen.

Egun hartan berean Mardochee aguertu-cen erregueren aiticinerat , Estherec erranic bere of-saba çuela. Erreguec bereganatu-çuen Aman

eman-cion errestuna, eta eman cioen Mardocheeri, ceina içan baitcen ordu beretic Affuerusen errefumaco bi-garren guiçona. Ikhufi içan çuten Mardochee erregueren palaciotic lekhora berreguintça handiengan, eta urrezco khoroa bat buruan. Hiri gucia yarri-cen bozcarioan. Yuduei iduritcen citçaien iguzqui berri bat alchatcencela heien arguitceco eta laguntceco. Lehenbico manuaeren orde, aguertu-cen bi-garren bat ceinaren bidez hil-araci behar baitciren yuduen exai guciac eta Amanen umeac, yuduac hil-araci gogo cituzten egun hartan berean. Molde huntan yuduen icialdura eta bihotz-mina içanciren itçuliac allegrantcietarat.

CXXXIV CAPITULUA.

*Job dituen guciez gabetua. Haren pacientcia.
Haren adisquideac. Job. 1.*

HUfco herrian cen guiçon bat Job deithcencena. Etcen nihor hura beçain aberaxic bazter hec gucietan. Bere ontasun gucien erdian, etcen batere supherra, aiticic humiltasuna beraden. Maite-çuen Jaincoa. Urricari-cituen beharretan cirenac, eta laguntcen-cituen artha handirequin. Bacituen çazpi ume batafunean heldu-cirenac. Yaten çuten aldizca, batac bertcearen etchean: hitz batez, elkharrez çacufaten.

Gauça guciac Jobi bere gogara çohazcon demboran, Jaincoac nahi içan çuen bulhuciguicon

faindu hura cituen guciez. Haren semeac eta alabac haurride çaharrenaren etchean othuruntçatcen hari circla, hedatu cen guiçon bat Job gannat, eta erran tion : Arabiarrac yautsi-dire, betbetan, gure çainerat, eraman-tuzte çure idiac eta astoac bere bazca-lekhutaric, eta hil dituzte çure fehaci. Ni naiz bakharra itçuri-naicena berri hau çuri ekhartceco.

Guiçon hura etcen hain laster ichildu, non aguer-tu baitcen bertçe bat erran-cioena Jobi : irutçuria erori-da çure ardien eta heien çaintçailleen çainerat. Guciac herrauts eguin-içan-dire. Bakharra naiz itçuri-naicena çuri-berri hau emateco.

Bi-garren hau hunela mintço-cela. Horra non heldu den hirur-garren bat erraten-dioena Jobi : Chaldeendarrec eraman-tuzte çure cameluac, eta hil çure soldatan cintuenac. Bakharra naiz itçuri-naicena berri hau çuri ekhartceco.

Hirur-garren hau ichiltcearequin barean, aguer-tcen-da lau-garren guiçon bat erraten-dioena Jobi : çure semeac eta alabac mahainean circla anaya çaharrenaren etchean, haice borthitz bat althatu içan-da etchea lurrerat artiqui-duena, eta çure ume guciac içan-dire lehertuac. Ni itçuri-naiz bakharric çuri-berri hau emateco.

Jobec entçun cituenean berri bihotz arraillegarri hec guciac, eman-cen, ahuspez lurrean adoratu-çuen Jaincoa cioelatic : Jaincoac emanac nituen guciac, hanc berac eramaten-darogquit. Hanc nahi duena eguin-da, Jaunaren icen-içan-bedi benedicatua.

Jobec ičan-çuen ordu berean çauri denici-garriena: hedatcen-cen burutic ôinetarainocoan. Etçana cen ongarriaren gainean, eta eltce pulca batequin khentcen cituen çauri hartaco çornea eta fortcen abiatuac ciren harrac. Utcia ičan-cen bere hurbillez eta bere eçagunez; emaztea çuen bakharric bere aldean: hura ere ez haren laguntceco eta contfolatceco, bainan bai haren tentatceco eta Jaincoa-ganic, eguin ahalaz, urrun-arazteco. Cer! erraten-cion bere emazteac, bethi fiaco eta izpiritu tipitaco aguertuco-çare bada? Ez daquiçu Jaincoaz arnegatcen eta hiltcen defcanxuan? Jobec ihardetsi-cion bere esposari: emazte sentfuric ez duen bat beçala mintço-çara. Hartu ditugu onac Jaunaren escutic, cergatic ez ditugu harturen gaitçac ere?

Hirur adisquidec yaquin-çutenean Joben berri, hedatu ciren haren ganat haren contfolatcecotzat. Aurkhitu-çuten Job huntaraino defeguina non ez baitcirurien lehenecoa. Ikhuifgatti harc emanaraci cituen adisquide hec nigarretan; ordean haren contfolatcerat eguin behar bidean damustatu-çuten minqui, erraten-ciotelatic: Jaincoac hain dorphequi yaçartcen-cioenaz gueroz, cembait bekhatu handitan eroria ičan behar cela. Iduqui-cituzten gauça hunen gainean elbe luce Joben prestutafunari etçagozconac. Guiçon faindu harc seguratu cituen bere adisquideac etcela hec uzte çuten gaixquiez batere hobendun. Aithortcen-çuen guciarequin bekhatore handi bat

64 TESTAMEN ÇAHARRECO

cela, eta baçagocola oraino guehiago pairatcea. Joben aithor humilac etcituen ichil-araci haren adisquideac, bethi çarontfaten guiçon doloram eta prestu haren contra, eta çaurthcen çuten eguia bere solas hedatu-eguietan.

Azquenean, Jaincoa mintçatu-citçaion Eli-phazi, hirur adisquide hetaric bati, eta errancioen: hasserre naiz çure eta çure bi lagunentzua contra, ceren etçareten eguiaz mintçatu Job ene cerbitçaria beçala. Har eçatçue beraz çazpi cecen eta çazpi akher, eta offrenda dietçadatçue, Job ene cerbitçariac eguinen-du othoitz çuentzat, eta entçunen dut arraiqui haren othoitz ardiets deçaçuentzat barkhamendua. Eguin-içan çuten Jaincoac manatu ciotena, eta Jobec heien fagoretan eguin-çuen othoitz içan-cen entçuna.

Jaincoac faristaru nahi içan çuen Jobec feinalatu çuen pairacortafun ecin erranezcoa. Emancioen galdu cituen ontafun gucien doblea. Guiçon faindu hanc içan-cituen çazpi seme eta hirur alaba. Ikhufi-cituen lau-garren belhauneco illoba-soac, eta hil-cen çahartce dohaxu bat eramancio.

Job prestuac, bere oinhace eta axecabe gucien erdian, bethi pairacor, ezti eta leyhal aguertu-cen bere Jaincoaren alderat: etcen erori bere emazte flaco eta bi-garren Eva haren erran lettagarritarat. Hortaric beretic, Jobec, faindu baten arabera, ohore guehiago içan çuen ongariaren gainean, ccen-ez Adamec lurreco parabiçuco nahicara eta axeguin gucien erdian.

Erran behar da Job miragarriaren pairacortasun exempluzcoac ungui condemnatcen-duela gure minberatafuna. Ez deus batec affaldatcendu gure barneco baquea, eta galtcentugu flochi qui pacientziari datcheizcon fruitu goço eta salbagarrac. Orhoit-gaiten Jesus-Christoren dicipulugarela. Beraz heltecotzat cerurat, yasan behar ditugu humilqui munduco axecabeac, eta behar gaizco leyhaltasun eguiazco batequin yarraiqui, gure ganaço amodioaren gaindiduraz gurutcean hil içan-den nauñ'adora-garriari.

CXXXV CAPITULUA.

Matathiasen kharrá. Judas Machabeen garaitcia.

ANtióchus erregueac hil-arazien cituen Juduac; odola çurrutan çohan Judeaco eta inguru hetaco hiri gucietan. Matathias aphez handiac çaurthua-çuen bere bihoiza Jeruñalemeren estatu auhenda-garriaz. Hedatu-cen Modin hirirat, eta emanccen nigarretan ikhustiaz bere populuaren çorigaitza, Jeruñalem eroria exaieen elcutarat, hiri hartaco gauça sacratuac eramanaç errefuma arrotçetarat eta gaixtaguinen artean partuac. Matathias prestuac nahiaçoco çuen galdu bicia, ecen-ez ikhufi hauc-guciac. Hautsi-cituen bere soinecoac. Estali-cen çakhu batez, eta içurtcen-cituen nigarrézco ibaiac. Bere atsecabearen auhendatcen hari-cela, Antiochufec egorn-çuen Modingo hirirat aicindari bat erakhartecotzat

hango populua idolei sacrificatcerat. Aitcinda
 harc eguin-cituen munduan eguin ahalac nahi
 Marathias escuratu; ordean guison faindu he-
 nec ihardetsi-cioen animorequin: Guiciac ekha-
 riac balire ere Antiochusen nahia eguiterat, e-
 diogu obedituren, ez nic, ez eta ene umeec
 ene anaiec. Gure Jaincoa da bakharra adorari
 co-duguna.

Matathias horrela mintço-cela, aguertu-
 yudu bat idolei sacrificatcerat heldu-cena. Apla-
 handi haren bihotzac gaindi eguin-çuen damu
 Sufatu cen Jaincoaren alderaco kharraz, bi-
 çuen, han berean, yudu idolatre hura eta hura
 sacrificatcerat behartu-çuen, eta erreguoc egon-
 cen aitcindaria. Athera cen guero hiri hartan
 oihu eguiten çuela: yarraic bequizquit Jainco-
 ren ganar leyhal ditenc: eguin-çuen ihes me-
 ditarat bere bortz umeequin, ceinac baito
 Joannes, Simon, Judas Machabee deithua, Ele-
 zar eta Jonathas. Yudu animoxuenac eta Jain-
 coaren leguari guchienic emanac yarraiqui-
 çazcon Matathiaferi. Eguin-cen hec guciez
 mada bat. Cehatu eta khendu-cituzten idolatre
 defeguin-cituzten aldare profanoac eta circum-
 fatu ceremonia hartaric iraganac etciren hauta
 Jaincoac benedicatu cituen heien arnac.

Handic laster, Matathias eritu-cen. Ikhu-
 çuenean hurbiltcen cirçaiola azquen orena, be-
 umei erran-cioten: urguilleria eta gaixtaquon
 naufitcen hari dire. Çuen fedea ez bedi cordo

gaudete bethi leyhal Jaincoaren alderat, ez ičan gaixtaguinaren belduric. Haren mundu huntaco ohorea khearen pare da: egun altchatcenda, eta bihar lurpean sarthua daite, hartan bazca eguina. Arma-çaitetze, ene haur maiteac, animo saindu batez, eta guduca-çaitetze kharxuqui. Simon çuen anaia buru onetacoa da. Baliaturen çaitçue aitatzat, yarraic-çaquizcote haren erranei: Judas Machabeec har beça çuen tropeen aircindaritasuna: erakhar-eçatçue çuen gana leguea beguiratcen-dutenac. Marathiafec hitz hauc erran-cituenean, benedicatu-cituen bere umeac, eta aruqui-çuen azquen hatfa.

Judas-Machabeec bildu-cituen Jaincoaren alderat leyhal egon cirenac, eta eguin-çuen hec guciez sei milla guiçonetaco armada bat. Haren lehenbico lana ičan-cen Jaincoa othoitztea arren arraiqui beha-cioçon bere populuari, ičan-ceçan urricalmendu bere templuaz eta hiri sainduaz, enteun-ceçan hobenic gabe hillac ičan cirenen odolaren oihua, eta orhoit-çadin haren icen sainduari eguin citcaizcon idoiez. Orduan *Jaincoaren hasserradura ičan cen-itçulia misericordiarat.* Judas Machabee aguertu-cen ecin erranezco animoarequin. Ikharan çaduzcan bazter guciac. Aurkhiten-cen Judaco hiritan, khentcen-cituen hetarie gaixtaguinac, chehacatcen cituen aircinerat heldu-citcaizcon exaiac, eta haren animoaren ospea hedatcen-cen lekhu guciatarat,

Apollonius , Samaria hirico gobernadoreaz; athera-citçaion armada handi baten buruan. Judafec laster garaitu-çuen. Hil-çuen, eta hartu haren ezpata, ceinetaz baliatu-baitcen gueroziñ gudu gucieran.

Seron, Syriaco erregueren armadaco aitcindaria, nahi içan cen seinalatu Judas garaituric. Abiatu-cen ecin erran beçambat tropeequin yuduen ondoan, hurbildu ere cen heien errefumarrat. Judafec etçuen-arren guiçon guti baicic, athera-citçaion biderat; ordean haren armada tüpiac ikhufi-citueneari exai hec guciac, icitu-cen, eta erran-cioen bere buruçaguiari: nola guduca-gaitezque armada handi eta borthitz baten contra Judafec ihardetsi-cioten, armada chumenac garai-deçaque handiena, Jaincoarentzat orobat herrech da garaitcia ematea gutici nola hainitzei. Cerutic heldu-da indar gucia. Syriarrac hementitugu supherqui ethorriac gure hiltcerat, gure emazteequin eta gure umeequin batean, yabetcecotzat dirugun guciez; ordean gu, guduca-cen gara bakharric gure bicien eta gure leguearen beguiratcecotzat. Ez içan deuseren beldurric; nausituren-gara gure exaiez. Hunela mintçatu ondoan, erori-cen syriarten armadaren gainerat, hetaric içan-ciren çortci ehun guiçon hillac, eta bertce guciac eman-citçaizcon ihesari.

Judafec çaramatçan bictorien bertia hedatu-cen Antiochusen beharritarat. Printce hunec, becachuric, hartu-cituen bere treforac, eta bilda

bere erresumaco hurren guizon guciac Machabeeri gudu ematecotzat. Ptolemee, Doryminiren semea, Nicanor eta Gorgias, erran nahida, Antiohusen guerla-guizon famatuena, izanciren manatuac Judearat heltceco yuduei yaçartcecotzat. Armada handi hanc emançuen, hastean, icialdura Judas-Machabeeri çarraizcon guizon bakharretan. Munduac huntaraino çaducan Antiohusentzat garaitia, non heldu baitciren, alde gucietaric, mercatariaç yuduen erosterat, gathibu eguinac izan-balire beçala. Judasen animoac altcharaci-cituen haren yende aphurren bihotzac. Erakharri-cituen eçartcerat Jaincoa baitan bere fidantzia gucia. Orhoit-araci-cituen Jaincoac heien arbasoei eguin izan ciotçaten laguntça miragarriez, guciz, hil-araci cituenean ehun eta lauetan hogoi eta bortz milla guizon Sennacheriben demboran.

Judasen hitzec fustatu-cituzten yuduac, eta ordutic eçharriac-ciren bere bicien sacrificatcerat bere leguearen eta bere herrien beguiratcecotzat. Eman-cen gudua: eta Judas-Machabee garaitiar gueldiru-cen. Demboraric batere galdu gabe, aitcindari prestu hunec esquerrac bihurtu ciotçon Jaincoari eguin ciotçon fagore seinalatuez.

Garaitia aiphatu ditugunetaric lekhora, Judasen eta haren anaieen lehenbicico artha izancen garbitcea eta erreberitcea Jaunaren templua. Aurkhitu çuten lekhu saildu hura azpicoaz gora itçulia, aldarea profanatu, atheac erreac, aphe-

cen egoitçac offoqui deſeguinac. Ikhus-garri dolora-garri harc çaurthu cituen damuric minenau haurride heien bihotzac. Eſtali-cituzten bere buruac hautſez, içuri-cituzten nigarric kharaxenac, eman-ciren ahuſpez lurrean, eta othoitzuçuten Jaincoa beguira cetçan erörtcetic leheneço gaixqui beretarat, eta hei arinquiago yaçartceaz aſqui eſquer-gabeac balin-baciren haren berritan offentſatcecotzat.

Judaſec bereci-cituen aphez notharic gabeac, eta Jaunaren leguea leyhalqui beguiratucoçutenac. Templua içan-cen erreberritua, idolatren ſacrificioentzat baliatu-cen aldarea lurrerat aruquia, eta eraguinçuten bertce bat Jaincoari conſecratu citçaiona lehenbiçico aldarea profanatu cen egunberean. Conſecracione hura eguin-içan cen allegrantciaczco canta, eta muſicaco ſoinu eder gucien erdian.

CXXXVI CAPITULUA.

Antiochus gaixtoaren heriotcea. I Mac. 16.

JUdas-Machabec biçtoria biçtioriaren gainean çaraman ordu hartan berean, Antiochufec huts eguinçuen bere colpea. Nahi içan-cen yabetu Perſaco hiri batez, eſcuratcecotzat hango templuan ciren trefor handiac; ordean hiri hartaco populuac harturic armac yaçarri cioen erreque hari, egorri ere çuen ihes. Antiochufec, bere errefumarat bihurtcen cela, entçunçuen yuduec

cehatu-cituztela, behin baino guehiagotan, haren armadac, guetotic guerorat, borthitzten eta ik-hara-garri eguiten hari-cirela, artiqui-çutela lur-rerat hanc eraguin-çuen idola, eta erreberritu-cituztela templuco murruc.

Hulaco berriec eman-araci-çuten Antiochus suminduran. Yaçarri nahi içan-cioten yuduei; eman-cen bere armada guciaren aircinean; eguin-çuen yuramentu etçuela utcico Jerufalemen har-riric baicen, eta hil-aracico-cituela hiri hartan ciren yudu guciac; ordean lazterregui çohala, erori içan-cen, eta haren gorphutz gucia içan-cen çaurthua. Printce fupher hanc ixafoco uhinei ere, ifcritura fainduaren arabera, manatu nahi cio-tenac, eta beré burua cerua beçain gora çadu-canac, eçagutu behar içan-çuen Jaincoaren bo-therc gucizcoa. Ala humiliatua içan baiteen! har-ra çarion gaixtaguin haren gorphutz uftelduari; haren haraguiac puçquetan çohacen; atheratcen-cen haren çauritic urrin bat, berac eta haren ar-madac ecin yafan-ceçaquetena. Haren oinha-ceac eta tormentac borthitztuz çohacen: ha-laric ere guelditcen-citçaion oraino hatfa.

Jaincoac egorri-cioen çauri-ici-garriac eçagut-araci-cion, azquenean, Antiochufi bere orguil-leria. Sarthu-cen aphur bat bere baitan, aithortu-çuen Jaincoa cela gucien naufia, etçagocola gui-çonari bere burua harequin berdin eguitea. Bil-araci-cituen bere adifquideac, eta erran-cioten: orai orhoitcen-naiz Jerufalemen eguin içan-ditu-

dan gaixqui guciez , eta yuduen hil arazteco eman içan dudan manu cruelaz. Ikhusten eta eça gutcen dut ene bekhatec huntan eman-nautela , eta hiltcerat nohala axecabez eta urriquiz hiratua herri arrotz batean. Orduic , bertcelacoac ciren erregue dohacabe haren sentimenduac , eracutsterrat ematen çuen libro nahi çuela utci funditu gogo çuen hitia : hitz ematen çuen berreguinduren çuela templu faindua , berac ontasun eta edertasun guciez bulhuci çuena : cioen oraino , emendaturen-cituela Jaunaren etheco aberaxtasunac , besarcatu nahi çuela yuduen erreligionea , eta manatu-çuen publicatceaz lekhu gucietan Jaincoaren bothere gucizcoa. *Ordean gaixtaquin hanc othoitzten-çuen Jaincoa haren ganic misericordiaric iguriqui behar etçuenean , eta ceruco yuïamendu yustua orduco haren contra emanacenean.*

Antiochufec ikhufiric bere oinhaceac etcitçaizcola gutitcen , eta etfitceco çuela beré biciaz ; iscribatu-cioten yuduei guthun edo letra bat : hei othoitz humil bat eguiteco beçala : huna nola :
 » Antiochus erreguec salutatcen-tu bere herritar
 » on yudu guciac , desiratcen-diote offassuna eta
 » berec nahi duten gucia : offassuna balin ba
 » duçue çuec eta çuen umeec esquerrac bihurt
 » cen diotçat Jaincoari. Nola hartua bainaz gaitz
 » handi batez , eta bethi ekharria bainaz bihot
 » zez , çuen eta ene azpico gucién alderat , ene
 » errefumaco eguitecotan daducat gogoia. Ez da

» errana ez dudala uzte sendaturen naicela ; ait-
 » citic barneac ematen-darot eritasun huntaric
 » alichatuco-naicela ; ordean cer nahi guerha ,
 » ni hil ondoan, ez icatecotzat affalduratic ene
 » errefuman , icendatcen-dut Antiochus ene se-
 » mea ene ondoriotzat. Othoitzten-çaituztet be-
 » raz orhoitceaz ene ganic ican-ditutçuen fago-
 » reez , dela aguerian, dela munduac yaquin ga-
 » be, eta leyhal icateaz haren alderat ene alde-
 » rat ican-çareten beçala. Gomendatu-diot çuen
 » eztiçui eta arraiçui ekhartceaz , eta iguriquit-
 » cen-dut emanen-diotçala , behar ordutan po-
 » puluari maite duelaco scinale guciac «. Letra
 hau eguin çuenetic laster , eta hamabi urthez er-
 reguinaturic , hil ican-cen Antiochus aiphatua.
 Gaixto eta blasfematçaille aguertu-cen Jaincoa-
 ren alderat ; hil arazten-cituen barbaria handiena-
 requin leyhalquienic cerbitçatcen çutenac berac :
 etçuen gaixtaqueriaric eta farrasquiric baicen go-
 goan. Hala-hala , ican-çuen heriotce bat haren
 bihotz-gogortasunari çagocona. Çaurthua ican-
 cen çauri den ici-garrienaz , gaitzetsia bere adif-
 quidez eta presuna prestu guciez , abhorritua bere
 soldaduez , hitz batez , etcen nihortaz maitatua :
 aiticic guciec arbuyatcen-çuten. Hortic eçagun
 da haren heriotce ondicozcoac damu baino axe-
 guin guehiago eguin-çuela haren errefuman eta
 bazter gucietan.

Antiochus gaixtoaren exemplu ikhara-garriac
 irakhatsten-darocu ez dela iguriqui behar azquen

egunetaraino Jaincoaz orhoitu gabe, salbamentu eguiteco handiari cinqui lothu gabe. Ala bakharrac baidire Jaincoaren ganat behar den beçala bihurtcen direnac hiltceracoa! Ala gui condatceco baida orduan eracutsten diren urriqui eta sentimendu onen gainean! Hain herrech othe da bada bihotz bekhatutan ohitua mundua-requin, placerequin, dembora lucez yoffia egon dena bet-beran, bertce bat eguin-dadin! Utz detçan, arte laburrez, bete yaidura çaharquituac eta gaixtoac berrien eta onen hartcecotzat! ez, ez, ez da hain gauça herrecha maitateca berehala bethi arbuyatu eta behinere cerbitçatu ez den nauñ adora-garria.

Ala çuhurra baida S. Augustinen hitz hau! Nahi çara ungui hil? Ungui bici-çaitte. Heriotce ona bicitce onaren gollardoa da.

CXXXVII CAPITULUA.

Eleazaren animoa. Judas Machabeen heriotcea.
I Machab. 9.

JUdas Machabeec egundainoco khar bera jaguertcen-çuen bere erreligionearen fagortan. Jaincoaren laguntça yarraiquitcen-citçaiengucierarat, beregainqui orai aiphatuco ditugun bi alditan.

Timothee çaritçon aircindari bat, hurbildu içancen armada handi batequin Jerusalemerat. Machabee eta haren soldaduac eman-ciren, ahuspel,

aldarearen oinetan, buruac hautsez estaliac: othoitzu-çuten Jaincoa emateaz bere laguntça faindua exaien garaitcecotzat. Bere othoitzu eguincutenean, hartu-cituzten armac, eta eguincuten bide exaietarar. Iguzquia aguertcerat, bi armadac hurbilduac ciren elkhar ganic. Gudua bere borthitzenean cela, aguertu-ciren, Judafen bi fahetsetan, bortz çamaldun artiquitcen cituztenac suac eta irurtçuriac exaietarar. Erori-ciren hetaric hogoi milla guicon hil gogorrac lurrerat. Timotheec ihes eguin behar içan-çuen; ordean hartua içan-cen eta hilla.

Lyfiasec ere bildu-içan-cituen lauetan hogoi milla oinezco guicon, cituen çamaldun guciac, eta ez daquit cembat elefanta. Nahi içan cioen yaçarri bi-garren aldicotzat Jerusalemeco hiriari: hango templuco aberaxtasunen hirrixac çarabilan. Sarthu-cen Judean, eta sethiatu-çuen Bethsura: hura cen lekhu borthitz bat, Jerusalemecic hurbil cena.

Machabeec eta populu guciac othoitzu-çuten nigarretan Jaincoa egortceaz aingueru bat Israelen beguiratcerat. Othoitzetic lekhora, Machabeec hartu-cituen armac, eta erran-cioten bere tropei eguin ahalen eguiteaz laguntcecotzat bere anaiac. Athera cirenean hiritic fidantçiaz betheac, ikhufi-içan-çuten guicon bat çamariz, lantça bat escuan. Benedicatu-çuten Jaincoa, elkhar animatu-çuten eta ekharriac ciren guducatcerat guiconen eta hasa-abere gucien contra. Erori

ciren lehoinac beçala exaien gainerat, hil-cituzten hetaric hamabi milla eta sei ehun guiçon, eta egorri-cituzten bertce guciac ihes. Lyfiasec ikhu-fi-çuen, ordu hartan, yuduac ecin garai-citez-queiela, Jaincoaren laguntçaren gainean condatcen-çutenean.

Judas Machabeen guduac etciren nihon baratcen.

Antiochus-Eupator farthu-cen Judean ehun milla guiçon oinezcoequin; bacituen, bertcealde, hogoi milla guiçon çamaldun eta hogoi eta hamabi elefanta gudutan ohituac. Judas yarri-cen othoizetan, lehenetan beçala: errequeritu çuen Jaincoa, nigarra beguian, haren populua etçadin eror haren icen saindua profanatcen çuteneen escutarat. Yaçarri-cioten, gau minean, exaiei, içanciren hautaric lau milla hillac, eta bertceac urrundu-ciren, ahal beçala, handic.

Antiochusec ikhusten çuen yuduen animoa eta kharra; ordean bethi iguriquitcen çuen garaituac içanen cirela elefanta hec gucien ariaz. Egundaino beçala lothu nahi içan-citçaion bigarren gudu bati. Yo-araci-çuen trompeta, eta haren armada gucia yarri-cen armetan. Elefanta guciec baçuten çurezco dorre bana hizcarrean, eta dorre hetaric bacotchean aurkhitcen ciren hogoi eta hamabi guiçon berecienetaric, arma corrotcez betheac.

Deusec ere etçuen cantitcen Judafen animoa eta Jaincoa baitan çuen fidantcia. Bi armadac lothu citçaizcon elkharric. Eleazar deithcen-cen

yudu batec, ikhufiric elefanta bat bertceac baino handiagoa eta erregueren armez estalia, uzte-ican-çuen erregue bera haren gainean cela, eta nahi ican-çuen bere populua libratu bere burua sacrificaturic. Hurbildu-citçaiion ecin erranezco animo batequin elefanta hari, hiltcen cituela, escuin eta ezquer, bere bidean bathcen-cituen guciac, emanteen abere handi haren sabelaren azpian, cilhatu eta eror-araci-çuen lurrerat, eta bera ican-cen elefantaren eroricoaz lehertua.

Judas eta haren soldaduac seinalatu-ciren bere animo miragarriaz : etciren ordu hartan garaitiar guerthatu. Utcí behar ican-çuten gudua. Handic laster, yuduec eguin-çuten baque ohorezco bat exaiequin. Antiochus bihurtu-cen bere errefumarat. Ondoco urthean, Demetrius bere offabac eraman-ciotçan khoroa eta bicia.

Demetriusec egorri-çuen armada handi bat Judearat. Exaiac hurbildu ciren Jerusalemerat, eta Judas athera citçaioten hirur milla guiçonequin. Armada ttipi hau icitu-cen ikhusteaz bere aiticinean exai hec guciac. Guehienac eman-citcaizcon ihefari, eta etciren guelditcen yudutaric çortci ehun guiçon baicic. Iduri-çuen Judasen animoac etçuela leheneco kharra, eman-citçaiion gogoetari. Halaric ere, erakhartcen cituen bere soldadu bakharrac exaiei yaçartcerat; ordean herabe ciren guducartcerat, eta erraten cioten bere buruçaguiari: ecin aguer gaitezque exaien beguie-tarat. Gutiegui gara : gure hoberena da gure

bicien beguiratcea eta gure anaieratat heltcea; gure armada chumea emendatu arteraino. Judafec ihardetsi-cioten : Jaincoac beguira-gaitçala ihes eguitetic. Gure azquen orena hurbildua belin bada, eman derçagun animorequin gure biçiac gure anaieen fagoretan ; ez derçagula gure ohorea goibel ihes laidoxu batez.

Eman-cen gudua , eta iraun-çuen goizetic aratseraino. Judafen animo pare gabea seinalatu-cen egundaino baino guehiago. Hil içan-cen hainitz guiçon alde batic nola bertetic. Azque-nean Judafec ere galdu-çuen bicia. Ordu beretic, haren soldadu guciac eman citçaizcon ihesari. Jonathafec eta Simonec aitchatu çuren Judas bere anaiaeren gorputza , eta eçarri-çuten bere burafoen hobian.

Israel guciac auhendatu-çuen , cembait egunez Judas bere buruçagua , cioelarie : Cer ? hil da bada nihorc ecin garai-ceçaqueien , eta Israelgo populua beguiratcen-çuen guiçon miragarti hura !

CXXXVIII CAPITULUA.

Jonathas eta Simon apez-handiac ; bataren eta bertcearen heriotcea. I Mach. 9.

Judas Machabee hil-cenean , yuduec hartu-çuten bere aitcindaritzat Jonathas haren anaia , eta hura bera cirutiena prestutafunaren eta animoaren partetic. Syriarrec bere errefuman

cituzten gудuei esquer, yuduac baquean bici-ciren. Aitcindari berriharc eguiten-cituen bere eguin ahal guciac ez affaldatecotzat bere popularen defcanxua. Erreberritu çuen Erromarequin Judas Machabeec heiequin, hiltceco aitecinean, eguin-çuen batafuna: orobat eguin-çuen bertce naciopeen alderat, eta beregainqui lacedemoniarren alderat. Azquen aiphatu-dugun populuari Jonathasec eguin-cioen guthunean, gaztiatcencioen orhoitceaz aspaldion elkharri ekhartcencioten amodioaz, eta seguratcen-cituen lacedemoniarraç yuduac etçutela bilhatcen heien adifquidetafuna, heien beharra çutelacotzat: etçutela nihongo laguntça beharriç, asqui cituztela bere consolamenduarentzat escutan cituzten liburu fainduac.

Jonathasec gobernatu çuen bere populua heme-çortci urthez. Ephe hartarat cenean, yabetuciren hartaz Ptolemaidaco hirian Trifonen manuz. Traidore hunec hil-araci cituen aitecindari Jaincotiar hura eta haren bi umeac. Jonathasez yabetu citelaco berriac damustatu-cituen yudu guciac. Simon haren anaia çaharrena eta urthe hainitz çuena, hedatu-cen berehala Jerusalemerat. Bil-araci cituen yuduac, eta nahiz altcharaci-heien bihotz eroriac, erran-cioten: badaquiçue nola gудucatu içan-garen, eta cer pairatu içandugun gure legueen eta gure templu fainduaren sustengutan, ene anaieç, ene familiac eta nic. Ene haurride gucieç galdu içan-dute bicia Israe-

len beguiratcecotzat, bakhaita guelditcen-nai
 hec gucietaric; ordean Jaincoari nahi ez da-
 quioela guphidets deçadan ene bicia oraingo
 hersturan. Ez dut, urrun da, ene aitcinagococ
 baino guehiago balio. Solas hunec hedatu çuen
 animoa yuduen bihotzetarat. Eçagutu - çuen
 aphez-handitzat Simon, Jonathafen orde, eta
 eman-cen eguitecoen buruan. Yuduac Simonen
 demboran içan-ciren libratuac Syriaco erreguceen
 uztarritic. Aphez-handita funerat altchatua içan-
 cenic çortci urtheen buruan, Ptolomee bere
 fuhiaç hil-içan-cituen traidorequeriaz, oihurunt-
 ça batean Simon eta hunen bi seme. Ptolemee
 etcen hartan baratu, nahi içan-çuen hil-araci ora-
 no Simonen bertce seme bat, Joannes Hircan
 deithcen-cena; ordean Hircanec, hil nahi çute-
 laco berria entçun-çuenen, har araci-cituen ha-
 ren hiltceco manua çutenac. Handic lafter, Hir-
 can hau bera altchatua içan-cen haren aitac çuen
 aphez-handita funerat.

*Hemen akhabatcen-da Machabeen eta Testa-
 men Çahar guciaren Historia.*

TESTAMEN
BERRICO
HISTORICO.

I CAPITULUA.

San Mathieü Ebanyelista.

AN Mathieü Galileaco-ten fort-
cez, eta yudua erreligionez. Ha-
ren officioa gaitzetia-zen yuduen
nacioneaz, publicanoa zelacoizat;
erran nahi da haxe biltzen-cituela
erromartei gor eitçaitzten diruzco çucenac edo
çucosac. Horra nolacoa-zen gure sainduaren
officioa Jaincoaren semeac manatu-cion arteraino
hiri yarraiquitceaz.

Mathieü Cafarnachem lici-zen. Hirj hura
Tome II. E

aurkhicen-cen Tiberiadaco ixas-heguian: han eguiten-cen inguru hetaco traturic guehiena. Hiriz campoan-cen dretchuen-biltceco bureüa edo lekhuia, Galileaco ixaforat çaraman bidearen gainean. Urthe bat eta guehiago baçuen Jeshu-Christoc Galilean predicatcen-çuela. Mathieüen bureüaren ingurutaric iragaten-cela, landatucituen begüiac guicon haren gainerat; errancioen utzteaz guciac, eta hari yarraitquitceaz. Ala mira-garriqui seinalatu-baitcèn ordu hartan graciari datcheicon indar gucizcoa! Jainco bat cen bakharra finhets araz cioçoquena munduar ontasun gosse bati, eta erreligioneric gabe cenari ukho eguin behar cioela bere yaiduraren araberaco irabaz-bideari. Salbatçailleac etcion hain laster behatu Mathieüri, eta errant yarraic-çaquizquit, non publicano hanc utci-baitcituen guciac abiatcecotzat bere naufiaren ondotic: erran ere çuen haltoqui haren discipulu nahi cela. Hobequi eracustecotzat Salbatçailleari ekhartcen-cion amudioa, gombidantçuen othuruntça handi batetarat.

Aurkhicen-cen othuruntça hartan mundu ofte bat; han ciren guehienac publicanoac ciren: baciren ere balxa hartan, fama tcharaçutenac, eta, bere bicitce gaixtoa-gatic, arbu-yatuac cirenac. Salbatçailleac lakhet çuen lacoquin bathceaz: axeguinequin utzten-cituen hurbiltcerat bere gana, nahiz erakharri pen...

sentziarar heien bihotçac. Farisaiieci ecin onhets-
 seçaqueteyen Jefusen arraitafuna Mathieüen al-
 derat : bekhatuâ bera beçain higun-çuten be-
 khatorea bera. Yarri-ciren' erasian Salbatçail-
 learen contra, ceren bekhatorequin yaten-çuen;
 ordean Jesus mintçatu - citçaien ichil araziteco
 moldean : erran - cioten mundueo sacrificio gu-
 cieci baino guehiago çuela balio lagunaren al-
 deraco amudioac ; sendoece etçutela miticu be-
 harric ; bainan bai erieci ; arimen sendatçaillea
 çela , beraz artha oraino guehiago içan behar
 çuela galduac içaterat çohacenez ; eguia çela
 bada yustuen eta bekhatoreen-gaue çela mun-
 durat ethorria ; ordean haren axeguine handie-
 na çatçala urruntcean gaixtaguinac bekhatuic ,
 eta hec amulxuari erakhartcean berthuterat.

Mathieüce ederrexi - cituen Salbatçaillearen
 hitz uqui-garri haue : egon-cen aphur bat ha-
 requin , bekhoz-bekho , solasean ; ordutic hun-
 taraino maitatu-çuen, non ez baitcen guehiago
 bihurtu bere bureüerat, eta eguin baitcen nauñi
 guciç on eta adora-garri haren dicipulu. Yar-
 raiqui-citçaiön Jefusi predicateen çuen herri,
 huri eta bazter gucietarar. Eteen batere herabe
 ontasun guciën largatcera , ez eta ere ahalque be-
 farcatceaz pobrecia ; aiticic, nahi çuen Cafarna-
 on guciac yaquin ceçan etçela leheneco hura, eta
 mortificacioneac eguiten-çuela haren axeguina.

Mathieüce iscribatu - çuen Jesu - Christoren

ebanyelioa yudu conberitu berri batçuen othoicetarar, ez grecazco erdaran, bainañ hebreu-coan. Argüitua-cen Izpiriañ sainduaz. Ematen-darocu beguien aiticinean Salbatçailleac, guiconen artean, eramanduen bicitce miragarria: ez da altchatcen Yaun-doni Yauni beçain gora: ez da fartcen ebanyelista hura beçala Trinitateco, eta Jesu-Christoren yaincotafunaren mysterio haltotan: farkhorqui eta comprenitceco moldean mintço-da. Hortic beretic erran-daite san Mathieuen ebanyelioa dagocola hobequienic gure hedadura aphurrari.

Guciecerraten-darocute gure apostoluac bicitce garratz eta dorphe bat çaramala; etçuela yaten haraguiquiric ez eta arrainic, erroz eta belharquiz bici-cela bakharric. Predicatu-çuen hogoi eta hirur urthez, Jesu-Christoren fedea Ethiopia errefuman; itçul-araci-cituen Jaincoa-ganar ecin erran beçambat pagano; artic-araci-cituen heien idolac, eta eraguin eliaçac eguiazeo Jaincoaren ohoretan. Eraman-cioten bicia, alda-rean cela, haizcora colpez, Nadaber çaritçon hirian. San Mathieü hiltcenetic milla eta laüietan hogoi urtheen buruan, eramanduten haren gorphutzça Napleco errefumarat. Saindu haren burua ekharria içan-da gueroztic Frantciarat: maitequi beguiratua-da Beauvais deithcen-den hiri-co eliaç-naufian. Saindu beraren erlequiac aurkhiten-dire oraino Chartreco hirian.

Salba-gaitezque estatu, adin, officio gucietan: ez da nihor eçarri behar ez duenic bere fidantzia offoa Jaincoaren misericordian. Ontafunec, eguitceoi darrayoten barrayadurac, paganoqueriac berac; hitz batez, deusec ere ez gaitçaque guibela, gu nor bagare, sartetic ceruan. Eguia hunen frogantça compliena edireten-dugu san Mathieuen exempluan. Norc erranen-çuen Jaincoic gabe bici-cen, eta ilhumbe lodienetan phulmpaturac-cen guizon hura eguinen-cela, betbetan, Jesus-Christoren dicipulu? Nausi adorgarriaren behatce bakharra asqui beharco-cela arguitcecotz haren izpiritua, eta sustatceco haren bihotça amudio kharxuenaz? Non bait, erran behar da, ez dela deufere gaitcic graciarentzat, errechqui escuratcen-dituela bekhatoretan diren handienac berac nahii direnean baliatu gracia haren gantçudura falbagarriaz!

II CAPITULUA.

San Marc-en Ebanyelioa.

SAN Marc yudua-cen ethorquiz. Eçagun da haren mintçotic trebeago cela hebreico erclaran ecen-ez grecacoan. San Marc leheneatic çan-cen Yaun-doni Petric fedearen eçagutçarat erakharri-citucneen artean. Dicipulu berri hunc khar handi bat aguertu-çuen erreligionaren alderat. Maitatu-çuen Yaun-doni Petri, bere aita

içan balu beçala. Hortic heldu-da apoſtoluen printceac hartu-baitçuen fan Marc laguntzat bere nekhe, eta harat hunat gucietan, eman ere baitcion bere fidantcia gucia.

San Marc yarraiqui-citçayon Yaun-doni Petri Erromaraino: partale içan-cen apoſtolu hart hiri hartan yaffan behar içan-cituen axecabe gucietan. Yaun-doni Petric utci-çuenean Erroma hox ematecotzat bere apoſtoluſuneco eguimbide hedatuei, eçarri-çuen hiri hartan, bere orde, Marc bere dicipulu maitea. Dicipulu hunc leyhalqui ihardetsi-cion bere nauſiaren fidantciari.

Erromarrac fuſtatuac aurkhitcen-ciren gueroago eta guehiago eguiaren alderaco amudioaz. Gogoan çaduzcaten Yaun-doni Petriren erran falba-garriac: hetaz oraino hobequi orhoitcecotzat, eta beldurrez behinere ahantz entçuncituzten eguia ſainduac, othoitzu-çuten fan Marc emateaz, iſcribuz, ebanyelioaren historia. Gure ſaindua erori-cen nahi lauda-garri hartarat. Iſcribatu-cituen-berac Yaun-doni Petriren ahocic entçunac, eta harequin, bekhoz-bekho, içan-cituen ſolaſac.

San Marc-ec ez ditu çorrotztaſun gucian deſclaratcen cein egunez, ez eta ere cein urthez, iragan-ciren aiphatcen-dituen gauçac: contentatcen-da errateaz garbiqui eta leyhalqui cer entçun eta ikhaſi-çuen bere nauſia-ganic. Ez du deufere iſcribatu Izpiritu ſainduaren arguien araberaiçac,

Yaun-doni Petric egorri-çuen san Marc Egyptoan barna hedatcerat Jesu-Christoren eçagutça athera-cituen populu osteac idolatriaren ilhumbetarie. Hauts-araci-cituen eta artic-araci lurrerat idolac. Jaincoaren ohoretan aguertu-çuen kharra, eta hartu-cituen nekheac içan-ciren cervaz benedicatuac eta saristatuac. Erresuma ossobat orduraino paganoquerian ehortcia - cena billacatu-cen, haren bidez, fainduric guehien çakharqueyen lur dohaxu bat.

San Marc hedatu-cen Egyptotic Alexandriarat. Hiri hura cen inguru hec gucietaco bigarrena. Jaincoac hango apostolutzat çaducan gure eban-yelista. Bereganatu-cituen, arte laburrez, alexandriarren izpirituac eta bihotçac. Eguin-çuen ecin erran beçambat conberfione. Azquenean, ecin berac buru eguinez guciei, eraguin behar içan-cituen eliçac populu en escolatceco. Eliça hetan predicatcen - cen Jaincoaren hitza, eta ematen communione faindua.

Etcen, alde gucietarie, penitenciazco seinale ederric baicen. Hainitzec arbuyaturic munduco placerac eta ontasunac, bicitce mortificatu eta pobre bat çaramaten: liburu faindutan, eta eguia eternalac gogoan erabiltecan aurkhuten-çuten bere descaxua eta bozcarioa.

Ordean halaco khar faindu batec, eta hambat merecimenduc içan - araci behar cioten, noiz edo noiz, cembeit affaldura gure fainduari.

TESTAMEN BERRICO

Etcen bertcela guerthatu : Alexandriaco hiriac
 nahia ičan-cion yaçarri haren onetan predicat-
 cen-çuen apostolu handiari. Abiatu - ciren san
 Marc-en ondoan : ediren-çuten sacrificioa offren-
 datcen hari cela ; yabetu-ciren hobenic gabeco
 guiçon hartaz ; estecatu-çuren lephotic foca ba-
 tez , eta erabilli-çuten herrestan goizetic arraxo-
 raino. Odoła çurrutan çarion saildu haren gor-
 phutçari , eta haren haraguiac erortcen-ciren
 çathitan. Tormenta hauc gucien erdian , baque
 goço batean çuen bere bihotça ; etcen-baratcen
 benedicatçetic here Jainco adoragarria , ez eta
 cantatçetic haren laudorioac. Ilhundu-cenean,
 gure saildua ičan-cen artiquia presondegui içi-
 garri baterat ; ordean cer consolacione harentzat !
 Aguertu-citçayon Jaincoa , eta aguindu-cioen
 lafter sarthuren-cela haren lorian.

Biharamunean , arguitu orduco , gaixtaguinec
 athera-çuten san Marc presondeguitic , eta her-
 restatu-çuten , egundaino beçala , azquen haña
 artic-ceçan arteraino. Saildu haren gorphurça
 ičan-da-eramana demborarequin Veniferat : oho-
 ratua-da hiri hartan maneta gucizco batean.

Ala indar handia baidu Jaincoaren hitzac !
 Gauça guciec ekhartcen-diote obedientcia : athe-
 raraci-ditu urac arroca gogorretaric : eraguin-
 du bide idor bat ixasoaren erdian ; ilqui-araci-ditu
 hillac lurraren errayeraric : hitz batez , mintçat-
 cen-da Jaincoa , eta haren nahia complitcen-da

berchala. Leheneco bothere bera du orai ere Jaincoaren hitçac; çor diogu beraz egundainoco errespectu eta sumetimendu bera; ordean nondic heldu-da hambat obra espantagarti eraguiduen Jaincoaren hitça ez baida orai hedateengure bihotçetarat? Predicuec hain conberfioneguti eraguiten-baidute? Jaincoa bera mintço-dabere ministroen ahoz; ifernu beraz dichidarcengaitu, ceru bera aguintcen-darocu. Halaric ere, o! ixumendu auhenda-garria, bakharrac dire hitz faindu harc bere baitan far-arazten dituenac. Huna cergatic Jaunaren hitzac ez dituen guiçonac Jaincoa ganat itçul-arazten: eraguintça falbagarti hura lur agor batetarat erortcen ohi da, diot bihotz gogor eta guritu nahi ez duen batetarat. Gutiac dire bere barneac behar den beçala aphaintcen - dituztenac erakhartcecotzat falbamenduco fruitu goçoac. Nahi çarete probetchartu Jaunaren hitz fainduaz? Entçun-eçaçue che de humil eta falbamenduco hirtixa faindu batequin: eta ordutic ez da harrizco bihotçic hautfico ez duenic, ez da bekhatore hain errebelaturic yarriren ez denic errechqui ceruco bide dohaxuan.

III CAPITULUA.

San Luc Ebanyelista.

SAN Luc paganoa - çen fortçez, eta Antiochecoa; erran nahi da, Syriaco hiri buruçac.

guicoa cela. Yaun doni Pauleri cion çor Jaincoaz çuen eçagutça salbagarria. Apostolu haren ahai-dea cen, eta dembora berean haren adisquide maitea. San Luc miricu cen, eta san Hierome-ren arabera, miricu hainitz yaquina. Etcen hamabi apostolutaric: ez da beraz mintço berac ikhufi-cituen gauzez, san Mathieü eta Yaun-doni Yauni mintço diren beçala; bainan mintço-da Jesu-Christo ikhufi-duteneen, eta haren accione fainduen lekhuco içan direneen erranên gainean.

San Luc Izpiritu fainduaz içan-cen erakharia iscribatcerat ebanyelioa: eman içan-cen hartan Salbatçaillea forthu-cenetic berrogoi eta hanabortz urtheen buruan. Orducotzat san Mathieüec eta Yaun-doni Yaunic iscribatu içan cituzten bere ebanyelioac; ordean nola ez baitçuten asqui chehatu Jesu-Christoren bicitcea, hortic guerthatu-cen apostolu falso batçuc moldatu baitcituzten gueçurrezco historioac. Jaincoac nahi içan-çuen funti-araci gueçurra, eta eçagut-araci eguia; hortacotzat eman-cion burutarat gure fainduari iscribatcea ebanyelioa. San Luc-ec chehetafun handirequin dakharzque Salbatçaillearen lehen-bicico urthetaco accioneac, bai eta ere Andredena Mariaren bicitce faindua. Yaun-doni Petric laudatu-içan-du san Luc-en ebanyelioa: guciec behatu içan-diote Eliçaren liburu sacratu bati beçala: cer estimu eta errespectu ez diotçogu beraz behar bihurtu! Apostolu handiac,

mintzatcean bere dicipuluaz, erraten-du oho-
 rarcen-çuela ebanyelioa bera çaraman bicitce
 fainduaz, bere berthuteen distiaduraz eta bere khar-
 mira-garriaz. Oraino urrunago hedatcen-du san
 Luc-en laudorioa, deithcen-duenaz gueroz Eli-
 ceen apostolua, eta Jesu-Christo beraren loria.
Gloria Christi.

San Luc-ec eguin-cituen, alferretan bacen ere,
 bere eguin ahal guciac guibelatcecotz Yaun-doni
 Paule yoatetic Jerufalemerat : baçaquien cer ça-
 gon harentzat, cer yassan beharco çuen lekhu-
 hartan exayeen errabiaren aldetic; halaric ere,
 dicipulu leyhal hura etcen nihoizere hastandu
 bere nauia-ganic; aiticic yarraiqui-citçayon
 hiri hartarat ere. Yaun-doni Petri içan-cen pre-
 so alchatua : san Luc-ec etçuen hura gabe ni-
 hon onic; sarthu-cen presondegui berean bere
 nahitarat, eta nahi içan-çuen bere partea haren
 axecabe eta laceria gucietan.

Libratu-çuten Yaun-doni Petri presondegui-
 tic, bi urtheen buruan. Orduan apostolu handi
 hau ibilli-cen Italian barna : hedatu-cen urru-
 nago ere, hala nola, Afiarat eta Greciarat : san
 Luc bere dicipulu maitea yarraiquitcen-citçayon
 bazter gucietarat. Azquenean, bata nola bertcea,
 hedatu-ciren Erromarat. Yaun-doni Petric hiri
 hartan behar çuen, Yaun-doni Paulec beçala,
 galdu bere bicia. San Luc-ec etcituen behinere
 galdu beguietaric elçaren bi argui handi hec.

Iduri çuen bi apostolu hec utci-ciotela san Luc-i, primuçatzat beçala; berec çuten Jaincozco izpiritua eta kharra. Ez ahal-cen herriric, ez eta provinciariç gure fainduac Jaincoa-ganat erakhartcen etçuenic bere nekhe apostoluzcoen bidez. Bazter guciac betheac içan-ciren, hari esquer, fraidez, arima Jaincotiarrez eta martirez. Ceinda lekhuia, diote eliçaco aitec, arguitu ez duena ebanyelioaren arrayo distiofenez?

Jaincoac deitlu-çuen bere gana gure ebanyelista laüetan hogoi eta lau urthetan: beguiratu-çuen garbitasuna bere bici gucian. Urkhatu-içan-çuten arbola batetariç. Saindu guti bide da hanc beçambat pairatu-duenic. Erran-daite haren bicitce gucia bethiereco martirio baten pare içan-dela.

Sinhetsten othe dugu Jesu-Christo gure Jaincoa dela, eta gure nauzia? Sinhetsten othe dugu ez dela cerurat heltcecotzat bertce bideric berac irakhatsten-darocuna baicic? Eguia hauc sinhetsten baditugu, cergatic ez dugu mundu enganakhor hau alde baterat largatcen, eta hartcen gure nauzi bakhartzat bere dicipuluac salbaru nahi dituen Jainco adora-garria? Içan-deçagun graciaren alderat san Luc-en leyhaltasun bera, pacientia bera, khar bera Jesu-Christorentzat: aithor-deçagun ez dela banitateric baicen mundu huntan, lekhar, Jaincoa maitatcea, eta hura bakhariç cerbitçatcea: *Vanitas vanitatum & omnia vanitas, &c.*

IV CAPITULUA.

Yaun-doni Yauni Apostolua eta Ebanyelista.

DEUSEC ere ez ditu hala eçagut-arazten Yaun-doni Yauniren faindutafuna eta merrecimenduac, nola ebanyelioac ematen-dioen titulu ohoragarriac deitheen-duenean Jesu-Christoren dicipulu maitea. Egundaino ez da içan laudorio ederragoric, ez eta çucenquiago emanic. Yaun-doni Yauni galilearra cen, Yaun-doni Yacoberen anaya eta haren ondocoa. Arrantça çuen officiotzat. Hogoi eta lau urthetaco hein hura çuen içan-cenean alchatua apostolutafunerat, eta Salbatçailleac bereci-çuenean bere dicipuluzat.

Naufi adora-garriac bertee dicipuluac baino guehiago maitatu-çuen Yaun-doni Yauni haren garbitafuna-gatic. Etçuen deus gorderic harentzat. Bertee dicipuluac ascotan haren arartecotafunaz baliatcen-ciren cerbeit arguitafun nabi çutenean. Jesu-Christoc gure apostoluari ekhartcen-cion amudioa heltcen-cen pausatcerainocoan bere burua, eguin-çuen azquen afarian, haren bulharreen gainean. Gurutcean ere behatu-cion bere buruari beçala; ecen erran-cion bere amari, hartaz mintço-cela: huna çure umea; eta Yaun-doni Yauniri erran cion orobat eracutstean Birvina faindua: huna çure ama; ohora eta cer-

biça - çaçu çure ama maitea beçala.

Gure sailduac etçuen behinere utci Salbatçaillea beguietarie azçuen hatseraino : lekhuco aurkhitu-cen cilhatu-ciotenean , lantçaz , sailhets fueratua. Nore erran certaraino cen dolorç çaurthua ikhusteaz here Jesus maitea guruce bati itçatua , eta tormenta gucien erdian ! Hortacotzat yaquin behar guindueque cembatetaraino hedatcen - cen haren amudioa Salbatçaillearen alderat. Guc erran - deçaquegun gucia san Chrisostomequin batean hau da, Yaun-doni Yaunie behin baino guehiagotan yaffan içan-çuela martirioa , *Multoties martyr est Joannes.*

Izpiritu saildua yaurfi - cenean apostoluen gainerat, Yaun-doni Petri eta Yaun-doni Yauni li adisquide handieç, sendatu-içan-çuten paralitico bat templuco athean. Miracuillu harc eguinçuen haro : içan-ciren preso alchatuac eta interrogatuac. Ikhufi-cen Jaincoac berac çarabilçala heyen bihotçac eta mihiac : arrantçale harro eta escolatuac etciren batçu nola mintçatuco-ciren, bertela , hec beçain fermuqui eta ederqui ?

Yaun-doni Yauni ebanyelista azquenecotarie içan-cen , apostoluen artean , utci-çuena Judeaco errefuma , predicatcecotzat ebanyelioa lekhuçrotcetari. Hedatu-cen Asiaco bazter çabaletarar ; harc etagun eta gobernatu-cituen alde hetaco elieçac , eta beregainqui Ephesa hirico elieçac. Içarri-araci-çuen gate erreligione saildua. Asqui

çuen aguertcea ; bereganatcen-cituen berehala guciac. Haren maldotafunac haren aire modestac, haren arraitafunac, haren hitz fainduen gantçudurac, eta ez gutienic, haren baitan seinatlatcen cen garbitafunac, funtsi - arazten cituzten ilhumbe lodiena, eta hauts-arazten bihotcic gogorrenac.

Domicien çaritçon emperadore cruel batec, yaçarri-cioten guiriztino guciei. Gure faindua hartua-içan-cen eta Erromarat eramana. Artiquiçuten olio iraquiturat; ordean athera-cen handic egundaino beçain sendo eta hazcar. Desterratu-çuten Patmosco irlarat, eta condemnatu nekhe dorphe batçutarat. Gure fainduac baci-tuen ordu hartan laüetan hogoi eta hamar urthe. Içan-cituen Jaincoa ganic bere desterruan confortacioneric goçoenac. Dembora hartan isribatu çuen, Jesu-Christoren manuz, Apocalipsa deithecen-den liburua, ceinaren hitz guciac, san Hieromeren arabera, haren bertce mysterio bai-dire.

Yaun-doni Yauni ilqui-cen hemeçortci ilhabe-teen buruan Patmosco irlatic, eta bihurtu-cen Ephesarat. Hiri hartan eman-çuen isribuz bere ebanyelioa. Huna cer gatic. Jesu Christoren jaincotafunari nahi cioten hereuco batçuc, damustatcen-çuten bere blasfemioez gure elixa faindua. Yaun-doni Yauni cen apostolutaric bakharra oraino bici cena. Guciec errequeritu-

çuten aguertceaz here burua Jesu-Christoren alde, eta eracutsteaz bertcei nola behar ciren hartu erreligionean exayen garaitcecotzat. Ecin debecatu-cen erortcetie halaco galde çuen bidezco batetarat; ordean lothu gabe lanari, nahitçan-çuen eguin-çadin lehenic barur bat, eta guciac eman citecen othoitcetan. Horra nola Yaundoni Yaunic hasi-çuen eta offatu bere ebanyelioa, arguitua celaric Izpiritu sainduaz. Sunstiaraci-cituen hereticoen gaixtaqueria beltçac, eta eman-çuen argui handiat Jesu-Christoren jaincoasuna. Nekheac eta adin handiac ecinduçuten azquenean; gure saindua: etcen guchiago bera gai heltcecotzat elçarat eta guirizinoen bilkhuetarat: bere dicipuluec çarabilaten. Guimintço-cen bere azquen predicutan: hauc ciren maizenic ahoan cituen hirtac: ene haur maiteac, elkhar maita-çaque, elkhar maita-çaque. Haren aditçailleac miretsiac-ciren entçuteaz beñthi gauça bera. Ihardetsi-çan-çuen horren gainean Jesu-Christoren dicipulu maite bati çagocion çuhurtiarequin: huna nola: eguia da, beñthi gauça bera entçuten-ducue ene ganic; ordean gauça hura bera da Jaincoac bereciqui manatecenda oçuena. Hura behar den beçala eguiten-ducue eguiten-du asqui salbatua icatecotzat. *Si solum fuit, sufficit.*

Jaincoac khoroatu-çuen bere loria saindua gure apostolua. Hil-cen ehun urthetan Ephesaco

larian, eta haren gorphutça han berean içan-
cen ehortcia.

O! Bildots narrayo gabea, Biryina bat hau-
ratu-duçuna çure amatzat, for-araz eçaçu,
othoi, ene bihotcean amudio kharxu bat gar-
bitafunarentzat, eta higuntçaric handiena ber-
thute preciatu hura çaurthcen-duen bicio lai-
doxuarentzat. Eguiçu urrun-nadin behatzto-
patceco bide lerragarritaric, eta yarraic-naquion
leyhalqui cerura daraman bide dohaxuari. O!
garbitafunaren Jaincoa, eguidaçu gracia egote-
cotzat ene sentfuen gainean atçarria, eta exai
gaxtoac ez deçan har ene baitan escuric. Bir-
yina saindua, ama amuxua, condacten-dut çure
umei ekhartcen-dioçuten urricalmenduaren gai-
nean; eta çuc, o! Jesulen dicipulu guciz maitea,
lagun-naçaçu, çure othoitz onez, maitatcen
bihotçaren garbitafuna, çuc hambat maitatu-
duçun berthute guciz ederra.

V CAPITULUA.

Biryinaren Annunciacionea, S. Luc. 1.

ETHORRI-cenean Jaincoac eguin ahal ceçaç
queien obraric miragarrienaren egun ço-
nonezcoa: egun, lau milla urthe hetan lehiare-
quin iguriquia: egun handi hura, ceinetan Bir-
yina bat behar baitcen amatu, eta Jainco bat
guiçon eguin, Jaincoac egorri-çuen Gabriel

ainguerua lehenic Zachariafen gana, ceina ordu hartan, intsentuen offrendatcen hari baitcen templuan, erraterat seme bat ičanen-çuela Joannes deithuren-cena, eta haren sortceac hedaturen-cituela Israël gucirat bozcarioa eta benediccionea. Handic sei illibeteren burico, Jaincoac egorri-çuen aingueru bera Andre-dena-Maria gana Nazarethrat, ceinetan eguiten oñ baitçuen bere egoitça.

Maria ezcondua cen Josephëquin, Jaincoac eman-cion senhar prestu hura haren garbitatunaren beguiraille beçala. *Salutatcen-çaitu erran-cion aingueruac Mariari, o! çu graciaç bethea çarena; Yauna da çurequin; benedic-tua-çare emazte gucien artean.* Salutanteia haren berequin çakharqueien laudorioric handiena ez ohora-garriena; ecen hitz hec erran nahi çuten Maria bethea ceta Izpiritu sainduaren dohaineric benediccione guciac gaindiz cirela haren baitcen eta etcela Jaincoaren beguietan batere hura be-çain agrada-gartiric.

Maria nola baitcen Biryina guciataric garbita-na, modestiac ahalc-çraci-çuen ikhufi-çueneco ainguerua guiçonaren iduriaren azpian. Añ-datu-cen gucia. Hori ikhufiric hurbildu citçaiten ainguerua; altchatu-çuen haren bihotz eroria, erraten cioela: Maria, etçaitecela batere icitçardietfi-duçu gracia Jaincoaren aitcinean; beldohatçu ematerat seme bat çure garbitatuna

izan gabe batere çaurthua. Concebituren-duçu seme hura çure errayetan; emanen-duçu mundurat, eta deithuren-duçu JESUS. Handia içanen-da, molde guciez. Yarrico-da Davit bere arbasoaren tronuaren gainean, eta haren erresuma hedaturen-da alde gucietarat.

Nolacoac etciren creaturatic humilenaren sentimenduac entçutean aingueru bat hala mintçatcen! Mariac ecin eman-cioçoquen bere buruari Jaincoac hura bereci-çuela mysterio handi haren complitecotzat. Bertce-alde, hain çuen maite bere garbitasuna non, ikharan yartcen baitcen orhoitceaz beraz ama izan behar çuela. Galdeguin-cion aingueruari nola bada obra ahal citezqueienez harc erran cituen gauça espan-ta-garriac, etçuenaz gueroz eçagutcen guiçonic? Aingueruac descanxatu-çuen Mariaren gogoa, erranic guiçonac etcirela mysterio hartan cutsatu, Izpiritu sainduac berac sor-araciren-çuela haren errayetan mundurat eman behar-çuen umea. Yaquin-eçaçu, erran-cion oraino aingueruac Mariari, Jaincoac Elizabeth çure ahaide hurbillaren fagoretan eguin izan-duena. Aurkhitcen-cen adinean etcen iguriquitceco çanen-çuela haurric, bizquitartean sei ilhabere-taco içorra guerthatcen da. Ez, ez da deufere Jaincoaren gracia eguin ahal ez deçaquenic.

Ainguerua mintço-cen ordu berean, Maria çan-cen arguitua gracia ren arrayoric bicienez,

Comprenitu-çuen behar cen gucia. Ez deuffa-
ru-cen Jaincoaren aitcinean, eta eman-cen offo-
offoa haren nahiaren azpian. Mintçatu-cen hitz
hautaz: huna Yaunaren cerbitçaria, eguin beites
ene baitan çuc erran ditutçun guciac. Ainguerua
funtfitu-cen ordu hartan berean, eta utci-çuen
Biryina faindua humiltafunic handiencan. Hura
içan-cen orena Jaincoaren semea guiçon eguin
içan - cena Maria garbiaren errai facratutan.

Eliçac arraçoïn handirequin ohoratu-du, men-
deren-mende, Salbatçaillea guiçon eguin-cen
egun dohaxua, myfterio hura denaz gueroç
gracia gucien ithurburu falbagarri bat munda
guciarentzat. Eliçac Mariari eguiten - diotçon
othoitçetan guehienic agradatcen çayona Bir-
yina fainduari, eta guretzat probetçtoffena da
aingueruaren falutantçia deithcen-den othoitz,
erran nahi da *Ave Maria*. Erran daite Izpiritu
faindua bera dela othoitz labur hunen autora
eta ithurria. Hitz-hautaz baliatu-cen Gabriel aing-
guerua yaquinxun eguin - çuencan Maria incar-
nacioneco myfterioaz, bai eta ere hedatu-co-
nean fanta Elizabethen gana. Ez da fainduaric
yarraiqui etçayonic othoitz ttipi huni. *Ave Ma-
ria*, dio Jefu - Christoren imitacioneco liburuat
eguin duenac, egundainotic arima Jaincoaren
ren othoitz maitea içan da.

Ez da ordean aiqui ezpainez erratea *Ave Ma-
ria*: bihotza behar dugu mintçaraci. Cembat

baidugu ere orhoitz labur hau maiz mihian, ez-
ditu gutiago galdetcen gure attentcionea eta gu-
re-errespectua. *Ave Maria* erraten-dugun aldi
gucian behar gara orhoitu salutatcen-dugula
Andre-dena Maria ceruco eta lurreco erreguina
beçala, eta bekhatoreen ihes-lekhu segura be-
çala.

VI CAPITULUA.

Andre-dena Mariaren Bisitacionea. S. Luc 1.

ANDRE-dena Maria eman-cen bozcario gu-
cietan entçun-çuenean Gabriel ainguerua-
ganic Elizabeth, bere ahaidea içorra guerthat-
cen cela bere adin handian, eta bere errayetan
çakharqueyela, sei ilhabete hetan, Salbatçaillea
aitcindu behar çuena. Lehiatu-cen hari bere axe-
guina seinalatcerat: baçaquizquien bisita hari çar-
raizcon obra miragarriac. Eguin behar içan cituen
berrogoi lekhoa bide. Nekheac eta gaitzafu-
nec etçuten batere loxatu; ezcitçarizcon deufere
iduriteen: guciez gorago altchatcen-cen Jain-
coaren nahiaren alderat çuen leyhaltafuna.

Maria etçen hain laster farthu Zachariasen
etchean non Elizabeth yoan baitcitçayon aitci-
nerat. Mariac beffarçatu-çuen ahaide maite hura,
idequi çuenecoz ahoa haren salutatcecotzat.
Elizabethec bere errayetan çuen hautrac eman
çuen berehala eracutferat bere allegancia han;

dia. Abiatu-cen, yaucica, amaren sabelean. Elizabeth mintçatu-citçaion Mariari hitz hautaz: nola daite Jainco Jaunaren ama ethor-dadin ene ikhusterat? Urrun-da mereci-baidut hulaco ohoreric: ahalque dut ikhusteaz ene burua hortarainocoan fagoratua. Ala dohaxu baitçara, cion oraino Elizabethec, o! çu ene ahaide maitea, sinhetsteaz lanhoqui, eta batere tricatu gabe, aingueruaren erranac! Çaren-seguratua Jaincoac offaturen-dituela çure baitan berac hasi-dituen obra miragarriac: eman-darotçun hitzaren yabe içanen-da. Mariac ihardetsi-çuen humiltasun eta modestia guciarequin: ez naiz deufere, ene baitaric. Jaincoaz naiz-alkhatua ohore handi huntarat; hari diot çor naicen gucia. Nahi içanditu artiqui bere beguiac cerbitçari aphaI baten gainerat, eta hartu-içan nau, naicen beçalaco ez deufa, bere amatzat. Jauna dela beraz bakharric lorificatua: bihurtcen-diotçat esquerne handienac. Adoratcen-dut mundurat emanendudan haurra ene Jainco beçala, ohoratcen ene Salbatçaille beçala, eta maitatcen ene seme beçala.

1. Andre-dena Maria egon-cen santa Elifabethequin hirur ilhabeteen ingurua. Cer gracia eta benedicçione etçuen yauts-araçi, arte hartan, Zachariafen etcherat! Jaincoac hambat benedicatu-bacituen Obededon eta haren ahaideac iduquitce fari, hirur ilhabetez, bere etchean Jau-

nären archa, cer gracienco gaindidura etçuen-
ardietfi behar içan Elizabethen familiac Maria
harequin egon - cen dembora lucean! Biryina
saindua egon - cen bere ahaide maitearequin bi-
hurtu gabe Nazareth bere herrirat, ikhus arte-
raino haren-ganic fortu behar cen miracuilluz-
co haurra.

Deusec ere ez du hala eçagut arazten, dio
san Bernatec, seme Jaincoac Maria bere amari
eman-içan-dion bothere gucizcoa, nola hartcen-
den moldeac ematecotzat munduaren eçagutça-
rat bere lehenbicico graciac. Saindutu nahi ba-
du bere aicindaria forthu ere baino lehen, Ma-
riaz baliatcen da : nahi badu-eguin bere lehen-
bicico miracuillua, ura arnotarat itçultcean, Ca-
naco esteyetan guerthatu içan-cen beçala, ba-
dago Mariac miracuillu hura galde-dioçan ar-
teraino. Horic agueri-da Jaincoac lakhet duela
guri ungui eguitea Mariaren arartecotasunaz.
Aithortu behar dugu beraz Mariaren laguntça
haguitz dela preça-garria, eta çuhurtciac nahi
duela eçar - deçagun gure fidantcia offoa ama
amulxu eta urricalmenduz bethea datçanaren al-
deraco debocione funxescuan.

Cer contsolacione goço yaquitea galde-deça-
quegula esparantça handienarequin Biryina sain-
duaren laguntça miragarria! yaquitea botherexu
beçain arrai aguertcen dela gure behar gucietan!
misericordiosa eta misericordia beraren ama dela!

Ez bide da damnamenduaren seinale agueriagoric, nola fidantciaric eta debocioneric gabe içtea Maria sailduaren alderat. Salbamendua da (guciec badaquigu) gure eguitecoric premia-coena, nolazpait-ere, gure eguiteco bakharra. Nola beraz egon cinqui yarraiqui gabe salbamendurat heltcecotzat erreligioneac ematen-darocun bideric segurenari!. Nola ez maïta ceruco athea bera den Biryina saildua! Nola egon etacholatuqui sar-araci gabe gure arimeen intrefetan gure laguntcerat gucia ekharria den Jofusen ama maïtea!

VII CAPITULUA.

Jefu-Christo sortcen-da, eta adoratcen-dute artçainec. S. Luc. 2.

BAÇUEN bortz milla, laüetan hogoi eta bermeretci urthe cerua eta lurra creatuac-cirela Jefu-Christo mandurat ethorri-cenean. Socthu-içan-cen Biryina Maria-ganic Bethleem daritçon Judaco hirian. Augufte emparadoreac nahi içan-çuen yaquin bere errefumaco indarren berri, eta cembatetaraino helteen-ciren haren azpico guciac. Hortaracotzat bat bederac behar çuen-eçarri bere icena non-dic ere baitçuen bere ethorquia eta lekhu hartan berean. Emperadorearen manua eçagutçarat emana-içan-cen ordu beretic, Yofephec behatu-cion

aingueru batenari beçala ; Mariac ere cembat baitcen ceruco eta lurreco erreguina, ekharricion obedientcia guiçon hilkhor baten nahiri. Bi espos saildu hec utci-çuten berehala Nazareth Galileaco hiria, ceinetan baitçuten bere egoitça heltcecotzat Bethleemerat, eta eçarri-cituzten bere icenac hiri hartan, handic eta Daviten leinutic atheratcen-cirelacotzat. Etcen gauça gutia Yosephen eta Mariarentzat lothcea lau egunen bideari. Etcen dembora gutiago behar hec ciren lekhotic Bethleemerat heltcecotzat. Yaquinxunciren biac obratceco-cen mysterioaz. Baçaquiten Jesu-Christo, profeteen arabera, Bethleemen behar cela-forthu. Nekheac etcituen batere loxatcen : eman-citçaizcon, gogo onez, bideari.

Urrun da içan-baitçuten hiri hartan beguitar-teric batere. Etcen arbuyoric baitcen heyentzat ; hiri hartaco ostalerec etçuten-ikhusten Yoseph eta Maria baitan campotic agueri-cen pobrecia bajic : etcioten behatcen heyen condicioneari, ez eta Mariaren orduco estatuari. Yendeac osteca heldu-ciren hiri hartarat bazter gucietaric. Hango etche eta çokho guciac betheac ciren munduz. Maria eta Yoseph lurraren gaineco bi presuna sailduen eta errespeçta-garrienac ecin ostataru-ciren Bethleemen, bere dirutan ere ; yoan behar içan çuten hiriz campoan cen heya urratu batetarat.

Mm bide cen Jaincoaren amarentzat eta Yo-

sephentzat ikhusteaz bere buruac halaco lekha humiliagarri batean. Ordean humiltaşuna-irakharsterat heldu-cenac etçuen damuric batere, aitecic axeguin çuen han içateaz. Biryina fainduac baçaquien noiz, eta cer mugaz forthuren-cen Salbatçaillea. Iragan-çuen gau gucia contemplacen Yosephequin, goçotafun eta allegrantcia handitan, complitcerat çohan mysterioa.

Mariac eman-çuen mundurat, gauierdi gainerat, bere seme Jaincoa çaurthu gabe bere garbitaşuna. Yarri-cen ahuspez haren oinetan, eta adonatu-çuen forthu berria. Jaincoac berac eçagut ahal ceçaqueyen amudio, errespectu eta admiracionêquin. Nolacoac etçiren Yosephen humiltaşunezco eta adoracionezco sentimenduac ikhusteaz Jainco haur eguina, eta bera haren aita-ordetzat hautatua! Ordutic heya erromes hura bilhacatu-cen munduco lekhuric ohora-garriena eta parabisuarequin iduriric guehien çuena.

Cembar gogoeta falbagarri ez detçaque eraguin Jefusen forte miracuilluzcoac! O! ene Salbatçaillea, ala laster abiatcen-baitçare munduco urgulluari yaçartcen! ala laster urnariarazten baiduçu guiçonaren suphertaşuna! Mundu guciaren creatçaillea mundurat heldu da, eta lurrac çuqueyen lekhuric arbuya-garrienean fortceda! Jainco bat ceinarentzat ceruac berac ez baidu deufere asqui ederric, eta bere tronua içat guciez gorago duona manyatera batean darça

etçana! gauça gucien yabea, deus-ere gabe,
gucien escafean aurkhicen-da! Cer ikhufgarri
espantigarri! Lurreco bas-abereec eta aireco he-
gazinec badituzte bere egoitçat, eta ontafun
gucien emailleac ezdu non pausa bere burua!

Non da bada (cioen, bertce orduz, san
Bernatec) non da forthuric heldu-den erregue-
ren palacioa? Non da haren tronua? Non da ha-
ren cortea? Ihardets-çaquion: heya bat da for-
thu den erreguearen palacioa; lastoa da haren
ohea; manyatera da haren tronua; Maria eta
Yoseph ditu bakharric bere ingurutan. O! amu-
dio ecin erranezcoa: (san Augustin mintço-da.)
O! caritate, guiçonaren izpirituaz gorago dena!
Nori gogoraturen-citçaion egundainotic bere ai-
tarequin batean loriaz goçatcen-dena forthuco-
cela emazte baten ganic!

Jesu-Christo etçana içan-cen manyatera Er-
roman da maitequi beguiratua eta errespectatua
Andre-dena Mariaco cliça-naufi ederrean: Sal-
batçaillearen gorphutz sacratwaren trocharceco
erabilli ciren oihalac erlequio preciatueguiac ci-
ren hetaz ez yabeteecotzat. Emperadore batec
beretu-cituen, eta eguin-cion hetazco emaitça
baliosa Louïs Franciaco erregue sainduari. Print-
ce Jaincotiar hunec eçar-araci-cituen Parisco
hirian, saindua daritçon caperan.

Jesus forthu-cenecotzat, aingueru batec he-
datu-çuen berri handi hura ingurutan ciren art-

çainetarat. Aingueru hura iguzquia baino distio
 fagoa cen. Lilluratuac içan-ciren artçainen be-
 guiac, eta lastuac hequin bihotçac; ordean ici-
 aldura eman-çuen aingueruac berac descaxate-
 cituen artçainac erraten ciotela: ez deçaçuela
 içan beldurric, ekhartcen darotçuet iguric ahal
 deçaqueçuen berric çorionezcoena, bozcario-
 ric handiena hedatu behar duena çuen bihotze-
 tarat eta populu gucirat. *Evangeliço vobis, &c.*
 Bai, yaquin-çaçue guciec, forthu-da Bethlee-
 men çuen Salbatçaillea, çuen Yauna eta çuen
 Jaincoa; edirenen-duçue heya erromes batean,
 trochetan emana. Artçainec etcituzten hain las-
 ter entçun hitz alleguera-garri hec, non aingueru
 oste bat haffi-baitcen cantateen Jainco Yauna-
 ren laudorioac: ciotelaric: Yauna dela lorifica-
 rua/ceruan, eta bihotça garbi duena bici-bedi-
 furraren gainean baquean, *Gloria in excelsis*
Deo, &c.

Artçainac etciren herabe aguertu graciaren
 alderat: elkhar sustaturic, eman ciren berehala
 bidean nahiz ikhufi, lehen-bai-lehen, entçun-
 cituzten gauça mira-garriac. Heldu-ciren Beth-
 leemerat gau-erdixuan; farthu-ciren heyan, be-
 theac cirelaric Yaunaren graciaren gantçudura
 goçoaz; eman-ciren ahuspez haur forthu ber-
 riaren oinetan; adoratu-çuten bere Salbatçaillea
 eta bere Jaincoa beçala. Salutatu-cituzten Bir-
 yina saindua eta san Yoseph. Guero bihurtu-

ciren, bozcarioric handiencan, bere arthaldetarat.

O! çuec Salbatçaillea lehenbiciric adonatu
 içan-duçuenac, ala handia baida çuen çorioná!
 Ordean cerc behar gaitu guibelatu çorion bere-
 tic? Deusec-ere; ecen erran-daite Jesu-Christo,
 egun oroz, sortcen-dela gure aldaretan; cerga-
 tic ez dugu beraz guc ere adonaturen artçainec
 aguertu çuten lehia berarequin? Eguia da, ez
 dugu-ikhusten Jesus maitea artçainec beçala gor-
 phuceco beguiz; ordean guc baino fede guia-
 go behar othe çuten sinhetstecotzat, estatu ur-
 ricalgarrí hartan aurkhitu çuten haurra, ceru,
 lurren creatçaillea cela, hequin Jaincoa, hequin
 gucia?

VIII CAPITULUA.

Jesu-Christoren Circuncifionea. Luc 2.

JESU-Christo circuncifatua içan-cen sorthu-
 cenetic çortci-garten egunecan. Biryina eta
 Yoseph eman nahí içan-ciren eguinbidé hartan.
 Hortic ematen-çuten eracutsterat leguearen alde-
 raco leyhaltasunic handiena. Baçaquiten bada
 seme Jaincoac etçuela circuncifionearen behar-
 tic; ordean bere humiltasunac iduri-arazten-cio-
 ten Jesusec ere ceremonia borthitz hartaric ira-
 gan behar çuela, bertce haur guciec beçala.
 Nore erranen-çuen Salbatçailleac, bekhatuaren
 cufuric gabe cenac, eman nahico çuela bere bu-
 rra legue dorphe baten azpian? Nahico etuela

yaffan, mundurat ethorri beçain farri, circum-
 cifioneari çatcheizcon oinhace minac, eta on-
 herfi bere gorphutz sacratuan bekhatuaren ci-
 guillu humilia-garría! Ecen erran deçaquegu
 innocentia bera den Jesus maitea bekhatore
 beçala aguertu-cela circuncifionean. Ala nauñ
 divinoac irakhatsten baidarocu orduan eman-
 çuen humilafunezco exempluarz arbuatcen
 munduco nahicarac, eta bihotz onez pairatcen
 soffricari eta idoi guciac!

Yuduec ematen ohi cioten icen bat bere haur-
 rei circuncifatcen-cituzten egunean. Jaincoar-
 en femeari eman citçaión icentzat JESUS:
 icen adora-garría! Icen bertce icen guciez go-
 ragocoa! Icen ceinaren aiphamenac berac gal-
 detcen-haidu errespecturic handiena! Ordean
 ala ungui goftaric erofi içan baitçuen Salbat-
 çailleac Jefufen icen faindua! Sortce pobre bat,
 hici nekhatu bat, nigar preciatuenac etciren titu-
 luric aiqui Salbatçaillearen icena merecitcecotiaz
 gure falbamenduac oraino guehiago-du balio
 Yaunaren beguieran: iffuri nahi içan-ditu cir-
 cuncifionean bere odolaren lehenbicio chortac;
 ordutic eracutfi-içan-du cein maitequi dakhat-
 queien bere bihotcean gure falbamendua.

Içan behar dugu debocione handi bat Jefe-
 fen icen sacratuarentzat; bothere miragarri bat
 datcheico icen faindu hari; haren aiphamenac
 berac eraguin-ditu miracuillu handiac, Ez ahal da

Jaincoaren aitcinean Jesusen icena baino arar-
teco hoberic. Huna nola mintço-den fan Ber-
nat: » Liburuac nekha-garri dire enetzat ez
» badut hetan edireten Jesusen icena; ez da ene
» gogaraco solafic, Jesusen icena ez balin bada
» maiz aiphatua. Icen maita-garri hura ezüaren
» pare da ahoan; cer axeguin eguingarriagoric
» beharritan! » Berriz, cer goçoagoric bihotça-
rentzat!

Triste eta ilhun çare? Aipha-çaçu bihotcez,
Jesusen icena, eta ordutic emanen-çare descen-
xuan, suntfituco-dire çure ilhumbeac. Con-
cientcia oihuz dagotçu? Ez darotçu utztenJose-
guric? » Laztua-çare ikhusteaz eraman-duçun
» bicitce gaixtoa? Içan-eçaçu Jesusen icen fain-
» dua ezpainetan, guciz bihotcean, eta eçarri-
» ren-duçu çure fidantcia gucia Yaunaren mi-
» sericordian. Ez da passione borthiticic amor
» eman behar ez diotenic Jesusen icen adora-
» ga riari. »

Arraçoin guciec behar gaituzte erakharri mait-
tatcerat eta errespectatcerat Jesus, gure Salbatçail-
lea. Haren bihotz ontasunac eta bothereac ez
dute mugarriric, bethi gu laguntcerat eta doha-
xu eguiterat dago. Ez da nihon halaco nauñ
malçoric, nihon halaco aita amulxuric. Iduri-du
alqui dela dohacabe içatea gure ganatcecotzat
haren urricalmendua eta laguntça. Yassan ahal
baino carga guehiago balin baduçue, çatozte

(erraten-darotçue) çatozte ene ganat, eta nic arinduco - dut çuen carga.

Ala haur prodigoaren parabolac baidu certar eguin gure admiracionea ! Ume çoro hura etcen hain laster farthu utci-çuen bide onean ; ez da hain laster hurbiltcen étcherat non baidolhaco aita arcinerat : urrun da punitcen baidu une ondicozco hura ; aiteitit ahantzten beçala çaitco haren gaixquiac , eta haren ganic içan-cituen bihoz-min guciac. Orhoitcen - da aita dela , eta hartcen-du seme dohacabe hura arraitafun handienarequin : yar-arazten-du bere bicitce gaixtoaz galdu-cituen çucen gucietan , eta othuruntça handi bat ematen - du seinalatcecotzat bere umcaren ikhufteaz çuen bozcarioa. Bihur-gaiten ceruco aita amulxua ganat , eta gaiten-seguratuac , cer nahi gaixqui eguin-duquegun , ardietsico-dugula misericordia haren majestade adorgariaren aitecinean.

IX CAPITULUA.

Erregueec adoratcen-dute Salbatçaillea. Math. 2.

HIRUR erregueec ikhufi-çuten abendoaren hogoi eta bortzean, içar bat bertce guciac baino guehiago distiatcen-çuen. Uzte içan-çuten içar hura cela Jacoben içarra, Balaam profetaz aipharua, eta eçagutcerat eman behar çuen na egun çorionezco hura, ceinetan forthu behar baitcen ceruaren eta lurraren yabe soberancia.

Hirur erregueac, edo magoac, eman citçayen bideari; içar arrayoxu hura çutelaric bere guidari. Egon-ciren hamabi egun bidean. Hurbildu-cirenean Jerusalemerat, estali citçayen içarra. Sartcearequin batean hiri hartan, galdeguin-çuten cein lekhatan cen adoratcerat heldu-ciren erreguea. Jerusalemeco populua miretsia ičan-cen ikhustéaz halaco presuna ohoragarriac ethorriac adoratcerat yuduen erreguea, yuduec berec eçagutcen etçutena, ceina-ebaitçaquiten forthu ere cela. Herodes cen ordu hartan yuduen erregue. Nola bertceen bortcha, erreguetu-baitçuen bere burua, beldurtu-cen gal-ceçan bere khoroa. Bil-araci-cituen apheçac eta legueco nauñiac: galdeguin-cioten Christo non behar cen forthu. Ihardetsi-cioten, böz beraz, Christo forthuren-cela, Jaincoac bere profetaren ahoz erran beçala, Bethleem, Judaco hiri chumean. Printce supher eta cruel haren izpirituac eta bi-botçac asqui ičan-çuten arguitafun hura affaldatuac içatecorzat.

Herodesec erakharri-cituen magoac bere ganat: othoiztu-cituen errateaz cein egunez aguerri-citçayen içarra: eguin-çuen hequin debocionea laudarcen çuelaco itchura: erran ere bacionen: çohazte Bethleemerat, han behar duenaz gueroz forthu iguriquia den, eta bere populua obratu behar duen erregueac. Yaquin-eçatçue, chehequi, haur forthu berri haren berriac, eta

eguin naçaçue, lehen-bai-lehen, yaquinxun;
 ecen ni ere çuec beçala, harat nahia naiz erre-
 gue berttaren adoratcerat. Herodes traidoreac
 etçuen hainitz falatcen haur dibino hura hil-araz-
 reco çaraman chede barbaroa. Hirur erregueac
 lothu-citçaizcon bere bideari. Aguertu-citçayen
 bertiz ere, Jerufalemen sartcean, beguitaric galdu
 çuten içar hura bera, eta guidatu - cituen chu-
 chen Bethleemerat.

Nolacoa etcen behar magoen bozcarioa aguer-
 tu-citçayotenean bigarren aldian arguiçagui eder
 hura, eta ikhufi-çutenean baratcen erregue ber-
 ria forthu-cen heyaren gainean! Sartu-ciren le-
 hiarequin alde gucietaric idequia-cen heya har-
 tan, eta aurkhitu-cuten bilhatcen-çutena. Haur
 dibinoa bere amaren beffotan çatçan: etçuen
 deufere campotic bertce haurretaric berech ceçar-
 quenic; ordean bere barnetan çuten ceruco ar-
 guiac eçagut-araci ciotçaten magoei haur haren
 baitan Jainco guiçon eguinaren goratasun eta
 mayefate gucia. Yarri-ciren, ahufpez, haren
 oinetan fede eta errespectu handiençquin: ado-
 ratu-çuten bere yabe soberanoa eta munduaren
 Salbatçaillea beçala; escaini-cioten herri hetan
 ciren gauçaric preciatuenetaric, hala nola utrea
 intsentfua eta mitra.

Jaincoac etçuen nahi erregue faindu hec bi-
 hur-citecen bere lurretara Jerufalemen gaindi.
 Aingueru batec erran-cioten amçts batean bertce

bide bat behar çutela hartu, eta beiratu behar çirela Herodes ikhustetic. Hunela urmatiarazten-ditu providentzia sainduac, berari hala çayonean, guionên çuhurtzia faltoa eta gaixtaque-na guciac.

Gauça mirestlecoa ! arrotçac heldu-dire lekhit urrutetari munduaren Salbatçaillea adoratce-rat, eta yuduec ez dute eçagutcen-ere bere ar-tean duten Salbatçaille hura bera ! Deusere erre-chagoric Herodesentzat nola bereganatcea ma-goen çorion handia. Jaincoac hel arazten-ditu haren ganat hirur erregueac ; erraten-diote Ju-dean forthu-dela Jaincoaren seme adora-garria ; bere errefumaço aphecec eta leguetaco guio-nec gauça bera erraten-diote ; ordean certaco dire laguntça eta gracia guciac bihotça gaixta-tua denean, eta largatua inbidiani, tromperiani eta crudelitateari ?

Nahi badugu Jaincoa aurkhitu, bilha-deça-gun fede onean. Ez dugu içar beharic hekce-cotzat haren ganat. Escutan ditugu behar diren la-guntça guciac : bihotz humil bat eta chede garbi bat içatean datça gucia. Eraçuts-deçagun gra-ciarene aldera magoec içarrari yarraiquitecetz içan-çuten leyhaltasun bera. Ez gaitecela-aguer, escuac hutic, Yaunaren aincinean : lakhet-du ikhustea gure baitan prestutasuna, mortificacio-nea eta haren ganaco amudio kharxua. Hula-coac dire gure ganic galdetcen-ditnen emaitçac :

ez du behin-ere arbuyatcen bihotz humil bat; eta bekhatuen urriquiaz çaurthua-dena. Hirur erregue hequin erlequiac aurkhitcen-dire Colognaco hirian.

X CAPITULUA.

Andre-dena Mariaren Purificacionea. Luc 2.

JESUS-Christo forthu-cenetic berrogoi egunen buruan, Andre-dena-Maria fumentu-cen purificacionearen leguerat. Etçuen, ikhufia den beçala, ceremonia hartaric iragateco beharic; contcebitu-içan-çuenaz gueroz Izpiritu faindua beraren berthutez, eta amatu-cenaz gueroz batre goibeldu gabe bere biryinitatea; ordean purificacioneari çatçheitcon humilafuna alqui içan-cen Mariarentzat iragan nahi içateco ceremonia hartaric. Ez dio-behatcen Jaincoaren ama içateco çuen titulu loriofoari, ez eta biryinitatearen privilegio mira-garriari: badaqui faindutatuna bera den Salbatçaillea eman-dela circuncifionea manatcen-çuen legue humilia-garriaren azpian, damu luque beraz, bere garbitafunguciaren erdian, libratcea bere burua purificacionearen leguetic.

Maria aguertu-cen templuan bere haur mairtea beffotan. Offrendatu-çiotçon Jaincoari buffo-cume. Legueac hala manatcen-cioten pobreak cirenei. Legueac nahi çuen oraino burafoc offrenda-cetçaten ume lehenbiciric for-

thiſac. Maria etcen herabe ičan aita eternalari
 offrendatcerat haren bozcario gucia, eta haren
 conſolacione bakharra eguiten-çuen ume mai-
 tea. Cer ſacrificio handi Mariaren bihotzarent-
 zat! Hambatenaz minquiago ſentitcen-çuen ſa-
 crificio hura, cembatenaz baitçaquien ordu be-
 retic cer tormenta ikhara-garri, eta cer heriotce
 lidoxu yaſan beharco cituen haren ſeme divi-
 noac.

Izpiritu ſainduac erakharric-çuen templurat Si-
 meon, guiçon çahar eta preſtua, Yoſeph eta Ma-
 ria Jaincoari Jeſus maitea offrendatcen hari-ci-
 ren ordu berean. Jaincoac aguinducioen Simeon
 çaharrari ikhufiren-çuela, hil baino lehen, mun-
 durat egorri gogo çuen Salbatçaillea. Hala guer-
 thatu-cen. Fedeac arguitu-çuen Simeon preſtua:
 eçagutu-çuen. Templuan ſarthu orduco, haur hu-
 ra cela munduaren Salbatçaillea: hartu-çuen bere
 beſſotan: yarri-cen bozcarioic handienan, eta
 cantatu-çuen cantica eder bat eſquerren bihurtce-
 cotzar, erraten çuelaric: deith-naçaçu, Yauna,
 placer duçunean çure ganar; ez dut guehiago
 deuleren guticiaric behere hantan. Deſcanxu
 hillen naiz ikhufiric ilhumbeguciac bere arguia-
 ren arrayoez ſuntſi-arazten dituen Salbatçaille
 maitea, eta bere euhurtcia popula gucietarat he-
 daturen-duen nauſi ſoberanoa. Hirz hautaric le-
 khora, Simeonec bihurtu-cion Mariari beſſotan
 çaducan Jeſus adora-garria, erraten-cioela: çure

feme maite hori ethorria da gucien salbatceat; halaric ere, guehienac galduco-dire ez nahia probetchatu horren heriotce sailduaz; ordean Jesus bere Salbatçailletzat hartu nahico ez dutenec eçaguturen dute bere yuyetzat. Çuri errateco-dudana da partale beharco çarela çure seme maitearen soffricari gucietan; axecabeac cilhaturren-duela çure bihotça lantça çorrozt batec beçala, ikhusico-duçunean Jesus hiltcen tormenta gucien erdian. Simeon çaharra horrela mintçocela, farthu-cen templuan alhargun bat Anna çaritçona: ospe handitan cen herri hetan; eçen baçuen profetiatceco dohaina, eta bicitçe saildu bat çaraman. Ikhusi-çueneco Jesus haurra, bethea içan-cen Simeonec çuen Izpiritu beraz, eta bozcario beraz. Laudaru-çuen Jaincoa, eta erran-cituen haur dibino hartaz çaquizqueen gauça guciac.

Ala miragarriac baidite Mariaren berthute ederrac! Ez du nahi aguertu denarentzat; seinalatcen-du bere humiltasuna. Jaincoaren ama da, eta bertce ameen balxan ematen-du bere burua. Biryina gucietaric garbiena da, eta badolia tentplurat, bertce emazteac beçala, purificatua içaterrat. Ecin erran beçambat maite-du bere seme adora-garria, guciarequin Jaincoari eguiten dio sacrificio bat haren biciaz, offrendatcen-dio biotima bat beçala. Mariac Simeonen eta Annaren ganic eutçun-cituen hitz lazgarriec baçuten cen-

taiz erdira haren bihotz amulxua; halaric ere, cer nahi pairatzerat dago Yaunaren ohoretan. Erran behar da, nonbait, amaren eta semearen izpirituac miragarriqui conpuncten-cirela.

Nor dire Salbatçaillea templuan ikhusteco çoriona dutenac? Hec dire guiçon çahar faindu bat aspaldion Jesus maitea lehiarequin iguriquitcen-çuena, emaztequi prestu bat mundutic ihes çabillana, egunac eta gauac barurean eta othoitcean çaramatçana. Horra bi presuna hiri handi batetaco bakharrac Salbatçaillea ikhusteco dohaxutafuna içan-çutenac. Ala gutiac baidise Jaincoa edireten-dutenac!

O Biryina faindua, ene salbamenducotzat hambat eguin-içan-duçuna! Eguiçu ez deçadan neronec gal ene burua. Çu çaitut, Jaincoaz landan, ene confortacione gucia: çure baitan dut ene fidantcia ossoa: içan-araz dieçadaçu, çure othoitcez, Yaunaren leguearen alderaco leyhal-tafunic handiena, eta dembora berean, bihotz ceco garbitafuna. Eguiçu, o! bekhatoren nek lekhuia, bethi cerbitça eta maita-deçadan cerit lurren nauzia, eta aita gucietaric hoberena: onhets-çaçu, othoi, beha-dieçaçudan bician eta heriotcean misericordiazco amari beçala, eta lagun-naçaçu, çuc ere, çure ume maite eta cerbitçari leyhal beçala.

XI CAPITULUA.

Yosephec eta Mariac ihes eguiteri-dute Egyptorat.
Math. 2.

HERODESEC berantetsi-cituen Jesusen adoraterat urrundic ethorri-ciren erregueac. Ez-citçayon gogoratcen Jaincoac guibelatu-cituela hel-araztetic haren ganat; aiticic, arbutotzat hartu-çuen hec ez aguertcea etcheracoan, haren beguierara. Erregue gaixto hura eman-cen sumindura handian, guciz, etçun-cituenen haur dibinoaren berri espanigarriac. Beldur cen eçagut-ceçaten herri hetaco erreguetzat, eta berari khen cioçoten bortchaz beretu-çuen khoroa: ecin gorde çuen guehiago bihotcean çarabillan chede cruela: eman-cen agueriqui Jesus gal-arazteco eguinbidetan; ordean Jaincoac egorri-cion, gauaz, aingueru bat Yosephi, erraterat Herodesec haur dibinoaren biciari nahi cioela, beraz har-cetçala berehala berequin Jesus eta Maria ihes eguitercotzat Egyptorat, eta çagoela han dembora batetaraino. Yosephec etçuen arguia iguriqui obeditecotzat ceruco boçari: eman-citçaiion, gau hartan berean, bideari, hartunic berequin Maria eta haur dibinoa. Hunela ihes eguin-cion Salbatçailleac munduco erregue herbal bati, ceinaren khoroa eta biciã bere eçutan baitcituen.

Herodesec ikhusi-çuenen huts eguin-çuela

Bere colpea , eta ecin yabetu-cela erregue forthu berriaz , uzte ičan-çuen hura gal-araci hil araciric haren adinxuco haur guciac. Entçun-çuen erregue magoetaric baçuela bi urtheen ingurua , aguertu-cela Jefusen fortcearen berri handia çakharqueyen içarra. Eman-cion here gogoari behar cituela gal-araci bi urthe iraganac ez cituzten Bethleemeco eta alde hetaco haur guciac. Cer farrafqui lastima-garri ! Cer bihotz min ama hec gucientzat ! Etcen aditcen gucietan hequin haf-beherapen uqui-garriric , eta marrafca arrailla-garriric baicen.

Familia faindua egon-cen Egyptoan , urthe baten ingurua. Herodes cruela hil ičan-cen innocenten odolaiffur-araciçuenetic cembeit ilhabeteen buruco. Orduan Yaunaren aingueruac erran-cion gaiiaz Yofephi : har-eçatçu ama eta haurra ; bihur-çaitetzte Ifraelgo lurrerat : hil-dire Jefusen biciaren ondoan çabiltçanac. Yofephec eguin-çuen berehala obedientcia. Lucea cen iragan behar cen bidea , guciz emazte gazte gorphutz mendre batentzat : etciren hargatic herabe ičan abiatcerat. Yofephec yaquin-çuenean Archelaus cela , Herodesen orde , Judeaco erregue , beldurtu-cen ahal cituzquela bere aitaren inbidia , gogortafun eta crudelitate berac : gogoeta hunc aphur bat loxatcen-çuen : etcenatrebitcen helterat Ifraelgo lurretarat , eta etçaquien cein bide har ; Jaincoaç eman-çuen Yo-

sephen gogoa defcanxuan. Adi-araci-cion hel-
citequeiela deuseren beldurric gabe Galilearat.
Orduan Yoseph yarraqui-citçaion bere bideari,
eta eguin-çuen bere egoitça Nazareth, bere eta
bere esposaren for-lekhuan. Urrun da içan bat-
çuten beltçuriric Galileaco populua-ganic; ait-
citic hainitz arraiqui içan-ciren hartuac eta gu-
ciez ohoratuac beçala, maitatuac ere.

Treforic preciatuena egon-cen, asco urhez,
gordea Nazarethco-hiri dohaxuan. Jaincoaren
amac lekhu hartan haci-çuen eta altchatu bere
feme adora-garria, halaco ume bati çor ciorçon
arria, amudio eta errespectu guciequin.

Ederrexi behar dugu hemen Yaunaren pro-
videncia miragarria. Herodes cen bere mendeco
izpiritu handienetaric bat, eta bere escuco ci-
tuen armada offoac; ordean hauc guciec, ez-eta
inbidiac asmaraci-cioen gaixtaqueria icigarriac
ecin erakharri-çuten bere nahia complitcerat;
bere naufitafun eta sumindura gucien erdian,
eçagutu behar içan-çuen haur bat asqui cela
affaldatcecotzat haren barnea. Yarri-cen ikhara-
rie handienez, eta bortchatua içan-cen amor
ematerat Jefusen bothere gucizcoari. Haur ba-
ten biciari nahi dio: hura gal-araci nahiz era-
guiten-du sarraqui lastima-garriena. Bizquitar-
tean hil-araci nahi duen haur hura bera guer-
thatcen-da, bakharra, erregue barbaro haren er-
rabiari itçurten-çayoena.

Herodesen crudelitateac irakhatsten-darocu certarainocoan heltcen diren guiconaren ixumendua eta inbidiaren su ondicozcoa. Erregue gaixto haren exempluaac irakhatsten darocu oraino, Jaincoa maiz gaixtaguinez berez baliatcendela bereganatcecotzat arima yustuac. Urtunda urricaltceco baitciren sarrasquitian emanacigan-ciren haur innocentac, aiticic heyen alderaco barbaria hanc berac eguin-çuen hequinçoriona, içan araci ciotenaz gueroz martiren khoroa, ceruco errefuma.

XII CAPITULUA.

Jesus aurkhitcen-da Doctoren erdian. S. Luc. II.

YUDUEC aguertu behar çuten (legueaten arabera) Jerusalemerat urthean hiruretan. Yosephec eta Mariac eramancuten berequin Jesus maitea hiri hartarat. Hamabi urthe cituen ordu hartan. Gutitan galteençuten haur hura bere beguetaric, bere buruac baino maiteago çutelacotzat. Ethorri-cenean herrirat bihurtceco dembora, Jesus eteitçayen yarraiqui Yosephi eta Mariati. Baratu-cen Jerusalemen hec deufere yaquin gabe: etçuten ere escas çutela eçagutu arrax aphaletat baicic. Hemen iduridu berehala hortan Yoseph eta Maria faltiar ahal citezquela; ordean sobera çaducaten bere haur maitea bihurtcean huñic eguitecotzat haren alderat; bekhatu ere laiteque gaixqui bat iratchequitcea bi presuna

saindu hei orduan guerthatu-cenaz. Baçaquien gucizcoa cela Jefufen çuhurtcia ; uzte içan-çuten arraçoïn onez aldaratu - cela hequin ganic : fidantcia offo batean ciren haur dibinoa bidean cela, eta hec beçala Nazarethrat bihurtcen ciren bertce cembeiten balxan aurkhitcen-cela.

Yoseph ec eta Mariac eçagutu-çutenean Jefus ecicela heyen ondotic heldu-cireneen artean, minqui hartu-çuten haren escafa. Abiatu-ciren haren ondoan, eta ediren-çuten, biharamun goizean, templuan, doctoren erdian. Entçuten eta interrogatcen-cituen guiçon yaquin hec mandu guciaren admiracionea bereganatcen cioten çuhurtcia eta yaquintasunequin. Yoseph baino Maria trebeago cen Jefusequin ; ama huçec erracion here ume maiteari : cergatic etçaizquigu yarraiqui etcheracoan ? Bihotz-min handi bat içan-dugu hortaz. Jefusec ihardetsi-cion errençura amulxu hari : cerentzat damustatu-çarete ni çuei ez yarraiquitceaz ? Cergatic nekhatu çarete nere ondoan ? Etcinaquiten bada ene aitaren nahia eguin behar dudala ?

Jefus ilqui-cen templutic , eta hedatu-cen Yoseph eta Mariarequin batean Nazarethrat. Egon-cen lekhu-hartan hamabi urthetarie hogoi eta hamar urthetaraino. Gauça miretsteçcoa ! Ebangelistac ez dire batere mintço Jefusec , arte luce hartan , çaraman biciaz. Hec erraten-larocuten gueia da , sumetrua-cela Yosephen

eta Mariaren nahitarat: *Erat subditus illis.* Aithor-deçagun guciarequin hirur hitz horiec hainitz erran nahi dutela. Ematen-dute eçagutçarat Jesusen humiltasun miragarria, eta eguiten-dute Mariaren laudorioric osfoena. Ez ahal da deudiere guehiago espantitu behar gaituenic nola ikhusteac ceruaren, lurraren, guizon gucienc creatçaillea bera creatura aþhal baten nahitarat ororia. Ez ahal da berriz dignitate altchatuagoric nola içatea Jesusen gainean ama gucienc bere umeen gainean duten çucen bera. Mariaç içau-deçan bada Jainco bari manatceco escua! Cegohore ecin erranezcoa!

Aita amec ikhasten-dute Yoseph eta Mariaren escola sailduan hartcen bere umez artharic handiena: Mariaren bihotz-minac bere femez escas aurkhitcean, eta haren bilhatceco aguertuçuen lehiac ematen-dute eracursterat burasoec eguin behar dituztela bere eguin ahal guciac atçarriac egoteco bere umeen gainean, ikhusten dituztenean, ez elicetan, Jesus templuan cen beçala, bainan mundu-pean sarthuac, passioñetarat largatuac, sacramendutariç urrunduaç: hulaçco ordutan, buraso Jaincoxiarrac eta bere umeen salbamendua maite dutenac lehiatcen-dire hec lehen-bai-lehen gaixquitic ilqui arazterat, eta erakhartcerat bere abisu çuhurrez, guciç, bere exemplu sailduetz, ceruco bide dohaxurat,

XIII CAPITULUA.

Yaun-doni Yauni hasten-da predicatcen, eta bathayatcen-du Salbatçaillea. S. Matth. 3.

YESUS egon-cen eçagutua-içan gabe Nazarethen Yaun-doni Yauni-Baptista mortu athera arteraino. Guiçon faindu hunec mundu urrun eraman çuen bere gaztetafuna. Hogoï eta bederatci urthetarar cenean, aguerthu-cen Isra-elgo populuaren aiticinerat.

Lurreco erregueac sartcen-direnean hiri batean lehenbico aldian, bideac celhaitcen eta arimarcen ohi dire. Ez ahal cen preparacione gu-tiago behar errecibitcecotzat Jaincoaren semea, erregue gucien erreguea, nahi içan çuenean ethorri mundurat. Preparacione hura çatçan eguiazco penitentcian. Horra cer-gatic Yaun-doni Yauni-Baptistaren lehenbico lana içan-cen predicatcea penitentcia hura bera bere hitz fainduetz, guciz bere exemplu miragarietz. Yaun-doni Yauni-Baptista gogorqui cen emana bere yaunituran. Cameluen ille latz eta lodiez eguma-cen cilicio bat çarabillan gorputcean: amarratcen-çuen cilicio hura larruzco guerrico batez. Chantalac, edo larrepetitac, eta oihanetan aurkitcen-çuen bas-ezia ciren haren yanaria; Jericho eta Jerusalemen artean cen mortu icigari batetan eguiten çuen bere egoitça.

Yaun-doni Yauni athera-cen mortu hartuac

Jourdaingo hegualan predicatcerat, eta bathayacerat; eguia da hanc ematen-çuen bathayoa etcela Jesu-Christoc ematen-çuenaren inçala baiçen. Guizon mira-garri haren saindutasuna, eta bicitce garratça asqui ciren bertce miracuilluric gabe finhetste osso bat ematecotzat haren hitzetan. Mundu guciac behatcen cion bertceac ez beçalaco guizon bai beçala. Saindutzat çaducaten, uzte ere çuten hura cela Messia, edo iguriquia cen Salbatçaillea. Hortan bertce profeta guciei baino ohore guehiago eguiten - cioten. Jerusalemeco populua osteca çohan entçuterat guizon saindu hura, eta bathayoa errecibitcerat. Jesus ere hedatu-çen, bertceac beçala, Jourdaingo heguitat; ordean etçuen eçagut-arazten bere hurua. Hortan, bertce gauça gucietan beçala, Jesusen lri-miltasunac badu certaz urmariaz gure supher-tasuna, eta bertceaz gorago aguertu nahizco gure ambicione çoroa.

Jaincoac alichatu içan-çuen humiliatu nahi cen seme adora-garria. Yaun-doni Yaunic eçagutu-çuen bertce gucien artenic. Huntaraino ekhartcen - cion errespectua, non ecin hurren itabaz baitceçaqueyen bere baitan Jesusen bathayatcea. Legueco doctorac ikharan çaduzcana laztua eta ahalcatua caufitcen - cen bera, ikhuzteaz bere Yaun soberanoa hartaraino humiliatua. Cer? erran-cion: ene gana heldu-çare? Bathaya-çaitçadan nahi duçu bada! çu, ni bathayatu behar

ninduqueçuna! Jesufec ihardetsi-cioen etcioela behar behatu ordu hartan Jainco bati beçala; bainan bakharric guiçon hilkhor bati beçala; haren aitaren nahia cela içan-çadin-bathayatu bekhatoreen balxan, eman behar cioela mundu guciari obedientcia iXu baten exemplua.

Aita eternalac ederrexiquen bere seme adorgarriaren bihotceco humiltasuna. Salbatçaillea etcen hain laster içan bathayatu non Izpitu saindua yautsi baitcen haren buruaren gainerat, usfo baten iduriaren azpian. Entçun-cen ordu hartan berean ceruco hoça bat, hitz gorez cioena: çu çare ene seme maitea, çuc eguiten-duçu ene axeguinic handiena. Jesus etcen guehiago Nazarethrat bihurthu. Berequin çakharquen izpitu sainduac sar-araci çuen mortuan barna.

Eliçaco aitecadmiratu-dute arraçoinequin. Jusen humiltasun ecin erranezcoa. Jainco bat et deusta-dadin bada guiçon eguiterainocoan! Guçiz gora dena apha-dadin bada guciac baino guehiago! Bathayoa erremedio bat da anima bere gaitcetatic sendatcen-duena, bekhatuen borratceco dena, eta bekhatuaren narrayoric ez duenac errecibi-deçan bada bathayoa! O! cembat humiltasun hauc gucietan!

XIV CAPITULUA.

Jesu-Christoren barura mortuan; exai gaixtoac tentatcen-du. S. Matth. 4.

JESUS-Christoc, bathayatua ičan-ceneco; irakhatfi-cioten guiriztino guciei nola bici behar ciren sacramendu hura errecibitu ondoan, eta nola behar ciren hartu tentamenduci eta sof-fricariei buru eguitecotzat. Salbatçaillea urrunducen mundupetic, eta sarthu-cen mortuan: han iragan-cituen berrogoi egun eta berrogoi gau deus-ere yan eta edan gabe. Ilhumbetaco izpirituac uzte içateco çuen halaco barur luce eta hortiz bat eguiteco gai cena etcela bertce guiçonac beçalacoa; ikhufi behar çuen Jaincoaren seme adora-garría cela bakharra hambat dembora iraun ahal ceçaquena yan eta edan gabetarie: halarie ere, cer etçuen eguin satan gaixtoac Salbatçaillea escuratcecotzat? Deus-ere ecin irabaci-çuenean barneco tentamenduen bidez, abiatucen bertce molde batez. Huna nola hartu-cen. Hurbildu-cen Jesus-ganat antce handirequin. Gordea çaducan bere chede gaixtoa; eta fede largo eta çabal bat eracusten-çuen camporat: horrela citçayon eguin behar çuela eror-araztecotzat bere nahirat çuhurtcia bera cena. Errancioen beraz Jesufi: iduricen-çait Jaincoaren semea çarela, hura balin baçara, cergatic ez ditut-

çu harri hauc oguitarat gambiarazien ? Ardietz cinetçaque barur handi hanc gal-araci darozque çun indarrac. Jefusec etcion eçagutçarat emat bere Jaincotafuna ; ihardetsi-cion ifcrihu fainduo hitz hautaz : ez du oguiac hazten , bakharric , guïçona , bainan Jaincoaren ahotic heldu da hitzac , erran nahi da , Jaincoaren manuen alde-raco obedientcia offoac.

Exai gaixtoa ikhufiric ecin probetchatu-çea goffearen estacuruaz , baliatu-cen bertce tenta-cione batez , ceina baida gucietaric lerragarri-na , eta prefuna hobequienic efcuratcen-duena : hura da urguilla. Eraman - çuen Salbatçaillea templuaren gainerat , eta içan-çuen atrebentcia hari errateco : baldinetariac Jaincoaren semea ba-çare , bathayatu-cirenean , ceruticaco boça batec , Jourdaingo heguian , adi-araci çuen beçala , etia-çu eguia haren feinale bat gucien aiteciant : ar-tic-açu çure burua gain huntaric lurrerat , eta dofteta bat eguiten çuelaric ifcrituraco hitz etre-pecta-garriez , erran-cion oraino : ez duçu caren içan deuseren beldurric ; ecen ifcribarua da Jain-coac manatu-diotela bere aingueruei çutaz arha iduquitceaz , eta çu bere beffotan hartceaz be-haztopa etçaitcentzat. Orduan Jefusec ihardetsi-cion Satani : ifcritura faindu hanc berac erraten çuela hitz garbiz : *Ez duçu-tentatuco Jainco çure Jauna.* Hunela ihardetsico çuhurtciac confunçitu - çuen exai gaixtoa , etcen hargatic guibelatu tentamendu berri bat for-araztetic.

Satanec, egundaino beçala, eramancuen Salbatçaillea mendi gora baterat; eracuticiotçon handie beguiac ikhus ahal beçambat bazter, eta errancion: errefuma eta lur horiec guciac neureac dire: adoratua naiz lekhu horiec gucietaco populuez, lekhat, yuduez: ene escuco ditut bazter çabal horiec: emanen-darozquitçut diren guciac yartcen-baçare, ahuspez ene oinetan. Solas çoro eta insolentiaz berhe hau gairciturçayon Salbatçailleari. Mintçatu-cen nauſi beçala; erran cion arbuyoric handienarequin exai gaixtoari: urrun-hadi, Satan, ene beguietarie. Yaquin-eçac ifcribatua dela: *Adoraturen-duçu Jainco çure Jauna, eta ez duçu-cerbitçaturen hura bera baicic.* Nauſi adora-garriaren hitçac ihurtçuri baten pare içan-ciren exai gaixtoarentzat. Erçuen guehiago içan tentatecco gurarie: eman-citçayon ihelari, eta etcen handie harat batere aguertu. Aingueru aralde bat hurbildu-cen Jefufen ingurutarat, eta cerbitçatu-çuten Salbatçaille maitea.

Sainduac behatu diote Jelu-Christoc içan cimen tentamenduei escola çuhur eta contfolamendu goço bati beçala. Maitaçagun, diote, erretiramendua, barura eta othoiça, eta exayac ez du harturen escudantçianç gure gainean; içan-gaiten leyhal Jaincoaren alderat, eta ordutic tentamenduac gure onetan guerthaturen-dire, ecin iraganen-dire gure bihotçefarat, aiticic,

yauts-araciren-dituzte gure arimetarat ceruco la-
guntça handienac eta gracia preciatuenac.

XV CAPITULUA.

*Jesu-Christoren lehenbicico miracuillua mun-
duaren beguetan. Yaun-doni Yaun. 2.*

JESU-Christo athera-cen mortutic guizonen
arte an aguertcecorzat. Hedatu-cen lehenic
Jourdaingo heguitat. Alde hetan bici-cen Yaun-
doni Yauni-Baptista. Saindu hunec ikhufi-çue-
nean cer iragan-cen Salbatçaillearen bathayoan,
erran-cioten bere dicipuluei : huna Jaincoaren bil-
dotça, munduco bekhatuen borratçaillea. Yaun-
doni Yauniren dicipuluec entçun-çutenecotz bere
naufiac Jesu-Christoz eguiten-çuen laudorio mi-
ragarria, galdeguin-cioten Salbatçailleari non
çuen bere egoitça, eta yarraiqui-citçaizecon hura
bici-cen lekhuraino. Laster eçagutu-çuten Jesu-
sen solafetarie hura cela eguiazco Salbatçaillea.
Dicipulutaric bat, erran nahi da, Andres alda-
ratu-cen aphur bat Jesus ganic, eta eramancion
Simon bere anayari berria nola ediren-çuen Je-
sus. Bi haurrideac yoan-ciren berehala Salbat-
çaillea gana, Salbatçailleac landatu-cituen beguetan
Simonem gainerat, eta erran-cion : orai artera-
no çure icena Simon içan-da, ordean hemendic
harat Piarres deithuren-çara. Ordu hartan içan-
çuen Piarrefec Jesu-Christoren lehenbicico dici-
pulu içateco ohorea.

Biharamunean, Jefusec bathu-çuen Nazareth-
 rat çohala Philipe, eta erran-cion yarraiquitceaz
 hari. Obeditua içan-cen memento berean. Han-
 dic lafter, Philipec sar araci-çuen Nathanael edo
 Bartholome Jefu-Christoren dicipuluen balxan.
 Emequi-emequi Jefusen ospea hedatcen-cen gue-
 roago eta guehiago. Etçuen oraino eguin, mun-
 duaren beguetan, gauça baitezpadaçoric: baci-
 men, hala da, cembeit dicipulu; ordean bakhar-
 ric bere hitz farkhorrez bereganatu - cituenac.
 Etcen dembora luceric egon seinalatu gabe bere
 bothere gucizcoa. Içan-cen-gombidatua bere
 ama, eta bere dicipuluequin batean Cana çarit-
 çon hiri chume batetaco esteyetarat. Othurunt-
 çaren erdirat cireneco, arnoac elcas eguin içan-
 çuen. Jefusec etçuen damuric espos berriec, eta
 mahainean cirenec yaquin-ceçaten etcela guel-
 ditcen arnoric, hobequi senti-ceçatentzat eguin
 gogo çuen miracuillua. Axeguin-çuen, dembo-
 ra berean, guciec ikhus-ceçaten ceim ekharria-
 cen bere amaren nahiaren eguiterat. Egon-cen
 camporat aguertu gabe barnean çaducan chedea
 Mariaz othoitznua-içan-arteraino. Ama maite harc
 etçuen hain lafter eman eracusterat axeguin çu-
 queyala Salbatçailleac itçul-ceçan ura arnotarat,
 non obratu-baitcen, ordu berean, galdeçen-
 çuen miracuillua. Jefusec bethe-araci-cituen urez
 sei yarro handi, eta ur hura gucia berehala bil-
 hacatu-cen arno.

Erran daite Jesu-Christoren bicia mysticis huts dela, ura arnotarat aldatce hanc orhoit-arañ behar gaitu egun oroz gure aldaretan eguitenden miracuillu handiaz oguia eta arnoa gambiatcen-direnean Jesu-Christoren gorphutz eta odol sacratutarat. Ordean asqui preçatcen othe dugu Jaincoac, gure fagoretan, eracutsten-duen antidio ecin erranezcoa, ematen denean bere Jaincotafungucian gure yanaritzat! Othe dugu badi behar-den eçagutça hulaco miracuillu salba-gambaten alderat!

XVI CAPITULUA.

Jesu-Christoren miracuilluac. Nicodemaren eta Samariaco emastequiaren conberfionea.

Yaun-doni Yaun. 3. 4.

JESU-Christoc miracuillu hainitz eguincuen Jerufalemen egon-cen dembora gutian. E-cen eri etfuturic fendatcen etçuenic; libratcen-cituen exayaz possedituac cirenac: exai-gaistoc berac eroriac-ciren haren nahitarat. Uhinac eguiten-ciren lurra beçain gogor haren oinea azpian. Ixafoac, haiceac, tempesta-chirimolec, eeruac, munduac, hitz batez, gauça guciec eçagutcen-çuten Salbatçaillea bere nauñi soberanotzat, eta sumetucen-ciren haren manutarat.

Jesufen dicipuluac emendatur çohacen Jerufameleco hirian. Salbatçaillea baitan sinberstoa

eçartcen - çuteneen artean, guerthatu-cen bat
 Nicodema çaritçona. Guiçon izpiritu handitacoa
 cen, eta yuduez ohoratua bere ethorquia, eta
 prestutafuna gatic. Nicodema hunec, ikhufiric
 Jefusen egun orozco obra espantigarriac, eman
 cion bere gogoari haren dicipulu yarri behar
 cela. Nola baitçaquien yuduec, eta guciz legue-
 co nauñiec Jefusi ekhartcen - cioten ondicozco
 herraren berri, etcen-atrebitu-publicoqui aguert-
 eerat haren dicipuluzat. Hedatu-cen gauaz ichil-
 lic beçala, Salbatçaillea-ganat, eta erran - cion
 guericeric gabe : nauñia, ikhusten-dugu, ecin du-
 daric eguin-deçaquegun beçala, Jaincoaz egor-
 ria çarela gure arguitcerat; ecen ez da nihor
 eguin-deça, enic çuc beçalaco miracuilluric
 non ez luquen Izpiritu faindua berequin.

Salbatçailleac arraiqui eta amulxuqui hartu-
 çuen dicipulu berri eta iciper hura. Hedatu-ci-
 tuen arguiac haren baitarat, eta erran - cion :
 egorria - naiz ceruco bidea guiçonei irakhatte-
 cotzat; ordean Jaincoaren errefuman sartceco,
 berriz behar da forthu, eta bicitce berri batez
 bici. Nicodemac çorrozqui, eta hitz hauquien
 arabera, hartu-çuen Salbatçaillearen errana : gal-
 deguin-cion Jefusi nola bada guiçon adinetaco
 bat far ahal citequeyen amaren fabelean berriz
 fortcecotzat? Salbatçailleac ihardetsi-çuen fortce
 berri hura izpirituala cela, bathayoan obratcen-
 cela Izpiritu fainduaren berthutez. Nicodema,

bere izpiritu eta yaquintafun handi gucien er-
dian, nekhez sartcen-cen Jesusen hitz sainduen
sentfuan; naufi divinoac erran ere cion ahalca-
garrri cela legueco doctor batenzat ez icatea eça-
gutça guehiago ifcritura sainduan aurkhiten da-
ren hitz erreſpectagarriez. Jefufec irakhatfi - cio-
çon falbamenduari darraizcon eguia handiac.

Yaun-doni Yauni etcen-baratcen haltoqui bi-
hurtceic lekhucotafuna Jefufen Jaincotafunari,
ez eta kharxuqui condenatcenic Herode Anti-
pafec ematen-çuen eſcandal ixusia. Printee çoto
huni gaitcitu - citçayon predicari ſaindu haren
khar lauda - garrria. Yaun-doni Yauni içan-cen
preſo alcharua. Jefufec baçaquien Phariſaues
gairzetſia-cela, eta etcela, bera ere, batere ſe-
gurean alde hartan; bihurtu-cen, Samariaco erre-
fuman gaindi, Galilearat. Yarri-cen Jacoben it-
hurria deithcen-denaren bazterrean; baçaquien
haraco cela urquetarat emazte bekhatore handi
bat, Samaria herricoa. Nola yuduec eta ſama-
ritarrec ez baitçuten elkhar onetſten, emazte
harc miretſi - çuen Jefufec hari galdetcea eda-
terat; ordean Salbatçailleac erran-cion emetafun
guciarequin: bacinaqui nor den edaterat galdet-
cen-darotçuna. Aintcinduren-cinaizcon, eta ce-
ronec galdeguinen-cinoen edaterat: emanen-
çarotçun ur bici eta ſalbagarrri batetatic. Emaz-
tequi harc, hitz horien gainean, ihardetſi-çuen:
nondic duqueça ur bici hura? Yacob gure aitac

ere ithurri huntaco uretic eman darocu : ez bide-
duçu harc baino bothere guehiago. Ithurri hun-
taco uretic edanen-duena , erran-cion Jefufec ,
egundaino beçala egarri içanen-da ; ordean nic
emanen-dudan uretic edanen duena ez da behin-
ere egarrituren : ur hura içanen - da harentzat
ur dohaxu bat bicitce eternalerat hel aracico-
duena. Orduan emazte samariarrac ihardetfi-
çuen : indaçu arren , Jauna , ur hartaric egar-
xuric guehiago ez içatecotzat.

Jefufec eman-cion emazte hari eçagutçarat
baçaquiela haren iragan bicitce guciaren berri ,
hala-nola bortz fenhar içan-cituela ; erran-cion
oraino hura bera cela harc eta mundu guciac
iguriquitcen çuten Salbatçaillea. Emazte harc
hedatu-cituen hiri gucirat Jefufen erranac : bat
bedera lehiatu-cen haren ikhufferat. Salbatçaillea
egon-cen , bi egun , Samariaco hirian , hango
populuaren othoitçetarat.

Cembatac ez dire Nicodemaren iduricoac !
Ahalque direnac guiriztino aguertçerat ; eta
hori , munduaren erranquifuna-gatic ! Cembra-
tac , çabaldu behar bidean beguiac graçiaren ar-
guiari , bekhatuen ilhumbetan bici direnac ! Ez
bada barnea defcanxu dutelacortzat ; aicitic cem-
bat erreportchu min ez diote eguiten contcient-
ciac ! Baduquete ere Jaincozco bicitce bati loth-
ceco nahi faindu bat ; ordean beldur dire mun-
duac hetaz hirri eguin-deçan , har detçan izpi-

ritu tipi eta flacotzat. Arraçoinamendu çoro
 hunc behar othe du bada nihor guibelatu ber-
 thuteari yarraiquitceic? Salbamenduac ez othe
 du bada balio pena munduco errantquiffun gu-
 cien oflicatceco, eta bihorça Jaincoari alde ha-
 terat ematecotzat! Bertce alde, Jesu-Christoren
 dicipulu içateco titulu lorios eta falba-garrnac ba-
 limba chitcen ahal ditu munduco estimu, ohore,
 eta ontasun guciac!

XVII CAPITULUA.

Jesusen miracuillu berriac. Matth. 9.

JESUS ibilli-cen Galilean gaindi. Predicaten-
 çuen iragaten-cen lekhu gucieran. Sendateen
 cituen eriac, bitz-arazten hillac. Erran-daite ha-
 ren urhax guciac hambat miracuillu handi a-
 rela. Bertce miracuilluen artean, huna bat ebat-
 yelioac chehetasinequin dakharqueyena. Eri-
 yac cruelqui çaducan guçon bat tormentatua.
 Aspaldion etcen etchetan bici, hobitan, sepul-
 turetana eguiten-çuen bere egoitça. Bulhucia çu-
 billan, ecin yasan-ceçaqueyen soinecoric. Este-
 catu nahi çutenean, potrosatcen - cituen lok-
 harri eta gathe guciac. Ecin hecia cen. Gaii gu-
 ciac oihuz eta patarracaz çaramatçan, edo mendu-
 goretan, edo lur-pean. Nihor etcen atrebitcen
 hura cen lekhuic iragaterat.

Exayaz posseditua-cen guçon harc ikhufi-

çuenecotzat Salbatçaillea , hurbildu - cen haren-
ganat ; utci - cituen bere moldegaitzqueria ici-
garrac ; eman - cen , ahufpez , lurtean , eta bere
boça alchaturic , erran - çuen : Jesus Yaun - goi-
coaren semea , cergatic tormentatcen - nauçu
hunela ? Cer gaixqui eguin - darotçut ? Cer erra-
teco duçu nitaz ? Badaquit nor çaren ; çu çare
Jaincoac munduari aguindu dioen Salbatçaillea.
Içan - çaçü urricalmendu nitaz ; athera - naçaçu
herftura huntaric , eta eçar - naçaçu defcanxuan.

Exayax possedituac othoitzu - çuen beraz Sal-
batçaillea khen - ciotçon gorphutcean cituen exai-
gaixto guciac , eta far - araz - cetçan handic hur-
bil ciren acienda beltçetan. Galdetu beçala guer-
thau - cen ; eta bi milletarainocoan helcen - ciren
urde hec artiqui - cituzten , errabian beçala , bere
buruac ixaforat.

Jesus hedatu - cen Genezarethco ur heguitat ;
yarraiquitcen - citçayon mundu oste bat on-
dotic. Hunembat populu haçuen bere inguru-
tan , non hurren ecin higui ere baitçitequen.
Sarthu behar içan cen Simon - Piarresen barcuac
predicatçecotzat : mintçatu - citçayonean popu-
luari , erran - cion Piarresi eraman - ceçala bere
barcuac çabalerat (ur guehiago cen lekharat)
eta artic - cetçala fareac ixaforat arrantçatçecot-
zat. Piarresc ihardetsi - cion Jesusi : arrantçan
iragan - dugu gau gucia cerbeit atçeman nahiz ,
eta alferretan nekhatu - gare ; ez dugu deufere

hartu ; ordean manatcen - darotaçunaz gueroz ; fidantzia handi bat dudalacotzat çure baitan , banoha çure hitzaren gainean , farcaren artiquitcerat.

Piarrefec artiqui cituen berehala bere farcac ixaforat. Efcolaric gabeco arrantçale harro bat balin bacen ere , erran behar da fede bici eta mira-garri bat eracutçi-çuela , ebanyelioa doydoya eçagutcen cen ordu beretic. Fede handi harc içan-çuen bere gollardoa. Sarêc hartu-çuten yafan ahal beçambat arrain ; ecin bildu ece ciren ingurutan cen bertce barcu batetaco arrantçaleen laguntça gabe. Bethe-cituzten bi barcuac fare colpe hartaco arrainez.

Yaun-doni Petri espanitu-cen ikhuzteaz orduco miracuillua. Eman-cen Jefufen oinetan , eta erran-çuen : *Jauna urrun çaitte ene ganic , eceen bekhatore handi bat naiz.* Jefufec ihardetçi-çuen , laudatcen dut çure humiltasuna : ez çaitte cela batere ici. Hemendic harat bertce arrantçat bat eguin beharco duçu ; irakhatfiren - darotçuguiçonen arrantçatcen. Hetaric harturen-duçunean , ez ditutçu hil araci beharco arrainac beçala ; aiticic , bici - araciren - ditutçu aingueruen biciaz.

Handic cembait egunen buruco , aguertu-citçayon Salbatçailleari eri bat , lepraz gucia maldatua. Yarri-cen , ahuspez , haren aiticinean ; eta , belhaunac beffarçatcen ciotçola , erran-cion : ba-

laquit, Jauna, ez dela deufere çure ahalez gorago-denic; seguraturua-naiz senda neçaqueçula ene lepratic, baldin nahi bacindu. Hitz hauc erran-cituen beçain lafter, Jefufec hedatu-çuen efcua haren gainerat, eta arras sendatu-çuen lepraxua.

Jefufec orobat eguin-çuen bertce eri baten alderat. Eri hura paraliçicoa cen hogoi eta hemeçortci urthe hetan. Munduz bethea aurkhitecen Jesus fathu-cen etchea; etçaquiten nola eguin eri hura haren ganat ekhartceco. Ecin bertcela eguinez, urratu-çuten azquenean etche haren gaina, eta yautsi-çuten handie gure paraliçicoa bere ohean etçana. Salbatçailleac ikhufi orduco eri haren efcuatu ondicozcoa, urricalmendu içan-çuen hartaz, eta erran-cion: altçaçaitte, har-eçaçu çure ohea, eta ibil-çaite. Guiçon gaitçaz cartcelatu hura altçatu-cen berehala, hartu-çuen bere ohea, eta bihurtu cen, fendaturic, bere etcherat.

Aithortu behar da indar handia datcheicola fede bici bari. Cerc fendatu-cituen aiphatu ditugun eriac baicic Jaincoa baitan çuten fidantcia offoac? Gorphutceco gaitzac fendatcen-dituen miricu gucizcoac ez du gutiago feinalatcen bere bothere miragarria arimeen eritafunetan. Ez da halaco exayaz poffeditua içateric, ez eta halaco lepratic eta paralifiatic nola bekhatuac eguiten-çuen çauri laftina-garria. Bekhatua da gue-

hienic ikharatu behar gaituen gaitza; ordean gaitz bat, ceinetaric sendatzea erdech bada. Bekhatuaren urriquirian, eta behar den beçalaco cofessio batean edireten-da arimaco çauriac sendatzen-dituen erremedio çorionezco hura.

XVIII CAPITULUA.

Jesu - Christoc berezten - ditu bere hamabi Apostoluac. Matth. 5.

JESUSEC, garbiqui, eta guciac comprenitecco beçala, erran - çuen bera cela Jaincoaren seme munduac iguriquitcen çuena. Bere baitan cituela Jainco aitaren indar eta bothere berac. Egua handi hau agueri ahal cen Jesusen miracuillu beretarie: halaric ere Farisaüec eta leguenco nauñec nekhez nahi çuten finhetfi ecin ukhaçeçaqueten, eta beguietan çuten gauça. Eçagutu behar bidean Jesus maitea bere Salbaçailletzat, yarri-ciren haren alderaco suminduran; largatu-ciotçoten bere buruac passione çorobati hartcerainocoan Jesus galarazteco chede icigarria. Argua bera den nauñi dibinoac ikhufren-çuen cer iragaten cen finhets gogor hequin bihotzetan. Urrun - du - cen hetarie heltecoçat Tiberiadeco ixas heguitat. Eri oste bat yarraiquitçayon harat, eta sendatu-cituen guciac.

Handic laster, igan-cen, bakhar-bakharra, bere dicipuluequin mendi baterat. Iragan - çuen

gai ofloa othoitcetari. Othoitcetic lekhora, hautaru-cituen bere dicipuluen artean hamabi, eta eman-cioten apostoluen icena. Icen hunc meçutua erran nahi du, beraz ederqui çagocoten dicipulu hei, içan behar cirenaz gueroz alde gucietarar egorriac eta meçutuac predicatcecotzat Jesu-Christoren ebanyelio saildua.

Jaunaren lehenbicico ministro hec ciren Simon-Piarres, bertce gucièn printcea: *princeps apostolorum*, Andres haren anaya; Jacobe eta Joannes Zebedearen semeac; Philipe, Bartholome, Matthieu, Thomas, Jacobe Alfeen semea; Juda haren anaya, Thadee çaritçona, eta Simon cananeendarra: hamabi-garren apostolua cen Judas Iscariot Jesus yuduei saldu-ciotena.

Jaincoac hautaru-cituen hamabi guiçon hec behar çuten erakharri mundu gucia haren legue sailduaren azpirat; hec behar ciren elicaren harroinac, edo sustenguac; hec behar cituzten bazter guciac arguiru. Ederrex-deçagun Jaunaren providencia adora-garria. Cer ciren bada apostoluac hambat gauça espanti-garri obratcecotzat? Cer ciren! Berenaz nekhaçale pobre eta iciper hatçu; guchienac arrantçale bere sareen erabilecen baicic etçaquitenac; guiçon escolariac etçuten deus yaquin gabeac. Horra cer ciren apostoluac. Norc seculan erranen-çuen halaco guiçon harro eta populu chehetic heldu-cirenec erakarriten-çutela mundu gucia eçagutcerat Jesus mai-

tea gucien gaineco bere yabetzat? Norc erra-
nen-çuen halaco presuna, hedadura gutitacoet
escuraco-cituztela populu guciac harmaric gabe,
laguntçaric gabe, bere bicitce pobre eta nek-
hatuaren erdian? Predicaturen - çutela animo
saindu batequin erreligione bat arraçoimaren ar-
guiez gorago dena, nahicaren alderaco sortceac
berac ematen dituen yaidura gaixto guciac de-
becatcen dituen? Erreligione bat munduac
hambat bilhatcen eta maite ohi dituen axegui-
nac, ohoreac eta sentfuen-cara diren gança gu-
ciac çorrozqui condenatcen-dituen? Deulec
ere ez ahal du hala ematen eçagutcerat Jeso-
Christoren Jaincotafuna nola apostoluac sustat-
cen cituen kharrac, eta nacione guciac bere-
ganatceco aguertcen çuten bothere miragarriac.

Salbatçaillea yautsi - cenean menditic bere
apostoluequin eta bere dicipuluequin, hautaric
batec erran - cion: Jauna, nahi naçaitçu yar-
raiqui; ordean onets-eçaçu defeguin-nadin, le-
henic, etchean ditudan guciez, Jesusec ihardeti-
cion: *Golderequin lanean hari denic ez da gai*
Jaincoaren errefuman sartceco baldin beha ba-
dago guibelat. Hitz hautaric hartceco ahal da
Jesufi yarraiqui nahi çayoenaç utci behar ditue-
la munduco lan eta borroca salbamenditic gure
bel-araz detçaquetegac, eta arbuyatu behar di-
ruela behere huntaco ontasun iragankhorrac,
heltcecotzat bethiere iraunen-duen ceruco doha-
xutafunerat.

XIX CAPITULUA.

Nola Jesus mintzo - den mendiaren gainean.

Matth. 5.

SALBATÇAILLEA igantzen mendi baterat apostoluzat bereci cituenequin eta bere discipuluequin: yarraiqui-citçayon mundu bat ondoric. Orduan eguin-çuen predicu handi hura, mendico predicuaren aiphamena dakharqueyena. Aurquiteen - cen predicu hartan bicitçe saindu bat eramateco ebanyelioac manatecenduen gucia. Ez ditugu hemen hedatuco predicu mira - gatti hartaco hitz çuhur guciac. Jesusec eguin-cituen apostoluac yaquinxun salbatceotzat behar ciren eguinbideez, eta bere erreligionearen sailduta funaz. Guero, eman-cituen eçagutçarat çortci dohaxutafunac, mintzarcen cela hitz hautaz: 1°. Dohaxu bihorcez pobre direnac; ceren guciei ukho eguite hartaz beraz irabazten-baidute cerua. 2°. Dohaxu gucien alderat olhe eta maltso direnac, axecabe guciac pacienqui pairateen-dituztenac; ecen halacoentzat da bicien lurra, ceinaren iduri-pena baicic ez baida lur aguindua. 3°. Dohaxu damu eta lacerietan direnac, bere oguia nigarretan yaten-dutenac; ceren heyen nigarrac itçulico bai-direnboraequin ecin agortuzco bozcario goçoaen ithurburu batetarat. 4°. Dohaxu yusticiaren

goflea eta egarria dutenac; ceren affeco-ha-
 dire. 5.º Dohaxu mefericordiazco obretan la-
 het dutenac; eeen misericordia handia dute igu-
 niquiteco. 6.º Dohaxu bihotça garbi dutenac;
 eeen halacoec ikhusiren-dute mundu human
 berean fedearen beguiz bere Jaincoa, eta bert-
 cean, bekhoz-bekho, bere loria guciaren dista-
 duran. 7.º Dohaxu baquetiarrac; eeen hequim-
 zat dago bihotceco baquea, eta Jaincoac beha-
 turen-diote bere umei beçala. 8.º Dohaxu, az-
 quenean, perfecucionea Yaunaren ohoretan ya-
 faten-dutenac; eeen berea dute ceruco errefuma.

Bai, ene haur maiteac, ciotçon oraino Sal-
 barçailleac, yaquin-eçaçue nihoiz ez çaretela
 hala içanen dohaxu nola guiçonec ene gatic ya-
 çariren-darotçuetenean. Mundua naufiaren exa-
 aguertcen-da, nola onhetfiren ditu beraz haren
 dicipuluac? Berriz ere erraten-darotçuet: pre-
 tuqui eta ebanyelioaren arabera bici nahico du-
 tenac içanen-dire guehienic persecutatuac. Scri-
 bec eta farisaüec itchuraz beguiratcen-dute ene
 legua; çuen berthuteac ez badu-chitcen heyena,
 etçarete behinere sarthuren ene aitaren erreñu-
 man. Uzte içan-duçue orai arteraino asqui cele-
 nihor ez hiltcea, eta nic erraten darotçuet idoieta
 deçaquen hitzic arinena ere gaixqui bat dela.
 Sacrificoric handiena arbuyatua içamen-da bal-
 din haren offrendatçailleac balin badu bihot-
 cean nihoren alderaco hotztafunic gutiena. Kher

du behar dire , ahalic lasterrena , lohiqueriari darontsaten gogoeta guciac. Bekhatu mortal bat da hetan bere nahitarat , batere tricateca. Nic galdetcen-dudan bihotceco garbitafuna berthure bat da hain minbera non asqui baidu ahoco hatfa bera hiztua eta goibeldua icatecotzat. Çure es-cuineco beguiac escandalifatcen baçaitu , erran nahi da , munduan guehienic preçatcen eta maitatcen - duçun gauça bekharuzco hibe bat balin bada çuretçat , urrun - eçaçu çure ganic. Cer nahi goftaric ere , eguiçu hartaz sacrificio bat : hirrisçuan lakhet duena , han bereangalduren-da.

Orai arteraino erran içan-çaitçue : maitatun - duçue çuequin ungui heldu dena , eta ligun-duren-duçue çuen exaya. Eta nic erraten - darotçuet : maita - çatçue çuen exayac ere , oners-çatçue higun çaituztenac ere. Eguiçue ot - hoitz çuen persecutatçailleentzat , eta çuetaz gaixqui mintço-direnentzat. Ez da ere asqui ha - lacoen ez gaitzeütea , oraino eguin behar çaye unguia. Cer merecimendu duqueçue maite çai - tuztenac maitatceaz ? Publicanoec berec ez dute gutiago eguiten.

Erratea , bakharric mihiz , barkhatcen - dio - gula bidegabe , edo idoi eguiten - darocunari , hori - da cortesia bat mundua engana deçaque - tzena , ez ordean behinere bihotçaten ondoan labilhan Jainco handia. Gucien akderat içan be - har duçuen caritateac khendu behar ditu yuya -

mendu arinegui eta suspitcha gaixto guciac : Jaincoari dagoco bakharric eçagutcea cer iragaten den gure bihotcetan ; Jaunaren çucenetan factcea ahal da nahi içatea barmeac yuyatu.

Ez çorrozqui beha çuen anaya arrebeen bayetarat : ikhus-çatçue lehenic çuen baitan aurkhiteen-direnac. Gauça espantigarria ! Bere beguetan laça bat ikhusten ez duenac ikhufirendu lasto bat bertceen beguetan. Ez eguin deufere çuen buruac altchatceco, eta munduaren estimua çuen ganatceco chedez. Orguilleriaz eguiten-den gauçac mereci-du punimendua. Amoina eguiten - duçuenen ; çuen escu ezquerrac ez beça yaquin escuinac eguiten-duena. Ecin daite Jaincoaren aitcinean gollardoric haren ganaco amodioaren eredura baicic.

Cerbitça-çaçue Jaincoa kharxuqui eta leyalqui : ez conturic eguin munduaren gogara biotceaz, ez eta harc erran ahal detçaquen gaitceaz. Ez duçue ceren deus onic iguriqui haren ganic. Nihor ez da, bertce alde, bi nauñbetan, cerbitçatceco gai denic : bada, yaquin behar duçue Jaincoa dela bakharric gucién gaitneco çuen nauñia : hura behar duçue fidantcearequin cerbitçatu. Çaitetzen seguratuac airechoriac hazten, eta liliac larretan for-arazten dituena çuetaz orrhoituco - dela çuen behar-ordutan.

Ene dicipulu erraten diren guehienac, ez dic

bici (urrun da) ene legue fainduaren arabera. Ifermurat daraman bidea çabala da : hari loth-cen-çaizco guehienac : ez beraz yarraic multço handiari. Bakharrac dire ceruco bide hertsiari darraizconac : içan-çaitezte balxa hartaco. Ez beraz gaitzetz ene uztarria ; ez erran ecin yaf-fanezcoa dela : yaquin-çaçue haren herri , eta aithorturen-duçue ezta eta arina dela. Badaquit ene manamenduac dorpheguiac çaicotela bar-çuei : bizquitartean yaquin beçate hec arthof-qui complitceari datcheicola ceruco errefuma.

Ez da ceren fidatu campotic agueri-den prestu-tafunaren gainean. Itchuraz prestu dena guer-tha-daite bekhatore handia. Hipocritac , nahi duen beçambat , gueriçaturen-du bere-burua , ez da hargatic gutiago içanen-eçagutua : hala-coac agueri-dire bere obretaric. Arbola gaixtoac ecin dakharque fruitu onic. Orrhoit-çaitezte Jauna , Jauna , erraten-daroten guciac ez di-rela-farthuco ceruco errefuman. Ez ditut eçagu-tuco ene cerbitçaritzat ene aitaren nahia egui-nen-dutenac baicic.

Hulacoa cen Jefufec mendi gainean eguin-içan çuen predicu guciz ederra eta miragarria. Orduan nausi adoragarri hare irakhatfi-içan-çuen bere erreligione faindua , orduramo eça-gutua etcena. Patriarka çaharrac eta Profeta handienac etciren gai içanen , bere argui gu-cien erdian , halaco legue çuhur eta falba-garri

baten moldatcecorzat. Hain saindua, hain garbia, hain alchatua den erreligione bat ecin harcitequeyen Jaincoaren seme adora-garriaren escola handian baicen. Guiçonaren ahalez gorago da hemen, bat-banazca, aiphatcea Jesu-Christoren manu salba-garri guciac. Nor da explica-deçaquena, hitzez-hitzez, ebanyelio saindua? Yaun-doni Yaunic erraten-darocu mundu osoa ez litequela asqui atchiquitcecorzat gure nausi dibinoac eguin-dituen guciez mintça-litezqueyen liburuac.

XX. CAPITULUA.

Lepraxua, Centeniera. S. Matth. 8. Eta Naimico Alharguna. S. Luc 8.

JESUS yautsi-ican-cen menditic predicantuen ondoan bere erreligionearen saindutafuna, eta salbatcecorzat bethe behar ciren eguin-bideac, etcen hain laster yautsi menditic non eguin-baitcituen bi miracuillu bata bertcearen ondoan. Lepraxu batec artiqui çuen bere burua haren oinetarat, erraten-cioela fede bici batequin: Jauna, senda-naçaqueçu çuc hala nahi bacindu. Jesufec urricari ican-çuen eri hura, hedatu-çuea bere escua haren gainerat, eta ihardetsi-cion: nahi çaitut sendatu: çaiten-sendama. Jesufec irakhatfi-ciotenean bere dicipuluei eta bere inguruian cituenei cerurat gateco bethe

behar ciren eguinbideac , hartu-çuen Cafar
 naïmgo bidea. Baçuen mundutce handi bat on
 dotic. Hiri hartan sarthu-cenecotzat , hango le-
 henbicitariac cirenec othoitzu-içan-çuten sen-
 dateeaz gaixqui cen eri bat. Hura cen hiri har-
 tan ohoratua-cen centetion baten , erran nahi
 da , ehun guizonen aitcindari baten sehi maite
 bat. Centenierari guiegui citçayon bertceac arar-
 teco yartcea haren sehiaren onetan. Bera athera-
 cen Salbatçaillearen biderat , eta mintçatu - cit-
 çayon hitz hautaz : Jauna , cergatic ethorri nahi
 duçu ene etcherat ? Urrun da mereci bai dut
 halaco ohoreric , ez naiz gai ere çurequin solas
 eguiteco. Ez duçu beraz ceren eguin bertce ut-
 haxic ; asqui da aipha-deçaçuñ hitz bakhar bat ,
 ordu beretic sendaturen-da nere sehia.

Jesufec laudatu - çuen centenieraren fede bi-
 cia ; itçuli - cen populuaren alderat , eta erran-
 çuen : *Ez dut eguiatzqui hunen bertce fede aur-
 khitu Israël gucian. Cembat arrotz ez dire ceru-
 raco , Jaincoaren umeac , eta ceruco primuac
 sarthuren ez diren demboran errefuma dohaxuan !*
 Salbatçailleac erran-cion guero centenierari : ço-
 haci , eta eguin - bequiçu çure finhestearen ara-
 bera. Ordu berean , ehun guizonen aitcindari
 harc içan-çuen bertia haren sehia offoqui sen-
 datu-cela.

Biharamunean, Naïmarat çohala Jesufec bathu
 çuen mundu ofte bat ehortzterat çaramaten gor-

ohurz baten ondoric. Hil hura cen alhargun ba-
 ten seme gazte eta bakharra, bere burasoaren
 contolacionea eta esparantça gucia. Ama deso-
 latu hura yarraiquitcen-citçayon ahucuari nigar
 eta matrasquetan. Salbatçailleac urricari içan
 çuen buraso doloratu hura : hurbildu-cen gatha-
 buterat, uquitu-çuen escuaz, eta erran-cion hil-
 lari : guicon gaztea, alcha-çaitte, nic hunela
 manatcen-darotçut. Hitz hauc asqui içan ciren :
 hil hura alchatu-cen berehala, eta abiatu-cen
 mintçatcen. Jesusec hartu-çuen escutic, eta bi-
 hurtu-cion bere amari. Cer gauça espanti-garri
 lekhuco ciren gucientzat ! Norc egundaino ikhu-
 fi-du, cioten elkharti, deufere hulacoric ? Ni-
 hoiz ez ahal da forthu profeta hunen handiric.
 Miracuillu haren ospea hedatu-cen bazter gu-
 cietarat : bat-bedera lehiatu-cen ikhusterat, eta
 entçuterat hambat miracuilluen eguillea.

Yaun-doni Yauni preso çatçan aiphatu ditur-
 gun miracuilluen demboran. Bere dicipuluec he-
 datu-ciotçoten espanturequin beharritarat Jesu-
 sec eguiten-cituen gauça miragarriac. Naufi çu-
 hurrac laster eçagutu-çuen, haren dicipuluec
 etçutela oraino bere finheste ossoa Salbatçaillea
 baitan eçarria. Duda guciac hobequi sunfi-
 araztecotzat, egorti-cituen Jesus ganat ikhu-
 ceçatentçat hura cela behintzat munduaren egui-
 azco Salbatçaillea. Yaun-doni Yauni-Baptistaren
 dicipuluec erran-cioten Jesufi : Gure naufiac

manatu-gaitu çure ganic yaquiteaz hea çu çaren bada ethortcecoa cena , ala behar dugun bertce bat iguriqui.

Salbatçaillea inguratua-cen populu ostez Baptistaren dicipuluec eguin-ciotenean galde hura. Etçuen ordu berean ihardetsi ; ordean fendatucituen hequin beguietan haren-gana ciren eri guciac ; eguin-çuen bertce cembait miracuillu ere ; guero erran-cioten dicipulu hei : bihur - çaitzte çuen nauña-ganat : erran dioçoçue ixuac arguitudirela , mainguac chuchendu , lepraxuac garbitu , gorrac ernatu eta hillac bitztu. Ala dohaxu içanen baidire , erran - çuen oraino Salbatçailleac , ene Jaincotafina sinhesten-dutenac, ikhufren duten arren bertce guiconeen iduricoa naicela ! Ala dohaxu içanen baidire fedean fermu egonen-direnac ikhufico nautenean ene exayez arbuyatua , thuz estalia , eta gucia laidostatua ! Ala , azquenean , dohaxu içanen baidire ene humiliacionec eta sofriçariec niri yarraiquitcetie guibelaruren ez diruztenac ! Hitz hautarie lekhora , Jesusc eguin-çuen Yaun-doni Yauni-Bapuztaz laudoriorie compliena , çta bayatu , edo erreportchatu - cituen farisaiac ez hobequi probetchatceaz guicon saindu haren hitz çuhurrez , eta exemplu ederrez.

Bekhatua da arimeen ondicozco lepra. Gaitz hartarie fendatu nahi denac içan behar du capitulu huntan aiphatu dugun lepraxuaren fidantcia

era Jaunaren botherean eta misericordian; orlean ez da hor gucia; ičan behar du oraino haren humiltasuna eta sumetimendua providentziaren alderat.

Buruçaguieç ikhas-deçaquete centenieraren exempluan, ičan behar dutela bere sehiez artharic handiena eri direnean, eta beregainqui animaco eritasuna dutenean. Cer lehia saindurequin ez dute halaco ordutan behar bilharu hequin ona! Jaincoac ez du berezcoric edo diferentiaric eguiten aberaxen eta pobreen artean: orobat onhetsten-ditu batçue nola bertceac: bihotçaren garbitasunari darraicon hura da ontasunic precia-tuena haren mayestade adora-gariaren aiscinean. Buruçaguieç nahi badute Jaincoac beha-dioçoten arraiqui eta cerbitçari maite batçuei beçala, berec urricari ičan behar dituzte bere cerbitçuan dituztenac.

Naïneco alhargunaren umeari bicia bihurtcea da miracuillu bat çdertexi behar duguna, eta Jaunaren botherea beçala haren urricalmendua ere seinalarazten duena. Erran-deçaquegu Salbatçaillearen misericordia ez dela gutiago seinalatcen atheratcen-duenean bekhatuaren thombatic haren beguietan hilla den bekhatorea, eta bihurtcen-dioenean bekhatuac gal-araci-cion animaco bicia.

XXI CAPITULUA.

Magdalena conbertitcen-da. Luc. 7.

MAGDALENA da sainda bat ebanyelioan harguitz aiphatua Jesu-Christo gapaco amudioaren eta bere penitencia mira-garriaren-gatic. Bethaniaco cen sortcez, erran nahi da Jerusalemeic hurbillecoa. Aberaxac cituen burasoac : hil cirenean, haren bi haurride prestuec etçuten deufere guphidetsi haren alchatcecotzat Jaincoaren beldurrean, eta modestia sainduan. Ochala haurride hequin chede lauda-garriac içan bahu effetu dohaxuagoa ! Alferretan içan-ciren heyen abitu çuhurrac eta exempla edifica-garriac. Munduaren alderaco yaidura ondicozco batec eraman çuen munduperat Magdalena gaztea. Espiritu hainitz ematen-cioten, eta presuna eder bat cen ; damu gaixtoric etçuela solidotasun guehiago ! Bertelaco bicitcea eramanen çuen. Arina cen, eta yenden arterat athera nahia. Ikhusiz mundua, eta hartaz ikhusia içanez, eguin-cen offoqui mundutiar. Bilhateen-cituen aphaindura erguel, eta yauntsturen edergaillu asina ahal guciac. Hulacotan çatçan Magdale-naren gogo gucia. Berthuteac laster galdu-cituen haren bihotcean bere çucen preciatuac. Magdale-nac bere ganatu-çuen munduaren arbuyoa, eta escandalifatcen-çuen bere liberinqueriez Galea gucia.

Lazará eta Martha etciren baratcen othoitz eguitetic Magdalena bere haurridearen fagorean. Jesusen onherfi-çuen heyen arartecotafun audagarria : nola bekhatoreen-gatic baitcen mundurat ethorria , iharrosi-çuen Magdalena-ten bihotça , eta eguin-çuen osloqui bertce bat hartaz. Huna nola obratu-cen mudantça mitagarri hura.

Salbatçailleac Cafarnaümen eta Bethsaïdan predicatcen-çuen. Magdalenac hunembat gauça espantigarri hartaz entçun-çuen non ethorri-baitcitçayon haren entçuteco guticia. Ordu beretic haren bihotça itçuli-cen Jaincoa-gana. Bere bekhatuen orrhoitçapenac berac eror-araciçuen ahalqueriaric handianean. Çaurihua-cen urriquiric minenaz ikhustean bere gaixqui guciac. Galdeguin-çuen non ediren ahal ceçaqueyen Salbatçaillea , erran-citçayo eneco Simon farisaiaren etchean othuruntçatcen-cela : ematen-çayo berehala bideari, sartcen-da animo saindu batequin yateco lekhan. Aruquiteen-du bere burua Jesusen oinetarat , buflitcen ditu bere nigartez , chucaten bere illeez ; gantçutcen-ditu ur balios batez , eta ematen diote mussu urriquia eta fidancia eracutsten-cituen errespectu batequin.

Simon farisaiac gaitzetfi-çuen Salbatçailleac çuen ontafuna utzteco bere oinetan halaco ematequi bekhatore bat ; eta cion bere buruarequin : guicon hau, profeta balitz , dioten beçala , bala-

Equique nor den bere oinetan ičan-duen presuna
 Jefufec ikhusten-çuen cer iragaten cen Simoner
 gogoan , eta erakharrî-çuen farifaü hura emaz-
 tequi haren laudatcerat. Simon (erran cion)
 ihardets-dioçoçu galde humi : guiçon batec çuen
 hartceco bi presunen baitan : batec cituen çor
 bortz ehun diru-peça , eta bertceac berrogoi eta
 hamar. Nola batac ez bertceac ez baitçuten pa-
 gatcecoric , hartceco çuenac barkhatu - cioten
 bieî çorra ; hetaric cein da , çure arabera , gue-
 hienic maitatu behar duena gracia eguille hura ?
 Gauça agueria da , Jauna , (ihardetsi - çuen Si-
 monec) nõrc ere baitçuen çorric handiena , eta
 harc behar duela guehienic maitatu. Jefufec er-
 ran-cion hitz horien gainean : chuchen mintço-
 çare. Ez duçu heraz miretsi behar erraten bada-
 rotçur hainitz bekhatu barkhatu-çazcola emaz-
 tequi humi , ceren hainitz maitatu - duen. Orai
 arteraino ez darotet galdeguin gorphutceco eri-
 tafunen fendatcea baicic. Emaztequi hau da bak-
 harra eman dena , ahufpez , ene oinetan ari-
 maco çaurien fendatcea galdetcecotzat. Itçuli-
 cen guero Magdalena penitentaren alderat , eta
 erran-cion : çohaci , ene alaba , fidantciaz bet-
 hea den çure fede bicia baliatu-çaitçu falbatce-
 cotzat : barkhatcen - çazquitçu eguin ditutçun
 bekhatu guciac.

Hura ičan-cen ordu dohaxua ceinetan mun-
 duco amodio çoroac lekhu eguin baitcion ceruco

Amudio çuhurrari. Amudio sainduac sustatu-çuen
 Magdalenaren bihotça : higundu - cituen ordu-
 raino maitatu - cituen axeguin galkhorrac ; bak-
 harric bere Salbatçaillea baitan aurkhitecen-çuen
 bere fossegua eta bozcario gucia. Iragan-çiuuen
 hogoi eta hamar urthe penitencia dorpheene-
 tan , arroca cilho batean , gau guckienac othoit-
 cetan çaramatçala.

Jaincoac yaquinxun eguin-çuen santa Mag-
 dalena hil behar-cen egun eta orenaz. Hil-ican-
 cen Marfeilla hiritic hurbil. Greciarrec nahi lu-
 quete finhets araci santa Magdalenaren erlequiac
 bere alde hetan dituztela. Marfeilla hiriac eta Pro-
 vença guciac bertcela diote ; ematen ere dute
 titulu çahar eta onez eracutsterat bere elia-nat-
 fian daducatela santa Magdalenaren burua.

Cer penitenciazco exemplu eder ez dugu-edi-
 reten Magdalena baitan ! Sainda haren penitent-
 cia lasterra , animoxua eta effectuzcoa guertham-
 cen. 1.º Lasterra , etçuen naguitafunic aguettu
 graciari ihardetsiteco ; haren alderaco leyhaltasu-
 nac garaitu-cituen Jaincoa ganat helteceic gui-
 bela ceçaqueten debecu eta estacuru guciac.
 2.º Haren penitencia animoxua cen ; etçuen
 contutic batere eguin munduaren erranquisunaz,
 ez eta bere lagun arinen trufez ; sobera baicic et-
 çaquien cer cen mundua , eta cein guti çuen me-
 reci icatea guehiago hartaz maitarua. 3.º Magda-
 lenaren penitencia effectuzcoa ican cen, Graciac

Jesufec ihardetsi-cioten : ez da premiariac batere urrun ditecen hemendic. Emoçue ceüec , yaterat. Ez dugu ordean hemen (cioten dicipuluec) bortz ogui eta bi arrain baicic : cer dire gauça guti hauc mundu oste hunentzat? Bacotchac ez luque , cion Philippec , hamen bat baino guehiago. Jesufec erakharric-cituen bortz oguiac eta bi arrainac , benedicatu - cituen eta parti-araci han ciren guciatarat. Bacotchac yançuen nahi çuen beçambat , eta aldaratu - ciren oraino hamabi fasqui sobratu - cirenez betheac.

Miracuillu handi hunec harritu-çuen populu hura. Guçiac eman-ciren erraten ; huna non den mundurat ethorri beharra cen Salbatçaillea : hartu ere nahi çuten bere erregueizat. Jesufec eça-gutu-çuen cer çarabillaten gogoan : eguin-çuen berriz ere , ihes , baxhar-baxharra , mendirat. Arrax aphalerat , haren dicipuluec iragan-çuten barcu batean ixasoa Cafarnaümetat helteco haicea borutzru-cen eta ixasoa handitu. Apostoluec ecin ardiets ceçaqueten arrabeen laguntça guciarequin leyhorra. Salbatçailleac ikhusten-çuen menditic heyen icialdura eta hiritçua. Laster athera-cituen batetic nola bertecic.

Goizeco laü oronetaco himean , Salbatçaillea hurbildu-cen apostoluetarat , uraren gainean çabillala. Ikhusi-çutenean guizon bat uraren gainean ibilteen , yarri-ciren ikharan eta oihu minetan ; ordean Jesufec eçarri-cituen defean xuan , erraten ciotelatic : Ez duçuen beldurric

ni naiz. Jauna , ihardetsi - çuen Piarrefec , çu balin baçara , mana-eçaçu ni ere ibil-nadin , çu beçala , uraren gainean çure ganatcecotzat. Jefufec erran-cion : çato. Piarres yautfi-cen berehala barcutic , eta abiatu-cen animorequin uraren gainean bere naufia ganat. Haicea aphur bat altchatcearequin , hafi-cen icitçen eta ondorat-cen : O ! Jauna (erran-çuen orduan Piarrefec) falba-naçaçu , ondorat noha ! Jefufec hartu-çuen efcutic , eta erran-cion : fede gutiraco guiçona , cergatic dudan eman-çara ? Jesus etcen hain luster barcuari farthu Piarrefequin non yabaldu baitcen haicea eta edertu ixasoa. Hulaco miracuilluec idec-araci-cituzten dicipuluari beguiac : ikhufi eta eçagutu-çuten hequin obratçaillea Jaincoaren femea cela : eman-ciren , ahuspez , haren oinetan , eta adonatu içan-çuten.

Jesus leyhorrerat cenecotz , haren miracuillu berrien ospea hedatu-cen ingurutarat. Eriac bildu-ciren , ofteca , alde gucietaric oflassuna galdetcerat. Ordean cer nahi den eguiniac ere bere botherea seinalatcecotzat , guehienec mundu huntaco bere ona bilharcen-çuten hari yarratquitcean : hainitzec etçuten-eçagutcen Jaincoaren femetzat. Içan ere çuten atrebentcia Jefusi galdetceco non ciren bada haren obrac sinhetfi behar içateco hura cela Jaincoaren femea ? Cer miracuillu , erran-cioten , eguiten-duçu bada xutuqui eman behar içateco gure sinhetstea çure itzetan ? Haci içan-ditutçu , eguia da , egun be-

rean bortz milla presuna iraganac bortz oguie-
 quin; ordean Moysec haci-ican-ditu, bertogoi
 urthez, sei ehun milla eta guehiago cerutic yauts-
 ten-cen mannaz. Eguin orhe deçaqueçu Moy-
 sec baino guehiago? Hitz hauquin gaincan, Je-
 susec ihardetsi-çuen: *Eguiaz mintço-natçaitçue:*
ez duçue Moysen ganic ceruco oguia: ene aita
da, ematen darotçuen (ni ematean) ceruco
eguiazco oguia; ecen cerutic yautsten-den oguia
da Jaincoaren ogui munduari bicia ematen-dioena.

Horletan, eman-dieçaguçu beraz, erran-ci-
 ten, ogui hartaric. Jesusec hobequi compreni-
 araztecotzat Eucharistiaren misterioa, erran-ci-
 ten bere aditçaillei: ni naiz biciaren oguia: ene
 ganat heldu-denac, eta ene hitzetan eta nere
 baitan finhetstia eçartcen-duenac, ez du nihoiz
 icanen gofferic ez eta egarxuric. Çuetaz beçam-
 batean, lehen ere erran-darotçuet: ikhufi-nau-
 çue, eta ez duçue finhetsteric. Ikhufi-nauçue
 miracuilluac eguiten, eta ederrexiditutçue: axe-
 guin hartu-duçue aurkhitceaz ene baitan ofas-
 funa eritafunetan, eta laguntça behar-ordutan;
 ordean etçarete urrunago hedatu. Horietan ba-
 ratu çarete, ez duçue bertce deufere bilhatu.
 Aiphatu-darotçuedan ceruco ogui bethierecoa
 eta bicitcea ematen-duena bakharric onentzat
 icanen-da, erran nahi da, fede bici barequin
 eta graciazco estatuan yanen-dutenentzat. Gaix-
 taguinec eta federic ez dutenec, edo fedea iça-
 nic ere, bekhatu mortalean ceruco ogui har-

taric yanen - duten dohacabeec, iretfiren - duten bere condemnamendua.

Jaincoac eracutsten - darocu guretzat duen amudioa bere obra gucietan. Halaric ere, aithortu behar dugu Sacramendu Saindua dela haren ontasun infinituaren miracuillaric handiena, eta bertice misterio guciac bere baitan daduzcana. Etcen bada asqui gauça gucien creatçaillea yauteçadin gure gatic cerutic lurrerat! Har - ceçan guc beçalaco gorphutz hilkhor bat! Paira - ceçan tormentaric icigarrienac! Ez guiriztinoac, gure Salbatçaillea ez da horiec gucietan baratcen: urrunago darama bere misericordia; etçayo iduritzen asqui eguiten duela gure alderat sacrificatcean bere bici preciatua guri ceruco etrefuma içan araztecotzat; azquenaz - goiti, emaren - darocu aldareco sacramenduan yanaritzat bere gorphutz sacratua. Cer amudiozco gaindidura!

Cembar ere ecin comprenituzcoa bai da Jaincoac gure alderat seinalatcen duen amudio miragarria, aithortu behar dugu, gure ahalqueria handitan; oraino gutiago comprenitcecoa dela gure esquer gabetasun ixua halaco aita amulxu baten alderat.

XXIV CAPITULUA.

Jesu - Christoren transfiguracionea. Matth. 17.

JESU-Christoc Cesareaco hiritan gaindi çabil - lala bere dicipuluequin, galdequin - cioren cer

cion munduac hartaz. Ihar-detsi-cioten batçue cio-
tela Joannes - Baptista cela , bertceec Ella , eta
bertce batçue Yeremia , edo profeta çaharreta-
ric bat. Eta çuec , erran - cioten Jesu - Christoc
bere dicipuluei , nor uzte-duçue naicela ? Yaun-
domi Petric ihardetsi - çuen berehala : çu çare
Christo , Jainco biciaren semea ; orduan Jesu-
Christoc erran-cion dohaxu cela haren aitac ya-
quinxun eguin içateaz erranic heldu çen eguiaz ;
aguindu-cion haren gainean affentaturen - çuela
bere eliča faindua ifernuco atheac baino bortit-
zagoa içanen-cena. Bai , ni naiz (erran-cioten
oraino Jefusec bere dicipuluei) ni naiz Salbat-
çaille iguriquia , Jainco biciaren semea , eta
Jaincoa bera ; ez da ordean dembora hulaco det-
fic aiphatcecoa. Debecatçen ere darotçuet batere
mintçatceaz gauça hauyen gainean : yaffan be-
har ditut lehenic afina ahal ditezquen idoi gu-
ciac baita guruceco heriotcea bera , mundua-
ren Salbatcecotzat , eta ene aita cerucoaren yuf-
ticia satisfatcecotzat.

Cembeit egunen buruan , Jefusec hartu-cituen
berequin Piarres , Yacobe , eta Yoannes , bere
hirur apoftolu maitenac , eta eraman - cituen
mendi gora batetarat. Harat cenean , eman-çen
aphur bat bazterrat , eta yari-çen othoitçean
Othoitçaren kharrean çatçala , transfiguratu içan-
çen bet-betan bere dicipuluen beguetan. Jefusec
ez-cirurien , ordu hartan , bertce guiçonac beçat

lacoa, aiticie eçagun-cen Jainco guïçona cela. Jaincotafimaren distiadura gucia seinalatcen-cen haren gorphutcean. Içarniatcen-çuen, alde gucietic, iguzquiac beçala. Eta guehiago dema, haren yauntstura eguin-cen elhurra baino çuariago. Ordu berean Moÿse eta Elia aguertu-ciren mendi berean, eta egon ciren Jefusequin solasean Jerufalemen pairatceco cituen axecabez. Atçarri-ciren, arte hartan, lokhartu ciren hirur dicipuluac. Nolacoa etcen behar hequin espan-timendua ikhusteaz Salbatçaillea loria guciaren erdian, eta bi profeta harequin solasean!

Yaun-doni Petric etçaquien non cen, bozcarioz; ecin bara ceçaqueyen bere contentamenduaren gaindidura: abiatu-cen berehala erraten: Jauna, on da guretzat hemen içatea: hemen behar guindue egon. Non guintezque hobequi? Eguinen-tugu hemen hirur tenta, edo egoitça: bat çuretzat, bertce bat Moÿsentzat, eta hirur-garrena Eliarentzat. Ordu hartan Yaun-doni Petri bozcarioz horditua beçala aurquitcen-cen. Hala ematen-darocu Ifcritura Sainduac eçagutcerat dioenean apostolu hartaz, etçaquiela cer erraten-çuen: *nesciens quid diceret.*

Yaun-doni Petri hala mintço-cela, Moÿse eta Elia funtsiru-içan-ciren handic. Hedoi arraxoxu batec estali-içan-cituen guciac, eta entzun-içan-cen hedoi haren barnetic Jaincozco boz bat erraten çuena: huna ene seme maitea; untaz dacusa ene bihotz guciac. Bakharric hau

dut-maite, eta bere-gatic dut-maite. Entçun-eça-
 çue çuen nauſi beçala, obedi-dioçoçue çuen
 erregueri beçala. Apoſtoluec ecin yaſan-çuten
 hedoi haren diſtiadura lillura-garria; artiqui be-
 har içan-ciruzten bere buruac lurrerat. Ikharaz
 laztuac ciren; ordean hurbildu-citçayen Salbat-
 çaillea, uquitu-cituen eſcuz, eta erran-cioten:
 altcha-çaitetze, ez içan beldurric. Apoſtoluac
 altchatu-ciren lurretic, behatu-çuten alde gucie-
 tarat, eta etçuten bertce deufere ikhufi baicic
 Jeſus leheneco eſtatu bererat ethorria.

Salbatçaillearen chedea aguertcean bere apoſ-
 toluen beguetan loriaz eztaia cen hei eçagut-
 araztea ceruan bere cerbitçarientzat çaducan lo-
 riaren arraio bat beçala. Erakhartcen-cituen,
 dembora berean, gurutcearen yaſſaterat, eta
 ematen-çuen eracutſterat yauts-arazten duela,
 batçutan, ſainduen gainerat, mundu huntan
 berean, arte laburretaco bada ere, ceruco go-
 çotafun eta nahicareen cutſu bat.

Salbatçaillea baitan ikhufi-cen ceruco loria-
 ren arrayo batec hambat admiracione eta alle-
 grantcia hedatu-bacituen apoſtoluen izpiritu eta
 bihorcetarat, cer içanen-da bada ikhufico-de-
 nean gure Jainco handia, bekhoz-bekho, ce-
 ruan, bere mayeſtate adoragarri guciaren erdian!
 Ez daquit, dio Jaincoaren cerbitçari handi ba-
 tec, cer erran parabiſuaz; nic daquidana da mun-
 duco axeguin eta edergaillu guciac ez direla ce-
 ruan edireten diren axeguin eta edertafunaren

itchurapena baicic. Ez daquit yustuqui cer aurkhitcen-den errefuma dohaxu hartan; bainan nic daquidana da, han ez dela, ez gaitzic, ez execaberic, ez yelofiaric, ez beldurric, ez eta esparantçanic, hitz batez, han ez dela deulere gure bihorça, den gutiena damusta-deçaquenic: aiticic nahicara eta bozcario fuerte gucien ixaso batean beçala phulumpatua datçala harat helceco çoriona duena.

XXV CAPITULUA.

Jesu-Christo mintço-çaye Apostoluei bere heriotceaz, eta humiltasunaz. Matth. 18.

JESU-Christo yautsi-cen bere hirur apostoluequin Thaboreco menditic, eta hurbildu-cen bertce dicipulutarat ceinac aurkhitcen-baitciren mundutce handi batez inguratuac. Bere semea exayaz hartua çuen guiçon batec orhoitzu-cituen Jesusen dicipuluac ume haren sendatceaz heyen nausia harat gabe. Jesusen eman-çaroen bere dicipuluei exai gaitxoen khentceco escua; halaric ere, ecin sendatu-çuten eri hura. Jesusen sendatu-çuen berac, eta bihurtu-cion bere aitari; orduan dicipuluec galdeguin-cioten nondic heldu-cen bada hec ecin sendatu baitçuten. Nausi adora-garriac ihardetsi-cioten hori helducela hequin fede escasetic, eta balute fede guehiago, gai litezquela mendiac errotaric atheraric, iragan craztecotzat ixasoan barna. Erran-

cioten oraino halaco eriac etcirela-fendatcen ot-
hoitçaz eta baruraz baicic.

Paradac ematen-çuen aldi guciez , Jesus Je-
rusalemen yasan behar cituen soffricariez mint-
ço-cen, eta hitz uquigarrienez mintço-cen. Er-
raten-cioten bere dicipuluei : Salbatçaillea lar-
gatua içanen-da guiçonon efcutarat ; hil araciren-
dute ; eta bitztuco-da hillen denetic hirur-garren
egunean. Ebanyelioac erraten-darocu dicipuluac
etcirela-fartcen bere naufiaren erranetan : ez cit-
çayen secular gogoraturen bere passioneaz , he-
riotceaz , eta bitzteaz mintço-cela. Etciren har-
gatic atrebiteen Jefusi galdetcerat haren hitz fain-
duen arguitafunic : beldur ahal ciren erranen cio-
tela cerbait gauça damuzta-cetçaquenit.

Jesus farthu-cenean Cafarnaümen , galdeguin
cioten bere dicipuluei certaz mintçatu-ciren bi-
dean. Baçaquien iharduqui-çutela lehenbici iça-
tearen gainean. Suntfi-ataci nahi içan-cituen he-
yen bihotcetarie urguillieriazco eta bertcez go-
rago içan nahizco sentimendu guciac , erran-cio-
ten bere arraitafun eta amulxutafunequin : ene
errefuman lehenbicicooa içan nahi duena bedi gu-
cien azquena eta gucien cerbitçaria. Ene beguie-
tan daiten tituluric ohora-garriena da eguiazco
humiltafuna. Nor ere bai-da humilena eta hura
içanen-da altchatuena. Hartu-çuen guero haur
itô bat , besarcatu-çuen eracurfterat ematecotza
cembat dituen maite arima humilac ; eçarri-çue
haur chume hura bere dicipuluen erdian , et

erran cioten : baklinetariac ez badituzque utzien handitafunezco gogoetac, eta ez baçarete hautten iduricoac , etçarete farthuren ceruco errefuman.

Salbatçaillearen hitz çuhur eta exemplu ederreç erakharri behar gaituzte maitatcerat berac, gucieng gaintic , maitatu-duen humiltafuna. Babederac artic betça beguiac alde gucietarat , eta aurkhiruco-du gucietan certaz bere burua humilia. Cer duçu , dio apofoluac , eman etçauçunic ? Duçun gauça emana içan baçaitçu , cer gaitic hartaz lorificatcen-çare , eman içan ez balçaitçu beçala ? Arraçoinic aſqui ahal dugu yaraiquitcecotzat humiltafunari. Ilhumbeac izpitutan , paſſioneac bihotcetan , nekhea eta gaitçac gorphutcetan : hitz batez , gauça gucienc predicatcen-darocute humiltafunaren premia baitezpadaçoa. Yaquintafunac , fetçhotafunac , eta munduac gure baitan ederrex detçaqueyen merrecimendu diſtioſenec bercc badituzte bere itçalac eta goibeldurac. Ez da bat bere baya gabe, beraz maitatu behar ez duenic humiltafuna. Guehiago diot : nor ere munduac baidaduca bertceez goragocotzat , aſcotan hura bera daite , Jaincoaren beguietan , gucietaric aphaena eta arbuya-garriena.

XXVI CAPITULUA.

Hamar Lepradun Sendatuac. S. Luc. 17.

JESUS egon-cen cembeit egun , Galilean. Handic hedatu-cen Yudearat , haroric gabe,

eta gordeca beçala. Iragaten - cela Samariaco herritan gairi, bathu - cituen hamar lepradun haren ganic errespectuz urrun çaudenac. Altcharu - çuten, boça, eta orhoitztu - çuten içateaz hetaz urricalmendu. Jefusec, ikhufi - cituenecotzat, erran - cioten : çohazte aphezetarar, eçagut - araz diotçotçue çuen buruac ; hala manaten - du legueac. Jefusec ematen - çuen eçagutcerat leguearen alderat içan behar den leyhaltasana, eta guiriztinoec bide eguin behar dutela animaco miricutarat hei bere barneac aguerrecotzat, eliçac manaten - duen ordutan, eta bekhatuez hobendun diren aldi gucian.

Hamar lepradunac aguertu - cirenean aphezetarar, fendatuac içan - ciren guciac ; ordean etcen içan hetaric bakhar bat baicic Jesus gana bihurtu - cenic esquerren ematerat miracuilluzco fendatce hartaz. Eman - cen, ahuspez haren oinetan, eta bihurtu - ciotçon esquerrac eguin - cion gracia handiaz. Salbatçailleac galdeguin - cion hea hamarrac etciren içan - fendatuac, eta non ciren bertce bederatciac.

Bakhar bat aurkhircen - da, dio ebanyelioac, hamarren artean, dena ere artotz bat, bihurtcen - dena esquerrac Jesufi ematerat. Jefusec erran - cion bakhar hari : çohaçi descaxuan : ardietsi - duçu offassuna esquer çure fedeari. Dembora berean gaitcitu - citçayon bertce bederatciren esquer gabetasuna.

Exemplu hunec irakhatsten - darocu ihes eguin

behar diogula esquergaberasunari, eta eçaguteac
 betheac içan behar garela Jaincoaren alder
 cembeit fagore eguiten darocunean, gure bihar-
 khundeac aguertu behar du eguiten-çacua
 emaitçaren eredura: ez da beraz asqui boz-
 riatcea gure arimac sendatcen - direnean ungu-
 hartuz sacramenduac. Bederatci lepradun he-
 ere axequin bide çuten ofasunaren ardiesten,
 laudatcen ere bide çuten, bihotcez, bere ungu-
 eguillea; ordean etciren hartan behar haratu,
 behar ciren lehiarequin Jesus-gana bihurtu e-
 queren bihurtcerat. Ceren erçuten hala egun
 gorphutcean çuten lepra iragan-cen arimari,
 heraz egundaino baino eriago guelditu-ciren.

Cembatac ez dire gure lepradunen iduricoac,
 ez errateco, areagoac! Cembatac, ardiesten-
 dutenac ez bakharric laster herrautsetarat behar
 den gorphutçaren ofasuna, bainan oraino gatoc
 caltekhorrenaz çaurthua den arimarena, halan
 ere bihurkhunderic ez dutenac bere miricu sobe-
 ranoaren alderat, aiticic, egundaino beçala
 haren damuztatcen eta offensatcen hari direnac!
 O! esquergaberasun ahalca-garria eta ondicoac
 Maizegui baicic ikhusten ez dena guchien çor-
 diotenen beren artean!

XXVII CAPITULUA.

Jesu-Christoren ezitafuna emazte adultera baten alderat. Yaun-doni Yaun. 8.

JESUS hedatu-cen Yudearat sendaturic bere bi-dean bathu-cituen hamar lepradunac. Çuhurtcia gucizco bat aguertcen-çuen predicarcean, Bereganatcen-çuen mundu guciaren admiracionea. Halaric ere, gaitzetfia-cen scribez eta pharisaiuez; nabico ciren hartaz yabetu; ordean populuaren beldur ciren; ecen guciac behatcen-ciozen Jefusi, bederen profetatic handienari beçala. Gaixtaguinec etçuten deufere guphidersten cerbeit errateco aukhitcecotzat Salbatçaillearen hitzetan edo obretan. Erakhari-çuten haren aitçinerat emazte bat adulterioco bekhatuan eroria. Eçarri-çuten guci en erdian, eta erran-cioten Salbatçailleari: nausia, emazte hau berriro atcemana içan-da adulterioan: badaquiçu Moyfen legueac manatcen-darocula hulaco emaztequien harri-çatceaz: çuc cer dioçu horren gainean? Galde hau, dio ebanyelioac, eguina-cen nahiz cerbait errateco caufitu Salbatçaillearen hitzetan; etçuen ordean deufere ihardetfi, eta abiatu-cen makhurturic iscribatcen lurrean. Eguin-ciozen bigarrenean galde bera: orduan çuchendu-cen, eta erran cioten: nor ere baida çuen artean cut-farçen ez dena bekhatutan, eta harc artie-bioço lehenbicuric harria emaztequi huri. Hitz hauta-

ric lekhorá, Salbatçaillea eman-cen berriz iscribatcen lurraren gainean.

Scribac eta pharisaiac berac beguiratu-ciren galderic guehiago eguitetic. Ikhusen-çuquetyen Salbatçailleac lurraren gainean iscribatcen-cituen hitz sainduac hequin ahalqueria eta condemnandua çakharquetela : contcientiac ere ez ahal cioten baque handiric utzten ; urrunduciren , ichil-ichilla , Jesus ganic , eta Jesus bakharric guelditu cen lekhu hartan emaztequi harequin. Erran-cion : non dire çure accusaçailleac ? Bada batere condemnatu-çaituenic ? Ez , Jauna , ihardetsi-çuen emazte harc , nihore ez nau condemnatu. Jefusec ikhufiric bere bekhatuaz çuen urriqui mina , erran - cion : etçait bada nic ere condemnatuco. Çohaci , eta ez eguin guehiago gaixquiric.

Deufere halacoric bekhatore bat bere baitan far-araztecotzat nola ezütasuna. Salbatçailleac barkhatceco içan çuen ontasunac hobequi irabaci bide çuen emazte haren bihorça , ecen ez eguinen baitçuen legueac manaçen-çuen dophetasunac. Ala berthute maita-garri bat baida ezütasun guiriztinozcoa ! Ematcen ohi diru izpiruric bihurrienac , hautsen bihotcic gogorrenac , eta escuratcen humoreric moldegaitcenac. Enganio handi bat da uzte içatea hortiztasuna ahal dela erremedioric lioberena ; suac baino çauri guehiago sendatcen bide du olioac. Non-dic heldu-da haurrac gaixtaqueria beretan bier bai-dire ?

hai-dire? Bicioac ez hai-dire sehietan gutitcen,
aitcitic emendatuz baidohaz? Huna arraçoina.
Burafoac eta nauñi etheco-Andreac edo, ez
dire asqui erueac bere umeen eta sehien gainean,
edo hortizquegui eta minquegui aguertcen dire
hequin alderat; erakharrí nahi dituztencan bere
eguin biderat, aguer-beirez ezitafun eta arrai-
tafun guehiagoequin, eta irabaciren-dituzte he-
yen bihotçac.

XXVIII CAPITULUA.

Jesusec bihurtcen-dio bista fortecz, ixu cen bati.
Yaun-doni Yaun. 9.

JESUSEC beguiratu-çuen ondoan emazte bek-
hatorea harricatua icatetic, predicatu-cituen
salbamenduco eguia handiac haren mayestate ado-
ra-gartari çagocon çuhurtcia miragartiarequin.
Yuduec hartu-ican çuten beguietan; hari yaçarti
nahiac ciren; harricatcerat ere çaramaten baldin
ez halitz berehala athera templutic. Jesusec bathu-
çuen, bidean çohala, guicon bat fortecetic ixua
cena. Bere dicipuluec galdetu-cioten hea guicon
hura bere bekhatuen gatic, ala bere burafoc-
neen gatic forthu-cen ixu. Jesusec ihardetsi-cio-
ten haren loria eta botherea seinalaraztecotzat
cela ixutafun hura. Ni naiz, cioen, munduan
naiceino, munduaren arguia. Asqui da beguiac
idequitcea, eta ene obrac ikhustea nor naicen
yaquitecotzat. Balxatu-çuen bere aho-goçoa lur

guti batequin , hartaz gantçutu - cituen ixaaren beguiac , eta erran - cion : çohaci , garbi - çaitte Siloeco picinan , edo urean. Ur hartarat cen ixa , han garbitu cen , eta ardietfi çuen bifta.

Miracuillu hunec eguin - çuen haro. Ixu hura amoina efque egoten ohi cen templuco athean , beraz hainitcez cen eçagutua. Nihorc ecin finhetç-çeçaqueyen lehen ikhufften çuten ixu hura cela ; ordean bera etcen baratcen erratetic mutdu guciari : leheneco hura bera naiz , ez duçue ceren eguin hortan dudaric gutiena : cioen oraino , altchaturic boça , Jesus çaritçon guiçonac bihurtu - cioela bifta , eta nola hartu - cen hortacotzat. Farifaüec lafter yaquin - çuten cer iragaten - cen. Erakharri - çuten ixu arguitu hura beregana : galdeguin - ciotçoten chehetafun guciac. Larumbata guerthatu - cen Jefufec miracuillu hura eguin - çuen eguna ; eta horra cerc erran - araci cioten farifaü batçuei larumbata beguiratcen etçuena ecin citequeyela Jaincoac egorria ; bertce batçuec berriz , ecin eman cioçoqueten bere buruei guiçon - gaixto batec eguin ahal çeçaquela halaco gauça efpanti - garriric : beraz nor bere guifa , mintço - cen guerthacari handi - hartaz. Galdetu - cioten ixu arguitu berriari cer cioen bifta eman - cioenaz : ihardetfi - çuen : nitaz beçambatean , uzte - dut guiçon hura faindu handi bat dela , Jaincoac egorria dela , eta profeta dela. Farifaüec gaitzethi - çuten ixu arguituaren folafa : etçuten finhetteric eman haren erraneç

tan ; erakharri-çituzten haren burasoac , eta er-
 ran çaroen : hau da çuen seme iXu forthu dela
 dioçuen hura ? Nondic heldu da bada orai
 ikhusten baidu ? Buraso hec farisaiuen beldur çir-
 ren : baçaquiten khendu gogo cituztela tem-
 plutic Jesus eçaguturen çutenac Salbatçailletzar.
 Ihardetsi-çuten hitz labur eta çuhur hautaz : guc
 daquigun gucia da , guiçon hori gure semea
 dela , eta sortcez , ixua cela. Ez daquigu ordean
 nondic heldu den orai ikhusten baidu , ez eta
 nor den beguiac idequi-diotçana. Galde dioço-
 çue berari : badu adinic asqui ; mintça bedi. Yu-
 duec galdetu - cioten , bigarren aldian , iXu iça-
 nari gauçaren arguitafuna , erraten - ciotela :
 mintça hadi guericeric gabe. Baçaquiagu hire
 guiçona bekhatore bat , eta guiçon gaixto bat
 dela. Bertceac ihardetsi - çuen : nic ez daquit
 gaixtoa denez ; bainan badaquit ixua nintcela ,
 eta orai ikhusten-dudala. Galdeguin-cioten , egun-
 daino beçala , nola bihurtu-cion bista. Ixu ohiac
 ihardetsi-cioten : certaco eguiten duçue bethi
 galde bera ? Bacinduquete haren dicipulu iça-
 teco guticiaric ? Horren gaincan yuduec erran-
 cioten : Moyfen dicipuluac gaituc. Baçaquiagu
 Jaincoa Moyfi mintçatu-içan-çayola ; ordean ,
 guiçon hortaz beçambatean , etçaquiagu nor
 den , ez eta nondic atheratcen-den. Ihardetsi-
 çuen iXu arguituac : hauche-da gauça miretsi-
 coa ! Ez daquiçue nor den guiçon hura , eta
 nondic atheratcen-den ; hura bera da bizqui-

tartean ene beguiac idequi-dituena, eta bista eman-darotana. Mundua mundu deino, ez ahal du nihorc entçun içan-dela bat bista lahurtu-dioena ixu forthuari. Nere sendatceco gai içan denac etçuen eguinen eguin duen beçalaco miracuilluric, Jaincoaz egorria ez içaterat.

Farifaüec ecin onetsi-çuten gure ixu arguituaren mintçoa. Arbuyatu-çuten eta khendu templetic hain çuhurqui mintço-cena. Jesufec bat hu-çuen bidearen gainean, eta erran-cion: sinhetsten-duçu Jaincoaren semea baitan? Nor da, Jauna (ihardetsi-çuen bertceac) aiphatcen-duçun Jaincoaren seme hura, ene sinhetstea haren baitan ematecorçat? Jesufec erran-cioen: ikhufi-içan-duçu Jaincoaren semea, eta hura bera da orai mintço-çaitçuna. Ordu hartan guizon hura abiatu-cen oihuz erraten: bai, Jauna, sinhetsten-dut. Eman-cen, ahufpez, Jesufen oinetan, eta adonatu-çuen bere Salbatçaillea beçala.

Ala dohaxu içan-baitcen gure ixua eçagutceaz eguiazco arguia! Cer khar etçuen eracutti bere Salbatçaillearen lorificatceco? Nolaco humiltasunarequin etçuen-adonatu Jesus maitea! Legueco doctorec, bere yaquintasun guciaren erdian, amor eman behar içan-cioten arguitu berriaren çuhurtcia miragarriari. Alferretan arbuyatu, eta khendu-çuten bere balxatic miracuilluz sendatu cen guizon hura; etçuten hartatic gutiago edireten bere ahalqueria haren sentimendu laudagarritan. Aithortu behar da

lanhoa eta humilla den fedea yaquintafun sup-
 herra baino arguituagoa dela. Içan-deçagun,
 güc ere, Jaincoaren araberaco fedea; maita-de-
 çagun güre Salbatçaille adora-garria güre egui-
 azco aita, eta güre gücia beçala; orduic gai-
 ten-seguratuac mundu huntan cer nahi arbujo
 eta laido yaffanic ere, ohorez eta loniaz esta-
 lac içanen-garela eternitate gücian.

XXIX CAPITULUA.

Martha eta Maria. S. Luc. 10.

JESU-Christo, Bethaniaco herritaric iragatean,
 farthu içan-cen Martha bici cen ethean.
 Martha cen Mariaren eta Lazaraen haurridea.
 Jesu-Christoc ohoratcen-cituen bi anaya arreha
 hauc bere estimuaz eta amudioaz. Beguirarte
 hainitz eguin-cirçayon ethe hartan. Martha gü-
 cia khechatua çabillan yatecoen aphaimec,
 eta Maria descanxu çagoen Salbatçaillearen oi-
 netan entçuten haren hitz fainduac. Marthac
 eguin-cioçon Mariaz errecurac Salbatçailleari;
 othoitztu ere çuen mana-cioçon haren lagunt-
 ceaz orduco lanetan. Urrun da nausi dibinoac
 gaitzerfi-baitçuen Mariaren descaixua, eta ha-
 ren entçuteco çuen lehia handia, aiticic lauda-
 tu-çuen hartan, erraterainocoan haren aizpari:
 Martha, Martha, deus-gutic affaldarazten-çatu
 horrela: ez da ceren eguin errecuraric Mariaz.
 Haguitz ungui hartu-da, eta eracurfi-duen çu-

hurteiac içanen-du bere gollardoa. Salbatçailleac
 erçuen-aurkhitcen erratecoric , berac eta haren
 dicipuluec Martha ganic içan-çuten beguitarte
 arrayaz ; bakharric condemnatcen-çuen sobra-
 niazco khechaguneac for-arazten-duen affaldura.
 Irakhatsten-çuen munduco lanic lauda-garrienac
 berac deufere ez direla falbamenduco eguite-
 coaren aldean , eta gauça gucien gainetic behar
 dugula bilhatu gure behin-bethico çoriona.

Farifaiiac erasian çauden bere artean ceren
 Jesus yarri-cen mahainean escuac garbitu gabe.
 Salbatçailleac ikhufiric cer iragaten-cen hequin
 bihotçetan , mintçatu-citçayen çuten hipocri-
 fiaz , eta eracutsten-çuten bere guifaco pre-
 tutafunaz. Çuec , farifaiiac , erran - cioten , uzte
 duçue behar den gucia dela garbi aguertcea cam-
 potic. Hortan çatçate batere loxatu gabe bekha-
 ruec çuen arimetarat dakharzqueten likhixque-
 riez. Çuen bihotçac ekharriac - dire ebatscorat
 eta gaixtaqueria gucietarat ; ordean escuac garbi
 baditutçue , defcanxu bici-çarete. Cer ? Ez da-
 quiçue bada Jaincoa innocentciari eta barneco
 garbitafunari darraicola. Bihotça lohi denean ,
 campoco garbitafuna sepultura churitu baten pare
 dela ? Gucietan çuen obra onez mintço-çarete :
 espanturequin aiphatcen-tutçue çuen barurac ;
 çuen amoinac , çuen itchurazco prestatafuna !
 O ! hipocritac , cer irabazten-duçue bada ber-
 rhutearen achal horrequin ? Guehienerat , gui-
 çonen estimua : horra çuen fari gucia ; eta gau-

ça horren aphurraentzat galtcen-duçue ceruco
errefuma.

Çorigaitz çuentzat , erraten cioten oraino fa-
riñaiçi Salbatçailleac , leyhalqui betherceaz eguin-
bide chumeac hautsten baduçue Jaincoaren le-
guea eguinbide handiagotan , ez balin-baduçue
lagunen alderaco çuentafunic , ez eta Jaincoa-
ren ganaco amudioric. Berhe behar dire , hala
da , eguinbide chumeac , ordean handiec ere
galdetcen-dute gure leyhalkafun gucia.

Çorigaitz çuentzat utzieaz çuen contcientciac
ez deusqueriez affaldateerat , defcanxuqui eguiten
ditutçuen demboran bekhatuic icigarrienac. Ba-
dire guiçon batçu ulitchen iretsteaz ikharatcen-
direnac , hurren herabe ez diren demboran ca-
melu baten iretsterat ; çuec ere hetaric diruri-
çue. Lehenbico urhatfaren ondoan çabiltçate ,
mundu guciac agur eguin-dieçaçuen nahi duçue ;
eta orducotz çuen oihoitz luceen itchuran , ya-
çartcen-dioçue alhargunari eta ume-churtchari ,
eta erortcen-çarete gaixtaqueria gucieran.

Legueco doctorec beretzat hartu-cituzten
Salbatçaillearen hitz fainduac. Damustatuac içan-
ciren. Hetaric batec erran-cion bihilqui Jefusi
azquenaz - goiti desohoratcen gaitutçu gu ere
horrela mintçatceaz. Jefusec etçuen nihor gu-
phidetsten ; ihardetsi-cion legueco doctore hari
urricaltceco cirela hura eta haren lagunac bert-
cei eman nahi içateaz uztarri dorphe bat bere
erriaz ere uqutu nahi etçutena.

Ederrex-deçagun Mariaren çuhurtcia yarratquitcean, gucien gainetic, falbamenduco eguereco handiari. Hura ahal da, bertce gucien artean, artharic guehien galdetceen duena. Eta, eguiaz, cer dire munduco itçuli, ohore eta ontasunac? Cer da gure bicia bera falbamenduco eguerecoaren aldean? Edo behar gare behin bethico dohaxu, edo, behin bethico dohacabe: edo behar gare Jaincoaz, menderen-mende, goçatu ceruan, edo su lametan erre, damnatuen balxan, eternitate gucian. Cer da mundu huntaco bicitceric nahicarazcoena eta dohaxuena? Amets bat berehala funtsitceen-dena. Hillen gare beraz gutien uztean: ordean noraco gare? Cerurat, ala ifernurat? Gogoeta lazgarria! Balimba ceruan nahi gare sarthu! Arren behar dugu maitequi ekharri izpiritutan falbamenduaren orrhoitçapen çuhurra, eta fincatu gure bihotçetan haren ardieçteco lehia kharxuena.

XXX CAPITULUA.

Jesu-Christoc erraten-du funditua igaterat çohala Jerusalemeco hiria, eta mintço-da azquen yudicioaz, Matth. 24.

JESU-Christo templitic atheratecan, hurbildu-citçazcon bere dicipuluac, eta ekharri-nahi içan çuten beguiac artiquitcerattemplu haren edertasunaren gainerat; ordean Sal-

batçailleac erran-cioten bihotz minequin : ikhuf-
 ren-tutçue horiec guciac? Bada, eguiaz mintço
 natçaitçue, ez da gueldituren harria harriaren
 gainean; ez, ez da harri bakhar bat templu
 hortan lurreraco ez denic. Jesu-Christoren er-
 rana içan-cen complitua erromarrac Jerufale-
 mez yabetu-ciren ordu beretic : erran nahi da,
 Salbatçaillea hil ceneric berrogoi urtheen buruan.

Dicipuluec galdeguin-cioten bere nauñi ado-
 ra-garriari, noiz ikhufico-ciren aiphaturic hel-
 du-cen gauça espantigarriac, certaric eçagutu
 beharco cen haren ethortcea mundurat, eta
 noiz içanen-cen mendeen akhabantça. Jesus
 mintçatu-citçayen laburzqui azquen yudicioaren
 aitcinean ikhufi beharco ciren gauça ikharagar-
 riez. Erran-cioten mendeen akhabantça guert-
 haturen-cela Jaincoac egundainotic hartacotz al-
 daratua çaducan egunean. Orduan creatura gu-
 ciac altchaturen-cirela galdetcecotzat creatçail-
 learen bothereaz eta ontasunaz probetchatu et-
 cireneen punimendua. Orduan, cioen Jesusc,
 profeta falsoec eguinen-tuzte munduan eguin-
 ahalac hautetsien ere gal-araztecotzat. Ez da,
 alde gucietaric ikhufico lisçar eta guertlaric bai-
 cen; populuac emanen-dire populuñ contra,
 baquea familiaric desterratua içanen-da. Biciec
 hillac idurico dute; lurra arraillaturen eta ide-
 quiren-da gucietan. Cerua sutan aguerturen-da,
 ez du guehiago içarniaturen. Ospin ihurtçuriec
 ihartofiren-tuzte bazter guciac. Guiçon guciac

yarriren-dire nigar eta marraſquetan. Abereec eguinen-tuzte orrho diren icigarrienac. Horra certaric eçagutuco-duçuen azquen yudicioa hor heldu dela. Orai ikhus-eçaçue nolacoa beharceden bat bederaren ikhara mundu gucia azpicoaz gora itçulia guerthaturen-denean.

Dohaxu içanen-dire (cioen oraino Salbatçailleac) ez dut erran nahi, handiac eta lurreco erregueac, bothereac ecin emanen-diotenaz gueroz laguntçaric den gutiena; bainan yuſtuac eta contciencia defcanxu içanen dutenac ikhufico-duten orduan guiçonaren ſemea hedoi batean ethortcen bothere eta mayeſtate handirequin. Egun ikhara-garri hartan guiçon eta emartequi guciac biztucoc eta aguertucoc-dire yuye adora-garriaren aitecinerat içatecotçat yuyatuac eta entçutecotzat ſententcia bat appellie gabecoa, gure eternitateco çoriona, edo çorigaitça eguinen-duena. Ene aita da bakharra (Jeſus mintçoda bethi) daquiena noiz içanen-den egun laſtima-garri hura: aingueruec berec ez dute egun haren eçagutçaric. Çuetaz beçambatean, eçaitetzela çman muga hura yaquin nahizco çin; bainan hartarat prepara-çaitetzte çuen obraonez, eta bicitce ſainduaz. Yuye ſoberanoac ethorri behar çuenaz gueroz adi-araci gabe cein egunez eta orenez, eguin behar çutela familiacoc aita barec beçala ceina erne bailagoque balaquicer mugaz, edo cein gaüez ethorri gogo duten phoinec haren etcherat, Jeſufec gomendatu-cio.

ten bere dicipuluei leyhalqui bethetceaz bere eguinbideac , erraten-ciotelarie etçutela ceren iguriqui esquer onic guiconetarie , aiticie bereganaturen-çutela heyen arbuyoa ; ordean cerbitçarico-çuten Jainco handia bera içanen-cela hequin gollardoa. Azquenean , Salbatçailleac erran-cioten bere dicipuluei : balin bada nihor çuen balxan , ukho eguiten ez diotenic bere buruari , eta diruen guciei , haina ecin içanenda ene dicipulu ; erraten balu beçala ; alferretan nihor nahico çait yarraiqui , non ez duen lehenic bihotça garbitcen munduaren alderaco yaidura gaixto gucietarie , eta salbamenduari guibelamendu ekhar dioçoqueten gauça gucietarie.

Salbatçailleac , ikhufi-dugun beçala , erran-cioten bere dicipuluei azquen yudicioa uzteberic ethorrigo-cela. Gauça bera erran deçaquegu gure heriotceaz. Ez daquigu noiz hillen garen , ez non , ez nola , laster ala berant ; guc daquiguna da ez dela urhats bat baicic bicie heriotcerat ; ez da bat uzte ez duenic bici berderen biharamuneraino , eta cembatac biharamun hura ikhusten ez dutenac , bet-betan dohacenac mundu huntarie ! Eta cer estatutan ! Halarie ere , bici-gare behinere hil behar ez baguine beçala , edo heriotceco orena gure escueo baguindu beçala. O ! ixumendu auhenda-garria.

XXXI CAPITULUA.

Aberax gaixtoa. Luc. 16.

JESU-Christoc irakhatsten-darocu arbuyatcen aberaxiafunac. Huna hortacotzar ekharicenduen exemplu bat ikharatu behar gaituena. Mintço-da hi guizonen, eta dio hetaric bat higitz aberaxa ceta, gucia bere buruaz hartua, axeguintarat emana, ederqui yauntzia; eta mahain ona çaducana; ordean ondicoz! gogoria pobreen alderat. Bigarren guizona cen, dio Jesu-Christoc, çauriz gucia maldatua, aberax haren athean çatçana, eta haren mahainetic eroricen ciren ogui-paphurren esque çagona: dohaxu oraino içan balu laguntça chume hura hagoan bicitecotzat: ordean dena ere ez citçayon ematen. Eteen aberaxaren etchean axeguintic eta dostatceric baicen; nausi bihotz gogor haren çakhurrec urricalmendu guehiago aguertu-çuten pobreen alderat; ecen noizetic-noizerat limicatcen cituzten haren çauriac.

Horra bi guizon elkhar guti iduriac, bata munduaren arabera, dohaxu bici cena, eta bertcea urricaltceco cena. Ordean ederrex-deçagun Jainaren providencia saindua, eta haren çahurtia mira-garria guerthacari gucietan. Pobre hura hil-cenean gosez eta miseriaz, haren heriotcea preciatua aurkhitu-cen Jaincoaren beguetan: angueruec eraman-çuten haren arina

baquearen eta bozcario gucien ithurburu do-
haxu baterat. Aberaxa ere hil ičan-cen handie-
laster. Ala bertzelacoa ičan baitcen haren he-
riotcea ! Pobrearena çorionezcoa beçain ondi-
cozcoa guerrhatu cen harena. Aberaxaren gor-
phutz guriqui haciac harrac bazcateen çituen
dembora berean, haren arima dohacabea er-
reteen hari-cen su lametan. Aberaxac ikhufi-
çuen, gogoz, Lazara, Abraham Patriatcharen
aldean, defcanxe handi batean, eta goçatcen-
cela orduan arima yustuac mundu huntaric le-
khora, goçatcen-eiren dohaxutafun guciaz.

Aberaxaren bihotz-mina eta desesperamendua
emendatu baicic etciren ikhusteaz Abraham eta
Lazara nalçara gucien erdian, eta bere burua
tormenta icigarritan phulumpatua. Abiate-çitça-
yon Abrahami, nigar eta marraçuetan, ot-
hoitz humil hunen eguiten : aita Abraham,
duçun nitaz urricalmendu futan naçça. Egor-
dieçadaçu Lazara, buzi beçi bere erria urean,
eta aric-beça chorta bat ene miharen gainerat.
Balimba ičan - araciten - dioçu laguntça chume
hau alde gucietaric erreteen hari ðen dohacabe
bati ! Urrun da Abraham erori baitcen Lazaraen
othoiteerarat ; aincic mintçatu - çitçayon hitz
min hautaz : ene semea, orrhoit-çaita azequin-
pean eraman-duçola çure hici gucia, eta La-
zaraç bicitce triste eta nekharu bat eraman
duela. Orai bertcela dire gauçac, haren aldia
da bozcariatceco, eta çurea pairatceco ; ez duçu

ceren iguriqui arinduren darozquitçula çure tormentac; ecin ere eguin-deçaque. Hulaco moldez gare elkhar ganic hastanduac, non nhor ecin baidohaque hemendic çu çaren lekhourat, ez eta ethor hortic luna.

Bederen erran-cion Abrahami aberaxac, helaraz-eçaçu (errequeritcen-çaitut,) Lazara ene aitaren etcherat, ene bortz anayei erraterat cer hersturetan edireten-naicen, hec ere ez ditezcentzat ethor enequin batean su huntan erretcerat. Abrahamec ihardetsi cion: escutan ditute Moyfen eta Profetén liburuac; ez dute bertee deufereen beharric: asqui dute eguitea nausi hec irakhatsten-diotçotenac: entçun betçate, eta salbatuco-dire. Ez, aita Abraham (cioen oraino aberax gaixtoac) ez da asqui çuc dioçuna eguitea. Hel baledi hillen artetic norbait ene hautidetarat, eta erran balioçate cer çorigaitz dagon hequintzat, dudatic batere gabe, yar-litezque ikharan, eta eguin leçaquete penitencia. Enganioan çara (ihardetsi-cion Abrahamec) Moyse eta Profetac entçun nahi ez dituztenec ez luquete finheiste guehiago hil biztu baten erranetan.

Nor dagoque laztu eta ikharatu gabe orhoitcean badela ifernu bat; erran nahi da, su bat Jaincoac bere afferradura sailduan, eta bere bote here guciaren hedaduran biztu içan-duena bekhatoreari yaçarteco, eta haren punitceco! Alaurricaltceco baida anima damnatua! Susco ixat

ondoric gabeco hartan datça phulumpatça : fuz
 dario alde gucieraric , eta haren tormentac oraino
 guehiago emendatcen-dituena da yaquitea ba-
 liatu behar hidean Jaincoac ceruratcecotzat eman-
 cion demboraz , iragan duela dembora preciatu
 hura bere Salbatçaillearen offentfatcen , eta bere
 burua behin bethicotzat galcen.

Non cen , erranen-du arima damnatuac , non
 cen ene adimendua ? Non cen ene buruari çor-
 noen , eta ekharri behar nion amudio çuhurra ?
 Sinhetften-nuen bacela ifernu bat , bekhatu mor-
 tal bakhar bat alqui cela harat condemnatua
 içatecotzat ; eta axeguin iragankhor , eta ohore
 çoro batçuen ondoan ibilli naiz bada ! Jauna-
 ren graciari , contcientciaco boz ichillari , abifü
 eta exemplu falba-garriei ; hitz batez , ukho
 eguin-diotet bada cerurat hel-araz nintçaquete-
 yen laguntça guciei !

Erre behar içatea ifernuco çolan munduan
 oren iragaten den beçambat mendeez , hainitz
 laite , eta iraupen hunec baluque certaz yar-
 araz bat bedera ikhara handienez : cer içanen
 da bada erre beharco denean fü lametan ixasoan
 ur çorta , udan , haritzetan hosto , eta lurrean
 hare izpi beçambat milla million mendez ! Cer
 diot ? Cer dire hauc guciac eternitatearen aldean ?
 Deusere. Urtheac , millionca , iraganen-diren bu-
 ruan , egundaino beçala , hafi beharco da ber-
 riz erretcen.

O ! çuec eguia erdira-garri hauc iracurcen

eta entçuten ditutçuenac, farthuco ahal çarete çuen baitan; urrunduco ahal çarete iñeruar daraman bide gaixtoic; alcharuren ahal ditutçue çuen bihotz erorjac Jainco maitea-gana, gaçatecoizat, eternitate gucian, anima hautetzentzat aldaratua den ceruco çorionaz.

XXXII CAPITULUA.

Nolacoa den Ebanyelioaren araberaco pobreciaren gollardoa. Matth. 19.

APOSTOLUEC eçagutu-çuten Jefusen eranetarie dohaxu tirela beffarcatu baitçuten ebanyelioaren araberaco pobrecia; horta terçatic Yaun-doni Petric galdeguin-cion bere eta bere apostolu laguneen icenean: nauha, ikhusten-duçu guciez gabetu-garela nahiz çuri yarraiqui, eta bici çure abitu çuhur eta exempluen arabera. Ordean cer behar dugu iguriqui gollardotzat?

Çuen faria (ihardetsi-çuen Jefusec) handia, eta iguriqui ahal deçaqueçuen baino handiagoa içanen-da. Behinic-behin, eguinen-dut lurreco nacione guciez eliča bat; eta hanc eguinen-due ne populua eta ene primnça; Israelgo hamabi tribuec orai arteraino eguin içan-duten beçala, eta çuec içanen-çarete nacione hec gucien yu yarçailleac. Hil gucieac biztueco-diren egun hanc hartan, ikhufiren-da orai çuen iduricoa çaitçueç guçon hura mayestatez gairdi eguina, bere lo

ñaren tronuan yarría, eta ekhartcen-duela bat-
bederaren behin bethico çorionaren, edo çori-
gantzaren sententzia.

Yuyamendu lazgarri hura emanen-denean,
içanen-dire çuentzat yar-lekhuac ceruan. Yar-
raiqui içan-çaizquidate, ene lehenbico minif-
tro içan-çarete, çuen da beraz içan-çaitetzen
ene aldean yarríac nic beçala çuec ere condemna
detçatçueniçat çuen hitzac entçun nahi içan ez
dituztenac, eta bere buruen galtcerat hari içan-
ditenac.

Cuen gollardoa ez darça bakharric erranic
heldu naicenetan. Ez duçue, çuen pobrecia gu-
ciaren erdian, deusèren escaleic içanen mundu
kuntan berean. Ene hitzean aurkhituco-naute
bere ontasunac eta bere ahaideac utcico-dituzte-
nec ene ohoretan, eta helteceotzat ebanyelioac
manatcen-duen perfeccionerat. Bai (Jesu-Christo
mintço-da bethi) saristaturen-ditut mundu hun-
taric beretic bere etcheac, edo bere anayac,
edo bere burasoac, edo bere emazteac, edo
bere umeac, edo bere lurrac utciric, niri yar-
raiquiren çaiçquidanac. Halacoer emanen-diotet
utci-duqueten baimo ehunetan ontasun guchiago.
Emanen-diotet oraino nahi beçambat luguntza
aitcinatcecoztat berthutean; berriz izpintuco eta
bihotceco baque goço bat haragurac, odolac,
mundu guciac ere eramanen ez diotena; ait-
ciric bethi berequin içanen-dute baque maita-
garri hura bere pobrecia dohaxuan, ceinac itçult-

cen baiditu axecabea axeguinatarat, eta bidegabea irabacitarat.

Gauça guciei ukho eguinen diotenec niri yarraquitcecotzat iguriqui behar dute (dio oraino Jeshu-Christoc) bertce fagore bat infinituqui precitua: hillen dire sailduen heriotceaz, eta bicitce labur, eta laceriez bethea den huntaric lekhora, ardietsiren-dute behin bethico dohaxutafuna.

Deufere çucenagoric nola norc bere ahaideen maitatcea. Jaincoac manatcen ere darocu hala eguiteaz; ordean erraten-darocu, dembora berrean, ukho eguiten ez dioenac haraguiari, odolari eta bere buruari, bakharric hari yarraquitceco, ez duela ceren uzte içan haren dicipuladela. Deufere hitz hauc baino claragoric; ordean nola onhersten-ditugu? Salbatçaillearen naharen eta manuaren arabera bici othe gara! Ez da eguia, ascoran ekharriagoac garela, gure conscientciaren bidegabeteran bada ere, yarraquitceerat ahaidei, adisquidei, hitz batez, munduari ecen ez gure Salbatçaille adora-garriari? Orbedugu bada martirec etçuten ebanyelio bat, heceçagutcen etçuten bertce bide bat cerurat heltecotzat! Ez, ez, legue bera dugu bethetceco, bide bera hartceco; beraz naufi beraren dicipula içatecotzat, hec beçala utci behar dugu, bihotcez, mundua, eta bilharu, gauça gucien gainenic, gure falbamendua.

XXXIII CAPITULUA.

Bere languilleac pagatcen-dituen familiaco aitarren parabola. Matth. 19.

JESU-Christoc condemnatu-çuenean ontafunen alderaco yaidura sobraniazcoa, eta altchatu bihotzezco pobrecia, erran içan-çuen, hainitzac dire lehenac direneen artean azquen içanen-direnac, eta azquen direneen artean hainitzac dire orobat lehenbico guerthaturen direnac. Sententcia laburra; ordean hainitz çakharquena: irakhausten-çuen ilhumbean bici diren, eta munduaz arbuyatuac diren arima Jaincotiarrac içanen direla, egun batez, ceruan ohoratuac, eta loriaz estaliac.

Jaincoac erraten-darocu haren cerbitçuan dembora lucia daramatenac ez direla behi guehiago altchatuac ceruan arte laburrez cerbitçatcen duquetenac baino. Bihotçaren ondoan dabilha. Arraiquiago behatcen-dio haren ganat bertiro, ordean cin-cinez itçultcen-denari, ecenez aspaldion, ordean khar guirequin yarraiquitcen çayon arimari. Maitatua denaren eredura, du-saristatcen. Ematen-du eguia hau argui çahalerat comparacione huntaz: emoçue (dio Jesu-Christoc) çuen izpirituari ikhusten-duçuela familiaco aita bat bere ethetic atheratcen arguitu orduco mahaxtiçain-quetarat, eta aurkhitcen-dituela. Aguintcen dio hetaric bacotchari

eguneco cornadu bat diru, eta egortcen-diru bere mahaxtirat. Beldurtez erçuen languillericafqui, eta nahiz guehiago, badoha hameca ornetaco mugan lehenbicoac bathu-cituen lekhu bererat; han aurquitcen-ditu cembeit alfer çadenac. Erraten-diote: cerraco daramaçue egun offoa alferterian? Iherdetfi-cioten: nihote ez gaitu-galdeguin lanerat. Horren gainean, nauñac erran-cioten: nic emanen-daro çuet lana, çohazte ene mahaxtirat, eta içanen-duçue çuen fari ona.

Languille hec etciren guciac orobat nekhatu: ikhufia den beçala, batçu bertceac baino guehiago eguin behar içan-ciren, halaric ere fari bera içan cen gucienizat. Sarthu-ceneaniguzquia, familiaco aitac manatu-cioen haren ontafuneen artha çaducanari bil-arazteaz languilleac, eta hei emateaz irabaci-çutena, haffinic azçuen ethorritaric manu hau complitua içan-cen. Hurbildu ciren berantenic ethorriac, eta içan-çuten cornada hana; lehenbici ethorriec fari hobeaz iguriquitcen çuten, abiatu-cirelacotzat lanean arguitu orduco: errencuratu ciren familiaco aitaz ez guehiago fariñtatceaz hequin lana. Etciren baratcen bere artean craftetic. Hetaric bat mintçanu-citçayon nabarbenqui, bere eta bere laguneen icenean, familiaco aitari, erraten-cioela: gutaz noizbait ethorri-dire guiçon hauc lanerat, oren bat eman duçquete lanean, eta orañço, arraxeco frescuran, eta gu nekhatu içan

gara, egun offo batez : guchiago dena , iguz-
quiaren minenean ; bada cer ikhufi heyen lane-
tic gurerat ; bizquitartean ematen dioçute guri
beçambat. Non da adimendua ? Non da çucen-
tafuna ?

Familiaco aitac ihardetsi-cion languille nabar-
ben hari : ene adisquidea, ez darotçut eguiten
bidegaberie. Ematen-çaitçu çor çaitçun eguneco
irabacia ; ez da eguia ez darotçudala guehiago-
corie agundu ? Har-eçaçu beraz çor çaitçuna,
eta bihur-çaitte çure etcherat. Baldin eman nahi
badiot çuri beçambat azquenic ethorriari , egui-
ten-darotçut hortan bidegaberie ? Ez dut ene
ontafuna neure escuco ? Ez naiz bada naufi
hartaz nahi dudana eguitecotzat ? Becachtu be-
har çaitco bada çure lagunaren onari cehorrec
calerie ez duçun demboran ?

Ez ahal da estatu caltèkhorragorie falbamen-
ducotzat nola epheltafuna. Arima ephelac ihes
eguien-dio, nahi dut, bekhatu mortalari. Or-
dean ala errechqui erortcen bai-da mortalac et-
çaitcon gaixquitan ! Haren othoitçac, meça ent-
çuteac, cofessio, communionec barneco goço-
tafunic gabe, kharric eta fruitaric gabe guer-
thatcen-dire. Arima ephelac ez du berthutean
aitcinatceco lehiarie. Afqui çayo huts handitan
ez erortcea. Gaitzetsten ohi ditu presuna Jain-
cotiarrac aurkhitcen - duelacotzat bere ahalque-
ria, eta condemnamendua halacoen bicitec faindu
eta exemplu ederretan, lakhetago du bera be-

çalacoequin, diot, guiriztino bere Salbatçaillea erdizca baicic maite ez dutenequin.

Arima ephelac ez du hurren eçagutcen bere hirriscu ikhara-garria; nola beraz atheraco-da handic? Ez du lucero beguiratcen bekhamen alderaco higuntça çuhutra: emequi-emequi, galtcen ohi du contcientciaren minberatafuna; hastean, haren barnea affaldatcen-çuen gaixquiac ez du guchiago cantitcen ere. Uzien-din nausitcerat bere bihotcean yelosia, orguillera eta lagunaren alderaco horztafuna. Behatcen-dio Jesu-Christoren uztarri arin eta ezitari uztari pissu eta dorphe bati beçala: cer guerthatcen da azquenean? Arima ephela largatcen-da cer nahi gaixtaquerietarat. Munduan bekhatoretzat eçagutua dena baino areagoa da arima ephela; eta horra cerc erran-arazten-dioen Jesu-Christori hobe dela offoqui hotça içatea haren cerbitçuan eçon-ez ephela. Bai, bekhatore handi bat lasterrago itçuliren-da Jaincoa ganat arima ephel bat baino. Ikhusten-dire ascotan gaixtaguin handienac bere baitan sartcen, penitencia eguiten; ordean guiriztino ephel hainitz ikhusten othe dugu finqui eta kharxuqui lothcen bere salbamentuari.

XXXIV CAPITULUA.

Jesus badoha Yerufalemerat ichillic beçala, eta aguertcen-da templuan. Joan. c. 7.

JESUS yoantcen Galileatic Yerufalemerat : Jetçuen nihor berequin eraman hiri hartarat. Haren ospea hedatua-cen inguru hetarat : mundu gucia hartaz mintço-cen. Abiatu-ciren haren ondoan ; ordean ecinaurkhitu-çuten. Guciac et-ciren orobat mintço Salbatçailleaz : batçuec haren alde ciren, laudatcen-çuten, faindutzat ere çaducaten : bertce batçuec çaducaten gaixtaguin eta munduaren enganatçailletzat ; hartaz gaixqui mintço cirenec bere artean cituzten bere solafac ; etciren aufartatcen agueriqui gaixquiric erraterat yuduen heldur cirelacotzat. Jesus farthu-ican cen laster templuan, eta beregana-çuen gucien admiracionea, azquenaz-goiti bere exa-yeena ere : batac bertceari galdetcen-cion espanturequin : guiçon hori nola eguin othe da bada horren yaquina egandaino naufric ičan gabe ?

Jesufec erran-cioten çuhurtcia handirequin predicatcen-cioten doctrina etcela harena ; bainan haren aitarena, harc egorria-cela doctrina hura hei irakhatsterat ; bere baitaric mintço-denac, eta ez, eman ičan-çaizcon arguien arabera, bakharric bere burua bilhatcen-duela ; ordean bere naufiaren ohoratceco, eta haren icenean

predicatcen-duena eguiaz mintço dela , eta gauça gucietan çucentafuna bilhatcen-duela.

Ez dut-miretsten (cioen Jefufec) ez balin haçarete predicatcen darozquitçuedan eguien arabera bici , ez duçuenaz gueroz beguiratu Moyfen , erran nahi da , çuen buruçaguitzat ecaguitcen cindutenaren leguea. Urrun-da beguiratu-baiduçue legue çuhur hura , aircitic hanc debeatcen-darotçuen eguiten duçue. Manatcen-darotçue innocenten alde yartceaz , eta çuec , hequin alde yarri behar bidean , yaçarri nahi dioçue. Comprenitcen bide duçue cer erran nahi dudan ; ikhusten-duçue beraz çuen barnaco chede gaixtoaz mintço - naicela. Ez naiz deufetaz hobendun , ez duçue nitaz erratecoric ; halaric ere , ni hil-araci nahiz çabiltçate. Cer eguin - darotçuet bada ? Cergatic eraman nahi darotaçue bicia ? Funxean , badaquit cerc ematen-çaituzten hortan : gabetu nahi nauçue biciaz , ceren eguin içan-dudan çuen beguietan gauça bat legueac , çuen arabera , debeatcen-çuen : fendatu-içandut paralitico bat , manatu-içan-diot ibiltceaz , bere ohea hartceaz , eta berequin etcherat eramateaz ; eta hauc guciac larumbat egun-cara eguin içan-ditut.

Jefufec erran-cioten bere exayei asco gauça irakharstecotzat etçuela behintzat eguin gaixquiric den gutiena paralitico hura larumbatarequin fendatceaz , aircitic obra on bat eguin-çuela. Gauça bat dut (cioen oraino Jefufec) çuei go-

mendatececo : norbait yuyatu nahi duçuenear, ez beha presunari, bainan bakharric arraçoinari eta çuentasunari. Hunela eguiten-baduçe, cer nahi defgustu eta urruntasun duqueçuen nor baiten alderat, ez duçe condemnatuco haren accionea non ez den berenaz condemna-garria.

Jesufec predicatu-içan-cituen milla gauça eder eta miragarri, asqui behar citrenac haren saindu-tauna eta Jaincotasuna eçagut-araztecotzat. Ur-run da ordean funtzi araci baitcituen haren bi-ciari nahi cioteneen izpiritutaco ilhumbeac, eta escuratu-baitcituen hequin hihotzac; yarri-ci-ren egundaino baino herra eta errabia handia-gotan : etçuten bertce gogoric baicic nota har-turen-ciren hartaz yabetceco. Ordu hartan Jesus sobera ungui cen beguiratua escuric eçartcecot-zat haren gainerat. Etcen nihor atrebitu haren hartcerat : etcen alabainan oraino ethorria berac bere burua exayeen escutarat largatu nahico çuen muga. Hargatic, populuac axeguinequin ent-çuten-çuen Salbatçaillea bere predicutan. Içan ere cen cembait bere finhetstea haren baitan eman-çutenac, ciotelaric bere artean : uzte-du-çe bada Messias ethorrico-denean guiçon hunes baino miracuillu guehiago eguinen-duela?

Yuduec ikhusten - cituzten Salbatçailleac he-quin beguietan obratcen-cituen miracuillu han-diac, halaric ere etçuten - eçagutcen bere erre-guetçat, bere yabetzat iguriquitcen çuten Mes-sialtzat. Ixumendu auhenda-garria! Guirizinoec

berrec nola eçagutcen-dute bere Salbatçaille ad-
ragarria ? Haren eçagutcea othe da bada haren
manu fainduen hautstea ? Aita amulxu hura mai-
tatu behar bidean , hotztafunic baicen haren al-
derat ez aguertcea ? Munduaren iduriz , pres-
tuqui bici direnec berrec behar den beçala eça-
gutcen othe dute Jesus maitea ? Mereci othe
dute haren dicipuluen icena ekhartcea ? Orrhoit-
gaiten Salbatçailleac cer eguin duen gure fago-
retan , eta haf-gaiten haren hobequi eçagutcen
eta kharxuquiago maitatcen.

XXXV CAPITULUA.

Jesu-Christoc bitz-arazten-du Lazara. Yaun. 11.

JESUSEC obratu - cituen miracuillu gucietarie
Jharrabots guehien eguin - çuena , erran daite
Lazaraen biztea ahal cela.

Lazara cen guiçon bat yuduec ohoratcen-
çutena ; Bethania deithua cen , eta Yudeatic
hurbil cen herri batean bici cen bere arreba
Martha eta Mariarequin. Jefusec içan-çuen be-
hin baino guehiagotan hainitz beguitarte Laza-
raen etchean ; arraitafunequin behatcen-cion fa-
milia faindu hari. Lazara erori-içan-cen eritasun
handi batean , haren arrebac lehiatu-ciren egort-
cerat mandatari bar Jesus ganat , erraterat eritu-
cela harc maite-çuena. Salbatçailleac berri hau
entçun - çuenean , ihardetsi - çuen eritasun hura
etcela heriotcerat çaramana , bainan cela-ethor-

ria Jaincoaren ohoratceco eta Jaincoaren semea lorificatceco. Salbatçaillea etcen , bi egun hetan , bere lekhitic alderatu. Bi egun hec iragan cirenear , erran - cioten bere dicipuluei : bihurtze Yudearat. Dicipuluec ihardetsi-cioten : cer ? Nausia , ez du dembora guti baicic yudeec harricatu nahi cintuztela , eta nahi çara bada bihurtu çure biciari nahi dioten yendeen arerat ? Jefusec irakhatfi - cioten nihorc ecin eguin - cioçoquela gaixquiric non etçuen berac nahi. Ondoan , erran - cioten : lo datça Lazara gure adisquidea. Banhoa haren iratçartcerat. Jefusec loaren icena ematen-cion Lazaraen heriotceari , ceren hain errech baitcen harentzat hil baten biztea nola bicia den , eta lotan datçan guiçon baten iratçartcea. Azquenean , erran-cioten garbiqui : hil-da Lazara , eta axeguin-dut çuen gatic ez bainaiz han guerthatu , çuen fedea perferagoa içan-dadintzat.

Baçuen laü egun Lazara ehortcia cela Salbatçaillea Bethaniarat cenean. Nola lekhu hura hurbil baitcen Jerufalemetic , ethorri-ciren hiri hartaric yendeac Martha eta Maria consolatcerat bere anayaren heriotceaz. Marthac entçun-çueneco Jesus heldu-cela , athera - citçayon bidera nigar eta marraçquetan : erran-cion : *Jauna , çu hemen içaterat , ene anaya etcen hillen ; bainan badaquit botherexua çarela , eta horrec eguitendu ene consolamendua.* Jefusec ihardetsi-cion : çure anaya biztua-da. Badaquit , cioen Marthac,

bizturen dela azquen yudicioco egunean. Ni
 naiz (ihardetsi - çuen Jefusec) biztea eta bicia
 bera , ene baitan finhetstea duena biciren - da ,
 hilla balitz ere : eta norc ere baidu ene baitan
 bere finhetstea, eta hura ez da berhicotzat hillen.
 Sinhetsten - tutçu eguia hauc ? Marthac erran-
 çuen : *bai , Jauna , finhetsten - duc çu çarala*
Christo, Jainco biciaren semea, mundurat ethorria
 Martha , hitz hauc erran eta , yoantcen lehian
 Maria bere aizpa ganat , eta erran-cion behari-
 rat : nausia ethorria-da , çure galdea du. Maria
 altchatu-cen berehala bere lekhitic , eta eguin-
 çuen bide Marthac Jesus bathu-çuen toquirat ;
 yarraiqui - citçaizcon bere etheco guciac uzrez
 nigar eguiterat çohan bere anayaren hobiaren
 gainerat.

Mariac ikhufi-çuenean Salbatçaillea , artiqui-
 çuen bere burua haren oinetarat , eta erran-
 cion nigarrez : Jauna , çu hemen içaterat , ene
 anaya etcen hillen. Bi aizpa heyen nigarrec eta
 han aurkhiten - ciren yuduenec uquitu - çuten
 Salbatçaillea nigarrez abiatcerainocoan. Yuduec
 hori ikhufi - çutenean , erran cioten elkharri :
 cembat maite-çuen ! Salbatçailleac yaquin nahi
 içan-çuen non ehorteçi-çuten Lazara. Erran ci-
 çayonean non , yoantcen lekhu hartarat , eta
 altcharaci-çuen hobiaren gaineco harti handia.
 Marthac erran-cion : Jauna , badu laii egun ehort-
 cia dela , beraz uffaindua behar da. Salbatçail-
 leac ihardetsi - çion : ez darotçut nic erran liti-

herstea duenac ikhufiren-duela Jaincoa lorifica-
tua ? Eman-cen othoitcean , eta eguin-çueneari
bere othoitça , erran-cituen hitz hauc : *Lazara*
altcha-çaitte hortie. Berehala hilla biztu eta alt-
chatu-cen han ciren gucien beguietan , eta ehort-
ci-çuten plantan ; erran nahi da , escuac eta çan-
goac estecatuac , eta bifaya oihal batez estalia.
Norc egundaino ikhufi - çuen halaco gauça es-
panta-garric ? Hartceco ahal cen miracuillu
hartaric Jesu-Christo Jaincoaren semea cela , eta
iguriquia cen Messia hura bera !

Lazaraen bizteac irakharsten-darocu bekhatoreari , egun guciez , guertharçen-çayoena loth-
cen-cayonean salbamenduari. Jesu-Christo hur-
biltcen-çayo berice-orduz Lazarari beçala ; bere
ganatcen-du bere gracia sainduaren gantçuduraz.
Oihuz dagoco bere ministroen ahoz , erraten
dioela ilquitceaz bekhatuen thombatic : ematen-
diote bere ministroei bothere gucia libratcecot-
zat bekhatorea exai-gaixtoarequin amarratua da-
ducaten lokharri boriitzenetari. Lazara bizteco
aitcinean eguin ciren nigar eta othoitzecc erraten-
darocute ez dela halaco çorigaitzie nola arimaco
bicia galtcea , eta nekhe dela bekhatore bat Jain-
coa ganat itçul-araztea , guciz aspaldion bekha-
totan ehortcia badago. Ordean cer nahi gaitz-
tasun daiten conberfioneco obra handian , ez
da ceren behin ere etsitu salbamenduaz : Jauna-
ren misericordiac hedatcen-darocu escu amulxu
eta botherexu bat ; celhaitcen-diru bide guciac ,

eta ematen-darocu errechtafun maita-garri bat
heltcecotzat ceruco errefuma dohaxurat.

XXXVI CAPITULUA.

*Yuduac biltcen - dire yaquitecotzat cer equinen-
duten Salbatçailleaz, eta deliberatcen-dute ha-
ren hil-arazterat. Yaun-doni Yaun. c. 11. &c.*

LAZARAEN biztea cen miracuillu bici bat ha-
cotchac, bere beguiz, ikhusten-çuena. Eri-
cen Yerufaleme gucian Jesusen alderaco laudo-
rioric baicen. Handic harat Messia deithcen-çuten;
errech cen haren Messiafizat hartcea eta eça-
gutcea. Ordean farisaüec eta scribez alferretan
ikhusten-çuten Jesus cela eguiazco Messia,
profeteen erranac haren baitan complitcen-
cirela, miracuilluac berac mintço - cirela; hauc
gucien erdian, asqui çoroac guerthatu-ciren ut-
recotzat bere buruac ixutcerat. Yelofia eta herri
naufitu-ciren hequin bihotceran. Hartu-çuten
chedea gal-arazteco Jaincotafunaren seinale gu-
ciac ematen-cituena: huna farisaüen eta scribez
arraçoinamendu auhenda-garria.

Guiçon hunec dio garbiqui Jaincoaren semea
dela, Christo dela, Messia dela: eguia hau ar-
guitarat ematecotzat, obratcen-ditu, Jainco be-
re aitaren icenean, miracuilluric espana-garri-
nac, bitz-arazteraincoan lurraren barnean lau egu-
nez egon diren eta ustelduac diren gorphutçac.
Ez bagare hartaz yabecen, naufitu beçala çaiç-

quigun erromarrac beretuco-gaituzte alde bate-
 rat. Yabeturen-dire hiri huntaz, eta defeguin-
 dute gure populu gucia. Caïfa çaritçon, urthe
 hartaco aphez-handiac, erran-çaroen farifaüei eta
 scribei: ez duçue bada ikhusten balimba hobe
 dela çuentzat guiçon bakhar bat hil-dadin, ecen-
 ez populu gucia içan-dadin galdua? Guçiac erori-
 ciren Caïfaren erranetarar. Ördü beretic hartu-
 çuten Jesus hil arazteco chede icigarria; eman
 ere cituzten, ichillic, bere manuac hartaz ya-
 betceco non nahi den guertha-çadin. Etcen deu-
 fere gorderic Salbatçaillearentzat; baçaquien gau-
 ça guçien berri; ordean immolatua içateco mu-
 ga etcen oraino ethorria. Etcen guehiago aguer-
 tu munduaren arterat. Hedatu-cen Ephremgo
 hirirat, eta han egon cen bi ilhabetez bere
 apostoluequin.

Yuduen bazcoac hurbilduac-ciren, bainan
 Salbatçailleac etçuen Yerufalemerat heltceco le-
 hiaric. Hiri hartara lehenic yoan-cirenac bezta
 handi haren celebratcerat içan-ciren-miretñac
 Jesus ez han edireteaz: ibilhi-ciren haren on-
 doan, eta etçutenean templuan ere ikhufi, el-
 kharrri erran-cioten: nondic heldu-da bada ez
 bai-da hemen? Cerc debeatcen-duçue bada
 hunat ethortcetic? Yelofia cruelac, eta bere
 chede gaixtoa lehen-bai-lehen complitceco hir-
 rixac hunela mintçarazten-cituen passioneac
 ixuteen-cituen guiçon çoratu hec. Nola, heyen
 arabera, Salbatçailleac berantcen-baitçuen,

manatu-cioten haren berri ahal çaquiten guciel errateaz non cen , nahiz hartaz yabetu. Hambat lehiarequin bilhatcen-çutena aguertu-çirçayoten , uztecabean , eta bere nahitarat. Haren baitan-seinalatcen - ciren defcanxuac eta bozearioac ematen-çuten eçagutçarat hec hura hil-arazteco baino , berac bere hicia guçonon salbatcecotzat emateco oraino khar handiagoa çuela.

Samariaco bazterretan gaindi iragan-cen Salbatçaillea Yerufalemeracoan. Yuduen alderaco samaritarren herrakhundea hain cen handia non ez baitçuten nahi içan utci Salbatçaillea herri batean fartcerat , eta hori , ceren çohan Yerufalemerat. Zebederen bi femeeç Yacobec eta Joannesec minqui hartu-çuten bere naufiari eguiten-cioten idoya : erran ere bacioten : nahi duçu , Yauna , yauts-araz deçagun ceruco tua yende hauc funditcecotzat eguiten - darotçuten idoyaren punimendutan ? Salbatçailleac ihardetsi-cioten : ez daquiçue nolacoa den çuen accionetan içan behar duçuen chedea. Guçonaren femea ez da bicia eramaterat ethortia , bainan haren ematerat. Ez da-ethorri bekhatoreen gal-araterat , bainan heyen salbatcerat eta misericordia hei eguiterat : yaquin-eçaçue beraz misericordia nahi dudala , eta ez mendecua. Jesus yarraiquitçayon bere bideari , eta etçuen beltçuri bera aurkhitu bertce herri baterat cenean.

Salbatçailleac irakhatsten-darocu bere exemplu saindu eta miragatriaz gaitzersten-duela khar biciegua

bicieguia eta dorpheguia, haren beraren alde-
 raco kharrac ere, caritatea ičan behar duela as-
 sentutzat. Ez ahal da eztitafuna baino berthute
 maitagarriagoric. Hari ohi datcheizco bihotceco
 baque goçoa, eta garbitafun preciatua. Ez da
 passione muthiriric eztitafunac cebatzen ez due-
 nic, izpiritu minduric malfotafunerat erakhart-
 cen ez duenic, bihotz gogorric hautsten ez due-
 nic; ez da oraino bekhatore errebelaturic ezti-
 tafunac emequi-emequi, ceñuco bidean sar-
 arazten ez duenic.

Eztitafunic gabeco zeloa faltsoa da, eta gaix-
 qui erreguelatua. Ez da beraz miresteco baldin
 Salbatçaillea ez bacen erori here dicipuluen na-
 hirat; ez balinbaçuen-laudatu ceruticaco fu ba-
 tec fundi-cetçan haren alderat huts eguin çute-
 nac. Ochala eztitafuna balitz hedatua familie-
 tarat eta lekhu gucietarat! Gudu eta liscar gu-
 tiago ikhus laite gure artean: bertcelaco amu-
 dioa guinducque elkharrentzat. Cer fruitu nahi-
 carazco! Cer baque dohaxu ez guinduzque gure
 bihotcetan! Erran-daite eztitafuna dela berthute
 bat Salbatçailleac beregainqui onhersten-duena.
 Etçayo asqui berthute hura gomendatcea, bera
 aguertzen-da gure naufizat eta exemplutzat:
discite à me, &c. Cerbait gatic ezti eta olhe
 ičan-dire Jesu-Christoren dicipulu guciac.

O! Jesus, eztitafuna bera çatena, eguiçu
 ikhas-deçadan çure escola sainduan ezti eta hu-
 mil içaten. Ekharria-naiz çure exemplu salba-

garriaz probetcharcerat. Utei nahi ditut concientciaren affaldarazteco baicic ez diren doctaphetafun eta khechadura guciac. Nahi natçaitçu yarraiqui leyhaltafun handienarequin. Bai, ene Salbatçaille ezti eta amulxua, çure dicipulu içan nahi naiz, eta emanen-dut eçagutcerat hala naicela nere eztitafunaz eta humilitafunaz.

XXXVII CAPITULUA.

Jesu-Christo mintço-da bere heriotceaz, eta haren passionean ikhusteco-ciren gaucez. S. Marth. 20.

ETCIREN-aurkhitzen apostoluen bihotcetan Jesu-Christo baitan agueri ciren descaxu eta bozcario berac. Bere nausia galtceco beldurac çaurthcen-cituen hequin barneac axecaberico minenaz. Salbatçailleac altchatu cituen hequin gogo eroriac : hartu-cituen bazterrerat, eta erran-cioten : ene haur maiteac, hel-gaiten, azquenean, Yerufalemerat : han behar dire compiitu profetec guiçonaren semeaz erran içan-dituztenac. Libraturen-dute apheceen printceen, eta legueco nausien escutarat. Condemnatures-dute heriotcerat ; burlaturen - dire hartaz ; içanen-da açotatua eta thuz estalia. Ecin erran beçambat arbuyorequin yaçarriren diotenean, hilaraciren-dute. Lehen-ere erran-içan-darozquitçuet, behin baino guehiagotan, gauça hanc berac, nahiz yaquin-deçaçuen deufere etçaitala guerthatuco aircinetic nehorrec ikhusten ez du-

danic, eta ene garic urrun ez neçaqueyenic. Pairatcen balin badut, nere nahitarat eguinen-
dut, eta ene aitaren gogara; ecen heriotceric
laidoxuenaren gostuz nahi ditu erosi guizon
guciac.

Salbatçailleac erran çaroen apostoluei lorios
bizruco-cela gurutcean hillen cenetic hirugarren
egunean. Haren heriotceac ercituela beraz behar
affaldaraci. Haren erran guciac complitcen ikhuf-
teac eçagut-araciren ciotela haren Jaincotafuna.
Jesu-Christoren dicipuluec etçuten oraino ikhafi
gurutcea maitatcen. Min citçayen entçutea bere
nausia bere heriotceaz mintçatcen. Haren hitzac
nekhez sartcen-ciren hequin izpirituan. Ohore
gofleac ciren, eta bertceez gorago alchatu na-
hiac. Horra ter garic Zebederen bi semec, Ya-
cobec eta Yoannesec, othoiztu-çuten bere ama
galdetceaz Salbatçailleari gracia bat eracutsterat
ematen-çuen bertceac baino gorago içan na-
hizo çuten guticia.

Ama hura hurbildu - citçayon Salbatçailleari;
adoratu - çuen errespecturequin, eta othoiztu-
çuen onhersteaz galde-cioçon gracia bat. Salbat-
çailleac etçuen (urrun da) hartaric guibelatu.
Emazte hura hasi-cen mintçateen trebequi eta
fidantcia handirequin hitz hautaz: bagare hirur
çure garic gracia bat nahi guindueyenc, eta
damu min bat guindue haren ez ardiertceaz.
Cec da (ihardetsi-cion Salbatçailleac) çuc gal-
detcen duçuna? Cec da nic eguin ahal deçaque-

dana çuretzat eta çure umeentzat? Orduan buraso hanc aithortu-çuen garbiqui, ahalquerequin bacen ere, haren semeen nahia citequeyela içate, egun batez, yarriac haren errefuman, bata efcuineco aldean, eta bertcea ezquerrecoan. Mana-çaçu hala guertha dadin, eta emaçu çure hitza çure lorian içanen-çarenean, eçarrirenditurçula çure bi faihetsetan, bertce dicipuluac baino gorago.

Jesufec ikhusten-çuen amacaraco amudioac hala mintçarazten-çuela emaztequi hura. Etcion deufere ihardetsi; ordean erran-cioten ezitalun eta amulxutasunequin Yacoberi eta Yoannefi: ez daquiçue cer galdetcen-duçuen; ene errefuma ez da çuec uzte-duçuen beçalacoa. Fago-reac ez darama nihor harat, bainan bakharic merecimenduac. Baduçue bada asqui animo edateco nic lehenic edanen-dudan khalitz khaxetic, eta bathayatuac içateco çuen odolean, ni neurean içanen-naicen beçala? Nola bi dicipulu hec amudio kharxu bat baitçuten bere naufiaren alderat, ihardetsi-cioten fermuqui ekharriac-cirela cer nahi pairatcerat haren ohoretan, eta haren cerbitçatcerat. Orduan Salbatçailleac aguindu-cioten haren soffricarietan partale direnentzat aldaratua daducan khoroa; ez ordean bertcez gorago içateco galdetcen-çuten ohorea. Bai (erran-cioten naufi divinoac) edanen-duçue ene khalitza, eta içanen-çarete ni beçala bathayatuac; bainan, haren errefuman galdet-

cen-çuten herruncaz beçambatean, utci behar cela gauça Jaincoaren nahirat.

Bertce hamar apostoluec gaitzetfi-çuten bere bi laguneen galdea: abiatu ere ciren erauntfian. Jefusec deithu-cituen bere gana guciac; eguin-cioten predicu mira-garri bat gucien izpituac eta bihotçac defcanxuan eçarri-cituen. Afco bertce gauça ederren artean, erran-cioten: çuetarie nihore nahi badu alchatu bere burua bertceez gorago, hafi behar du içateic bertceac baino aphaltago, eta bertceac cerbitçateic: lehen herrunca nahi badu, azquena behar du bereci. Ez da ere afqui bihotceez humil içatea, oraino behar da maitatu humilafuna, behar da bere burua beheratu eguin ahal beçambat, eta ohoretzat iduqui behar da bertceac cerbitçatcea. Guçonaren semea hartu behar duçue exemplutzat: ez da ethorri mundura cerbitçatua içatecotzat, aitecic, ethorri da bertcean cerbitçatcerat eta bere bicia gucien falbatecco ematerat.

Salbatçaillearen exempluac erakharri behar gaitu axecabeac maitatcerat: guiriztino leyhalac hetan edireten-du eguiazco axeguina. Ez da guruceac dakharzqueyen fruituac baino goçoagoric. Jefu-Christoren odol facratuac khentcen diote bere kharaxtafun gucia. Gure fentfuac entçuterat, gure naturalefaren eta nahien arabera bicitcerat, ikhufia da, axecabeac ez direla bazerre maita-garriac, higuin-garri ere direla; ordean cer irakhatfen-darocu fedeac? Cer dio

ebanyelioac ? Huna cer dioen : çorigaitz çuent-
zat nahicaretan eta franquian bici-çaretenac ; or-
dean dohaxu , çuec , nigarretan bici-çaretenac.

Erremedioric den kharaxena bilhatcen-da ,
erosten-da , cer nahi gøstariç ere , iretsten da
cer nahi bortcha eguin-deçan barneac uzte de-
nean luça detçaqueyela aphur bat gure egunac ;
irabaciaren eta ohorearen hirrixac badarama pre-
funa nekhe eta hirrisçu handienetarar. Oi ! non
da bada gure çuhurtcia ? Gure escutan dugu
ceruco errefuma irabaztea ; heltcecotzat behtie-
reco bicitce dohaxurat , atqui dugu pacientia
faindu batequin hartcea Jaunaren misericordiac
gure salbamenduco egortcen-darozquigun mundu
huntaco , eta ephe laburra duten arbuço , ef-
cacia , gaitz eta bertce laceriac. Ez da bertce
bideric ceruan sartceco , eta ez ditugu bada or-
hetfico eta maitatuco gurutceac ! Ixumendu a-
henda-garria !

XXXVIII CAPITULUA.

Jesusec arguitcen-du iXu bat Zacheen fede bicia.
S. Luc. 18. 19.

JESUSEC , bere dicipuluequin solasean çohala ,
bathu-çuen iXu bat bidearen gainean yartia ,
eta esque çagoena. IXu harc entçun-çuen har-
ramantça handi bat , eta galdetu-çuen cer cen.
Erran-citçayonean Jesus Nazarethcoa iragaten-
cela han gandi , abiatu-cen erraten oihuz : Je-

sus, Daviten semea, duçun nitaz urricalmendu.
 Populuac nahi içan-çuen ichil-araci; ordean al-
 fer içan-ciren haren alderaco hitz dorphe eta
 dichidu guciac. Gure ixua etcen batere ichil-
 cen: egundaino baino gorago çaraman bere oi-
 hua. Ercen miresteco: berac çaquien bere gait-
 zaren berri, eta fidantcia handi bat çuen sen-
 daturen-cela. Yarraiqui-citçayon Salbatçailleari
 gucietarar; hain ungui eguin-çuen, non ardietsi-
 baitçuen, haren urruntcerat hari cireneen bort-
 chaz beçala, galdetcen-çuen gucia. Salbatçail-
 lea tricatu-cen aphur-bat, eta manatu-çuen era-
 khartceaz ixu hura haren ganat. Lehen hura bi-
 detic khendu nahiz çabilçanec erran behar
 içan-cioten: içan-çaçu gogoa on, alreha-çaitte,
 çure galdea du. Gure ixuae etcituen hain las-
 ter hitz consolagarri hauc entçun, non abiatu
 baitcen bozcarioz, yaucica. Momentuic galdu
 gabe, lehiatu-cen Salbatçaillea gana. Salbatçail-
 leac galdeguin-cion cer nahi çuen eguin cioçon.
 Ixuae ihardetsi-cioen: Jauna, idec-dietçadatçu
 beguiac, bihur-dieçadaçu bista. Miricu sobera-
 noac urricari içan-çuen ixu hura: uqutu-ciote-
 çon beguiac bere escu botherexuaz, eta erran-
 cion: ikhus-çaçu; sendatu-çaitu çure fedeaç.
 Ordu berean ixuae ikhufi çuen, eta yarraiqui-
 citçayon bide gucian Salbatçailleari, esquerrac
 bihurtcen ciotçotela hare beregainqui, eta hare-
 quin batean miracuillu haren lekhuco içan ci-
 ren guciec.

Salbatçailleac eguin çuen oraino Jerico berean gauça bat ungui miragarria : hiri hartan bici-cen guiçon aberax bat, publicanoen buru-çaguia cena, eta aspaldion Jesus ikhufi nalua. Ordean, bere eguin ahal gucien erdian, eciu compli-ceçaqueyen çuen guicia. Aphala cen gorphutcez, eta etcen hurren seinale ere berteen balxan : bera baino handiagoac ciren, eta bere inguru gucietan cituen yendecc debeat-cen-çuten ikhustetic Salbatçaillea.

Antceac complitu-çuen gorphutceco handitafunaren escafa. Zachee igan-cen Salbatçaillea iragan behar cen bideco arbola baterat, handic haren ikhusteco bere gogara, eta debeçuec gabe. Jefufec, bide hartaric iragatean, ikhufi-çuen Zachee arbola gainean, erian-cion arraiqui yaufteaz handic, eta egun hartan haren etche-rat beharra cela. Zacheec eguin-çuen berehala manatu-citçayona : errecibitu-çuen Salbatçaillea bere etchean. Naufi dibinoari eguin - cion eciu erranezco beguitarteac eracutsterat ematen-çuen ekhartcen-cion errespectu handia, eta haren ikhusteaz çuen bozcario gucia. Errateco aukhitu - cen Jesus oftatatceaz fama tcharretaco publicano baten etchean ; ordean laster ikhufi-cen Jesus Zachee baitan farthu cela, miricibat eri baten etchean fartcen den beçala : eta eguiaz, ordu hartan berean Zacheec altchatu-çuen bere bihotça cerurat. Eman-cen, ahufpez, Salbatçaillearen oinetan, eta erran cion : ait-

horteen-dut, Jauna, hemen direneen, eta ene berri daquitzen gucien aitcinean, bekhatore handi bat ičan-naicela. Ecin garbi deçaquet ene burua; ordean escandalifatu balin - badut mundua orai arteraino, nahi dut, hala-hala, orai guciec yaquin deçaten nolacoac diren ene che-deac. Hasten-naiz ematetic pobretarat ene ontatunen erdia, eta eçagutcen badut eguin-diodala nihori bidegaberie, ekharria-naiz hari bihurtcerat çor diodan baino laüetan guehiago.

Salbatçaillea boztu - cen sar - arazteaz bide önean ardi errebelatu hura, eta erran - çuen: egun hau salbamenduco egun bat da etche huntentzat. Yuduec behatu-diote orai arteraino Zacheri atce eta publicano bati beçala; ordean, egun, bere fede handiari esquer, eguina da, hec beçala, Abrahamen ume.

Simon, lepraxuaren icen - goitia cakharque - nac (naqui lepratic fendatua ičan celacotzat) othoitzu - çuen Salbatçaillea afaltceaz haren etchean. Lekhu hartan berean biztu-ičan-cen Lazara. Marthac nahi ičan-cituen cerbitçatu mahainean cirenac. Othuruntçaco mugan, Maria Lazaraen eta Martharen haurrideac iffuri-çuen Jesusen oineen gainerat belhar miragarri eta diru handia eguiten - çuen baten uretic. Huntaraino çohan ur haren balioa, non Mariac Jesusen buruaren gainerat iffuri çuena, ičan baitcen estimatua ehun eta berrogoi eta hamar libera diru. Urpreciatu haren urrin onac bethe çuen

etche hura gucia. Yudas, apostolu traidorea, becachtu-citçayon Mariari. Gaitcitu-citçayon hala galtceaz hambat diru balio çuen ura; erran ere çuen balimba hobe içanen cela ur balios hura faltcea, eta haren dirua hari ematea pobreen laguntcecotzat. Judas etçabilhan pobreen gatic, dio iscribu fainduac, bainan nahico çuen diru hura escuratu asfetcecotzat bere abaricio cikhina.

Jesufec, ikhufiric bere dicipulu cembaitet etçutela-laudatcen Mariac haren ohoratceco chedez eguin-çuena, yarri-cen haren alde, eta eguin-cituen haren laudorioac. Bere dicipuluei erran-cioten: cerentzat damustatcen-duçue emaztequi hori? Obra on bat eguinic heldu-da: urrintatu nahi içan-du ene gorphutça, orai beretic, hillen naicen eguneco. Noiz-nahiden fokhorri-detçaquetçue pobreac, bethi içanenduçue hetaric; ordean ez nauçue ni bethi agueriqui içanen lurraren gainean. Yaquin ahal deçaqueçue orai Mariac eguin-duena eçagutua eta laudatua içanen-dela ene ebanyelioa predicatucoden bazter gucietan.

Biharamunean, Jesus ilqui-cen Bethaniatic. Hurbildu-cenean Yerusalemerrat, erran-cioten bere dicipularic biei: çohazte beguien aiticnean duçuen herrizca hortarat. Han edirenenduçue asto bat bere umearquin; lecha eta erakhar eçaçue ene gana: nihorc galdeguiten-badarotçue cer eguin gogo duçuen hetaz, ihardet-

fico-duçue çuen naufiac hequin beharra duela. Dicipuluec eguin-çuten manatu citçayotena. Huna la iragan-ciren hauc guciac, dio ebanyelioac, içan-citecentzat complituac Meffiafez erran-içan cirenac.

Ikhas - deçagun Zacheen efcola çuhurrean içaten Jesu-Christo baitan fidantziaric handiena. Gauça guciac behar gaituzte erakharri fidantzia hartarat. Berac erraten-darocu bekhatoreen salbateco ethorri-dela mundurat. Ez da ikhufi egundaino hura beçain naufi ezitric, ez eta halaco aita onic. Jefufen bicitceco misterioec, haren soffricariec, haren heriotceac, hitz batez errateco, gauça guciac irakharsten - darocute haren baitan eçarri behar dugula gure fidantzia gucia.

Ala ene fede gutiac eracutsten-baidu, Jauna, ene fidantzia efcafa ! Ez da batere miretstecco bethi lehenecoa balin banaiz, paffioneac naufitcen-badire ene bihotcean, eta ez banaiz entçuna ene othoitcetean. Heldu-naiz, egun, çure ganat efparrantça bici batequin ahantçiren - çaitçuitçula ene gaixqui guciac, orrhoitcecotzat bakharri enetzat eman-duçun odol sacratuaz. Çu çare, Jauna, ene fidantzia gucia. Eçagutcentutçu ene flaquecia eta bekhatu guciac. Lazten naute, eta ikharatcen. Aithortcen-dut ez dudalamereci çure misericordia, bainan bai gazriguric garratcenac. Çure icenac berac, Jauna, ematen-darot fidantzia offo bat: bekhatorea naiz,

eguia da; ordean çu, ene Jesus, ene Salbat-
çaillea çare.

XXXIX CAPITULUA.

*Jesu-Christo sartzen-da loriosqui Yerusalemeco-
hirian. Yaun-doni Yaun. c. 12.*

JESU - Christoren passioñea misterioz bethea
da, eta orduan iragan - ciren gauça guciac
ematen - dute eçagutcerat hura ccla eguiaczo
Messia, eta Jaincoaren semea. Beztarat Yeru-
salemerat hedatu-cirenec yaquin-çuten Lazaraen
bitzte espantigarria, miracuillu haren lekhuc
içan-cirenên beretarie, eta entçun-çuten Jesus
harat heldu-cela. Athera - ciren, osteca, haren
biderat erramuac escutan, ciotelarie oihuz: sal-
bamendua eta loria Daviten semeari; bici bedi
Israelgo erregua, Jaunaren icenean heldu-dena.
Huntaraino heltcen-ciren populuaren bozcarioz
eta errespectua, non batçuc hedatcen - baiti-
tuzten bere soinecoac, eta bertec arboletaco
adarrac Jesus iragan behar cen bidearen gai-
nerat. Hurbildu - cenean hirirat, haren dicipu-
luec eguin-çuten gaindi beçala bozcarioz ikhul-
teaz bere naufiari bihurtcen-çitçaiçcon ohoreac.
Eman-ciren populuaren balxan, eta abiatu-ciren
laudateen Jaincoa hequien beguietan eguin-ci-
tuen obra miragarriez, ciotelarie oihuz: *Bedi-
benedicatu Jaunaren icenean heldu - den erro-
guea: baquet lurraren gainean eta loria ceruan.*

Salbatçaillearen ingurutan cirenec altchatu - cituzten bere boçac , dicipuluac beçala , haren lorificatcecotzat. Etcen alde gucietaric entçuten hitz hau baicic , *hoçanna* ; erran nahi da , bihur bequio loria Daviten semeari.

Salbatçaillearen exayec gaitzetsten - cituzten populuac bihurteen - ciotçon ohore handiac : elkharrri erraten - cioten : ikhusten - duçue ez dugula deufere irabazten ; horra non darraicon mundu gucia. Hetaric cembeit balxatu ciren populuarequin , eta ecin gueriçatuz guehiago bere errabia , erran - cioten Salbatçailleari : nausia , ichil - araz eçarçu çure dicipuluac. Ihardetsi - cioten bere emetafun ohicoarequin : finhetz - naçaçue : ichil balitez ere , harriac mintça litezque oraino , hec baino gorago.

Salbatçaillea , ikhustean Yerusalemeco hiria , ecin egon - cen nigar eguin gabe. Orrhoitcen - cen lekhu dohacabe hare eta nacione guciac yafan behar cituzten ondicoez ceren thematu - ciren haren ez eçagutcerat Messiatzat. Jesufec , nigar - rac issurtcearequin batean , eguin - çuen errencura amulxu hau : o hiri dohacabea , orai ar - teraino ez duc nahi içan - eçagutu hire çoriona eguin behar çuena ! Cergatic iduqui dituc , hambat demboraz , hire beguiac hertsiac argui - ari ! Ochala idec bahetça hiretçat graciazcoa , eta baquezcoa den egun huntan ! Egun huntan ceinetan populuaren eta ene umeen boçac gom - bidatcen bai - haute eçagutcerat eta errecibitcerat

hire Salbatçaillea eta hire aita ! Ordean , ordicoz ! ixua haiz , eta hala nahia haiz. Yaquin ahal deçaquec bada , hiri dohacabea , hire nahieren araberaco ixumendu hori ikhusten-duen Jaincoa bere fulian ethorrico-dela hire gana , laster içanen haicela funditua. Ikhufiren-tuc , urthe laburric barnean , exayac hire sethiatcen. Herstura handian aurkhituco-haiz alde gucieta-ric ; bortchatua içanen haiz erortcerat hequin ef-cutarat , eta sarraçqui handia eguinen die hire populan : lurreraco ditie hire mutuac , emanen-die hiri gucia futan eta odoletan : hire ethe eder guciac içanen tue azpicoaz gora itçuliac ; eta ez die-utrico harria harriaren gamean. Horra nola Jaincoa ethorrico-den bere fulian hire ganas , ceren ez ducan-errecibitu ethorri nahi içan çai-canean Salbatçaille eta aita beçala.

Hulaco hitz minec ematen-çuten eçagutcerat, Salbatçaillea guehiago cela-uquitua Yerufale-meren çorigaitçaz, eçen-ez populuac aguertcen-çuen bozcarioaz. Hiri hartan sarthu-cenean , bat-bederac galdetcen-çuen : nor othe dugu hau ? Hari yarraiquitcen citçaiçconec ihardetsten-çuten : cer ? ez daquiçue bada hau dela Jesus Nazarethcoa , bere hitzeran eta obretan han handia den profeta hura bera ? Yuduac etciren bakharrac lehiatu-cirenac Jefusen ikhusterat. Jaincoaren adoratcerat ethorriac ciren cembert gentilec ere eracutçi-çuten guticia bera. Eguin-çuten bere nahiaz yaquinxun Philippe apostolua.

Philippe etcen menturatu , bere naufiaren alde-
 raco errespectuz , gentil hec haren ganat hur-
 bil-arazterat. Erran-cion Andresi cer cen gen-
 tilen nahia. Bi apostoluac mintçatu - cirçaiçcon
 Salbatçailleari gentil hetaz. Salbatçailleac erran-
 cioten ematerat çohala bere bicia yduentzat
 beçala gentilentzat ere , nahi cituela guciac sal-
 bati bere odolaren gostuz.

Salbatçaillearen bihotça laztu-cen orrhoitcean
 bere nahitarat yasan behar cituen tormenta ici-
 garriez ; ordean complitcerat çagon bere aita-
 ren borondatea gauça gucietan : erran ere cion :
 ene aita , lorifica-çaçu çure icena : erran nahi
 içan balu beçala : içan nahi çarenaz gueroç lori-
 ficatua ene heriotcearen bidez , ez dut galdetcen
 çehortiri çaitçuna baicic. Ordu hartan berean ent-
 çun-cen ceruco boça bat cioena : yadanic lori-
 ficatu-dut ene icena , eta oraino lorificatuco dut
 orai arteraino eguin - ditutçun miracuilluez , eta
 guerorat eguinen-ditutçunez.

Ez ahal da içan egundaino halaco bozcarioric
 nola , Yerusalemec Jefusen biderat athera cire-
 nec eracutsterat eman - çutena : hetaric guehie-
 nac lekhuco guerthatu-ciren Jefusec , hirur urthe
 betan , obratu - cituen miracuillu guciez ; etcen
 beraz batere miretsteço eçagutu-baçuten Salbat-
 çaillea bere erresquetatçailletzat , bere Messia-
 zat. Cer lehiarequin etcituzten estali hostoz , lo-
 reez eta erramuz Jesus iragan behar cen bidea !
 Jesus , communiatcen dugunean , sartcen - da

gure bihotzetan Yerufalemen sartu-cen beçala,
 erran nahi da, erregue gucz soberano, ordean
 arrai eta bakharric gure çoriona bilhatcen-duen
 bat beçala. Ikhusterat guiriztinoac, multçoca,
 mahain fainduan, norc ez leçaque erran Jesus
 bere bihotzetan errecibitceco lehiaric handienean
 bici-direla, aiticinetic bere barneac behar beçala
 gaçbitcen-dituztela, eta bozcario handi bat de-
 tela hazteaz bere arimac Jesu-Christoren gor-
 phutz sacratuaz? Cembatac bizquitartean com-
 uniatcen dutenac erranquifuna-gatic, bertean
 yarraquitceco, eta hotztafun ahalca-garriena-
 requin! Halaco guiriztino ondicozcoac Yerufa-
 lemeco populuaren idurico-dire. Badaquite com-
 unionean, bere Salbatçaillea errecibitcen-du-
 tela; ordean aita amuxu eta heyen çorion
 eguin behar luquen hura laster da-ahantzia he-
 quin izpiritutan, non bait da hequin bihotzeta-
 ric. Jesus hambat edertafun eta magnificentian
 Yerufalemen sartu-cenetic seigarren eguneco,
 yaçari içan-ciöten gogortafun eta errabia han-
 diequin. Cembat-guiriztino otai ere, commu-
 niatu dutenetic sei egunen buruco, batçutan,
 lehenago, bederen dembora laburric barnean,
 Salbatçaillearen contra alchatcen-direnac! Ya-
 çartcen-diötenac bere gaixtaqueriez! Bihurtcen-
 direnac egundainoco bekhatuzco bide beretarat,
 eta Jesu-Christoren heriotcea bere bihotzetan
 erreberitcen-dutenac!

XL CAPITULUA.

Jesus badoha templurat. Madaricatcen - du phico - ondoa. S. Marc. 12.

JESUS sartu-cen templuan Yerufalemerat cen Jarraxean. Egon-cen beha alde gucietarat ilhustecotzat eguiten-cenez deufere lekhu haren sandutafunari etçagoconic. Ilhuncerat çohan, eta etcen bakhâr bat guerthatu hiri hartan gutian escanicioenic bere etchea. Ilqui behar içan çuen Yerufalemetic bere apostoluequin batean helteceotzat Bethaniarat. Bihurtu-cen biharamun goizean Yerufalemera nahiz amoratu bere arraitafunaz yuduen bihotçac. Atheratcen-cela Bethaniatic, ikhust-çuen phico-ondo bat bide handiaren heguian landatua, eta hostoz berhea; ordean fruituric gabea: etcen ere phicoen dembora. Nihorc etçaquien hala fruituric etcela arbola hartan nola sassoïnac darabiltçanac eta arbolar fruituztatcen dituenac berac; halaric ere, hurbildu-cen phico-ondo hartarat hango fruituric yan nahi içan balu beçala.

Jesufec eguin-çuen arbola haren contra asferre celaco itchura, ez içateaz hostoric baicen. Condemnatu-çuen ihartua içaterat, eta erran-çuen: ez beça nihorc yan arbola hunen fruituric. Hitz hauc gora, eta bere dicipuluec entçuteco beçala erran-cituen. Arbola hura hil-içan-cen ordu hartan berean; ordean nola hostoac ez

baitciren berehala erori, etçuten biharamunerainocoan eçagutu ihartu-cela. Jefufec khendu-cituen, bigarren aldico, templutic uffo eta sacrificiotaco gauceen faltçailleac, erraten-ciotelatic: ez daquiçue bada cer iracurtcen-den ifcritura fainduan? Ene etchea othoitceco etche bat da mundu guciarentçat, eta çuec, ohoinen lekhu bat eguin-içan-duçue hartaz. Hauc guciataric agueri cen Jefus bertce guiçonac baino guehiago cela. Cembat ere gogorqui hartu baitcituen templuco tratulariac, etcen bat atrebitu hartaz errencuraric den gutiena eguiterat.

Arrax aphalerat Jefus athera-cen, lehen beçala, Jerufalemetic yoatecotzat Bethaniarat: han ohi çuen bere egoitça. Dicipuluec ikhufi-çuten, bidean çohacela, phico ondo hura ihartua errotarainocoan. Laztu-içan-ciren, eta erran-cioten elkharric: nola hil eta ihartu-daite arbola hau hain arte laburrez? Piarrefec, orrthoitucic bere naufiaren hitcêz, erran-cion: Jauna, hura non den arras ihartua çuc madaricatu-duçuan phico-ondoa. Jefufec ikhufi-çuenen bere dicipuluen espantimendua, ihardetfi-çuen deus gutia cela hec harricen-cituen miracuillua, berec haren laguntçarequin eguinen cituztenên aldean. Içan-ceçatela bakharric fede bici bat, eta fidantcia offo bat Jaincoa baitan, ordu bereuc, bothere gucia içanen-çutela arbolên eta mendien gainean. Jefufec oraino erran-cioten norc ere haren icenean, manatuco baitcion acitua

edo Olivetaco mendiarri atheratceaz bere lekhuic
ixafoan barna fartceco , eta hura ičanen-cela obe-
ditua , baldinetariac finhetste offoan bacen hala
eguien cela. Hitz batez , deufere etcela fede
bici batetaco othoitzac eraguin etçaqueyenic.

Jesufec etçuen egunic utzten iragaterat predi-
catu gabe templuan. Aldi batçutan , bil araz-
ten-cituen bere aditçailleac bere ingurutarat hei
tebequi mintçatceco , uztez horrela hobequi ef-
curatu hequien bihotçac ; bertce aldi batçutan ,
igaten - cen predicatceco alkhirat handitafun eta
mayestate guehiagoequin aiphateco falbamen-
duari darraizcon hitz errespecta-garriac.

Jesufen biciari nahi ciotenac ethorri-ciren tem-
plurat , bere leguean , haren garaitcerat bere arra-
çoinamenduez. Ediren-çuten nauñi dibinoa ira-
khatsten hari cela bere ebanyelioco eguia falba-
garriac. Galdetu-cioten : noren laudamenduare-
quin eguiten-ditutçu , eta utzten ditutçu eguite-
rat gure hirian , eta templuan berean ikhusten-
diren obra miragarriac ? Norc eman - darotçu
honic gucien eguiteco escua ? Jesufec erran-ciö-
ten : ihardetsferat nago çuen galdeari baldine-
tariac nahi badioçue ihardetsi eguin nahi darot-
çuedan humi : cer çaitçue Yaun-doni Yauni-
Bapiztaz ? Noren icenean bathayatcen - çuen ?
Jaincoarenean , ala guiçonenean ? Jesu-Christo-
ren exayec ez-çaquiten cer ihardets , eta cioten
bere artean ; aihortcen badugu Joannefec ,
Jaincoaren icenean bathayatcen-çuela , guiçon

hunc gure hitzean harturen-gaitu, eta erranen-
darocu: certaco beraz ez duçue hura entçun
mintçatu-çaitçuenen nitaz, çuen Salbatçailleaz
beçala? Hala-hala, erraten-badugu Joannes et-
cela Jaincoac egorria, populuac harricaturen-
gaitu; ecen berhi profeta handi bati beçala be-
hatu içan-dio Joannesi.

Gaixtaguin hec baçuten cer eguin. Etçaqwi-
ten cer ihardets Salbatçaillearen galde çuhurtari.
Azquenean, erran-cioten hotzqui, eta gueçuraz
baliaturic, hec etçaquitela, segur, Joannefec
noren icenean, eta noren laudamenduarequin
bathayatcen-çuen. Orduan Salbatçailleac erran-
cioten etçutenaz gueroz nahi ihardetsi haren gal-
deari, etçutela hec ere iguriqui behar haren ga-
nic haren naufitafun eta botherearen gaineco ar-
guitafunic.

Jaincoac Yerufalemeco templuaren alderat
aguertu-çuen kharrac, irakharsten-darocu nolaco
errespectuarequin aurkhitu behar garen gure
eliça saildutan. Urrun da obratcen-baitcirea le-
henago templutan orai, eta egun oroz, gure
aldare gainetan obratcen-diren misterio handiac.
Jaincoaren semea etcen orai beçala aphez eta
biçtima dembora herean. Etçuen ifurtcen bere
odola bihotçac bekhatutaric garbitcecotzat; et-
çuen yanarizat ematen bere gorphutz sacratu.
Ez, etcen orai beçala ikhusten Jaincoaren ma-
yestate adora-garri gueia hostia chume batean.
Halaric ere, cembat ez dire gure elicetan aguert-

cen-direnac lekhuaren sailduta funaren alderaco errespecturic gabe, federic ez balute beçala ! Paganoac berac era Jaincoa baitan sinherferic ez dutenac modestia eta errespectu handirequin egoten-dire bere templitan. Etçaye cillhegui burua itçultcea, ez eta hitz baten erratea; eta ikhusten-dire guiriztinoaren icena dakharqueten batçu Jesu-Christoren etchean, haren beraren beguetan, barrayaduran, harat hunat beha ! Ikhusten-dire guiriztino direlaco batçu aire haicatu, mundutiç batequin, eta solasean ! noiz ? Aicoran apheça aldarean dela, Jesu-Christo hequientzat sacrificatcen hari den dembora errespecta-garri hartan berean. Cer escandala icigarri ez diote ematen anima Jaincotiarrei ! Iduri du halaco guiriztino dohacabeec ez dutela gure erreligione saildua eçagutcen, edo ezperen hartaz burlatcen direla. Cer ixusqueria ahalca-garri ! Cer punimendu lazuma-garri ez dute iguriquitceco aguertuco direnean hambat idoiztan-icanduten Salbatçaillearen aicinean bere eternitateco sententcia hartcerat.

XLI CAPITULUA.

Jesusec nola behatcen-dioteñ Yudu sinhets-gorrei. Mahaxtiçainec hiltcen dute bere nauçiarren semea. Matth. 21.

CEMBAT ere baitcirurien Jesusec nahi çuela Cichiltasuna beguiratu, ecin egon-cen seina-

laraci gabe bere khar saildua farisaien eta le-
gueco doctoren alderat. Eçagut-araci-cioten bi-
citce urrical-garri bat çaramatela, eta itchurazco
prestutafun baten fama galtceco beldurrac guibe-
latcen-cituela penitencia eguitetic. Hortaracot-
zat galdeguin-cioten bere sentimendua parabola
hunen ganean.

Guiçon batec cituen bi seme; manatu-çuen,
egun batez, çaharrena yoateaz lanerat haren ma-
haxirat. Seme hunec ihardetsi-çuen berehalaz bi-
hurriqui etcela haraco; ordean sartu-cen, aphi-
baten buruan, bere baitan, eta eguin-çuen obe-
dientcia. Manu bera eguin-citçayon seme gaz-
teagoari, hau emeago eta obedientago aguertu-
cen. Errespectu handirequin mintçatu-citçayon
bere aitari. Aguindu-cion harico-cela lanean
harc nahico çuen beçambat; ordean bere hitz
legun gucien erdian, etcen-hurbildu mahaxirat.
Cein da, çuen arabera, bi seme hetan aitaren
nahia eguin-duena? Ez citçayoten gaitz ihar-
detstea; ordean tontoeguiac ciren eçagutcecor-
zat bere condemnamendua bere hitz beretan.
Ihardetsi-çuten lanhoqui seme çaharrenac eguin-
çuela aitaren nahia.

Orduan Jesus ec erran-çaroen farisai eta le-
gueco doctor hei: har-eçaçue ungui gogoan,
eta finca izpirituan eguia bat egun irakhatzi nahi
darotçuedana, eta çuen aithorrari dagocona.
Çuec baino berthute guehiago dute publicanoec;
eta fama gaixtotaco emaztequiec, çuec baino

ohore guehiago içanen-dute ceruco errefuman ; ordean çuec baino alchatuagoac içaten-badire ceruco errefuman, edo, çuec ez baçarete han farten, loth-çaquizecote bakharric çuen buruei : ez duçue mereci duçüena baicic. Sumetinendu inçurazco batez bere aita enganatu nahi içan-duen seme haren idurico içan-çarete. Joannes-Baptista, bazter gucietan ospe handitan cena et-horri-içan-da çuen ganat, irakhatfi-darotçue falbamenduco bidea ; nahi içan-çaituzte era-kharri penitentciarat ; ordean cer guerthatu-da ? Alqui iduritu çaitçue haren entçutea : ez-çaiz-cote yarraiqui haren exempluari : ez duçue eguin çuen bekhatuen penitencia.

Publicanoec eta emaztequi bici gaixtoracoec çuec baino hobequi eguin-dute. Entçün-içan-dutenean Jaincozco guiçon hura, eçagutu-dituzte bere buruac ; lothu-çaizco bicitce berri bat, eta seme çaharrenac beçala eguin-dute. Arbuyatucituzten orduraino ceruco aitaren manu fain-duac ; bainan, handie harat, ekharri-cioteñ obedientia. Hitz hauc alqui içan ez balire beçala hauttecotzat bihotieic gogorrenac, Salbatçail-leac athera-çuen bertce parabola hau.

Familiaco aita batec landaraci-çuenen mahaxti bat, eraguin-çuen fassi bat haren ingurut-an, dolhare bat lurpean, eta dorre bat he-quiñ beguiratcecotzat. Eman-cioteñ mahaxti hura aphur batetacotz mahaxtiçainei, hango lanac eguiteco, içatecotan hunen bertce mahax

beretzat. Yabe harc utci-çuenean bere mahaxtia guizon hequin arthaen azpian, hedatu-cen lekhu urrunetarar, eta etcen guehiago aguerru mahaxen biltceco muga ethor arteraino. Orduan egorri cituen fehac beretzat aldaratu cituen mahaxtico fruituen bilha. Sehi hec dorphequiçan ciren hartuac. Mahaxticainec cehatu-çuten lehen biciric ethorri fehia, idoiztatu eta çauriztatu bigarrena, eta hil hirur-garrena.

Halaco atrebentcia batec galdetcen-çuen (ikhufia den beçala) punimendua ; bizquitartean nauhiac eguin-çuen ez yaquinaena, eta egorri-çuen bigarren aldian bere mahaxtirat lehen aldian baino fehi guehiago. Hauc ere orobat içan-ciren cehatuac, harricatuac eta hillac. Cer eguiten du familiaco aitac ? Egortcen-du bere seme baxharra etciotelacoan hari bederen gaixquiric eguinen, eta haren beldur içanen-cirelacoan. Gaixtaguin dohacabe hec ikhufi-çutenean seme hura, comparitu-çuten, bere artean, hil behar çutela yabetceco haren ontalunaz. Hala ere eguin-çuten : lothu-citçaiçcon seme hari, khendu-çuten mahaxtitic, eta eraman-cioten bicia.

Jesufec erran-cituenean hauc guciac, galdeguin-cioten farisaüei eta legueco doctorei : ethorren-denean mahaxtiaren yabea halaco gaixtaguinen gazugatcerat, nola uzte duçue punturen-dituela ? Ihardetsi-cioten etcela halacoentzat punimendua asqui garratcic, mercci-çutela

heriotceric dorpheena, eta naufi hanc harturen
 cituela mahaxtiçain hobecac artha içanen - çuten-
 nac hari bihurtceco, demboran, bere fruituac.

Farifaüec eta legueco doctorec beretzat be-
 harco cituzten hartu Salbatçaillearen hitz erres-
 pecta-garriac; ikhafi-çuten bere liburutaric Jain-
 coac egundainotic maitatu içan-cituela bere po-
 pulu eta bere mahaxti hautetfia beçala; egort-
 cen-cituela noizetic-noizerat bere cembeit cer-
 bitçari mahaxti hartarat hango fruituen biltcerat;
 ordean hiltcen-cituztela crueltasun handirequin:
 baçaquiten oraino orduan hei mintço-citçayo-
 tena mahaxti, edo populu haren yabearen seme
 bakharra cela, halaric ere bicia hari eramateco
 chedea çaramatela. Cembat arraçoin etçuten
 beraz beldurtceco Jainco handiac puni-cetçan
 hequin gaixqui icigatti guciac! Ordean urguil-
 luac ixutcen-cituen farifaüi eta legueco doctorac:
 etcituzten bere buruac condemnatcen. Salbat-
 çailleac erran behar içan-cioten parabolic gabe,
 eta garbiqui: ceruco graciéz eguiten-duçuen ar-
 buyoaren punimendutan, khenduco-çaitçue
 orai arteraino çuentizat cen ceruco errefuma,
 çuec baino leyhalago içanen-direnac, eta falba-
 menduco fruitu guehiago bilduco dutenac iça-
 nen-dire bakharraç farthuren-direnac ceruco
 errefuman.

Ala presuna urricaltceco baida largatcen-dio-
 nean bere burua urguilluari! Utzten-bada pas-
 sione hau bihotcean naufitcerat, laster yarrai-

quiren çaiçco bertce paſſione guciac. Non die heldu - dire familietaco hotztafunac? Hauçoen arteco eſcátimac? Inbidiac, hauciac, eta bertce gaixquiac? Non die? Uргуillua ohi date bere ihurburu ondicozcoa. Humiltafuna maita-garria beçain da higun garria urguillua. Halatic ere, o ixumendua! Paſſione hau hedatcen da bazter guciatarat, fartcen - da adin, eſtatu, condicione gucietan: baliatcen - da azquenaz-goiti erreligioneaz beraz munduaren eſtimu ezdeuſa beretcecotzat. Cembatac, Jaincotiar iduri - dutenac, eta orduco preſtutaſunaren achala baicic ez dutenac! Ez ahalda munduan bicio caltekhorragic, guehiago ikharatu behar gaituenic urguillua baino. Içurrizatcen - tu, aſcotan, obratic, berenaz, ſainduenac. Nahi beçambat lagunduco - dire pobreac, eguinen barurac, eta bertce penitenciac, urguillua fartcen - bada bättere horietan, obra on iduri hec guciac campo ederra eta barnea guxtatua duten fruituac beçala dire. Norc eguiten - du ſariſaüec eguiten çuten baino caritate guehiago pobtetarat? Norc darama hec beçain bicitec dorphea? Nor, iduritic hartcerat, hec beçain ſainduric? Ordean munduaren eſtimua eta laudorioac bilharcen - cituzten: urguilluac çarabiltçan; eta horra, cerc erakharri - çuen Jaincoa heyen puniterat eta behin bethico condemnatcerat.

XLII CAPITULUA.

*Erreguec batec bere semearen ezteyetan ematen-
duen othuruntçaren parabola. Jesussec manat-
cen-du bihur-daquion erregueri bere çucena.*

S. Matth. c. 21. 22.

FARISAÛEC eta legueco doctorec eçagutu-
çuten Salbatçaillea hetaz berez mintço-cela
mahaxtiçain gaxtoen parabolan, eta ematen-
ciotela bere condemnamendua beguietarat. Hor-
rec berac yar-araci-cituen haren alderaco fu-
minduran, eta emendatu baicic etcen-hartaz ya-
betceco çuten hirrixa; etciren ordean atrebitcen
haren hartcerat; baçaquiten populuac profeta
handitzat çaducala; beldur ciren arrapa-çiço-
ten escutaric. Hec eguin-çuten gucia cen Sal-
batçaillea ganic urruntcea, ecin guehiago yafa-
nez bere aicinean guiçon bat hain higun çutena.

Jesufec ikhusten-çuen farisaiien eta legueco
doctoren bihotcetaco phoçoadura, eta hari ya-
çarri nahizco guticia ondicozcoa; guciarequin
deufere etçuen galdu bere emetafunetic, eta
etcen baratu predicatcetic egundainoco khar
berarequin. Eguin-cioten harequien guelditu-ci-
renei parabola berri bat, eçagut-arazten çuena
ceruco erregueaz mintço-cela: huna parabola
hura: Lurreco erregue batec gombidatu-çuen
mundu ofte bat bere semearen ezteyetararat, eta
ez-citçayon nihor ethorri. Erregue harc egorri-

cituen, bigarren aldian, bere cerbitçariac erraterat gombidatuei hurbiltceaz lehen-bai-lehen haren etcherat, hil araci-cituela idiric guicene-nac, eta oilhoqui gucietaric; yanari guciac aphainduac cirela, erçutela beraz erhortcea baicic. Cerbitçari hec Jefusen parabolaren arabera, eguin-cituzten bere eguin-ahalac erakharitceozat gombidatu hec ezteyetaco othuruntça hartarat; ordean alferretan. Bata yoan-cen bere bordarat, bertcea bere traturat; eta bere lekhuangelditu cirenec yaçarri cioten dorphequi cerbitçari hei, hil ere cituzten.

Lurreco erregue hari gaitcitu-citçayon bere manucoec haren alderat aguerçu-çuten insolemtcia. Egorri-cituen guerla-guiçonac heyen hiltcerat, eta sutan ematerat hequin hiria. Hauc honela iragan-cirenean, erregue hare erran-cioten bere bertce cerbitçariei: ikhusten-duçue othuruntça aphaindua-dela; ordean gombidatunituenec etçuten mereciten halaco fagorenic. Çohazte biderarat, erakhar-eçatçne bathucoditurçuen guciac. Cerbitçariec complitu-çuten naufiaren manua. Bildu-cituzten onac eta gaitoac, eta yateco lekhuu laster içan-cen munduaberthea. Guciac yari-cirenean mahainean, erregue fartu-cen yateco lekhu hartan nahiz ikhustharat bildu-cirenac. Aurkhitu-çuen bat bere ohico soinecoequin: erreguec erran-cion: adiquidea, cergatic ethorri-çare ezteyetaco yaunfura gabe? Guiçon hura ahalcatu-cen gucia,

eta egon-cen mutu. Erregue etcen hartan guel-
ditu; manatu-cituen bere azpicoac amarratceaz
guicon haren escuac eta oinac, eta haren arri-
quitceaz lece beltz batetarat, ceinetan ez baida
entçuten nigar-marrafcariç eta hortz kharrax-
cariç haicen.

Farisaiieç eta legueco doctorec etçuten nihon
onienon etcioten Salbatçailleari yaçartcen. Egui-
ten-cituzten munduan eguin ahalac haren urrut-
teco popularen izpiritutic; nahico çuten aur-
khitu cerbeit errateco haren hitz sainduran. Huna
nola hartu-ciren hortacotzat. Egorri-cituzten
Jefus gana bere dicipulutaric bia Herodeen ma-
nuco ciren batçuen balxan. Cembeit estacuruen
ondoan çabiltçan sinhets-araztecotzat Jefus ero-
ni-cela erregueren alderaco hufetan, haren lar-
gatceco provincia hartaco gobernadorearen es-
curarat. Mandatari hec hobequi gueriçatceco
bere gaixtaqueria, eguin-cioten Salbatçailleari
salutantcia cortesia handirequin: laudatu-içan-
çuten bere hitz legunez ceren eguiaz mintçatcen-
cen, batere behatu gabe munduaren erranqui-
simari, eta berezcoric eguin gabe batçuen eta
bertceen artean. Erran-cioten irakhatsten-cioela
bere eguia handiez mundu guciari cerura dara-
man bidea; ordean Jefusen ganat egorriac içan-
cirenec haren laudatceaz bertceric çarabillaten
gogoan. Contcientcia minbera-dunac içan balire
beçala, galdeguin-cioten Salbatçailleari yuduec
çor-ciotenezdretchuric emperadoreari. Uzte-çu-

ten edirenen-çutela , galde hunen bidez , erra-
reco cerbait Jefufen hitzetan : bi gaucetarie bat
beharco cela guerthatu : edo , Jefufec ihardet-
fico - çuela yuduec çor ciotela emperadoreari
dretchua , aditcen-dela , figoa : eta horrec da-
mustatuco - cituela bere libertatea maite - çuten
yuduac ; edo , ihardetfico-çuela etcirela çordun
emperadorearen alderat ; eta horrec emanen-ci-
tuela erromarrac suminduran , eta Salbatçaillea-
ren punitceco eguinbidetan.

Jefufec eçagutcen-çuen cer iragaten-cen galde
hura eguin-cioteneen izpiritutan. Eman - cioten
beguien aincinerat bere gaixtaqueria. Erran-cio-
ten , bere itchura eder eta humil guciaten er-
dian , falto eta hipocrita batçue cirela. Erran-
cioten oraino : eracuts-dieçadaçue çuen figoaren
pagatceco darabillaçuen dirutarie peça bat. Eman
içan-citçayonean , galdeguin-cioten : nor dirun ?
Nor erran nahi du diru-peça hunen gainean ci-
guillatua den figurac ? Cer erran nahi du diru
peça hau birundatcen duen iscribuac ? Ihardeti
cioten emperadorearen errepresentacionea cela
diru-peçan ciguillatua cen figura. Orduan Jefu-
fec erran-cioten : gauça , çuec dioçuen-beçala ,
denaz gueroz , bihur-dioçoçue beraz Cefari (er-
regueri) Cefarena , eta Jaincoari Jaincoarena.

Salbatçaillearen parabolan aiphatua-den erre-
gueac artic-araci-çuenean ezteyetaco yaunfura
gabe aguertu cena ilhumbetaco lecerat , erran-
ciuten oraino hitz ikhara - garrri hauc ; hainitzac

dire deithuac; ordean gutiac hautetsiac. Ez da gure erreligione gucian deufere hala lastu behar gaituenic nola yaquiteac bakharrac direla salbatcen-direnac. Hau da eguia bat arguitasun handianean aurkhitzen - duguna iscritu fainduan, exemplutan, eta Jesu-Christo beraren erranetan. Sei ehun milla guizon armadun (çaharrac eta emaztequiac bertce alde) athera-ciren Egiptotic heltcecotzat lur aguindurat. Hetaric cembat han sartu-içan-ciren? Bakharric bia, Caleb eta Josué. Lurraren gaineco guizon eta emaztequi gucietaric, nor dire uholdearen uretan hondatuac içan etcirenac? Noeren familia bakharra. Cerutic yautsi-cen su batec bortz hiri handi erre-ci-tuenean, cembat guerthatu-ciren bere bicia be-guiratu-çutenac? Lau presuna bakhar. Hauc guciac hambat exemplu erraten darocutenac gutiac salbatcen-direla. Eguia ikhara-garría; ordean gure baitan asqui far-arazten ez gaituena!

Hamar milla presunetaric ez balitz damnatcen bakhar bat baicic, beldurtceco nuque ni nintequeyela dohacabe hura: guertha-daite bizquitartean ez den, hamar milla guiriztinotaric bakhar bat baicen salbatcen, eta bici-naiz defcanxuan, seguratua banintz beçala hamar milleen arteco dohaxu bakhar hura ni beharco naicela.

Içurritea sartcen-denean herri batean, ez di-tuen arren hil-arazten guciac, bat-bedera beldur da bere buruarentzat. Armadore batec, edo

bere ahaide hurbillac ixasoan dituzienec entzenen badute galdu-dela unci bat, ematen-çairco heldurtari, diren arren hamar milla unci baino guehiago ixasoaren gainean: badaquigu orai lurraren gainean bici-direnen artean bakharrac helduco-direla salbamenduco porturat, guehiac galduco-direla, eta ez gare heldur dohacabe hetaric içan-gaiten. O ixumendu damna-garria!

O! Jesus maitea, guicon gucien salbatcecotzat hil nahi içan-çarena. Eguicu çure gracia sainduaz ez nadin-guertha damnatuco direnen balxa handico. Gal-bedi galdu nahi dena, ceruco hida utciric ifernucoari darraicona. Ala urricaltceco baida halaco çoroa! Nitaz denaz beçambatean, ukho eguiten - diot orai danic, bihotcez, munduari, çeruzaz goçatceac eguiten - du ene hiritxic handiena. Ez balirz mundu gucian bakhar bat baicic ere salbaturen denic, ni nahi naiz içan dohaxu bakhar hura. Badaquit, Jauna, ene escutan dudala ene salbamendua, ematen-darozquidatçula behar diren laguntça guciac ceruratecotzat: badaquit ene ganic galdetceduçun gucia dela ene bihotça: bada, o! Jesus guciz maitagarria! nahi çaitut orai danic finqui maitatu eta leyhalqui cerbitçatu.

XLIII CAPITULUA.

*Jesusec interrogatcen-tu Farisaiac eta Scribac
Messiasen ethorquiaren gainean. Condemnat-
cen-du hequin saphertasuna eta laudatcen ab-
hargun pobrearen caritatea. S. Matth. 22. 23.*

ET CEN batere miresteceo populu cheheac
ederrex-cetçan Salbatçaillearen erran çuhur-
rac. Baciren farisaiu eta scriben artean ere lau-
datcen-cituztenac haren hitz sainduac. Heyen
doctor batec ikhusiric cein ungui mintço - cen
Salbatçaillea, hartu-çuen haren alderaco fidant-
cia handi bat, galdeguin-cion : cein da man-
mendu gucietan lehena eta handiena ? Jesusec
ecin hobequi ihardets-cioçoqueyen leguea bera-
ren hitzez baino, ceinec baidakharquete ez dela
Jainco bat baicic, hura behar dugula maitatu
gure bihotz guciaz, gure arima guciaz, gure iz-
piritu guciaz, eta gure ahal guciez ; behar du-
gula oraino proximo laguna maitatu gure buruac
beçala, bi manamendu hauc elkharti datcheiz-
cola, eta heran datçala gure leguearen perfec-
cione gucia. Doctorac aithortu-çuen Salbatçail-
lea ecin mintça-citequeyela yustuquiago, etce-
naz gueroz Jainco bat baicic ; erran-çuen oraino
Jainco hura, eta proximo laguna maite-çuenac,
Jesusec cioen moldean, guehiago eguiten-çuela
ecen-ez offrenda baletça munduco sacrificio gu-
nac. Salbatçailleac laudatu-çuen doctorac bere

hitzetan eracutsten - çuen çuhurtcia ; erran eracion : hurbildua-çara ceruco errefumarat , abia-dura on bat duçu han sartceco.

Salbatçailleac baçaquien hainitzec etçutela lakhet haren predicutan ; ordean nola guciac seguratuac - baitçiren haren hitz bacotcha hambat eguia cela , etcen bat atrebitcen hari galderic eguiterat. Hobequi arguitcecotzat bere aditçailleac , erran-cioten templuan ciren farisaiçici : çagaitçue Messiasez ? Noren semea dela uzte - duçue ? Ihardetsi-cioten Daviten castatic athera behar cela. Jefusec horren gainean erran - çuen : scribeç ere gauça bera diote , era arraçoïn dute ; ordean ez dute erraten gucia. Messias ez bada Daviten semea baicic , non dic heldu-da Davit berac (Messiasez mintço - denean) deithcen-baidu bere Jauna ? Cergatic bada erraten-du bere psalmotan : entçun-dut , Jauna erraten ene Jainari : yar-çaitte ene escuineco aldean : çure adu-aguerrico - naiz ; huntaraino beheraturen - ditte çure exayac non eçarriren baiditut çure omeeç azpian. Davit hunela mintço othe liteque badiç Messiasen handitafunaz ez içaterat bertce tualic Daviten seme içatecoa baicic ?

Salbatçailleac ematen-çuen bere hitz saindot eracutsterat Messias Daviten semea cen beçalaç orobat Jaincoaren semea cela. Populuac sinbertçituen haren erran guciac : Doctorec berec erçiquiten cer ihardets ; handic harat nihore erçitueguin galderic guehiago naufi dibinoari ; bait

bera mintçatu-citçayoten bere dicipuluei yuduen doctorez, ceinac saindurafunezco fama handian baitciren bazter gucietan. Salbatçailleac, hetaz mintço-cela, erran-çuen yartiac cirenaz gueroz Moyfen alkhiaren gainean, entçun behar cirela explicatcen-çutenean leguea; ordean etcituztelacotzat erraten cituztenac berec eguiten, aiqui cela finhetstea heyen hitzac yarraiqui gabe hequin obrei; eçartcen-cituztela carga pissuac bertceen bizcarretan, eta berec etcituztela uquitu ere nahi; bicitec guri bat çaramatela; nahi cituztela lehenbico lekhuac mahainean, eta alkhiric ohoratuenac templutan; nahi çutela guciet eguin-cioçoten agurra, eta eman-cioçoten nauziaren icena. Çuetaz beçambatean (errancioten Jefusec bere dicipuluec) ez çabilçatela nauziaren eta aitaren icenaren ondoan: haurrideac çarete guciac, ceruco aitaren ume berac; nor ere altchatuco-baida, eta hura içanen-da beheratua; berriz, nor ere beheratuco-baida, eta hura bera içanen-da altchatua.

Jefusec condemnatu-cituenen scribeen eta firitaiuen guritasuna eta suphertasuna, mintçatu-içan-cen amoinari çatcheicon merçimenduaz Jaincoa bera gatic cenean eguina. Yarn-içan-cen populuac bere offrendac eguiten-cituen lekhuic hurbil, ikhustecotzat nore cer ematen-çuen. Aberaxec diru hainitz offrendatu-çuten; halaric ere, hequin amoina handiac baino guehiago laudatu-cituen alhargun pobre barec

eman-cituen bi cornadu. Emaztequi erromes haren bihotz-ontafunac axeguin eguin-cion Salbatçailleari : erran ere cioten bere dicipuluci : eguiatz mintço-natçaitçue. Alhargun hunec bertce guciac baino guehiago eman - du : bertceec ez dute-eman bere ontafunen parte chume bat bai-cic ; ordean hunec eman-du eman ahal ceça-queyen , eta bicitceco behar çuen gucia.

Hipocrisia da gaixqui bat hambatenaz higu-garria çembatenaz hartcen-baidu berthutea bera bere maleciaren estalquirzat. Erreligioneac ez du deufere errespeçta - garric eta faindunç hipocrisiac gaixtatcen ez duenic. Hipocrisiac es-carniatcen-tu berthute guciac errechquiago en-ganateceotzat mundua. Batean emetafuna , bertcean modestia ; orai humiltafuna , fari caritate ; badaqui guciçz baliatcen bere-ganatececo guionen estimua eta laudorioac. Hipocrisiaren phoçoina sartcen-da beguitaric eta beharritaric. Sathanec ez bide du hipocrisia baino arma segragoric arimen gal-araztecoztat. Heresia guehuc-nec bicio hartan ohi dute bere ethorquia ; eta hetaric batere hastean campo eder bat eracutçi ez duenic. Arius heretico ospe handitacoac , eta hambat desmasia eguin-içan-duenac hunembat humiltasun aguertu-çuen non bere-ganatu baitçuen Alexandrian ciren arima Jain-cotiar guciçen fidantcia. Lutherec eta Calvinistec mortificacione handiago bat hartu-çuten estacurutzat bazterren içurrizatcecoztat bere ilhumbadamna-garriez,

Ez da miresteeco Jaincoac condemnatu içan-
baidu çortotzafun gucian hipocrisiaco bekha-
tua, erran badu çorigaitz çuentzat, farisaiuac eta
scribac. Campotic churituac diren hobien idu-
nico çarete. Barneac galduac eta ustelduac di-
turçue; ez duçue çeren iguriqui-farturen - çare-
tela ene errefuman. Nor mintço-da hunela? Je-
su-Christo, emerafuna eta misericordia bera
dena. Eçagun da haren hitz faindutaric hipo-
crisia cein bekhatu handia den haren beguietan:
ez dugu ere nihon ikhusten conbertitu içan-
duela hipocritaric batere.

Ala baidut, Jauna, certaz condemna ene
burua hipocrisiaren gainean! Cembatetan ez
diot nahi içan finhets-araci munduari humil,
prestu, garbi nintcela passione guehienac nau-
fituac ciren demboran ene bihotcean! Cempa-
tetan ez dut-içan artha guehiago agrada-garriago
aguertceco munduaren beguietan, ecen-ez çure
beguietan! Cembatetan ez naiz lorificatu ene
ahalqueria eta condemnamendua eguiten-çuten
flaquecia eta erorico humilia-garriez berez!
Ikhusten-duçu, o Salbatçaille amulxua! ene
bihotceco urriquia. Bai, damu dut ene obra one-
tan sartu ahal ditezquen chede gaixto guciez.
Hitz ematen-darotçut, ontafuna bera çaren Jain-
coa, ez dudala-bilhatuco ethorquigunerat çure
loria eta ene salbamendua baicen ene hitz eta
obra gucietan.

XLIV CAPITULUA.

*Arquen yudicioaz, Jaincoa da bakharra da-
quiena noiz iñanen-den arquen yudicioco
eguna. Matth. 24.*

JESUS athera-cenean templutic eta Yerufale-
metic, bere dicipuluec othoitztu-çuten itçult-
ceaz beguiac templuaren gainerat, ikhustecotzat
miracuilluzcoa cirurien obra hura. Hetaric ba-
tec erran-cion: nausia, ederrex-çatçu hango
harri eta gauça mira-garri guciac. Jesufec ihat-
detsi-çuen: ikhusten-tutçue çuen beguiac lillu-
ratçen-dituzten obra eder horiec guciac? Bada,
yaquin ahal deçaqueçue ez dela-guekdituren
harria harriaren gainean: hitz hauc erran eta
yoan-cen açitun, edo Olivetaco mendirat, eta
yarri-cen han. Hurbildu-citçazcon dicipuluac,
eta othoitztu-çuten errateaz noiz yaffan beharçen
cituen Yerufalemec, haren hitzeen arabera,
iguriquitceco ciruen cigorrada ikhara-garriac?
Certaric eçaguruco-cen haren mundurat ethort-
ceco eguna, eta noiz iñanen-cen munduaren
akhabantça.

Jesufec ihardetsi-çuen dicipuluen galdeari:
erran-cioten ordu hartan iñanen-cirela profeta
faltsoac lehiatuco-citencac hequin enganatcerat.
Beguirac-çatçue hetaric çuen buruac; non-eta,
atcemanac iñanen-çarete. Hetaric hainitzec erra-
nen-duçe ene icenean heldu-direla, Christo di-

rela, eta horra nola enganatuco - duten alco
 mundu. Orai-danic eguiten - çaituztet hauc gu-
 ciez yaquinxun içan etçaitentzat atcemanac.
 Yuyamenduco eguna hurbiltcerat, ikhufico-da
 odola çurrutan alde gucietaric. Guciec yaçarri-
 ren-diote elkharri. Altchatuco-dire hiriac hirien
 contra, errefumac errefumen contra. Gudu, af-
 faldu eta guerlate gucien buruan, ikhufico-dire
 ohi beçala, içurria eta gofetea. Ene dicipuluac
 çuec içanen-çarete guchienic pairaturen-duçue-
 nac. Mundu guciac persecutatuac eta higun-
 duac içanen-çarete, condemnatuac ere içan-
 çarete heriotcerat; ez duçue ordean ceren içan
 deuseren beldurric: emanen-darotçuet garaitia
 çuen exayen gainean. Irakhatfico - darotçuet
 cer ihardetfi beharco duçuen behar orduan; cer
 nahiden dela, eramaten badarotçue bici labur
 eta dolorezco hori, nic aguinteen - darotçuet
 bertce bici bat iraunen-duena eternitate gucian.

Deufere seguragoric nola azquen yudicioa;
 ordean noiz içanen-da? Hori da gauça bat ni-
 horc ez daquiguna, ceruco aingueruec berec
 eçagutcen ez dutena: ene aita da bakharra,
 dio Jesu-Christoc, egun eta oren haren berr
 daquiena. Çandete (dio oraino Jesu-Christoc)
 atçarriac eta othoitcean oren hura ethor ez da-
 quientzat gutienic uzte-duçuenean. Orrhoit
 çairezte oren hari darraicola eternitateco çuen
 çoriona, edo çorigaitça; bet-betan ethori co-
 dela, eta lurraren gainean diren guciac hartua

ičanen - direla saretan beçala. Çuei dagotçue erne egotea ez içatecotçat atcemanac. Nahi baditutçue eman-çuen buruac Jaincoac munduaren punitceco, egorriren - dituen gaztigu ikharrarien guericéan, çaudete atçartafunean eta othoitcean : molde huntan gai içanen-çarete fidancia faindu batequin aguertceco Jaincoaren tribunalaren aitcinean.

Yuyamenduco egun handi hartan, Salbatçaillea ethorrico - da bere loriaren distadura gucian, bere aingueruez inguratua. Yarrico - da bere mayestate adora-garriaren tronuaren gainean, eta lurreco populu guciac bilduco - dire haren aitcinerat, bere erregue eta bere yuyearen aitcinerat beçala. Ekharri baino lehea behin - bethico çorionezco, edo çorigaitzezco sententia lazgarria, berechiren-ditu batçue bertetaric, artçain batec bildotçac akherretaric berechten dituen molde berean. Eçarrico - ditu bildotçac (onac) bere escuineco aldean, eta akherrac (gaixtoac) ezquerreco aldean. Erranen - diote escuineco aldecoei : çatozte, çuec, ene aitaz benedicatuac, goça-çaitetzte munduaren hastapenetic çuentzat aldaratua den, eta, ene odolaren goztuz, çuentzat erosi içan-dudan errefumaz. Mereci-duçue han sartcea ; ecen goşe çan-naicenean, eman-darotaçue yaterat, egarri nintcenean, edaterat ; egoitçaric gabe nintcenean, hartu nauçue çuen etçhetarat, soinecoac eman-darozquidaçue bulhucia nintcenean ;

ikhufi eta contſölatu - nauçue ene eritafunetan ;
preſo nindagonean ere eguin - darozquidatçue la-
guntça guciac.

Hitz contſola - garrri hauc erran ondoan arima
yuſtuei , Salbatçaillea itçulico - da ezquerreco al-
derat , eta erranen - diote gaixtaguinei boça min
eta erdira-garrri batequin : urrun-çaitetzte ene ga-
nic , madaricatuac , çohazte Jaincoaren yuſti-
ciac Lucifer , eta haren lagun gaixtoentzat biz-
tu-duen , eta eternitate gucian iraunen - duen fu-
rat. Bere bidean da içan-çaitetzten tormentatuac ;
ecen ez darotaçue eman yaterat goſe nintce-
nean , ez eta edaterat egarrri-nintcenean ; egoitça
gabe nintçenean , ez nauçue hartu çuen etche-
tarat ; ez darotaçue eman ſoinecoric bulhucia
nintcenean ; ez nauçue ikhufi preſo nindagoe-
nean. Gaixraguin dohacabeec galdeguinen-dute:
noiz , Jauna , ikhufi-içan-çaitugu ſoſfricarietan
eta beharrean çuri emateco gure laguntça ? Sal-
batçailleac ihardetsiren-diotte , pobreen alderat ur-
ticalmenduric içan etçuten aldi guciez hari be-
ran eſcas eguin - içan - diotela. Bera ceta gucien
aita eta buruçaguia , eta beretzat hartcen - cituela
pobreen alderaco unguiac eta gaixquiac. Salbat-
çaillea guelditu - cen predicatçetic ; etcen gue-
hiago mintçatu populuaren aiticinean : bere he-
riotçea çarabillan gogoan.

Deufere ſeguragoric nola gure heriotçea ; deu-
fere ordean dudazcoagoric nola heriotçeco
orena. Gue daquigun gucia da guiçonaren ſe-

mea ethorrico-dela iguriquitcen ez dugula, beraz, gutien uztean hillen-garela. Cer ixumendu! herioac atceman-gaitçaque momento guciez; Halaric ere bici-gara descaxuan, segur baguine beçala herioa gure ganic urrun dabillala. Noiz eta ere guçonac uzte bai-du aphur bateco dela munduan, eta ordu hartan berean, dio çuhurac, içanen-da herioaz atcemana arraina amuaz, eta choria sareaz beçala.

Aurthen hil direnên artean, ez ahal cen bakhar bat uzte etçuenic bici urthe bat guehiago. Eta aurthen hillen direnetaric ez bide da bat aguintcen ez dioenic bere buruari bertce urthe baten bicia. Nor yarrico-da berme bihar munduan içanen-naicela; erran nahi da beraz gaur berean hil naitequeyela. Hala guertha baledi, behar banintz, bi orenic barnean, Jaincoaren aitcinean aguertu contu ematerat dembora galduaz, graciën arbuyoaz, nalacoa liteque entçun behar nuqueyen eternitateco sententcia!

Ala gauça lazgarria bai-da aguertcea yuye ikhara-gariaren aitcinean erreguelatu gabe concientcia, garbitu gabe bihotça! Ala bai dire urricaltceco mundu huntaric, bet-betan, edo çembait egun bakharretaco eritasunetic lekhora eternitatean sartcen-direnac! Hamar, hogoi urthe eta guehiago bekhatutan eraman-dituzquegunean, çembait azte eta ilhabete sobera orbe guntuzque bada heriotce saindu baten eguincotzar! Eta arte hec, ilhabete hec, gure eçucoditugu?

XLV CAPITULUA.

Yudasec saltcen - du Jesus bere nauſia. Sacramendu Sainduaren eſtablimendua. Matth. 26.

SALBATÇAILLEAREN exayac , erran nahi da , ſcribac , farifaüiac eta ſinagogaco bertce buruçaguiac , bildu-içan-ciren Caife aphez-handiaren etcherat elkhar aditcecotzat Jefuſez yabetceco , eta haren hil - arazteco moldearen gainean. Etciren berehala hartan eman. Mundu oſte handi bat ethorria-cen Yerufalemerat bazcoco beztarat : farifaüiec eta heyen bertce lagunec baçaquiten guciec ohoratcen - çutela Salbatçaillea , beldur ciren guertha-çadin cembait aſaldura populuaren artean , heldu haciren yabecerat ordu hartan Jefuſez ; ordean baſcoco bildotſa bera cenac bazco egunarequin eman nahi çuen bicia ; horra cergatic permeitu - çuen exaigaixtoa ſar-çadin Judafen bihotzean. Judas apoftolua aguertu-cen Caifaren etcherat , eta erran cioten han bilduac eirenei : cembait nahi darotaçue eman , eta nic largaturen darotçuet Salbatçaillea çuen eſcutarat ? Cer bozcariozco berri ſinagogaco buruçaguiantzat ! Aguindu-ciotçoten Judas traidoreari hogoi eta hamar diru peça , erran nahi da , berrogoi eta hamar libera. Halaxi çuen balio gathibu batec ſaltcerat. Precio hartan berean nahi çuen içan ſaldua ceruaren eta lurraren yabe ſoberanoac.

Biharamuncan ceina baircen ortceguna , eta hiltceco bezpera , Jesus etcen Yerufalemen sartu. Guelditu-cen Olivetaco mendian. Mintçatu citçayen dicipuluei bere heriotceaz , eta irakhatcioten nolaco amudioa içan behar çuten elkharren alderat. Egorri-cituen Piarres eta Joannes aphaintcerat Yerufalemen bazcoco behar ciren gauçac. Çohazte , erran-cioten , Yerufalemerat : han farthu beçain farri bathuco-duçue guiçon bat pegar bat ur darimana. Yarraic-çaquizcote , eta erran-dioçaçue hura sarturen den etheco naufiari , han eguin nahi dudala bazcoa ene dicipuluequin. Eracutfico-darotçue lekhu handi eta eder bat. Han aphain-çatçue behar direnac. Piarrefec eta Joannesec complitu-çuten naufiaren manita. Jesus yoan-cen arrax aphalean , bere dicipulu guciequin lekhu hartarat.

Ethorri-cenean yateco muga , Jesus yarri cen mahainean. Eman-cioten bere dicipuluei eracutsterat bethi-danic çuen nahi handia hequiequin eguiteco azquen bazcoa. Erran-cioten galdu behar çuela laster bicia. Eta haren hirrix handiena , forthu-cen oren beretic , ceta bere burua bere aitari sacrificatcea mundu guciaren salbatcecorzat. Othuruntçaren erditarat cirenean , Salbatçailleac eman-cioten oraino humiltaşunezco exemplu eder bat , handitaşunezco gogeta guciac hequien izpiritutaric khien arazteco gai cena , eta erakhatsten-çuena garbitaşun handi batequin beharco ceta hurbildu laster establi-

berat çohan sacramendurat. Alcharu - cen mahainetic, utci-çuen soinecoen gainetic erabilt-cen-çuen arropa lucea, hartu-çuen oihal bat aitcinean, eta eman-cen bere apostoluen oincen garbitcen. Halaco humiltasunac harritu cituen apostolnac. Piarrefec beregainqui ecin garai ceçaqueyen bere baitan bere nauhi dibinoac garbi-ciotçon oinac: ez, Jauna, (erran-cion) ez dut ni-holere laudatuco eman-çaitecen eguinbide hortan. Jesufec ihardetsi - cion: ez daquiçu orai-cer eguiten-dudan, bainan yaquinen-duçu guerorat. Piarres egundaino beçain herabe cen utz-terat Salbatçaillea haren oinen garbitcerat. Or-duan Jesus mintçatu-citçayon hitz hautaz: baldi-netariac ez badarozquitçut oinac garbitcen, ez çaitut - eçagutuco ene dicipuluzat. Apostolu fainduac ihardetsi-cion: Jauna, hori horrela denaz gueroz, garbi-dietçadatçu ez bakhartie oinac, bainan oraino escuac eta burua. Caritatezco eta humiltasunezco exemplu handi hartaric lekhora, Jesufec yauntci-çuen utci-çuen arropa lucea: yari-cen berriz mahainean, eta erran-cioten bere dicipuluei içaterat çohala hetaric batez faldua eta largatua bere exayeen escutarat. Solas hunec lazru eta damuztatu-cituen dicipulnac. Bat-bedera hassi-cen erraten: ni othe naiz hura? Jesufec ihardetsi - cioten: ni falduco-naüena mahainean da enequin yarria. Çorigaitz bere Salbatçaillea trahituco-duenarentzat. Hobe içanen cen harentzat ez balitz egundaino ethorri mundurat.

Yudasec ičan-çuen atrebentia galdetececo Salbatçailleari hura othe cenez haren saltçaillea. Jefusec ihardetsi-cion ahopean, eta ohico bere arraitasunarequin: bai, çu çare salduconauçuna. Uzte içateco da hitz ahopean erran hauc ez cirela hedatu bertce apostoluen beharritarat. Urrun da iguriquitcen baitçuten guetha ahal citequeyela heyen artean bakhar bat gaiçenic halaco gaixqui icigarti baten eguiteco. Othuruntçaren azquenerat, guiçonon alderaco Jesusen amudioa seinalatu ičan-cen bere gaididuta gucian, eta molderic espantigarriencan. Eman ičan-çuen yaterat yanari guciataric goçoena eta perferena; erran nahi da, bere gorphutz factua. Hartu-çuen oguia escutan, benedicatu-çuen, hautsi-çuen, eta eman-cioten bere dicipuluei, erraten-çuela: hau da ene gorphutça. Hartu-çuen orobat khalitza, benedicatu-çuen oguia eguin-çuen beçala, eman-cioten dicipuluei escutarat erraten-çuela: edan-eçaçue guciec huntaric, orai ematen-darotçuet edaterat ene odola arnoaren iduriaren azpian, eta oren laburric barnean, issurico-dut gurutce baten gainean, mundu guciaren beguietan bekhatuen borratcecotzat eta guicon guciën salbamenducotzat. Nola nahi baidut ene heriotcearen orhoitçapena iragan-dadin mende guciën akhabantçaraino, ematen-darotçuet çuei ere borherea eta manua eguiteco nic eguiten-dudana.

Sacramendu-sainduaren establimendua bide

gorphutça, eta eman-citçayon tristeciari ikhufituenean bere dicipuluac lokhartuac, eman-çen bazter batetarat, yarri-cen ahufpez, eta eguin-çuen othoitz hau: ene aita, khalitz hau urrun bedi ene ganic, eguin ahal badaite: guciarequin eguin bedi çure nahia, eta ez nereca. Othoitz bera doblatu-çuen hiruretarainocoan behi sumetimendu eta khar berarequin: odolzeo icerdia çarion gorphutz guciic. Hurbilducenean bere hirur dicipulutarat, aurkhitu-cituen oraino lo çaudela. Eguin-ciotçoten bere errencura amulxuac ez damu guehiago eracursteaz haren tristeciaz. Cer? erran-cioten, lo çaudete bada! Ecin egon içan çarete bada, oren baretz, enequin atçarriac?

Jesufec erran-cioten bere hirur dicipuluei ordu cela yeiquitceco eta hari yarraiquitçeco; ethorria cela orena ceinetan guçonaren semeac utcico-baitçuen bere burua bere exayeen escutarat. Abia-gaiten (cioen Jesufec) ni trahituran nauena ez da hemendic urrun. Ez-citçayon eman-ihesari, aiticic bera athera-cen haren hartcerat heldu-cireneen biderat. Hec ciren manpuel multço bat, guehienac farsauen mapucoac edo fehiaç. Berequin cituzten ezpatac eta maquillac, eta Judas traidorea çuten guciçen aitician: apostolu dohacabe harc bacaquien Salbatçaillea bere dicipuluez maitatua-cela. Beldurçen yar-citecen bere nauñaren alde; eta bere gaxraguin lagunec ez-ceçaten, ihun celacot-

zat, ungui eçagut Salbatçaillea. Ez nahiz hura
 eguin bere colpea, erran-ciöten: nori ere eman-
 nen baidiot musu, eta hura-bera içanen-da çue-
 bilhatcen-duçüena. Loth-çaquizcote, eta çue-
 quin eramaçue, itçurico ez den beçala. Hor-
 requin batean, Judas traidorea hurbildu - citç-
 yon Salbatçailleari, erraten - cioelatic: agur-
 nausia, eta ematen-cioelatic musu. Dicipulo ba-
 ten ganicaco musu ondicozco harc ez bideçuen
 eguiten Salbatçaillearen tormentetatic arinena.
 Halaric ere, Jefusec hartu-çuen traidorequeriazco
 musu hura anaya, edo aita batec eman-içan ba-
 lio beçalaco malfotasunarequin. Adisquidea (er-
 ran-cion Judasi) certarat ethorri-çara? Bala-
 quiçu cer eguiten-duçun? Cer? musu baten bi-
 dez saltcen-duçu bada guiçonaren semea?

Jesu-Christoren presentciac berac lazua eta
 ikharatu-cituen mandurel hec. Salbatçailleac er-
 ran-ciöten haren handitasun adoragarttari çagor-
 con mayestatearequin: noren bilha çabiltçate
 Ihardetsi-ciöten: Jesus Nazarethcoaren ondore-
 gabilçça. Jefusec erran ciöten: *ni naiz* hura.
 Hortan ere ematen-çuen eracutstterat heriotçen
 pairatcen balin baçuen, bere nahitarat eguiten-
 çuela. Jefusec aiphatu çuenecotçat hitz hau
ni naiz, ikharac artic - araci-cituen gaixtagai-
 hec guciac lurrerat. Orduan ere Salbatçailleac
 eman-çuen eçagutcerat Jaincoaren semea ce-
 Altcharaci-cituen lurretic, eta erran-ciöten ba-
 ren bilha çabiltçanaz gueroz, etçutela comple-
 cea baicic bere nauñien manua,

Yudu çoro hec eçagutu behar bidean Salbatçaillearen bothere gucizcoa, erori-ciren haren gainerat garxtaguinic handienaren gainerat beçala. Yabetu-ciren hartaz, eta eſtecatu-çuten ahalic hobequiena. Min citçayen dicipuluei ikhuftea alchatcerat çaramatela bere nauſi diuina; eguin-çuten haren atheratcerat exayeen eſcotarie. Piarrefec khiendu-çuen ezpata maguinaric, eta hartaz arraillatu-cion beharri bat aplez-handiaren ſehi, Matchus çaritçonari. Jeſuſi gaitcitu-citçayon apoſtoluaren orduco khar çobraniazcoa. Uçuitu-çuen bere eſcuaz çauria, eta ſendatua-içan-cen. Eraman-çuten Salbatçaillea hobendun bat beçala, eſtecatu-çuten apleceen printcearen aincinerat. Sinagogaco buruçaguiaçambatenaz bozcariatu-ciren ikhufteaz Jeſuſe eſcutan, çembatenaz beldur baitciren, hartaric ere, itçurico-cela çembait miracuilla çuinaric.

Ez da batere mireſteco baldin Salbatçailleac paſſian nahi içan-hacituen bere bihotcean, eta bere paſſionearen haſtapenetic tormentarie laſuma-garrienac. Ikhufte-çuen, urrundanic, herreſtan erabillico-çutela Yeruſalemeco çarriçuetan; içanen-cela laidoz eſtalia, elborriz khoruarua, eta azquenean, itçeztatua. Gogoan çarabiltçan humiliacione eta tormenta iguriquitcen çituen guciac, eta horra cerc çaraman Jeſuſaitea triſteciarie handienerat. Cer lantça colpe haren bihotz ſamurrarentzat orrhoitçeaz bere

dicipulu baten traidorequeria belicaz, hamba
 fagoratu-çuen populu baten esquergabetafun ior-
 garriaz ! Cerc ordean guehienic çaurthcen-çue
 Salbatçaillearen bihotz amulxua ? Cerc bada
 baicic yaquiteac alferretan çohala illuricera
 bere odol sacratua hainitcentzat, eta arbu-
 turen-guintuela haren gracia preciatuenac berac
 Gure bekhatuec, haren alderaco gure eçagutç
 escafac ahal çuten parteric guehiena haren la-
 duran eta odol-icerdian.

Jainco handia, fainduta funa bera çarena
 eman nahi içan-çaiçco tristeciari orrhoitceac
 gure bekhatuez, eta gu descaxuan eta axegui-
 pean bici-gare daquigularic bekhatutan phulum-
 patuac-garela, ifernuco sua segur dugula nos-
 ez dugun eguiten penitencia ! Ez duçu, o Je-
 sus emea, eguiten errencuranc den gutiena ya-
 çari nahi darotçuten çure exayez, çure pretun-
 adora-garria laidostatcen dutenez, eta gue ure-
 ten-ditugu gure buruac eraunfietarat, asferadu-
 rarat eta mendecurat iduritcen çaicunean ez ga-
 rela asqui ohoratuac, edo heldu çaicunean cent-
 beit damu. Cer ahalqueria ! cer ixumendu !

XLVII CAPITULUA.

Jesu-Christo Annafen eta Caifafen aicincan.
 Matth. 26.

YUDUEC escutarat çutenean Salbatçaillea
 eraman-çuten lehenic Annafen aicincan.

Hura cen aphez - handi urthe harran. Annasec eguin-ciotçon cembeit galde bere dicipuluen eta bere doctrinaren gainean. Salbatçailleac ihar-detsi-cion etcela behinere guericean mintçatu, haren doctrina eçagutua-cela bazter gucietan, asqui çuela galdetcea hura entçun-çutenei cer irakhatsten-cioten. Ingurutan-eeen aitcindari baret gaitzerfi - cituen Salbatçaillearen hitçac, eta içan-çuen atrebentcia behar-ondoco bat emateco nauñi divinoari, erraten-cioelarie hala behar tenez bada aphez-handi bati mintçatu? Jefusec pairatu-çuen laido humilia-garri hura Jaincozco ametafunarequin. Erran-cion guiçon dohacabe bari: *Baldinetariac gaixqui mintço-banaiz, erats-dieçadaçu certan huts eguiten-dudan; ordean ungui mintço banaiz, certaco yotcen-naçu?*

Aste hartan apheceen printceac bildu-içan-oren Caifasen etcherat. Salbatçaillea eramana-çan cen hequin atcinerat bere yuyamendua hartcerat, gaixtaguin bat içan balitz beçala; eç-çuten lekhuco tafun beharrie Jefusen condem-natceco, bere baitaric ekharriac ciren haren gal-arazterat: ordean errana içan etçadintçat-arin-çuegui yuyatcen-çutela, eta leguearen erregue-lac beguiratu gabe, irabaci-cituzten cembeit le-çhuco falso erran-çutenac entçun-çutela Salbat-çaillea erraten, escu gucia baçuela lurrerat artic-arazteco Jaincoaren templua, eta haren erre-berritceco hirur egunic barnean. Eguia da Sal-

batçaillea mintçatu-cela lekhuco faltfoec cioten beçala; ordean bere gorphutçaz mintço-cen erran nahi çuen hillen cela, eta loriotqui atheraco-cela lurretic hirur egunen buruan. Lekhuco faltfoac etciren-compuntcen bere erranetan, eta heyen accusuric handienac etciren asqui guizon baten gal-arazteco.

Aphez-handiac ikhufuric Jesus ichillie çagoela altchatu-cen, eta erran-cion: manatcen-darotçut, Jainco biciaren icenean, errateaz çu oitçaren Christo, Jaincoaren semea. *Ungui mintçoçara* (ihardetfi - çuen Jefufec), bai, hura bere naiz; ordean ez duçue finhetfiren, eta ez nauçue largatuco. Halaric ere, *laster ikhufico-duçue guizonaren semea* (icen hau hartcen oitçuen Salbatçailleac mintço etcenean bere guizonafunaz baicic), *laster ikhufico-duçue guizonaren semea yarría bere aita guciç botherexuoren efcuineco aldean ceruco hedoi baten gainean ethortcen*. Aphez handiac entçun-citueneco Salbatçaillearen hitzac, hautfi-cituen bere soinecoac (hori cen blasfemia bat entçun-çuelaco feinalea) eta abiatu-cen boça altchaturic erraten: blasfematu-du; ez dugu bertce lekhucoafun beharric. Cer çaitçue bada? guciec ihardetfi-çuten mereci-çuela heriotçea, condemnatu ere çuten hartarat.

Cer humiliacione espanta-garri! Cer confufione laidoxu mundu guciaren Salbatçaillearentzat ikhufteas bere burua idoiztatua, gueçur

titzat, profeta falsforzat hartua ! Cer ? Jesu-Christo, guicon gucien yuye soberanoa, saindutasuna bera dena, eramana da bada yuye gaixtaguin baten oinetarat ! Condemnatua bada gaixqui-egulleric handiena beçala, bere bicia galtcerat !

Jesu-Christo loriaren erreguea, aingueruec ikharan adoratcen-durena, largatua-da soldadu errabiaru batçuen trufa eta filia gucietarat, gaii offo bat iragaterat hequien dostera, colpe, eta insolentzia gucien erdian ! Haren gorphutz garbi eta sacratua emana-da sarraçquitan ! hauc guciac cergatic ? ene salbatcecorzat. O ! amudio ecin comprenituzcoa, eta secular ecin aiqui pagatuzcoa !

XLVIII CAPITULUA.

Piarrefec ukhatcen-du Jesu-Christoz, eta Yudasec urkhatcen-du bere burua.

JESU-Christoc iragan-çuen beraz gaii offo bat soldaduen eta aphez-handiaren sehietaric yassan behar cituen arbujo eta gogortasun gucien erdian. Yaun-doni Petri yarraiqui-citçayon bere nauñi dibinoari, eta eman-cen berrotec Caifasen etche aircinean biztu-çuten su batean. Hitz eman-cion Salbatçailleari lehenago hillen-cela ukhatuco-çuen baino haren diciputaric cela. Ala iraupen guti içan baitçuen haren kharrac ! Sehi herbal baten hitza aiqui içan cen

dicipulu haren fermutasuna cordocateco eta haren gueçurtarazteco. Sehi hura hurbildu-citçayon Piarresi, eta galdeguin-cion: etçara çu Jesus Nazarethco, eta mundu guciaren trompatçaille haren dicipulutaric? Uztecabeco galdehunec ikharan eman-çuen apostolu flacoegui hura. Ihardetsi-çuen etçuela eçagutcen. Soldadu batec hartu-çuen haren mintçotic Galileacoa cela: eguin-cion galde bera: Piarresc, orduan ere, ihardetsi-çuen etçuela Jesus eçagutcen. Handic oren baten buruan, aphez-handiaren sehi batec ikhufi-çuen Piarres berotcen çagoela, eta erran-çuen Jesusen dicipulutaric cela, seguratu ere baçuen ikhufi-çuela apostolu hura Jesus hartua içan-cen oren eta baratce berean. Piarres beldurtu-cen hartaz yabe-citecen: erran-çuen hirugarren aldicozat, eta yuramentu eguinic, etçuela egundaino Salbatçaillea eçagutu. Dembora berean cantatu-çuen oilharrac. Jesus etcen handic urrun: artiqui-çuen behatce amulxubat dicipulu iciper haren gainerat, eta orrhotaraci-çuen erran-içan-cioenaz. Piarresc eçagutu-çuen, ordu berenic, bere hobena: haren bihotça çaurthua-içan-cen damuric minenaz. Athera-cen nigar marraçquetan lekhu hattaric, iragan-cituen hirur egun auhendatcen bere desleyhaltasuna.

Biharamunean, arguitu ceneco, apheçac eta legueco doctorac bildu-ciren elkhar ganat: erakharri-çuten Salbatçaillea bere aitcinerat gaixta-

guinic handiena ičan balitz beçalaco moldean. Berriz ere galdetu-cioten hea Christo cenez, hea Messias cenez. Jefusec ihardetsi-cioten: baldin erraten badarotçuet nor naicen, ez duçue emanen sinhetsteric ene hitzetan; baldin nic ere cerbait galdetcen badarotçuet, ez duçue ihardetfico, eta ez nauçue-emanen libertatean; ecen ethorria da ene orena. Yaquin-eçaçue bakharric guizonaren semea laster yarriren-dela Jainco bere aitaren escuineco aldean. Orduan guciac abiatu-ciren erraten: beraz Jaincoaren semea çare? Ihardetsi-çuen: *eguiã dioçue erratean hura naicela.* Eguin-çuten harramantça handi bat, eta hasi-ciren erraten: ez dugu bertce lekhucotafunen beharric guehorrec haren ahoic entçundugunaren ondoan. Bere artean compartitu-çuten libratu behar çutela Salbatçaillea Poncio Pilatusen escutarat. Hura cen Yudeaco aircindaria çaducana erromarrentçat berec etçuten tihor hil arazteco bothereric.

Cer humiliacione Jefusenizat! condemnatua da aguertcerat gaixquiric handiennen eçagutça hartcen-çuen yuye atce baten aircinerat. Haren ganatcecotzat iragan behar cen munduz betheac ciren Yerusalemeco carriquetan gaindi, escuac amarratuac, gaixqui-eguilleric handienaren planta berean. Hulaco ikhusgarrã uquigarriac hautsi-çuen Yudasen bihotz gogorra. Dicipulu dohacabe harc ikhufi-çuenean bere naufia condemnatua aphez handiaren tribunalean, eta go-

bernadorea ganat eramana bere azquen sententia hartcerat, ecin egon-cen abhorritu gabetarie bere traidorequeria. Iduri-çuen penitencia eguin nahia cela bere bekhatu icigartiaz. Erran-cioten sinagogaco buruçaguiei gaixqui handi bat eguinquela trahitceaz, eta gal-arazteaz yustua cen guizon bat. Aithor huncet baçuen certaz bere baitan sar araz buruçagui hec; urrun da ordean eçagutu baitçuten here gaixquia. Ihardetsi-cioten Yudas: gure cer achola dugu utriqui duçun, edo ez, guri Salbatçaillea saltceaz: hori çure eguitecoa da, eta ez batere gurea. Pagatu-içançaitugu: ez duçu beraz ikhulquisunic gure gainean.

Dicipulu traidoreac eçagutu-çuenen etçuela deufere irabazten bere aithor berankhorraz, artiqui behar bidean bere burua Jaunaren misericordien oinetarat, fidantzia saindu bat içan behar bidean haren gana cinez bihurtzen direnac behinere arbuyatzen ez dituen Salbatçaillearen oporrasun infinituan, eman-itçayon desesperamentuari. Artiqui-cituen bere hogoi eta hamar dirupeçac apheçac bilduac aurkhitzen-ciren templetar, eta urkhatu-çuen bere burua.

Ala indar handia baidu Salbatçaillearen beharce amulxuac! Piarrefec etçuen-eçagutcen bere gaixquia, bederen etçuen hartaz behar cen utriquia Jesufec bere beguiac hedatu-cituen arteraino haren gainerat. Orduan orthoitu-cen bere ororico humilia-gartiaz, orduan issuri-cituen u-

garric kharaxenac, orduan hasi-cen penitencia dorphe baten eguiten. Cembat ere baigara bekhatuz gaindi eguinac, ez ditugu guc ere ikhusten Jaunaren misericordiac ez baditu artiquitcen gure gainerat bere urricalmenduzco beguiac, ez bagaitu-arguitcen bere gracia sailduaren arrayo salba-garriez.

Jaunaren providencia miragarria da bere obra gucietan. Permetitu badu bere elizaren buruça-guia eror-çadin gaixqui handi batean, hori eguin-ican du apostoluen printceac eta elizaco artçainec ikhas-ceçatentzat bere experientciac beraz urricari icaten bekhatoreac bere flaquencia gucietan. Piarreseu penitencia balia-daite penitent gucien mirail eta exemplu eder batentzat. Apostolu haren penitencia ez da mintço; ordean eguiten-du gaineraco gucia. Funxean, cerraco dire hitzac obrac berac mintço direnean? Ez dut entçuten, dio San Ambrosioc, Yaun-doni Petiren boça; ordean ikhusten-tut haren nigarrac. Nigar çorionezcoac! nigarpreciatuac! ez dute galdetcen barkhamendua; ez dute ordean gu-riago mereciten.

XLIX CAPITULUA.

Pilatus ec du-eçagutcen Jesu-Christo baitan hobenic. Halaric ere condemnatua-da açotatua icaterat. S. Matth. 27.

SALBATÇAILLEA ican-cen beraz, escuac el-
Stecaturic, eramana Pilatusen palaciorat. Ber-

ria hedatua - cen bazter gucietarat legueco doctorec eta sinagogaco buruçaguieç eçagutu-çuela azquenean Jesus , orduraino Jaincoaz egorriac - cen guieçon faindu batentzat çaducacena , gueçurti eta profeta falso bat cela : guechiago dena , forguin bat eta magiciano bat cela : Beelzebuten laguntça behartcen citçayoela exai gaixtoac gorphutçetariç khentceco , eta bertce miracuillu guciçen obratcecotzat. Gaixraguineç eman - cioten gueçurrari eguiaren iduririç edertena. Heraultia artiqui-çuten mundu guciaren beguitarat , eta finhets-araci çuten nahi çuten gucia. Populuac orduraino Jesusen alderat içan-çuen erreipectua içan-cen itçulia haren alderaco arbuyotarat. Hirur egun lehenago , Jesusen ohoretan , bozcarioz , errepicaz , *hoçanna* erraten-çutenac abiatu-ciren oihuz erraten : *tolle* , &c.

Pilatufec ikhufi-çuenean Salbatçaillea gaixtaguin baten plantan , erran-cioten yuduei : certaco galdetçen-çuten guieçon haren heriotcea ? Gucieç , boz beraz , ihardetsi-çuten ez lioçoquetela galde haren heriotcea ez balitz guieçon gaixto bat. Pilatufec etçuen lakhet bere sententçien ekhartcea arinquì eta airezco accusuen gainean : erran-cioten yuduei yuya-ceçatela berec bere leguearen arabera. Orduan populuaren aitcindariac aguertu - ciren Pilatusen beguietarat : erran-cioten Jesusen guieçon populu aitcharazteçuen nahasi bat cela , etçuela nahi bihur-çaquion Cesari çor citçayona , eta bere burua yuduen

erreguetzat, eta Mesfiatzat eguiten-çuela. Pilatufec entçun-cituenean ekhartcen-cituzten frogaric gabeco hirur accusuac, eçagutu-çuen gaixtaqueria beitçac çarabiltçala izpirituac. Jesusen baitan, eta ordu hartan berean, seinalatcen-ciren emerafun eta descanxu offoac hambat lekhuco agueri ciren haren innocentciaren alde altchatcen-cirenac.

Pilatufec erakharri-çuen Salbatçaillea bere aitcinerat, eguin-ciotçon galdeac hirur accusu heyen gainean; ordean Salbatçaillea etcen baxtere mintçatu. Gobernadoreac erran-cion: cer? ez darotaçu deufere ihardetsten? ez duçu-ikhuf-ten çutaz cer dioten? Jesus bethi ichil çagon: Pilatufec hartu çuen cerbait misterio behar cela ichiltasun hartan. Egua othe da bada (erran-cion oraino) yuduen erreguea çarela? Cer eguin-duçu bada? Cer bide eman-içan-dioçute yuduei finhetstecotzat erregue içan nahia çarela? Jesusfec ihardetsi-çuen garbiqui: ene errefuma ez da mundu huntacoa. Ez naiz cerutic yautsi lurreco erregue içatecotzat. Hala banintz ene armadetaco aitcindariec eta soldaduec fite aihera-nintçaquete ene biciari nahi dioteneen etcutaric; ordean erran-darotçudan beçala, ene errefuma ez da behere huntacoa. Erregue çare beraz, erran-cion Pilatufec? Bai, ihardetsi-çuen Jesusfec, erregue naiz çue di çun beçala; forthu-naiz, eta ethorri mundur i eguiari lekhucofuna bihurtceco; eguiaren alde denac entçuten-du ene boça.

Pilatusec, cembat ere paganoa baitcen, eça gutu-çuen baçela Jaincozco cerbeit guiçon haren baitan. Galdeguin - cion : cer da eguia ? utci gabe Jesufi haren galdeari ihardesteco astirie, bihurtu-cen yudutarat, erraten-ciorela : ez dut ikhuffen guiçon hau certaz ahal den hobendun : ez dut hunen baitan aurkhitzen certaz condemna. Ekharria-cen Jesufen libratcerat. Populuaren biruçaguieç, hori ikhufi-çutenean, abiatu-ciren egundaino baino lehia eta khar guehiagorequin erraten, behar çuela içan heriotcerat condemnatua ; populuaren affaldaratçaille bat cela ; banatcen-cituela, hirur urthe hetan, haffi Galileatic eta Yerufalemeraino irakhaspenic gaixtoenac.

Pilatusec yaquin-çuenean Jesus Galileacoa cela : egorri-çuen hura eta haren accusatçailleac Herodes, Galileaco printcea gana. Herodes yaquinxun-cen Jesufen obra espanta-garriez : axequin hartu-çuen haren ikhufteaz aguian cembait miracuillu handi eguinen çuela haren beguieran. Ordean Yaun-doni Jauni-Baptista hilaraci-çuen printce cruel, ohore eta erreligione gabeco harc etçuen mereci Salbatçailleac eguintceçan harc nahico çuenic. Herodesec eguincion Jesufi galde hainitz, eta Jesufec ez-cion deusere ihardersi. Ichiltafun hau gaitcitu-citçayon printce barbaro hari ; arbuyatu-çuen Salbatçaillea, hartu-çuen errhotzat, eta hartaz bulatceco, yauntz-araci-cion arropa churi bat, eta egorri-çuen Pilatufen gana, Hura içan-cen

Odol ihintz bat franco cen gure erospenarentzat. Jesu-Christoren nigar chorta batec garbi guntçaqueyen gure bekharu gucietaric. Certaco, Jauna, issuri nahi içan-duçu, ibayaz, çure odolpreciatua! Ez othe da sobera eguitea gure alderat? bai, ihardetsten-du Salbatçailleac, behar cen baino guehiago eguin-dut ene aitaren aphacegatceco, ene exayeen herra gucia suntsi-arazteco, lurraren gaineco bekharu gucien bor-ratceco; asqui cen eguin dudan baino gutiago-iferuico suaren hil arazteco, eta salbamenduco hidea çuen fagoretan çabaltceco; ordean asqui eguin othe dut çuen bihotcen irabazteco! çuetaz eçagutua eta maitatua içateco!

Pilatusec eçagutcen-çuen Jesu-Christoren innocentia; ekharria-cen haren libratcerat: biz-quitartean ukho eguiten-dio graciaren arguiari, sartcen-da ilhumbetan, condemnatcen-du ho-benic ez duena. Ala bi gauça bai-dire, Jauna, çure eçagutcea eta çure maitatcea! Eçagutua-çara guiriztino guciez; ordean hetaric hainitzac othe dire maite-çaituztenac! Munduaren erran-quisunac, munduari axeguin çguin nahi içateac certarat ez deçaqueete erakhar bat-bedera! Pila-tusec ikhusten-çuen yuduen inyusticia Jesusen alderat: ikhusten-çuen orobat hari yaçartceco çuten errabia barbaroa; ordean ez ditu nahi da-çustatu. Nahiago du bere contcencia sacrificatu-ccen-ez galdu munduaren amudioa eta estimua. Ochala Pilatus bakharra balitz Jaincoari baino

munduari hobequi behatcen - dioena ! ordean
 cembatac ez dire gorraena eguiten-diotenac bar-
 netic mintço-çayoten boça falba-garriari ! cem-
 batac ithotcen-dituztenac graciaren mobimendu
 fainduac axeguinei, ohorei, hiez batez, muni-
 duari yarraiquitcecotzat ?

L CAPITULUA.

*Jesus condemnatua - da gurutceficatua igaterat,
 berequin darama gurutcea Galveriorat,
 S. Matth. c. 27.*

ET CEN egundaino guerthatu gauça hain bi-
 hotz arrailla-garric. Çauri icigarri bates
 hartcen-çuen Jefusen gorphutz sacratua burutic
 oinetaraino. Pilatus bera, cembat ere baitcen
 paganoa, laztu-içan-cen ikhusteaz Salbatçaillea
 hala billacatua. Uzte-içan-çuen ez hibe cela bi-
 hotz asqui gogoric eta barbaroric ez sartcecotu
 urricalmendutan. Erakharri - çuen Salbatçaillea
 bere etche aitcinerat: handic eracutfi-cioten yu-
 duei erraten ciotelaric: *ecce homo*: huna guiçon
 hura ceinaren heriotcea galdetcen baitcinduten
 hambat fuliarequin: badu lehen cenaren iduric
 ere ? Baçaitçue bada asqui pairatu-duela ? nahi
 cindioquete bada oraino guehiago yaçarri ? *ecce*
homo: huna guiçon hura çuen arabera, çuen er-
 regue içan nahi çuena. Norc seculan uzteco-çua
 guiçonon bihotçac etcirela hautfiren ikhustea
 gure Salbatçaille maitea halacatua ? Damu guin-

duque ikhufteaz acienda bat ere hañaco herfuran, eta yuduac egundaino beçain gogor aguer-tu-ciren: egundainoco khar beraequin galdet-cen-çuten, Jefusen heriotcea: *tolle, tolle* (cioten) gurutcefica beçate; Jaincoaren femet-zat eguiten - du bere burua, galdu behar du bicia. *Tolle, tolle, &c.*

Pilatus oraino guehiago laztu-cen Jaincoaren femearen aiphamenean. Salbatçaillearen pacient-iac eta ichilrafunac, alde batetic, eta popu-luaren errabiac, bertetic, iduri-arazten-cioten bertce guiçonac baino guehiagocoa cela. Sar-araci-çuen Jesus bere palaciorat, eta berriz ere eguin-ciotçon galdeac bere fortcearen, bere herriaren, eta bere ethorquiaren gainean. Jezu-sec etcion deufere ihardetfi. Pilatussec, espanti-turic ichillic egote hartaz, erran-cion Jefusi: ez daquiçu bada escutan dudala çu gururcean hil-arazteco, edo çure libratceco bothere gucia? Cergatic beraz ez-çara mintçatcen? Orduan Je-fusec ihardetfi-cion: etcindunque ene gainean es-curic ez balarotçu ceruac eman providenciaren nahia complitecotzat. Çure escutarat largatu nautenac çu baino hobendunago dire. Pilatussec entçun-cituenean hitz hauc, eguin-cituen, ber-riz ere, munduan eguin ahal guciac Jefusen libratceco. Yuduac eçaguturic Pilatusen iciper-tafuna, erran-içan-cioten: baldinetariac ez ba-dioçu bicia gal-arazten erreguetu nahi içan-den guiçon bati, çure printcearen exai aguerteen-

çare. Orduan Pilatus flacoa beldurtu - cen bere buruarentzat, Yarri - cen bere yuyamenduen ekhartceco alkhiaren gainean. Erakharri - çuen ur guti bat , eta bere escuac garbitu - cituen mundu guciaren aiticinean, erraten - çuelaric et-cela behintzat hobendun yustu haren heriotceaz, hec beharco çutela-ihardetsi hobenic gabecoaren odolaz. Populua eman - cen, oihuz, erraten : Jesufen odolaren issurtceari dagocon punimendua eror-bedi gure, eta gure umeen gainera.

Pilatusec, bere escuac garbitcean uzte - çuen naſqui bere arima ere garbitcen - çuela. Cer enganio ! ala seinalatu - baitcen haren inyusticia condemnatcean heriotcerat berac hobenic gabe çaducana ! Libratu - çuen Barrabas, gaixtaguina; eta eman - çuen yuduen escutarat, gurutceficatua içatecotzat innocentcia bera, eta bicia beraren emaillea. Khendu - cioten, tiraca, haren gorphutz gucico çauriari çatcheicon capa tçat hura : cer tormenta berri ! eta bihurtu - ciotçoten bere soinecoac ; har - araci - cioten bizcarcean haren gurutceficatcecotzat baliatu behar cen çur pissua, eta eraman - çuten Yerusalemeco murrutaric cement hurratsetarat, diot, Galveriaco mendirat.

Horra beraz guiçon bat hain mira - garría, mundu guciari ungui eguiten - cioena, saindurafuna bera ; hitzetan beçala, obretan ere bothere gucizco bat aguertcen - çuena ; horra possedituac libratcen, gaitic çaharquituenac sendatcen, eta gorphutz erdi ustelduac bitz - arazten - cituena ;

horra Jaincoaren seme bakharra, gauça gucieta-
tan bere aitaren iduricoa, horra non daramaten
ohoin bat beçala amarratua, açote colpez gu-
cia çaurizatua, eta bere gurutceaz cargatua.
Nor dire Salbatçaille adora-garriari crudelitate
harequin yaçartcen-diotenac? Hec dire cem-
bat egun lehenago Jesus bozcario gucietan erre-
cibitu içan-çutenac bere Messias beçala. Izpiri-
tua galtcen - da sartcean hauc gucietan. Jesusen
amudioa, hauc guciac guiçonon gatic pairat-
cean, ecin comprenituzcoa balin-bada, hala den
beçala, errechago othe da comprenitcea yuduen
malecia eta errabia Salbatçaille maitearen alderat!

Salbatçaillea Galveriorat çaramaten dohaca-
bec ikhufiric hagograndua-cela, eta bere indar
guciez hurren gabetua, behartu-çuten guiçon
bat Simeon çaritçona gurutce haren ekhartcen
laguntcerat. Etçabiltçan (urrun da) Jesusen
çanaco urricalmenduz; bainan beldur ciren çu-
raren carga piffueguiac labur-cetçan haren orenac,
elcas-çaquizcon Galveriorat heltceco indarrac,
eta ez ceçaten içan haren gurutceficatceco axe-
gama. Jesusen ikhufi-cituen Galverioracoan cem-
bat emaztequi eracutferat ematen-ciotenac bere
nigar goçoez hartaz çuten urricalmendua. Itçuli-
tan heyen alderat, eta erran-cioten: Yerufale-
ceco alabac, ez issur nigarric ene gainerat; bai-
n issur-atçue çuen buruen, ota çuen umeen
gainerat. Hunela yaçartcen-badiote (cioen Sal-
batçailleac) gaixquiric eguin ez duenari, cer

içanen-da bada gaixqui-eguilleez? Ceruco affer-
raduraren sua hunela lothcen-baçayo arbola hece
eta fruituxuari, nola egonen-da lothu gabe ar-
bola ihar eta fruituric gabe denari? Cer kharre-
quin etçaye beraz lothuren gaixtaqueria bere
gaindidurarat datamatenei hil-araztean berei bi-
cia eman-diotena, eta hequien gaic sacrificatcen-
dena?

Salbatçailleac erraten-darocu gurutcea ekharti
nahi ez duena ez dela gai ceruan sartceco. Berac
hitzez beçala exempluz ere eçagut-arazien-da-
rocu gurutcearen ekhartceco eta maitatceco pre-
mia baitezpadacoa. Jesufen gorphutz adora-gar-
ria emana-cen sarraçquitan, halaric ere etçuen
nahi nihorc içan-ceçan hartaz urricalmenduric
Ikhas-deçagun nausi dibinoaren escola çuhurrean
errencuratic ez eguiten gure nahicabetan, gure
buruen ez urricaltcen gure damu, axecabe eta
lacerietan. Jesus maiteac pairatu-çituen emeta-
fun faindu batequin idoi eta tormenta ikhara-
garrienac; hartu behar ditugu, gure ere, errei-
pectu eta sumetimendu faindu batequin behere-
huntaco desfortuna, eritasun eta ethor ahal da-
quizquigun gaitz guciac. Eçar-deçagun gure fi-
dancia Salbatçaille maitearen bothere eta mi-
ricordia infinitutan. Bera da gure aita, gure mar-
ricua, gure consolacionea, hitz batez, bera da
gure gucia.

LI CAPITULUA.

Jesus gurutceficatua-da eta ehortcia. Matth. 27.

JESUS igan - cenean Galberiorat, eman nahi ičan-cioten edaterat kheldarraequin nahastana cen mirrha arnotic. Hala eguiten ohi çuten hiltcerat condemnatuac cireneen alderat. Edari bortitz harc berotcen-çuen barnea, eta aphurbat arintcen heriotceco tormentac. Jesusec etçuen hartu edari hartaric; edan nahi ičan-çuen bere passioneco khalitz gucia azquen chortarainocoan. Arraxaldeco hirur orenen gainerat, burreüec itçatu-çuten Salbatçaillea gurutcean escutaric eta oinetaric. Gaitz cen supplicio dorpheago baten asmatcea. Hobenic etçuen bistimac altçatu-cituen gurutce gainetic beguiac cerurat, cioela: ene aita, barkha - dioçoçute; ecen ez daquite cer eguiten-duten. Salbatçailleac emançuen bere Jaincotasunaren seinaleric asqui; yuduec yaquin behar çuten nor cen; ordean etçuten cenarentzat hartcen: etçuten secular gurutceficatüco uzte içaterat (Yann-doni Paulec dioena) loriaren Jaincoa cela.

Soldaduac eta populia icigarri den beçala aguertu-ciren hobendun Salbatçaillearen alderat; ordean erran behar da legueco doctoren eta sinagogaco buruçaguien gaixquia oraino areagoa cela. Hequien eçagutçan cen etcela Jesu-Christo baitan populuac uzte - çuen gaixquiric, aguen

ere cela haren miracuillutaric yustutasuna eta
 faindutasuna bera cela. Salbatçailleac, hiltcera-
 coan, othoitzu-çuen bere aita bere burreüen
 fagoretan. Hortic beretic ematen-çuen eçagut-
 cerat mundu guciaren salbatcecotzat ematen-ci-
 tuela bere odola eta bere bicia.

Etcen deufere gai cenic yuduen harrizco bi-
 hotcên hautstecotzat. Cer urric-al-garriagoric nola
 Salbatçaillearen orduco presuna sacratua! Or-
 dean, o ixumendua! exai cruel hec etçuten bere
 fulla baicic aditcen. Ordu arterainoco idoyac eta
 dorphetasuna asqui içan ez balire beçala, bur-
 latu-ciren Jesus maitez molderic humilia-garrie-
 nean, ciotelaric: guçon hunec bertceac begui-
 ratu-içan-ditu heriotcetic, eta ecin beguira-de-
 çaque bere burua. Messias balin bada, Israelgo
 erregue balin bada, yauts-bedi orai gurutcetic,
 eracuts-beça bere botherea, eta emanen-dugu
 haren baitan gure finhetstea. Dio esparantça
 duela Jaincoa baitan, guehiago dena, Jaincoa-
 ren semea dela; Jaincoac eçagutcen balin badu
 bere semetzat, athera deçala beraz hortic.

Azquenaz-goiti Jesusen bi faihetceran gurut-
 ceficatu-cituzten bi ohoinetaric batec erran içan-
 ciotçon hitz min hauc: Christo balin bahaiz:
 beguira-çatic hire bicia eta gurea. Bertce ohoina
 çuhurrago aguertu-cen; erran-cion bere lagu-
 nari: cer? ez duc Jaincoaren beldurric? Hiru-
 rac, eguia duc, condemnatuac-gaituc heriotce
 bererat; hic eta nic ez diagu mereci duguna baj-

dic; ordean horrec cer gaxqui eguin-dic? Mint-
 çatu-citçayon Salbatçailleari ere bihotz urriquiz
 çaurthu batequin hitz hautaz; Jauna, orrhoit-
 çaiten nitaz çure errefuman içanen-çarenean. Sal-
 batçailleac ihardetsi-cion: *egua erraten-darotçut*
gaur beretic enequin içanen-çara parabisuan.

Nolacoa etcen behar Maria fainduaren bihotz
 mina ikhustean bere seme adora-garria gurutce-
 ficatua! Yaun-doni Jauni Ebanyelistac fobera
 çuen-maite bere nausi dibinoa haren ganic ur-
 runtceco haren azquén oreñean; bata nola bert-
 cea gurutcearen oinetan aurkhitcen-ciren. Jesu-
 fec beguizratu-çuen bere ama, eta erran-cion
 amuxuqui, bere dicipuluaz mintço-cela: emaz-
 tequia, horra çure semea; erran-cion guero
 bere dicipulari Birgina fainduaz mintço-cela:
 horra çure ama. Ordutic Yaun-doni Yauni Eban-
 yelistac behatu-cion Andre-dena Mariari ama
 maite bati beçala, eta bethe-cituen haren alde-
 rat ume on bati dagozcon eguinbide guciac.

Arrax-aldeco hirur orenetan iguzquia goibel-
 du-cen bet-betan: ilhumbeac hedatu-ciren lur
 guciaren gainerat, iduri-çuen mundu guciac
 Salbatçaillearen heriotcearen damua eta dolua
 çakharzquela. Ilhumbeec iraun-çuten hirur ore-
 nez. Salbatçailleac, nahiz complitu profecia gu-
 ciac, erran-içan-çuen: egarri-naiz. Soldaduec
 eman-cioten arno mindutic. Jefufec edan-çuen
 hartatic, eta bere burua beheititcen çuela, er-
 ran-çuen; *ene aita, ematen-dut ene arima çure*

escutarat : hitz horiec erratearequin, artiqui-
 çuen azquen hatza. Dembora berean templuco
 beloia hautsi-cen eta bi çathi eguin gainetic be-
 hereraino; ikharatu-cen lurra nihoiz ez beçala,
 arraillatu-ciren harriac; yadanic hillac ciren hai-
 nitz fainduen gorphutçac biztu içan-ciren, eta
 ilkhi içan-ciren bere hobietaric. Soldaduac ma-
 natcen-cituen centurionea, eta han guerthatu-
 ciren guciac eman-citçaiçcon ikharari, eta ecin
 debecatu-ciren errateic guiçon hura cela egui-
 azqui Jaincoaren semea. Cembeit emaztequi
 Jaincotiar egon-ciren handic urruntcheago ya-
 quiteco noiz yautsiren-çuten Jesusen gorphutz
 sacratua gurutctic, eta non ehortciren-çuten.

Egun ondicozco ihura ortcilarea guerthatu
 cen, eta etciren utzten gorphutçac larumbat
 egunean gurutcetari. Yuduec othoiztu-çuten
 Pilatus hauts-arazteaz gurutceficariuen çangoac
 hil-citecentzat lasterrago. Hala eguin-cen bi ohoi-
 nen alderat, guelditcen-citçayotelacortzat oraino
 hatza. Hilla aurkhitu-çuten Salbatçaillea : gucia-
 requin idequi-cioten faihetsa lantça colpe batez,
 eta ordu berean athera-ciren handic ura eta
 odola. Arte hartan, Yoseph arimathiacoa, gui-
 çon aberax, yuduez ohoratua eta, bihotcez,
 Jesu-Christoren dicipulu cenac, othoiztu-çuen
 Pilatus eman-cioçon Jesusen ehortzteco lauda-
 mendua. Ardietsi-çuen galdetcen-çuen. Estali-
 çuen gorphutz faindu hura mihiffe çahu batez,
 eta eman-çuen arrocabaten barnean eragui

çuen hobi berri batean. Eman-araci-çuen harri handi bat hobiaren gainean, eta bihurtu-cen etcherat.

Apheceen printceec eta farifaüec eguin-cituzten bere eguin ahal guciac ez utztecotzat ichilic eramaterat Jefusen gorphutça. Erran-cioten Pilatus: Jauna, orrhoitcen-gare nola mundu enganatçaille harc, bici-cenean erran-çuen biztucocela hirur-garren egunean: ematçu beraz, othoi, beguirailleac haren hobiaren ingurutan dicipuluec eramam ez deçaten bere nauñaren gorphutça, eta erran ez dioçoten populuari biztucocela hillen artetic. Horrela guertha-baledi, azqueneco enganioa lehenbicicoa baino gaixtoagoa liteque. Pilatus etcen eman eguinbide haratan; ihardetsi-cioten: baitutçue ceüec soldaduac eguiçue beraz çaitçuen beçala. Eman-çuten berehala ciguillua hobiaren gainean, eta soldaduac haren ingurutan ez uztecotzat nihor harat hurbiltcerat.

Gurutcea da escola faindu bat ceinetan har haidetçaquegu leccioneric falba-garrienac. Jefusen çauri preciaturec irakharsten-darocute ez dugula ibilhi behar mundu huntaco nahicareen ez eta bicitce guri baten ondoan. Yaffan-diruer arbuyo eta laido lastima-garriec irakharsten-darocute deufere ez direla behere huntaco ohorea eta handitafunac, humiltasunean datçala guirizino baten eguiazco ohorea.

Salbatçaillearen caritateac othoitz eguitea

bere burteüentzat, eta haren pasientcia miragarriac hambat tormenten erdian irakhatsten-darocute gure exayei barkhatcen, eta fümetimendu offo batequin hartcen heldu diren axecabe guciac.

Norc erran certarainocoan heltecen - den Salbatçaillearen amudioa gure alderat ! Artic-detçagun beguiac gurutcearen gainerat, eta ikhufico-dugu Jesus maitearen gorphutz garbia farrafçuitan emana, haren buru sacratua elhorritz khoroatua, haren escu eta oin fainduac itceztatuac. O amudio nihorc ecin comprenituzcoa !

Aithortcen-dut misericordia bera çaren Jainco enetzat gurutceficatua, proberchatu behar bidetan çure gracia preciatuez, hetaz berez abusu damna-garri bat eguin-içan-dudala. Ene salbatcerat eguiten-cinduen dembora berean nehorri hindabilhan ene arimaren galtcen ! Exempu gaixtoec, passioneen bortitzafunac, hitz batez, leufec ere ecin garbi nintçaque çure beguietan. Afqui dut ene contciençia bera eçagutcecotzat ene gaixquiac, eta condemnatcecotzat ene buçua. Ordean bihotz urriquiz çaurthuari arraiqui chatcen dioçun Salbatçaille amulgua, heldu-çaitz fidantcia handienarequin çure gurutcearen finetarat : ahantz bequizquitçu ene bekharu eta çaquecia guciac orrhoitcecotzat bakharric cerçofita içan-natçaitçun, eta enetzat iffuri içan-dudala çure odol adoragarria.

LII CAPITULUA.

Jesus bizten-da. Matth. 28.

MAGDELENAC eta haren emaztequi lagunec lehianic handiena çuten heltceco Jefusen hobiaren gainerat. Ordean, larumbata celacotzat, egon-ciren harat gabe biharamuneraino. Bidean çohacela, elkharri galdetcen-cioten: norc khenduço-du hobiaren gaineco harri pissua? Bere lehia guciaren erdian, berantegui hedatuciren Jesus ehortcia içan-cen lekharat. Atherayacen hobitic hec harat orduco. Arguia urratcearequin batean, yusticiaren iguzquia ilkhi-içancen herioaren ilhumbetatic bere bothere bakharraz, eta etran-çuen beçala, hirut-garren egunean. Ordu hartan ikharatu-cen hobiaren ingurutaco lurra; cerutic yautsi-cen aingueru batec khendu-çuen Jefusen gorputza estaticen-çuen harria, eta yarri-cen harri haren gainean. Haren bisayac içarniatcen-çuen arguiçagui batec beçala, eta haren soinecoac elhurra baino çuriago ciren. Han ciren soldaduac lazru eta ikharatuciren; erdi hillac ciruriten. Bere icialduratic altcharu-cirenean yoan-ciren, ahal beçala, aphezhandiaren, eta legueco doctoren ganat, eta eman-ciotçoten hobico berriac.

Nolacoa etcen içan emaztequi saindu heyen espantimendua ikhusteaz etcela guehiago soldaduric hobiaren ingurutan, altcharua cela hango

harría, eta Jesus etcela haren barnean ! Maria Magdalenaren bihotça çaurthua-içan-cen damuric minenaz : bihurtu - cen Yerufalemerat, eta erran-cioten apostoluei idequia cela hobia, eta etçuela han caufitu bere naufi maitearen gorphutça. Lekhuaren gainean guelditu-ciren emaztequiac ere ecin consola-citezqueyen, eta etçaquiten cer eguin. Herftura hartan cirela, ikhuficituzten bi aingueru guiçonaren iduriaren azpian. Hetaric batec erran - içan-cioten : emaztequiac, etçaitezela ici ; badaquit gurutceficatua içanden Jesus bilhatcen - duçuela : biztu-da ; ez da hemen ; çatozte ikhusterat ehortcia cen lekhu. Lehia-çaitetzte erraterat haren dicipuluei, bereciqui Piarresi, Salbatçaillea hec baino lehen içanen-dela Galilean, eta han ikhufico-dutela afitroqui berac aguindu-cioten beçala. Emaztequi hec lothu - citçaizcon Yerufalemeco bideari ikhara eta bozcarioa bihotcean.

Arte hartan Magdalenac bathu-cituen Yaundoni Petri eta Yaundoni Yauni : erran-cioten, nigarretan, alchatu - çutela hobitic haren nauñonaren gorphutza, eta etçaquiela cer eguin-çuten hartaz. Ecin egon-cen bihurtu gabe beriz ere hobirat : aurkhitu-cituen bi aingueruac erran-ciotenac : emaztequia, cergatic eguiten-duçunigar? Magdalenac ihardetsi-çuen : nigar eguiten-dut ceren eraman-duten, ene Jaincoa, eta ceren ez daquidan non eçarri-duten. Hitz hauc erratearequin, eguin - cituen cembeit hurrats

guibelat, eta ikhufi-çuen Jesus ceinac erran bait-
 cion: cergatic eguiten-duçu nigar? Noren bilha
 çabiltça? Magdalenac etçuen Jesus eçagutu:
 hobia cen baratceco baratce-çainarentzat hartu-
 çuen: finhetste hartan erran-cion: çuc alichatu-
 baldin baduçu ene naufi onaren gorphutza, ot-
 hoizten-çaitut, erran-dieçadaçu non eman-du-
 çun, eta eramanen-dut nerequin. Orduan Jesu-
 sec deithu-çuen bere içenaz erraten-cioela: Ma-
 ria. Hitz hau entçun beçain sarri, Mariac beha-
 ru-cion mintço citçayonari, eta eçagutu-çuen Je-
 sus bera cela; erran-cion: *o! ene naufi ona:*
 artiqui-çuen bere burua haren oinetarat, eta
 nahi içan - cituen beflarcatu. Jesussec guibelatu-
 çuen hartaric, eta manatu-çuen haren dicipu-
 luei errateaz cer ikhufiric heldu-cen.

Norc hemen erran certarainocoan heltcen cen
 Magdalenaren orduco bozcarioa. Eraman-çuen
 berehala berri handi hura dicipulu gucietarat.
 Bathu-cituen bidean bere emaztequi lagunac Ye-
 rufalemerat bihurtcen-cirela bihotz-min handire-
 quin: erran - cioten Jesus biztu - cela, ikhufi-
 çuela berac, eta hartaz meçutua-cela berri handi
 haren dicipuluei eramaterat. Magdalena hunela
 mintço-cela, Salbatçaillea aguertu-cen emazte-
 qui damuztatu heyen beguierarat. Eman-ciren
 berehala bozcario gucietan, eta adonatu-çuten,
 ahaspez, bere naufi dibinoa. Salbatçailleac er-
 ran-cioten hedatceaz haren apostolularat haren
 biztearen berria. Apostoluec ametfentzat hartu-
 çuzten heyen erran guciac.

Hobiaren ingurutan emanac ičan-ciren soldaduac mintço-ciren guericeric gabe Jesu-Christoren bizte miracuilluzcoaz , eta horrec damu eguin-cioten sinagogaco doctorei ; bildu ere ciren elkhar ganat compartitceco , bere artean , nola behar-ciren hartu soldaduen alderat. Eman-ičan-cioten dirutce handi bat erran araztecotzar lokhartu-cirela , eta dicipuluec alchatu - çutela ordu hartan bere naufiaren gorphutça. Bakhar-rac guerthatu-ciren soldaduen gueçurta finhetli-çutenac.

Salbatçaillea biztu-cen egun berean haren dicipuluaric bia hedatu-ciren Yerufalemetic Emmaüs çaritçon herri baterat : solafen çohacela, Jesus hurbildu-cen heyen ganat. Iduri-çuen biderante bat. Galdeguin-cioten dicipuluei certaçuten solas , eta non-dic heldu-cen hequin uistecia. Hetaric batec , Cleofas deithcen-cenac , ihardetfi-cion : bakharra ahal çara Yerufalemen cer iragaten-den ez daquiçuna. Jesusc galdeguncion : cer iragaten da bada ? Cleofasc ihardetfi-cion : nola ? Ez daquiçu bada apheceen primceec eta sinagogaco doctorec condemnatu-dutela gurutcean hiltcerat. Jesus Nazarethcoa hitzez beçala obrez ere hain handia cen profeta hura ? Iguriquiteen-guinduen libratuco-çuela Israel guçuelaco esperantça : bizquitartean hirur eguubadu hilla dela , eta deufere ez da agueri , eguubadu bada , entçunac garela biztu - dela ; ordean miratu

miratu-dugunean ehortcia cen hobia, ez dugu
 ban aurkhitu : eguia da oraino hobiaren inguru-
 tan ciren bi aingueruec seguratu-gaituztela biztu-
 dela.

Salbatçailleac erran-cioten bi dicipulu hei
 bere ohico arraitafunarequin : o ! çoroac, eta
 sinhetste aphurra eman - duçuenac profeteen er-
 ranetan. Ez cinaquiten bada Jesu - Christoc hala
 pairaturic behar çuela bere lorian sarthu ? Em-
 maüfco herrirat cirenean, elkharrequin oftatatu-
 ciren. Jesus eman-cen mahainean bere bi dici-
 puluequin, hartu eta benedicatu - çuen oguia,
 eta eman - cioten. Ordu hartan eçagutu - çuten
 bere naufi maitea ; ordean galdu-çuten berehala
 beguieratic.

Dicipuluac miretfiac egon - ciren ez eçagut-
 teaz orduraino Salbatçaille adoragarria. Altcha-
 tu-ciren lehiarequin mahainetic, eta ez cituzten
 nahi beçain laster yaquinxun eguin apofoluac,
 ikhuftric heldu-ciren gauça espanta-garriez.

Dicipuluen bihotz mina handia bide cen ikhu-
 fi-çutenean gurutcearen gainean hiltcen bere
 naufi maitea ; ordean heyen bozcarioa oraino
 urrunago hedatu-cen Salbatçaillea biztu-cenean
 hillen artetic. Heyen damuac eta tristeciac etçu-
 ren iraun hirur egun baicic ; ordean heyen boz-
 carioac iraun-çuen bici içan-ciren beçambat. Ala
 baitçuten certaz confola ukho eguin içateaz
 munduari Jesu - Christori yarraiquitececoizat !
 noiz fincatüco - dugu gure izpirituan eguia bat

arraçoinac eta çuhurtciac irakharsten darocutenak
 Noiz finhetfico-dugu Jaincoaren maitatcean eta
 çerbitçatcean datçala gure çoriona, den erho-
 queriaric handiena dela mundua maitatcea, gure
 defcanxua behere huntan bilhatcea? Egun bar
 ethorrico-da ceinetan eçagutuco bai-dugu Jain-
 coa dela bakharra gure bihotçac mereci-dituena,
 eta bilharu behar duguna; ordean ala dorphe
 eta ikhara-garri bai-da yaquitea errebelatu-ga-
 rela ecin sarthuco-garenean utci içan-dugun bide
 òn eta falba-garran!

Nihore ecin comprenituzcoa da dicipuluen
 bozcarioa ikhufi-çutenean bere naufi adora-gar-
 ria hillen arteic biztua; ez dugu hec baino ar-
 raçoin guiago bozcario bera içatecotzat. Hil
 içan den beçala gucientzat, biztu içan-da orobat
 gucientçat. Jefufen foffricariec eta heriotceac be-
 har gaituzte erakharri hartcerat patientcia faindu
 batequin heldu-diren axecabe guciac, eta lo-
 riosqui biztu-dela orrhoitceac borritzu behar
 ditu gure fidantcia eta esperantça. Gaiten-segu-
 ratuac gure gorphutçac ere biztucò eta ilkhico-
 direla, egun batez lurraren barnetic, eta he-
 riotce faindu bat eguiten badugu, bicico-direla
 eternitate gucian ceruco errefuma dohxuan.

LIII CAPITULUA.

Bilduac - ciren dicipuluec ikhusten - dute Salbatçaillea ; handic laster Thomasec ere ikhustent - du. S. Luc. 24.

DICIPULUAC apostoluei mintçateco arte hartan , Jesus aguertu - cen hequin erdirat , erraten - ciotela : baquea dela çuequin ; ni naiz , eta ici. Ecin compreni - ceçaqueten Jesus nola farthu ahal cen hec ciren lekhatat athe guciac herthiac citelarie. Salbatçailleac eçagutcen - çuen heyen eçpanimendua ; erran - cioten nola dituzquetçue gogoeta eta duda horiee ? Ikhus - eçarçue eçcu hauc , oin hauc ; bai , ni naiz. Izpiritu hutça dena haraguiric eta heçurric gabe da , eta ikhustenduçue nic baditudala. Dicipuluac hordituac beçala aurkhiten - ciren bozcarioz eta admiracionez : nekhez finhetsten - çuten berec ikhustentçutena. Jefusec erran - cioten : baduçue hor deulere yatecoric ? Eman - içan - cioten arrain batetatic , eta ezti guti bat. Erran - cioten bigarren aldiari : baquea dela çuequin , ene aitaz egorria - naicen beçala egortcen - çaituztet nic ere çuec ; artiqui - çuen hats bat heyen gainerat , eta erran - cioten : errecibi - çaçue izpiritu faindua , nori ere barkhaturen baidiotçotçue bekhatuac , eta hei barkhaturen - çaitze , eta nori ere ez baidiotçotçue barkhaturen , eta hei ez - çaitze barkhaturen. Thomas etcen bertceen balxan guerthatu Je-

sus aguertu-cen aldi hartan, eta etcituen finheten bere apostolu lagun - erranac. Alferretan chehatcen-ciotçoten gauça guciac, ecin sar-arac ceçaqueten bere eguia haren buruan. Baçaraman bere finhets - gogortasuna erraterainoeoan: baldinetariac ez baditut ikhusten escutaco itceen feinaleac, ez badur hetan ematen ene etria, eta sartcen ene escua haren fahetsean, cer nahi erran deçaçuen, ez dut deufere finhetfico.

Handic çortci egunen buruan dicipuluac bildu ciren lekhu bererat, eta Thomas ere balxan cen. Jesus sarthu-cen orduan ere hertfiac circlariac at-heac. Eman-cen gucien erdian, eguin-cioten salutancia erraten-ciotelariac: baquea dela çuequin; mintçatu-citçayon Thomasi hitz hautaz: hurbulçaitte, dicipulu finhets - gogorra; emaçü hemerçure erria, eta ikhus-eçatçu ene escuac; hedaçaçü çure escua, eta sar - çaçü ene fahetsean. Emoçu çure buruari biztu-naicela, ez içan finhets-gogor, bainan bai leyhal. Thomas ahalcatu eta bozcariatu - cen dembora berean. Haren bihotça fustatu - cen khar saindu batez, eta animatu federio bicienaz. Eman-cen, ahuspez, Sabatçaillearen oinetan erraten - cioela: o! ene Jauna, eta ene Jaincoa. Orduan Jesus mintçatu-citçayon Thomasi hunela: Thomas, ez dituçü - finhetfi çurequin nintcanean erran içan ditudanac, ez eta, ni biztuz gueroz, çure anayec erran-darozquitçutenac; cehorrec nahi içan duçu satisfatu, çure beguiz, çure burua. Et

duçu nahi ičan finhetfi ceronec ikhufi arterainocoan. Dohaxu ikhufi ez dutenac, eta finhetfi durenac.

Salbatçailleac egorri - cituen apostoluac Galilearat, eta bera harat aguertu - citçayen behin baino guehiagotan. Piarres ibilli - cen arrantçan bere cembeit dicipulu lagunêquin. Artiqui - cituzten fareac urerat, eta deufere etçuten hartu gau hartan. Goiz alderat, Salbatçaillea aguertu - cen ur heguian. Dicipuluec etçuten eçagutu hura ceta. Erran ičan - cioten: ene haurrac, baduçue hor deufere yateoric? Ihardetfi - cioten etçutela. Salbatçailleac erran ičan - cioten: artic - eçatçue fareac escuineco alderat, eta edirenen - duçue cer yan. Artiqui cituzten fareac, eta hartarainocoan ičan - ciren arrainez betheac non nekhez bildu behar ičan baitcituzten. Jesusen dicipulu maiteac (Joannefec) erran - cion Piarrefi: Salbatçaillea duc. Berehala Piarrefec yauntci - cituen arrantçatceco utci - cituen soinecoac, eta nahiz hur bildu lehen - bai - lehen Jesus ganat, eguin - çuen urerat yauci. Haren lagunec etcituzten escutaric utci fareac. Bildu - cituztenean, aurkhitu - cituzten ehun eta berrogoi eta hama - hirur arrain handi: halaric ere fareac etciren hautsi.

Dicipulu arrantçaleac leyhorrerat cirenean, harritu - ciren aurkhitceaz ogui bat, eta arrain bat erretcen hari - cena ikhatceen gainean. Salbatçailleac berac biztu - çuen su hura, eta aphan - du arrain hura, iduri çuen dicipulu heyc - ganic

nahi çuela yateco cerbait, bizquitartean berac eman nahi içan cioten bazcâitarat. Bazcaldû-cirenean, Jefufec erran-cion Piarrefi : Simon Joannesen semea, hemen diren dicipuluec baino maiteago nauçu ? Bai, Jauna, ihardetfi-çuen, badaquiçu maite-çaitudala : horren gâinean erran-cion Jefufec : *bazca-çatçu ene bildotfac*. Handic berehala Jefufec galdeguin-cion oraino : Simon Joannesen semea, maite-nauçu ? Bai, Jauna, ihardetfi-çuen Piarrefec, ahal daquiçu maite-çaitudala. Orduan ere Jefufec erran-cion : *bazca-çatçu ene bildotfac*. Galdeguin-cion, hirurgarren aldian, maite-çuen ez bada finqui. Piarredamustatua-içan-cen ceren Jefufec etçuen condateen ekhartcen-cion amudio kharxuaren gâinean ; ihardetfi-çuen minqui beçala : cer da çue ecagurçan ez denic ? Badaquiçu beraz maite-çaitudala ene bihotz guciaz.

Salbatçailleac hirur galde hec, bata bertcearen ondoan eguitean, nahi çuen Piarrefec berareceçan hiruretan hartaz arnegarcean eguin-çuen gaixquia aithortuz, orobat hiruretan, maiteçuela. Salbatçailleac erreherritu-çuen lehen erran-çuen. Eman-cion Piarrefi bere arthalde geciaren aitcндеguia. Erran-cion ordean gesticoc-itçayola ohore haren içatea. Eman beharçuela bicia fiditcen-cion arthaldearentzat ; erran-cion oraino gurutcearen gâinean hillen cola.

Arre-detçagun beguiac Yaun-doni Petri bicitcearen gânerat, cer fede bici ! Jaincoaren

alderaco cer amudio kharxu ez ditugu eder-
 rexiren! Sartcerat gure bihotcen barnetan, aur-
 khi othe guinetçaque fede bici hura! amudio
 kharxu hura! Sinhetsten baguindu finqui mun-
 datat eman - gaituena gure naufi soberanoa eta
 gure yuye adora-garria dela, cerbitça othe gui-
 neçaque eguiten dugun beçambat gogo-urritafun
 eta hotztafunequin! Maitatcerat gure Salbatçaille
 guciz maita - garria çor diogun amudioarequin,
 hain herabe othe guintezque bada sacramendu-
 tarat hurbiltcerat! Othe guindunque bada aguert-
 cen dugun beçambat ez antziatafun baliatcecot-
 zat salbamenduari daronfaten gracia preciatuez!

Jesu-Christoc galdetcen-dio Yaun-doni Petri
 hirur alditarainocoan maite-duenez. Nolaco fi-
 dancia eta kharrequin ez dio berehala ihardet-
 ten: bai, Jauna, badaquiçu maite - çaitudala.
 Salbatçailleac eguin balioça gutaric bat-bederari
 galde bera, norc luque bekhoquia ihardetste-
 cotzat: Jauna, çure eçagurçan dire gauça gu-
 ciac, ikhusten-duçu cer iragaten-den ene bihot-
 zean, badaquiçu beraz maite - çaitudala? Oi!
 milletan arraçoïn guehiago bide guindunque ihar-
 detsteco badaquiçu, Jauna, mundua, mun-
 duco axeguiniac eta ohoreac ditudala maite; ez
 dudala deufere maite neure burua baicic. Alferre-
 tan, Jauna, nahi nituzque gorde ene bekhatu
 eta flaquencia humilia-garriac, ikhusten - ditutçu
 bere hedadura gucian. Ochala çure gracia ren
 gantçudurac itçul-araz baleça ene bihotça çure

ganat ! erran ahal baneça apostoluen buruçaguias
beçala : Jauna , badaquiçu maite-çaitudala !

LIV CAPITULUA.

*Salbatçaillea igaten-da cerurat , eta egortcen-da
Izpiritu-Saindua. Aët. 1.*

B I S T U - cenetic berrogoi - garren egunean ,
Salbatçailleac bil-araci-cituen Yerusalemerrat
bere apostoluac eta bere dicipuluac : ordu hura
içan-cen aguertu-citçayena azquen aldicotzat.
Hetaric guehienec eçagutu eta adoraratu - çuten
bere naufi dibinoa ; guerthatu-ciren cembeit ba-
khar fede osfo hura oraino etçutenac. Jefulec
erran - cioten guciei : emana - çait bothere gucia
ceruaren eta lurraren gainean. Egor:cen-çaituz-
tet , bothere haren ariaz , ene aitaz egorria içan-
naicen beçala ; çohazte beraz munduaren bazter
gucietarat , predica-eçaçue orotan ene ebanye-
lioia ; irakhats-çatçue ene ganic ikhafi-ditutçuen
eguia sainduac , eta salbateecotzat yaquin behar
direnac. Çuequin egonen - naiz bethi azquen
mendetaraino.

Salbatçailleac erran-çuen oraino : finhetfiren-
duena eta bathayaturen-dena salbatuco - da ; or-
dean damnatuco-da finhetfiren ez duena. Oraino
hobequi ene eçagutcerat erakhartcecotz paga-
noac eta idolatreat , emanen-darotçuet miracul-
luen eguiteco botherea ; khenduren-tutçue exai-
gaixtoac gorphutçetarie , mintçaturen - çarete

hitzeuntça guciez ; ez duçue ceren içan fugueen auziquien , ez era phoçoina duten deusen ere belduric. Salbatçailleac aguindu-cioren bere apostoluei izpiritu faindua , eta gomendatu iragateaz Yerufalemen , cembait dembora ; erretiramenduan era othoitcean. Manatu-cioren ez handic aldaratceaz ceruco indartaz bortitztuac içan arteraino. Solas hautaric lekhora , Jesus ec errancioten yoateaz harequin Olivetaco mendirat. Harat cirenean , altchatu-cituen escuac cerurat , eta eman-çaroen guciei bere benediccione faindua. Dicipuluac eman-ciren , ahuspez , Jesusen oinetan : adorarui-çan-çuten errespectu handirequin , eta ikhufi-içan-çuten igaten cerurat. Egon-citçazcon beha beguietaric galdu arteraino. Hura içan-cen ordua Salbatçailleac cilhatu beçala cituena ceruac yartcecotzat bere aitaren escuineeo aldean eternitate gucico.

Jesus cerurat igaten ikhufi-çuten apostoluac eta dicipuluac betheac içan-ciren bozcarioz eta admiracionez : sustatuac cituzten bihotçac bere nauñi divinoaren alderaco khar bicienaz , eta cerurat landatuac cituzten bere beguiac. Bi aingueru agueru - citçazten guçonaren iduriaren azpian erran-ciotenac : guçon Galilearrac , cer hari-çarete hor beguiac cerurat altchaturic ? Çuen artetic cerurat igan-den Jesus hura bera ethorricoda harat igatean-cen molde berean. Aingueruac azquen yudicioaz mintço-ciren , orduan ethorricen delacotzat Salbatçaillea gure yuyatcerat.

Andre-dena Maria apostoluen eta dicipuluent balxan guerthatu-cen cerurat igan-cenean haren seme maitea. Bihurtu-ciren guciac Yerufalemerat, eta egon-ciren, Salbatçaillearen manuaren arabera, erretiramenduan eta orhoitcean izpiritu saindua hequin gainerat yauts-arteraino; erran nahi da, hamar bat egunez. Goiceco bederati orenen gainerat, harrabots handi batec iharroficiuen hec ciren etchea, eta hedatu-cen hiri gucirat. Harrabots, edo haice handi hanc eçagut arazten-çuen Jainco Jaunaren presentia, bertce orduz chichmistec eta ihurçuriec Sinaico mendian eguiten-çuten beçala. Harrabotz harequin batean, su bat yautsi-cen etche hartan cirenetaric bacotcharen buruaren gainerat. Su hura etcen behere huntaco gure sua beçalacoa; ordean biztu-çuen dicipulu gucienc bihotceran khar falbagarri bat sustatcen-cituena, eta eman-cioten misterioric ilhunenen eta eguiaric alchatueneen eçagutceco dohain mira-garria. Ordu dohaxu hartaric beretic animoz eta kharrez betheac içan-ciren: hitz batez, iduri çuen etcirela lehenecoac, bainan guiçon berri batçu cirela.

Mundu oste bat edireten-cen ordu hartan Yerufalemeco hirian: bacen nacione gucietaric. Apostoluac aguertu-ciren hec gucienc aircinerat nihoren alialqueric eta beldurric gabe. Predicateen-çuten Jesu-Christoren erreligionea yaquinatalun beçambat gantçudurarequin. Gauça miragarria! Bere erdaraz (siriacaz) mintço-ciren:

halari ere harat bilduac-ciren mundu herri gu-
cico populuec comprenitcen-cituzten apostoluen
hitzac, bacotchari bere herrico erdaraz mintzat-
cen balitçaizte beçain errechqui. Norc conda
eraguin-cituzten conberfione handiac! norc ex-
plica obratu-cituzten miracuillu elpanti-garriac!

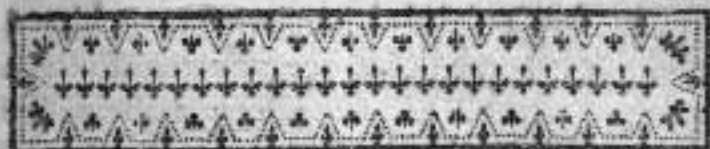
Hamabi guizon erromefec, diruric, harma-
ric, escolaric ere etçutenec eman-dioçoten bada
bere buruei behar cituztela funtzi-araci mun-
duan ciren erreligione faltfo guciac, adorarazte-
cotzat Jainco bakharra hirur prefunetan! Atrebi-
ditecen bada gudu ematerat axeguinei, ohorei
yaidura gaxto guciei onhets araztecotz penitent-
cia, humiltafuna foffricariac! cer khar etcen be-
har lothcecotzat halaco lan gaitz bari! Berriz cer
laguntça etçuten behar izpiritu faindua-garic
bere nahi fainduaren complitceco!

Noiz egundaino feinalatu othe da guehiago
Jaunaren bothere gucizcoa izpiritu faindua egort-
cean baino? Cer argui? cer fermutafun etçuen
izpiritu fainduac hedatu apostoluen izpiritutarat
eta bihotcetarat! Piarres aitcinago hain iciper
aguertu-cena, ez da batere herabe erraterat Ye-
rufalemeco doctor gucien erdian hec, çuela ber-
rogoi eta hama-hirur egun, gurutcean hil-araci
çutena Jesus cela, Jaincoaren semea, eta heyer
naufi foberanoa: haren lagun bertee apostoluec
eta hura beçain heldurti aguertu-cirenec predi-
cencen-dute animo berarequin Jesu-Christoret
yaincotafuna, eta hedatcen-dute, arte laburtez

gure errelogione faindua alde gucietarat.

Eman-gaiten gu ere izpiritu faindua gure baitarat yautz-arazteco eguinbidetan. Eguin-dioçogun ihes munduari, maita - deçagun othoitça: huts-detçagun gure bihotçac munduaren alde-raco amudio galkhorretic, eta lafter berheco dire izpiritu fainduaren dohain falbagartiez. Izpiritu faindua bere baitan içateco çoriona duenac eçagunren-dio bere buruari lehen baino khar guehiago urruntceco bekhatuzco bidetarie, lehia guehiago berthutearen alderat. Baldinetariac gure fedea egundaino beçain ephel badago, leheneco errechtafun bera balin-badugu behatz ropatceco, ez balin badugu khar guehiago gure falbamenduarentzat, o! ikhara-gaiten; ordunac badugu arraçoim gucia beldurtceco ceruco dohain preciatu hura ez dela gure arimetan.

*Nota. Hemén akhabatcen - da Testamen
berrico Historia.*

CEMBEIT SAINDUEN BICITCEA.

Andre-dena Maria cerurat alichatua.

ANDRE-DENA Maria egon-cen munduan hogoi eta hirur urthe eta cembait ilhabeten Salbatçaillea cerurat igan-cen ondoan, eta izpiritu saindua lurrerat yautsiz gueroz. Cembat ere ama dibinoac nahico baitçuen behinere ez galdu beguietarie bere seme maitea, ekharria-cen halarie ere, oraino lurrean guelditcerat eliza sainduaren fagoratceco eta guiriztinoen confortceco bere axecabetan. Hare behar çuen bethe, nolazpait ere, behere huntan Salbatçaillearen presentciaren escas handia. Mariac cerutic yautsarazten-cituen graciae bortitzqui lagunteen-cituzten arima Jaincotiarrac abiatcen-ciren perfeccionetan. Deusac ere etçuen hala sustengatcen hequin fedea nola yaquiteac Maria oraino bere artean çutela. Hura cen hequin contseillua, hequin ihes-lekhua, hequin gucia. Hare sinçat-

cen-çuen heyen berthutea, eta fustatcen kharrat, Apostoluec berec ikhas - ceçaqueten Mariaren escola çuhurrean. Eliçaco aiteen arabera, San Luc-ec Maria ganic yaquin-içan-çuen chehequit Jefusec nola iragan-çuen bere haurtasuneco dembora: errana da ebanyelioan Mariac etçuela utz-ten galtcerat ikhusten eta entçuten-çuenetarie, eta bihotcean çaduzcala Salbatçaillearen hitz guciac.

Birgina sainduac iragan-cituen hogoi urthe eta cembeit ilhabeteac Jainco adora-gariaren alderaco amudioric kharxuenean, eta berthutezco ixaso batean beçala. Lurraren gainean cen gorphutez; ordean ceruan, bere seme adora gariaren aldean, bihotcez. Baçuen hamabi urthe Yerufalemen bici cela apostoluac eta dicipuluac athera behar içan-cirenean hiri hartarie yuduen perfecucioneari ihes eguitekotzat. Mariac bozcariorquin ikhusten-çuen errelegionea hedatcen-cela guciatarat; ordean eliçaren affaldurec çaurhecen-çuten haren bihotça. Egon-cen aphur bat Epheseco hirian: baratu cenean perfecucionea, bihurtu-cen Yerufalemerat, eta etcen guehiago handic aldaratu.

Apostoluec hedatu-çutenean fedearen arguia hurren guciatarat, eta fincatu-içan-cenean eliça saindua, Mariac utci behar içan-çuen mundu hau: errechçui eman cen hartan; ecen behatcencion mundu huni desterruco lur bati beçala. Bere seme maiteaz lehen-bai-lehen goçatceco hiri-çue çaraman haren bihotz gucia. Gabriel ainç

gueruaç eguin-çuen yaquinxun noiz içanen-cen bada egun eta oren çorionezco hura. Ercen içan Maria baitan ez sortcean, ez bician bekhamaren narayoric; iduri-çuen beraz etcela hiltcecoa; ordean baçaquien Salbatçaillea ere hil-içan-cela, eta damu içanen-çuen ez hari yarraiquitceaz. Cer bihotz min! ordean hala-hala, cer bozca-noa apoçtolu eta guirizino gucientzat yaquin-çutenean Jefusen ama heyen ganic hañtancerat çohala hiltcecotzat bere seme adora-garriaren gana! Berri handi hanc yo-cituen herri guciac. Mundua bildu-cen, ofteca, alde guciataric hãtcerat Mariaren azquen benedicçionea. Ala miracuillu handia ikhufi-içan baitcen ordu hartan! Añco lekhturat hedatuac ciren apoçtoluac eramanaç-içan-ciren hedoi batean Maria faindua cen etcherat hari bere azquen ohoreac bihurtceco.

Birgina faindua hil-cenean, guciac eman-citen, ahufpez, haren oinetan, nigarra çariotela. Yerufalemeco eta iuguru heraco guirizinoec thoran-çuten lehiarequin haren gorphutz errefecta-garria. Ericc añqui çuten haren ganat hurtceca fendatcecotzat. Yuduac berac partalier içan-ciren Mariac, hil ondoan, obratu-cituen miracuillutan. Apoçtoluec alchatu, eta eramanciten Mariaren gorphutça Yerufalemec hirurçun uchãterarat. Guirizino guciac yarraiquitçaiçcon ahucuari chirlo biztuac eñcutan: yuduac ere eman-ciren guirizinoen balxan hobiçinocoan.

Ala Mariaren bicia offoqui bai-da ederra !
 Sorthu-cen bekhatuaren cutsuric gabe ; betha
 ičan-cen gracia hautetsienez , eta berregiundua
 berthute miragarrienez. Erran daiteque amu-
 dioac hil-araci-çuela Maria , eta ez gaitzac. Cer
 allegrantcia ! cer ohore Mariarentzat ! Ehortcia
 ičan-cenetie hirur-garren eguneco , haren gor-
 phutz saindua ilkhi-cen hobitic ; mundua eteen
 gai halaco erlequi preciatu baten içateco. Al-
 chatu-cen ceruetan gora , eta Jesu - Christo be-
 rac , harequin batean aingueru araldec badara-
 mate Jaincoaren tronuaeren gainerat.

Ceruan çare beraz , o ! Birgina saindua. Etçai-
 tugu hargatic behinere galdu. Çure goratasun
 eta loria guciaren erdian , orrhoitcen-çare bebi
 gutaz. Hedatcen-tutçu yarría çaren tronu distian-
 taren gainetic çure behatce arrayac gure gainerat.
 Cembatenaz hurbillago baitçara gracia gucién
 iuhurburu sacratutic , hambatenaz guehiago se-
 nalatcen-duçu çure bothere handia gure sago-
 retan. Ematen - gare fidantcia offo batequin ,
 ahufpez , çure oinetan. Escaintcen - darozquit-
 çugu gure errespectuac. Offrendatcen - daroz-
 quitçugu gure bihotçac. Ohoratcen - çaitugu
 gure erreguina beçala ; othoitzten çaitugu mite-
 ricordiaeren ama beçala ; behatcen - darozçugu
 gure ihes - lekhuari , gure esparantçari , gure
 consolamenduari beçala. Har - gaitçatçu , o !
 ama amulxua , çure ume maiteen balxan. Per-
 feccione gucién bilduma saindua çarena , lagun-
 gaitçatçu ;

gaitçatçu ; eguiçu çure arartecotafunaz ardiets-
derçagun humiltafuna , garbitafuna eta falbatce-
cotzat behar dirugun berthute guciac.

Yaun-doni Michaël Archanyelua.

ELIÇAC irakhatfen-darocu Jaincoac creatu-
cituela aingueruac mundua creatu-çuen ordu
berean. Aingueruac izpiritu huts dire , eta ez
dire gorphutcequin balxatuac içateco eguinac.
Cerutic dituzten dohainen ereduracoa da heyen
perfeccionea. Jaincoac eman-içan-diote unguia-
ren eta gaixquiaren eçagutça , eta bataren edo
bertcearen eguiteco libertate offoa. Dere perfec-
cioneac lilluratu-cituen hetaric hainitzac. Laudatu
behar bidean bere ungui-eguillea , eman-citçaiz-
con urguilluari. Etçuten nahi içan obeditu Jain-
coa. Cer guerthatu - cen ? artiquiac içan - ciren
ifernuco çolarat erretcerat eternitate gucian ; or-
dean aingueru onac bethi humil eta leyhal aguer-
tu-ciren Jaincoaren alderat : hala - hala , bortuz-
tuac içan-ciren gracion. Ceruco izpiritu dohaxu
hec bethi Jaincoaren aircinean daude ; ikhusten ,
adoratcen eta lorificatcen-dute bere èreatçaillea ;
ez dire behinere baratcen haren maitatceic amo-
dioric kharxuenaz. Jaincoa hetaz baliatcen-da
hedatecotzat bere manu fainduac creaturetarat ,
eta beregainqui guiçonetarat. Aingueruen bidez
eçagut-arazten-du bere nahia edo cein ordutan.
Hec dire gure beguirailleac , eliça guciaren eta

gutaric bat-bederaren arartecoac eta laguntçailleac.

Dela testament berria , dela çaharra , biac mintço-dire ceruco izpiritu dohaxuez. Hirur aingueru aguertu - citçazcon guiçonaren iduriaren azpian Abrahami erraterat içanen-çuela seme bat. Raphaël ainguerua yarraiqui - citçayon Tobia gazteari heltcecorzat Ragefen ganat. Iracurteen dugu oraino Gabriel aingueruac eguin-çuela Daniel yaquinxun ethorquiçunaz , eta Messias mundurat ethorri behar cen mugaz. Aingueruec eman-çaroen artçainei Jesus forthu-celaco beri contfola - garria. Aingueruec cerbitçatu - çuten Salbatçaillea mortuan , eta borritztu olivetaco haratcean. Hitz batez errateco , Içcritura sainduac maiz aiphatcen - ditu ceruco izpiritu dohaxuac.

Bakharric hirur aingueru dire ceineen icenac bai-dire eçagutuac ; hec dire Michaël Archanyelua , Gabriel eta Rafaël. Yaun-doni Michael da aingueru gucien buruçaguia , eta guehienic ohoratu behar duguna. Daniel profeta mundura gabe gure Archanyelua eçagutua - cen exayaren gainean eraman-çuen garaitiaren arraçoïnaz. Hilenecan Moyse hambat miracuilluen eguillea , satanec iguriquitcen-çuen idolatriarat emanac ciren yuduec adoraturen-çutela profeta handi hura Jainco beçala. Sinhetste hartan , erakharti - çuen populu hura templu eder bat eguiterat Moyse ohoretan ; ordean Yaun-doni Michaël aguertucen yuduen alde , eta guibelatu - cituen idolatria hartaric.

Yaun-doni Yauni ebanyelistac, erraten-darocu eman ičan-cela gudu handi bat ceruan Yaun-doni Michaëlen eta Luciferen artean; Lucifer eta haren lagun aingueru gaixtoac ičan-cirela garaituac, eta etcirela gueroztic ceruan aguertu. Mundu gucia gal-araci nahiz dabilhan fugue çaharra, ceina baida deabrua, antiquia-içanten ifernurat bere aingueru, edo cerbitçariequin batean. Batçuen arabera, Yaun-doni Michaël cen Josueri aguertu-citçayon ainguerua haren laguntcerat cananeendarren cebatcen. Josuec erran-cion haren ganat cen aingueruari: nor çare çu? gure alde çara, ala gure exai? Aingueruac ihardetsi-cion: ni naiz Jaincoaren armadaco printcea. Erran-deçaquegu eguia guciarequin Yaun-doni Michaël eličaren laguntçaille içandela egundainotic. Ez dogu-ikhusten Gabriel eta Rafaël aingueruac aguertu-direla behinere mundurat Salbatçaillea cerurat igan gueroz; eta ikhusten-dugu Yaun-doni Michaël hainitz aldiz aguertu-dela eliča eta guiriztinoac laguntcerat. Atçarnia dago gucien gainean, eta bereciqui Franciaren gainean. Haren arartecotaluna seinalatu içanda gure errefuman; horra cergatic Louïs hamecagarrenac altchatu-çuen, duela hirur ehun urtheen ingurua, guerla guiconentzat ordena bat deitua dena Yaun-doni Michaëlen ordena, ceinac erregue bai-du buruçaguitzat. Ordena hartaco Jaunec ekhartcen-dute, egun oroz, lephoco urrezco bat ceinari baidatcheico gure archanye;

luaren ciguillua , edo errepresentacionea:

Yaun-doni Michaëlen alderaco debocionea beregainqui berotu behar duena, eta guchienic erakhari behar gaituena gure fidantzia haren baitan eçartcerat, da yaquitea hanc daramatçala arimac Jaincoaren yuyamendu ikhara-garrirat, hartcerat behin bethico sententzia ; nolazpait ere, haren escutan artiquitcen - dugu azqueneco hatza. Cembat arraçoïn ez dugu beraz galdetceco eta preçatecco Yaun-doni Michaëlen arar-tecotafuna !

Yaun-Doni Petriren bicia.

CERBAIT erran-içan-dugu Yaun-doni Petri apostoluaz ; ez ordean asqui. Badagoco hedadura guehiago saindu handi haren bicitceari. Piarres apostoluen printce cen , Jesu-Christoren elizaren buruçagui agueria, eta fedearen har-roina , edo sustengua. Simon deithcen-cen apostolutafunerat altchatua içan arteraino. Galileaco cen fortcez , Bethsaida çaritçon hiricoa ; Yonaz çuen aita ; ethorqui aphalecoa cen , officioz ar-rantçalea , ordean haren prestutafuna eçagutua-cen. Ez daquigu chuchenqui noiz ethorri - cen mundurat ; bainan iduri-du cembeit urthez Sal-batçaillea baino çaharragoa cela. Ezcondu-içan-cen Cafarnaüm ; erran nahi da Tiberiadaco ixas-heguiari cen porturic aipbatuenean. Andres bere anayarequin bici - cen. Andres hau Yaun-doni

Yauri Baptistaren dicipulua cen. Egun batez ikhufi-çuen Jesus maitea : orducotzat entçuen-çuen bere naufia mintçatcen Jesuséz , eguiazco Messiaféz beçala. Eraman - cion berehala berri handi hura Simon bere anayari , erraten-cioelatic : ediren - dugu Messiaz , mintçatu - gaizco berari. Simon fuhurra cen berenez , Jesusen ikhufiteco çuen hirrixac etcion ematen amorric Andresenari ; etcion utci baqueric batere bere haurrideari eramam - ceçan arteraino Salbatçaillea gana. Complitu-çuen biharamunean bere nahia. Jesusen ikhufi-çueneco Simon , behatu-cion araitafun bereci batequin , eta erran-cion : Simon , Yonafen semea , icen hau ekharri-duçu orai arteraino ; ordean hemendic-harat deitburen-çara Cefas , erran nahi da , Piarres. Bi anayec Jesusen iragan-çuten egun hura gucia. Ordu beretic Piarres aurkhitzen-cen dicipulu kharxuenetic. Bihurta - cenean etcherat , Jaincoaren gana çuen bere familia ossoa. Arrançan çaran demboratic guehiena , halaric ere , hartencien arteac maiz ikhufitecotzat Salbatçaillea. Uzte icateco da harekinguerthatu-cela Canaco esteyetan , eta lekhuco-içan-cela bere naufi ditenoaren lehenbicico miracuilluez.

Jesu - Christoc , Yerusalemetic heldu - cela , çahu-çuen ixas heguian Piarres sareen garbitcen çari-cela Andres bere anayarequin. Piarres etten oraino deuferez gabetu ; Salbatçaillea emanen hura cen barkhuan ; erran-cion eramam - ce-

çala ur guehiago cen lekhurat, eta arrantça on bat eguinen - çutela. Piarrefec ihardetsi - cion : nausia, nekhean iragan-dugu gaii gucia denfere hartu gabe ; ordean horrela nahi duçunaz gueroz, berriz ere etchatcen-rut ene fareac urerat. Eguin-içan-cen ordu hartan arrantça handi bat : gure faindua espanitu-cen, eta artiqui-çuen bere burua Salbatçaillearen oinetarat, cioelatic : Jauna, ez naiz gaii aguerceco çure aincinerat, ecen bekhatore bat naiz. Jesusfec altharaci-çuen lur-retic, erraten-cioela : içan - eçaçu fidantcia, eta yarraic - çaquizquit, eraguin nahi darotçut arrantça hobe bat, hartuco - rutçu guionac. Jannaren hitzeen graciac eta gantçudurac erakhariçuten gure faindua utzterat betehala cituen guciac ; içan-çuen bere emaztearen laudamendua yarraiquitceco Salbatçailleari gaineraco guciac largaturic. Emazte hura cen Jesu-Christoren ce-bitçari leyhal bat, martirioa pairatceco çoriona içan-çuen.

Piarrefec ematen-çuen ordu gucietan eracurterat Jesu-Christori ekhartcen-cion amudio khar-xua. Tiberiadaco ixasoaren bertce alderat çohala bere dicipulu lagunequin, Jesus ibilhi - cen uraren gainean, leyhorrean içan balitz beçala, heltcecotzat heyen gana. Piarrefec nahi çuen lehe bai leben artiqui bere burua Jesusen oinetarat, abiatu - cen oihuz erraten : mana çaçü, Jauna, ibil-nadin ni ere uraren gainean heltceco çure gana iguriqui gabe çu gure ganat ethor-çaitcen

arteraino. Salbatçaillea erori-cen haren nahirat ;
 ihardetsi-cion : çato. Piarres lehiatu-cen obedit-
 cerat ; ordean etcen hain laster eman uraren gai-
 nean non altchatu baitcen chirimola bat ondorat
 çaramana. Gure saildua yarri-cen ikharan , eta
 oihu eguin-cion Jefusi : Jauna , othoi , beguira-
 naçaçu. Salbatçailleac hartu-çuen escutic , eta
 ihardetsi-cion : fede guitaco guiçona , cergatic
 eman-çara dudan ?

Handic harat fincatuz eta emendatuz çohan
 gure apostoluaren fedea. Jesu-Christoc explica-
 tu-cioten bere dicipuluei , eta hitz garbinez Eu-
 charistiaco misterioa ; guciarequin guerthatu-
 ciren , heyen artean , cembeit baxhar herabe ci-
 renac ematerat finhetste ofso bat haren erran
 saildutan , urrundu ere cirenac haren ganic. Sal-
 batçailleac hori ikhufi-çuenean , galdeguin - çä-
 roen apostoluzat hautatu - cituen hamabiei , hea
 ekharriac ciren hec ere haren utzterat. Piarre-
 sec ihardetsi - cion : çu utzterat gueroz , norat
 eguin behar guinducque bide ? Çure hitzac berac
 gai dire gu bicitce eternalerat hel-arazteço. Sin-
 hetste ixu batean bici-gara çu çarela Meffias igu-
 riquia.

Piarresen fede bicia etcen bakharric aldi har-
 tan seinalatu. Jefusec galdeguin - cioten bere di-
 cipuluei cer cioten bada hartaz Yudeaco herri-
 tan , eta norentzat hartcen - çuten. Apostoluec
 ihardetsi - çuten , batçuen uztez , Joannes - Bap-
 tista cela , bertce batçuen arabera , Elias cela ,

edo Yermias, edo ezperen profetetic bat cela. Eta çuec (erran - çioten) nor çaitçue naicela ? Piarrefec ihardetsi-çuen bere khar handiarequin : çu çare Christo, Jainco biciaren semea. Jesus itçuli-cen haren alderat, eta erran-cion : Simon, Yonafen semea, doltaxu çara ceren haraguiac eta odolac ez darotçuten irakhatfi erranic heldu-çaren eguia. Ez dagoco guiçonari içatea horren arguitua : ene aita ceruetan denac irakhatfi - darotçu nor naicen, eta niç irakhatfi nahi darotçut cer içan behar çaren orai bereic : çu çare Piarres, eta harti horren gainean eçartiren-dut ene eliça : çu içanen-çare (ene manuen azpian) haren affentua eta haren indarra. Ifernu gucia altchabedi, nahi duen beçambat, hari yaçartcecotzat ; heresiec, tiran barbaroec eman-bioçote gudu. Cordoca - deçaquete non edo non ; ordean ez dute nihoiz ere iharrofiren eliça gucia : emanen-darozquitçut ceruco errefumaren gakhoc : non ere idequiren baidiotçatçu hango atheac, eta hec farthuco-dire errefuma dohaxu hartan ; eta ez dire haraco hian sartceco gai etçaiçquitçunac ; ecen ceruco yufficiac çue lurrean ekharrirenduçun yuyamendu bera ekharrico-du : çu içanen-çara behere huntaco ene bicarioa, on eguinen-dut ceruan çue lurrean eguinen duçunac. Eliçaco aiteen arabera, Piarres ordu hartan içanen eçarria Jesu-Christoz apostoluen printcetzat, erreligionearen cimendutzat, eta eličaren buru-çagui agueritzat.

Piarresen amudioa Jesu - Christoren alderat emendatcen - cen haren fedea bortitzten cenaren eredura. Naufi dibinoac erran - cioten , egun battez , bere apostolu guciei baçohala laster Yerusalem erat , yassanen - cituela hiri hartan laidoric handienac , azquenaz - gorti heriotcea bera. Gure sainduaren kharra seinalatu - cen orduan ere , cioelatic : Jaincbari nahi ez daquioela guerthadadin seculan erranic heldu çarena. Eman - baintez eguinbide hartan , baguinaquique çu hartaric guibelatcen. Solas hau gaitcitu - citçayon Salbatçailleari : mintçatu - citçayon Piarresi hitz garratz hautaz : urrun - çaitte ene ganic horrela mintçatcecotan ; satanen officioa eguiten - duçu : hura ere guionen erospena guibelatu nahiz dabilha. Guciarequin Jesusen ikhusten - çuen garbia cela gure sainduaren chedea hala mintço - cenean. Ez da egundaino guerthatu dicipularie bere naufia Piarresen beçambat maitatu - duenic. Amodio kharxu harc berac erakharri - çuen erraterat bertce guciec utz baleçate ere Salbatçaillea , hartaz beçambatean , etcela behinere hastanduren haren ganic. Cerc oraino erakharri - çuen Piarres ebaquitcerat Malchusen beharria soldaduac yabetucirenean Jesusen olivetaco baratcean ? Cerc bada baicic haren alderat fustatua - cen khar handiac ?

Hartua içan - cenean artçaina , barrayatu - cen arthaldea. Piarres eta Joannes içan - ciren bakharac leyhal aguertu - cirenac. Piarres yarraiqui - citçayon Salbatçailleari Caifasen etcheraino ; or-

dean eçagutu-çutenean haren dicipulutzat, aſqui flacoa guertharu-cen errateco etçuela Jeſus eçagutcen; oilharraren cantac orrhoit-araci-çuen bere desleyhaltafunaz. Ecin erran-daite nolacoa cen Piarrefen orduco urriquia. Ilkhi-cen handic marrafquetan; iragan-cituen hirur egun nigar goçoenetan atrebitu gabe nihon aguertcerat. Ero-rico humilia-garri harc etçuen batere gutitu gure apoſtoluaren amudioa bere nauſiaren alderat, ez eta nauſiarena bere dicipuluaren alderat; ecen Salbatçaillea etcen hain laſter biztu hillen arte- tic non aguertu-baitcitçayon, bekhoz-bekho, gure ſainduari.

Yaun-doni Petric, eliçaren buruçagui beçala, erran-cioten apoſtoluei hartu behar çutela bertce lagun bat Yudas traidorearen ordé. Izpiritu ſain- dua yautſi-cenean apoſtoluen gainerat, Yaun- doni Petric eguin-cion populu guciari predica bat huntaraino ſarkhorra non hirur milla preſuna içan-baitciren bathayatuac ordu hartan berean. Templuan fartcen-cela Yaun-doni Jaunirequin aurkhiu-çuen pobre bat athean etçana; pobre harc bacituen berrogoi urthe, eta ecin niholere balia-citequeyen bere çangoez. Piarrefec mana- nu-cioen Jeſu-Chriſtoren icenean alchatceaz handic. Eri hura alchatu-cen berehala bozcario gucietan, eta hedatu-çuen miracuillu haren ber- ria hiri gucirat. Gauça eſpanta-garri harc era- kharri-çuen mundutce handi bat apoſtoluen in- gurutarat; orduan ere Yaun-doni Petri mintçanu-

igan-cen hambat khar eta gantçudurequin non itçul-araci baitcituen bortz milla arima Jaincoa ganat.

Obra miragarri hec guciec haro sobera eguiten-çuten utzteco eliča orduraino aurkhiten-cen baquean eta descanxuan. Yuduac yabetu - ciren bi apostoluez. Galdeguin-cioten noren icenean obratu - çuten eri haren sendatceco miracuillua Yaun-doni Petric ihardetsi - çuen beretzat, eta Yaun-doni Yauni bere lagunarentzat, éguin çu tela miracuillu hura hec hil-araci - çuten Messia eguiazcoaren icenean. Yuduec debecatu-cituzte mintçatceaz guehiago Jesu-Christoz, eta hare erreligioneaz. Yaun-doni Petric ihardetsi - çue han aurkhiten ciren guciac harritu - cituen femutafunarequin hitz hautaz : ikhus-eçaçue ceü yustu denez çuei obeditcea Jaincoari baino hobequi. Bada Jaincoac manatcen-darocu predicaceaz lekhu gucietan Jesu-Christo biztu-dela haren arteic.

Yaun-doni Petri gueroago eta botherexua aguertcen-cen bere hitzetan eta obretan. Çu bi egun deufere hurten etçaquien arrantçale pibre hura mintço-cen legueco Doctoric yaqu xuenac baino hobequi. Haren hitzac ham sententcia miragarri ciren. Cembat miracuillu çuen eguiten ! Hedatcen-cituzten eriac bere taira eta ohetan hura iragan behar cen car eta bidetan, aguian gure sainduaren itçaladuço - cela heyen gainerat ; etcen behar

hiago sendatuac içatecotzat. Yudu becachtiec
condemnatu-çuten Yaun-doni Petri içaterat aço-
tarua ; ordean haren axeguinic handiena cen
pairo ahal içatea Salbatçaillearen ohoretan.

Yaun-doni Petri, Samariaco herritaric heldu-
cela, farthu-cen Lyddaco hirian. Han ikhufi-
tuen paralitico bat ohartua cena çortci urthe he-
tan. Enea cen haren icena. Hedatu - cituen be-
guiac haren gainerat, eta erran-cion : Enea, Je-
su-Christo Jaunac sendatcen-çaitu, yeiqui-çaito,
eta eguicu çure ohea. Enea yeiqui-cen berehala ;
hedatu-çuen miracuillu haren berria, eta erran-
or cen haren eguillea. Hiri gucia lehiatu - cen
athayoa errecibitcerat. Cembar ere urhax, eta
haren bertce miracuillu berri. Alhargun bat Ta-
tha deithecen-cena hil-içan cen Joppeco hirian.
Çure saindua han aurkhiten - da emazte hura
çutenetic bigarren egunean. Ematen-çayo ot-
itçari gorphutz hillaren aldean, eta han ciren-
cien aitcinean manateen - dio Tabithari, Jesu-
ristoren icenean, yeiquitceaz. Tabithac ide-
tten-ditu beguicac, ilkhiten-da gathabutetic,
erakhartcen-du Joppeco populu gucia bat-
yora errecibitcerat.

Gurizinoen contraco perfecucioneac abiatu-
n Yerusalemen egundaino baino fulia guchia-
quin. Herode Agrippac uzte-içan-çuen axe-
guinen-ciorela yuduei hil-arazten balin-
uen Yaun - doni Petri apostoluen printcea.
haraci-çuen preso, eta esteccatu-çuten ga-

the lodiz. Hil araci gogo çuen guiçon saindu lura handic cembait egunen buruan ; ordean Jaincoac entçun-cituen eliça guciaren othoitçac , eta urmariaraci - çuen Aggriparen nahi cruela. Yaun-doni Petric bicia galdu behar çuen bezperan , Jaunaren aingueruac iratçarri içan - çuen bere presundeguan ; eta gure saindua estecatua çaducaten bi gatheac erori - ciren bere baitaric ; idequi-ciren presundeguico atheac. Aingueru berac eraman-çuen Yaun-doni Petri carricaren bururaino , eta han suntitu-cen.

Gure saindua yoan - cen guiriztinoac othoitz eguiterat bilduac - ciren etche baterat. Yo - çuen hango athea : Rhode çaritçon nescatcha bat hurbildu-cen , emequi - emequi , yaquitecotzat nor othe cen athea yo çuena. Eçagutu - çueneco gure apostoluaren boça , hunembat bozçariatu-cen , non athea idequitcerat eguin behar bidean , lehiatu - baitcen etche hartan cirenei erraterat Yaun-doni Petri athean cela. Urrun da finhetfia baitcen nahi beçambat erranic ere eçagutu çuela boça. Azquenean , gure saindua sarthu - cen etche hartan. Cer allegrantcia bihotz gucietan , gucz yaquin - çutenean cer miracuilluz libratu-cen bere gathetarie eta presundegunic !

Yaun-doni Petri ibilhi-cen Yudeaco eta Asiaco bazter guehienetan ; sustatcen - cituen gucietan khar saindu batez guiriztinoen bihotçac. Eçhorri-cen Erromarat , eta eguin-cen hiri hartaco aphezpicu. Iragan - çuen bere dembora gucia

Jesu-Christoren eçagut-arazten eta maitarazten. Azquenean, condemnatua içan-cen heriotzerat erreligione sainduaren buruçagui beçala. Bertceac beçala gurutceficatcerat çaramaten; ordean ardietsi-çuen bere burreüetaric gracia eçarria içateco gurutcean buruz beheara, cioelatic etcela gai gurutceficatua içateco haren nausi dibinoa içan-cen molde berean. Gobernatu-çuen Erromaco eliça hogoi eta laur urthez, eta cembeit ilhabete guehiago. Haren gorphurça içan-cen ehortcia Vaticango eliça ederrean. Jesu-Christoren hobiaz landan, gure apostoluarena ahal da mundico lekburic errespecta-garriena eta ohoratuena.

Yaun-doni Pauloren comberfionea.

SA Û L guerorat Pauloren icemaekharri-çuen a Tarfa hiricoa cen. Farisaietaric çuen aita; erran nahi da, berac aditcerat, yuduen artean bicitceric gogorrena, eta leguea çorrotzquienic beguiratcen-çutenetaric. Bere sor-lekhuan iragan-cituen gatzetafuneco urtheac; izpiritu hainitz çuen, eta maite-çuen istudioa. Burasoec egorni-çan-çuten Saül Yerufalemerat alchatua içatecotzat Gamaliel deithcen - cen legueco doctor handi baten escolan. Ikhasi-cituen burasoen erreligioneari çaronfaren gauça guciac, bai eta yuduen costuma eta ceremonia guciac.

Saülec eman-çuen eçagutcerat probetchatucela bere istudioaz; eguin-cen, arte laburrez;

leguearen beguiratçaille kharxuenetariç bat; et-
cen deufere erratecoric haren bicitcearen gai-
nean: etçuen edo cein bicio ahalca-garri: beffar-
catu - cituen farifaiuen sentimendu berac: ecin
onhets eta preça ceçaqueyen bere arbafoen erre-
ligionea, gaitzetfi eta condemnatu gabe Jefu-
Christorena. Hortic heldu-cen aguertcen-baitcen
guiriztinoen exai declaratutzat. Saül lehenbici-
cotaric cen Yaun-doni Esteberen heriotcea gal-
deguin-çuen. Axeguin handirequin ikhufi-çuen
guñon faindu hura yuduez harricatua. Guiriz-
tinoei ekhartcen-cioten fumindura heltcen - cen
fuliaraino: etcituen deufetan guphidetsten ya-
çartcen - çaroen alde gucietaric eta crueltafunic
handienarequin. Sartcen - cen guiriztino cirela
uzte citueneen etchetan, alcharazten - cituen
preso, eta eman-arazten burdinetan. Galdeguin
çuen eta errechqui ardietsi Caifas aphez-handia
ganic guiriztino gucien bilhatceco laudamendua
heyen tormentatcecorzat. Ceharazten eta aço-
tarazten-cituen ecin erranezco dorphetafunare-
quin bere finhetstea Jefu-Christo baitan çuten
guciac. Cer etçuen eguiten hec erakhartceco
Jefusen icen faindua blasfematcerat! aguintça,
dichidu, tormenta, hitz batez, eguiten - cituen
munduan eguin ahal guciac cordocatcecorzat
guiriztinoen fedea, eta officaraztecorzat gure
erreligione guciz errefpecta-garria.

Saülec guiriztinoei ematen-cioten perfeccio-
nearen fama hedatu-cen alde gucietarat. Egagu-

tpa-cen Jesu-Christoren exayic handienarentzat ?
 haren aiphamena bera asqui cen ikharan yar-
 arazteco arima Jaincoriar guciac. Saülen errabia
 etcen mugarrizateen bakharric Yudean eta Ga-
 lilean, urrunago çohan. Bazter gucietaco guiriz-
 tinoen odolaren egarxuan bici-cen ; etçuen bertce
 gogoric baicen hec sarrasquitian eman-araztecoa.
 Harnua çuen buruan sunsi-araci behar çuela al-
 chatu berria cen Jesu - Christoren erreligione
 saindua. Ordean ederrex - deçagun Jaunaren
 providentcia mira - garrria. Saülec ikhufi - içan-
 çuen, egu-erdi bethean, bere ganat cerutic et-
 hortcen argui handi bat iguzquiac baino gue-
 hiago distiatcen - çuena, eta inguratu - cituena
 bera, eta berequin cituenac. Guciac laztu eta
 erori-ciren lurrerat. Saülec, lurtean çatçala, ent-
 çun içan-çuen boz bat erran-cioena, hebreüco
 erdaran ; *Saül, Saül, cergatic persecutatcen nau-
 çu ? Dorphe da çuretçat burdinarequin ihardu-
 quitcea.* Saül oraino guehiago ikharatu - cen hitz
 hauc entçun - cituenean : abiatu - cen erraten :
 Jauna, nor çara çu ? Salbatçailleac ihardetsi-cioen ;
 ni naiz Jesus çuc persecutatcen-duçuna ; orduan
 Saülec erran-çuen ikhara handirequin : cer pla-
 cer duçu, Jauna, eguin-deçadan ? Salbatçailleac
 altcharaci-çuen lurretic, eta egorri-çuen guçon
 baten gana yaquiterat cer eguin behar çuen.
 Berac ere eman-ciotçan eçagutcerat yasan be-
 harco cituen axecabeac. Saülequin cirenac ere
 altchatu-citen lurretic, eta entçuten-çuten boça
 bat ;

bat; ordean etçuren nihor ikhusten. Saülec alferretan çabaltcen-cituen beguiac, etçuen deulere ikhusten. Escutic eraman behar içan-çuten Damasco hirirat, Judas deithcen-cen baten etche-rat. Egon-cen lekhu hartan, hirur egunez, ixu-ma, yan eta edan gabe.

Ordu hartan aurkhitten-cen Damasco hirian Jeshu-Christoren dicipulu bat; Ananias çuen icena: guiçon prestu bat cen, yuduec berec halacotzat çaducaten. Salbatçaillea aguertu-citçayon Ananias hari, eta erran-cion çohala hu-laco carricarat, bilha-ceçala Saül Tarfeco, Yuda-sen etchean içanen-cela, eta edirenen çuela ot-hoitcean. Ananias laztu-içan-cen aditceaz Saü-len icena bera; ihardetfi-çuen: o! Jauna, ent-çun-dut ascotaric gaixqui hañitz eguin-içan-dio-tela Yerusalemeco guiriztinoei; orai ere escu-gucia berequin du preso har-arazteco çure icen laindua aiphaturen-duten guciac. Salbatçailleac ihardetfi-cion: eman-çaquizco bideari, guiçon hura bertce bat eguina da. Hura bereci-dut pre-dicatcecotzat ene icena populu gucien, lurreco erregueen, eta Israëlgo umeen aicinean. Ema-nen-diot eracutferat cembat behar duen pai-ratu ene icena gatic.

Salbatçaillea hunela mintço citçayon dembo-ran Ananias, Saülec ikhufi-çuen, gogoz, Ana-niaz deithcen-cen guiçon bat fartcen haren gue-larat, eta ematen escuac haren gamean içan-araztecotzat bista. Ananias lehiatu-cen eguiterat

fede bici eta fidantzia handirequin manatu-citçayona. Aurkhitu-çuen Saül erran - citçayon lekhuan, eman - cituen bere escuac haren gainerrat, eta mintçatu - citçayon hunela: ene anaya Saül, çure bidean ikhufi - duçun Jefufec egorri - nau çure ganat, çuri bifta bihurtcerat, eta içan - çaitecentzat izpiritu sainduaz bethea. Ordu hartan berean athera-ciren likhifqueria batçu Saülen beguietarie, eta ardietsi-çuen bifta. Alchaturcen bere lekhutic gucia boztua, admiracionez, eta bihurkhundez gaindi - eguina. Ananiafec eguin - çuen yaquinxun Saül Jaincoac cer nahi çuen eguin - ceçan haren alderat: eman - cion bathayoa, eta izpiritu sainduac bethe-çuen bere dohainez. Batac eta bertceac bihurtu ciotçoten Jaincoari esquerrac. Saülec yan - çuen, eta ethorri-citçazcon galdu - cituen indarrac. Iragancituen cembeit egun Damafen ciren guirizimoen artean. Hogoi eta hamasei urthe ahal cituen: athera gabe hiri hartarie, predicatu-çuen hango sinagoguetan berac persecutatu-çuen Jesus-hura eguiazco Meffias cela, Jainco biciaren seme eternala.

Ez da gaitz comprenitcea nolacoa içan behar een yuduen espantimendua entçuteaz hala mintçatcen orduraino Jesu - Christoren erreligione sainduari hambat errabiarequin yaçartcen-cioena, eta ethorria cena Damaferat guirizino guciac preso alcharazterat.

Yaun-doni Paulo egon-cen, Neron, Empe-

fadore cruelaren manuz, bederatzi ilhabeteen ingurua, Erromaco presondeguitan: condenatua-izan cen agoterat eta heriotcerat.

San Andres Apostolua.

ERRAN izan-dugu San Andres Yaun-doni Petriren anaya cela; beraz Galilearra, eta Beñzaïdaicoa. Entçun-çuen, egun batez, Yaun-doni Yauni-Baptista erraten, Jesu-Christoz mintço-cela: horra Jaincoaren bildotza. Ordu beretic yarraiqui-citçayon Salbatçailleari, çue-laric laguntzat bertce dicipulu bat ebanyelioac icendatcen ez duena. Jesu-Christo itçuli-cen he-yen alderat, eta erran-cioten: noren bilha-çabilçate? Etçuen galde hau eguiten etçaquielatotzat heyen barneco berri; bainan axeguin-çuen çabal-ciotçoten bere bihotçac. Bi dicipuluec ihardetsi-cioten: nausia, non da çure egoitça? Salbatçailleac erran-cioten: çatozte, eta ihesus-eçaçue. Abiatu-ciren Jesusen ondotic, eta barequin iragan-çuten egun hura gucia. Cer boz-cario! cer confolamendu goço etçuten ediren Jesusen solas salba-garrietan!

Andrefec predicatu-çuen cembeit demboraz Yudeaco herritan; iragan-cen guero Thraçarat, eta Epiarat; ibilhi-cen oraino Scytian, Capadocian eta Albanian barna. Suntsi-arazten-cituen bazter gucietan fatanen ilhumbeac, eta hedat-cen Jesu-Christoren arguia. Sarthu-cen Patras

deithua - cen hiri batean , eta predicatu - çuen han ere bere naufi dibinoaren erreligione saindua. Egea cen herri hetaco gobernadorea. Yaquin - çuenecotzat Andres Patrasen cela , ethorricen berehala hiri hartarat nahiz debecatu fedearen aitcinamendua , eta beguiratu Jainco falsoen alderaco adoracionea. Gure apostoluac Jaincoaren loriarentzat çuen kharra etcen nihon baratcen ; huna nola mintçatu - citçayon gobernadoreari : baduçu , o ! Egea , bertce guiconen yuyatceco escu gucia : etçaitçu bada bere bidean laitequela çuc ere eçagut bacineça çure yuye ceruan datçana ? Etçaitçu bada iduricen eçagutidunqueçunean haren handitasun gucizcoa , behar cinoqueyela bihurtu çor çayon ohorea , eta behar cuntuzqueyela aldebaterat utci eta arbuyan çure Jainco falsoac ?

Gure apostoluaren hitzec harritu - çuten gobernadorea ; erran - içan - cion : çu çare Andres hura gure templuac lurrerat artic - arazterat lehiatcendena ? Onhets - arazten duena erreligione har gure herritaco manuec condemnatcen dutena ? Andresec , batere cantitu gabe , ihardetsi - cion : çuen printceec etçuten emanen halaco manuric içan - balute gure erospeneco mysterioaren eçagutça , eta yaquin içan - balute Salbatçailleac athera - gaituela exai gaixtoaren escutaric , gu libertate dohaxu batean eçartcecotzat. Egeac errancioen : horiec guciec ez dute beguiratu çuec Jesus deithcen - duçuen hura içatetic yuduez hartua

eta gurutceficatua. Aithortcen - dut (ihardetfi-
 çuen Andresec) Jesus içan-dela gurutceari este-
 carua; ordean bada deufere gurutcea baino oho-
 ra-garriagoric ? Gure ganaco amudioz hil içan-
 da: erosi nahi içan-du mundu gucia bere odo-
 laren goftuz. Egeac erran-cion : nic cer antfia
 dut içan-den gurutceficatua bere nahitarat, edo
 bere bortcha ? Afqui ahal da yaquitea gu-
 rutceficatua içan-dela adoracioneric ez meritceco.
 Nor da hartu nahi luqueyena Jaincotzat guiçon
 bat gurutceficatua içan-dena ? Orduan apoftolu
 faindua mintçatu - cen gure myfterio handiez,
 hala nola Jesu-Christoren fortceaz, eta gure er-
 religioneari darontfoten bertce eguia errefta-
 garriez. Gobernadoreac etçuen halacoric aditcen;
 manatu-cioen Andresi idolei sacrificatceaz. Huna
 cer ihardetfi-çuen gure apoftoluac: offendatcen-
 diot, egun oroz, Jainco guciz botherexuari ez,
 tecenen haraguia, ez-eta akherren odola; bai-
 nan bai gurutcean imolatu-den, eta narrayoric
 gabea den bildotfa. Mundu gucia haren haraguiaz
 eta odolaz hazten - da; halaric ere bethi offo
 guelditcen-da. Bildotfa hain da bicia sacrificatua
 içan-denean nola imolatua içateco aitcinean.

Gobernadoreac ecin yafan - ceçaqueyeyen gue-
 hiago gure fainduaren folafic, altcharaci-çuen
 prefo. Erakharri-çuen biharamunean bere gana;
 mehatchatu-çuen hil - araciren çuela gurutcean
 ez bacituen adoratcen Jainco falfoac. Andresec
 ihardetfi-cion bere khar fainduarequin; o! gui-

çon çoróa, çure ixumenduan, eta çure buru-
gogortafunean egonen - çara bada bethi? Uzte-
duçu bada çure dichidnec icitcen - nautela? ya-
quin ahal deçaqueçu ene hirrixic handiena tor-
menten pairatcean datçala. Nic dudan axecabe
baxharra da ikhusteaz urrundua çarela ceruco
bidetic. Cembatenaz pairaturen-bai-dut, hamba-
tenazpreciatuagoa içanen - da Jaincoac enetzat
ceruan daducan gollardo.

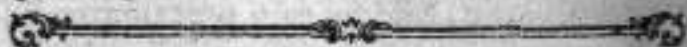
Egeac açotaraci-çuen crudelitate icigarrienare-
quin gure apostolua. Aguertu behar içan-çuen
berriz ère gobernadore barbaro haren aincinerat,
eta mintçatu-citçayon egundainoco khar bera-
requin gurutcean hiltceari çatcheicon çonon
handiaz, Jefusen ohoretan cenean. Andrelec
erran-cion oraino Egeari: enetzat daduzcatçun
tormentec ez naute batere loxatcen: egun bat,
edo bia iraun ahal deçaqueete, eta hec içan-ara-
ciren darotedan dohaxutafunac ez du içanen
akhabantçatic. Ordean, o! Egea, tormenta
guciz ikhara-garria, eta çuc mereci-duçuna da
ifernuco sua, su bat behinere iraunguituren ez
dena, eta bethi indar bera içanen-duena.

Gobernadoreac ikhusten-çuen etçuela deufere
irabacico gure apostoluaren izpiriuan; condem-
natu-çuen gurutcean hiltcerat. Populua abiatu-
cen oihuz erraten: cer egundu bada guiçon
yustu eta Jaincoaren adisquide horrec condem-
natua içatecotzat heriotcerat? Ez, ez duga utci
behar effectutan ematerat sententcia bat hain çu-

cen contracoa. Gure sainduac etçaquien non cen bozcarioz hil behar içateaz Jesu-Christoren oho-retan. Othoitzu-cituen guiriztino guciac ez de-beatceaz, ez eta luçatceaz ere haren martirioa. Etçuen hain laster urtundic ikhufi gurutcea, non abiatu baitcen erraten, oihuz, allegancia gu-cietan: agur eguiten-darotçut, o! gurutce oho-ra-gartia; Jesu-Christoc, hil içan-denean çure beiftoetan, consecratu içan-çaitu bere gorphuiz adora-garriaz. Arbuyatua cinen ordu hartaraino; ordean gueroztic, ofloqui çara preça-gartia. Fe-dea duenac eçagutcen-du çure maitagarritasuna, eta badaqui nolacoa den çuc içan arazten-duçun khoroa. Heldu-natçaitçu fidantcia eta bozcario handirequin. Har naçaçu çure ganat. O! gurutce preciatua, aspaldion berantetfia, hel-araz naçaçu lehen-bai-lehen çure gaincan hil içan den ete Salbatçaille mairea gana.

Gure saindua egon-cen, bi egun, gurutceari sekhez amarratua: erakhartcen-cituen inguru-tan cituen guiriztinoac fedean irauterat, eta tor-menta iragankhorren arbuyatcerat ardiestecot-zat bethico khoroa. Andresen pasienencia eta animo sainduac sumindura oraino handiagoan ematen-çuten, popula gucia yuye cruelaren al-derat. Egea haffi-cen beldurtcen; manatu-cituen burreüac libratceaz guruteetic gure apostolua; ordean burreüac eman nahi içan-cirenean eguin-bide hartan, escastu-citçaitzen indar guciac, hil-lac beçala cituzten bere beffoac. Ordu hartan

Andrefec eguin-çuen, hitz goraz, othoitz hian: ene Jaincoa, ez deçaçula permeti çure icenaren ohoretan gurutceari estecatua dena yauts - dadin handic. Har naçaçu, othoi, çure errefuma doha-xurat: çure baitan dut ene fidantcia gucia: ordu da goça-nadin, azquenean, ene bihotçac hambat maite - duen bere yabe adora - garriaz. Hitz hauc erran orduco, gure saindua inguratua içan - cen ceruco argui distioz batez, eta artiqui - çuen azquen hatza heltcecotzat bicitce eternalerat.

Yaun-doni Yacobe lehena.

YAUN-doni Yacobe, Zebederen eta Salomoren semea cen, anaya çuen Yaun-doni Yauni ebanyelista, eta bera baino gazteagoa. Bethzaidacoa cen, San Philippe eta San Andres beçala. Arrantça cen batçuen eta bertceen officioa.

Salome lehenbicicotaric cen Jesu-Christori yarraiqui citçaizteneen artean: haren prestutaluna eçagurua - cen: ohoratcen - çuen bere familia gucia çaraman bicitce sainduaz. Salbatçailleac, ixas hegüian çabillala ikhufi - içan - cituen Yacobe eta Joannes bere barkhuan; berequin çuten aita, eta bere sareen antolatcen hari - ciren. Jesufec deithu - cituen bi anaya hec bere gana. Laster içan - cen obeditua. Utei - cituzten berehala bere sareac, bere burasoa, eta cituzten guciac heltcecotzat Jesus gana: bereganatu - çuten haren bihotça aguertu - çuten lehia sainduaz.

Guciec Salbatçaillearen dicipulu maite batentzat çaducaten gure faindua : ikhufi-cituen nau fi dibinoac obratu-cituen miracuillu guehienac. Jefufec biz-araci-çuenean Yaun-doni Petriren amaguiharraba , Yacobe han guerthatu-cen : ikhufi çuen orobat bizten Zair , finagogaco buruçaguiaren alaba : lekhuco içan-cen oraino Salbatçaillea içan-cenean loriaz estalia Thaboreco mendian.

Izpiritu faindua yautfi-cenean apoftoluen gainerat , Yaun-doni Yacobe abiatu-cen herriz herri predicatcen gucietan Jefu-Christoren fedea. Iragan-cen Espainiarat , eguin cen hango apoftolu beçala : hura içan-cen lehena ebanyelioa predicatu eta hedatu-çuena gure hauçoco errefuma hartan. Bocantça eder bat çuen mintçatceco ; folidoa cen arraçoinamenduan , farkhorta bere hitzetan , eta miracuillu hainitz obratcen-çuen ; ez da beraz mirefiteco baldin populuac , ofteca , baçaramatçan Jefu-Christoren erreligionearen beffarcarazterat. Gaitzetfiac içan-ciren Yaun-doni Yacoberen obra efantagarri beçain miragarriac. Nahi içan-cioten haren bici preciatuari : cer etçuten eguin haren gal-araztecotzat ! yuduec efcuratu-cituzten bi magiciano edo azti ofpe handitacoac : hec ciren Phileta eta Hermogenes : batac nola bertceac hitz eman-çuten funtfi-araciren çutela gure fainduaren fama gucia , eror-araciren-çutela confufionean eta ahalquerian. Urrun da ordean hala guerthatu-baitcen. Ya-

cobe hafi-ceneco mintzatcen, Philetac eçagutu-
çuen eguiazco Jaincoa, eta itçuli-çuen bihotça
haren alderat: Hermogeneſec ere eçagutu-çuen
bere itçuli gaixtoen eta artificioen funxgabet-
ſuna; bihurtu-cion gure apoſtoluaren bertuteari
çor citçayon yuſticia.

Etcen deufere gai cenic gutitceco yuduec
Yaun-doni Yacoberi ekhartcen-cioten ondicozco
herra: yabetu-ciren hartaz Jeſu-Chriſtoren Jain-
cotafuna predicatcen hari cela: yaçarri-cioten fu-
liarequin haren gorphutçari, eta eramantçuten
Herodes Agrippa yudeaco erreguea ganat.
Agrippa hura cen haur innocentac ſarraſquitan
eman-araci-cituen Herodes cruelaren ilhobaſoa.
Etcen aſpaldion ungui heldu yuduequin, eta po-
puluaren amudioaren ondoan çabilhan. Uzte-
içan-çuen ez ahal citequeyela parada hoberic
onhets araztecotzat bere burua, nola ſacrificat-
cea yuduec higua çuten, eta aſperu nahi cit-
çaizcon Jeſu-Chriſtoren dicipulu kharxu hura.
Bertce arraçoinic eta eſtaçururic batere gabe,
Agrippac condemnatu-çuen gure ſaindua burua
ebaquia içaterat,

Yaun-doni Yacobe preſo hartu-çuen yuduac
ilchufi-çuenecan ſaindu haren fermutaſuna, ean
egon-cen utçi gabe bere erreligione falſoa yat-
raiquitecotzat eguiazcoari. Uztecabeco gambi-
mendu hunc damuſtatu cituen yudu cruelac:
conbertitu bertia condemnatua içan-cen gure
ſainduaren heriotce bererat. Lehenic artiqui-çuen

bere burua haren oinetarat, eta barkhamendu galdeguin-cion haren alderat eguin-çuen gaix-quiaz. Yaun-doni Yacobec beffarcatu-çuen amul-xuqui guiçon Jaincoa ganat itçuliric heldu-cena, eta erran-cion: *baquea dela çurequin*. Bicia galdu behar çuten lekhurat cirenean, gure faindua eman-cen othoitcetan: esquerrac bihurtu-cioçon Jaincoari eguiten-cioçan graciaz eta ohoreaz permetitcean issur-ceçan bere odola bertce apof-tolu guciec baino lehen haren icen fainduaren ohoretan. San Epifanac seguracen-gaitu Yaun-doni Yacobec beguiratu-çuela, bere bici gucian, garbitafuna Yaun-doni Yauni ebanyelistac be-çala; uzte ere du hortic heldu-cela Salbatçail-leac çuen amudio berecia bi anaya heyen alderat.

Yaun-doni Yacoberen gorphutz errespecta-garria ehortcia içan-cen Jerusalem; etcen or-dean hainitz egon hiri hartan. Errana da Espai-niatic berequin alde urrun hetarat eramian cituen dicipuluec altchatu eta ekharri-çutela bere nau-siaren gorphutz faindua Iria deithcen-den Espai-nia Galiciaco hirirat, eta han egon-cela bederatci ehun urtheen ingutua. Erlequi preciatu hec eça-gutuac içan-ciren Alfonso, erregueren dembo-ran. Printce Jaincotiar harc erakharri-cimen Compostelarat. Han dire gueroztic: ez bide-da, Yerusalemec eta Erromaz landan, lekhuric mun-duan ceinarentzat aguertcen baida debocione guehiago nola gure apostoluaren gorphutz fain-duac ohoratcen-duen hiria.

San Bartholome.

SAN Bartholome Galileacoa cen bertce apof-
 tolu guciac beçala , eta orobat arrantçalea.
 Leyhaltafun handirequin yarraiqui-citçayon Sal-
 batçailleari , etcen behinere haftandu haren ga-
 nic. Baciren apoftoluen artean bihurtu - cirenac
 bere arrantçarat Jefufen dicipulu eguin içan gue-
 roz ere ; ordean San Bartholomec etçuen hala
 eguin. Bethi bere naufi dibinoarequin egon-cen ;
 hortic beretic haren miracuilla gueñienen le-
 khuco guerthatu-cen. Predicatcen-çuen ecin er-
 ranezco khar batequin : erakhartcen-çuen mundu
 gucia penitentciarat : fendatcen-cituen eriac , eta
 libratcen exai - gaixtoaz hartuac. Egorria - içan-
 cen Albaniarat , eta Indietaco bertce bazterreta-
 rat. Hedatu - çuen guciatarat gure erreligione
 faindua. Haren miracuilluac ederrexiao ciren pa-
 ganoez berez. Conbertitu berrien berthure dil-
 tiantac feinalatcen-ciren gure apoftoluac predi-
 catcen çuen herri eta provincia gucietan. Exai
 gaixtoac bereganatcen - çuen Armeniaco hiri ba-
 tean populuaren adoracionea mintçarazten çuen
 idola baten bidez. Ordean gure faindua etcen
 hain lafter hiri hartan farthu , non Astarothi çarit-
 çon idola hura mututu baitcen alde baterat. Uz-
 tecabeco ichiltafun hunec harritu eta laztu-cituen
 ingurutaco populuac. Eguin-çuren bide bertce
 idola batetarat yaquitecotzat cerc ichil-araci-çuen

bada Astaroth handia. Exayac ihardetsi-çuen bigarren idol haren ahoz Bartholome, Jaincoaren eguiazco apostoluaren presentciac mutuaraciçuela haren laguna. Bertce haren bertce çagoela harentzat ere baldinetariac apostolu hura heldubacen haren templurat. Erran-çuen oraino Astaroth etcela-abiatuco mintçatcen Bartholome urundu arteraino; guiçon saindu harc othoitztençuela Jaincoa egunean ehunetan, eta gäuaz, bertce haren bertcetari; bertce alde, inguratuaçela ceruco aingueru araldeez.

Nolacoa etcen içan populuaren espantimendua ikhustecaz exai gaixtoa bera ecin çagoçuela aithorra eman gabe San Bartholomeren berthute miragarriari! Populuac haren ikhus min handia çuen; ordean farisaüec, beldurrez gal munduac hetan çuen fidantcia, eguincituzten bere eguinabal guciac haren hil-araztecotzat. Ibilhiciren, hirur egunez, haren ondoan nihon aurkhitu gabe, azquenean eçagutua içan-cen erien sendatce, eta eguiten-cituen bertce miracuillutari.

Gure apostoluaren ospea hedatcen-cen guciatarat: Jainco eguiazcoaren apostolua eta miracuilla eguillea deithcen-çuten. Exai-gaixto fulios batec çarabillan Armeniaco erregueren alaba bat. Erregue harc baçuen fidantcia San Bartholomeen baitan; haren ikhusteco nahi handi batean bicicen. Complitua içan-cen haren nahia. Gure saindua hurbildu-cen haren ganat; aguertu-cenecotzat eri hura libratua-içan-çen exai gaixtoic, eta

fendatu-cen osloqui. Erreguec nahi ičan-çuen feinalaraci bere bihurkhundea , eta saristatu bere alabaren fendatçaillea ; ordean San Bartholomec eman-cion aditcerat etçabilhala cilhar , urrequetan : hanc galdetcen-çuen gucia ceta haren arimaren salbamendua , eta haren populuaren conberfionea. Mintçatu-citçayon hitz hautaz : heldunaiz çuri eçagut-arazterat eguiazco Jaincoa , mundu handi hau gucia berac eguin-duena , bakharra mereci-dituena gure amudioa , gure errespectua , eta gure adoracionea. Cure idolac , o ! erreguea , exai-gaixtoen obrac dire , hec berac adoracenc-ditutçu. Çuri ematecotzat eracutiterat eguiaz mintço - natçaitçula , nahi dut çure idolen artean osperic guchien duenac aithor deçan , bortchaz bada ere , eguia erraten-dudala.

Gure saindua hartua ičan-cen bere hitzean. Erregue yoantcen bere gorthe guciarequin templurat. San Bartholome etcen hain laster han aguertu non idolaric famosena abiatu baitcen oihuz erraten etcela Jainco , ecin citequeyela Jainco bat baicic , eta Jainco bakharr hura Jesu-Christo S. Bartholomec predicatcen-çuen hura bera ceta. Aithor humiliagarri hunen gainean , gure sainduac manatu-cion , Jesu-Christoren icnean , exai-gaixtoari porroscatceaz , orduan berean hirico idola guciac : hala eguin-ičan-cen : herraux eguinac ičan-ciren idola guciac. Miracuilu hunec irabaci-cituen izpituac eta bihorçac : hiri gucia conbertitu ičan-cen. Cembait

egunic barnean erreguec eta haren gorthe guciac ikhafi-çuten gure erreligione faindua, eta içan-tiren bathayatuac. Gauça bera eguin-çuten er-refuma hartaco hamabi hiri buruçaguiec : guciac yarriciren Jefu-Christoren uztari ezti eta atina-ren azpian ; guciac itçuli-ciren Jaincoa gana.

Miracuilluzco gambiamendu hau gaitcitu-citçayen idolen aphecei ; etcen ordutic arbuyoric haicen heyentzat. Ikhusten-çuten erregue finqui lothu-citçayoela gure erreligione fainduari, eta etlitu-çuten behinere bihurturen-cela idolen ado-ratcerat. Erregue harc baçuen anaya bat Astiages deithcen - cena ixutuqui emana idoletarat, eta naufitafun offo bat çuena bere herritan. Anaya çoro hau aspertu-citçayon gure fainduari : gaz-natu-cion ethortceaz haren lurretarat. San Bar-tholomec etçuen deufere hala bilhatcen nola bere odola iffurtcea Jaincoaren ohoretan. Eman-citçayon berehala bideari heltceco galdeteen-çuten lekhourat. Astiagesec efcuratu-çueneco gure apos-tolua , larru-araci-çuen bici-bicia .Cer supplicio dorphe ! cer tormenta afma ikhara-gartiagoric ! San Bartholomec pairatu-cituen guciac idolatreac berac efpantitu-cituen pasientcia miragarrienare-quin. Nola mintço-baitcen , tormenta-pean ere , Jefu-Christoren Jaincotafunaz , eta fedezco eguia handiez , Astiages barbaroac ebac - araci - cion barua.

Hiltcenean gure faindua , ikhufi-cen mira-cuillu bat punimendua çakharqueyena, Astiages

eta hura lagundu-çutenac hil-arazteco gure apostolua , hil-içan ciren berac ere içan ondoan exaigaixtoaz tormentatuac hogoi eta hamar egunéz. Guiriztinoec altchatu-çuten maitequi San Bartholomeren gorphutz errespecta-gartia. Erroman datça guciez ohoratua.

Yaun-doni Eztebe , lehenbico Martira.

YAUN-doni Eztebe içan-da lehena bere odola eta bicia Jesu-Christoren ohoretan eman dituen. Yudia cen ethorquiz : nihoré ez daqui non forthu-cen , eta nor cituen burasoac: Altchatua içan-cen Gamaliel , Salbatçaillearen dicipulu gorde eta legueco doctor aipatuaren escolan. Çorrotça çuen izpiritua , eta emana cen istudioari. Prestutasun handi bat aguertu-çuen bere gazterafunean ; Yaun-doni Petriren lehenbico predicuari cioen çor bere conberfionea. Señalatu cen , ondoco urthean , erreligionearen alde rat çuen khar biciaz eta bere miracuilla miragarriez.

Yaun-doni Ezteberen demboran , guiriztinoec apostoluen escutarat çaramatçaten bere ontasunac , guciac gucientzat baltia - citecentzat eta laguntceco beharrean cirenac. Apostoluec haçuten lanic asqui ibiltceaz , herriz herri , predicatcen , berec eguin gabe ontasun hequien emplegua. Bereci içan-ciren çazpi guiçon prestu hartacotzat. Yaun-doni Eztebe cen herarie lehena.

Çucenrasun

Çucentafun guciarequin bethetçen-cituen eman-
 citçayon cargu berriaren eguinbideac. Cer at-
 çartafun ! cer lehia etçuen ematen eracutiferat
 hel-araztean laguntçac behar cen lekhu gucieta-
 rat ! Haren berthuteac eta yaquintafunac haro
 eguiten-çuten Yerusalemeco hirian. Iharduqul
 behar içan-çuen , aſco aldiz , legueco doctore-
 quin eta ifcritura ſainduan guehien trebe ciren
 nauſtequin. Ordean hec gucien artean , etcen
 bakhar bat gure ſainduac garaitcen eta ahalca-
 razten etçuenic bere çuhurtciaren eta arguien
 hedaduraz. Etcen hortan deufere eſpantitceco-
 ric ; ecen Jaincoa bera mintço-cen haren ahoz.

Legueco doctorec ikhuſten-çuten beraz etçu-
 tela deufere irabaciren gure ſainduarequin arra-
 çoinamenduan , hec baino guehiago çaquieſa ,
 amor eman ahal cioçoquetela yaquintafunean ;
 ikhuſten-çuten oraino miracuillu hainitz egui-
 ten-çuela , eta erakhartcen cituela , egun oroz ,
 multçoca , arimac Jaincoaren adoratcerat : hor-
 tic heldu da becachtu baitcitzaizeon Yaun-doni
 Ezteberen berthute miragarriari , eta bere artean
 eguin baitçuten hil araci behar çutela. Huna nola
 hartu-ciren hortacotzat. Eicuratu-cituzten cem-
 beit gaixtaguin , eta erran-araci-cioten entçun-
 çutela gure diacre ſaindua mintçarcen Moyſe-
 ren eta Jaincoa beraren contra. Calomnia beliz
 hau laſter hedatu-cen populurat : guciac yari-
 ciren ſuminduran ; ordean legueco doctorac
 ciren beregainqui Yaun-doni Ezteberi aſpertz.

nahiac. Sar araci çuten gure saindua, errabian içan balire beçalaco dorphetafunarequin, bilduac-ciren toquirat, eta harat erakharri-cituzten berec escuratu eta escolatu-cituzten lekhuco falsoac. Gaixtaguin dohacabe hec erran-içan-çuten yuyeen aincinean guiçon hura etcela behinere baratcen gaixqui mintçatcetic templuaz eta legueaz, laudorioric handienac eguiten-cituela Jesusez. Yaun-doni Eztebec hauc guciac entçuten-cituen deufere galdu gabe bere emetafunetic, etcen bazere loxatcen bere exayen erdian: beguiratcen-çuen baque goço bat bihotcean, eta bere leheneco arraitafuna bisayean. Apheceen printceacen yuye gucién aincindaritzat, galdeguin-cion diacre sainduari eguiac othe ciren bada hartaz ciorçatenac.

Yaun-doni Eztebec ihardetsi içan-çuen errefectatcen-cituela patriarcha çaharrac, hala nola Moyse; eta guiçonon eguin-ahal guciéc ecin guibela detçaqueteyela Jaincoaren chede adorgariac; yuduec cer nahi eguinic ere, Jesu-Christoren erreligionea funtzi-araztëco, ebanyelio saindua etcela hargatic guriago hedaturen alde gucietarat. Haren bihotça sustatua içan-cen, betbetan, khar berri batez; alcharuric boça errancioten: o! çuec guiçon finhets-gogorrac, etçarete bada behinere probetchatucó izpiritu sainduaren argui falba-garriez! çuén aincinecoec eguin-dutena eguiten-duçne çuec ere. Cein da yaçarri ez dioten profeta? Azquenaz-goiti, hil

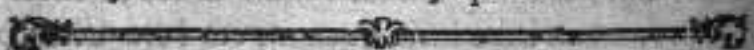
araci dituzte Jesu-Christo mundurat heldu-celaco berria ematen-çuten profetac ; eta çuec asqui iXuac içan çarete gurutceficatcecotzat Jesu-Christo hura bera.

Yaun-doni Eztebe hunela mintço-cela , eguin içan-cen harramantça handi bat. Ecin hedatu-çuen urrunago bere solafa. Mundu gucia yarric-çen fuminduran eta fusian beçala haren contra. Ordean defcanxuric handiencan aurkhitec-çen bera : bortitztua-cen fede bici batez , eta izpiritu sainduaren dohainez. Yuyec ekharten hari-ci-ren demboran haren heriotceco sententcia , egon-çen cerurat beha , eta ikhufi-çuen izpirituco be-guiez beçala gorphutcecoez ere arguitafun mira-garri bat ; eta arguitafun haren bidez , ikhufi-çuen Jaincoa bere loria gucian , eta Jesu-Christo haren escuineco aldean. Gure sainduac etçaquien ordu dohaxu hartan non çen , bozcarioz : abiatu-çen erraten : ikhusten-tut ceruac çabalduec , eta guiçonaren semea , chutic , Jaincoaren escuineco aldean. Hitz hauc entçun-cituztenec eguin-cituz-ten oihu min batçuc , eta tapatu-cituzten bere beharriac blasfemioac entçun içan balituzte be-çala. Eraman-çuten herrestan gure saindua Ye-rufalemeco hiriaz camporat , hil arazteco legueac blasfemarçailleen contra çakharqueyen heriot-ceaz.

Yaun-doni Eztebe eramana içan-cenean bicia galdu behar çuen toquirat , yaçarri-içan-cioten gaixtaguin bati , Jaincoaren exai bati , eta blasfe-

matçaille bati beçalaco barbariarequin; ordean bera etcen den gutiena cantitcen, othoitcean çagoen erraten-çuela, beguiac cerurat altchaturic: Jesus ene Jauna, errecibi-çaçu ene arima. Odola çarion gorphutz gucitic, farrasquitan cen gucia, halaric ere, etcioten gaitcic nahi bere exayei, aiticic, maite-cituen bere anayac beçala. Belhauricatu-cen, eta erran-çuen gora: Jauna, barkha-dioçoçute, othoi, eguiten-duten gaixquia: hitz hauc erran-cituenean, artiqui-çuen baque ezi batean bere azquen hatía.

Errana da Gamaliel legueco doctorac eta gure sainduaren naufi ohiac altchatu-çuela, ichillic, bere dicipuluaren gorphutz saindua, eta chortzaraci-çuela Yerufalemetic çaspi lekhoetan.

Yann-doni Laurendi, Martira.

Y AUN-doni Laurendi Espainian forthu-cen Aragoniaco hiri Huesca deithcen-den batean. Prestuac eta Jaincotiarrac cituen bere burasoac. Etçuten deufere guphidetsi-altchatcecotzat bere semea Jaincoaren leguean. Laurens probetchatu-cen eman-citçayon escolaz, eta beguicetan cituen exemplu ederrez: yaidura handi bat çuen unguirat. Bihortz-ontafuna eta garbitafuna ciren beregainqui haren baitan, haur damic, seinalatcen-ciren berthuteac. Ecin erran-daite noraraino helcen-ciren Laurensen amudioa Jesu-Christoren alderat, eta erreligionearentzat susta-

tua-cen khar faindua. Behatcen-cion Erromari guiriztinotasunaren ithurburuari beçala; hargatic ere nahi içan-çuen hiri hartan ikhufi bere burua. Erromaco guiriztinoec lafter eçagutu-cituzten arrotz gazte haren merecimenduac, eta berthute mira-garriac. Aita-fainduac ecin afqui ederrex-ceçaqueyen haren innocentia; alchatu-çuen ordena sacratutarat, eta gure faindua içan-cen berecia Erromaco çazpi diacretarie lehenbicotzat. Cargu hari çatçheizcon ez choilqui ematea fidelei communiatcerat aita fainduac meça erraten-çuen akditan, bainan oraino eliçaco ontafunen arthateca, eta pobren sokhorritcea. Halaco cargu batec çuhurtcia handi bat galdeten-çuen: ecin citequeyen escu hobetan. Mandu guciac laudorio çuen gure fainduaz. Ochala! utci balitz eliça baquean; baiman ez; alchatu-cen persecuçione bat osloqui ikhara-garria. Sunfi-araci nahi içan çaten guiriztinoen aiphamena bera, ifur-araciric heyen odola.

Valerien emperadoreac printce olhe eta ekhar-cari baten fama çuen paganoen artean: halacoa aguertu-cen erreguinatceco haltean guiriztinoen alderat; erregue batec ere etcioten egundaino eracufi hare beçambat amudio eta arraitafun. Hunembat guiriztino bacen haren palatioan non iduri baitçuen eliça bat. Ordean guiriztinoen alderaco emperadorearen ontafuna seinalatu balin bacen hastapenean, erran behar da nonbait guerorat dorphequi ekharri-çituela. Batec bert-

ceraco gambiamendu ondicozco hura heldu-cen Macrien çaritçon baten ganic. Macrien hura cen guicon bat ethorqui aphalecoa, altchatua bere gaixtaqueria icigarrien hidez ohore handienetarar. Emperadore icateco hirrixan bici-cen, eta hobequi helteco bere nahi çororat, largatuçuen bere burua exai gaixtoaren elcutarat. Exaigaixtoac aguinducion errefuma hil-arazten hacituen guiriztino guciac.

Macrieneç amoratuçuen Valeriana. Emperadore hunec o condemnatu - cituen heriotcerat aphezpicu, aphez eta diacre guciac. Buruçaguitaric haffi-cen manu cruel haren execucionea. Sixta, aita-saindua içan-cen hartua, preso altchatua eta gathetan emana. Yaun-doni Laurendi aspaldion martirioaren ondoan çabilhan; yaquin çueneco San Sixta preso cela, farthu-cen bera ere presondegui berean harequin egotecozar; etçuen hain laster ikhufi San Sixta non abiaru baitcen erraten; o! aita-saindu handia, nola çohazque sacrificiorat çurequin eraman gabe orararteraino lagundu-içan çaituen çure diacre? Etçaizco naſqui fida ene fedeari, edo ene animoari: eman-etçatçu bata eta bertcea frogarat, eta ikhufiren-duçu ez dudanez bada mereciten eguin-darotaçun ohorea altchatcean dudan çargurat. Diacreç yarraiqui behar çayo bethi apheçari, cergatic utzten-nauçu bada haur çhurtçabanintz beçala? Etçaitçu bada here hidean dela umea içan-dadin bere aitarequin? Eta ardia ez dadin urrun artçaina ganic?

San Sixta uquitua-içan-cen bere diacreaten
 sentimendu onez: erran içan-cion: contfola-çaitç,
 ene semea, complitcerat doha çure nahia. Ce-
 ruac bictoria handiago bat daduca çuretçat: ço-
 haci, heda-eçatçu pobretarat escutan dituçur
 eliçaco treforac, eta prepara-çaitte martiriorat.
 Cer bozcariozco berri bere odola Jesu-Christo-
 rentzat eman nahizco hirrixan bici-cen gure sain-
 duarentzat! Ez du galtcen momentoric: bihurt-
 cen-diotçote guiriztinoei eliçaco ornamentac eta
 yarro sacratuac. Hartcen-du pobrentzat aldara-
 tua cen dirua, eta badarama guiriztinoac gor-
 deac ciren Erromaco lekhu eta çokho gucieta-
 rat. Laguntcen-ditu bere eguin ahal guciez. Gure
 sainduac yaquin-çuen bacirela cembeit guiriztino
 pobre ihes eguin-çutenac Narciffa deithcen-ce
 guicon prestu baten etcherat: yo-çuen hara-
 ere: lagundu içan-cituen bertceac beçala, et
 bihurtu-cion bista cembeit urthe heran ixutu
 cen bati. Yaquin-çuen orobat bacirela bertce le-
 khu batean hirur-hogoi eta hirur guiriztino gor-
 deac. Hec ere lagundu-cituen, eta erakharri-
 qui egoterat bere fedean.

San Sixta condemnatua içan-cen burua ebaqu
 içaterat. Yaun-doni Laurendic içan nahi çue
 berriz ere aita saindu haren ikhusteco contfola-
 mendua. Bathu-çuen hiltcerat çaramatela. Ar-
 qui-çuen bere burua haren oinetarat nigar ma-
 rasquetan. Erran-cion escu onetan urci-citue
 eliçaco treforac, lagundu-cituela pobreac, e

eguiteco guelditcen citçayon gucia cela haren languitea bere biciaz eguiterat çohan sacrificioan. Aita-saindu harc contsolatu içan-çuen bere diacrea erraten-cioelarie helduco cela hura ere khoroa bererat hirur egunic barnean. Erran-cion oraino: ene semea, Jaincoac ikhusten-du ene ndin handiaren herbaltasuna: tormenta arinac darducea enetzat; çutaz denaz beçambatean, nahi du eramam-deçaçun bictoria seinalatu bat çure martirioa ospe handitan emanen-duena. Hala guerthatu-cen.

Soldaduec hedatu-çuten emperadorea ganat patria Laurens, diacre gazteac ontasun hainitz gorde çuela. Printce diru-gosse, eta guiriztinoen txai harc har-araci çuen gure saindua. Aguertuea haren aitcinerat aite errespectuz eta fermu-asunez bethe batequin. Lehenic, galdeguin-citçayon cer cen; ihardetsi-çuen ahalquetic gabe guiriztinoa cela, eta Erromaco elçaco diacrea. Guero galdeguin-citçayon non cituen fidatu citazcon ontasunac. Ihardetsi-çuen horren gainean, aguertuec-cituela ontasun hec nahi bacio-cen utci hartaco dembora. Eman-citçayon egun aten ephea. Gure sainduac iragan-çuen egun hura auzchi ahal cetçaqueyen pobre gucien biltzen. Eman-cen bera hequien buruan, eta hurdu-cen emperadorea ganat erraten-cioelarie omplitu çuela haren manua; horrequin batean acutsi-ciotçon pobre hec guiriztinoen tresoric diosenac beçala. Urrun da halacoric iguriquit-

een baitçuen emperadoreac : idoiztatua çaducan bere burua , eta eman cion bere gogoari behar çuela garrazqui punitu diacre faindua. Açot-araciçuen sarrafçuitan eman-araz arterainocoan ; ondoan erran-cioen : edo behar diotçotec offrendatu gure Jaincoei sacrificioac , edo behar duc yasan heriotce bat egundaino içan den cruelena.

Yaun-doni Laurendic ihardetsi-cioen emperadoreari : çuen Jaincoec ez dituzte mereciten-guiçonei bihurtcen - çaitzten ohoreac ere : nola beraz , o ! Printcea , mana ahal dieçaquedaçu hequin adoratceaz ? Ez dut tormenteen beldurric , beraz çure dichiduce ez naute loxatcen. Esparantça dut pairaturen dirudala Jaincoaren gracia-requin batean fermutasun handi batequin , eta hortic beretic eçagutuco-duçula nic adoratcendudan Jaincoaren bothere gucizcoa. emperadoreac ikhufi - çuen cer nahi eguin - ceçan , etçuela eçcuraco gure faindua ; halaric ere , sararaciçuen berriz ere prefonteguian , eta utciçuen Hippolitaren artharen azpian. Yaun-doni Laurendiren aire modestac , eta prefonteguian eguiten - cituen miracuilluec erakharri - çuten Jaincoa ganat hartaz ihardetsi behar çuen , eta Hippolita deithcen - cèn guiçon ohoratu hura , ceinac etrecibitu baitçuen bathayo faindua.

Arguia urratcerat , eraman-çuten Yaun-doni Laurendi hirico yuyearen aincinerat. Yuyead emperadorearen manuaren arabera , etçuen

deufere guphidetsi haren efcuratcecorzat, balliatu-
 cen laufenguez, mehatchuez, aguintcez, hitz
 batez, hartu-cen alde gucietarat; ordean alfer-
 retan ičan-ciren haren eguin ahal guciac. Gure
 fainduac egundaino baino khar guehiago aguert-
 cen-çuen Jefu-Christorentzat. Yuyec trencara-
 ci-cituen haren heçur guciac, eta yaçar-araci-
 cion burdin çorrotcezcó açotéz. Yaun-doni Lau-
 rendi etcen batere cantitcen tormenta hec gu-
 cien erdian. Benedicatcen-çuen Jaincoa, eta can-
 tatcen-cituen haren laudoriac: paganoac miret-
 fiac-ciren ikhufteaz haren bihotcean cen, eta
 campotic ere eracuften-çuen defcanxua. Yuyec
 egundaino beçala galdetu-cion nongoa cen, cer
 erreligione çuen, eta cer bicitce çaraman.

Yaun-doni Laurendic ihardetsi-cion yuyeari
 Espainiacoa cela, eta Erroman iragan-cituela
 bere gáztetafuneco urthe guehienac. Erran-cion
 oraino: ičan-dut çoriona bathayoa, haurdanic,
 erreçibitceco, eta Jaincoaren leguean alchatua
 içateco. Yuyec ihardetsi-cion: nola duc atre-
 bentcia errateco eçagutcen-ducála Jaincoaren le-
 guea, arbuyatcen dituanaz gueroz gure Jaincoac?
 Gure diacreac erran-cion: ceren eçagutcen-du-
 dan Jaincoaren leguea, arraçoïn hortaz beraz
 arbuyatcen-ditut funxic gabeco idolac: fentfu
 onac berac erraten ahal du errhoqueria dela uzte
 çatea badela Jainco bat baino guehiago. Or-
 duan yuyec ichil-araci-çuen gure faindua erra-
 cen-cioularic, gau hartan yaffan beharco cituen

tormentec irakhatfiren-ciotela bertcela mintçat-
cen. Yaun-doni Laurendic ihardetfi-cion : ez du
bada nic hala uzte ; ecen çure tormenta guciac
hambat bozcariozco ithurburu guerthatuco-dire
enetzat , eta çuc dioçun gaiia içanen-da neuret-
zat egundaino iragan-duquedan eztiena.

Yuyec eman-araci-çuen gure diacre faindua
crifela baten gainean , eta beldurrez lasteregu
erre-çadin , etçuen nahi fu biciegui bat , bainan
fu arin bat emequi-emequi erreco çuena , et
tormentac guehiago iraun-araciren ciruena. Paga
noac conbertitu-içan-ciren , ofteca , ikhustea
Yaun-doni Laurendiren fermutafun , eta bozca-
rio miragarriac. Huntaraino cen loriatua paira
ceaz Jesu-Christoren ohoretan non erran bai-
cion aire hirritz batequin yuyeari asqui errea ce-
alde batetarie , eta itçul-araz ceçala bertce alde-
rat. Horra nola hiltcen gure faindua. Erroma
datça haren gorphutçaren çathiric handiena. B-
dire Francian ere haren erlequiac.

Yaun-doni Bichintcho , Martira.

YAUN-doni Bichintcho Espainiac içan-du
martir aiphatuenerarie da. Saragoçaco e-
che on batetarie çuen bere ethorquia. Vale-
hiri hartaco aphezpicuac altchatu-içan-çuen gu-
martira artha bereci batequin. Irakhatfi-ciotç-
gure erreligionea , eta izpirituaren arguitce-
behar direnac ; naufi faindu harc axeguinequ

khusten-çuen bere dicipuluaren aiccinamendua
 yaquintafunean ; ordenatu-çuen diacre , eta
 eman-cion predicatceco botherea. Yaun - doni
 Bichinchoc irabazten-cituen bihorçac bere hit-
 teen gantçuduraz ; arguitcen-cituen hura entçu-
 en çuten guirizinoac , eta conbertitcen paga-
 noac berac.

Dioclecien eta Maximien emperadoreec biz-
 raci-çuten persecucione ikhara-garri bat guiriz-
 noen contra. Seinalatu-cen , ordu hartan , Da-
 cien , Saragoçaco gobernadorean , kharra bere
 rintceen alderat. Cumplitu-çuen çorrozqui he-
 quin manua. Har - araci - cituen Valera eta Bi-
 hintcho , eta eraman-araci gatheztaturic Valen-
 iarat aguian bide luceco nekheac , eta hiri har-
 rat hel arteraino yasan behar çuten tratamendu
 orpheac erakharriren - cituela gure erreligione
 indiaz arnegatcerat ; ordean bideco nekheac
 ta gofsea pairatceac etçuten batere cordocatu
 equin fede bicia. Hain hazcarrac ciren Valen-
 iarat heltcean nola harat abiatcean.

Dacienec uzte-içan-cituen hobequi escuratu
 metafunaz ecen-ez dorphetafunaz. Huna nola
 artu - cen. Lehenic erran-cion Valerari haren
 lin handiac eta haren gorphutceco herbalsa-
 nac bicitee ezti , eta defcanxuzcoa galdetce-
 ntela , eta nahi baçuen halaco bici dohaxu bat ,
 qui çuela emperadoreen manuari obediteca.
 uero erran-cion Bichintchori : çutaz denaz be-
 mbatean , o ! ene semea , ez ahal dioçu ukho

eguien çure ethorqui ohora-garriari. Sobera çara arguitua eta ederqui altchatua axeguin ez içateco çureganatceaz emperadoreen gracia onac. Gaztea çara , ungui eguina eta mintçatçaille ederra , cer ez duçu beraz iguriquitceco gure printceen ganiç ? Gauça bat da bakharric eguin behar duçuna ohore handienetarar heltceco , eta gauça hura den errechena da ; asqui duçu largatcea çure burafoen erreligionea : çatozquit beraz , o ! ene semea , eta obedi-çatçu emperadoreac : beguir-açaitte buru gogor eta histiar içatetic : hala guerthatcerat , segur cindunque heriotceric cruelena , eta laidoxuena.

Valera aphefpicu çaharra nekhez mintço-cen. Manatu-çuen bere dicipulua Dacieni ihardetfeaz ; orduan Bichintcho hafi-cen hunela mintçatcen : ez diocu ceren eman çure gogoari mundu huntaco ohoreac , eta bicia gal-arazteco mehatçuac gai direla cordocatceco gure fedea. Ez da guretzat halaco ohoreric eta placeric nola gure biciac ematea Jesu-Christoren ohoretan. Dacienec minqui hartu-cinuen gure diacrearen hitz laudagarriac : eman-cen suminduran , eta errancion : edo offrendatuco - dioçute gure Jaincoei intsentfua , edo gostaco - çaitçu bicia. Bichintchoc ihardetfi-cion boça goraturic : ya erranda-rotçut guehienic bilhatcen-dugun ohorea , eta çuc eguin ahal dieçaguqueçun axeguinic handiena direla gu biciaz gabetcea : guehiago dena : yaquin ahal deçaqueçu lasterago unhaturen - çar-

rela gure tormentatceaz , ecen-ez gu unhatuce baigara pairatceaz Jesu-Christoren ohoretan.

Gobernadoreac ecin yasan-çuen guehiago gure guiçon gazte sainduaren termutafun handia. Egorri-çuen desterrurat Valera çaharra, etçuen bertce gaztiguric manatu aphezpicu hunentzat ; bainan hiztu-çuen bere errabia gucia Bichintchoren gainerat. Manatu-cituen burreüac baliatceaz tormentaric bortitcenez , asmatceaz ere ici-garriagoric yaçarteco diacre sainduari, arbuyatcen-cituenaz gueroz hequin idolac. Haren manu cruela laster içan-çen-complitua.

Burreüec eztiratu-çuten gure saindua heçur guciac crascatuac içan arterainocoan. Dacien barbaroa etcen hartan baratu ; ikhufiric Bichintcho dostatcen beçala cela tormenta hartaz, larru-araci cituen haren bizcarra eta saihetsac burdinezco behatz çorroçez. Dacienec uzte-çuen gure martira sainduac arüquiren-çuela cembeit has-beherapen eta nigar chorta ; ordean enganatu-cen : Bichintchoc lehenbico tormenta beçala , yasan içan-çuen bigarrena ere ; erran-nahida, descaxu eta bozcario gucietan. Erran behar da gure Jaincoac badaquiela arintcen eta ezütcen soffricaric dorphênac eta garratcenac haren ohoretan hartcen direnean.

Urrun da Bichintcho loxatua eta affaldatua baitcen tormenta arraila-garri hec gucien erdian ; aircitic erraten-cion Dacien etcioela behinere yaçartiren berac nahi beçambar : desafio hunc

oraino guehiago tarritatu - çuen gobernadore
 cruela. Nola baitçaquien çauri hotztuec oinhace
 oraino guehiago ematen-dutela, berriz idequit-
 cen-direnean, manatu - çuen berriz larrutceaz
 gure faindua. Içan - cen, ondicoz ! obeditua.
 Yaun-doni Bichintcho emana içan-cen farrasqui-
 tan, odola çarioela gorphutz gucitic. Etçuen
 guiçonaren iduriric ere. Miracuillu bat cen bici
 ahal içatea estatu lastima-garri hartan. Dacien
 barbaroac eçagutu-çuen alferretan cirela tormenta
 guciac, ecin garaitua-cela gure fainduaren fermu-
 tafuna; ordean erran etçadintzat etçuela deuse-
 tan complitu bere nahia, galdeguin-ciotçon Bi-
 chintchori liburu fainduac artiquitceco furat, er-
 raten-cioelatic baldin ematen baciotçan, hare
 ere utcico-cioela bicia.

Gure diacre fainduac ihardetsi-cion aire dof-
 taillu batequin yuyeari hohe çuela baliatcea suaz
 akhabatceco haffi-çuen sacrificioa, ecen-ez er-
 retceco liburu fainduac; eta ecin çagoçuela hari
 declaratu gabe condemnatua içanen-cela bera be-
 hin bethico furat ez bacioen ukho eguiten idolen
 adoracioneari. Hitz hauc gaitcitu-citçaizcon Da-
 cieni: eman-araci-çuen, orduan berean, suaten
 erdian, burdinezco punta çorrotz batçuen gai-
 nean: tormenta berri hunec etçuen erreberritu
 haicic gure martiraren bozcarioa. Mundu gucia
 lasturaz eta urricalmenduz bethea içan-cen ikhuf-
 teaz gorphutz erdi larrutu bat, eta heçurrac
 agueri-cituena. Sua bera asqui içan ez balitz be-

çala soffri - araztecotzat , burreüec gantçutcen-
cituzten oraino , gatcez gure sainduaren çauriac.

Burreüec cer nahi eguin-ceçaqueteyen , Yaun-
doni Bichintçoc etçuen behinere galtcen bar-
neço baque goçoa. Beguiac altcharuac çaduzcan
cerurat , eta benedicatcen - çuen Jaincoa bere
tormenta gucien erdiic. Dacienec khen-araci-
çuen futic sar-araztecotzat presondegui ilhumba-
tean. Harat cenean , etçan-araci-çuen eltce
pusca batçuen gainean , eta etçuen nahi eman-
cioçoten yaterat , ez eta laguntçatic batere ; or-
dean Jaincoac bere artharen azpian çaducan gure
diacrea ; suntfi-araci-cituen presondeguico ilhum-
beac , eta hel-araci-cituen haren bihotcerat con-
solacioneric nahicarazcoenac. Yaun-doni Bi-
chintchoren çauri guciac içan-ciren ordu hartan
berean fendatuac , eta aurkhicen - ciren haren
baitan leheneco hazcartasun eta edertasun berac.
Cer espantimendu soldaduentzat ikhufteaz Yaun-
doni Bichintçho çauri icigarri gucietaric arras
fendatua , eta artoferarat itçuliac eltce pusca hec
guciac ! Miracuillu harc eguin - çuen presonde-
guiaren artha çuena conbertitu içan baitcen bertce
hainitzequin batean. Dacien sarthu-cen fulia gu-
cietan entçun içan - cituenean gure sainduaren
berri ecin comprenituzcoac. Hartu-çuen bertce
bide bat guti conpantcen-cena orduraino aguer-
tu - çuen crudelitatearequin. Atheraraci - çuen
Yaun-doni Bichintçho presondeguitic , etçan-
araci-çuen ohe guri latean , eta eman-araci-cioç-
son

çon laguntça guciac. Tormenta guciatarie handiena ičan balitz beçala etçana içatea ohe guri hartan, gure fainduac galdu-çuen bicia harat orduco.

Yaun-doni Bichintcho ehortcia ičan-cen Valenciaco ingurutan. Frantciaco erregue batec ferhiatu eta hartu-ičan-çuen, duela milla eta berrehun eta cembeit urthe, Saragoçaco hiria, eta yabetu ičan-cen diacre fainduaren estôlaz. Erlequi preciatu hau aurkhiten-da Paristie berehala den San Germaineco eličan.

San Fabiene eta San Sebastiene.

SAN Sebastiene seinalatu-cen fedearen fagoretan; eličaren sustengua deithcen ere çuten. Sorthu ičan-cen Frantcian, Narbonnaco hirian. Altchatua-ičan cen guiriztinotafunean. Emetafunac, prestutafunac eta cituen bertce milla dohainec eçagut-araci-çuten (dio San Ambrosioco) emperadoreen corthean. Bereganatu-çuen Dioclecien emperadorearen fidantcia, eta eguin ičan-cen haren goardeen buruçaguitçat.

San Sebastiene marurioren hirrixan bici-cen; ordean gordetçen-çuen bere nahia. Hartu-çuen eman cirçayon cargu ohorezcoa hobequi laguntcecotzat persecutatuac ciren guiriztinoac. Ercituen-guphidetsten bere ontafunac eta bere eguinahalac hec fincateceo Jaincoaren alderaco leyhatafunean. Guiriztinoz betheac ciren presono

deguiac. Yasan-arazten ciotçoten tormentec cordocaten çuten hetaric cembaiteen fedea; bertce batçu ekharriac ciren ukho eguiterat gure erreligioneari beguiratcecotzat bere biciac. San Sebastienec sustatcen - cituen khar saindu batez batçuen eta bertceen bihotçac, eta erakhartcen - cituen fermu egoterat bere fedean. Bera çohan hequin ondotic heyen burreüen oinetarat, berac animatcen eta bortizten - cituen gure erreligione sainduan azquen hatseraino. Molde huntan ematen - cen, egun oroz, bere bicia galtceco menean nahiz falbaraci bertceac.

Marc eta Marcelien Erromaco bi presuna ohoratu içan - ciren preso altchatuac guiriztino cirelacotzat. Estiratu - cituzten, eta hiltcerat çaramatçaten; ordean heyen buraso, emazte eta ume oraino pagano cirenac eman - ciren yuyearren oinetan, eta guibel - araci çuten ilhabete batez, bere othoitz minez eta nigar marrazquez, bi condemnatu heyen heriotcea. Cer etçuten - eguin ahaide defolatuac iharrostecotzat Marc - en eta Marcelien fedea! ordean San Sebastien hitz farkhorrec erakhari - cituen leyhal egoterat fedearen alderat: guehiago dena, conberti araci - cituen hequin burasoac, emazteac eta umeac; eta mintçaraci - çuen muthu bat. Sendatcen - cituen arimetaco gaitçac bathayoaren bidez, eta gorphutcetacoac bere miracüilluez.

San Sebastienec eraguin - cituen conberfionetan guehienic ederrexu behar duguna da Chromace

yuyearena. Chromace hunec erakharri-çuen bere ganat Marc-en eta Marceliennen aita, yaquittecotzat hea efcuratu-cituen bere bi semeac, eta hea utci-çuten Jesu-Christoren erreligionea. Cer espantimendu yuye haren baitan entçun-çuenean bi condemnatuac etcirela batere erori bere familieen othoitz eta nigarretarat, ekharriac cirela gogotic pairatcerat heriotcea Jaincoaren ohoretan! Cer espantimendu oraino yuye beraren baitan yaquin-çuenean Marc-en eta Marceliennen aita ere beffarcatu-çuela gure erreligione saindua! Burafo çuhur harc erran-cion Chromaceri: milletan dohaxu gara ene semeac eta ni eçagutceaz eguia, eta Jesu-Christoren erreligionea, ez denaz gueroz, hartaz landan, salbamenduric. Yuyec erran-cion: errhotu-haiz naſqui çahartcerat: aita harc ihardetſi-cion: ez naiz errhotu. Aitcitic, guiriztino eguinez gueroztic haſi-naiz çuhurtcen. Ez ahal da errhoqueria handiagonic nic orai arteraino içan-dudana, eta orai çuc duçuna baino. Baiqui; uttren-duçu eguia, eta yarraiquitcen-çaizco gueçurrari; nahiago duçu bicicembait egun bakharrez, ecen-ez eternitate gucian. Yuyec erran-cion aita hari: eçagut-âraz dieçadac bada eguiazco erreligionea Jesu-Christorena dela. Bertceac ihardetſi-cioen: bai, ene yuyea, eguinen-dut çuc galdetcen-duçuna baldin entçun nahi bagaitutçu ni eta Sebastien Jauna. Etcen behar içan solas luceric funtſi-araztecotzat yuyearen izpirituco ilhumbeac; laſter-eçagutu-

çuen fedearen argui salbagarria. Conbertitu-ïçan-
ciren bera eta haren etheco guciac ; haren ha-
malaiï ehun gathibu ere içan-ciren bathayatuac ,
eta libertatean emanac.

Perfecucionea aicinatuz çohan Erroman.
Yuye conbertitu berria hiri hartaz campoan bici-
cen utciric bere cargua , eta bere ethea , ceina
baitcen guiriztino perfecutatuen ihes-lekhua.
Nahico çuten erakharri Sebastiene ere ethe be-
rerat perfecucionea yabal arteraino ; ordean Er-
roman guelditu nahi içan-çuen gure sainduac
guiriztino prefonteguitan cirenen laguntcecotzat.
Aita-sainduac eman-cion hirian guelditceco lau-
damendua. Beharric çutela haren laguntça mar-
tiriorat condemnatuac cirenec. Aiphatu - dugun
yuye conbertitu berriaren familia gucia cruelqui
içan-cen tratatua. Batçuc ebaquiac içan-cituzten
buruac , edo içan-ciren biciric ehortciac , bertce
batçu içan-ciren itçatuac , edo artiquiac ixaforat.

Martir hec guciac Sebastienen khar mira-gar-
riari cioten çor bere çoriona. Sebastienec yalan-
çuen berac ere handic laster martirioa. Berria
hedatu - cen conbertitcen - cituela paganoac , eta
guibelatcen guiriztinoac adoratceic idolac. Erre-
gucac erakharri-çuen bere aicinerat gure guicon
saindua ; erran-cion esquer gabe içatea cela yaute-
araci nahi içatea haren buruaren eta haren erre-
suma guciaren gainerat paganoec adoratcen-ci-
tuzten idolen punimendua , eta hedatcea haren
palacioraino erreligione berri bat , erresuma gu-

aiarentzat caltiar cēna. Sebastienec ihardetsi-cion emperadoreari errespecturequin, fagore handi bat cela harentzat eta haren errefumarentzat cerbitça-ceçan Jainco eguiazcoa eta bakharra; et-cela printce batentzat halaco irabaciric nola Jainco faltsoen arbuyatcea, ez eta halaco cerbitçari leyhalic nola gauça gucien creatçaille soberanoa adoratcen-çutenac. Gaitcitu-citçayon Dioclecien emperadoreari Sebastienē solas çuhurra; estecaraci-çuen çur bati, eta eman-çuen manua hil-ceçaten fletcha colpeca. Manu barbaro hau içan-cen complitua. Irena alhargunac nahi içan-çuen ehortci, ondoco gaüean, gure fainduaren gorphutça; aurkhitu-çuen bici-bicia, eta altcharaci-çuen bere etcherat. Sebastiene, sendatu-içan-cenean, athera-citçayon biderat emperadoreari, eta erran-cion: cergatic urzten-çara ixutcerat? Nola eman-deçaqueçu çure finhetstea guiriztinoen contra erraten-çaizquitçun gueçur-retan? Yaquin ahal deçaqueçu ez direla çure exayac, eta hec direla çure cerbitçari hobere-nac. On da yaquin eçaçun oraino laguntça handi bat aurkhiten-duçula heyen othoitcetā.

Dioclecien harritu-cen entçuteaz guiçon bat hilla çaducana. Erran-cion gure fainduari: lü haiz bada fletcha colpez hil-araci-dudan Sebastien hura? Sebastienec ihardetsi-cion: hura eta bera naiz. Jaincoac beguiratu-du ene bicia munduari emateco eracutsterat guiriztinoen alderat eguiten-duçun inyusticia cruela: emperadorea

eman-cen egundaino baino sumindura handia-
goan. Eho eta hil-araci-çuen, maquillaz, Se-
bastien saindua. Haren gorphutça Erroman aur-
khitzen-da.

Fabien Erromarra miracuilluz içan-cen altcha-
gua aita-saindu tafunerat : batçuc bat , bertec
bertce bat nahi çuten aita-saindutzat. Guçiac las-
ter conpuntu-ciren ikhufi-çutenean yautsten ce-
rutic usfo bat Fabienen buruaren gainerat ; ordu
beretic abiatu-ciren , boz batez , erraten Fabien
içan behar çela aita-saindu. Fabienec eguin-cituen
bere eguin ahalac ihes eguitecotzat halaco oho-
reari ; ordean ecin hartaric guibelatu-cen. Fabie-
nen khar saindua seinalatu-cen dembora guçiez,
eta beregainqui bicitce gaixtoa çaraman aphez-
picu baten alderat. Sainduqui gobernatu-çuen
ondoan eliça , hama-hurur urthez : pairatu-çuen
marturioa.

San Nicolas Aphezpicua.

SAN Nicolas Myraco aphezpicua, famatua-da
bere berthute distiosen eta bere miracuilla
handien ariaz. Patarra daritçon Afriaco hiri ba-
tean sorthu-cen. Aberaxac cituen burasoac , eta
dembora berean , osfoqui prestuac. Etsitu-çuten
içateaz secular haurric ; ordean Jaincoac nahi
içan-cituen saristatu heyen presturafuna , eta
eguiten cituzten amoina handiac. Içan-çuten
haur bat ceruac sortcetic fagoratu-çuen bere be-

nediccione bereciez ; ecen errana da etçuela hartu nahi bulharric azte-azquenetan eta ortci-laretan. Iduri du barurtu nahi çuela azteco bi egun hetan. Offaba çuen Myraco aphezpicua. Offaba hau esquerren bihurtcen hari-cela ikhuf-teaz primu bat bere familian , Jaincoac eman-cion eçagutcerat haur hura içar arrayoxu bat içanen cela , eta arguituco-çuela mundu gucia bere berthuteaz.

Burafoc escolatu - çuten arthosqui Jaincoac eman-cioten benediccionezco umea. Nicolas gaz-teac laster ikhafi-cituen haren adinari çagozcon gauçac , eta yarraiqui-citçayon beregainqui sal-bamenduco bideari. Etçuen batere lakhet haur-reen dostetetan ; nahi bacioten axeguinic eguin , eraman behar çuten eliçarat. Mirestecco da bortz urthetaco haur batec içan-çeçan çuen beçam-bat Jaincoa ganaco amudio , eta errespectu gauça sainduentzat. Eman - citçayon istudioari , eta nola izpirituz bethea baitcen , eta ez baitçuen deufere gazteric adina baicic , ardietsi-çuen ya-quintafun hedatu bat. Haren saindutasuna emen-datur çohan guerotic guerorat. Emctafun eta modestia hainitz aurkhitcen-cen haren baitan , hargatic cen ere ekharria exemplutzat. Galdu-cituenean bere buraso maiteac , ikhufi-çuen bere burua aberaxtasun gucien erdian etçuen hargatic deufere galdu bere prestutasunetic ; aiteicic Jain-coiarrago aguertu-cen.

Gure saindua yaquinxun cen Myraco aitoren-

feme batec largatu gogo cituela gaixquirat bere hirur alaba ez icanez sortceac ematen-cion araberaco ontafunic hequin dothatceco. Cer eguiten-du herstura hartan? Bethetcen-du moltça bat urrez, eta artiquitcen-du gaiaren erdian, eta ichillic, aita desolatu haren guelarat. Cer nahicarazco espantimendu buraso harentzat autkhitceaz bere alaba çaharrenaren ezcontceco behar cen diru gucia! Ezcondu-çuen berehala, aguin-duric bere buruari providenciã artha bera icanen-çuela haren aizpez. Ercen trompatu; ecen gure sainduac artiqui-çuen arrax hartan berean bertce haren bertce diru haren guelarat, eta ezcondu cen bigarren alaba. Aita dohaxu hanc sinhetli-çuen errechqui dirua bietan egortçailleac egorriten-cioela oraino hirurgarren alabaren dothea, eta nahi ican-çuen eçagutu bere ungui-eguillea; hartacotzat eman-cen celatan. Nicolafec artiqui-çuen, gai minean, hirurgarren aldicotzat guela bererat bere amoina. Buraso hura lehiatu-cen haren gana, beffarcatu-çuen, eta bihurtu-ciotçon esquerrac eguin-cion laguntça miragarriaz: gure sainduac damu hartu-çuen eçagutua icateaz: othoirtzu-çuen aita hura secretuan iduquitceaz haren amoina. Aitoren femeac aguin-du-cion etcela mintçaturen haren ganic çuen fagoreaz; ordean ecin egon-cen ichillic. Biharamuncotzat hiri guciã yaquin-çuen Nicolafec eguin-çuen caritate ohora-gariaren berria.

Jaincoac elçaren ohoratceco çaducan gure

faindua. Myraco aphezpicuac eçaguturic haren berihutea eta yaquintafuna, eman-cion apheztafuna. Dignitate hunec eman-cion distiadura berri bat haren merecimenduari. Debocioneac eraman-çuen haren offaba aphezpicua lur faindurat, utciric bere diocesa bere ilhobaren artharen azpian. Gure fainduac gobernatu-çuen diocesa hura hunembat çuhurtcia eta edificacionerequin non nahico baitçuten ikhufi aphezpicutafunerat alchatua. Hil-citçayonean offaba, S. Nicolas urrundu-cen hiritic beldurrez icenda-ceçaten aphezpicutzat. Deusec ere etçuen hala ikharatcen nola aphezpicutafuneco cargu eder eta pifsuac. Iragan nahi içan-cen Palestinarat, eta farthu-ceneco untcian, erran-cion pilotuari chirimola, edo tempesta icigarri bat alchaturencela arte laburric barnean. Hala guerthatu-cen. Marinelec etfitu-çuten biciaz; içan-çuten errecoitsu Nicolafen othoitcetarat. Othoitcean eman-cen beçain farri, aphacegatu-cen fueracana, eta edertu ixasoa. Ez da beraz miresteco baldin marinelec eçagutcen-badute gure faindua bere patroinizat, eta bere arartecotzat, eta othoitzen badute ixasoco hirriscutan. Ibilli ondoan Palestinan barna lur fainduen ikhusten, bihurtu-cen Myraco hirirat eçaguturic hala cela Jaincoaren nahia. Sarthu-cen comentu batean, han iragatenco, bere uztez, bere azquen egunac ichilafunean eta penitencia dorpheenetan; ordean bertcetaco çaducan providenciatic.

Hil-cenean Myraco aphezpicua, provinciaco aphezpicuac bildu-içan-ciren hiri hartarat icendatcecotzat haren ordaina. Hequin arteco sainduenetaric batec ikhufiric ecin conpunn-citezqueyela hautuaren gainean, erran-çuen, fustatua-celariç izpiritu-sainduaren kharraz, Jaincoaren nahia cela hauta-çadin Myraco aphezpicutzat biharamunean eliçan lehenic sarthuren-cen aphez saindu bat. Nicolas guerthatu-cen aphez saindu hura. Ethorri-cen arguitu orduco eliçarat yaquin gabe cer iragan-cen aphezpicuen bilkhuan. Guçiac loriatu-ciren ikhufteaz Nicolas behar cela Myraco aphezpicu. Alferretan eman nahi citçayon ihefari, hartu behar içan-çuen, bere borcha, eta mundu guciaren bozcario handitan, ceruac harentzat çaducan dignitatea. Içan-ceneco confecratua, emazte batec eraman-cion haur bat furat eroriric errea. Aphezpicu berriac etçuen-eguin gurutcearen seinalea baicic, eta haur hura biztu-içan-cen han aurkhitec-ciren guciën be-guietan.

San Nicolas lehiatu-cen bereganatcerat egui-azco aphezpicu bati dagozcon merecimenduac, eta ahalic hobequiëna bethetcerat bere eguinbide guciac. Aldareen oinetan çaramatçan gauï guehienac othoitz eguiten beretzat eta bere populuarentzat. Etçuen behinere offrendatcen meçaco sacrificio saindua non etçuen camporat eracutten barnetic fustatua-cen khar facratua. Pobre-entzat cituen bere ontasun guciac. Hura aurkhitu

nahi çuenac eliçarat , presondeguitarat eta hospitaletarat eguin behar çuen bide. Sarkhorra cen bere predicutan : haren dioçesa azpicoaz gora itçulia içan-cen urthe baten buruco. Barurtcen-cen, bethi danic, aztean bieran, ordean aphezpicu eguin içanez gueroz, barurtcen-cen egunguciez.

Saindu baten fermutasuna behinere ez da hala agueri nola erreligioneaz dohanean. Marturioac etçuen batere loxatcen gure Nicolas handia : arbuyatcen-cituen paganoen dichiduac. Eman-çuten burdinëtan, eta egorri-çuten desterrurat. Cer etçuen-pairatu erreligionearen exayeen partetic ! Bihurtu-cen demboraequin bere eliçarat, eta eracutsi-çuen egundainoco Jaincozco khar hera. Norc erran cembat cituen urricari dohacabeac ! Solasean çatçala hirico athean armadaco hirur aicindariequin, erran-citçayon hiltcerat çaramatçatela hirur presuna hobenic gabeac. Badoha, lehia gucian, bicia galdu behar çuten lekhourat : aurkhicen-tu hirur dohacabeac beguiac estaliac, eta burreüia heyen buruac ebaquitcerat çohala. Ederrex-deçagun gure sainduaren kharra ! khentcen-dio burreüari sabrea escutaric, eta adiarazten-dio yuyeari hirur dohacabe hec etçutela eguin gaixquiric ; avaricioac eta gaixtaqueriac erakharri-çutela hequin gal-arazterat eta merçi-çuqueyela berac içatea punitua. Yuyea beldurtu-cen beretzat, eta eman cituen condemnatu cituenac bere libertatean.

Myraco atheetan S. Nicolasequin solas eguin-
 çutenac içan-ciren, çucen contra, accusatuac eta
 heriotcerat condemnatuac. Eçarri-çuten bere fi-
 dantcia gure sainduaren arartecotafunean: etçu-
 ten içan urriquitceco bideric. Constantin empe-
 radoreac eguin-çuen amets San Nicolas aguertu-
 citçayoela, eta mehatchatu-çuela ceruco cigor-
 radaz baldinetariac ez bacituen ematen hirur ait-
 cindari condemnatuac bere liberrate gucian. Em-
 peradoreac hautsi-içan çuen hequin contra ekhar-
 ria cen sententcia cruela. Untci bat ondorat ço-
 han aldi batez, marinelec othoitztu-çuten gure
 saindua içateaz hetaz urricalmendu. Sarthu-cen
 berehala untc hartan nihorc ikhufi gabe, eman-
 cen bera leman, eta eraman-çuen Myraco por-
 turat. Cembat bertce miracuillu handi etçuen
 obratu Nicolas sainduac! Jaincoac nahi içan-ci-
 tuen khoroatu bere loriaz haren berthuteac, eta
 nekheac: yaquinxun eguin-çuen bere heriot-
 ceco egunaz eta orenaz: eguin ciotçon populuari
 bere azquen adioac. Hartu-cituen sacramen-
 duac, eta aguertu-cen descaxuqui bere Jauna-
 ren aincinerat. Thomba eder batean içan-cen
 ehortcia, eta ilkhiten-cen handic ur miracuil-
 luzco bat eritasun guciac sendatcen-cituena. Orai
 Italian aurkhiten-da San Nicolafen gorphutça.
 Ohoratua da manera bereci batean, eta obrat-
 cen-du, egun oroz, cembeit miracuillu berri.

Yaun-doni Martia.

YAUN-doni Martia Hongriaco cen ethorquiz ;
 idolatreac cituen burasoac. Aitac nahico-
 çuen guibelatu Jaincoa adoratcetic ; ordean ecin
 eguin-çuen. Martin , haur-danic , bathayatua
 icateco nahi handian bici-cen. Sarthu-cen ha-
 mabortz urthetaco emperadorearen cerbitçuan.
 Bicitce faindu bat çaraman hartu-çuen officio
 letta-garran guiriztino etcen arren. Pobreen al-
 deraco caritateac eguiten-çuen beregainqui ha-
 ren berthute maitea. Sartcen-celatic Amiens da-
 ritçon Frantciaco hiri batean , bathu-çuen pobre
 escaille bat , gucia bulhucia , eta hotçac erdi
 hilla. Diruric gabe aurkhitecen-cen , eta etcion
 bihotçac ematen utztea pobre hura laguntça gabe.
 Erran behar da urrun hedatcen dela caritatea !
 Martinec hartcen - du bere ezpata , eguiten - du
 bere capa bi çathi , eta ematen-dio haren erdia
 pobre urricalgari hari. Lagunec ikhufi-çute-
 nean Martin caparen erdiaz estalia , abiatu-ciren
 hartaz burlatcen ; etcen bizquitartean egundaino
 içan orduan beçain berreguinqui emana ; ecen
 capa ondar hanc ematen-cion caritateari dat-
 cheicon distiadura gucia. Etçuen deufere galdu
 laguntça haren eguiteaz , aicitic cer etçuen ira-
 baci ? Jesu-Christo aguertu-citçayon , ondoco
 gauean Martini , erraten ciotelatic ingurutan ci-
 tuen aingueruei : Martin , oraino bathayatua ez
 denac eman darot yaunstura hau.

Martinen bihotça eçagutçaz bethea içan - cen Jesu-Christoren alderat. Eman-cion bere gogoari utci behar çuela lurreco erregueen cerbitçua fartcecorzat cerucoenean. Içan-cen bathayatua , eta galdeguin-çuen cerbitçunic atheratceco laudamendua : galde hura eguin-çuen armada guducatu behar cen demboraxuan. Erran-citçayon icitua-cela , eta etçuela animoric utci nahi çuenaz gueroz guerlaco officioa guducatu behar cen orduan. Martinec ihardetsi-çuen : beguira-naçaçue hurbildic guduco eguneraino , eta eman-naçaçueque armada guciaren aitecinean ; ez dut bertce harmaric nahi , baicic gurutcearen seinalea , orduan ikhufiren-duçue animoric badudan, ala ez ; eçagurucoduçue ez dudala exayaren , ez eta herioa beraren beldurric ; gauçac etçuen içan lekburic. Exayec galdetu-çuten baquea , eta bihurtu - ciren bere herritarat. Eman - citçayon Martini armada utzteco laudamendua , eta yari-cen offo-offoa Jesu-Christoren cerbitçuan.

San Hilario Poitiersco aphezpicuaren fainduta funaren fama hedatu-cen Martinen beharritarat ; yari-cen nauñi handi haren azpian , eta aitecinatu-cen bertçutean. Jaincoac eçagut-araci-cion conbertinu behar cituela bere burasoac ; eman-cen beraz bidean bihurtceco bere herrirat. Alpetaco menditaric iragaten-cela erori-cen ohoinen eçcutarat ; heraric batec arraillatcer cioen burua , altçatu ere çuen beffoa : dohaxuqui , bertce batec beguiratu-çuen colpe cruel hartat-

tic. Ohoinec amarratu-çuten gure saildua, eta eman bere arteco lagun baten goardiaren azpian; gaixtaguin hunec galdeguin - cion Martini nor cen; Martinec ihardetsi-çuen : ni naiz guiriztino bat. Gaixtaguinac erran-cion : nonbeit çure beldurra ez bide da arina. Gure sailduac ihardetsi-çuen : ene Jaincoa aurkhitcen-da behar ordu gucietan, eta ez dut egundaino içan orai baino beldur gutiago. Hunela mintçatceco fermutafun laudagarriac hautsi-çuen hura çaindu behar çuenaren bihotça. Utcì-çuen ordu berean bere officio gaixtoa, eta sarthu - cen fraide penitencia eguiteco.

Martinec conbertitu-çuen bere ama, ez ordean aita. Ecin egundaino escuratu-çuen burafõ çahar eta buru gogor hura. Ariena hereticoac becachtu - citçaizcon gure fedearen fagoretan aguertcen-çuen khar miragarriari; açotaraci-çuten mundu guciaren bistan, eta khendu-çuten aurkhitcen - cen lekhuic. Eman-cen Milango comentu batean; khendua içan - cen handiric ere; sarthu-cen mortuan, eta bafa belhar choilez bici-içan-cen lekhu agor hartan. Demboraren buruan, bihurtu-cen Franciarat San Hilario bere naufi ohiaren ganat; eraguin-çuen Poitiers hiritic hurbil comentu bat; sarthu-cen bera ere han, eta bici-içan-cen sailduafun gucian.

Hil-cenean Tourfco aphezpicua, artiquiciztuzten beguiac Yaun-doni Martiaren gainerat haren icendatececo kiri hartaco aphezpicutzat.

Guciec baçaquiten ohore eta handitasunen ihes çabillala : atheraraci-çuten comentutic eri baten ikhusteco estacuruan, eta bortchatu-çuten aphezpicu içaterat. Martinec ecin bertcez ikhufi-çuen bere burua cargu handi hartarat altchatua. Bethecten-cituen çorrozqui aphezpicutasunari datcheizcon eguinbide guciac, escasic batere eguingabe fraide saindu batec complitu behar dituenetan. Cembat miracuillu etçuen - obratcen gure sainduac ? Artiqui-araci nahi içan çuen lurrerat haritz lodi bat paganoec exai-gaixtoari consecratua. Pagano batec hartaz burlatceco errancion berec ebaquiren-çutela haritz hura nahi balin baçuen hartu bizcarrean lurreraco-cenean. Nola Jaincoa baitan fidantcia handia baitçuen gure sainduac , ihardetsi-cion hartaz burlatcen cen paganoari eguinen-çuela harc cioen beçala , utiere çuen bere burua amarratcerat haritça eron behar cen lekhu berean. Guiriztinoac ikharatu balin baciren beldurrez gal bere aphezpicu saindua , hala-hala , paganoac bözcario gucietan ciren uzte çutelacoan hiltcerat çohala çuten exayic handiena. Yaun-doni Martiac etçuen eguin escua altchatcea , eta bere burua seinatcea baicic, haritz lodi haren gainerat erortcerat çohana eroncen bertce alderat ; fendatu-çuen lepradun bat musu emanic ; asqui cen uquitcea haren soinecoac , iscribatcen-cituen guthunac edo letirac, edo haren etçantçaren lastoa , eta ordu beretic , fendatuac ciren gaitcic çaharquituenac.

Yaun-doni Martiac nahico çuen ardietsi emperadorearen laguntça buru eta gudu emateco hereticoei ; ordean emperadorearen emazteac etçuen utci palacioan sartcerat. Cembeit egunen buruan , iragan-cen , aingueru baten manuz , goardiaria gucien erditic , nihorc ikhufi gabe , eta hedatu-cen emperadorearen guelarat : printce harc etcion eguin , hastean , beguitarteric batere ; ordean ikhufi-çuenen bere burua bet-betan fuz inguratua , altchatu-cen bere alkhitic , beffarcantuçuen aphezpicu faindua , eta bihurtu-ciotçon ohoreric handienac. Yar-arazten-çuen bere mahainean , eta bere aldean. Ekhartcen-ciotenean edateco basoa , eman-arazten cion lehenic Yaundoni Martiari , berac haren ondoan edatecotzar. Aphezpicu fainduac guehiago çaducan bere diacrea ecen-ez emperadorea , printce hari baino lehen escaintcen-cion bere diacreari edateco basoa. Gure fainduaren eguiteco moldeac etcitçayon batere gaitcitu emperadoreari ; etçuen aitcitic laudorioric baicen hartaz. Emperadorearen emazteac eman-cion Yaun-doni Martiari othuruntça bat bere escuz aphaindua , eta berac cerbitçatu ere çuen mahainean. Cer ikhufgarri ! aphezpicu pobre bat , arrotça , gaixqui emana soinean cerbitçatua aurkhiten-da printceffa handi batez ! Ala ascotan , mundu huntaric beretic ohore hainitz baidarrayo fainduta funari !

Yaun-doni Martia çucentafuna bera cen ; etçuen nihor arinquí yuyatcen eta condemnatcen ;

nihorc etçuen behinere ikhufi asferre; ez eta ppuntçu. Bethi orobat cen boz eta alleguera. Etcen - mintço hitz edifica - garrienen errateco baicic. Entçun-çueneco bacela cembait escatima haren diocesaco eliča barean, cer lehiarequin etcen harat hedatu izpirituen baquercerat! Eça-gutu-çuenean gutitcen citçaizcola indarrac, etçan - cen ahoz gora lurrean ikhustecotzat hain maite, eta hambat bilhatcen-çuen cerua. Haren dicipuluac nigarretan çauden haren ingurutan: nahi içan-çuten eman lasto guti bat haren azpian; ordean aphezpicu sainduac etçuen nahi laguntça arin hura ere: berantetfia çaducan bere Jainco maitez goçatceco oren dohaxua, halaric ere, huna nola mintçatu-cen bibotça cerurat altchatcen-çuelaric: baldin, Jauna, ene populuac ene beharic badu, ekharria naiz nekhea yaffaterat, eguin-bedi çure nahia. Jaincoac saristatucituen gure sainduaren berthute miragarriac deit-huric bere gana.

Yaun - doni Martiaren gorphutça egon içanda ossoric, lau ehun urthez, Tourico eličan mundu guciatz ohoratua. Huganotec erre-çuten ondicoz! erlequi preciatu hura Tourico hiriaz yabetu-cirenean. Guelditcen-da oraino hiri hartan berean haren beffoco heçurra.

San Augustin aphezpicua eta doçtora.

SAN Augustin aphezpicutafunaren ohorea, eta mundu guciaren argui distiosa, forthu-cen

African. Patrice çuen icena haren aitac, eta Monica haren amac. Gaindi eguina cen izpirinuz : guti istudiatcen-çuen lehenbico urtheran, halaric ere ikhasten-çuen nahi çuen gucia. Ama sainduac eguin-cituen eguin ahalac bere semea Jainco leguean alchatcccotzat; ordean passionec çoratua çaducaten Augustin handia. Etçuen bere burua baicic aditcen. Libertate sobraniazco bateg gaixtatu-çuen haren bihotça : eman citçayon arras libertinqueriari. Bere sor-lekhuan eguin-cituen lehenbico escolac. Egorri-çuten guero Cartagerat. Eçagutçac eguin-cituen hiri hartaco gazte bera beçalaco deserreguelatuequin. Ala gostatcen baitcitçayon Monica sainduaren erreligioneari ikhusteaz bere semea bide gaixtoan! Bere çoramendu guciaren erdian, Augustin orhoitcen-cen, noizetic noizerat, bere ama presuaren hitz eta abisu çuhurrez, eta haren bihotz gaixtatua iharrostua aurkhitcen-cen, dembora gutirentzat bacen ere. Bethi danic baçuen berthutearen alderaco yaiduraren funx bat. Damu gaixtoric utci-cituela passioneac nauñterat. Axe-guinequin iracurtcen-cituen Ciceronen obra ederac; ordean berac erraten-darocu heran eçagutcen-çuela efcas bat ceina baida ex aiphatcea Jesu-Christoren icena. Libertinqueriari emana denac errechqui eguiten-dio prestutafunari ukho. Hala guertharu-citçayon Augustini. Sathu-cen Manicheenac deithcen-ciren herecicoen enganio galkhorretan, berac aithortcen-çuelaris arren

ientfu onaren cutfuric etcela heyen arraçoina;
menduan.

Monica saindua etcen behinere baratcen Jaincoari othoitz eguitetic bere femearen fagoretan; errequeritcen-çuen urricalmendu içateaz haren arimaz. Declaratu-cion bere bihotz mina aphezpicu saindu bari, ceinac contsolatu baitçuen erraten-cioela: çohaci, ene alaba, eguitçu guerorarat ere orai arteraino beçala, othoitçac eta nigarrac, eta ez da içanen errana galdu-dela ume bat hambat nigar goço gošta-dena. Ecin errandaite cembatetaraino hedatcen-cen Augustinen yaquintafuna. Errhetonica irakhatçuen Erroman, Cartagen eta Milanen: bereganatcen-çuen gucietan munduaren admiracionea. Sarthu-ceneco Milango hirian, lehiatu-cen ikhusterat Ambrosio hango aphezpicua. Guiçon saindu hunec hartu-çuen haren bihotçaren irabazteco gai cen arraitafunarequin. Augustin baçabillan Ambrosioren predicatarat, eta laster sentitu-çuen bere contcientciaco harra. Orducotzat confunditu-çuen Manicheen arteco aphezpicuric famosena elkharrequin içan-cituzten solafetan: arbuyatcen-çuen heresia hura. Ochala emaztequi dohacabe batequin çaraman bicitce gaixtoac ez baluguibelatu beffarcatecetic erreligione catholicoa; çaquien arren hura cela bakharric eguiazcoa!

Monicac etçuen nihon fosseguric bere semeagabe; hedatu-cen Milanat aguian Jaincoaren ganaco çuela Ambrosio sainduaren laguntçarequin.

Aurkhitu-çuen bere seme maitea, ez, (eguiada) pulumpatua lehen beçala Manicheeneen herefian; ordean oraino guiriztino eguin beharra. Amaren othoitz minec, eta Ambrosioren hitz sarkhorrec erakharri-çuten Augustin handia solasean sartcerat Simplicien çaritçon aphez prestu batequin. Simpliciene mintçatu-citçayon çaraman bicitce gaixtoaz, eta conbertitceco çuen premia handiaz. Cordocatua aurkhitcen-cen Augustinen bihotça: baçaquien, sentitcen ere çuen etcela bide onean; nahi cen conberitu; ordean etcitçayon behinere finqui lothcen obra handi hari.

Aliperen eta Augustinen adisquide Ponticien deithcen cenac, ediren-çuen liburu saildu bat Augustinen guelaco mahainaren gainean. Jaincotiarra cen adisquide hura, axeguin hartu-çuen liburu on hura han ediretceaz. Mintçatu-citçayon bi adisquide hei liburu saildu harc eraguincituen conberfione ederrez, ekharri ere cituen exempluric uqui-garrienac. Ponticien bere etcherat bihurtu-cenecotz, Augustin altchatu-cen bere lekhutic bihotça graciaz fustatua-çuelaric, eta errancion Aliperi: cer hari-gare, ene adisquide maitea? Certan daramagu gure dembora? errana içanen-da bada deufere ez daquiten batçu sarthuco-direla ceruan, eta gu, gure yaquintafun guciarequin lurtean herrestan ibillico-garela? Cer bada? ceren gu baino çuhurrago içan-diren, eta ceren aicindu-gaituzten, hori içanen-da ar-

raçoin edo estacuru bat ez hei yarraiquitceco? Horrequin batean badoa, hitzic erran gabe, baratcerat; Alipec ere hartcen-du bide bera, baratcearen bururat cirenean, Augustinec utztendu bere laguna, artiquitcen-du bere burua lurrerat, eta mintço-da hunela nigar marraçquetan: *noiz arteraino, Jauna, noiz arteraino egorrico-dut bada biharamunerat egun eguin ahal deçaquedana? Cergatic ez dut orai berean eguinen bihar eguin-deçaquedana?* Hitz hauc erratearequin entçun-çuen ceruco boça bat cioena: *har-çaçu, eta iracur-açu, har-çaçu eta iracur-açu.* Augustinec ez du hain laster entçuten boça hura non altchatcen baida lurretic, eta baidoha Alipe gana: hartcen-du escutarat adisquide haren aldean utci-çuen Yaun-doni Paulen guthunên edo epistolên liburua, çabaltcen-du, eta beguïtarat heldu-çaizco hitz hauc: *urrun-çaite libertinqueriatic, placer liçunetatic, eta eman-çaquizco Jesu-Christori.* Hura içan-cen oren dohaxua Augustin bere conberfioneari finqui lothu-citçayona, Alipe ere itçuli-cen, ordu berean, Jaincoa garnat. Eraman-ciotçoten bere herri consola-garriac Monica sainduari. O! cer bozcario ama bihotz onetaco, eta Jaincotiar harentzat!

Augustin urrundu-cen hiritic largatcecoztat bere burua osso-ossoa othoitçari: yarraiqui-citçayon Alipe bere adisquide maitea. Handic laster batac eta bertceac errecibitu-çuten bathayoa Ambrosio sainduaren escuz. Augustinec bacituen

ordu hartan hogoi eta hama hirur urthe. Gaitz
 citçayon mundu-pean falbatcea. Bilhatu-çuen
 African lekhu guifaco bat penitencia, eta nigar
 eguiteco bere bekhatuez. Monica nahico citça-
 yon yarraiqui bere seme maite, eta egundaino
 baino maiteago çuenari; ordean Jaincoac deithu-
 çuen bere gana. Semeac minqui auhendatu-çuen
 bere ama maitea, hambat nigar haren gatic if-
 furi-içan-çuen. Emazte faindu hura hil içan-cen
 Ostia daritçon hiri batean. Handic hirur urtheen
 buruan, Augustinec nahi içan-çuen conbertitu
 Hipponaco hirian bere adisquide bat: hura cen
 aitoren-seme handi bat, merecimenduz bethea,
 eta gure fainduaren galdea çuen. Valera Hippo-
 neco aphezpicuac yaquin-çueneco Augustin hir
 hartan cela, erran-cion populuari baçuela aphez
 baten beharra bere eguinbideen bethetcecotzar
 Hiri guciac baçaquien Augustinen berthutearen
 eta yaquintafunaren berri, eta guciac hura nah
 çuten aphezpicuaren aphez laguntçaille; ordean
 eçagutcen-çuten gure fainduaren humiltafuna
 beldur-ciren beraz etçuela içan-nahico altchatu
 apheztafunerat. Cer eguin-çuten? hartaz yabe
 ru-ciren elia bethean batere entçun gabe hare
 arraçoïnac ez eta othoitçac. Augustinec ema
 behar içan-cion hortchari amor: ordenatua iça
 cen aphez Valeria aphezpicuaz.

Gure fainduac eraguin-çuen comentu bat Hip-
 poneco hirian: bildu-cen harat mundutce han
 bat batean bicitcerat pobrecian, barurean eta o

hoitcean. Explicatu-çuen concilio batean fedea-
ren simbola hunembat yaquintafunequin, non
altchatu baitçuten, bere bortcha, aphezpicuta-
funerat. Heretico guciac laztu eta ikharatu-ciren
entçun-çutenean San Augustin aphezpicu cela:
arraçoin ere baçuten; ecen yaçarri-cioten khar
saindu batequin. Hartaz mintço-cen mundu gu-
cia: oracle batentzat çaducaten bazter gucietan.

San Augustinen humiltasunac etcion deufere
çor haren yaquintasunari. Ez bide da guiçonic
harc baino guehiago beheratu-duenic bere bu-
rua. Orrhoitcen-cen bere ez-deustasunaz, eta
etcitçaizcon behinere ahantzten bere gazterasu-
neco çoramenduac. Humiltasunac erakhari-
çuen eguiterat bere cofeççioën liburua: nahi çuen
yaquinxun eguin mundu gucia bere gazte dem-
boraco flaqueciez, eta suntsi-araci bere sainduta-
sunaren fama çucen-bidezcoa.

Hipponaco hiria içan-cen armada handi batez
ethiatua. Baciren aphezpicuac bere eliçac, eta
populuac utci-cituztenac exayeen beldurrez. Bert-
cela eguin-çuen San Augustinec, etcen behinere
nastandu bere populu maitea ganic. Erakhart-
cen-çuen bihotça Jaincoa ganat altchatcerat;
eta berac nigarretan çaramatçan gau egunac.
Othoitzten-çuen Jaincoa ez guphidetsiaz art-
aina, eta beguiratceaz ardiac. Eçagutu-çue-
nean hiria erortcerat çohala exayen escutarat,
requeritu-çuen Jaincoa arren eraman-ceçan
mundu huntaric ikhufi gabe egun dohacabe

hura. Entçuna içan-cen haren othoitça : hil içan-cen exayac Hipponaco hiriaz yabetu gabe. Hartu-cituen sacramenduac fede bicienarequin , eta Jaincoaren alderaco amudio kharxuenarequin. Haren gorphutça Italian da , Paviaco hirian.

San Frantces Sales , aphezpicua.

SAN Frantces aphezpicu Jaincotiar eta kharxua , Savoyaco etche çahar eta ohorezco batetarie ilkhicen-cen. Sorthu-cen Salesco yaureguian. Bere amac altcharu-çuen Jaincoaren amudioan , eta beldurrean. Laster seinalatu-ciren seme miragarri haren berthute ederrac. Etçuen lakhet bere haur lagunen dostetetan. Eracutsiçuen , haste-hastetic , pobreen alderaco urricalmenduric lauda-garriena. Ematen-ciotçoten bere axeguietaco burasoen ganic içaten - cituen diruac , eta ecin eguin-cioçoquetenean bertce laguntçaric , khentcen-cion bere buruari yanariaren parte bat hequin fokhorritcecotzat. Izpiritua bicia çuen , solidoa eta çorrotça berenaz , cortefacen , eta ederqui mintço - cen. Ez da beraz miresteco baldineliçac çuen aphezpicu arguitueneric eta faindueneric içan bada.

Aita amec egorri-çuten Frantces escoletarat Parifat. Ikhafi-çuen izpirituaren arguitceco behar den gucia ; etçuen gutiago ikhafi salbamendurat daraman bide dohaxua. Haren bicitce fainduac edificatcen-cituen escoletaco lagun gazteac. Com-

muniatcen-çuen çortcitic çortcirat , eta erabile-
 cen-çuen larruaren gainetic ille latezco athorra
 bat , edo cilicio bat , aztean hirur egunez . Botu
 eguin-çuen beguiratceco garbitafuna bere bici
 gucian . Exai-gaixtoa becachtu-citçayon Frant-
 cesen innocentciari ; yaçarri-cion alde gucieta-
 ric . Azquenaz-goiti , eman-cion burutarat dam-
 natuco-cela , cer nahi eguin-deçan ceruratcecot-
 zat . Ifernuco tormenteen otrhoitçapenac laztu ,
 eta ikharatu - çuen gure saindua : nihon erçuen
 descaxuric , eroria çuen bihotz gucia , hiratua-
 cen gogoetaric ilhunenez eta desola - garrienez .
 Herstura urrical-garri hartan celaric , beguiac he-
 datu - cituen Birgina sainduaren imayina baten
 gainerat , eta erran-çuen khar saindu batequin :
 afqui dohacabea içan behar banaiz gabetua iça-
 teco Jaincoaz goçatceco çorionaz mundu hunta-
 ric lekhora , nahi dut bederen içan , bici - nai-
 ceno , haren maitatceco consolamendua . Ot-
 hoitz labur eta bihotcetic heldu-cen hunec funti-
 araci - cituen sathanen tentamendu çoragarriac ,
 eta erakharri - cituen baquea eta fidantcia gure
 sainduaren bihotcerat .

San Frantcesec içan - çuen bigarren affaldura
 bat haren berthuteari ohore eguin-cioena . Bere
 lagunec eman-çuten behaztopatceco bideric lera-
 ra-garrienean . Yaquin nahi içan-çuten notaraino
 helteen-cen haren garbitafuna . Eraman-araci-çu-
 ten emaztequi mundutiar , antcexu eta debota-
 ren itchura eguiten-çuen baten ganat , eta utci-

çuten harequin bekhoz-bekho. Sathan baliatucen creatura dohacabe haren artificio, eta itçuli gaixto guciez gure fainduaren alderat. Ederrex-deçagun Frantcesen berthutea, ikhufi-çuenean ecin libra-ceçaqueyela bere burua emaztequi gildu haren perfecucionetic, etchatu-cion itchendi bici bat bifayarat, eta eman-citçayon ihesari. Hasi-cen ordu-danic urruntcen gueroago eta guehiago gazte lagunetic, eta doblatcen bere penitenciazco obrac.

San Frantces içan-cen akchatua ordena facratutarat, eta aitcinatuz çohan haren prestutasuna. Abiatu-ceneco predicatcen, hartaz çuen solas mundu guciac. Ez ahal da içan egundaino predicaritic hura beçambat axeguinequin entçundenic, eta harc beçambat salbamenduco fruitu erakharri-duenic. Hartaz errana da escuratcen-cituela bihotcic gogorrenac, edo haren baitan feinalatcen-cen faindutasunaz aldarean cenean, edo bere bocantça ederraz eta hitz farkhorrez predicatcen-çuenean. Nolacoa etceñ haren Jaincozco kharra! Etçaquien non bara etçuen eçagutcen hirtiscua proximoaren salbamenduaz çohanean. Heresiac desmasia handiac eguin-cituen Savoyaco provincian eta inguruttan. Lurrerat artiquiac ciren eliçac, comentuac eta gurutceac: cer bihotz-min gure fainduarentzat! Nekheaz eta guiçonen beldurraz gorago cer erreligioneari ekhartcen-cion amudioa, yaffaterat çagon idoi eta dorphetasun ethor ahal gu-

ciac sendatcecotzat Jesu-Christoren elizari eguincitzaizcon çauri handiac. Emetasuna, pasientcia eta modestia ciren haren harma bakharrac; etçuen bertce deuseren beharric Calvinistei huru eguitemo, eta gudu emateco. Escuratcen-cituen emequi-emequi hetaric thematuenac berac bere arraçoinamendu çuhurraz, eta bere itzeen gantçuduraz: horra cergatic erran-içan-duen Cardinale batec etcela gauça gaitça eçagut-araztea Calvinistei ez dohacela bide chuchenaz; ordean San Frantces Sales beçalacoa içan behar cela hequin conberti-arazteco.

Calvinisten ministreac ciren gure sainduaren exayic errabiatuenac. Debecatcen-çuten, eguin ahal gucian predicatcetic Jaunaren hitz salbagarria; ordean alferretan hari-ciren: bere kharraç baçaraman San Frantces gucietan predicatcerat. Ascotan etcioten eman nahi leyhorric etchetan, eta iragaten cituen gau offoac oihanetan.

Savoyaco aitoren-feme batec ikhufiric hereticoec nahi ciotela San Frantcesen biciari, efçaini-ciotçon laguntçac; ordean gure sainduac ihardetsi-cion apostolu beçala, eta nihor gabe, sarthu-cela herri hetan, eta hala nahi çuela egon. Haren obra miragarrien ospea hedatua-cen alde gucietarat. Aita -sainduac gaztiatu-cion heltceaz Genevarat arraçoinatcecotzat erreligionearen gainean huganot famatu batequin; laster erakharrituen eçagutcerat bere enganioa. Errana da etciotela çazpi catholico baicic Thomango hiri gu-

ean San Frantes harat cenean, eta conbertitu-
 citueta han berean sei milla arima, eta hirur hogoi
 eta hamabi milla alde hetaco herritan. Miresteco
 da nola guizon bakhar batec eguin ahal ceçaque-
 yen hambat conberfione, eta nola haren gorphut-
 çac yafaten-çuen hambat nekhe. Artha handi bat
 çuen erien ikhusteco; etcen guelditcen cofeffat-
 cetic ilhundu arteraino; berac çaramatçan sacra-
 menduac eri gaixqui cirenetarat, hain gogotic
 etcholaric eta bordaric erromesenatarat, nola pa-
 lacioric ederrenatarat. Pobreac eta aberaxac bat
 ciren harentzat; orobat cen humil, arrai eta
 kharxu gucien alderat.

Horra nolacoa cen San Frantes Sales içan-ce-
 nean altchatua aphezpicutafunerat. Aita-fainduac
 behatcen-cion Savoyaco apostoluari beçala; ad-
 miratcen-çuen bere demboraco arguitueneraric
 bat beçala, eta ohoratcen-çuen eliçac orduan
 çuen fainduric handiena beçala. Yoan behar içan-
 çuen Pariferat erreligioneco eguitecoz. Erreguec
 eguin-cion faindu bati dagocon beguitarte. Oho-
 ratu-çuen bere estimuaz, eta bere fidantciaz; ef-
 caini-ciotçon beneficio handiac, hala nola Pa-
 risco archaphezpicutafuna; ordean etçuen nahi
 deufere halacoric, eguia da bada erregueren ala-
 bac behartu-çuela hartcerat haren lehenbico au-
 moniertafuna: eman ere cion diamant bat ha-
 guitz balio çuena erraten cioelaric: ematen-
 da rotçut diamant hau beguiratecotan ene amorec
 gatic. Gure fainduac ihardetsi-cion: bai, ene printe

cesa, hitz ematen-darotçut beguiraturen-dudala non ez duten pobrec hunen beharra.

Exempluric ederrenac eta predicuric farkhorrenac asqui içan ez balire beçala, San Frantes Bifitacioneco Andre seroren fundatçailleac eguinçuen oraino, escal-herrian, Philotea erraten-diogun liburua, nahiz hil ondoan ere, arimac lagundu salbamenduco bidean. Liburu hura, merceduen beçala, laudatua eta edertxia da lekhu eta errefuma gucietan: halaric ere predicari çoro batec errateco hainitz aurkhitu-çuen liburu saindu hartaz; guehiago dena erre-çuen predica toquian berean. Gure sainduac yaquin-çuenan gauçaren berri; etcen batere loxatu, eta erran-çuen bere ohico emetasun maita-garriarequin, axeguin çuqueyela predicari haren bihotça balitz fustatua Jaincoaren amudio sainduaz, haren liburua khar biciez errea içanic heldu-cen beçala. Gaizquitucenean, mundu gucia lehiatu-cen haren ikhufterat. Hauc içan-ciren haren azquen hitzac: ikhufcen-duçue nola naicen, ez dudala deuseren beharric Jaincoaren misericordia baicic; galde-dioguçue enetzat. Fidantcia offo bat dut haren bihotz-ontafunean, demborac ditu eguin içandiodala ene biciaren sacrificioa. Hunela hil-cen Lyongo hirian Genevaco aphezpicu handia. Errespectatua-cen populuaz, ohoratua princeez, maitatua Aita-sainduetz: erran-deçaquegu oraino estimatua-cela bere exayez ere, dior hereticoez. Haren bihotça Lyongo Bifitacioneco elçan datça.

San Bernat , abbadea.

SAN Bernaten ospea hedatua-da mundu guci-
 rat ; haren miracuilluac eçagutuac-dire bazter
 gucietan. Birgina fainduac ez ahal du içan egun-
 daino hura baino cerbitçari leyhalagoric eta khar-
 xuagoric. Arguitcen-çuen mundu offoa , eta oho-
 ratcen beregainqui Frantciaco eliča. Errefuma
 huntan eta Langrezco diocefan cen forthua. Et-
 horqui handitic cen : familia çaharrenetarie eta
 ohorezcoenetarie ilkhitcen-cen. Bacituen çazpi
 haurride , eta itçul-araci-cituen Jaincoa ganat
 guciac. Berthuteac odolac baino oraino guehiago
 ohoratcen-cituen haren buraso prestuac. San Ber-
 naten amac amets eguin-çuen (içorra celatic)
 çakhur tipi bat çakharquela bere errayetan fan-
 gaz hari-cena. Ama hura laztua içan-cen amets
 hartaz , eta consultatu-çuen guiçon Jaincoiar
 bat, ceinac erran-barcion mundurat emanen-çuen
 haurrac beguiraturen-çuela leyhalqui Jaunaren
 arthaldea , eta etcela-baraturen oihu eguiteit eli-
 çaren eta fedearen exayeen contra. Ama hare
 berac haci-cituen bere çazpi umeac. Maite-ci-
 tuen guciac ; ordean eguin-çuen ametfac baça-
 kharquen maitatcerat bertceac baino guehiago
 umeric gaztena , ceina baitcen gure faindua. San
 Bernat alchatua içan-cen artha handirequin eta
 haren odolari çagocon beçain ederqui. Egorri-
 çuten escoletatat ; ikhafi-çuen iguriquiteeco cen

baino haguitz guehiago, eta cer bide etçuen eguitz berthutean ! Huz guñi çuen, astiroqui pñatcen-cituen gauçac, eta lakhet çuen munduic urrun bicitcea.

Ecín erran-daite certarainocoan helcen-cen San Bernaten debocionea Andre-dena Mariaren alderat; bere haurtasunean ere, asqui-çuen entçutea Mariaren icena yartceco bozcario gucietan. Nahi çutenean guibelatu haurtasunari darraizcon huts chumetic, asqui cen Mariaren aiphamen bakharra: uore içan-du egundaino garbitasunarentzat gure sainduac beçambat amudio? Cembat affaldura; bizquirartean, etçuen yasan behar içan exai gaixtoa ganic! Haren berthutea behar cen ez erortceco barhcen-cituen behaztopa lettagarrietan. Aldi batez, guerthatu-citçayon landatcea, aphur bat, uztecabean beçala, bere beguiac emaztequi baten bisayarat, içan-çuen hurenbat urriqui flauecia hartaz non sarthu baitcen lephoraino bere ganic hurbil çuen, eta erdi hormatua cen ur batean iraungitcecorzat lohiqueriaren sua, bere bicia beraren goztuz.

San Bernat etcen nahi beçain laster hastandu mundu-petic hobequi beguiratcecorzat innocentia. Sarthu-içan-cen pobreciaric handiena, eta penitentciaric dorphênac galdetcen-cituen ordena garratz batean. Hasi-cen escuratcetic, eta ordena hartarat erakhartcetic hogoi eta hamar aitoren-seme, eta bere sei anayac: sei haurridec ardietsi-çuten burasoa ganic comentuan sartceco laudamendua.

laudamendua. Aita ganic urruntean hetaric ças harrenac erran-cion gazteenari utzien-ciotçola bere ontasun guciae; haurride gazteenac ihardetficion: erran nahi da beraz cerua hartcen-duçula çuretzat, eta utzien-duçula neuretzat mundua. Ez naiz batere antolatcen hotrela: anaya gazteen hurenec eguin-çuen haren haurrideec eguin-çutena. Urci-çuen harc ere mundua. San Bernatec erakharric-çuen oraino Jaincoa ganat offaba bat, eta aitorren-seme bat ospe handitacoa, guerozuc aphezpicu içan-cena. Guiçon gazteec alqui çuten entçutea gure faindua ukho eguiteco munduari. Aguertcen-cenecotzat, amec gordetcen-cituzten bere umeac, eta emazteec bere senharrac haren hitz farkhorren heldurrez.

San Bernat lothu-citçayon fraide faindu bati dagocon bicitceari ecin erran beçambar kharrequin. Gogorqui cebateen-cituen gorphutceco sentfu guciac, eta baçaraman penitentiaren dorphetasuna bidegabe eguiterainocoan bere offasunari. Othoitcean eta meditacionean cituen bere gogoa eta axeguina: hetan ikhafi-çuen ifcritura-faindua hedadurarie handiencan: berac ere erraten-darocu etçuela içan liburu fainduac ikhasteco bertce naufiric baicic haritçac eta oihasnac.

San Bernaten famac, eta haren hogoi eta hamar laguneen exempluac, erakharric-çuten mundatece handi bat comentu bererat; lekharic ez çanez heldu-ciren gucientzat, emendatu behar

ičan-ciren comentuac. Gure saindua egorria-ičan-cen bere lagunequin lekhu icigarri batetarat, eta etçuen nihon han baino lakhetago. Eguin-ičan-çuten mortu hartan, ez nekhe handiric gabe, egoitça chume bat capera batequin: eman citçayon comentu berri hari Clairvauxen icena, eta San Bernat ičan-cen hango abbaderzat eçagutua. Alferretan nahiçuen bere burua gorde, Jaincoac laster eçagut-araci-çuen munduaren arguitceco çaducana. Arima Jaincoa ganat itçuli nahiac heldu-ciren, osteca, San Bernaten gobernuaren azpian bicitcerat. Aphezpicuec, erregueec eta printceec Clairvauxerat çuten lehia contseillu-quetarat.

Tescelin, San Bernaten aita, etcen bere semeac baino gutiago ekharria eguiterat bere salbamen-dua; hura ere sarthu-cen hec beçala comen-tuan, eta eraman-çuen bicitce saindu bat Clairvauxen. Gure sainduaren arreba batec ičan-çuen bere anaya ikhusteco guticia. Urrun da urriquitceco ičan baitçuen bere urhaxez. Haurride sainduaren Jaincozco solazec uqutu-cioten bihotça; utci çuen harc ere mundua, eta sarthu-cen se-rora. Gauça miragarria! borrocan eta oinhace-pean bici-cen gure saindua, eta bethi ezti, bethi arrai, bethi alleguera ikhusten-cen. Eri-cen hur-ren bethi, hagarandua-cen haren gorphutz her-bala, halaric-ere cembat obra handi etçuen egui-ten! Norc finhets ehun eta hirur hogoi eta ha-mar comentu-ičan-direla harc eraguinac! cem-

bat conciliotan etcen aurkhitu eličaren argui bici
 bat beçala ! cembatetan etçuen baquea eman
 handien , printccen artean , armada beretan ere !
 cembat heresia etcituen funtsi-araci ! Asqui çuen
 aguertcea , eta ordu beretic , hereticoric thema-
 ruenac garaituac , confundituac aurkhitcen-ci-
 ren. Bere ibiltce eta nekhe gucien erdian , ema-
 ten-çuen , egun guciez , meça faindua. O ! nola-
 coa etcen Jaincoaren alderaco haren kharra le-
 khu gucietan , eta bereciqui aldarean ! Gaizquiru-
 ceneco , aphezpicuec , abbadeec , fraidec eta
 ecin erran beçambat munduc nahi içan-çuten
 ikhufi gucien admiracionea eguiten-çuen guiçon
 faindu hura. Hil-cen hirur-hogoi eta hirur urthe-
 ran , eta Clairvauxco eličan içan-cen ehortcia.

San Dominica.

ESPAINIAN forthu-cen San Dominica ; argui-
 tu-cituen bere dicipuluequin batean guiriz-
 tino herri guciac , eta ikharan çaduzcan gure er-
 religionearen exayac. Erche ohorezco batetarie
 atheratcen-cen ; ordean bere prestutafunac orai-
 no ohore guehiago eguiten-cion , ecen-ez bere
 odolac. Haren amac eguin-çuen amets emanen-
 çuela çakhur chume bat mundurat , çakhur harc
 içanen-çuela argui bat cintçurrean funtsi-araz-
 tecotzat ilhumbe guciac. Ama harc laster ya-
 quin-çuen cer erran nahi çuen haren ametsac ;
 çuen aguertu-citçayon faindu bat erran-cioena

haur bat iñanen-çuela guiriztinoac arguitues ;
 eta eliza contsolatuco cituena. Lehenbico ur-
 hetaric agueri cèn cer iñanen-cen gure saindua
 ethorquiçunerat. Bihotz onetacoa cen : berega-
 natcen-çuen mundua bere arraitafun eta emeta-
 funaz. Baçuen , bere baitaric , berthutearen al-
 deraco yaidura dohaxu bat ; maitatua-cen bere
 ahaide , eta eçagutcen-çuten guciez.

Offaba, eliza-guiçon batec, eman-ciorçon San
 Dominicari lehenbico escolac. Egorri-çuten
 guero Palentciarat , ordu hartan Espainian cen
 escolaric aiphatuenerat. Hunembat ikhafi-çuen
 non aurkhitu-baitcen sei urtheen buruco , theo-
 logo handienetaric bat ; erran deçaquegu oraino
 hobequi ikhafi-çuela cerurat daraman bidea. Ba-
 rurtcen-cen azteco cembeit egunez , pairatcen-
 cituen penitentciaric dorphênac ; lurra çuen bere
 etçanrça , eta othoitcean çaramatçan gaii gue-
 hienac. Ez ahal da iñan egundaino nihor hura
 baino atçarriagoric bere sentfuen gainean. Etçuen
 hedatcen behin ere beguiric emaztequitarat. Eça-
 gun-cen haren modestiatic cembateraino preçat-
 cen çuen garbitafuna. Espainiaco errefuma herf-
 tua-iñan-cen goffeteaz. Cer parada eder seinala-
 razteco San Dominicac pobrentzat çuen urricat-
 mendua ! Etcitçayon asqui eguiten-çuela hei
 emateaz bere dirua , saldu-cituen oraino bere
 liburuac , eta etchean cituen dirutceco gauça
 guciac nahiz hec hobequi sokhorritu. Emazte
 batec galdeguin-çion bere laguntça libratceçotzas

ume bat gathibutafunetic , gure faindua etcen ahaletan caufitcen ; ordean ederrex-deçagun haren bihotz-ontafuna. Bera nahi içan-cen gathibu yarri ume haren ordaintzat. Hala eguinehi ere çuen ama harc ez balu hartaric guibelatu.

San Dominicaren caritatea etcen mugarrizatcen bakharric gorphutceco beharretan , oraino guehiago helcen-cen arimacotarac. Donu eder bat çuen mintçatececo , eta izpiritu fainduac çarabillan haren mihia : asqui cen haren entçutea nahiz predicutan , nahiz solasean Jaincoa ganat itçultceco. Hautsten-cituen bihotcic gogorrenac. Eraguin-çuen lehenbicico conberfionea içan-cen aitoren-feme gazte batena. Yaun harc eguincion ukho munduari , eta farthu-cen comentu batean ; bere merecimenduec altchatu - çuten demboraequin aitoren feme hura Cardinaltafunerat. Gure faindua consultatua-cen , gaztea celaric , falbamenduco guidari çuhurren eta arguituena beçala : behatcen-cioten Espainiaco oracleari beçala. Etcen lekhu batean egoteco eguina ; haren yaquintafunac eta kharrac hedadura guehiago nahi çuten. Ibilli-cen Espainiaco provincietan gaindi predicatcen Jaunaren litz faindua. Escutatcen-cituen bekhatoreac , eta suntfi-arazten-çuen hereticoen phoçoadura ondicozcoa. Eliçac etciren asqui handi iduquitceco San Dominica entçun nahi çuten mundu osteac , predicatu behar içan-çuen placetan eta landetan. Ixas heguian predicatcen hari cen aldi batez , piratac , edo

ureco ohoinac, yabetu-ciren hartaz. Idoiztatu çuten hitz minenez eta eho-cioten gorputça maquillaz. Cer içan-cen gure sainduaren mendecua? Barbaro hequin conbertitceco hirrixa. Galtcerat çohan bere bicia, artiquia içaterat çohan ixasorat ez balitz alchatu haice chirimola bat. Orduan barbaroac beldurtu-ciren bere buruentzat; eçagutu-çuten Jaincoaren punimendu bat cela aurkhiten-ciren herstura hura. Guçiac eman-ciren gure sainduaren oinetarat; aguindu-çuten conbertitico-cirela, eta momento beretic edertu-cen ixalõa.

San Dominica eramana içan-cenean leyhorerat, hasi-cen egundaino beçala predicatcen: hedatu-cen Castillan eta Aragonian barna. Cembar conberfione etçuen eguiten lekhu guçietan! Erakhartcen-cituen salbamenduco biderat populuac beçala, printceac ere. Alfonso Castillaco erreguea, San Louïfen aitalõa, eman citçayon alde bäterat Jaincoari entçun-çueneco gure saindua. Alfonso berac egorri-çuen Osmaco aphezpicua Frantciaco erregue gana galdetcerat ezcontçaz haren alaba Ferdinand Espainiaco printcearentzat, eta eman-cion aphezpicu hari San Dominica laguntzat. Languedoc-etic iragatean, ikhufi-çuten bihotz minequin heresiaz phoçoatua cela provincia handi eta eder hura. Frantciaco erreguec laudatu-çuen Espainiacoaren galdea, eguin-cen ezcontça; ordean Jaincoac egorricion Frantciaco printcefari eritasun labur eta

Sortitz bat berehala eramán çuena mundu huntaric esposatceco astiric utci gabe. Uztocabeco heriotce harc huntaraino çaurthu-cituen Osmaco aphezpicuaren eta San Dominicaren bihotçac, non ez baitciren bihurtu Espainiarat, eta hartu baitçuten Erromaco bidea galdetcecotzar aita-fainduari Languedoc-en predicatceco botherea: içan-çuten aita-faindua ganic galdetçen-çutena.

Ala urricaltceco baitcen Languedoc gucia! Cer desmasia etçuen eguiten heretic alde hetan! futan eta odoletan emanac-ciren bazter guciac. Lurrerat artiquiac ciren eličac, ofticatuac gurutceac, bekhokhia gora aguertcen-cen gaixtaqueria; etcen guehiago predicatcen Jaunaren hitz faindua. Horra certan cen Languedoc-eco provincia harat cenean gure faindua; ordean cer gambiamendu dohaxu! Azpicoaz gora itçuliac dire guciac. San Dominica etcen hain laster abiatu predicatcen non haren hitzeen gantçudurac, eta haren exemplu ederrec urmariaraci baitcizuten heretico guciac, erreberri-araci eličac, eta conbertitu baitciren gure erreligione fainduaren exai guehienac.

Cembait heretico bere buruac yaquinxuntzat eta Jaincotiartzat çaduzcatenec eguin-cituzten liburu gaixto batçu blasfemioz betheac Jaincoa beraren, Andre - dena Mariaren, eta fainduen contra çaronfotenac. San Dominicac ihardetsiçoten hitzez eta iscribuz. Hereticoec etçaquiten cer erran: arraçoinen orde, eguin-çuten bide

gaixtaqueriarat, eta mendecurat, galdeguin cioten gure sainduari bere doctrina iscribuz: eman-ciotenean escutarat, iscribu hura içan-cen iracurria heretico gucien bilkuan. Hec gucien artean etcen bakhar bat aguertu deusetan ere condemnatcen çuemic iscribu hura. Etcen ordean hori asqui: histu behar çuten bere passionea: hala eguin ere çuten artiquiric iscribu hura surat; ordean cer dire guiconen eguin ahal guciac ez direnean Jaincoaren nahiaren arabera? Suac errespectatu-çuen doctrina catholicoa çaducan iscribua. Hereticoec eraguin-çuten su biciago bat, eta gauça bera guerthatu-cen, suac etçuen baxtere uquituco gure sainduaren iscribua. Iduri-du halaco miracuillu batec behar çituela far-araci bere baitan heretico guciac. Bizquitartean, o! ixumendua, bakhar bat ikhufi-cen çonbertiteco çoriona içan-çuen.

Heretico bekhaiztiac buzti-çuten ur guisa batez hequin doctrina çoroa çaducan liburua beguiratcecotzat, bere uztez, erreçatetic, eta erran-cioten San Dominicari suac haren doctrina beçala heyena ere errespectaturen-çuela, baço-hacela frogantça eguiterat. Gure saindua, eta mundutce handi bat bildu içan-ciren ikhusteco hereticoec iguriquitcen-çuten miracuillua. Artiqui-çuteneco bere liburua surat, eçagutu behar içan-çuten bere ahalqueria handitan, bere extrabagançia. Suac etçuen-guphiderfi heyen liburua aitetic erre içan-çuen momento batez: gure

Jainduac artiqui-çuen orduan ere bere iscribua furat, eta egon-cen khar bicien erdian, osso-ossoa su gucia iraunguitu arteraino. Predicatu-çuen Languedoc-eco hiri guehienetan, eta eguin-çuen ecin erran ahal beçambat conberfione. Ordean bakharrac guerthatcen-ciren, hereticoen artean, Jaincoa gana bihurtceco çoriona çutenac. Andre-dena Mariac ikhufiric San Dominica bere cerbitçari leyhalaren bihotz mina ez conbertitceaz heretico guehiago, aguertu-citçayon berari, eta erran-cion predica-ceçala arrosarioco debocionea, eta ordu beretic hautfico-cirela hereticoen bihotz gogorrac. Gure saindua lehiatu-cen obediterat: predicatu-çuen othoitz falbagarri haren indarra, explicatu-çuen nola eta cerchedetarat erran behar den arrosarioa. Laster eçagutu-çuen debocione saindu hari datcheicon berthute mira-garria. Consolamendua içan-çuen ikhusteco, arte laburric barnean, gutienerat elhunilla bekhatore eta heretico Jaincoa ganat itçuliac. Ordu hura içan-cen arrosarioco debocionearen hastapena. Debocione hau hambatenaz da preça-garria cembatenaz yauts-arasten bai-ditu cerutic benediccioneric goçoenac. Hargatic ere da den beçain ederrexia, eta privilio handiz fagoratu.

San Dominica galdeguina con aphezpicutzat asco lekhutarat, eta beregainqui Francian. Ordean bertelacoac ciren providentciaten chede adora-garriac. Nahi çuen gure sainduac alcha-

ceçan ordena bat egorrico-cituena bere dicipuluac Jezu-Christoren ebanyelioa predicatcerat, eta hereticoen conbertitcerat. Iragan-cen Erromarat Tolosaco aphezpicuarequin. Aita-sainduac laudatu-çuen ordena berri haren altchatceco che-dea, eta manatu-çuen gure saindua eguiteaz berac, eta iscribuz eçartceaz ordena hartan beguiratceco ciren erreguela salba-garriac. Yacobinac ðeithcen-dire ordena hartaco fraideac. Ordena bat da eličari laguntça handiac eman-diotçana. Handic athera içan-dire sei aita-saindu, berrogoi eta bederatci cardinale, hogoi eta hirur patriarcha, hamabortz ehun aphezpicu, sei ehun archaphezpicu, eta bertce doctor eta saindu hainitz eliča ohoratu-dutenac. Francia-Tolosan eguin-cen Yacobinen lehenbico comentua.

Lucegui laiteque chehatcea San Dominicaren miracuillu guciac: trica-gaiten hetaric cembeit bakharretan. Erromaco andre handi batec entçun nahi içan-çuen gure sainduaren predicua, utciric ume bat eri-ohatua. Bihurtu-cenean eličatic etcherat, ediren-çuen bere haurra hilla. Andre harc eçarri-çuen bere fidantcia gure sainduaren baitan: eraman-çuen bere beffotan haur hilla haren oinetarat: San Dominicac etçuen-eguin othoitz labor bat, eta seinatcea baicic, eta harturic haur hura escutic, eman-cion biciric ama hari. Cardinale batequin solasean çagoela, erraten-çayo bertce cardinale baten ilhoba hil-cela çamaritic erortcearequin batean; ekhartcen-dute

berhala gorphutz hil hura San Dominica ganat, gure sailduac eguiten-dio Jaincoari othoitz, eta entçuna da: ilhoba hilla alchatcen-da, eta eramaten-dio bere offabari biztu-delaco berria. Harquin bat lehertua eta hilla datça murru baten azpian: San Dominicac eguiten-du othoitz harentzat, eta bizten-da hura ere; ez da beraz miretseteco hambat obra espanta-garri eguiten-cituen guicon saildu haren hitzec irabazten-baçuten hambat arima Jaincoa ganat, eta eramaten-bacioten çathi bat bere arropetatic, aguertcen-cenean munduaren arterat.

Nekheac eta penitentzien dorphetasunac hatorandu-çuten San Dominicaren gorphutça. Laburra içan-çen haren azquen eritasuna; ordean offoqui edifica-garria. Hautsaren gainean nahi içan-çuen artiqui azquen hatfa. Hil-içan-çen berrogoi eta hameca urthetan Bologna daritçon Italiaco hiri batean.

San Frances.

SAN Francesec eguin içan-du mundu guciaren admiracionea munduco ontasunentzat çuen arbujo miragarriaz. Eliçaco sailduric handienetic da. Sorthu-çen Assisa deithcen-den Italiaco hiri batean. Iduri-çuen, sorthu-çen oren beretic, Jesu-Christoren bicitce sailduari nahi citçayola yarraiqui gucietan. Salbatçaillea beçala Frances ere heya batean sorthu-çen. Tratularia

çuen aita, Bernadon çuen isena. Joannesen ice-
na eman-cioten bathayoan gure sailduari. Dei-
thu-çuten guerorat Frantces, ceren arte laburrez
ikhafi-çuen frantces erdaraz mintçatcen. Etcit-
çayon eman escola handiric; abiatu-cen gazte-
danic tratuan. Baçuen izpiritu; ungui eguina cen
gorphutcez, eta bihotz on bat çuen. Urricari ci-
tuen beharretan-cirenac. Bere ganatcen-çuen
bere arraitafunaz eta cortesiaz mundu guciaren
amudioa. Yaidura guehiago çuen axeguintzat
ecen-ez diruarentzat; ordean ligun-çuen liber-
tinqueria: Bertce berthute gucien artean, cari-
tatea cen haren baitan guehienic seinalatcen-cena.
Ecin eman cioçocon barneac pobre bat utztea
eguin gabe amoina. Eguia da bada guerthatu-
citçayoela behin utztea pobre bat, utztecaberic
bacen ere, eguin gabe caritatea; ordean cer ur-
riqui etçuen içan! Abiatu-cen berehala es-aille
haren ondoan, eta eman-ciotçon cituen guciac.
Ordutic finqui hartu-çuen gogoan, aguindu ere
bacioen Jaincoari eguinen-ciotela amoina galde-
guinen cioten pobre guciei.

Tratuco barrayadura etçagocon ungui gure
Sainduari, bertce cerbeit guehiagotaco çaducan
providentciac. Assifaco populuac içan-çuen ef-
catima handi bat Peroufacoarequin ethortcerai-
nocoan elkharrilothcerat. Frantces etcen gutie-
nic aguertu bere çucenen alde. Eman-çuen era-
cutterat bere animoa; ordean hartua içan-cen,
eta egon-cen urthe baten ingurua Peroufaco pre-

sondeguian. Hura içan-cen ordua haffi içan bait-cen higuntcen mundua. Ilkhi-cenean prefonte-guitic, eraguit-çuen soineco eder bat: yauntli-çuen beçain farri, bathu-çuen aitoren-feme po-bre bat erromesqui emana. Bihotçac gaindi egui-nic, eman-cion bere soineco ederra, eta hartu-cituen ordainez, bertcearen arropa tcharrac. On-doco gaüean ikhufi-çuen ametferan palacio eder bat arma distiosez bethea, eta arma hec ciren ciguillatuac gurutcearen seinaleaz. Iratçarri ce-nean, hartu-çuen amets hartaric Jaincoac guerla-guiçon handi bat eguin nahi çuela hartaz. Sin-hetste hartan farthu-cen erregueren cerbitçuan; ordean Jaincoac egorri-cion bigarren amets bat eçagut-araci-cioena bihurtu behar cela Affisarat, eta etçuela behar cerbitçatu hartaz landan bertce-naufiric. Frantcesec comprenitu-çuen ordu har-tan, hanc eguiteco çuen guerla izpirituala cela, bere burua, eta bere passioneac cituela bere exa-yac. Bihurtu-cen bere for-lekhurat: utci-cituen aldebaterat tratua eta guerlaço officioa yarrai-quitcecotzat bakharric Jaincoari: eguin-cituen bere eguin-ahal guciac, eçagutcecotzat provi-dentciac cer galdetcen-çuen haren ganic.

Çamariz çohan aldi batez, bathu-çuen lepra-dun bat, eta haren gaitz ixufiac nahafi-cion barne-gucia; ordean orrhoitu-cen Jesu-Christo cerbit-çatceco, behar çuela lehenic bere burua garaitu; yauntli-cen beraz çamaritic, beffarcatu-çuen eri-tura, eta eman-ciorçon cituen diru guciac. Et

cen hain laster igan çamarirat non lepradun hura
 suntitu baitcen bet-betan. Guerthacari hunec
 guehiago baicic etçuen uqitu gure sainduaren
 bihotça. Yarri-cen ofloqui perfeccionerat dara-
 man bide dohaxuan ; etçuen ordutic nihon la-
 khet, lekhar, othoitcean, eta mundutic urrun
 bicitcean. Nigar marraçquetan çagoela bere be-
 khatu iraganez orrhoitcean, aguertu - citçayon
 Jesu - Christo gurutcean hil içan-cen estatu - be-
 rean. Ikhus-garri uqui-garri hare hunembatihar-
 rosi-çuen Francesen bihotça non ecin bara bait-
 çetçaqueyen bere auhenac eta nigarrac Salbat-
 çaillearen passionea aiphatcen - çuen aldi gucie-
 tan. Sustatua aurkhitcen-cen khar saindu batez,
 nahi içan-citçayen yarraiqui Jesusen pobreciari
 eta soffricariei. Etçuen halaco axeguinic nola
 pobreequin eta lepradunequin ibiltcea. Erromaco
 eliza batetarie ilkhiten-cela, bathu-çuen pobre
 multço bat caritatea galdeten-çutenac: fago-
 ratu-cituen bere diru guciez : etcen hartan guel-
 ditu : eman-ciotçan erdi bulhucia cen pobre he-
 tarie bati bere soineco ederrac, eta berac yaunt-
 fi-cituen haren arropa tcharrac. Gure sainduac
 iragan-çuen egun hura gucia pobreen balxan cit-
 cilla çariocla. Supherra-cen berenez, eta eder-
 qui aguertu nahia. Ordean hain ungui cebatcen
 çuen urguilleria non iduri baitçuen berequin
 ekharric - cituela mundurat humilrasuna eta po-
 breen alderaco amudioa.

San Francesc, othoitcean çatçala San Da

nienen eliçan, ceina baitcen erori hurrena, ent-
 çun-çuen boça bat gurutceficatic heldu-cela ci-
 ruriena : boça harc erran-cion antolatceaz eliça
 hura. Gure sainduac uzte-içan-çuen Jaincoa bera
 mintço - citçayoela. Lehiatcen - da obediterat ;
 badoha bere aitaren etcherat, hartcen-tu cem-
 beit oihal peça, faltcen - diru hec çaramatçan
 çamariarequin batean, eta badoha San Damie-
 neco eliçaren artha çuen aphez baten ganat ; ot-
 hoitzten-du eliça-guiçon hura errecibitceaz bere
 etchean bera eta eliçaren antolatceco ekhartcen
 ciotçon diruac. Aphez harc hartu-çuen arraiqui
 bere etcherat gure saindua ; ordean, diruaz be-
 çambatean, etçuen nahi içan escutarat hartu.
 Frantcesec utci behar içan-çuen diru hura leyho
 baten gainean : iragan-cituen ondoan cembait
 egun aphez prestu harequin othoitcean eta peni-
 tentcian, ikhufi-çuen urrun danic bere aita fu-
 lian heldu - cela hura cen etcherat, gorde cen
 berehala beldurrez eman bide guehiago bere bu-
 rasoaren aserradurari. Athera-cen laster gordea
 çagon lekhutic, eta aguertu-cen Assifaco carri-
 çuetan gucia deseguina, eta bertce bat eguina.
 Iduri-çuen burutic arindua ; ondoric çarraizcon
 haurrac burlatcen cirelaric hartaz. Aitac ikhufi-
 çuenean bere semea planta hartan, erakharri-
 çuen bere etcherat, yaçarri-cion borützqui, eta
 eman-araci-çuen lekhu barne batean errhotu
 içan balitz beçala. Aita hura ilkhi cen bere et-
 çuec, bere eguitecoz, cembait egunentzat,

Amac eman-cion, arte hartan, Frantcesit etcherat
 atheratceco libertatea: gure sainduac eguin-
 çuen berehala bide San Damienco apheça ga-
 nat. Aitac, bihurtu-cenean etcherat, aurkhitu-
 çuen bere femea escas; haren galtceaz baino
 min guehiago çuen bere oihal peceen galtceaz.
 Abiatu-cen bere femearen ondoan. Frantces at-
 hera-citçayon bera biderat animo saindu bate-
 quin, eta erran-cion: hobequi naiz Jaincoarena
 ecen-ez çurea. Hura da bakharra cerbitçatu nahi
 dudana. Ez duçu ceren condatu guehiago ene
 gainean. Naufi handiago baten cerbitçuan edire-
 ten-naiz. Aitac ihardetsi-cion: horletan bihurtu
 dieçadaçu ene dirua, eta çato aphezpicuaren
 aincerat çure çuceneen desmetimendua egui-
 terat. Frantces gogotic erori-cen aitaren nahi-
 rat: aguertu-cenean aphezpicuaren aincerat,
 utci gabe aitari mintçatceco astiric, khendu ci-
 tuen soinean cituen arropac, eta bihurtu-ciotçon
 bere aitari guciac: etçuen deufere beguitatu be-
 retzat baicic gorphutcean çakharqueyen cilicioz,
 edo ille latezco athorra. Erran-cion bere bura-
 soari: orai arteraino deithu-içan-çaitut ene aita,
 hemendic aincerat fidancia guehiagoequin erra-
 nen-dut: gure aita ceruetan çarena. Aphezpicuac
 axeguin hartu-çuen Frantcesen eguiteco mol-
 deaz: beffarcatu-çuen amulxuqui, eta egorti-
 çuen San Damienerat, emanic bere benedic-
 cionea.

Ordu hartan Frantcesec hogoi eta bortz urthe
 çinen:

bicitcen : hautsi-cituen allegueraqui munduarequin lothua çaducaten lokharri guciac, eta abiatu-
 cen mortuan barna cantatcen cituelaric bidean Jaincoaren laudorioac. Iragaten-cela oihan bate-
 taric, erori-cen ohoineen escutarat. Ceharu-çu-
 ten dorphequi, artiqui ere çuten elhurtez bethea
 cen cilho baterat. Cer bozcario gure sailduarent-
 zat paira ahal içatea Jesu-Christoren ohoretan !
 Hurreco adisquide batec ikhufi-çueneco Fran-
 ces Gubbio daritçon lekhu batean, erakharri-
 çuen bere etcherat, eta eman-cion tunica tchar
 bat estalquitzat. Gure sailduac cerbitçatu-cituen
 hospitaleco lepradunac ; hobequi garaitcecotzat
 halaco erien cerbitçatceco barnetic çuendeçgustua,
 beffarcatu-çuen hetaric gaitçaz maldaruena, eta
 eri urric-al-garri hura fendatu-cen ordu hartan
 berean.

Frances orrhoitcen-cen bethi San Damienen
 eliya antollatceco Jaincoac eman-cion manuaz.
 Bihurtu - cen Assifarar, eguin - çuen esque bat
 obra hari lothcecotzat. Hari-cen bera ere lanean
 harguinac beçala, Elicya hura allogatua içan - cen
 arte laburrez. Lurrerat çohan hurren porcion-
 cula çaritçon Andre - dena Mariaco eliya, nola
 ecin erraneco debocione bat baitçuen gure sail-
 duac Jaincoaren amarentzat, hartu-çuen eliya
 haren altchatceco chedea, eta complitu - çuen
 bere nahia bere nekhearen eta esque baten bidez.
 Assifatic lekhoa laurden bat ahal da eliya har-
 tarat. Elicya hartan ardietsi-cituen Franccelec fa-

gore guciz mira-garriac: eliza hura da oraino haren ordenaren ethorquia beçala. Egun batez, meça entçuten hari-cela porcionculaco elizan, entçun-cituen ebanyelioco hitz hauc: ez deçagula-izan ez urteric, ez cilharric, ez eta bertce diruric. Bidean çohacenean ere ez deçagula izan ez çakhurric, ez soineco aldatcecoric, ez oinetacoric, ez eta maquillaric.

Frantcesen bihotça sustatua-izan-cen momento hartan perfeccionerat heltceco kharric bicienaz. Eçagutu-çuen ebanyelioco hitz hetaric Jaincoac cer galdetçen-çuen haren ganic. Khendu-cituen berehala bere oinetacoac, artiqui-çuen bere maquilla, eta ukho eguin-ciuten berthicotzat urteari eta cilharrari. Etçuen beguiratu bere tunica bai-cic; khendu-çuen orobat bere guerrico larruz-coa, eta hartu-çuen foca bat ordaintzat. Eman-çeen guero predicatçen. Nola haren exemplac haren hitzeen araberacoac baitçiren, eguin-izan-çuen eçin erran beçambat conberfione. Mundu guciac edertexten-cituen haren predicu goçoac; etçuten baitezpadaco edergailluric, ordean solidoac çiren eta farkhorrac. Batçuei etçitçayen alqui cela haren entçutea: nahi izan-citçaiçcon yarraiqui hanc hartu-çuen ceruco bide dohasuari; ontasun guciac utçiric, yarric-çiren haren governuaren azpian. Lehemic, izan-cituen hirur dicipulu. Heldu-izan-cenean hamabitaraino, eguin nahi izan-çuen hec guciez gorphutz hac beçala. Aphezpicuac eman-çaroçen guciei predi-

cateco botherea , eta bere benediccionea.

San Frantces ibilli-cen bere dicipuluequin, herriz herri, predicatcen ebanyelio faindua. Cembat conberfione etçuten eguin bazter gucietan ! Horra nolacoa içan-cen gure fainduaren ordenaren hastapena. Ordena bat da eličari hainitz doctor, martira eta faindu eman-diotçona. Emen-datu-cirenean San Frantcesen dicipuluac, Affifaco aphezpicuac nahico çuen yabe-çadin cembait ontafunez hec gucien haztecotzat, Ordean gure fainduac etçuen nahi bertce ontafunic bai-cie providentciatic eta guirizimoen caritateic et-horriren-cirenac. Aita-fainduac etcion eman nahi içan San Frantcesi bere ordena altchatceco laudamendua. Damu hunc etçuen-loxatu haren bi-hotça ; eman-citçayon othoitçari. Aita-fainduac, ondoco gaüean eguin-çuen amets batetatic lek-hora, erakharri-çuen Frantces bere aincinerat eçagutu-çuen haren hitzetatic faindu handi bat cela, beffarcatu-çuen, eta eman-cion gogoan çarabillan ordenaren altchatceco laudamendua.

Ez ahal da nihor eguin-duquenic San Frantcesec baino penitencia guehiago. Bere nekhe gucien erdian, barurtcen-cen egun gucioz. Etçuen yaten hurren behinere deufere erteric Aurkhicen bacioen bere yanari gulturic, eman-cion hautfa gainetic. Dorphequi çakharqueyen bere gorphutça : lurra cen haren etçantç harria haren bururdia. Tunica ihetchi bat çue çoinecotçaturheco demboratic gogorenentan ere

Etzen hurbiltzen surat neguric bortitcenean. An
 qui citçayon haren bihotça berotcen-çuen ceru-
 co sua. Predicatcen eta erien cerbitçuan çaramar-
 çan egun offoac, eta gäuen parteric hoherena
 gurutceficaren, edo sacramendu sainduaren oi-
 netan: eta nola! nigarric kharaxenetan. Ez bide
 da içan guiçonic San Frantces baino humillago-
 ric. Cerutic cituen gracia seinalatuen erdian, idu-
 ritcen-citçayon hura cela lurraren gainean cen
 bekhatorenic handiena. Ecin erakharri-çuten
 aphez içaterat, lurreco chicharia baino cerbait
 gutiagocotzat çaducan bere burua. Cembat mi-
 racuillu etçuen obratcen! Sendatcen-cituen eriac,
 biz-arazten hillac.

San Frantces egon-cen eri bi urtheen inguruat:
 Eraman-araçi-çuen bere burua porcionculaco
 comenturat. Harat cenean, erran-ciöten bere
 dicipuluei khen-cioçotela bere tunica, eta eman-
 ceçatela lurraren gainean hiltcecotzat ahalic po-
 brequiëna, Jesu-Christo gurutcean hil içan-cen
 beçala: dicipuluec eguin-çuten bere naufiaren
 nahia; ordean goardianoac escaini-cioçon tunica
 çahar bat eta foca bat, erraten-cioelatic etciot-
 çola beretzat ematen, eta har-cetçala obedient-
 cia eguiteco. Orduan gure sainduac hartu-cituen
 khafi-cituenean bere dicipuluac nigar marras-
 quetan, altchatu-cituen escuac çerurat: gomen-
 datu-ciöten bertsiqui Jaincoa ganaco amudioa,
 eyhaltafunic handiena beguiratceco ordenaco
 eguin hidaeac; gomendatu-ciöten bereçiqui po:

Brecia ; era içateaz finhetste iXu bat eliça catholicoan. Gomendatu-cioten oraino amudio kharxubat Birgina sainduaren alderat : gomendia hautaric lekhora , San Frantcesec othoitzu-çuen Jaincoa arren benedica-cetçan haren ume maite guciac , eta balia-çaquioten aitatzat. Hil-cen berrogoi eta bortz urthetan , hitz hauc ahoan : atheraçaquu Jauna , ene arima gorphutz huntaco prefontdeguitic. Gure sainduaren gorphutça ehortçia içan-cen lehenic San Damieneco eliçan ; eramana içan-cen guerorat , ceremoniaric ederrean Assifarat bathayatua içan-cen eliçarat.

San Louïs Frantciaco Erreguea.

LOUIS bederatci-garrena bide da Frantciac guti bide da eliçac hura baino guehiago ohoratcen-duenic. Sorthu-cen Poissy daritçon herrian , eta berequin ekharri-cituen mundurat Jaincoaren araberaco erregue bat içateco behar ciren disposicione dohaxu guciac. Aurkhitecen-ciren haren baitan berthutearen alderaco yaiduratic handiena , eta bihotz-ontafun bat nihon pare guti çuena. Erreguina Blanca çuen ama ; printçessa hura bethea cen izpirituz eta erreligionez. Berac nahi içan-çuen alçhatu bere semea lehenbico urtheetan. Ama prestuac irakhatçion obeditecen Jaincoari hafi baino lehen guiçonei manatcen. Hameca urthe cituen Louïsec aitac utci-

ciöenean, hiltceracoan, bere khoroa amaren tuturcoaren azpian. Amac sacraraci-çuen errege gaztea Rheimsco hirian; ikharan eta errespetuan çaduzcan Champagnaco eta Bretaniaco comteac, eta hequiequin bat eguinic, erresumaren gobernatceco moldearen contra alchatu nahi ciren guciac. Printcesa hanc beguiratu-çuen bere çuhurtiaz eta fermutasunaz Francia gucia baquean eta sumetimenduan, gure erregue hel arterainocoan herac gobernatceco adinetarat. Deusere etçuen-guphidetsi alchatcecotzat bere semea Jainco leguean: etçitçayon baratcen errateic cëmbat maite baitçuen ere, nahiago çuela galceçan bicia ecen-ez innocencia. Amaren hitz falba-garriec for-araci-çuten haren bihotcean bekhatuaren alderaco higitçaric handiena, exempli huntaric agueri den beçala. Galdeguin-cion, egun batez, bere fidantçiaz ohoratcen-çuen Joinvilla Jainari cer çuen nahiago, ala içatea lepraxu, ala bekhatu mortal batez hobendun: berteeac ihardetsi-cion lanhoqui nahiago cituzçuela ehun bekhatu mortal contciencian ecen-ez lepra gorphuteean. Solas hau gaitcitu-citçayon erregue gazteari; erran cion, minduric Joinvillari: ematen-duçu eçagutcerat ez daquiçula cein çorigantz handia den Jaincoarequin gaitcirizcoan bicitcea: yaquin ahal deçaqueçu bada bekhatu mortal bakhar bat gaitz ikharagarriagoa dela munduco gaitz guciac elkharren gainzca emanic baino.

Erregue gazteac lakhet çuen ebanyelioco
 maximo faindutan : heyen arabera erreguelar-
 cen-çuen bere bicitcea. Cebatcen-cituen passio-
 neac sortcen-ciren beçain laster. Emanac-cen ihi-
 cirat eta arrantçarat ; ordean hamabortz urthe-
 tarat heldu-cenecotzat, utci-cituen bata eta bert-
 cea. Othoitcean eta mortificacionean edircien-
 çuen bere axeguin bakharra. Eliçan çaduzcan
 modestiac eta debocione mira-garriac erakhari-
 çuten corthe gucia Jaincoa gana : haren exemplu
 ederrec uquitcen eta bere-baitan sar-arazten-ci-
 tuen libertinac berac.

Louïsec arthosqui bethetcen-cituen erreligio-
 neco eguinbideac beçala , erregue handi bati da-
 gozconac ere. Miresteco-da nola ikhafi - çuen
 çaquien beçambat , hain gaztea celaric. Haren
 yaquintafuna seinalatcen-cen iscributan , arma-
 detan eta gauça gucietan. Ederqui mintço-cen
 latinez , bakharrac ciren arren dembora hartan
 erdara hura çaquitenac. Othoitcean eta erreligi-
 oneari çaronfotenetan çaramatçan errefuma-
 ren gobernuac utzten-cioçon arte libro guciac
 Ercituen oraino hamalau urthe eman-cenean bere
 armadaren buruan suntsi araztecotzat haren con-
 tra altchatu-cirenac. Sethiatu eta hartu-çuen , ne-
 guaren bihotcean, hiri bat ecin hartuzcoa çadu-
 catena : exayec galdetu behar içan-çuten da-
 quea , eta errefuma yarri-cen leheneco defcan-
 xuan.

Erregue bihurtu-cenean Parisat , eman-cituen

bere debocionearen seinale berriac. Eraguin-cituen comentuac, hospitaleac eta asco bertze fundacione eder, Maitatua eta estimatua cen dela guerla-guizionez, dela populuaz; bereganatcen-çuen mundu guciaren admiracionea. Ala eder baitcen ikhustea hemeçortci urthetaco erreguebat hain minbera çuena contcientcia, eta hain prestua corthe distios eta lerra-garri baten erdian! Etcen nihoiz bozago eta alleguerago nola yusticia bihurtceco parada çuenean, eta lagun ahal ceçaqueyenean populus. Pobreac çakharisqueyen beregainqui bihotcean; hazten-çuen hetaric multço bat bere palacioan, eta berac cerbitçatcen-cituen mahainean. Kharra çatcheicon erreligionearen alderat çuen suari, etcen finatcen: Louiis Franciaco erreguea; bainan bakharric; Louiis de Poissy, ceren lekhu hartan içan-cen bathayatua.

Louiis ezcondu-cen Proventçaco comtearen alaba berthutezcoarequin. Erreguelatu-çuen bere palacioa familia guciei exempluric sainduena emateco molde edifica-garran. Khendu-cituen bere palaciotic edergaillu sobraniazcoac: utci-cituen orobat dostagaillu innocentenac lothcecotzat penitenciaric garratcenari. Hartuac cituen bere orhoitceen mugac. Erraten-çuen, egun guciez, aphetec beçala, officio dibinoa. Bere langucien erdian, hartcen-cituen arteac adoratcecotzat Yaun-handia, eta ikhustecotzat hospitaletaco pobreac. Debocione bereci bat çuen An-

dre-dena Mariaren alderat, etçuen egunic iragaten haren ganat altchatu gabe bihotça. Den hobequiena conpunteen-cituen Jaincoaren ganaco kharra eta erresumaco eguitemo handiec galdeten-çuten artha çorrotça. Eta noiz ikhufi-da Frantcia haren demboraco dohaxutasunean eta distiaduran ! Lusignan Marchaco comte eta prince ecin egona, bat eguinic anguelesequin, nahi içan-cen yabetu Frantciaz harturic armac bere erregue çucen-bidezcoaren contra; ordean alferretan içan-ciren haren eguin ahal guciac. Louüsec bildu-cituen berehala cembeit tropa, eman-cen bera heyen buruan, iragan-çuen arribera bat ahur bat yendeequin; eman-cion gudu armada handi bati, ceina manatua baitcen Angueleterraco erregueaz. Louüsen animoa seinalatu-cen huntarainocoan non erregue exaya eman behar içan baitcitçayon ihesari, eta iragan baitcituen bi egun yateco astiric hurren hartu gabe, beldurrez eror frantcesen escutarat. Marchaco comtea eta haren esposa eman-ciren erregueren oinetarat gracia galdez, eta içan-çuten barkhamendua. Errech cen ordu hartan Louüsentzat yabetcea Angueleterraco ixasoaz alde huntaric cituen lur eta ontasun guciez; ordean gure erregue faindua etcen eman halaco eguinbidetan: asqui iduritu-citçayon khentcea bere erresumatic exaya, eta utci-çuen baquean.

Guerthatu-cen goffete handi bat Frantciaco cembeit provincietan; orduan ere San Louü

aita on beçala aguertu - cen : erakharri - çuen bi
 hitce handi bat escasian ciren lekharat, eta he-
 datu-cituen oraino amoina handiac pobretarat.
 Ixafoaz bertce bazterreco mandurel batçuen er-
 regueac entçun-çuenean San Loüifec gudu eman
 nahi çaroela Mahometanci, edo Türcoei, egor-
 ri-cituen, ichillic, bi gaixtaguin Parisat hil-araz-
 recotzat Franciaco erreguea: San Loüifec ya-
 quin-çuen cer iragaten-cen; har-araci-cituen bi
 gaixtaguinac; ordean etcituen gal-araci; aiticic
 egorri - cituen emaitceequin: horra nola eguin-
 çuen bicia berari craman nahi cioteneen alderat.

Loüifec saindutasunaren, çuhurtciaren eta
 animoaren berria helcen-cen bazter gucietarat.
 Haren amudioaren eta sagoreen ondoan çabilit-
 çan lekharic arrotcenetaco printceac. Laguntça
 beharrean aurkhicen-cen Constantinopleco em-
 peradorea. Ala finqui hartu-baitcen bereganatce-
 cotzat San Loüifec bihotça! Aguin-dion Jesu-
 Christoren elhorizco khoroa. Cer bozcario gure
 sainduarentzat! Lagundu-çuen berehala, diruz
 eta guiçonez emperadore-hura. Athera-çuten er-
 lequi preciatur hura bahicundez çaducaten Veni-
 ciarren escutario, eta ekharri-çuten Franciarat.
 Erregue athera - citçayon biderat yarraiquitcen-
 citçazcolario here corthea eta apheçac; erre-
 bitu-çuen errespecturic handienarequin, eta yat-
 raiqui-citçayon Pariseraino. Sarthu - cenean hiri
 hartan, hartu-çuen bere escutan erlequi balios
 hura, craman-çuen orthux, eta buru has, San

Antonioen elizatic Andre-dena Mariaren elizairaino, eta eçar-araci-çuen haren palacioari çat-cheicon capera batean. Yabetu-cenean gurutce eguiazcoaren çathi batez, urraraci-çuen capera hura, eta eraguin-çuen lekhu berean bertce bat, capera sailduaren icena dakharquena. San Louiis aguertcen-cen, urthe guciez, ortcilare saildu egunean, capera hartan bere erreguetasuneco magnificentcia gucian, eta bere khoroa buruan. Atheratcen-çuen gurutcea populuaz adoratua içan-çadintzat. Khentcen-cituen guero bere khoroa, çapatac, guerricoa eta ezpata, eta ematen-cen, ahuspez; aphur bat egon-cenean othoitcean, baçohan bere belhauncen gamean, tricatcen-çelatic hiruretan. Hurbildua-cenean gurutcerat, nigarra çarioen beguetatic, eta eguinçueanean hirurgarren othoitça, ematen-cion gurutceari musu, elizan ciren guciac nigarretan eman-arazten-cituen humiltasunarequin.

Francia baqueric goçoenean eta nahicara gucien erdian aurkhiten-cen erregue Jaincoiar, eta mundu guciaren admiracionea eguiten-çuenaren manuen azpian; ordean cer bihotz min etçuen içan ikhusteaz bere erregue saildua haren biciaz beldur arazten çuen eritasunean eroria! Orduan cen seinale cembat cen bere populuaz maitatua. Ercen alde gucietan othoitcic, proçessioneric, beillaric eta baruric haicen. Guciec marraçquetan galdetcen-çuten haren eguneen iraupena, Jaincoac entçun-cituen frantcesen ot-

hoitz minac: gaitçac eman-çuen amor, eta sen-
 datu-cen gure saindua botu eguin ondoan alt-
 chaturen-çuela armada handi bat khentcecotzat
 Palestinatic Turcoac. Bere familiac, errefumaco
 handiec eta aphezpicuec ecin-guibelatu-çuten
 egundaino complitecic bere botua. Erregue sain-
 duac hartu-çuen berequin gurutcea, eguin-çuen
 solas Aita-sainduarequin, eta utci-çuen errefu-
 maco naufitafuna ama, erreguina Blancharen ef-
 cutan. Lothu citçayon guero bideari, eta heda-
 tu-cen Aigue-mortes daritçon Languedoc - eco
 porturat. Egon-cen lekhu hartan guerlate sain-
 durat behar ciren guciac elkhar gana bil-arte-
 raino. Milla eta çortçi ehun untcic eguin-çuten
 bela mayatçaren azquenerat. Nahi beçala iragan-
 çuten ixasoa, eta hedatu-ciren, cembeit ilhabe-
 teen buruco, Egyptoaco leyhorretarat. Frantce-
 fac hafi-ciren defeguitetic hamabortz, edo ho-
 goi milla turco, eta yabetu-ciren errefuma har-
 taco hiriric bortitcenaz ceina baitcen Damietta.
 Erregueren animoa seinalatcen-cen haren errel-
 gionea beçala gudu eta ordu gucietan. Parisen
 beçala Damiettan ere ematen-ciotçon debocio-
 nari eguitecoec utzten ciotçoten arte libro gu-
 ciac. Bihotcean çakharqueyen turcoen falba-
 mendua, bozcario handi bat çuen ikhusteaz he-
 tatic hainitçac heldu-cirela haren campamendu-
 rat galdetcerat bathayoa.

☞ Cembâtenaz erregue saindua lehiatcen baitcen
 yauts-arazterat bere othoitz kharxuez ceruco be-

mediccionearc armadaren gainerat, hambatenaz
armada çoro harc urruntcen-cituen bere ganic ,
bere bekhatuez benediccione hec berac. Jaincoac
punitu-içan-cituen gaixtaguinac. Frantcesac hur-
bildu-cirenecotzat Maffouraco hirirat , yanarien
escasiac eta eritasunac erakharri-cituen herstura-
ric urrical-garrienerat ; etcen agueri bazter gu-
cietan gorphutz hillic eta eriric baicen. Eritu-cen
erregue bera ere , eramana içan-cen etchola ba-
terat, eta han egon-cen sendatu arteraino. Exa-
yac baliatu -ciren frantcesen herstura handiaz ;
inguratu-içan cituzten alde gucietaric , eta frant-
cesac nekhez itçur-citezqueyen erori gabe tur-
coen escutarat. Louiis sailduac nahiz guphidetfi
bere populuaren odola , manatu-cioen armadari
beheititceaz , onez-onean , armac. Damiettari
cen erreguina entçun-çuenean exayen escutari
cela erregue. Cer berri erdira-garri bere esposa
hain maite çuenarentzat ! Louiisec etçuen nihoiz
ere eracutfi ordu hartan baino saildutasun eta
handitasun guehiago. Etçuen deufere gutitu bere
baruretaric eta bertce penitentcietaric ; leheneco
muga beretan çaramatçan bere othoitçac. Cituen
guciac , eta bere libertatea bera galduric ere , do-
naxu çaducan bere burua ceren bihurtu -
cieten bere othoitcetaco liburua. Libertatean cen hura
bera aguertcen - cen gathibutasunean etc. Ecin
erran beçain urrun heltcen-ciren haren pasientcia
eta suphertasunic gaheco fermutasuna. Etçuen
deufere nahi conpuncten etcenic haren ohorea-

requin eta contciencia requin. Providentciaren
alderaco funetimendu ixu batean edireten-çuen
bere contsolacione gucia. Turcoec berec hunta-
raino ederrexten-çuten S. Louïlen bihotz-handi-
tasuna, non baitcioten haltoqui harturen-çutela
bere erreguetzat hala nahi baçuen berac. Eman
behar içan-çuen dirutce handi bat, eta bihurtu
exayeen efcutarat Damiettaco hiria erostecotzat
bere libertatea, eta bere armada guciarena.

Erregue egon-cen lau urtheen ingurua Palef-
tinan erreberritcen eta borützten lur sainduco hi-
riac. Deusere etçuen hala nahico nola issurtcea
bere odola fedearen sustengutan. Seinalatu-ciren
haren çuhurtcia eta Jaincoa ganaco amudioa Pa-
lestinan egon-cen dembora gucian. Bere amaren
hil-berriac erakharri-çuen Frantciarat. Errecibi-
tua-içan-cen populuaren allegrantcia gucien er-
dian. Lehiatu-cen dohaxu eguiterat bere manuco
cituen guciac. Jaincoa ganatu-cituen bere exem-
plu sainduetz bere corthea eta condicione gucie-
taco presunac. Garrazqui ciren-punituac blasfe-
matçailleac, errespectatuac ciren eliaçac eta lekhu
sainduac. Barkhatcen-cituen errechqui haren be-
raren alderat eguiten-ciren gaixqui; ordean ar-
tha çorrotz bat çuen beguirarazteco Jaincoaren
legue saindua. Errana cen hartaz, nekhez caufi-
citequeyela Jaincoaren cerbitçari leyhalago bat,
eta guiçonen nausi hobe bat. Entçuten-çuen,
egun guciez, meça. Elican eracutsten-çuen de-
hocione kharxuac hautsten-cituen bihotcic go-

gorrenac. Yaun-handia altchatcean çarizcon ni-
gar goçoec ematen-çuten eçagutcerat certaraino-
coan heltcen-cen haren fede bicia.

Gure fainduac doblatu-cituen bere penitent-
ciac bihurtuz gueroz Frantciarat. Etçuen behi-
nere huts eguinen eličaren baruric ; etcen hartan
guelditcen : baruric-cen oraino , oguia eta
urean , abendo gucian , urtheco ortcilare guciez ,
eta Andre-dena Mariaren bezta bezpera guciez.
Etçuen yaten abendo gariçumetan , fruituric eta
arrainic : oguia eta ilharrac ciren egun heraco
haren yanari bakharrac. Bere gorphutcean ça-
kharçuen cilicioa. Ez ahal da comentutaco fraide,
feroraric harc beçain penitencia dorpheac egui-
ten duenic. Haren treforac bethi ciren-çabaldnac
pobreen fagoretan. Bil-arazten-çuen larumbat
guciez hetaric berrehunen ingurua : garbitcen-
ciotçoten oinac , beffarcac-cituen , eta egui-
ten-cioten amoina. Hazten-cituen , egun oroz ,
ehun eta hogoi pobre bere palacioan , eta etçuen
hartcen othuruntçaric non etçuen hetaric cem-
beit bere mahainean. Eraguin-cituen errefumaco
hiri guehienetan caperac , hospitaleac eta comen-
tuac. Turcoec içan-çuten barbaria beguien le-
bertceco hirur ehun aitoren-femei. Erregue fain-
duac eraguin-çuen , hequin orhoitçapenetan ,
hospitale bat haztecotzat hirur ehun pobre ixa-
lribuz cituen provintcietaco aitoren-feme po-
breen icenac , bai eta ere Andre ohorezco ezcon-
gayen eta ontafunic etçutenenac hedatcecotzat

halacotarar bere laguntçac. Cemat baitcen ere erregue handia, erran-deçaquegu haren caritate haren botherea baino urrunago hedatcen-cela. Etçagocon nihori gure sainduari beçain çucenqui populuaren aitaren icena, guciz, pobreen aitarrena. Bigarren Salomon cen çuhurtciaren partetic; arrotcec berec eçagutcen-çuten haren çucen-tafuna eta izpirituco çorrotztafuna: fidantcia offobatequin utzten-cituzten haren erranerat bere arteco escatimac. Erregueec, populec eta Aita-sainduec behin baino guehiagotan hartu-içan-çuten bere yuyetzat.

Louïs sainduac damu min bat hartu-çuen entçun-çuenean gogorqui cirela ekharriac Palestinan ciren guiriztinoac, eman cion herriz ere gogoari eguin behar cituela munduan eguin-ahalac atheratcecotzat lur saindua turcoen escutaric. Ecin nihorc hartaric urrundu-çuen iduricen-citçayon Jaincoac galdetcen-çuela haren ganic eman-çadin eguinbide hartan. Hartu-çuen gurucea croisada predicatcen çuen cardinalearen escutic: har-araci-çaroen orobat bere hirur semei, eta erresumaco Yaun phuruenei. Eguin-çuen bere testamenta; utci-çuen erresumaren gubernua San Denysco abbadearen eta Nesleco comtearen escutarat; eguin-cituen bere debocioneac eta eman-cen unci batean milla eta berrehun eta hirur hogoi eta hamar-garren urthean. Gure saindua cen unciac erlachatu behar içan-çuen Cagliarico porturat, Entçuna-cen Tunisco erre-guea

grea conbertitu nahia cela ; berri horren gainean ,
 hedatu-cen erregue haren lurretarat. Ixas heguian
 ciren tunistarrec , edo turcoec ikhufi çutenean
 frantcesac Tunifat çohacela , eman-citçaycon
 ihefari. Arte hartan Louïfec yaquin-çuen Tu-
 nisco erreguec burdinetan eman-arazten-cituela
 guiriztino guciac , etfitu behar içan-çuen beraz
 haren conberfioneaz. Bero handiac eta ur gaix-
 toec erakharri-çuten eritasun bat bertceac cut-
 satcen-cituena. Etcen agueri gorphutz hillic bai-
 cen. Gaitça abiatu orduco , erregueren seme bat
 eta croifada predicatcen-çuen cardinalea hil
 içan-ciren. Eritasunac etçuen bertceac baino gue-
 hiago guphidetsi erregue bera. Eçagutu-çuen
 herstuac cirela haren egunac , oi ! nolacoac etci-
 ren printce Jaincotiar haren sentimenduac ikhuf-
 tean laster aguertcerat çohala bere Salbatçaille
 maitearen aitcinerat ! Erakharri-çuen bere gana
 Philippe bere semea eta bere khoroaren primua.
 Eman ciotçon ifcribuz çaduzcan abifu miragar-
 riac. Haren hitzec hedadura handia galdetcen-
 dute ; ordean hain dire ederrac eta uquigarriac ,
 non uzte bai-dut axeguinequin iracurreren-direla.
 Huna beraz nola San Louïis mintçatu-citçayon ,
 hilaceracoan , bere seme erregue beharran.

» Ene seme maitea , çuri emateco dudan le-
 »henbico abifua da , maita-çaçun Jaincoa çure
 »bihotz guciac , eta çure ahal guciez ; ecen ez
 »gara deufere hura gabe. Ekharriago içan behar
 »çare çure burua çathitan ematen utzterat ecen

» ez haren mortalqui offensatcerat. Egortcen-
 » badarotçu eritasunic edo bertce axecaberie, bi-
 » hurtu beharco diotçotçu esquerrac orrhoituric
 » mereci-duçula handiagoric gaixqui cerbitçatu,
 » eta offensatu duçulacotzat. Egortcen badarotçu
 » cembeit fagore, bihur diotçotçu, orduan ere,
 » esquerrac humikqui, eta beguira-çaitc suphe-
 » rago içatetic. Gaixqui handi bat laite baliatcea
 » haren ganic heldu-diren ontasunez haren bera-
 » ren offensatceco. Gomendatcen-darotçut sa-
 » cramendutarat maiz hurbiltceaz, eta berezteaz
 » exemplu onetaco cofessorac çure eguinbideac
 » irakhatfiren darozquitçutenac. Dela heyequin
 » dela çure adisquideequin, har-çaitc hunelaco
 » moldez non erranen baidarotçute libroqui eta
 » beldurric gabe certan huts eguiten-duçun. Ibil-
 » çaitc arthosqui officio dibinotarat, eta egon-
 » çaitc eličan modestia eta attentcione handitan,
 » guciz, Meçaco sacrificioaren demboran. Ez
 » bequiçu itçur hitz alfer bakhar bat ere Jauna-
 » ren etchean. Çure errespectuac eçagutcerat
 » eman behar du Jesu-Christori ekhartcen dio-
 » çun amudio bicia. Gomendatcen-darotçut de-
 » bocione handi bat içateaz Andre-dena Maria-
 » rentzat, eta bihotz on bat pobreen alderat.
 » Cembeit khechadune, edo nahicabe duqueçu-
 » nean baldinetariac çure barneco pena decla-
 » ratcecoa bada, çabal-dioçoçu bihotça çure
 » cofessorari, edo çure damua aintceco gai dite-
 » quen presuna çuhur bati: maita-çaçu solas egui-

»tea, noizetic noizerat, yende prestuequin. Ez
 »deçaçula-onets nihorc erran-deçan behinere
 »çure aincinean hitz lachoric, deshonestic eta
 »caritatea çaurthcecoric; puni-çatçu garrazqui
 »Jaincoa bera, edo fainduac idoizta detçaque-
 »tên solas gaixtoac darabilçatenac.

»Jaincoac eguiten badarotçu tronurat helt-
 »ceco gracia, lehia-çaitc çure bicitce onaz me-
 »recitcerat gantçudura saeratua, ceinac eguiten
 »baiditu Frantciaco erregueac Jaunaren gant-
 »çutu: lehia-çaitc ardiesterat erreguetasunari
 »dagozcon berthuteac. Ikhus bedi çure baitan
 »çucentasun bat deusec ere ecin cordocaturen-
 »duena. Aguer-çaitc pobreen alde, aberaxen
 »alde baino hobequi. Emoçu çure contseilluari
 »çure contrestateco libertate gucia yusticiaz do-
 »hanean. Bihur-açu (ahal beçain laster) bert-
 »cerena, edo çure aincinecoec çucen contra be-
 »retu-duquetena: hala galdetcen-du çure cont-
 »cientciac, bai eta heyen arimen descaxuac.
 »Debeca-eçatçu eliča guiçonei eguin ahal da-
 »quizcoten gaixquiac. Maita-çatçu comentutan
 »bici-direnac, eta eguioçute ungui: yarraic-ça-
 »quizco hortan ene aitaso Philipperi: erregue
 »hura ekharriagoa cen gueriçatcerat eliča-gui-
 »çoneen hutsac, ecen-ez hequin punitcerat edo
 »cein garratzasunequin. Maita eta ohora-çaçu
 »erreguina çure ama: eguitçu haren erranac:
 »maita-çatçu çure anayac, bilha-çaçu heyen
 »ona, ez ordean çucentasunaren gostuz. Eliçaco

» beneficioac emateco direnean , çure hoberenã
 » içanen da hetaric ez ematea dutenei ; edirenen-
 » tutçu gai onac batere gabe direnac : hei behar
 » diotçotçute eman , hambatic hambatean , ema-
 » teco içanen-tutçun eliçaco beneficioac. Ez içan
 » munduan ahal badaquiçu printce guitiztinoe-
 » quin guerlaric. Etçaitecela yar guerlateco eguin-
 » bidetan ecin bertcez baicic. Lehia-çaitte gucie-
 » quin baquean bicitcerat : orrhoit-çaitte guerla-
 » teari darraizcon çorigaitz eta bekhatu guciez.
 » Ertchatua baçare guducatcerat ; içan-eçaçu ar-
 » tha çorrotz bat hobenic ez dutenec paira ez
 » deçaten hobendunen gatic. Sethia-eçatçu çure
 » çucena eçagutu nahi ez duteneen gatzelluac eta
 » hiriac ; ordean guphidets-çatçu , eguin ahal be-
 » çambatean , çure exayac. Balia-çaitte çure bot-
 » hereaz ez uztecotzat guerlaric çure manuco di-
 » reneen artean. Hauta-çatçu carguduntzat , eta
 » yuyetzat çucenqui yusticia bihurturen-dutenac.
 » Higundu behar duçu gaixquia gucietan , eta be-
 » regainqui eman-dioçuten indarraz abufu gaixto
 » bat eguiten duteneran.

» Errespecta-çaçu Erromaco eliça , eta ohora
 » aita-saindua çure aita izpirituala beçala. Ez bedi
 » ikhus çure erresuman debeca ahal deçaqueçun
 » gaixquiric ; hala-nola yuramenturic , cilhegui
 » ez den yoconic , hordiqueriaric eta lohiqueria-
 » ric. Khen-eçatçu çure lurretaric hereticoac eta
 » gaixtaguinac. Jaincoa ganic ditutçu çure escutan
 » diren botherea eta ontasunac , çor dioçu beraz

» eçagutçaric hedatuena. Beha - dioçoçu ohore
 » handi bati beçala Jaincoaren cerbitçari eta po-
 » puluaren aita içateari. Ez deçaçula eguin sobra-
 » niözco gatzuric , arin-çatçu eguin ahalean , çure
 » manucoen cargac. Heldu banaiz çu baino lehen
 » hiltcerat , erran-araz eçaçu meffa hainitz , eta
 » mana-çaçu eguin-deçaten othoitz ene arimaren
 » fagoretan Frantciaco herri eta comentu gucie-
 » tan ; eta har naçaçu , çuc ere , çure obra one-
 » tan partale.

» Ene femë maitea , ematen-darotçut ene be-
 » nediccionea aita batec ume maite bati eman
 » ahal dioçoçuen beçala. Othoitzten - dut Jesu-
 » Christo gure Jauna beguira-çaitçan , eta lagun
 » bere gracia fainduaz. Othoitzten-dut oraino ez
 » deçan-permeti deufere eguin - deçaçun haren
 » nahiaren arabera baicic , eta içan-dadin çutaz
 » ohoratua eta cerbitçatua ; gracia bera galdet-
 » cen-diot ene buruarentzat elkharrequin ikhus ,
 » lauda eta ohora-deçaguntzat eternitate gucian.
 » Hala-biz. »

Erregue fainduac iscribatu-cituen , bere escuz ,
 eta Paristic athera gabe , abisu eder hauc guciac.
 Eçagun da beretuac cituela hemien ekharriac di-
 ren sentimendu edifica-garriac. Maiz errecibitcen-
 çuen Jaun - handia bere eritasunean. Nola emen-
 datuz baitçohacon sukharra , hartu-cituen sacra-
 mendu guciac hunembat erreligionequin , non
 lekhuco ciren guciac eman baitciren nigar mar-
 rafçuetan. Eman-araçi-çuen bere burua , athorra

has, hautsaren gainean, utci gabe gorphurcean çarabillan cilicioa; eta artiqui-çuen descanxuqui azquen hatfa berrogoi eta hamabortz urthe eta lau ilhabetetan.

Horra beraz nola hiltcen yustuen heriotceaz tronuaren gainean içan ahal den erregueric eta fainduric handiena. Charles d'Anjou Siciliaco erregueac eta San Louïsen anayac, eramana araci cituen Palermarat bere haurridearen gorphurçaren cembeit çathi, eta eman-araci-cituen ceremonia handirequin eliza batean. Philippe erreguea bihurtu-cenean Turkiatic Frantziarat, ekharri-cituen berequin bere aita cenaren bihorça eta heçurraç. Ecin estimatuzco tresor preciatur hura errecibitua içan-cen gure errefuman, allegantzia guçien erdian. Eçarri-çuten, lehenic Parisco Andre-dena Mariaco eliza-naufian. Bi-haramunean Philippe erregueac eramana-çuen bere bizcarrean gure fainduaren, eta bere aitarren gorphurça magnificentia guçietan, San Denysco elizarat.

Santa Catalina.

SANTA Catalina forthu-cen Alexandriaco hirian. Iragan-cituen lehenbico urtheac liburu fainduen eta profanoen istudioan. Nola berhea baitcen izpirituz, urrun hedatu-çuen bere yaquintafuna. Ordu hartan Maximin cen emperadore, eta bici-cen Alexandrian. Dioclecien bere

aitā-guiharrabaren iduricoa aguertu-cen ; etçuen harc baino herra gutiago eracutsi guiriztinoen alderat. Printce cruel harc eman-çuen manu bat hitz hauc çakharzquena : gure manuco diren guciei agur eta salutancia. Gure Jaincoec gracia feinalatu bat eguin-darocute : çucen da aguerdeçagun gure eçagutça offrendatuz sacrificioac heyen ohoretan. Adiarazten-darotçuegu ethortceaz gure gana feinalaraz deçaçuentzat , çuec ere , gure Jaincoen alderat içan behar duçuen amudioa. Guertha baledi bakhar bat manu hau compli ez leçaquena , eta bertce erreligione bat luqueyena , yauts-araz leçaquē Jaincoen afferadura bere buruaren gainerat , eta garrazqui laite-punitua. Manu hau eman içan-ceneco ; guciac lehiatu-ciren emperadoreari obediterat : etçen ikhusten alde gucietan biçtimeen kheric baicen.

Mundua sacrificioac exayari offrendatcen hari-cen dembora hartan berean , Catalinac eguiten-cituen bere eguin-ahalac fincatcecotzat guiriztinoen fedea. Ematen-çaroen beguien aincenat paganoqueriac cirela idolei bihurtcen citçaizten ohoreac ; guiçon herbal eta arbuyagarri batçuc cirela Jainco cirelaco hec guciac ; nihort ecin ekhar-cioçoquela obedientcia emperadoreari bere-ganatu gabe cerua eta lurra eguin-içan-dituenaren , eta bakharriç adoratū behar denaren gastiçu ikhara-garrienac. Horra nola Catalinac bortizten-cituen guiriztinoac Jaincoaren legue fain

duan. Urrunago heltcen-cen haren khär mirä-garria. Hedatu-cen emperadorea ganat, eta galdeguin-çuen harequin solas eguiteco laudamendua. Ordu hura cen emperadorea Jainco faltsoei offrendatcen hari - cen orena. Catalina ungui equina cen eta mintçaçaille ederra. Ardietsi-çuen errechqui emperadorearen aincinerat aguertceco gracia. Erran-cion printce hari bere fede kharxuac ematen-cioen fermutafunarequin, ixumendubat cela hambat Jainco adoratcea. Arraçoinaren arguiac berac asqui behar litezquela ikhustecotzat ez dela Jainco bat baicic, eta ecin içan dai-tequela guehiago; hura dela gauça guciac creatu-dituena; eta ez balin bacen gai, bere baitaric, hulaco eguia agueri baten eçagutceco, erori behar cela bere errefumaco doctoreen erranerat. Bada doctor hec irakhatfi-içan-çutela etcela Jainco bat baicic, eta noizdic gueroz munduac adoratcen-çuen Jainco bat baino guehiago: erran-cion oraino ahalca-garri cela emperadore barentzat urrundu behar bidean populua Jainco faltsoen adoratcetic, berac hartarat erakhartcea bere exemplu gaixtoaz. Othoitztu-çuen debeatceaz halaco gaixqui handia, eta bihur-arazteaz eguiazco Jaincoari bakharric hari çor çayon adoracionea. Erran-cioen, azquenean, beldur içateco çuela Jaincoac puni-cerçan sacrilio hec guciac, eta seinalaraz-ceçan bere naufitafun gucizcoa hari khenduric khoroa eta bicia bera.

Nolacoa etcen içan emperadorearen espani-

mendua entçutean emaztequi bat hala mintçat-
 cen ! Affaldatu-citçayon barnea , guciarequin et-
 çuen deuseren iduriric eguin. Erran-cioen Catali-
 nari haren erran guciec etçutela-guibelatuco haffi-
 çuen sacrificioa ; bainan oflatua içanen-cen ordu
 beretic , entçunen-çuela astiroqui. Emperadorea
 etcen hain laster bihurtu bere palaciorat non era-
 kharrri baitçuen Catalina bere aincinerat. Galde-
 tu-cion nor cen ? eta nola hartu ahal çuen atre-
 bentcia aguertceco halaco bilkhu errespecta-garri
 baten erdirat ? Gure faindac ihardetsi-cion : ene
 ethorquia asqui eçagutua-da Alexandrian , Ca-
 talina dut icena , eta ene burasoac herri hautaco
 ohorezcoenetic ciren. Eguiaren eçagutcen ira-
 gan-dut ene dembora gucia , eta cembatenaz
 eman bainatçayo istudio hari , hambatenaz eça-
 gutu - dut adoratcen-ditutçun Jainco falsoen
 funxgabetasuna. Etçait badela halaco ohoreric
 eta ontasunic nola içatea guiriztino eta Jesu-Christo-
 ren espos. Nic munduan guchienic nahi nuque-
 yen gauça da eçagut bacineçate çuc , eta çure
 erresuma guciac Jainco eguiazcoa , utciric çuen
 paganoqueriac. Horra cerc erakharrri-nauen çuen
 templurat ; erdi aguintcen-nioen ene buruari
 erorico cinela çure onetan diren ene erranetarat.

Emperadorea etcen asqui arguitua berac ihar-
 detsteco Catalinari : bil-araci-cituen berrogoi eta
 hamar filosofo ospetic handienetacoac : bere pa-
 lacioan çaduzcan , eta ekhartcen-cioten mundu
 guciaren yabeac içan balire beçamba ohora.

Saritu baino lehen arraçoïnamenduan , aingueru bat aguertu-citçayon gure saindari erraterat etçadila ici , Jaincoac hunembat arguituren-cioela izpiritua non escuraco - baitcituen berrogoi eta hainar filosofoac , eta hequiequin batean , asco bertce hura arraçoïnaten entçunen - çutenac ; erakharriren - cituela batçuc nola bertceac Jesu-Christo eçagutcerat , eta helduco-cela bera martirioaren khoroarat. Hitz hauc erran orduco , funtsitu-cen ainguerua. Catalina sartu-cen barnetic hortitztua celaric , iharduquitceco lekhuandescanxuzco aire batequin : mundu guciac lantatuac cituen beguiac haren gainerat , eta bera humiltsun eta modestia gucietan aguertu - cen. Yar-araci-çuten filosofo hec gucien erdian , eta emperadorearen hurbillean ; ecen printce harc etçuen nahi galdu haren hitzetaric bakhar bat ere.

Filosofo hetaric arguituena abiatu-cen mintçatcen iguzquiaz haren edertafunaz , haren effetu mira-garriez , cioelaric , harc arguitcen - çuela mundu gucia , harc sor-arazten-cituela liliac eta fruituac , baçagocola beraz iguzquiari adoratua içatea. Maximin emperadoreac garaitua çaducan Catalina : etçuen iguquitcen ihardets ahal cioçoquela arraçoïnamendu hortitz hari. Ordean laster eçagutu-çuen bere enganioa. Catalinaren hitz çuhurrec errechqui urmariaraci-cituzten filosofo haren erran guciac. Huna nola mintçatu-cen : iguzquia da (nahi dut) arguiçagui gucietan den ederrena ; ordean eguiazco Jaincoa ga-

nic du bere distiadura gucia ; harc berac goibel-
 arazten-du nahi duenean. Hala eguin-çuen Sal-
 batçaillea hil - cenean gurutcean. Ordu hartan
 iguzquia goibeldu-cen egunaren erdian , eta il-
 humbeac yautfi-ciren lurraren gainerat. Gure
 saindaren hitz solidoec erakharti-çuten filosofo
 hura hari amor ematerat. Empøradoreac erran-
 cioten bertce filosofoei aguer-citecela , hec ere
 adoratcen cituzten Jaincoen alde , eta far-citecela
 arraçoïnamenduan. Ordean etciren hartaratu :
 aithortu behar içan-çuten ahalqueriarequin en-
 ganioan bici-içan-cirela orduraino : erran-çuten
 haltoqui etcela Jainco bat baicic , eta ekharriac-
 cirela issurtcerat bere odola eguia hunen susten-
 gutan.

II. Ederrex-deçagun graciaren indar mira-garria.
 Norc secular erranen-çuen emaztequi batec ga-
 raituren-cituela yaquintafunean filosoforic fama-
 tuenac ! Emperadorea eman-cen sumindura han-
 ditan : condemnatu - cituen surat haren idolei
 ukho eguinic heldu-ciren filosofo çuhurtu ber-
 riac. Yasan-çuten martirioa animo handirequin :
 handic laster içan-cen Catalinaren aldia. Empe-
 radorea aspertu - citçayon gure saindari ; eta
 eman-araci-çuen presondeguian. Catalinaren bi-
 horça sustatcen-çuen kharra etcen behinere irauñ-
 guitu. Presondeguian berean mintço-cen , liber-
 tatean beçala , idolen adoratceco erthoqueriaz ;
 itçul-araci-cituen Jaincoa ganat emperadorea be-
 raren emaztea , eta armadetaco aiteindari bat

berrehun soldaduequin batean, Guçieç pairatu-
çuten allegueraqui martirioa Jefu-Chriftoren oho-
retan. Çorte bera içan-çuen Catalinac. Ebaqui-
citçayonean burua, errana da odolaren orde,
efnea çarioela haren çauriari. Efne hanc ematen
ahal çuen ecagutçerat biçtima sacrificatuaren in-
nocentcia. Iracurtcen-dugu aingueruac yautfi-
cirela cerutic altchatcerat Santa Catalinaren gos-
phutz preciatua, eraman-çutela Sinaico mendi-
rat, eta han ehortci-çutela lorificatcen çutelariç
Jaincoa bere laudoriozco canticoez.

Santa Urfula, eta haren lagunac.

SANTA Urfularen eta haren nescatcha lagu-
nen bicia iscribatu-dutenac ez dire hambat
conpunteen bere hitzetan. Hetaric batçue aiti-
nату-tuzte asco gauça eguiaren iduri guti dute-
nac. Huna fainda hartaz ekhar deçaquegun his-
torioric segurena.

Urfula forthu-cen Angueleterran. Ordu hartan
nihon baino guehiago distiatcen-çuen gure erre-
ligioneac aiphaturic heldu-garen errefuman.
Diannot, Cornouailleco erreguea, cen gure fain-
daren aita, eta Daria ama. Daria cen printceffa
bat Jaincoari osloqui emana bere senharra be-
çala. Bi buraso prestuec altchatu-çuten Urfula
gaztea artharic handienarequin. Haut guti ikhufi
ahal da hanc baino izpiritu, eta unguiraco yai-
dura guehiago çuquenic, Cen gucia ekhartia-cen

berthuterat. Haren edertafunac etçuen nihon parric; ez omen cen Europa gucian hura baino printcefa ederragoric. Urfulac fobera çuen izpiritu ez eçagutcecotzat behere huntaco gauecen ezdeustafuna, eta utzteco bere burua lilluratce-
 rat munduco handitafunez. Haur-danic hartu-
 cituen Jaincozco sentimenduec gueroago eta gue-
 hiago altcharazten-cituzten ceruco alderat haren
 gogoia eta bihotça. Arbuyo faindu batequin, eta
 aguertu orduco hitsten-den lore bati beçala be-
 hatcen-cion berac; bertceec haren baitan admi-
 ratcen-çuten edertafunari. Etçuen batere lakher
 printcefeï dagozcoten edergaillu eta berreguint-
 cetan: eçagutu-çuen, hafte-haftetic, modef-
 tia dela nescatcha guiriztino batec gucien gaine-
 tic bilhatu eta maitatu behar duen berreguintça
 ohora-garria. Oficacnen-cituen corthecco axe-
 guin, laufeñgu eta nahicara guciac yarraiquit-
 cecco bakharric bere Salbatçailleari. Etçuen hain
 lafter eçagutu Jesus maitea non ez baitçuen nahi,
 hartaz landan, bertce efpofic. Jaincoac fariftatu-
 cituen Urfularen chede lauda-garriac; içan-araci-
 çion bere birginitatearen beguiratcecco axeguina,
 eta martirioa pairatcecco çoriona.

Maximin tiranno cruela eman-cen armada
 handi baten buruan: iragan-çuen ixafoa heltcecco
 Bretaniaco alderat, eta yabetu-cen inguru he-
 taco bazterrez. Maximinec baçuen aircindari bat
 Conan deithcen-cena. Hau cen Bretaniaco printce
 guiriztino bat feinalaraci-cituena orduco guerla-

tean bere çuhurtcia eta animoa. Eguin içan-cerf
 Bretaniaco duque eta gobernadore : Nantesco hi-
 rian eguiten - çuen bere egoitça. Conan ezcon-
 gaya cen oraino , bainan ezcontceco chedea ça-
 raman. Urfularen merecimenduen , berthutearen
 eta edertafunaren berria hedatu-cen haren be-
 harritarat : haren gainerat artiqui-cituen bere be-
 guiac. Gaztiatu - cion Cornouaillezco erregueri
 hea plazer cioen eman ezcontçaz bere alaba print-
 cefa ; nola hari yarraiqui-citçaizcon armadaco
 aircindari eta soldadu guehienac ez baitciren
 oraino ezconduac , Conanec gomendatu - cioten
 bere mandatari edo deputatuei erakhartceaz
 printcefarequin batean aurkhi ahal beçambat
 nescatcha gazte ezcon citecentzat haren manuco
 cirenequin.

Erreguec arraiqui hartu-cituen Conanen de-
 putatuac , eçagutcen-cituen haren merecimen-
 duac , onhetfi-çuen haren galdea , eta aguindu-
 cion bere alaba ezcontçaz. Ezcontça hura axe-
 guin eguin-garria cen dela ohorearen , dela abe-
 raxtasuneen partetic , halaric ere aitac nekhez
 erakharti-çuen bere alaba hartarat. Urfulac bert-
 ceric çuen gogoan eta bihotcean. Munduco
 handitafun eta ontafun guciac baino guehiago
 preçatcen - çuen bere birginitatea. Nakhaizqui
 hartu-çuen Conanen galdea ; etçuen ere deufere
 iharderfi. Aitac ixutuqui çuen maite bere alaba ;
 ikhufiric ezcontça hura abantaillofa cela haren
 uimearentzat , eta eçin efcura-ceçaqueyela bere

hitz onez, baliatu-cen buraso bati ohi dagocor
 naufitafunaz ardiestecotzat galdetecen-çuen lau-
 damendua. Guciarequin, etcen iragan alabaren
 gogoari bortcha offo bat eguiterainocoan. Urfu-
 lac erran-cion bere aitari etcela batere ekharria
 ezcontcerat, eta ez luquela nahi, Jesu-Christoz
 landan, bertce esposic; ordean alferretan içan-
 ciren haren hitzac, othoitçac eta nigarrac, aita
 haren gogoia etcen behinere gambiatcen. Orduan
 ez guèhiago damustatcea gatic bere burasoa,
 Urfulac eman-çuen, obediencia phuruz, ez-
 contceco hitza; ordean fidantcia offo bat çuen
 Jaincoaren ontasunean: eman-cen ahufpez ha-
 ren oinetan, eta eguin-cion othoitz kharxu hau:
 badaquiçu, o! ene naufi dibinoa, cer iragaten-
 den ene bihotcean: lurreco ontasunec eta han-
 ditafunec ez naute egundaino cordocatu. Çure
 escutan duçu bothere gucia urmariazteco gui-
 çonen nahiac, eta eguin ahal guciac. Entçun-
 eçaçu arraiqui eguiten-darotçudan othoitz hu-
 mila: içan-çaçu nitaz artha, eta gauça guciac
 guertha beitez çure loriaren handitceco, eta ene
 salbamenduco.

Arte hartan hartu-ciren hartceco ciren arri-
 muac egortceco gure printcesa Bretanariat, eta
 bil-araci-ciren andre eta nescatcha gazte aurkhi
 ahal guciac hel-araztecotzat provincia hartarat.
 Urfula eta hari yarraiquitcen-citçaizconac bildu-
 ciren Londrefat. Untciec bela eguin bizquitar-
 çean, gure fainda maiz mintçatcen-citçayen bi-

citce huntaco ontasun eta ohoreen ezdeustainaz, eta hequin iraupen laburraz; etcen-baratcen hei errateric milletan dohaxu cirela Jesu-Christo çutenac bere espos bakhartzat. Ursulac bacituen behar ciren donu guciac bihotcen irabazteco: izpiritu çorroiz bat, berthute mira-garri bat, mintçatceco nihore ez beçalaco bocantça bat, haue guciac aurkhitzen-ciren haren baitan; baçuen, bertce-alde, hunembat emetasun eta modestia non bereganatu baitcituen nescatcha heyen estimua eta amudioa. Erakharricituen guciac nihor munduan ez maitatcerat Jesu-Christo bakharra baicic. Untciec eguin-çuten, azque-
nean, bela: nahi beçala cituzten ixasoa eta haicea: dembora gui asqui içanen-çuten Bretaniar rat heltceco.

Ursulac etçuen behinere etsitcen gogoan eta bihotcean çarabillan esparantçaz. Complitu-cen haren nahia: alichatu-cen, bet-betan, haice ikhara-garri bat. Guciac beldur ciren bere bicientzat; ordean descaxuric handienez çatçan gure printcesa: mintçatu-citçayoten hari yarrasqui-citçazcon nescatchei haren bozcarioa eta fidantzia eracutsterat ematen-çuten hitz hautaz: ene alabac, içan-çaçue gogoa on: ez deçagun içan denfen ere beldurric: Jaincoa da guc cerbitçatcen-dugun nausia; badugu espos bat haicea eta ixasoa bere manuco dituen. Eguin-diocogun gogoric gure bicien sacrificioa. Haren eçagutceco çoriona ez dutenac ikhara-beitez herioaz orhoitcean;

orrhoitcean; gutaz beçambatean, eman-deçagun gure fidantcia gucia Jaunaren misericordian. Gure faindaren animo handiac eta haren hitz contsola-garriec eçarri-cituzten descanxuan harequin ciren guciac. Hec ciren untciec yo behar içançuten costa.

Populu barbaro batçue ikhufi - cituztenean bere exayeen untcie hec bere leyhorretan, bilduçuten berehala armada bat hetaz yabetcecotzat. Nolacoa etcen içan hequin espantimendua edireteaz hambat emaztequi untcie hetan! Ursula eramana içan-cen berequin cituen nescatcha lagunêquin Colonia daritçon Allemaniaco hiri baten ingurutarat; han behar çuten-pairatu martirioa. Cer etçuen eguin gure printcesac gogortcecotzat bere lagunac Jaincoaren ganaco leyhaltasunean! Barbaroen buruçaguiac baçaquien Ursularen edertasunaren berri: eguin-citçaizcon haren laudorioac; erakharri-çuen bere aiticinerat; ordean iguriquitcen çuen baino fermutasun guehiago aurkhitu-çuen haren baitan. Alfetretan ciren haren lausenguac eta mehatchuac. Guçiez gorago cen Ursularen berthutea. Mintçatu-citçayon buruçagui cruel hari animo faindu batequin. Cintçurrac eguin-ciotçoten nescatcha hec guciei. Cer farrasqui! cer barbaria! hunela pairatu-çuten martirioa Ursula fainduac eta hari yarraiqui-citçaizcon nescatcha guciec. Hequin gorphutçac chortciac içan-ciren Colognaco lurretan, erlequi

preciatu hec eramanaç içan-dire gueroztic guiriztino herri gucietarar.

Santa Agnesa.

SANTA Agnesa mundu gucian hain ospe handitan dena Erromarra cen: ohorezcoac eta Jaincotiarrac cituen burasoac: bera ere guiriztino bati dagocon beçala içan-cen-altchatua. Haur danic yaidura dohaxu bat çakharquen erreligionearen alderar, eta estimuric handiena birginitatearentzat. Ercituen oraino hamar urthe non iduri baitçuen perfeccionean fincatua. Agnesac (San Ambrosio mintço-da) maitatu-çuen Jaincoa haren eçagutcen hafi-cenecotzat, eta erran-daite hafi-cela haren eçagutcen sortu-cen beçain laster. Etcen batere emana haurreen dostetetarar: Jaincoari çaronfoten gaucetan çuen bere gogo gucia. Edertafun gucizco batec ematen-cion distiadura berri bat haren modestiari. Ecin erran beçalacoa cen birgineen erreguinari ekhartcen-cion amudioa. Eman-cion bere buruari, lehenbicico urthetariç, etçuela bertce esposic içanen Jesu-Christo bera haicic.

Agnesaren edertafunaren eta merecimenduen fama hedatua-cen corteraino. Procope, Erromaco gobernadorearen semeac, ikhufi-çuenecogure fainda, hartua-içan-cen haren ganaco amudioaz, eta nahi içan-cen harequin ezcondu. Guiccon gaztearen aitaren eçagutçan ciren Agnesa.

ren berthute mira-garriac ; laudatu-çuen ezcontça hura. Procopec egorri-ciotçon Agnesari presentio baliofenac , eta gaztiatu-cion cer çuen gogoan. Agnesac etçuen deufere hartu egorri-citçaizconetarie , aiticic arbuyatu-cituen emaitça guciac. Et cen hargatic Procopen amudioa guitu. Cer etçuen eguin heltecotzat ezcontça hartarat ! Ikhusi-çüenean alferretan cirela othoitçac , aguintçac eta mehatchuac , bilhatu eta aurkhitu-çuen parada mintçatceco , buruz-buru , Agnesarequin : iguriquitcen-çuen ardietsiren-çuela bere hitz onez eta bere laufenguez gure faindaren laudamendua. Urrun da ordean hartarat baitcen. Agnesa mintçatu-citçayon bere adinaz goragoco kharrarequin erraten-cioela : tentatçaille gaixtoa , çohazquit beguietarie. Ez duçu ceren eman çure gogoari ezconduco - çarela Jaincoa bere espostzat hartu-duen nescatcha batequin. Badaquit espos dibino hanc birginen gainerat hedatcen-dituela bere benediccione berecienac. Procopec minquit hartu-cituen Agnesaren hitzac. Eman-cen desesperamenduan : haren amodioa itçuli-cen sumindurarat , beldurtceco ere cen iragan-çadin extrabagantcietarat. Haren aitac , hori ikhusiric , eguin cituen bere eguin-ahal guciac bereganatcecotzat Agnesaren laudamendua. Erakharti-çuen bere aiticinerat , eta bihurtu-ciotçonean çor citçaizcon ohoreac , mintçatu-citçayoen hunela : bidedaquiçu cergatic erakhartcen-çaitudan hunat : ene semeac çurequin nahi dut baitezpada ezcondu : ez

naiz ni ere eguiteco hortaric urrundua. Etçait duritcen eguin ahal deçaqueçula çuc ere, ez-
 tonça hoberic, eta etçauducat çure buruaren
 fqui exaya ez erortceco, orai beretic, eguiten-
 aitçun galderat.

Agnesa prestuac ihardetsi - çuen modestqui,
 ordean fermuqui, hainitz ungui eçagutcen-çuela
 guin nahi cioten ohorea; bainan bertce espos
 bat baçuela infinituqui ohora-garriagoa eta bot-
 erexuagoa, eguia cela bada espos haren onta-
 unac etcirela behere huntacoac, etcirela har-
 tatic gutiago preçatcecoac: munduco ontasun
 çuac baino guehiago edertexten-çuela birgini-
 atea, eta hau cela haren espos dibinoac haren
 anic galdetcen-çuen dothe gucia. Solas hau ent-
 un-çuen aitoren feme batec eçaguturic gober-
 adoreac etçuela comprenitcen nor ahal cen
 spos dibino hura, erran-cion: Jauna nescatcha
 hau guiriztinoa da. Haur danic bere erreligioneco
 metietan bici-içan-da, eta horrec aiphatcen-
 uen espos dibinoa delaco hura guiriztinoen Jain-
 oa behar da. Orduan gobernadoreac erran-cion
 Agnesari: ikhusten-dut, ene haur maitea, cerc
 orrela çoratcen-duen çure izpiritua. Larga-eçaçu
 irginitateaz eguiten-duçun effimu handi hori
 ure erreligionearen pentsu bat beçala: hemen-
 ic harat, gure Jaincoac behar ditutçu bakharric
 doratu, heyen Maximoen arabera behar duçu-
 reguelatu çure bicitcea. Beguira-çaitte gueldit-
 etic guehiago çure çoramenduan: efcaintcen-

çairçu fortuna handi bat, ezcontça ohorezco bat munduco Andre aberaxenetic eta lehenetic içanen-çare : çure çoriona hedaturen-da çure familia guciaren gainerat. Güero erran-cion nau fitafunequin: behintzat, ez darozquitçut emater hogoi eta laü oren baino guehiago çure gogoe-ten eguiteco. Çuri dagotçu orai ikhustea hea nah çaren içan Erromaco lehenbico Andre, ala nahiago duçun galdu bicia laidoxuqui eta tormen-taric handienetan.

Agnefac ihardetsi-cion gobernadoreari: ez dut, Jauna, hogoi eta laü orenen beharric yaqui-teco cer eguin behar dudan. Erraten-darotçut orai berean ez dudala içanen, Jesu-Christoz landan, bertce esposic, ez eta bertce Jaincoric cerua eta lurra eguin-içan-dituen Yaun-sobera-noa baicic. Miretsia nago nola galdeten-dioçun adinendu guü bat duqueyen bati adoratceaz harriz eta çurez eguinac diren Jaincoac. Ez duçu ceren uzte içan tormenteen dichiduec loxaturen-naütela. Ene hirrixic handiena da martirioac kho-roa-deçan ene birginitatea. Cembat ere bainaiz gaztea eta herbala, içanen-dut, Salbatçaillearen laguntçarequin batean, asqui indar pairatceco eta hiltceco haren ohoretan. Gobernadorea har-ritu-cen entçutean Agnefaren hitzac. Aurkhit-cen-çuen haren baitan deusec ere ecin garaituzco amodio bat garbitafunarentzat; eman-cion beraz bere buruari tormenten pairatceaz baino beldu-rago içanen-cela bere birginitatearen gaitceaz:

hargatic mintçatu-citçayon hunela : ikhūs-eça-
çu , ene alaba , cer duçun nahiago , ala Procopé
esposatu , ala laidoxuqui galdu çure ohorea hil
baino lehen.

Agnelac ihardetsi-çuen : Jesu-Christo ene es-
pos cerucoa baitan dut ene fidantcia gucia. Bere
escutan du bothere gucia ene beguiratceco çuen
bortcha gucietaric , eta sobera preçatcen-du bere
esposeen garbitasuna onesteco gal-deçaten haren
beraren ganic heldu den tresor maite bat , bera
denaz gueroz haren beguiraillea. Çuen Jainco
tçar eta arbuyagarriac dire horrelaco gaixtaque-
rien asmatçailleac. Yaquin ahal deçaqueçu nic
cerbitçatcen-dudan garbitasunaren Jaincoac funti-
araciren-dituela çure chede gaixto guciac. Go-
bernadorea yari-cen fulian beçala ; eman-araci-
çuen gure sainda burdinetan. Gathe pisuec , ha-
ren hil-arazteco baliatu behar ciren gauça ikhara-
garriec , eta burreüac bere aincinean ikhusteac
baçuten certaz affalda Agnelaren bihotça ; hala-
ric ere etcen batere cantitu , haren bisaya etcen
den gutiena ere mudatu : descaxu gucietan
aguertcen-cen. Mundu guciac urricalmendu çuen
hartaz , paganoac berac ecin çaudezquen nigat
eguin gabe , Agnela cen bakharriec descaxu eta
alleguera. Eraman-çuten herrestan beçala Jainco
faltsoen templuratidolen adorarazterat ; urrun da
ordean hartarat baitcen:declaratu-çuen gucien aic-
cinean , eta egundaino baino khar guehiagore-
quin gauça gucien creatçaillea cela bakharriec

harc adoratcen-çuen Jaincoa ; ecin nihondic ere altcharaz - cioçoten escua gururcearen seinalea eguiteco baicic.

Gobernadoreac ikhufi - çuenean fermutafun mirèsteco hura , hartu-çuen bertce bide bat tormenta guciac eta herioa bera baino seguragoa çaducana Agnesa prestua escuratceco. Eraman araci-çuen lekhu icigarri batetarat , nahi çuen gal-ceçan , bortchaz bederen , bere birginitatea ; ordean aguertu-cen berchala aingueru bat hartaric beguiratu-çuen. Procope çoratua etcen gutienic nahi cioena gure saindaren garbitafunari ; ordean erori-cen han berean hil gogorra lurrerat. Eguinic heldu-cen miracuilluaren berriac hedatu-çuen ikhara bazter gucietarat. Semearen heriotceac çaurthu-çuen gobernadorearen bihotça : utci-cituen bere mehatchuac eta crudelitateac , eta othoiztu - çuen Agnesa bihur arazteaz bicia haren umeari. Gure saindac etcituen hain laster altcharua escuac eta beguiac cerurat , non Procope biztu içan-baitcen , cioelarie oihuz , deufere etcirela hequin Jaincoac , etcela eguiazco Jaincoric bakhar bat baicic , eta hura guiriztinoec adoratcen-duten ceru , lurren creatçaillea cela.

Idolen adoratçailleec forguintzat çaducaten Agnesa saindua : mundu gucia altchatu - cen hari yaçartcecotzat ; ez ordean Procoperen aita : buraso hunec nahiago içan-çuen utci bere gobernadorecoa ecen-ez gal-araci nescatcha Jaincoiar

bat haren semeari bicia bihurtu-cioena. Ochala haren ondoan ičan-cen gobernadoreac ičan balu urricalmendu bera! Baiman ez, condemnatu-çuen Agnesa miragarria heriotcerat: guehiago dena, errea içaterat bici-bicia. Biztu-çuten su handi bat: baiman suac errespectatu-çuen biçtima dohaxu hura; etcitçayon batere lothu haren gorphutçari, eta erre-cituen hura hiltcen ikhufi-nahiac harat erakharri-cituen guehienac. Idolen alde altchatu-cirenac sinhetstean ciren bethi baceła cerbeit forguinco Agnesa baitan; ecin bertcela obra ceçaqueyela hambat gauça espantagari. Burreü batec ičan-çuen hari cintçurren eguiteco manu barbaroa: orduan gure saindac othoitztu-çuen Jaincoa arren ossa-çadin, azque-nean, hasia cen sacrificioa. Errespectutic heldu-cen ikhara batec hartu-çuen hura hil behar çuen burreüa; ordean Agnesac berac erakharri-çuen obedientcia eguiterat. Erraten-çioela: lehia-çaitc ezdeustatcerat gorphutz bat asqui dohacabea ičan-dena agradagari içateco guiçonen beguieran, ene espos dibinoa den arren bakharra ene bihotçac maite-duena. Ez ičan beldurric niri emateaz heriotce bat bicitce eternalaren hastapena guerthaturen-dena. Altchatu-cituen amulxui beguiac cerurat, erraten-çuelaric: har-eçaçu, Jauna, çure ganat arima bat hambat gosta-içan-çaitçuna, eta hain maite-duçuna. Burreüac sartu-çuen ikhara guciarequin ezpata gure saindaren gorphutçean, eta eraman-cion bicia.

Horra nola Agnesac merecitu-çuen garbitafunaren eta martirioaren khoro loriofoa.

Santa Clara.

SANTA Clara hambat berthute çuena , eta Seliça hambat ohoratcen-duena , forthu-cen Italian, San Frances fortu-cen lekhu berean , erran nahi da , Affisaco hirian : Jaincotiarrac eta ethorqui handicoac cituen bere burasfoac. Errana da Claraen amac gomendatu-cioela Jaincoari errayeran çakharquen haurra , eta entçun-çuela boz bat cioena mundurat emanen-çuen umeac argituren-cituela bazter guciac. Hortic heldu-da eman-baitcion haur hari Claraen icena. Nescar-cha faindu hau etcen egon handitu arteraino itçuli gabe Jaincoa gana bere bihotça. Bere haur-tafunean ere othoitcean çuen bere axeguina. Etçuten behinere edireten bere guelan belhaurico baicic : arrosorioaren escafean , harri chehe bat-çuequin condatcen-cituen paterrac eta *Ave Mariac*. Haur danic Andre-dena Mariarentzat çuen amodioac erakhartcen-çuen garbitafuna maitatcerat. Garbitafuna , eta pobreen alderaco caritatea ciren beregainqui haren baitan guehienic feinalatcen-ciren berthuteac.

Jaincoaren ganaco Claraen amudioa emendatuz çohan adinarequin. Etçuen batere lakhe munduco axequin eta berreguintcetan. Lehiatcen-cen munduari ihes eguiterat ; ecin bertce

garabiltzan yaunstura ederrac, eçagun ere cen bere gogoaren bortzia aguertcen - cela haren forteari çagozcon arrimu eta aphainduretan. Khusten-cen haren baitan edertafun handi bat; ordean dembora berean modestia bat oraino handiagoa. Serora kharxuenec berec hartcen-çuten bere exemplutzat, eta mundutiarrec berthutearen mirailtzat. Bere soin eder guciec etçuten guibelatcen erabilteetic bere larruaren gainean cilio dorphe bat. Cembat ere haren prestutafunac axeguin eguiten baitcion haren ama Jaincoiari, buraso çuhur hura ecin çagoquen condemnatu gabe bere alabaren penitencia sobranioztoac; eta eguiaz, hain gaztea celanic, etçuen nion hala lakhet nola othoitcean, barurean eta gaineraco mortificacionetan. Santa Clarac Jaincoari ekhartcen-cion amudioa oraino guehiago sustatu-çuen cen entçutea cer bicitec miragarti earaman San Frantcesec porcionculaco comentu chumean : hedatu - cen haren gana yaquiteco guizon faindu haren ganic cer eguin behar çuen bere burua Jaincoari hobequi consecratcecotzat.

Santa Clara bozcariatu-içan-cen San Frantcesen humiltafunaz, emetafunaz eta solasez. Erranion bicitec perferagoco bati lotru nahia cela, eta aldeguin-cion cer bide hartu behar çuen hartat helteeco. Guizon fainduac laster eçagutu-çuen alaraen bihotceco garbitafuna, eta munduarentat çuen urruntafuna, sincatu-çuen bere birginitatea Jaincoari consecratceco eta munduari arras

ukho eguitéco çaraman chede lauda-garrían: erran-cioen oraino Jaincoac perfeccione gora batarat deithcen-çuela, eta eguin behar çuela emaztequien alderat harc berac guiçonquien alderat eguiren-çuená; erran nahi da, farthu behar çuela feroratafunean, eta erakharri bertceac ere çorion bererat. Santa Clara aguertu-cen, erramu igande batez, eliča-naufian berreguintçaric handiencan. Batbedera lehiatcen-cen hartcerat etramua yaun-aphazpicuaren efcutic; ordean gure fainda etcen higuitu modestiaz bere lekhitic. Yaun aphezpicua bera yautfi-cen aldaretic, eta berac eman-cion erramua munduaren gainean eramannen-çuen biçtorioaren feinaletzat beçala. Arrax aphalerat, eguin-çuen bide porcionculaco eliča chumerat. San Frantces eman-cen bere fraide lagunén buruan, eta erreçibitu-çuten Clara pref-tua, chirioc efcutan, cantatcen-cituztelaric pfalmoac. Gure fainda egon-cencan aphurbar othoit-cen, motch-araci-cituen bere illeac, khenducituen bere soim ederrac, eta hartu-çuen aldarea-ren oinetan penitenciazco arropa çakhu iduri bat, ceina amarratu baitçuen focazco guerrico batez. Gauça hunec haro eguin-çuen hiri gucian: damustatuac içan-ciren Claraen ahaideac. Eguin-cituzten bere eguin-ahalac haren gogoa itçul-araz-teco, nahi ere içan-çuten bortchaz ilqui-araci cen lekhitic; ordean ecin eguin-çuten: gure faindac archiquitcen-çuen efcu batez aldarea, eta eracutften-cituen bertceaz, bere ille picatuac, cioe-

laric etçuela behinere içanen , Jesu-Christoz landan , bertce esposic , ez-eta bertce yaunsturatic penitenciazco arropa baicic. San Frantcesec egorri-içan-çuen bertce comentu batetarat lekhu seguragoan içatecotzat.

Santa Clara comentu hartan farthu-cenetic hama bortz egunen buruco , harat cen Agnesa , haren aizpa gazteagoa arropa bera hartcerat , eta harequin bicitcerat. Orduan egundaino baino guehiago sumindu-ciren ahaideac. Sarthu-ciren , bortchaz , comentu hartan , arrapatu-çuten Agnesa gaztea Claraen escutaric , atheraraci-çuten barne hartaric , eta yaçarri-cioten dorphequi eta officoca. Halaric ere aizpa gazte huça etcen baratcen erratetic , nahi çuten gucia eguinen-çutela , etcela hargatic guñago içanen ferora. Santa Clarac eman behar içan-cion bortchari amor : altchatu-çuen Jaincoa gana bihotça : othoitz labur , ordean kharxu batetatic lekhora , athera-cen comentutic bere aizparen ondoan , eta obratu-çuen miracuillu bat here ahaide gucién beguie-tan. Agnesac galdu-cituen bet-betan higitce-co eta eramana içateco ahal guciac. Ecin eraguin-cioten urhatfic guehiago aitcinat. Ahaidêc eça-gutu-çuten Jaincoaren nahia çabillala ordu hartan : utci-çuten Agnesa Claraen escutarat , eta Clarac eramán-çuen , loria handitan , berequin comenturat.

Santa Claraen ama eta aizpetaric gaztêna farthu-ciren orobat ferora comentu berean. Gure

fainda ičan-cen berecia ferora gucien buruçağuit-
 zat. Ecin bertces , eta obedientcia phuruz hartu-
 çuen ematen-cioten cargua. Naufitafunac etçuen
 batere ixutu : bera cen gucietarie humilena , mor-
 tificatuena eta kharxuena : berac cerbitçatcen-ci-
 tuen ferorac mahainean eta eritafunetan. Erran
 ičan-dugu guehienic haren baitan seinalatcen-
 cen berthutea caritatea ahal' cela. Hil-citçayo-
 nean aita , aurkhitu - cen ontafun handien bu-
 ruan ; etçuen ordean herarie deufere aldaratu be-
 retzat , ez-eta comentucotzat. Hedatu-cituen gu-
 ciac pobretarat. Munduco ohorez eta ontafunez
 eguiten-çuen arbuyoa mira-garria cen ; ordean
 harc çaraman bicitce dorphea etcen gutiago eder-
 rextecoa. Ordenaco erreguelec ferora gucietarie
 galdetcen-cituzten eguinbideez bertce alde , hala
 nola oinetacoric eze rabiltea , egun guciez barurt-
 cea , behinere ez mintçatcea , &c. Santa Clarac
 eguiten-cituen penitencia oraino gogorrangoac.
 Erabilcen-çuen cilicio latz bat larruaren gainean ;
 oguia eta urean çaramatçan garçuma guciac , et-
 çuen ere oguiric yaten , ez uric edaten azte le-
 henetan , azte azquenetan eta ortciraletan. Ala
 kharxuac baitciren Santa Claraen othoitçac !
 Cer nigar goço etçuen eguiten Jaunaren aitci-
 nean ! eta nolacoa etcen Andre - dena Mariari
 ekhartcen-cion amudioa !

Penitencia handiec gutitu-çuten , azquenean,
 Santa Claraen offafuna , ez ordean batere Jain-
 coaren ganaco haren amodio bicia. Ecin çago-

quenean guehiago oinen gainean, eraman-araz-
 ten-çuen bere burua sacramendu-sainduaren ait-
 cinerat; eta haren gorphutça herbaldu-cenean
 lan bortitic ecin eguin ahal ceçaqueyen beçala,
 baliatcen-cen bere escuez aldarecotzat: iruten-
 çuen corporalen edo calitz azpicoen-eguiteco be-
 har cen haria. Cembat maite baitçuen ere po-
 brezia, ez citçayon iduriteen deufere ahal cite-
 quela alqui edertic elicentzat. Sethiarua-içan-cen
 Affisaco hiria, eta hiri hartaco murruei çatchei-
 con Santa Claraco comentua. Exayac iganac-ci-
 ren murru gainerat. Cer bihorz min gure sainda-
 rentzat! Ederrex detçagun haren fede handia,
 eta Jaunaren misericordian çuen fidantzia mira-
 garria: eraman-araci-çuen bere burua comen-
 tuco atherat escuan çaducala Sacramendu-Sain-
 dua; eman-cen, ahuspez, bere alaba guciequin
 Jesu-Christoren aitcinean, eta erran-cion Salbat-
 çailleari: Jauna, çure cerbitçari urrical-
 çutan dute bere esparantça gucia, çu çare hequin
 jaguntça baxharra. Ez bide dirutçu utcico erort-
 cerat çure erreligione saindua eçagutcen ez duten
 exayeen escutarat. Entçun-cen ordu hartan be-
 rean boça bat cibario sainduric heldu-cena, eta
 cioena: ene alaba, ez deçaçula içan deufen ere
 beldurric. Ni içanen-nauçue çuen beguiraille,
 ez-çaitçue gaixquiric eguinen. Hitz hauc erran
 cireneco, exayac yauti-ciren, ez nahi beçain
 laster, murrugainetanic, eta alchatu-çuten sethioa.

Aita-saindu batec bihuricean Franciatic Erro-

marat, nahi ičan-çuen ikhufi Santa Clara. Aur-
 khitu-çuen Biatico Saindua harturic heldu-cela.
 Gure faindac galdeguin-cion bere benediccio-
 nea; haren hitzec eta nigartec ematen-çuten era-
 cutterat munduan cen bekhatoreric handienar-
 rentzat çaducala bere burua. Aita-fainduac
 eman-cion bere benedicçionea, eta erran-çuen,
 haren ganic urruntcean, mundua gaitcerat çohala
 eliaçac çuen faindu handienetaric bat. Santa Cla-
 rac eguin-çuen, hiltceracoan, testameta, eta
 cen San Francesena beçalacoa: utci-ciotçoten
 bere serora lagun guciei, ez munduco ontafunac
 ceinei ukho eguina baitcen, bainan pobrecia
 perfetenaren izpiritua. Cofeffora mintço-citça-
 yon aldi batez pasientciari dartaizcon ondore do-
 haxuez, gure faindac ihardetfi-cion: ene aita,
 deusec ere ez du ene barnea-loxatcen, ez gait-
 çac, ez eritafunac, ez eta munduco laceria batec
 ere: çorion hau badut Jaincoari contiecratu nat-
 çayonetie huna. Oi! ene aita cofeffora, ala goço
 baida Jesu-Christoren ohoretan pairatcea! Guti
 iraun-çuen haren hagoniac, Hil-cen hirur hogoi
 urthetan: eraman-cituen hetaric bertogoi eta bia
 feroratafunean. Ičan-cen-ehortcia Assifaco hi-
 rian, haren ohoretan eraguin-cen, eta haren
 icena dakharquen eliaça batean.

Santa Theresa.

ERRAN-deçaquegu Santa Theretaz bere men-
 dearen eta guiriztino herri gucien admira-

cionea eguin-içan-duela. Avila deithua den Efpainiaco hiri batean forthu-cen, ethorqui ohoretaric atheratcen-cen; ordean odolaren nobleciac baino preftutafunac eta berthuteac oraino guehiago biftatcen-cituen haren burafuac. Baci-tuzten hifur alaba, eta Theresa cen gucietaric gaztêna. Nola eçagutu-baitcioten haren adinari çagocon baino izpirituco atçartafun guehiago, alichatu eta efcolatu çuten artha bereci batequin. Alaba gazte haren baitan ikhufteçuten Birgina fainduaren alderaco debocione gucizcoa ahal cen burafu yaincotiar hei eguiten-cioten axeguinic handiena.

Aitac lakhet çuen falbamenduari daronfaten liburutari; iracur-arazten-çuen, egun oroz, bere familia gucia bilduric, fainduen cembeit bicitce. Ercen alqui Theresearentzat iracurtcen entçutea; maite-çuen oraino herac iracurtcea bere adineco anaya batequin. Liburu hetaco hiflorio edifica-garriec bozten-çuten gucia; ercen haren loriaren pareheç ikhufteçuenean badirela asco nescatcha gazte bere odola Jefu-Chiftoren ohoretari eman-içan-dutenac. Hulaco exempli ukhi-garriec huntaraino fufatcen-cituzten bi haurride gazte he-quin bihotçac, non ilkhi-içan-baitciren, ichil-ichila, etchetic Turcoen herrirat heltceco martirioaren bilha. Batac eta bertceac çazpi urthe cituzten ordu hartan. Offaba batec bathu-cituen, bidean çohacela, eta bihur-araci-cituen aita yana. Martirioaz etfiru-çutenean, gogoari eman-cioten

tioten hermitaiec beçalaco bicia eramán behar çutela : eguin ere cituzten , haritz hostoz , bi egoitça chume othoitz eguiterat ibiltcen-ciren baratce batean.

Ochala bethi iraun-balute liburu onec for-ara-ci-cituzten haste dohaxuec ! Bainan ez ; liburu gaixtoec laster gaixquirat itçuli-çuten Therefa gaztearen bihotça. Galku-çuen ama hamabi urthetan ; eta abiatu-cen , ordutic , liburu profanoen iracurtcen. Suntfitu-ciren , emequi-emequi , haren sentimendu lauda-garriac , eta bihurtu-cen munduco alderat. Ikhasi-çuen liburu ondieozco hetan nola behar-cen hartu munduaz onhetfia eta maitatua icateco. Hamalau urthetara cenean , eguin-cituen aditquidetafunac nescatcha bere ahaide batequin , ceina baitcen presuna mundutiar , haiçatu bat , eta horra cerc eman-çuen arima galtceco hirriscuric handienean. Ahançiac ciren aiccinagoco chede on guciac ; eta oraino barnago sartcerat çohan munduco arinquerietan , baldin aitac ez balu eçagutu alaba baitan eguin-cen uztecabeco gambiamendua. Buraso çuhurrac egorri-çuen berehala feroren comentu baterat.

Therefac , iragan-cituenceo çortci egun comentu hartan , eguin-cen ossoqui bertce bat. Eractisten-çuen munduaren alderaco higuntçaric handiena , eta bere erguelqueriez urriquiric minena. Lothu-citçayon egundainoco khar beratequin ceruco bide dohaxuari. Sinhetstean cen

Andre-dena Mariari cioela çor bere gambiantça falba-garria. Ama hil-citçayoneco, eman - cent ahuspez Birgina sainduaren imayinaren oinetan, eta othoitztu-çuen haren ama maitetzat baliatceaz. Etçaquien oraino certaraco cen, ala cen-ezconduco, ala cen-feroratuco. Duda hortan çatçala, erori-cen eritasun handi batean, eta aitac erakharri-çuen bere ganat haren lasterrago sendarazteco chedez. Amor eman çuenean gaitçac, burasoac egorri-çuen bere alaba hiriz campoan bici-cen aizpa-baten etchera. Therefac nahi içan-çuen ikhufi bere hidean çuen oflaba bat, ceinac bere hicia bakhartasunean baitçaraman. Ahaide saindu haren solhasec eçagut-araci cioten deus gutic eguin-çuela ez baitçuen bere arima feculaco galdu. Eman-cion cinqui bere buruari ferora eguin behar cela, garaituric feroratafunari datcheicon bicitce nekhatuac, eta oflaffunaren herbaltasunac haren baitan sor-arazten-cituzten arraçoïnamendu guciac. Ala ungui gostatric, eta asco nigar goço issuriric ardiethi-baitçuen bere aitaren laudamendua!

Aira baitaric ilkhi-cen ordu beretic, Therefac eçagutu-cion bere buruari uzcurtasun ecin erranezco bat ferora sartceco; ordean garaitu çuen exaya haren beraren ganic çuen gudu hortan: sarthu-cen animo gucizeco batequin Avilaco Carmelitën comentuan, ceinetan baitçuen adisquide maire bat. Hogoi urthe cituen ordu hartan. Serora arropa hartu beçain sarri, haren bihotça

ican-cen-sustatua Jaincoaren alderaco amudioric
bicienaz. Ordutic, etcen batere herabe berthute-
ric gorènen praticatcerat, etçuen bertce gogo-
ric, baicic nondic, eta nola beheratuco eta
mortificatuco-cen. Haren axeguinchandiena co-
mentuoco eguinbideric aphalenèn eta arbuya-gar-
rienèn bethetcean çatçan. Cilicioa, burdinezco
guerricoa, icifrina, egun orozco barurac, hauc
guciac deüs guti citçaiçcon arima mira-garri hari.
Nola oflaffuna chumetacoa baitcen, mortifica-
cione hec guciec hagograndu-çuten haren gor-
phutz herbala. Eritu-cen munduac haren bicia-
rentzat boldur içateraino; halaric ere, eguin-çuen
bere professioneco botua guciec ederrexten-çu-
ten animo eta khar sainduenequin. Comentu har-
taco erreguelec etçuten debeatcen handic, edo
cein ordutan ilkhitecic, horra cergatic aitac
egorri çuen alaba feroratu berria bere aizpa bai-
tarat har-cetçantçat behar cituen erremedioac.

Nolacoac etciren Jaincoac Theresaren gaine-
rat hedatcen-cituen gracia hautetsiac! Hunta-
raino çaraman urrun contemplacioneco dohaina,
non nekhez aurkhiten baitçuen arimèn guidari
alqui arguituric haren disposicione mira-garrien
eçagutceco. Ordean bacen haren baitan gauça
bat barnea descaxatcen-cioena, eta hura cen
bere burua ikhustea ekharria Jaincoa gueroago
eta guehiago maitatcerat, eta gucien gainetic
hari yarraiquitcerat. Gaitça etcitçayon gutcen;
aitcitic emendatuz çohacon, Oihace borutceç

eçarri-çuten azquen hersturan. Etsitu beçala çuten haren biciaz ; eta aitac erakharri-çuen bere etcherat : hirur urthe iragan-ciren osloqui sendatua içan - cen arteraino. Hartu-çuen San Joseph bere arartecotzat. Uste-çuen saindu haren laguntçac athera-çuela bere eritasun handitic ; eraten ere haçuen etçuela behinere San Josephen arartecotasunerat bide eguin entçuna içan gabe bere othoitcean. Ez da miretsteço eçagutçaz beha balin bacen saindu haren alderat , eta eguin-bacituen eguin-ahalac haren ganaco amudioa eta fidantzia baster gucietarat hedatceco.

Eritasunetic alchatcea caltiar içan-cen Therefarentzat. Nola baitcen hainitz ohoratua eta estimatua , ibilli citçayon mundu oste bat bere axeguina eracutsterat ; mundutiarren solas funxic gabecoec iraunguitu-çuten , aphur bat , Jaincoa ganaco çuen kharra. Etçuen leheneco goçotasun bera edireten bere othoitcetean. Sinhets-aracion bere buruari hipocrisia bat cela berthutedunaren itchura eguitea , haiçatua cenean gogogucia. Beldurtceco içanen-cen athera-çadin salbamenduco bidetic , aitaren heriotceac ez balu far-araci bere comentuan ; harat ceneco , eman-citçayon , cen gucia , meditacioneari. Auhendatu-çuen bihotceco kharaxtasun handienarequin munduaren alderat içanic heldu-cen yaidura sobraniascoa , eta confectatu citçayon bere Salbatçaille maiteari egundaino baino kharaguehiagorequin. Ecin erran beçain barna fart-

cen-cen contemplacionean , eta perfeccionerat
 heltceco hirrixaric handiencan çaraman bere bi-
 cia : etcirurien leheneco hura. Etçuen batere
 acholaric munduaren erranquiffunez ; orobat cit-
 çayon hartaz ungui edo gaixqui mintça-cite-
 cen. Bere ohico cofeffora lekhuaren ganean ez
 guerthatuz , yo behar içan-çuen cofeffor arrot-
 catarat , ceinec hartu baitcituzten illufionetzat eta
 ametfentzat cerutic cituen argui eta infpiracione
 mira-garriac ; guibelatu ere çuten mahain fain-
 dutic. Cer bihorz min Therefarentzat ! ematen-
 da berehala , ahufpez , gurutcefica baten oine-
 tan , eta iffurtcen-tu nigarric kharaxenac. Bere
 Jesus maitea etrecibitceco eguin-citçayon de-
 becu harc çaurthu-çuen haren bihotça damuric
 minenaz. Etçuen nihon defcanxuric ; ordean
 entçun-çuen , ordu hartan berean , barneti-
 caco boça confola-garri bat erran-cioena : » ni
 » naiz mintço - çaitçuna , eta ez naiz behinere
 » çure ganic haftanduco. » Hitz hauc entçurea-
 requin , funtfitu-ciren haren damu hira-garri , eta
 axecabe min guciac. Iffuri- cituen , ordainez ,
 allegrantiazco nigar goçoenac , eta haren bi-
 hotça aurkhiten-cen bozcarioz gaindi eguina.

Therefac ifernuaren ganean eguin-çuen me-
 ditacione batec hunembat affaldata-çuen haren
 barnea , non ufte baitçuen etçuela afçui eguiten
 falbatceco , eta behar çuela alchatu comentu
 herri bat , edo hobequi erratceco , ordena
 berri bat , ceinetan eraman beharceco bait-

ben bicitce bat oraino moreificatuagoa. Yarri-cen eguin-
bide hartan ; erosi-çuen etche bat bere chederat helt-
ceco. Cembat errateco etcen-içan haren contra ! Cer
burla , cer iroi etçuen behar içan yasan alde gucietaric !
Ordean deusec ere etçinen eantiteen haren pacientia eta
animo saindua. Sathu-cen bertce hirurequin eraguinic
heldu-cen comentuan , ceinetan hartcen bai-du bere et-
horquia Carmeliten ordena hertsit eta errespecta-garriac.
Gantz da erratea cembat çuen lakhet soffricarietan. Edo
nahi çuen pairatu , edo nahi çuen galdu bicia : *aut
pati , aut mori.*

Theresac gomendatu-cioten serora lagunei , bere az-
quen eritasunean , içateaz sustatuac Jaincoaren ganaco
amudioric kharxuenaz ; Birgitta saindua bere ama be-
çala mairateceaz ; eta eçagutceaz San Joseph bere orde-
naco patrointzat. Etçuen nahi Carmelita batec yaquin-
ceçan deufere bertceric , lekhat salbamenduco bidea.
Huna cer iscribatucion Sevillaco Carmelitèn buruçaga-
guiari : « etçait behar ahantci ederrexico-nuela aita
« Marianaren gathuna ez bala cembeit Latinezco hitz
« hartan eçarri. Othoizzen-dut Jaincoa beguira-detçan
« ene alabac Launa yaquiteco guticiatic. Nahiago dut
« içan-çitteen yaquintafunic batere gabe ecen-ez erre-
« torica istudiatuac. » Hil-içan-cen sentimenduric eder-
renetan 1581ean. cofessorac galdetu-cion , hiltceracoan ,
« erreguin içanen-çuehez haren gorputça içan-çadin Avi-
« laco comenturat eramana. Huna gure saindac cer ihar-
« detsi-çuen : « ez dut deufere neureric , aguien emanen-
« daroçet lur guti bat lekhu huntan berean. » Haren
« gorputça içan-cen Avilarat alchatua , ehortcia içan-
« cetic hirur urtheen buruan. Haren oin bat Erroman
« datça orributs dabilteçan Carmelèn comentuan. Guc ere
« badugu (esquer Espainiaco erreguina bati) haren erri-
« taric bat Francian , Parisco Carmelitèn eliaçan.

AURKHITEGUIA EDO TABLA.

J EZABELEN eta Achaberen umeen heriot- cea. Jehuren comportamendua. Pag.	1
Nola cen Israelgo erresuma Joachazen dembo- ran. Elisearen heriotcea. Zacharia harri- catua.	6
Amasiaz, Oziaz eta Joathan Judaco erre- gueac.	9
Ezechias prestuac garaitcen-du Sennacherib. Eritcen da eta sendatcen.	12
Jerusalem sethiatua eta sutan emana.	16
Jerusalemeco templua eta hiria erreberrituac.	19
Susannaren garbitasuna.	22
Hirur guizon gazte labean. Nabuchodono- sor abere billacatua.	26
Belen idola. Daniel lehoinen balxan.	
Jonas ixasorat artiquia. Ninivitarren peni- tencia.	34
Eleazaren heriotcea. Ama baten eta haren gazpi umeen martyrioa.	37
Tobiac bista galtcen-du. Aingueru batec da- rama. Ardietsten-du bista.	41
Holopherne beretu nahi ditu bazter guciac. Judithen othoitzia eta antcea. Holopherne galtcen-du bicia.	47
Estheren humiltasuna. Mardocheen ohorea. Amanen heriotcea.	52
Job dituen guciez gabetua. Haren pacientcia. Haren adisquideac.	61

AURKHITEGUIA EDO TABLA.

<i>Matathiasen kharra. Judas Machabeen garaitcia.</i>	65
<i>Antiochus gaixtoaren heriotcea.</i>	70
<i>Eleazaren animoa. Judas Machabeen heriotcea.</i>	74
<i>Jonathas eta Simon aphez-handiac; bataren eta bertzearen heriotcea.</i>	78

TESTAMEN BERRICO. HISTORIA.

<i>San Matthieü Ebanyelizta.</i>	81
<i>San Marc-en Ebanyelioa.</i>	85
<i>San Luc Ebanyelista.</i>	89
<i>Yaun-doni Yauni Apostolua eta Ebanyelista.</i>	93
<i>Piwinaren Annunciacionea.</i>	97
<i>Andre-dena Mariaren Bisitacionea.</i>	101
<i>Jesu-Christo sortcen-da, eta adoracendute artçainec.</i>	104
<i>Jesu-Christoren Circuncifionea.</i>	109
<i>Erreguec adoracendute Salbatçaillea.</i>	112
<i>Andre-dena Mariaren Purificacionea.</i>	116
<i>Yosephec eta Mariac ihes eguiten-dute Egyptorat.</i>	120
<i>Jesus aurkhitcen-da Doctoren erdian.</i>	123
<i>Yaun-doni Yauni hasten-da predicacen, eta b. hayacend-du Salbatçaillea.</i>	126
<i>Jesu-Christoren barura mortuan; exai gaixtoac tentacend-du.</i>	129

